

ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΩΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ὑπεύθυνος Ἐκδόσεως
Ἱερεὺς ἸΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφ. Ἰ. Ν. Ἀγ. Πανιελέημονος Ἀχαρνῶν

**ΣΥΜΕΩΝ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ**

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κατήχησις Ζ'	9 (147) *
Κατήχησις Η'	25 (159)
Κατήχησις Θ'	34 (165)
Κατήχησις Ι'	49 (176)
Κατήχησις ΙΑ'	55 (180)
Κατήχησις ΙΒ'	63 (186)
Κατήχησις ΙΓ'	73 (193)
Κατήχησις ΙΔ'	80 (198)
Κατήχησις ΙΕ'	88 (204)
Κατήχησις ΙΣΤ'	95 (208)
Κατήχησις ΙΖ'	102 (213)
Κατήχησις ΙΗ'	108 (217)
Κατήχησις ΙΘ'	129 (232)
Κατήχησις Κ'	136 (237)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	147

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ ἀντιστοιχοῦν εἰς τοὺς ἀριθμοὺς σελίδων τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

VII

- 1 Περὶ προσκολλήσεως εἰς τοὺς συγγενεῖς· καὶ περὶ τοῦ ποῖα εἶναι ἡ ἀπάτη αὐτῆς καὶ εἰς ποῖον λάκκον καὶ ποῖα δεσμὰ παρασύρει ἐκείνους, ποὺ κυριεύονται ἀπὸ αὐτῆν. Περὶ ἀπογνώσεως καὶ τῶν μορφῶν της. Καὶ τί σημαίνει τό: «Ἐκεῖνος ποὺ θὰ πιστεύσῃ καὶ θὰ βαπτισθῇ, θὰ σωθῇ· ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν θὰ πιστεύσῃ, θὰ κατακριθῇ».

Λ Ο Γ Ο Σ Ζ'

- Ἐμεῖς νὰ σιωπῶ πάντοτε, διὰ νὰ ἡμπορῶ ἔτσι νὰ θρηνώ διὰ τὰ κακὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ νὰ μὴ ἀναλαμβάνω ποτὲ ἔργον διδασκάλου ἢ νὰ κατηγῶ ἐσᾶς τοὺς ἀγαπη-
 10 τοὺς ἢ νὰ δεικνύω εἰς ἄλλους τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας.* Καὶ τοῦτο ὄχι ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, πολὺ περισσότερο εἶναι εὐ-
 πρόσδεκτον εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγὼ συμβαίνει νὰ εἶ-
 μαι ἀνάξιος δι' αὐτὸ τὸ πνευματικὸν ἐγχείρημα. Δι' αὐ-
 τὸν τὸν λόγον καὶ φοβοῦμαι ὁ ταπεινός, μήπως λεχθῇ
 καταλληλότητα καὶ δι' ἐμέ ὁ Δαυϊτικὸς ἐκεῖνος λόγος:
 «Καὶ εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν εἶπεν ὁ Θεός· Διατί σὺ διηγεί-
 σαι τὰ δικαιώματά μου καὶ λαμβάνεις εἰς τὰ χεῖλη σου
 τὴν διαθήκην μου; Διότι σὺ ἐμίσησες τὴν διδασχὴν καὶ ἀ-
 πέρριψες τὰ λόγια μου».³
 20 Ἄλλ' ὥς ἴδωμεν, ἂν νομίζετε, ποῖος εἶναι αὐτός ποῦ

1. Ἡ ζωὴ τῶν μοναχῶν εἶναι μία διαρκὲς ἐλευθερία. Ἐλευθερία ἀπὸ τὸν κόσμον, ἐκέρβασις καὶ ἀπάρνησις τοῦ κόσμου. Ὁ μοναχὸς δὲν δεσμεύεται ὅτε ἀπὸ συγγενικά πρόσωπα, ὅτε ἀπὸ οἰαδήποτε πράγματα τοῦ κόσμου τούτου.

2. Πράξ. 16, 17.

3. Ψαλμ. 49, 16-17.

μισεῖ τὴν διδασχὴν καὶ ποῖος αὐτὸς ποῦ ἀπορρίπτει τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος ποῦ δὲν ὑπακούει εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, μισεῖ τὴν διδασχὴν, ἣ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου καὶ φράσσει τὰ αὐτιά του,⁴ διὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ τὸν λόγον τῆς τελικῆς ἀνταποδόσεως τῶν ἁμαρτωλῶν ἢ τῆς αἰωνίας ἐκείνης φωτιᾶς καὶ τῶν κολάσεων τοῦ ἄδου καὶ τῆς καταδίκης, τῆς αἰωνίου ἐκείνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγῃ αὐτὸς ποῦ ἄπαξ ἔπεσε εἰς τὰς τιμωρίας τῆς. Ἐκεῖνος δὲ ποῦ δὲν ἐπιδιώκει μὲ ὅλην τὴν ἰσχύν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς νὰ ἔχῃ πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καταφρονεῖ αὐτάς καὶ προτιμᾷ τὰ ἀντίθετα αὐτῶν καὶ πράττει αὐτά, αὐτὸς εἶναι ποῦ ἀπορρίπτει τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ.⁵ Καί, διὰ νὰ καταστήσω μὲ μιαν λέξιν σαφές τὸ ἀντικείμενον τοῦ λόγου, ἀπορρίπτει⁶ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ καὶ κάνει τὰ θελήματά του, ἢ καλλίτερα τοῦ διαβόλου, αὐτὸς ποῦ, ὅταν ὁ Θεὸς προστάξῃ καὶ φωνάξῃ καθαρά: «Μετανοεῖτε, διότι ἐπλησίασεν ἡ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν»⁷ καὶ ἄκόμη: «Φροντίσατε ἐπιμόνως νὰ εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης»,⁸ αὐτὸς λοιπόν, ὅχι μόνον δὲν ἔχει διάθεσιν νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ θιάσῃ τὸν ἑαυτόν του διὰ νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς στενῆς πύλης, ἀλλὰ καὶ διέρχεται ὅλη του τὴν ζωὴν μὲ φαντασίαν καὶ διάσπασιν ψυχῆς καὶ προσθέτει κάθε στιγμὴν κακὰ ἐπάνω εἰς τὰ ἰδικά του κακὰ καὶ ἐπιζητεῖ καλοπέρασιν σωματικὴν καὶ περιποίησιν «ὑπὲρ τὸ δέον», πρᾶγμα ποῦ εἶναι χαρακτηριστικόν τῆς εὐρυχώρου πύλης καὶ ὅχι τῆς στενῆς καὶ στενοχώρου ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ζωὴν⁹ τὴν αἰώνιον.

Καὶ πρῶτος ἐγώ, ὁ ταλαίπωρος, ἐπειδὴ κάνω αὐτὰ καὶ εὐρίσκομαι μέσα εἰς λάκκον θορβόρου¹⁰ καὶ αἰσθάνομαι τὰς ἰδικὰς μου συμφοράς, ἀπὸ τὸ θάθος αὐτὸ θοῶ καὶ εἰς ὅλους ἐκείνους ποῦ περνοῦν ἀπέξω φωνάζω δυνατά: «Ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὸν φοβερόν αὐτὸν λάκκον, ἀδελφοί, καὶ ἀκολουθήσατε τὴν εὐθεῖαν ὁδόν,¹¹ ποῦ

4. Ψαλμ. 57, 5.

5. Ψαλμ. 49, 17.

6. Ψαλμ. 49, 17.

7. Ματθ. 4, 17.

8. Ματθ. 7, 13. Λουκ. 13, 24.

9. Ματθ. 7, 13-14.

10. Ἱερ. 45, 6.

11. Παρ. 2, 16. Β' Πέτρ. 2, 15.

εἶναι ὁ Χριστός.¹² Καὶ ὥς μὴ παρεκκλίνῃ κανεὶς δεξιὰ ἢ ἀριστερά,¹³ διὰ νὰ μὴ πέσῃ ἐδῶ «μαζὶ μὲ ἐμὲ τὸν πανά-
θλιον καὶ δυστυχῇ καὶ στερηθῇ μαζὶ μὲ τὰ ἐπίγεια καὶ
τὰ οὐράνια ἀγαθὰ». Ἀλλ' ὁ πανοῦργος διάβολος καὶ
ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν μας μὲ πολλὰ τεχνάσματα κρημνίζει
κατὰ καιροὺς εἰς αὐτὸ τὸ θάραθρον τοὺς περισσοτέρους
ἢ καὶ σχεδὸν ὅλους μαζὶ, σὰν ἓνα κοπάδι, καὶ ἐνίστε μὲ
60 τὸς συγγενεῖς. Αὐτὸ τὸ χρησιμοποιεῖ ὁ ἐχθρὸς, ὅπως
ἓνα σχοινίον περασμένον εἰς τὸν λαϊκὸν τοῦ καθενός, καὶ
ἔτσι σῦρει καὶ παρασύρει ὅλους αὐτοὺς ποῦ ἐδέθησαν
μὲ αὐτὸν τὸν δεσμόν εἰς τραμακτικοὺς κρημνοὺς καὶ εἰς
φοβερὰ καὶ ἀσυγχώρητα θάραθρα τῆς ἁμαρτίας. Ἀκό-
μη τοὺς καταβυθίζει μέσα εἰς τὸν λάκκον τῆς ἀπογνώσε-
ως καὶ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ᾄδου,¹⁴ ἀφοῦ τοὺς κατεθάσει
καὶ τοὺς δέσει, τοὺς ἀφήνει ἐκεῖ. Ἀγαπητοί, ὡς ἀποφύ-
γωμεν, παρακαλῶ, τὸν ἀφανισμὸν αὐτόν.

Πράγματι, ριζώνει μὲ πανουργίαν μέσα εἰς αὐτοὺς
καὶ τοὺς προσε네ῖ μὲ σοφώτατον τρόπον τὴν ἀπόγνωσιν.¹⁵
70 Καὶ εἰς τέτοιο σημεῖον, ὥστε νὰ μὴ νομίζουν ὅτι εὐρί-
σκονται μέσα εἰς τὴν ἀπόγνωσιν μῆτε νὰ ὑπακούουν εἰς
τὰς θείας Γραφὰς μῆτε ἀκόμη νὰ θεωροῦν ἀξιοπύστους
ἐκείνους ποῦ ὁμιλοῦν διὰ τέτοια πράγματα, ἀλλὰ ὅλα τὰ
τοποθετοῦν μετὰ τὴν ἰδικήν των φρόνησιν, ἢ καλλίτερα,
τὴν ἰδικήν των ἀνοησίαν καὶ ἀσυνειδησίαν. Καὶ ὅπως εἴ-
ναι δεμένοι ἀπὸ τὸν λαϊκόν, εὐρίσκονται εἰς ἀναισθησί-
αν, πρᾶγμα ποῦ εἶναι χειρότερον ἀπὸ κάθε ἀπόγνωσιν.
Βεβαίως εἶναι ἄλλο πρᾶγμα τὸ νὰ ἀπελπισθῇ διὰ τὴν
σωτηρίαν του κάποιος ποῦ ἔπεσε εἰς πλῆθος κακῶν, καὶ

12. Ἰαν. 14, 6.

13. Ἀριθ. 20, 17. Δευτ. 5, 32. Παρ. 4, 27.

14. Παρ. 14, 12.

15. Δύο μορφὰς ἀπογνώσεως διακρίνει ὁ Ἅγιος Σομὼν. Ἡ μία ποῦ
ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἡ ἄλλη ποῦ εἶναι σωτηριώδης. Ἡ πρώτη στη-
ρίζει τὴν ἐλπίδα τῆς καὶ θέτει ὡς μέτρον τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἐγώ, ἀκολου-
θεῖται δὲ ἀπὸ θανατηφόρον λύπην καὶ κρύπτει μίαν θαβείαν ἀβυσσίδα καὶ
καταπρόνουν τοῦ ἐλέους καὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ. Ζητεῖ τὴν σωτηρίαν
«κατὰ τὸν ἴδιον νοῦν», βασίζεται ἐπὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ
σμικρώνει τὸν Χριστὸν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δευτέρα «ἐποιοῦσε
ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα». Τὴν χαρακτηρίζει ἡ εἰρηνικὴ καὶ χαροποιὸς θλι-
ψις, τὸ χαροποιὸν πένθος, ἡ ἀπεριόριστος καὶ χωρὶς διαταγμὸν ἐμπιστοσύνη
εἰς τὸν Θεόν, ἡ τελεία ἀπιστία εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς δυνάμεις του.
Φέρει μέσα τῆς τὴν ἐξουθενωτικὴν ταπεινώσιν, τὴν πραγματικὴν αὐτογνω-
σίαν καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῆς σωτηρίας λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ποῦ εἶναι
ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν σωτηρίαν.

ἄλλο τὸ νὰ ἐκλαμβάνη τὸ κακὸν ὡς καλὸν καὶ νὰ ἔξη
 μέσα του τὴν θεβαιότητα ὅτι κάνει κάτι τὸ καλόν. Διότι
 ὁ μὲν πρῶτος, ἂν διδαχθῇ περὶ μετανοίας καὶ τῆς φιλαν-
 θρωπίας τοῦ Θεοῦ καὶ καταλάβῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει πλη-
 80 θος ἁμαρτιῶν ποῦ δὲν ἐξαλείφει ἢ μετάνοια καὶ ὅτι «ὅ-
 που ὑπερέβη ἡ ἁμαρτία κάθε μέτρον, ἐκεῖ ξεχείλισε ἡ
 χάρις»¹⁶ καὶ ἀκόμη ὅτι «χαρὰ μεγάλη γίνεται εἰς τὸν
 οὐρανὸν δι' ἓνα ἁμαρτωλὸν ποῦ μετανοεῖ»,¹⁷ ἴσως συνέλ-
 θη καὶ κατανυγῇ καὶ ἐπιθυμήσῃ κάποτε νὰ ἐλευθερωθῇ
 ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα κακὰ καὶ νὰ ἐλαφρώσῃ ἢ συνεί-
 90 δησίς του ἀπὸ τὸ δυσθέατακτον ἐκεῖνο φορτίον, ἴσως
 ἐγερθῇ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα — δηλαδή τὰ θιωτικά — τὰ
 ὑπολογίσῃ ὅσον τὸ μηδὲν καὶ θερμῶς προσέλθῃ εἰς τὴν
 μετάνοιαν. Ὁ δεῦτερος ὁμῶς, ἐπειδὴ εἶναι πιὸ δυσκολο-
 θεράπευτος, ἀπαρνεῖται παντελῶς νὰ θεραπευθῇ μὲ τέ-
 τοια φάρμακα. Διότι πῶς θὰ ἀποδεχθῇ νὰ λατρευθῇ αὐ-
 100 τός, ποῦ μὲ κανένα τρόπον δὲν πείθεται ὅτι εἶναι ἄρρω-
 στος ἢ καὶ ἐτοιμοθάνατος; Ὁχι! Μὲ κανένα τρόπον.
 Ἀλλὰ πρέπει, πρὶν ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ὅσον ἡμποροῦ-
 μεν, μὲ λόγια πνευματικά ποῦ θὰ συλλέξωμεν ἀπὸ τὸ
 θεῖον Εὐαγγέλιον καὶ τὰς ὑπολοίπους Θείας Γραφάς, νὰ
 θεβαιώσωμεν καὶ νὰ ἀποδείξωμεν εἰς αὐτοὺς πρῶτον
 μὲν, πῶς, ἐνῶ ἤρχισαν τὴν εὐθείαν ὁδόν, παρέκκλιναν
 καὶ ἐξηπατήθησαν, δεῦτερον δέ, πῶς ὁ ἐχθρὸς μὲ τὸ νὰ
 τοὺς εὕρῃ ἐρήμους ἔδωκεν ἀπατηλὰ εἰς τὸν λαϊμὸν των
 τὸ σχοινίον τῆς προσκολλήσεως πρὸς τοὺς γονεῖς, ἔπει-
 100 τα δέ, καὶ πῶς τοὺς παρέσυρεν εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ
 τὰ θάραθρα τῆς ἁμαρτίας. Καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὰ θ' ἀπο-
 δείξωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ πῶς τοὺς ἔρριψε μέσα εἰς τὸν
 θαυύτατον λάκκον καὶ ποῦ καὶ πῶς τοὺς κατέθεσεν εἰς
 τὸν ἄδην καὶ ἔδωκεν τὸ σχοινίον ποῦ εἶχον εἰς τὸν λα-
 μὸν των καὶ, ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ ἐλευθερω-
 θοῦν καὶ νὰ ἀνεθοῦν εἰς τὴν γῆν, τοὺς ἀφήσε καὶ ἀπε-
 ούρθη. Καὶ ἔτσι εἰς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι πείθονται μὲ τὰ λό-
 για τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ συναισθάνονται τὰ ἁμαρτή-
 ματά των καὶ ὁμολογοῦν καὶ συμφωνοῦν ὅτι ἔτσι εἶναι
 ἡ κατάστασις των, θὰ δώσωμεν μὲ τὰ λόγια αὐτὰ φάρ-
 μακα κατάλληλα διὰ τὰς πληγὰς των.

110 Καὶ τώρα ποῦ πρόκειται ν' ἀρχίσω τὸν λόγον καὶ
 τὴν ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος ἐγὼ ὁ ἄφωνος καὶ ἁμα-

16. Ρωμ. 5, 20.

17. Λουκ. 15, 7-10.

- θής, παρακαλῶ ὅλους σας, προσευχηθῆτε μαζί μου ἔτσι, ὥστε ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφοῦ λάμψη λαμπρότερον, νά μοῦ φωτίσῃ ὅλην τὴν διάνοισιν καὶ τὸν νοῦν καὶ νά μοῦ δώσῃ νά εἰπῶ κάτι ἄξιον ὄχι ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς μου ἀξίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδικὴν σας ὠφέλειαν. Αὐτὴ ἄς ὀμιλῇ μέσα μας καὶ ἄς μᾶς φανερώσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς καὶ ἄς μᾶς ὑποδεικνύῃ ὅλα ἐκεῖνα ποῦ προείπομεν καὶ ἄς μᾶς λέγῃ κάπως ἔτσι: «Νὰ ὁ δρόμος, νὰ ὁ κρημνός του, νὰ ὁ ἐχθρός, τὸ σχοινίον. Κύτταξε ὁ ἀδελφός, πῶς δέχεται μὲ χαρὰν τὴν θηλείαν. Κύτταξε ποῦ τὸν σύρει καὶ ποῦ τὸν παρασύρει ὁ διάβολος». Καί, ἀφοῦ ἡ θεία χάρις μᾶς φανερώσῃ ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν σειρὰν δίχως καμμίαν παράλειψιν καὶ μᾶς διδάξῃ πῶς νά διαφύγωμεν τὰς παγίδας ἐκείνου, μᾶς συμπαραλάβῃ ἐλευθέρους πλέον καὶ μᾶς ἀνεβάσῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ εἰς ἡμᾶς μὲ κανένα ἄλλον τρόπον, παρὰ μόνον ἂν φέρωμεν τὸν λόγον εἰς τὴν ἀρχὴν, εἰς τὰ πρῶτα θήματα τῆς ἀφιερώσεώς μας καὶ τῆς εισόδου εἰς τὴν μοναχικὴν παλαιότραν καὶ κάνωμεν ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. Διότι ἔτσι, καθὼς θὰ προχωρῇ ὁ λόγος, ὅπως εἰς ἓνα δρόμον, αὐτὰ ποῦ ὑπεσχέθῃ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θὰ τὰ ἀποδείξῃ μὲ κάθε διαύγειαν εἰς τοὺς προσεκτικούς ἀκροατάς. Ἄλλὰ μὴ χάνετε τὴν ὑπομονὴν σας, διότι ὁ λόγος εἶναι ὠφέλιμος, ἐφ' ὅσον εἶναι καὶ θεόπνευστος. Ἄλλωστε καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ λόγια μας, ὅπως εἶπεν καὶ ὁ σοφός, καὶ αὐτὴ ἡ πνοή μας εἶναι μέσα εἰς τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπλάσεν.¹⁸ Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Υἱὸς γνήσιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός,¹⁹ ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυῆς καὶ ὁμόδοξος, σύνθρονος καὶ ἀμόθρονος, μένων ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν αὐτῷ,²⁰ προσέβλεψεν ἐπάνω εἰς τὴν ἰδικὴν μας ταλαιπωρίαν καὶ δυστυχίαν, ἀκόμη περισσότερο, ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν δουλείαν μας, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπηρετήσαμεν διὰ τῆς ἁμαρτίας μας τὸν ἐχθρὸν ποῦ μᾶς ἠπάτησε. Μᾶς ἀπειροελέησε μὲ τὴν ἀνέκφραστον φιλανθρωπίαν του καὶ ἠθέλησε νά μᾶς ἐλευθερώσῃ

18. Σοφ. Σολ. 7, 16. Δαν. 5, 23.

19. Εἶναι ἄξιαι προσοχῆς καὶ ἐπιμόνου ἐνδιατριβῆς αἱ συνοπτικαὶ καὶ κατ' ἐξοχὴν περιεκτικαὶ δογματικαὶ περιγραφαὶ τῶν σωτηρίων ἐνεργειῶν καὶ οἰκονομιῶν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἰπόμεναις καὶ ἀνάγκουσις τῶν δογματικῶν «ἔρων» τῶν Οἰκ. Συνόδων. Ἀπὸ τῶν τὰς ἐμπειρίας μιᾶς ψυχῆς ἐκκαυσμένης καὶ διούσης αὐτὸν τὸν Χριστόν.

20. Ἰωάν. 14, 10 - 11. 15, 10.

ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ τὴν αἰσχίστην πλάνην. Κατήλθεν ἀπὸ τὴν κατοικίαν του, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ καθόλου τοὺς πατρικοὺς κόλπους, καθ' ὃν τρόπον ἐκεῖνος γνωρίζει. Ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, περιεπάτησε²¹ καὶ συναναστράφη²² μὲ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους πού εἴμεθα ἁμαρτωλοί, ἔδωσεν προστάγματα σωτηρίας εἰς τοὺς ἁγίους του μαθητάς καὶ ἀποστόλους καὶ ἀνῆλθεν πάλιν πρὸς τὸν Πατέρα του μὲ δόξαν, ἀφοῦ παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν: «Πηγαίνετε καὶ κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τὴν κτίσιν²³ διδάσκοντες» ὅλους «νὰ τηροῦν» ὄχι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἀλλὰ «ὅλα ὅσα σᾶς διέταξα». ²⁴ Λέγων δὲ «ὅλα» δὲν ἄφησε κανένα πού δὲν διέταξε²⁵ νὰ μὴ τὸ φυλάξωμεν. Ἔπειτα τί λέγει; «Ἐκεῖνος πού θὰ πιστεύσῃ καὶ θὰ βαπτισθῇ, θὰ σωθῇ. Ἐκεῖνος δὲ πού δὲν θὰ πιστεύσῃ, θὰ κατακριθῇ». ²⁶

Λοιπὸν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καταλάβετε τί σημαίνει αὐτὸ πού λέγει: «Ἐκεῖνος πού θὰ πιστεύσῃ καὶ θὰ βαπτισθῇ» καὶ ἔπειτα: «Ἐκεῖνος πού δὲν θὰ πιστεύσῃ», ἢ πρέπει νὰ ὁμιλήσω καὶ δι' αὐτὸ πρὸς τὴν ἀγάπην σας; Διότι ὁ λόγος φαίνεται ὅτι εἶναι καταληπτὸς καὶ ἀπλοῦς, ἀλλ' ὅμως ἔχει κρυμμένα εἰς τὸ θάθος του τὰ νοήματα.

Ἐδὼ λέγων πίστιν δὲν ἐννοεῖ μόνον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός, ἀλλὰ ἐννοεῖ ἐπὶ πλέον τὴν περιεκτικωτάτην πίστιν πού ἀφορᾷ εἰς ὅλας τὰς ἁγίας ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ καὶ περιλαμβάνει τρόπον τινὰ ἐντὸς τῆς ὅλας τὰς θείας ἐντολάς αὐτοῦ καὶ πιστεύει ὅτι τίποτε δὲν εἶναι ἄχρηστον, οὔτε καὶ ἓνα μικρὸν γράμμα μέσα εἰς αὐτάς, ἀλλ' ἀντιθέτως ὅλα, ἀκόμη καὶ ἓνα γιῶτα,²⁷ εἶναι ζωὴ καὶ πρόξενον αἰωνίου ζωῆς.²⁸ Ὡστε λοιπὸν ἐκεῖνος πού πιστεύει ὅτι ἔτσι εἶναι αἱ ἐντολαὶ καὶ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὑπόσχεται νὰ φυλάττῃ ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ τὰ κἀνῃ χωρὶς παράλειψιν, θὰ σωθῇ. Ἐκεῖνος ὅμως πού θὰ ἀπιστήσῃ εἰς κάποιον λόγον τοῦ Χριστοῦ, ἔστω καὶ εἰς ἓνα μικρὸν γράμμα, ὅπως ἐλέγχθη, ἢ εἰς ἓνα γιῶτα, θὰ κατακριθῇ ὡς νὰ ἡρνήθη ὅλον τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι ἐ-

21. Β' Κορ. 6, 16.

22. Βαρούχ 8, 38.

23. Μάρκ. 16, 15.

24. Ματθ. 28, 20.

25. Α' Κορ. 15, 27. Ἑβρ. 2, 8.

26. Μάρκ. 16, 16.

27. Ματθ. 5, 18.

28. Ἰωάν. 6, 68 - 68. 12, 50.

- 170 πόμενον. Διότι ἐκεῖνος πού ἐπίστευσεν εἰς τὰ μεγάλα μό-
νον, ὅτι δηλαδή ὁ Χριστός ἦτο Θεός καὶ ἔγινεν ἀτρέπτως
ἄνθρωπος, ὅτι ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ὅτι
μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἐνῶ αἱ θύραι ἦσαν κλεισταί,
εἰσῆλθε καὶ ἐφανερώθη εἰς τοὺς μαθητάς,²⁹ ὅτι ἀνελήφθη
καὶ τώρα κάθεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ³⁰ καὶ Πατρός, ὅτι
πρόκειται εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπανέλθῃ διὰ νὰ κρίνῃ νε-
κροὺς καὶ ζωντανούς³¹ καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα
σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του,³² ἀφοῦ θέβαια προηγουμένως
ἀναστήσει ὅλους ἡμᾶς τοὺς ἀπὸ Ἀδάμ καὶ ἐκείνους πού
πρόκειται νὰ γεννηθοῦν μέχρι τῆς τελευταίας ἐκείνης
ἡμέρας, ἀλλ' ὅταν λέγῃ εἰς αὐτόν: «Ἀλήθεια σὰς λέγω
ὅτι καὶ δι' ἓνα ἀνωφελῆ λόγον θὰ ἀποδώσουν λόγον οἱ
ἄνθρωποι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως»³³ αὐτὸς ἀπι-
180 στεί, πῶς τότε θὰ γίνῃ πιστὸς καὶ θὰ συγκαταλεχθῇ μὲ
τοὺς πιστοὺς;

- Ἐκεῖνος λοιπὸν πού δι' ἐκεῖνα τὰ φοβερά γεγονό-
τα, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν τὸν νοῦν καὶ κάθε διάνοιαν πι-
στεύει εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς ὅσα συνέβησαν ἢ πρόκει-
ται νὰ συμβοῦν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστόν, ὑπακούει καὶ συντίθεται, ἀλλὰ ἀπιστεῖ, ὅταν
ἀκούῃ νὰ λέγῃ: «Αὐτὸς πού θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ ἅς
ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἅς σηκώσῃ τὸν σταυρόν
του καὶ ἅς μὲ ἀκολουθήσῃ»³⁴ καὶ «Ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ
πατέρα ἢ μητέρα περισσότερον ἀπὸ ἐμὲ δὲν μού εἶναι
190 ἄξιος»³⁵ καὶ ὅτι: «Ἐκεῖνος πού ἔρχεται εἰς ἐμὲ καὶ δὲν
μισεῖ τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καὶ τοὺς ἀδελ-
φούς του καὶ τὰς ἀδελφάς του καὶ τὴν γυναῖκα του καὶ
τὰ παιδιὰ του, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν ζωὴν του, δὲν ἔμπορεῖ
νὰ εἶναι μαθητὴς μου»³⁶ καὶ ὅτι: «Ὅποιος παραβῇ μίαν
ἀπὸ τὰς ἐντολάς αὐτάς τὰς ἐλαχίστας, αὐτὸς θὰ ὀνομα-
σθῇ ἐλάχιστος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»,³⁷ πῶς
εἶναι δυνατόν αὐτὸς ὁ πιστὸς νὰ μὴ κατακριθῇ ὡς ἀπι-
στος ἀπὸ τὸν Χριστόν ἢ καὶ χειρότερος ἀπὸ ἄπιστος; Δι-

29. Ἰωάν. 20, 19.

30. Μάρκ. 16, 19. Καλ. 3, 1.

31. Β' Τιμ. 4, 1. Α' Πέτρο 4, 5.

32. Ρωμ. 2, 6.

33. Ματθ. 12, 36.

34. Ματθ. 16, 24. Μάρκ. 8, 34.

35. Ματθ. 10, 37.

36. Λουκ. 14, 26.

37. Ματθ. 5, 19.

200 ότι εἰς μὲν τὰ μεγάλα ὁμολογεῖ ὅτι πιστεύει εἰς τὸν Χριστόν, εἰς τὰ μικρὰ ὅμως καὶ ἐλάχιστα καταφρονεῖ ὡς ψεύστην αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ Δεσπότην τῶν ὅλων. Καὶ διὰ τὰ ὑπόλοιπα λέγει ὅτι πιστεύει εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ὅμως λέγῃ ὁ Χριστὸς ὅτι καὶ δι' ἓνα ἀνωφελὲς λόγον θὰ δώσουν λόγον οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως,³⁸ δυσπιστεῖ ὅπως εἰς τὸν τυχόντα ἄνθρωπον. Καὶ ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι θὰ σωθῇ μὲ τὸ νὰ γελάῃ καὶ νὰ αἰσχρολογῇ καὶ νὰ φλυαρῇ, μολοντί ὁ Χριστὸς ἀποκαλεῖ ἀθλίους ἐκείνους πού γελοῦν³⁹ καὶ μακαρίζει ἐκείνους πού πενθοῦν.⁴⁰ Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη, παρ' ὅτι δὲν ἀπαρνεῖται τὸν ἑαυτὸν τοῦ οὐτε θαστάζει τὸν σταυρόν του,⁴¹ νομίζει ὅτι ἀκολουθεῖ τὸν Χριστόν πού ἐσταυρώθη πρὸς χάριν του. Καὶ ἐνῶ ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του περισσότερο, θεωρεῖ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀξίον τοῦ Χριστοῦ.⁴² Ἔτσι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ πού ἔρχονται δῆθεν εἰς τὸν Χριστὸν ἀφίνοντας τὸν κόσμον καὶ δὲν μισοῦν ὅλους τοὺς συγγενεῖς των, ἀκόμη δὲ δὲν ἀπαρνοῦνται τὴν ἰδικήν των ζωὴν,⁴³ ἀλλ' ἀντιθέτως ἀγαποῦν αὐτοὺς περισσότερο ἀπὸ τὸν Χριστόν, εἰς μάτην νομίζουν ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ παραθαίνουν κάθε στιγμὴν ὅχι μίαν καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐντολήν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ νομίζουν ὅτι δὲν παραθαίνουν τίποτε ἀπολύτως, πολὺ δὲ περισσότερο φαντάζονται ὅτι θὰ εἶναι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ⁴⁴ μεγάλοι. Καὶ τὸ χειρότερον ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ δὲν εἶναι τὸ ὅτι ἀρνοῦνται πῶς παραθαίνουν ὅλως διόλου τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸ ὅτι ἡμᾶς, πού ἐπιζητοῦμεν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας,⁴⁵ ἀφρόνως ἐπιχειροῦν νὰ μᾶς πείσουν. Ἀλλὰ ὅς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας.

220 Ὅλα, λοιπὸν, ὅσα παρήγγειλεν ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς εἰς τοὺς ἀποστόλους, διέταξεν νὰ φυλάσσωμεν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως. Καὶ ὅλα αὐτὰ δυνάμεθα μέσα εἰς τὸν κόσμον νὰ τὰ φυλάξωμεν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπιθυμοῦμεν, ἐπεὶ δὲ εἴμεθα ἀσθενεῖς κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν

38. Ματθ. 12, 36.

39. Λουκ. 6, 25.

40. Ματθ. 5, 4.

41. Ματθ. 16, 24. Μάρκ. 8, 34. Λουκ. 14, 27.

42. Ματθ. 10, 37.

43. Λουκ. 14, 26.

44. Ματθ. 5, 19.

45. Ἐφεσ. 1, 13.

Χριστόν.⁴⁶ Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθές, τὸ ἀποδεικνύουσιν ὅλοι ὅσοι, πρὶν ἀπὸ τὸν νόμον καὶ κάτω ἀπὸ τὸν νόμον καὶ μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Σωτῆρος μαζί μὲ παιδιὰ καὶ γυναῖκας καὶ εἰς τὸ μέσον ὅλων τῶν κοσμικῶν φροντίδων,⁴⁷ εὐηρέστησαν εἰς τὸν Κύριον. Αὐτοὶ ἐζησαν μὲ τὴν ἀπροσκόλλητον διάθεσιν των χωρισμένοι ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ ἀνεδείχθησαν πῶς λαμπροὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ζω-
 230 ἦν καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη πού κατοικοῦν ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη καὶ μέσα εἰς τὰ σπήλαια.⁴⁸ Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔχοντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου βοηθὸν — διότι χάριν ἡμῶν καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν μας ἀσθένειαν ἔχει λεχθῇ — ἀρνούμεθα τὰ πάντα καὶ ἐρχόμεθα νὰ θαδίσωμεν τὴν στενὴν καὶ στενόχωρον ὁδόν⁴⁹ καὶ τρόπον τινὰ ἀποκοπτόμεθα ἀπὸ τὸν κόσμον σωματικὰ καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Ἔτσι ἀπὸ ἄλλην χώραν καὶ τόπον καὶ πόλιν ἀναχωροῦμεν καὶ φθάνομεν εἰς ἄλλην κατοικίαν καὶ διαμονήν, εἰς τὴν παλαιότεραν τῆς ἐξασκήσεως τῶν ἀρετῶν, ὃ καθένας μὲ πολιτείαν καὶ ἀσκήσιν ἀνάλογον τῆς διαθέσεώς του
 240 θαδίζοντας ἢ καὶ καλπάζοντας καὶ τρέχοντας. Πρὸς τί τοῦτο; Διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἀπάθειαν ἀπὸ τὰ προμνημονευθέντα. Διὰ τοῦτο ἄλλωστε καὶ ἐγκαταλείπομεν τὸν κόσμον καὶ, ἀκολουθοῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ ὑπακούοντες εἰς τὰ προστάγματά του, ἀρχίζομεν νὰ θαδίζωμεν τὴν ὁδὸν πού φέρι πρὸς τὸν οὐρανόν. Σκέψου μαζί μου ἀπ' ἐδῶ καὶ ἐξῆς ὅπως πρέπει τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτῶν. Σχεδίασε εἰς τὸν νοῦν σου ἕνα δρόμον καταπατημένον⁵⁰ ὅλως διόλου ἀπὸ τὰ πόδια ἐκείνων πού ἐζησαν πρὶν ἀπὸ ἡμᾶς δικαίως. Φαντάσου δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν θουνὰ καὶ δάση καὶ κρημνοὺς καὶ θράχους ὑψηλοὺς καὶ φαράγγια, ἀλλ' ἐπίσης καὶ πεδιάδας
 250 καὶ κήπους καὶ τόπους θελκτικoὺς καὶ κατασκίους καὶ καρποὺς ἐξαιρέτους καὶ παντοειδεῖς. Ἐπειτα φαντάσου ἕνα μεγάλο πλῆθος θηρίων καὶ συμμορίας ληστῶν καὶ ἀνθρωποκτόνων εἰς διαφόρους τόπους κρυμμένους. Ἐνῶ αὐτὰ εἶναι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πού ἐσκιαγραφήσαμεν, τίποτε ἐξ ὧων εἴπομεν δὲν ἡμπορεῖ ἢ νὰ μᾶς ἐξαπατήσῃ καὶ νὰ συνταράξῃ τὴν αἰσθησίν μας ἢ νὰ μᾶς

46. Α' Τιμ. 1, 14.

47. Λουκ. 21, 34.

48. Ἑβρ. 11, 38.

49. Ματθ. 7, 14.

50. Παροιμ. 15, 19.

- θλάψη, ἐν ὧσιν ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τοὺς ἁγίους ποὺ προ-
 ηγήθησαν καὶ θαδίζομεν τὴν ἰδίαν ὁδὸν ποὺ καὶ ἐκεῖνοι
 ἐθαύσισαν. Πράγματι, ἐν ὧσιν ἡμεῖς πορευόμεθα ἐπάνω
 εἰς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν⁵¹
 καὶ διερχόμεθα, χωρὶς νὰ στραφῶμεν ὀπίσω, ἀνάμεσα
 ἀπὸ ὅλα τὰ προλεχθέντα, κανεὶς οὔτε ἀπὸ τοὺς ληστές
 260 ἐκεῖνους οὔτε ἀπὸ τὰ θηρία δὲν θὰ μᾶς ἐπιτεθῇ φανερά
 καὶ μὲ θρασύτητα ἢ θὰ τολμήσῃ νὰ μᾶς πλησιάσῃ
 καὶ μάλιστα, ἐὰν ἀκολουθῶμεν κάποιον ὁδηγὸν ἢ συμ-
 θαδίζωμεν μὲ καλοὺς συνοδοιπόρους. Πλὴν ὅμως ἄλλο-
 τε ἀπὸ μακριὰ καὶ ἄλλοτε ἀπὸ πολὺ κοντά, ἄλλοι μὲν
 ἀπ' αὐτοὺς χρησιμοποιοῦν ἀπειλὰς καὶ βλέπουν πρὸς ἡ-
 μᾶς μὲ αἰμοθόρον θλέμμα, ἄλλοι δὲ χρησιμοποιοῦν κά-
 ποια δολώματα καὶ κολακείας καὶ φιλικὰς συνομιλίας.
 Καὶ πέραν τούτων μᾶς ὑποδεικνύουν τὰ καθ' ὅλην τὴν
 ἔκτασιν θέλητρα τῶν τόπων καὶ τὴν γλυκύτητα τῶν
 καρπῶν καὶ μᾶς παρακινοῦν ν' ἀναπαυθῶμεν ὀλίγον, διὰ
 νὰ καταπαύσωμεν τοὺς κόπους τῆς ὁδοπορίας, καὶ μᾶς
 270 ὑποδεικνύουν νὰ φάγωμεν ἀπὸ τοὺς καρποὺς ποὺ προσ-
 φέρουν μεγαλυτέραν γλυκύτητα ἀπ' ὅτι τέρπει ἡ θεὰ⁵²
 καὶ ἐφευρίσκουν πολλὰς ἄλλας παγίδας καὶ ποικίλας
 ἀφορμάς. Οἱ ἐχθροὶ αὐτοὶ ἐπιτίθενται ἐναντίον μας ὅχι
 μόνον τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς νύκτας, καὶ
 ὅχι μόνον ὅταν εἴμεθα ἐν ἐγρηγόρει, ἀλλὰ καὶ ὅταν κοι-
 μώμεθα. Ἐπιτίθενται ἄλλοτε μὲν μὲ γαργαλισμοὺς καὶ
 ρεύσεις, ἄλλοτε δὲ μὲ νεύσεις φαγητῶν ἀπηγορευμένων,
 ἄλλοτε πάλιν καὶ μὲ φανούς καὶ λαμπάδας,⁵³ ὅπως οἱ
 280 ὠπλισμένοι μὲ ξίφη λησταί, ἔρχονται κατ' ἐπάνω μας μὲ
 τρόπον ληστρικὸν καὶ κρούουν τὸν κίνδυνον τοῦ θανά-
 του, νομίζοντας πῶς θὰ μᾶς συγχύσουν καὶ θὰ μᾶς ἐκ-
 τρέψουν ἀπὸ τὸν εὐθὺν δρόμον. Ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοὺς,
 μᾶς ὑποβάλλουν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνθέξωμεν μέχρι
 τέλους τὰς δυσκολίας τοῦ δρόμου, ἄλλοι δὲ ὅτι αὐτὰ εἶ-
 ναι ἀνωφελῆ καὶ δὲν φέρνουν κανένα κέρδος εἰς αὐτοὺς
 ποὺ κοπιᾶζουν. Ἄλλοι λέγουν ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς αὐ-
 τὸν τὸν δρόμον τέρμα καὶ οὔτε θὰ ὑπάρξῃ, παρουσιάζον-
 τας μερικοὺς ποὺ δὲν ἐπέτυχον τὸν σκοπὸν τῶν καὶ πρὸ
 πάντων ἐκεῖνους ποὺ ἐγήρασαν εἰς τὴν ἀσκήσιν καὶ δὲν
 εἶδον καμμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν, διότι δὲν

51. Ψαλμ. 118, 1-4, 32. Βαροὺχ 4, 18.

52. Γεν. 3, 6.

53. Ἰωάν. 18, 3.

290

ἐθάδιζον προφανῶς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν μὲ γνῶσιν καὶ εὐσέβειαν, ἀλλὰ ἔκανον αὐτὸ μὲ ἰδιορρυθμίαν καὶ ὑπερηφάνειαν. Εἰς αὐτοὺς εἶναι φυσικὸν νὰ ἐξασθενῇ ἡ κατὰ Θεὸν πορεία, ἐπειδὴ μικροψυχοὺν καὶ ἐπιστρέφουν πρὸς τὰ ὀπίσω⁵⁴ καὶ μὲ τὴν ἀμέλειάν των παραδίδουν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὸν διάβολον, διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς προτιμήσεις του.

300

Ἄλλὰ διὰ ποῖον σκοπὸν νὰ σᾶς διηγούμαι ὅλα αὐτά, πνευματικοί μου ἀδελφοί; Νά, δὲν ὑπολογίζονται μὲ ἀριθμοὺς τὰ τεχνάσματα τοῦ ἀντικειμένου διαβόλου⁵⁵ καὶ αἱ παγίδες καὶ αἱ φοβεραὶ πανουργίαι τῶν πονηρῶν του πνευμάτων. Δι' αὐτὸ ἀφήνοντας νὰ ἐρευνήσουν τὰ περισσότερα οἱ ἀγωνισταὶ καὶ δίδοντας ἀφορμὴν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πρὸς εἶπα, ἐγὼ θὰ προσπαθῶ νὰ ἀποδείξω ὅτι ὑπῆρχεθην εἰς τὴν ἀγάπην σας. Περὶ τίνος πρόκειται λοιπὸν; Περὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς προσκολλήσεως πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ πῶς μᾶς δεσμεύει μὲ αὐτὴν ὁ διάβολος, καὶ μάλιστα ἐκείνους πρὸς ἀπέδειξαν τὴν ἀνδρείαν των ἐναντίον τῶν ἄλλων παθῶν καὶ ἔλαθον τὸν στέφανον τῆς νίκης, καὶ πῶς δι' αὐτῆς μᾶς κηρυνίζει ἐλεεινῶς ὁ πονηρὸς εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀπώλειαν.

310

Ἀκόμη μίαν φορὰν ἐξέτασε μαζί μου μὲ προσοχὴν τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτῶν. Φαντάσου τὸν ἑαυτὸν σου ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἢ ὅτι μόλις πρὸ ὀλίγου ἐπάτησε ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἢ ὅτι ἐθάδισε τὸν δρόμον τῆς πολλὰ χρόνια καὶ ὅτι μολονότι ἔπαθε πολλὰ ἐξ ὧσων εἶπομεν ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ θηρία καὶ τοὺς ληστές, ἐν τούτοις μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἠπατήθη ἀπὸ τὰς κολακείας, μήτε ἐθέλχθη ἀπὸ τὴν γοητείαν ἐκείνων πρὸς φαίνονται, μήτε ἀπέκαμεν ἀπὸ τὸν φόβον ἢ ἀπὸ τὰς ἀπειλάς, διὰ νὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἢ νὰ σταματήσῃ τὴν πορείαν πρὸς τὰ ἔμπροσ, μήτε ἀκόμη ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω,⁵⁶ ἀλλὰ ἀντιθέτως τρέχει περισσότερον καὶ δυνατώτερα. Μήπως λοιπὸν καὶ ὅταν τρέχῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὁ Σατανᾶς ἡσύχασε ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ σὲ πολεμῇ πλέον ἢ θὰ ἡσυχάσῃ ποτέ; Ὁχι θέβαια μὲ κανένα τρόπον. Ἀλλὰ ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε τὴν ἐντολὴν νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα⁵⁷ καὶ μὲ μίαν λέξιν ὅλους τοὺς σαρκικοὺς

54. Μάρκ. 13, 16. Λουκ. 17, 31.

55. Α' Πέτρον 5, 8.

56. Μάρκ. 13, 16. Λουκ. 17, 31.

57. Λουκ. 14, 26.

- συγγενεῖς, καὶ ἀκόμη καὶ αὐτὸν τὸν ἑαυτὸν μας⁵⁸ ὁλοκληρωτικὰ καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλ' ἐπὶ πλέον πὼς ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Θεόν, ὅταν προσήλθομεν εἰς τὴν μοναστικὴν πολιτείαν, νὰ φυλάξωμεν καὶ αὐτὴν μαζί με ὅλας τὰς ὑπολοιπούς, καί, ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐναντίον σου κάτι ἐξ ὧων εἶπομεν, τί κάνει; Ἀρχικὰ διεγείρει καὶ ἀνανεώνει μέσα μας τὴν ἐνθύμησιν τῶν οἰκείων μας. Ἐπειτα φέρνει ἀπὸ τὰς θείας Γραφὰς λόγους ποὺ ἔχουν λεχθῇ σχετικὰ με ἄλλα καὶ δι' ἄλλα πράγματα με τὸν σκοπὸν νὰ ἀναιρέσῃ τὴν ἐντολὴν κατὰ τρόπον σκοτεινόν⁵⁹ καὶ νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ τὴν παραβῶμεν λέγοντας: «Τίμα τὸν πατέρα σου» λέγει ἡ Ἁγία Γραφή «καὶ τὴν μητέρα»⁶⁰ καὶ νὰ μὴ περιφρονῇς τοὺς συγγενεῖς σου.⁶¹ Πράγματι, ἐκεῖνος ποὺ δὲν διευθύνει καὶ δὲν φροντίζει διὰ τοὺς οἰκείους, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἠρνήθη τὴν πίστιν.⁶² Ἄγνοεῖ ὅμως ὁ δόλιος — καὶ εἶναι φυσικόν — ὅτι αὐτὰ ἔχουν λεχθῇ ὄχι διὰ νὰ ἀγαπῶμεν περισσότερον ἀπὸ τὸν Θεὸν τοὺς γονεῖς μας καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ νὰ προτιμῶμεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἀγάπην Ἐκείνου, ἀλλὰ διὰ νὰ γυμνασθῶμεν εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ νὰ μάθωμεν ὅτι, ἐὰν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ὑποταγὴ καὶ ἡ τιμὴ πρὸς ἐκείνους ποὺ μᾶς ἐγέννησαν, πόσω μᾶλλον εἶναι πρὸς τὸν Θεὸν ποὺ ἐδημιούργησεν αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς; Οἱ οἰκεῖοι δὲ ἐξ αἵματος, ὧ ἀπατεῶν — καλὸν εἶναι νὰ στρέψω ἐναντίον τοῦ τὸν λόγον — δὲν εἶναι οἱ συγγενεῖς, ἀλλ' οἱ οἰκεῖοι τῆς πίστεως,⁶³ τοὺς ὁποίους ἀγνοεῖς — καὶ εἶναι φυσικόν. Καὶ με δολιότητα σπείρεις⁶⁴ εἰς ἡμᾶς τὴν κατὰ σάρκα συγγένειαν, φροντίζοντας νὰ μᾶς παρασύρῃς εἰς τὴν φιλίαν καὶ τὴν προσκόλλησιν εἰς αὐτοὺς.
- Λοιπὸν καὶ ὅταν ἀντιληφθῶμεν καὶ λάθωμεν γινῶσιν τῆς ἀπάτης εἴτε ἀπὸ μόνοι μας εἴτε ἀπὸ ἄλλους ποὺ μᾶς ὀδηγοῦν ἢ εἶναι συνοδοιπόροι μας εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, τότε τί ὑποψιθυρίζει πάλιν ἐκεῖνος μέσα εἰς τὰ ἀφανῆ κινήματα τῆς καρδίας μας; «Σὺ, λέγει, ἤδη ἀπὸ τῶρα ἔφθασες εἰς ἄλλα στάδια καὶ εἰς ἄλλην προκοπὴν

58. Ματθ. 16, 24. Μάρκ. 8, 34. Λουκ. 9, 23.

59. Ἀδφ. 2, 15.

60. Ἐξ. 20, 12. Ματθ. 15, 4. 19, 19.

61. Ἦσ. 58, 7.

62. Α' Τιμ. 5, 8. 3, 4.

63. Γαλ. 6, 10.

64. Ματθ. 13, 25.

350 πού κανείς ἀπὸ τοὺς συγκατοίκους σου ἀδελφούς δὲν γνωρίζει. Ἀπέκτησες ἀπάρνησιν καὶ τελείαν ἀπάθειαν. Δι' αὐτό, ἂν θέλῃς, παραθλέπεις καὶ καταφρονεῖς τοὺς συγγενεῖς σου καὶ δὲν σὲ ἐνδιαφέρουν καθόλου». Αὐτὰ ὑποβάλλοντας κρυφὰ παρουσιάζει ἴσως καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν συγγενῆ ἢ κατὰ διάνοιαν ἢ καὶ σωματικά ἐνώπιόν του καὶ τοῦ ψιθυρίζει τὰ ἑξῆς: «Πῶς θὰ ἀφήσῃς τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ νὰ χαθῇ, νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ τὰ κτήνη⁶⁶ καὶ νὰ πέσῃ ἐξ αἰτίας τῆς ἀγνωσίας εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀλόγων ζώων; Δὲν θὰ ἀπλώσῃς τὸ χέρι, δὲν θὰ διανοίξῃς τὸν ναὺν του,⁶⁷ δὲν θὰ κάνῃς κάτι, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν δημιουργὸν Θεόν; Τότε λοιπὸν τί θὰ ἔχῃς νὰ εἴπῃς κατὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τὴν κρίσεως»; Κατόπιν ὁ διὰβολος παύει καὶ τὸν κάμνῃ νὰ ἐνθυμῇται τὸν συγγενῆ του κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς καὶ νὰ χύνῃ τάχα δάκρυα συμπαθείας δι' αὐτὸν καὶ νὰ τὸν προσφέρῃ, τρόπον τινά, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς δῶρον εὐπρόσδεκτον⁶⁸ λέγοντας ἐσωτερικά: «Αὐτὸς πού ἐξάγει ἀπὸ ἀνάξιον ἄξιον ὡς στόμα μου θὰ εἶναι»⁶⁹ καὶ «Ὅ,τι ἐκάνατε εἰς ἕνα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀσημάντους, εἰς ἐμέ τὸ ἐκάνατε»⁷⁰ καὶ ἀκόμη: «Αὐτὸς πού ἐγίνε πατὴρ ὀρφανῶν»⁷⁰ καὶ τὰ λοιπά. Ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι καθαρὰ πλάνη καὶ ἀπάτη τοῦ πονηροῦ.

370 Ὅταν δὲ καὶ μετὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν πεισθῇ κάποιος, ἀλλὰ συνεχῶς ἀργοπορεῖ καὶ ἀπαντᾷ εἰς τὸν πονηρὸν λέγων: «Πάντως, ἐκεῖνο πού ὀφείλω νὰ κάνω εἰς τὸν συγγενῆ μου, θὰ τὸ κάνω εἰς κάποιον ξένον πού εἶναι περισσότερον κατὰ Θεὸν συγγενής μου παρὰ κατὰ σάρκα», ὁ δόλιος ἐχθρὸς τοῦ ἀποκρίνεται καὶ τοῦ λέγει: «Βέβαια ὁ Θεὸς μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν φροντίζει δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ παρόμοια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὁδηγοῦνται εἰς τὴν γνώσιν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ· σὺ μὲν διὰ τῶν συγγενῶν σου ἢ καὶ δι' ἄλλων ξένων, αὐτὸς δὲ πάλιν διὰ σοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἄλλοι. Ἀλλῶστε ποῖος εἶναι τώρα εἰς τὸν καιρὸν μας, ὅπως σὺ; Ἡ καὶ ποῦ θὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ φύγῃ, διὰ νὰ μὴ γίνῃ εὐθὺς ἀμέσως τροφή τοῦ λύκου καὶ χάσῃ τὴν ψυχὴν του, διὰ τὴν ὁποίαν

66. Ψαλμ. 48, 13-21.

67. Λουκ. 24, 45.

68. Ρωμ. 15, 16.

69. Ἱερεμ. 15, 19.

70. Ματθ. 25, 40.

70. Ψαλμ. 67, 6. Σοφ. Σειράχ 4, 10. Ἰώβ 29, 16.

αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ τιμωρηθῇς, ἐὰν ἐγκαταλείψῃς τελείως αὐτόν»; Τότε, ἐπὶ τέλους, ἀπατάται ὁ ἀδελφός, στέκεται ἀδρανῆς καὶ δέχεται μὲ πολὺ καλὴν δικαιολογίαν νὰ δεσμευθῇ μὲ τὸ σχοινίον τῆς προσκολλήσεως εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ δεσμευμένος ἀπὸ τὸν σατανᾶν δὲν ἀντιλέγει πλεόν, ἀλλὰ πειθαρχεῖ εἰς τὰ λόγια του.

380 Πρόσεξε τώρα τὴν πανουργίαν τοῦ φοβεροῦ καὶ ψυχοφθόρου αὐτοῦ ληστοῦ. Μόλις λοιπὸν ἐδέσμευσεν αὐτὸν μὲ τὴν ἐμπαθεῖ προσήλωσιν, δὲν συμπεριπατεῖ ποτὲ πλεόν μαζί του εἰς τὸν δρόμον οὔτε τὸν ἐνοχλεῖ, τοῦλάχιστον πρὸς στιγμὴν, δι' αὐτό, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ γνωστὸν τὸ δόλωμά του. Ἀλλὰ τί κάνει; Πιάνει τρόπον τινὰ τὸ ἄκρον τοῦ σχοινίου καὶ ἀπομακρύνεται. Ἐκεῖ κρύπτεται ἀπ' αὐτὸν μέσα εἰς τὸ σκότος, ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ σκότους, καὶ ἀφήνει εἰς αὐτὸν τὴν φροντίδα καὶ τὴν μέριμναν διὰ τὸν συγγενὴ του. Διότι γνωρίζει ὅτι ἐκεῖνος ἀντ' αὐτοῦ ἀδιάκοπα θὰ τὸν ἐνοχλῇ καὶ θὰ τὸν κεντᾷ. Μόλις λοιπὸν συμβῇ αὐτό, κάθε φορὰ πού ὁ μοναχὸς προβαίνει εἰς οἰανδήποτε μέριμναν ἐξ αἰτίας τοῦ συγγενοῦς, ἐκτρέπεται ἀπὸ τὴν βασιλικὴν καὶ εὐθείαν ὁδόν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀρχίσει. Ἔτσι, ὅσον παρεκκλίνει, ἄλλο τόσο ὁ ἐχθρὸς μετατοπίζεται εἰς τὸ πλεόν θαθὺ μέρος τῆς πονηρᾶς του πράξεως καὶ εἰσέρχεται πρὸς θαθεῖα διὰ νὰ κρυφθῇ, ἔχοντας εἰς τὰ χέρια του τὸ ἀπατηλὸν σχοινίον τῆς προσκολλήσεως πού τὸ κρατᾷ μὲ ἀσφάλειαν καὶ ἀγωνίζεται μὲ κάθε τρόπον νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτὸς εἰς αὐτόν.

390 Ὁ ἀδελφός λοιπὸν μόλις ἐκπέσει ἀπὸ τὸν δρόμον, ἄκουσε τί ἀρχίζει καὶ λέγει: «Αὐτὸς πού ἔσωσε μίαν ψυχὴν, εἶναι σάν αὐτόν πού τὴν ἀπέκτησεν». Ἔτσι πείθει τὸν ἐαυτὸν του ὅτι ἀνέλαβε νὰ κἀνῃ χριστομίμητον ἔργον. Καὶ ἂν μὲν εἶναι γνωστὸς εἰς κάποιους κοσμικοὺς, πηγαίνει εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλοτε μὲν τοὺς κολακεύει καὶ τοὺς ἐπαινεῖ, χωρὶς νὰ τὸ ἀξίζουσιν, ἄλλοτε δὲ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐπιτιμῇ μὲ αὐστηρότητα. Ἀλλοτε ἀποδεικνύεται γαστριμαργὸς καὶ ἀδιάφορος καὶ ἀργολογεῖ, μὲ σκοπὸν νὰ προκαλέσῃ εἰς ὅλους τὰ γέλια. Μ' ἓνα λόγον συμπεριφέρεται εἰς τὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του, διὰ νὰ εὐχαριστηθῇ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα δῶρον. Ἐάν ὅμως ἴδῃ ὅτι δὲν τοῦ δίδει τίποτε, χωρὶς ἐντροπὴν δὲν παύει νὰ ζητῇ ἔχοντας παντοῦ τὴν ἐνθύμησιν

- τοῦ συγγενοῦς του. Αὐτοὶ δὲ ποὺ ἀκούουν, ἐπειδὴ εἶναι
 410 σαρκικοί καὶ αἰχμαλωτισμένοι ἀπὸ τὰ ἴδια πάθη, ἐπαι-
 ναῖν ἐπὶ πλέον τὸν δυστυχῆ καὶ λέγουν εἰς αὐτόν: «Με-
 γάλος εἶναι ὁ μισθός σου». Μὲ ὅλα αὐτὰ αὐξάνοντας ἡ
 ἐμπαθὴς προσήλωσις ριζώνει ἢ καλλίτερα ἐπιφέρει πλή-
 ρη θεραπείαν τοῦ τραύματος, εἰς τρόπον ὥστε — πνευ-
 ματικῶ τῷ τρόπῳ — τὸ πάθος αὐτὸ νὰ ἐνωθῇ, ὅπως ἓνα
 σχοινίον, μὲ τὴν σάρκα τοῦ λαιμοῦ, ὅπου πλέον ἐνισχύε-
 ται καὶ γίνεται ἀδιάλυτον. Ὡς ἐκ τούτου σιγά-σιγά τὸν
 ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν καθαρὰν προσευχὴν καὶ μεταβάλλει ἀ-
 συνειδήτως τὰ κατὰ Θεὸν δάκρυά του εἰς ἀντίθετα δά-
 κρυα. Καὶ τότε πλέον τὸν ὁδηγεῖ εἰς μῖσος καὶ φθόνον
 ἐναντίον ἐκείνων ποὺ ἔχουν κατὰ πολὺ περισσότερα ἀ-
 γαθὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ποὺ δὲν τοῦ δίδουν γενναϊόδωρα ἀπὸ
 αὐτά. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ τὸν καθιστᾷ ἀκόμη καὶ
 420 ράθυμον καὶ παρήκοον. Ἐπειτα ἀρχίζει νὰ ψεύδεται καὶ
 θεωρεῖ τὴν πράξιν αὐτὴν ὡς οἰκονομίαν, ὅτι δηλαδὴ
 προσέφερε δῆθεν εἰς τὸν Θεὸν ὅσα ἐδαπάνησε διὰ τὸν
 συγγενὴ του. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλ' ἀρχίζει νὰ κλέ-
 πῃ μικρὰ πράγματα καὶ οὔτε πάλιν πείθεται ὅτι εἶναι
 κλοπῇ. Ἀλλ' ἐσάλεψε τὸ λογικόν του ἀπὸ τὸ πάθος καί,
 ὅ,τι κι ἂν κάνῃ διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ συμφέρον τῶν πλη-
 σίων του καὶ τῶν συγγενῶν του, δὲν τὸν ἐλέγχει ἡ συνει-
 δησίς του. Λοιπὸν καὶ ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν διαθόλος θυθί-
 σῃ τὸν ταλαίπωρον μοναχὸν εἰς ὅλα αὐτά, τότε περιτυ-
 λίσσων κατὰ κάποιον τρόπον καὶ αὐτὴν τὴν ἄκρην τοῦ
 430 τοῦ πάθους τῆς προσηλώσεως, ὅπως εἰς ἓνα στύλον ἐμπε-
 γμένον εἰς τὰ θάθη τοῦ ἁδου,⁷² τὸν ἐγκαταλείπει μὲ τὴν
 θεσβιάότητα ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ ξερριζωθῇ ἀπὸ ἐκεῖ.
 Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ὀλίγα ἀνάμεσα εἰς τὰ πολλὰ εἴπο-
 μεν σχετικὰ μὲ αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται. Δι' ἐκείνους δὲ
 ποὺ προσέρχονται εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον καὶ αὐτὴν τὴν
 πολιτείαν μὲ ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν τί χρειάζεται
 νὰ εἴπωμεν μέχρι ποῦ φθάνει ἡ προσκόλλησις τῶν πρὸς
 τοὺς συγγενεῖς; Αὐτοὶ συλλαμβάνονται σὰν ἀναίσθητα
 ὄρνεα ἀπὸ κάθε παγίδα⁷³ τοῦ διαθόλου παραδίδοντες
 440 τὸν ἑαυτὸν τῶν εἰς ὅλα τὰ πάθη. Γίνονται πάντοτε τρο-
 φὴ τοῦ πονηροῦ ποὺ περιπατεῖ καὶ ὠρύεται ὡς λέων διὰ

72. Σοφ. Σολομ. 17, 14.

73. Παροιμ. 7, 23. Ἐκκλσ. 9, 12.

νά εὕρῃ κάποιον νά καταπῇ⁷⁴ καὶ προτιμοῦν καλλίτερα νά ἀποθάνουν, παρά νά ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τοὺς ὀδόντας καὶ τὸν φοβερώτατον φάρυγγα ἐκείνου.⁷⁵ Ἄλλ' ἡμεῖς, ποὺ ἀκούομεν μὲ πίστιν τὸν λόγον,⁷⁶ ὡς προσευχηθῶμεν μὲ δλὴν μας τὴν διάθεσιν καὶ τὴν διάνοιαν ἔτσι, ὥστε νά μὴ ἀπατηθῶμεν ποτέ, οὔτε νά παγιδευθῶμεν, οὔτε μὲ μίαν μικράν ἢ μεγάλην παράθασιν νά ἐκπέσωμεν ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, οὔτε νά ὑποδουλωθῶμεν εἰς κάποιο πάθος. Ὡς θαδίσωμεν εἰς τὸν δρόμον χωρὶς νά στραφῶμεν ὀπίσω καὶ ὡς ἀγωνισθῶμεν νά κατακτῇσωμεν τὸν Ἰησοῦν⁷⁷ ποὺ ὁδεύει ἔμπροσθέν μας. Καὶ ἄφου τὸν κατακτῇσωμεν, ὡς προσπέσωμεν ἐνώπιόν του καὶ ὡς κλαύσωμεν ἐνώπιον⁷⁸ τῆς ἀγαθότητός του καὶ ὡς ζητήσωμεν θερμὰ νά μὴ χωρισθῇ καθόλου ποτέ ἀπὸ ἡμᾶς οὔτε καὶ νά μᾶς ἀφήσῃ νά πέσωμεν ἔξω ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος· καθὼς εἶπεν: «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ὁδός, ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή».⁷⁹ Αὐτὸν λοιπὸν ὡς ἀναζητήσωμεν, αὐτὸν ὡς ἀγωνισθῶμεν νά ἐπιτύχωμεν καὶ ἔτσι νά τὸν ἀποκτήσωμεν.⁸⁰ Ἐὰν δὲ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ καὶ ἐὰν συμβιοτεύσωμεν καὶ συζήσωμεν μὲ αὐτόν, ὄχι μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ ἀπὸ τώρα θὰ ἀνέλθωμεν καὶ θὰ ἀναληφθῶμεν μαζί του εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἢ καλλίτερα, αὐτὸς θὰ μᾶς πάρῃ μαζί του καὶ θὰ μᾶς συνδοξάσῃ⁸¹ καὶ θὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Αὐτὰ εἶθε ὅλοι μας νά ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

74. Α' Πέτρου 5, 8.

75. Α' Βασ. 17, 35. Ἀμώς 3, 12. Ζαχ. 9, 7. Ἰωβ 29, 17.

76. Ματθ. 13, 23. Λουκ. 8, 21.

77. Φιλίπ. 3, 12.

78. Ψαλμ. 94, 6.

79. Ἰωάν. 11, 25. 14, 6.

80. Φιλίπ. 3, 12.

81. Ρωμ. 8, 17. Ἐφεσ. 2, 6.

VIII

1 Περὶ τελείας ἀγάπης καὶ ποῖα ἡ ἐνέργειά της. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἡμποροῦμεν νὰ εἴμεθα οὔτε πιστοὶ καὶ χριστιανοί· οὔτε υἱοὶ καὶ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν φροντίσωμεν νὰ γίνωμεν ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν συμμέτοχοι εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

ΛΟΓΟΣ Η'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐκεῖνος ποὺ ὑποκρίνεται² πὼς εἶναι ἐνάρετος, διὰ νὰ ἀπατήσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ πολ-

1. Ἡ διάκρισις αὐτὴ «πιστοὶ καὶ χριστιανοί» καὶ «υἱοὶ καὶ τέκνα» ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν θαυμαίαν πνευματικὴν ἐξέλιξιν. «Πιστοὶ καὶ χριστιανοί» εἶναι οἱ εἰσχωγικοί θὰ ἐλέγοντο εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Κεκληνταὶ τὴν ιδιότητα «πιστοὶ καὶ χριστιανοί» διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ κρύπτουν αὐτὴν τὴν δυνατότητα τῆς ἐξελίξεως τῶν «ἐν δυνάμει» μέσα τους καὶ ἡ ὁποία περιμένει τὴν ἐνεργοποίησίν της. Ἡ υιοθεσία ὅμως ἀποτελεῖ ὁφίστην πνευματικὴν θαύμιδα. Μόνον αὐτὴ ἡ φράσις «υἱοὶ καὶ τέκνα» θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἀποδώσῃ πραγματικώτερα τὴν σχέσιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἡ υιοθεσία προέρχεται ἀνωθεν ὡς ἐπισφράγισμα τῆς κατὰ Θεὸν διοτῆς μας. Διὰ τοῦτο ὁ Συμεὼν προτρέπει μὲ πάθος καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς θείας υιοθεσίας. «Τί γάρ τοσοῦτον μέζον ἐν οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὥς τὸ γενέσθαι τινὰ υἱὸν Θεοῦ καὶ κληρονόμον αὐτοῦ καὶ συγκληρονόμον Χριστοῦ; Πάντως οὐδέν!» (Κατ. VIII, 134-136) καὶ πάλιν: «Τί γάρ ἀφρονέστερον, εἰπέ μοι, τοῦ παρακοήνους τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ οπουδάζοντος ἐπιτυχεῖν τῆς υιοθεσίας αὐτοῦ;» (Κατ. VIII, 148-149).

2. Ἐν ιστορικῶν παράδειγμα τοιοῦτων ἀνθρώπων μέσα εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ κατὰ Χριστὸν σαλοὶ. Χαρismaticοὶ, διακριτικοὶ καὶ θεοκίνητοι «ἐν προσποίησιν σχηματιζόμενοι», ἀπαθεῖς ὄντες, τὴν ἐμπάθειαν ἐνδυσάμενοι, ἐξήρχοντο κατόπιν εἰδικῆς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ κλήσεως εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸν ἐμπαιξοῦν, «καταπατοῦντες τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν δόξαν τὴν παρ' ἀνθρώπων ἀδοξίαν ἡγοούμενοι», εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως διὰ νὰ τὸν σώσουν. Εἰσέρχοντο εἰς τὰ ἁμαρτωλὰ πολλὰκις καταγῶγια, ὅθεν ἐξήγαγον ἐκ τοῦ λάκκου καὶ τῆς τλαιπωρίας εἰς ἀναφυγὴν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνεπαίζοντο καὶ περιεφρονοῦντο, ἀλλ' ὅμως διὰ τὸν Χριστὸν, ποὺ ἔσωζε δι' αὐτῶν τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

λοὺς ἀνθρώπους, εἶναι πραγματικά ἄθλιος καὶ θεωρεῖται ἄξιος καταδίκης καὶ περιφρονήσεως ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

- 10 Εἶναι ἐπομένως καταφανές ὅτι ἐκεῖνος πού, ἐνῶ εἶναι ἀπαθής, προσποιεῖται κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν πατέρων πὼς εἶναι ἐμπαθής διὰ νὰ σώσῃ καὶ νὰ ὠφελήσῃ πολλοὺς, εἶναι ἄξιος ἐπαίνου καὶ μακαρισμοῦ. Ὁ διάβολος μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ ὀφείας καὶ τοῦ δότου συμβουλῆς πού ἐφαίνετο τιμία καὶ ὠφέλιμος, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο θανατηφόρος καὶ ἐστέρει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν Θεόν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου, ἀπεδείχθη θεσμάχος καὶ ἀνθρωποκτόνος.³

- 20 "Εἶται καὶ ἐκεῖνος πού μὲ τὸ πρόσχημα τῆς κακίας φαίνεται πὼς προσφέρει λόγια κακὰ, ἀποσκοπὼν εἰς τὸ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαδόλου πού γίνονται ἀπὸ ὄσους ὑποκρίνονται τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ νὰ ἐκπανάφῃ αὐτοὺς πού κάνουν τὰ κακὰ εἰς τὴν μετάνοιαν, τὴν ἐξαμολόγησιν καὶ τὴν σωτηρίαν, ὥντως χρηστομίμητος⁴ καὶ συνεργὸς τοῦ Θεοῦ⁵ καὶ προφανῶς σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων⁶ γίνεται. Τὸ ἔργον ὅμως αὐτὸ ἀνήκει μόνον εἰς ἐκεῖνους πού ἡ αἴσθησίς των δὲν αἰσθάνεται αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τὴν γεῦσιν τοῦ κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων του· εἰς ἐκεῖνους πού ἡ διάνοιά των δὲν εἶναι προσκεκολλημένη εἰς τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ ἔχει μετατεθῇ ἔξω ἀπὸ αὐτὸ τὸ ταπεινὸν σῶμα⁷ καὶ ἐννοῶ τοὺς ἰσαγγέλους, αὐτοὺς πού ἔχουν ἐνωθῇ τελείως μὲ τὸν Θεὸν καὶ ἀπέκτησαν μέσα των ὅλον τὸν Χριστὸν ὁλοκληρωτικῶς καὶ μὲ πρᾶξιν καὶ μὲ ἐμπειρίαν, καὶ μὲ αἴσθησιν καὶ μὲ γνῶσιν καὶ μὲ θέαν.

- 30 Βεβαίως εἶναι κακὸν τὸ νὰ στήνῃ τὸ αὐτί του κανεὶς ἢ νὰ κατασκοπεύῃ κρυφὰ τὰς συνομιλίας τοῦ πλησίον ἢ τὰς πράξεις του. Εἶναι κακὸν ὅμως, ὅταν τὸ κάνῃ διὰ νὰ ἐμπαίξῃ ἢ νὰ ἐξευτελίῃ ἢ νὰ χλευάσῃ ἢ νὰ διασύρῃ τὸν ἄλλον, μόνις τοῦ δοθῇ εὐκαιρία, δι' αὐτὰ πού εἶδεν ἢ ἤκουσεν. Ἐάν ὅμως τὸ κάνῃ διὰ νὰ διορθώσῃ συνετά, μὲ συμπάθειαν καὶ σοφίαν, τὰ σφάλματα τοῦ πλησίον καὶ διὰ νὰ προσευχηθῇ μὲ δάκρυα δι' αὐτὸν ἀπὸ τὰ θάθη τῆς ψυχῆς του, τότε αὐτὸ πού κάνει δὲν εἶναι κακόν.

3. Ἰωάν. 8, 44.

4. Α' Κορ. 11, 1.

5. Α' Κορ. 3, 9.

6. Α' Τιμ. 4, 10.

7. Φιλιπ. 3, 21.

Πράγματι, εἶδα ἐγὼ ἄνθρωπον⁸ ποῦ μετεχειρίζετο πολλοὺς τρόπους καὶ διαφόρους μεθόδους, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφεύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐγίνοντο ἢ ἐλέγοντο ἀπὸ τοὺς συντρόφους του. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἔκανε διὰ νὰ τοὺς θλάσῃ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τὸ ἔκανε, διὰ νὰ ἀποτραθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτωλὰς πράξεις καὶ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἄλλον μὲν μὲ λόγον, ἄλλον δὲ μὲ δῶρα καὶ ἄλλον μὲ κάποιον ἄλλον τρόπον. Καὶ εἶδα αὐτόν⁹ πότε νὰ κλαίῃ διὰ τὸν ἕνα καὶ πότε νὰ θρηνῇ διὰ τὸν ἄλλον. Ἄλλοτε πάλιν τὸν εἶδα νὰ κτυπᾷ τὸ πρόσωπόν του καὶ τὸ στήθος του διὰ κάποιον ἄλλον, δηλαδή νὰ οἰκαιοποιῇται τὸ πρόσωπον ἐκείνου ποῦ ἡμάρτησε μὲ λόγον ἢ μὲ ἔργον καὶ νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸν του ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ποῦ ἔκανε τὸ κακὸν καὶ νὰ ἐξομολογῇται εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ πίπτῃ μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἔδαφος καὶ νὰ πενθῇ ὑπερβολικῶς. Καὶ εἶδα πάλιν ἄλλον ποῦ τόσον πολὺ ἔχαιρε δι' ἐκείνους ποῦ προκόπτουν καὶ ἀγωνίζονται καὶ τόσον πολὺ ἠύχαριστεῖτο μὲ τὴν πρόοδόν των, ὥστε τοῦ ἐφαίνετο πὼς αὐτὸς μᾶλλον ὁ ἴδιος, παρὰ ἐκεῖνος, θὰ λάβῃ τοὺς μισθοὺς διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς κόπους των. Δι' ἐκείνους ὅμως ποῦ ἁμαρτάνουν μὲ λόγον ἢ μὲ πράξιν καὶ παραμένουν εἰς τὴν κακὴν αὐτὴν κατάστασιν, τόσον πολὺ ἔλυπεῖτο καὶ ἐθλίβετο, ὥστε τοῦ ἐφαίνετο, πράγματι, ὅτι μόνον ἀπὸ αὐτόν θὰ ζητηθῇ νὰ ἀποδώσῃ λόγον δι' ὅλους ἐκείνους καὶ ὅτι μόνον αὐτὸς θὰ παραδοθῇ εἰς τὴν κόλασιν.

Καὶ εἶδα κάποιον ἄλλον ποῦ τόσον ἤθελε καὶ ἐπόθει τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν του, ὥστε πολλάκις μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του ἰκέτευε μετὰ δακρῶν θερμῶν τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν ἢ νὰ σωθῶν καὶ ἐκείνι ἢ μαζὶ μὲ αὐτοὺς νὰ καταδικασθῇ καὶ αὐτός. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ἤθελεν, ἀπὸ μίαν διάθεσιν θεομίμητον καὶ σὰν ἐκείνην τοῦ Μωϋσέως,¹⁰ μὲ κανένα τρόπον νὰ σωθῇ μόνον αὐτός. Διότι, συνδεδεμένος μὲ αὐτοὺς πνευ-

8. Β' Κορ. 12, 2.

9. Β' Κορ. 12, 3.

10. Ὅντως τὴν θεομίμητον Μωυσέην διάθεσιν ἠκολούθησαν πολλοὶ ποιμένες, ὥστε νὰ ἐκλέγουν τὴν καταδίκην μαζὶ μὲ τὸ ποίμνιον παρὰ τὴν ἀτομικὴν σωτηρίαν. Διότι ἡ ἀτομικὴ σωτηρία εἰς τὴν οὐσίαν τῆς εἶναι μία ἀντινομία διὰ τὸν Ἅγιον Σωμῶν, ἐφ' ὅσον δὲν πηγάζει καὶ δὲν κατεργάζεται μετὰ εἰς τὸν μοναδικὸν θεοανθρώπινον οργανισμόν, τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Ἅγιος Σωμῶν ἔχει βαθεῖαν ἀντίληψιν τῆς καμπεριεκτικῆς ἐνότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τοῦ ἀνθρώπου μυστήρια, πλ-

ματικῶς διὰ τῆς Ἀγίας ἀγάπης ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, δὲν προετίμα οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτοῦς. Ὡς δεσμὸς ἅγιος, ὡς δυνάμεις ἀνεκδιήγητος, ὡς ψυχὴ οὐρανόφρων, ἢ διὰ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ὡς ψυχὴ θεοφόρος, ὡς ψυχὴ ποὺ ἔχεις φθάσει εἰς τὴν ὑψίστην τελειότητα μέσα εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον.

- 70 Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δὲν ἔφθασεν ἀκόμῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀγάπην οὔτε εἶδε σημεῖον ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτὴν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του οὔτε καὶ ἡσθάνθη καθόλου ἐντὸς του τὴν παρουσίαν της, αὐτὸς εὐρίσκεται ἀκόμῃ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὰ πράγματα τῆς γῆς, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, πρέπει νὰ κρύπτεται κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ τυφλοπόντιξ, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς τυφλός, ὅπως ἐκεῖνος, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀκοὴν ἀφουγγράζεται ἐκείνους ποὺ ὁμιλοῦν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Ὡς τί κακόν! Διότι, ἐνῶ ἐγεννήθημεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ κατέστημεν ἀθάνατοι, ἐνῶ ἐγίναμεν μέτοχοι κλήσεως οὐρανοῦ,¹¹ κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ, συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ¹² καὶ πολῖται τῶν οὐρανῶν,¹³ δὲν ἐλάθομεν ἀκόμῃ συνείδησιν τῶσων πολλῶν ἀγαθῶν. Ἀλλὰ ἀσυνείδητα, οὕτως εἰπεῖν, ὅπως ὁ σίδηρος ρίπτεται εἰς τὴν φωτιάν ἢ ὅπως τὸ ἄψυχον δέρμα θυθίζεται ἀνεπαίσθητα μέσα εἰς τὴν κοκκίνην θαφῆν, ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἐνῶ εὐρισκόμεθα ἀκόμῃ ἀνάμεσα εἰς τὰ ἀναρίθμητα ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύομεν ὅτι δὲν ἔχομεν μέσα μας καμμίαν συνείδησιν αὐτῶν. Καὶ καυχόμεθα σὰν νὰ ἔχωμεν πλεόν σωθῆ καὶ σὰν νὰ ἔχωμεν συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν ἁγίων. Μεταμφιεζόμεθα καὶ στολιζόμεθα καὶ ὑποκρινόμεθα τὴν ἁγιότητα, ζῶντες ἀθλίως ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ ζοῦν ἐπάνω εἰς τὴν ὀρχήστραν ἢ τὸ θέατρον, καὶ ἐξομοιούμεθα μετὰ τοὺς γελωτοποιοὺς καὶ τὰς πόρναις, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, νομίζουν ἀποτόχαστα ὅτι θὰ καλλωπίσουν τὸν ἑαυτὸν των μετὰ ξένα χρώματα καὶ βαψίματα. Ἀλλὰ τὰ

οὗτοι αἱ θεῖται καὶ ἀνθρώπιναι δυνάμεις ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα. Κάθε μέλος αὐτοῦ ζῇ δι' ὅλον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον σῶμα ζῇ εἰς ἕκαστον μέλος του. Ὅλοι ζοῦν ἐν ἑκάστῳ καὶ δι' ἑκάστου, ἀλλὰ καὶ ἕκαστος ἐν ὅλοις καὶ δι' ὅλων (π. Ἰουστίνος Πόποβιτς).

Ἐπομένως, ὁ ἅγιος δεσμὸς τῆς θεοφόρου καὶ οὐρανόφρονος ψυχῆς ἐκαὶ ἀδελφάνει, καρποφορεῖ καὶ τελειοῦται.

11. Ἑβρ. 3, 1.

12. Ρωμ. 8, 17.

13. Φιλιπ. 3, 20.

χαρακτηριστικά τῶν ἁγίων ποῦ γεννῶνται ἄνωθεν,¹⁴ ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν εἶναι τέτοια.

- 90 Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι, ὅπως τὸ θρέφος, ὅταν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν μητρικὴν κοιλίαν, αἰσθάνεται τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν ἀσυνείδητα καὶ ἀμέσως ἀρχίζει ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνῇ,¹⁵ ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ποῦ ἐγεννήθῃ ἄνωθεν¹⁶ καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν ὡς ἀν' ἀπὸ κοιλίαν σκοτεινὴν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ νοητὸν καὶ οὐράνιον φῶς καὶ τρόπον τινὰ ἔσκυψεν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν του μέσα εἰς αὐτό, εὐθὺς ἀμέσως ἐπλημμύρισεν ἀπὸ χαρὰν ἀνεκκάλητον καὶ ἔχυσε δάκρυα χωρὶς κόπον, ἐννοῶν, καθὼς εἶναι φυσικόν, ἀπὸ τοῦ ἡλευθερωθῆ καὶ εἰς ποῖον φῶς ἡξιώθῃ νὰ εὐρεθῇ. Διότι ἀρχὴ τοῦ νὰ συγκαταλεχθῇ κάποιος μεταξὺ τῶν χριστιανῶν εἶναι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἐκεῖνοι ὁμως ποῦ ἀκόμη δὲν ἐγνώρισαν καὶ δὲν εἶδον ἀκόμη αὐτὸ τὸ καλὸν οὔτε καὶ τὸ ἐξήτησαν μὲ ἐπιμονὴν πολλήν, μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα ἔτσι, ὥστε διὰ τῶν πράξεων αὐτῶν νὰ καθαρισθοῦν καὶ νὰ ἐπιτύχουν αὐτό· νὰ ἐνωθοῦν τελείως μὲ Αὐτόν καὶ νὰ ἀποκτήσουν κοινωνίαν μαζί του, ἐκεῖνοι λοιπὸν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθοῦν κατὰ πάντα χριστιανοί;¹⁷ Αὐτοὶ πράγματι δὲν εἶναι ὅπως πρέπει. Διότι ἂν ἐκεῖνο ποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὴν σὰρκα εἶναι σὰρξ καὶ ἐκεῖνο ποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὸ πνεῦμα εἶναι πνεῦμα,¹⁸ ἐκεῖνος ποῦ ἐγεννήθῃ σωματικῶς καὶ ἔγινεν ἄνδρας τέλειος, ἀλλὰ πνευματικῶς οὔτε κἀν ἐσκέφθῃ ὅτι ἔχει χρέος νὰ γεννηθῇ, οὔτε ἐπίστευσεν, οὔτε ἐφρόντισε ποτὲ δι' αὐτό, πῶς ἐπομένως αὐτὸς θὰ γίνῃ πνευματικὸς καὶ θὰ συναριθμηθῇ τὸν αὐτόν του μὲ τοὺς πνευματικοὺς ἄνθρώπους;

14. Ἰωάν. 8, 3.

15. Σοφ. Σολ. 7, 3.

16. Ἰωάν. 3, 3.

17. Ἀρχὴ τοῦ «καταλεγχῆναι τινα εἰς χριστιανὸς» εἶναι τὰ ἀνάδυνα δάκρυα καὶ ἡ ἀπατος χαρὰ, ὅτι ἐρρόσθη ἐκ τοῦ σκότους καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ οὐράνιον φῶς. Ἡ μετὰ γνώσεως καὶ θεωρίας ἀπόλαυσις τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον ἡ ἀναζήτησις αὐτοῦ μετ' ἐπιμονῆς καὶ θακρόων ἀποτελοῦν προϋπόθεσιν, διὰ νὰ λάβῃ κανεὶς τὸ ὄνομα «χριστιανός». Οὔτε τὰ μυστήρια διατηροῦν τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐνυπάρχουσα δι' αὐτῶν μέσα μας χάρις μένει ἀνενέργητος καὶ ἐγκλωδιωμένη. Αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ταφὴ τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων καὶ ταλάντων. Καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐγγίξουν τὴν τελειότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀλλ' εἶναι ἀπαρχαὶ καὶ προοίμια, ἀρραβῶνες ἐνὸς μελλοντικοῦ πληρώματος. Ἀπευθύνεται δὲ πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς.

18. Ἰωάν. 8, 6.

- 110 Αὐτὸς μόνον κρυφίως, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ φορεῖ ρυπαρὰ ἐνδύματα, ἀναμιγνύεται μὲ τοὺς λαμπροφόρους ἀγίους καί, ἐπειδὴ παρακάθεται μαζί των εἰς τὴν βασιλικὴν τράπεζαν, θὰ ἐκθληθῇ ἔξω δεμένος εἰς τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια,¹⁹ διότι δὲν εἶναι υἱὸς τοῦ φωτός,²⁰ ἀλλὰ υἱὸς τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος,²¹ καὶ θὰ παραδοθῇ εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, ποὺ ἔχει ἐτοιμασθῇ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του.²² Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ υἱὸς τοῦ Θεοῦ²³ καὶ κληρονόμος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανίων καὶ αἰώνιων ἀγαθῶν, ἐκεῖνος ποὺ ἔμαθε ποικιλοτρόπως μὲ ποῖα ἔργα καὶ μὲ ποῖας ἐντολὰς ὀφείλει νὰ ὑψωθῇ εἰς αὐτὴν τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν²⁴ καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ περιεφρόνησαν καὶ προετίμησε τὰ γήϊνα καὶ φθαρτὰ καὶ ἐδιάλεξε τὴν κτηνώδη ζωὴν καὶ ἐθεώρησε τὴν πρόσκαιρον δόξαν ἀνωτέραν τῆς αἰωνίου δόξης, πῶς δὲν θὰ χωρισθῇ δικαίως ἀπὸ ὅλους τοὺς πιστοὺς καὶ δὲν θὰ καταδικασθῇ μαζί μὲ τοὺς ἀπίστους²⁵ καὶ μὲ αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν διάβολον;

- Διὰ τοῦτο, σὰς παρακαλῶ ὅλους σας, ἀδελφοί καὶ πατέρες, φροντίσατε, ὅσον ὑπάρχει καιρὸς καὶ εἴμεθα μεταξύ τῶν ζώντων. Ἀγωνισθῆτε νὰ γίνετε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ,²⁶ νὰ ἀναδειχθῆτε τέκνα τοῦ φωτός,²⁷ διότι τέτοια χαρίζει εἰς ἡμᾶς ἡ ἀνωθεν γέννησις.²⁸ Μισήσατε τὸν κόσμον καὶ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.²⁹ Μισήσατε τὴν σάρκα καὶ τὰ πάθη ποὺ γεννᾷ αὐτὴ. Μισήσατε κάθε ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν,³⁰ ἀκόμη καὶ τὴν ἐλαχίστην μορφήν ἢ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα, θὰ ἠμπορέσωμεν δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτό, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς δόξης, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀπολαύσεως ποὺ μᾶς περιμένει εἰς τὸ μέλλον. Διότι, εἶπέ μου, τί ὑπάρχει τόσον καὶ ἄκκομη μεγαλύτερον πρᾶγμα ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ ἐπά-

19. Ματθ. 22, 11 - 13.

20. Λουκ. 16, 8. Ἑφ. 5, 8.

21. Ἰωάν. 1, 13.

22. Ματθ. 25, 41.

23. Ἰωάν. 1, 12.

24. Ψαλμ. 8, 6.

25. Λουκ. 12, 46.

26. Ἰωάν. 1, 12.

27. Ἑφ. 5, 8. Ἰωάν. 12, 36.

28. Ἰωάν. 3, 3.

29. Α' Ἰωάν. 2, 15.

30. Κολλ. 3, 5.

νω εἰς τὴν γῆν³¹ ἀπὸ τὸ νὰ γίνῃ κανεὶς υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ Θεοῦ, συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ;³² Ὅπως δὴποτε κανένα! Ἀλλά, ἐπειδὴ ἡμεῖς προτιμῶμεν τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ πολὺ πλησίον μας, τὰ μέσα εἰς τὰ χέρια μας, καὶ δὲν ζητοῦμεν ἐκεῖνα τὰ διαφυλαγμένα εἰς τοὺς οὐρανούς ἀγαθὰ³³ οὔτε εἴμεθα κρεμασμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνων, ἀποδεικνύομεν τότε μὲ σαφῆνειαν εἰς αὐτοὺς ποὺ βλέπουν, πρῶτον μὲν, ὅτι εἴμεθα κυριευμένοι ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς ἀπιστίας, καθὼς ἔχει γραφῇ: «Πῶς ἡμπορεῖτε νὰ ἔχετε πίστιν, ἀφοῦ δέχεσθε τιμὰς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ζητεῖτε τὴν τιμὴν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν μόνον Θεόν;»³⁴ ἔπειτα ὅτι ἔχομεν καταντήσει δοῦλοι τῶν παθῶν καὶ εἴμεθα προσηλωμένοι εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὰ πράγματα τῆς γῆς καὶ δὲν θέλομεν μὲ κανένα τρόπον νὰ σηκώσωμεν τὸ κεφάλι μας πρὸς τοὺς οὐρανούς καὶ τὸν Θεόν. Ἀλλά μὲ ἀσύνετον καρδίαν ἀποκρούομεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ χάνομεν τὴν υἱοθεσίαν του.

Καὶ τώρα, εἶπέ μου, τί ἄλλο ὑπάρχει πῶς ἀνόητον ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ παρακούει τὸν Θεόν καὶ δὲν φροντίζει νὰ γίνῃ παιδί του; Διότι ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει ὅτι ὑπάρχει Θεός, φαντάζεται μεγάλα πράγματα δι' αὐτόν. Γνωρίζει ὄντως πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Δεσπότης καὶ Κτίστης καὶ Κύριος τῶν πάντων καὶ ὅτι εἶναι ἀθάνατος, αἰώνιος, ἀκατάληπτος, ἀφραστός, ἀφθαρτός καὶ ὅτι ἡ βασιλεία του δὲν θὰ ἔχῃ τέλος.³⁵ Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ γνωρίζει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τέτοιος, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τὸν ποθήσῃ; Πῶς δὲν θὰ σπεύσῃ νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του ἀκόμῃ διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἰδικήν του;³⁶ Καὶ ἔτσι νὰ ἀξιωθῇ, ὥς μὴ εἰπῶ νὰ γίνῃ υἱὸς καὶ κληρονόμος του, ἀλλὰ ἔστω καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς γνησίους τοῦ δούλου³⁷ ποὺ ἴστανται πλησίον του; Ὅπως δὴποτε πραγματι ἀγωνίζεται καὶ φυλάττει ἀπαρασάλευτα ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, γίνεται γεννημένος ἄνωθεν,³⁸ τέκνον³⁹ καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους πρᾶ-

31. Ψαλμ. 72, 25.

32. Ρωμ. 8, 17.

33. Κολ. 1, 5.

34. Ἰωάν. 5, 44.

35. Λουκ. 1, 33.

36. Ἰωάν. 15, 13. Α' Ἰωάν. 3, 16.

37. Λουκ. 15, 21.

38. Ἰωάν. 1, 12.

39. Ἰωάν. 3, 3.

140

150

160

γματικός πιστός καὶ χριστιανός. Ἡμεῖς ὅμως, ἀντιθέτως, περιφρονοῦμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, παραβαίνομεν τοὺς νόμους του, διὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἀπαιτήσῃ τὸ δίκαιον ἐκεῖνος, ὅταν ἔλθῃ πάλιν με δόξαν καὶ δύναμιν⁴⁰ φοβεράν, καὶ ἀποδεικνύμεθα εἰς τὴν πίστιν μὲν με τὰ ἴδια τὰ ἔργα ἀπιστοί, εἰς τὴν ἀπιστίαν δὲ με τὰ λόγια μόνον πιστοί. Μὴ πλανᾶσθε. Ἡ πίστις μόνον, χωρὶς ἔργα, δὲν θὰ ὠφελήσῃ εἰς τίποτε. Διότι εἶναι νεκρά⁴¹ καὶ οἱ νεκροὶ δὲν μετέχουν εἰς τὴν ζωὴν, ἐὰν προηγουμένως δὲν ζητήσουν αὐτὴν μετὰ τὴν ἐργασίαν λοιπὸν ἀναθλαστάνει ἐντὸς μας, ὅπως ἕνας πλούσιος καὶ χυμώδης καρπός, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ πρὸς τὸν πλησίον εὐσπλαγχνία, ἡ πραότης, ἡ ταπεινώσις,⁴² ἡ ὑπομονὴ τῶν πειρασμῶν,⁴³ ἡ ἀγνεία, ἡ καθαρότης τῆς καρδίας, μετὰ τὴν ὁποῖαν καθιστάμεθα ἄξιοι νὰ θλέπωμεν τὸν Θεόν⁴⁴ καὶ μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν γίνεται ἡ παρουσία καὶ ἡ ἔλλαμψις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Αὐτὴ μᾶς γεννᾷ ἄνωθεν,⁴⁵ μᾶς κάνει υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, μᾶς ἐνδύει τὸν Χριστόν,⁴⁶ ἀνάπτει τὴν λαμπάδα μας,⁴⁷ μᾶς ἀναδεικνύει τέκνα τοῦ φωτός,⁴⁸ ἐλευθερώνει τὰς ψυχὰς μας ἀπὸ τὸ σκοτός καὶ μᾶς καθιστᾷ συνειδητὰ κοινωνοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπὸ αὐτὴν ἤδη τὴν ζωὴν.

180 Ἄς μὴ στηριζώμεθα λοιπὸν ἀποκλειστικὰ εἰς μερικὰ ἄλλα κατορθώματα καὶ ἀρετάς, δηλαδὴ εἰς νηστείας ἢ ἀγρυπνίας⁴⁹ ἢ χαμαικοιτίας καὶ ποικίλας ἄλλας κακοπαθείας καὶ καταφρονήσωμεν ἔτσι αὐτὴν, τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, νομίζοντας ὅτι ἡμποροῦμεν, χωρὶς αὐτὴν, νὰ σωθῶμεν μετὰ ἐκείνας. Διότι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἀδύνατον! Καὶ ἂς σὲ πείσουν αἱ πέντε μωραὶ παρθένοι⁵⁰ καὶ ἐκεῖνοι πού ἔχουν κάνει πολλὰ σημεῖα καὶ θαύματα⁵¹ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοί, ἐπεὶ δὲν εἶχον μέσα τῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἀγίου

40. Ματθ. 24, 30. Μάρκ. 13, 26. Λουκ. 21, 27.

41. Ἰακ. 2, 17. 18. 26.

42. Κολ. 3, 12. Ματθ. 5, 7.

43. Ματθ. 5, 10.

44. Ματθ. 5, 8.

45. Ἰωάν. 3, 3.

46. Ρωμ. 13, 14. Γαλ. 3, 27.

47. Ματθ. 25, 8.

48. Ἐφεσ. 5, 8.

49. Β' Κορ. 5, 5. 11, 27.

50. Ματθ. 25, 1-12.

51. Ματθ. 7, 22.

- 190 Πνεύματος, ἤκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κυρίου: «Φύγετε μακρὰ μου σεῖς, οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας,⁵² διότι δὲν σὰς γνωρίζω ἀπὸ τοῦ εἰσθε».⁵³ Αὐτὰ δὲ τὰ λόγια δὲν τὰ ἤκουσαν μόνον αὐτοί, ἀλλὰ μαζί με αὐτοὺς καὶ ἄλλοι πολλοί, ὅσοι ἐβαπτίσθησαν μεν ἀπὸ τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἀγίους, δὲν ἤξιώθησαν ὅμως νὰ λάθουν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τὴν ὑπερβολικὴν τῶν κακίαν. Αὐτοὶ δὲν ἐπέδειξαν εἶον ἄξιον τῆς κλήσεως, τὴν ὁποῖαν ἔλαβον,⁵⁴ οὔτε ἔγιναν τέκνα Θεοῦ, παρὰ μόνον ἔμειναν ὅ,τι ἦσαν, σάρκες καὶ αἵματα,⁵⁵ χωρὶς καὶ νὰ πιστεύσουν ποτὲ ὅτι ὑπάρχει Πνεῦμα⁵⁶ ἢ νὰ ζητήσουν αὐτὸ ἢ νὰ περιμένουν τὴν ἀπόκτησίν του. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν θὰ ἠμπορέσουν ποτὲ νὰ γίνουν κύριοι οὔτε εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς τῶν, οὔτε εἰς τὰ ψυχικά τῶν πάθη, οὔτε θὰ ἐπιδείξουν κάποιο γενναῖον κατόρθωμα εἰς τὸν στίβον τῶν ἀρετῶν, διότι εἶπεν ὁ Κύριος: «Χωρὶς ἐμέ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κάνετε τίποτε».⁵⁷ Ἀλλὰ παρακαλῶ, πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὡς ἀγωνισθῶμεν μετὰ τὴν δύναμιν μας, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ λάβωμεν, ἤδη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν, τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἀνήκει ἡ δόξα εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
- 200

52. Ματθ. 7, 23. Λουκ. 13, 27.

53. Λουκ. 13, 25. Ματθ. 25, 12. 7, 28.

54. Ἐφεσ. 4, 1.

55. Ἰωάν. 1, 18. Ματθ. 16, 17.

56. Πράξ. 19, 2.

57. Ἰωάν. 15, 5.

ΙΧ

- 1 Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ περὶ τοῦ ποῖος εἶναι αὐτὸς ποὺ τρέφει τὸν Θεόν, ὅταν πεινᾷ, καὶ τὸν ποτίζει ὅταν διψᾷ καὶ τὰ λοιπὰ καὶ πῶς θὰ κατορθωθῇ εἰς κάποιον αὐτό. Καὶ ὅτι, ἐὰν κάποιος δὲν τὰ κάνη καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὅλα αὐτὸ καὶ δὲν θρέψῃ καὶ δὲν ποτίσῃ καὶ δὲν ἐνδύσῃ τὸν Χριστόν, καθόλου δὲν θὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ ὅτι κάνει αὐτὰ μόνον εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἐνῶ παραμελεῖ καὶ ἀφήνει τὸν ἑαυτὸν του νηστικὸν καὶ γυμνὸν ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ.¹

ΛΟΓΟΣ Θ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἔπρεπε θεοαίως νὰ μὴ τολμῶ

1. Ἡ παρόσα Κατήχησις εἶναι μία ἀναφορά καὶ μία ἐρμηνεία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς κρίσεως. Ποῖον εἶναι τὸ νόημα τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῶν ἐμπράκτων ἐκδηλώσεών της, ποὺ ἀναφέρεται αὕτη καὶ πῶς δικαιώ-
νεται; Μία ἐπιτρέχουσα μελέτη θὰ εἶδε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ Ἅγιος Συ-
μεὼν προσθέτει μίαν ἐπὶ πλέον ἐρμηνείαν εἰς τὰς ὑπαρχούσας, ἀνταποκρι-
νομένην εἰς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ μοναστηρίου του. Βαθυτέρα
ὁμῶς προσέγγις ἀποδεικνύει τὸν θαθὺν καὶ οὐσιαστικὸν χαρακτήρα τῆς ἐρ-
μηνείας τῆς παραβολῆς. Θέτει θεμελιώδη κριτήρια, ὅπου ἐντάσσει τὴν ἐλεη-
μοσύνην καὶ τὰ ὅποια τὴν καταξιώνουν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Βιώνων καὶ κατέ-
χων τὸ νόημα καὶ τὴν ἐνότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, θέτει ἐκκλησιαστικὰ
καὶ πνευματικὰ θεμέλια, ὅπου στηρίζει τὴν ἐλεημοσύνην. Αὐτὰ δύνανται νὰ
συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα:

α') Ὁ χαρακτήρ τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι
περισσότερον πνευματικὸς. Ἡ πνευματικὴ τροφή εἶ-
ναι ἀναγκαιότερα τῆς σωματικῆς. Διψᾷ καὶ πεινᾷ ὁ Χριστὸς τὴν σωτηρίαν
τῶν ἀνθρώπων καὶ τρέφεται μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐντολῶν καὶ ὄχι μὲ
τὴν κατάκουσιν τῆς σωματικῆς πείνης καὶ δίψης.

β') Ὁ πιστὸς εἶναι ἀναπόσπαστον μέλος

- 10 καθόλου νά σᾶς ὁμιλῶ οὔτε νά κρατῶ τὴν θέσιν τοῦ καθοδηγητοῦ ἐνώπιον τῆς ἀγάπης σας. Ἀλλὰ σεῖς ὁμῶς γνωρίζετε ὅτι τὸ μουσικὸν ὄργανον ποῦ κατασκευάσθη ἀπὸ τὸν τεχνίτην, ὅχι ὅταν ἐκεῖνο θέλῃ, ἀλλὰ ὅταν γεμίσουν μὲ ἀέρα οἱ σωλῆνες καὶ τὰ δάκτυλα τοῦ τεχνίτου κρούσουν αὐτὸ ρυθμικά, τότε ἡχεῖ καὶ γεμίζει μὲ γλυκυτάτην μελωδίαν τὰς ἀκοάς ὄλλων. Ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει νά καταλάβετε ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς ἐμέ. Δι' αὐτὸ λοιπὸν μὴ διατεθῆτε προσέχοντες εἰς τὴν μηδαμινότητα τοῦ ὄργανου μὲ δυσαρέσκειαν πρὸς αὐτὰ ποῦ πρόκειται νά λεχθοῦν. Ἀλλὰ περισσότερον ὑψώσατε τὸ θῆμα σας πρὸς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ποῦ ἐμπνέει ἄνωθεν καὶ γεμίζει τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν δάκτυλον τοῦ Θεοῦ,² ποῦ κρούει τὰ νεῦρα, τὰς χορδὰς τρόπον τινά, τοῦ νοός καὶ μᾶς παρακινεῖ νά ὁμιλήσωμεν· καὶ σὺν νά ἡχῇ ἡ δεσποτικὴ σάλπιγξ ἡ, διὰ νά εἰπῶ πιὸ ἀληθινά, σὺν νά μᾶς ὁμιλῇ διὰ μέσου κάποιου ὄργανου ὁ βασιλεὺς τῶν ὄλων, μὲ φόβον καὶ τρόπον,³ μὲ σύνεσιν καὶ προσήλωσιν πολλὴν ἀκούσατε.⁴

τοῦ θεανθρώπου σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἑκκλησίας. Κάθε πράξις τοῦ ἐπομένως ἔχει οὐρανόθεν καὶ σύνθετον μὲ τὸ ὅλον αἶμα. Τρέφον καὶ ἐνδύον ὅλον τὸν κόσμον καὶ παραμελῶν τὸν ἑαυτὸν του, δὲν κάνει τίποτε ἀπὸ τοῦ νά θανατῶνῃ κάθε στιγμὴν αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἀδελφόν καὶ υἱὸν τοῦ Χριστοῦ. «Σεαυτὸν οὐκ ἠλέησας, οὐκ ἐλεγήθης».

γ') Τὰ θεμιτοῦργηθέντα ἀγαθὰ εἶναι κοινὰ δι' ὅλους. Δοτὴρ εἶναι ὁ Θεὸς καὶ λήπτης ὁ ἄνθρωπος. Πᾶσα κτήσις καὶ οἰκείωσις αὐτῶν ἀποτελεῖ αὐτόνομον καὶ ἑωφαιρικὸν σφετερισμὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ πλέον πᾶσα ἀπαίτησις μισθῶν διὰ τὰ ξένα ἀγαθὰ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἀνταρσία καὶ ἀπροσῶνη. «Ἄφρων, καὶ ὑπὲρ ποίων σου χρημάτων μισθός μοι προσαπαιτεῖς;». Τοῦναντίον εἶναι ὁ τοιοῦτος καὶ ὑπόδικος διὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἀποστέρησιν τῶν κοινῶν ἀγαθῶν.

δ') Ὁ σκοπὸς καὶ ὁ στόχος τῆς ἐλεημοσύνης. Εἶναι ἡ ἀναζήτησις καὶ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ θεοῦ προσώπου. Ἡ χορηγία τῶν ὀλικῶν ἀγαθῶν ἀποτελεῖ μίαν φιλένθρωπον χειραγωγίαν — λόγῳ τῆς ροπῆς μας πρὸς τὴν πλεονεξίαν — πρὸς ἀπαλλαγὴν καὶ ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν. Εἶναι ἓνα εὐτυχὲς πταίσμα τοῦ Θεοῦ, μία εὐεργετικὴ ἀπάτη διὰ τὴν σωτηρίαν μας.

2. Λουκ. 11, 30.

3. Ἐφεσ. 6, 5.

4. Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον διακρίνομεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ διδασκαλικὸν χάρισμα τοῦ Ἀγίου Σομῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἀναγκαιότητα τοῦ κατηχεῖν καὶ ὁμιλεῖν. Πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ βιογράφος του γράφει διὰ τὰ καθήκοντά του αὐτά: «τρανοῦται τὴν γλῶτταν ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ λόγους ἀγαθοῦς ἐπιστελλῶν ἐρευνᾶται μέσον τῆς Ἑκκλησίας Χριστοῦ» (Vie. 40, 29) καὶ ἄλλοι: «καὶ ἀποστολικῆς ἀξιώσεως δωρεᾶς, τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας φημί, ὄργανον τὴν καὶ ὥρτο ὑπὸ τοῦ

- “Ολοι οί άνθρωποι οφείλομεν νά ἐξετάζωμεν καί νά προσέχωμεν τούς ἑαυτούς μας, καί οἱ πιστοί καί οἱ ἄπιστοι καί οἱ μικροί καί οἱ μεγάλοι, ἔτσι ὥστε οἱ μὲν ἄπιστοι νά φθάσωμεν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν καί τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ ποῦ μᾶς ἐδημιούργησεν, οἱ δὲ πιστοί νά φανῶμεν μὲ τὴν καλὴν μας βιοτὴν εὐάρεστοι εἰς αὐτὸν μὲ κάθε καλὸν ἔργον.” Ἐπίσης οἱ μὲν μικροί νά ὑποταχθῶμεν εἰς τοὺς μεγάλους χάριν τοῦ Κυρίου, οἱ δὲ μεγάλοι νά συμπεριφερθῶμεν πρὸς τοὺς μικροὺς ὅπως εἰς τέκνα γνήσια, διότι λέγει ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου: «“Ὁ,τι ἐκάνατε εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀσημάντους, εἰς ἐμέ τὸ ἐκάνατε.” Αὐτὸν δὲ τὸν λόγον δὲν τὸν εἶπεν ὁ Κύριος μόνον διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπως νομίζουν μερικοί, καί δι’ ἐκείνους ποῦ στεροῦνται τὴν ὕλικὴν τροφήν, ἀλλὰ καί δι’ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀδελφούς μας, ποῦ φθείρονται ὄχι ἀπὸ τὴν σωματικὴν πείναν καί δίψαν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πείναν τῆς ἀργίας καί τῆς ὑπακοῆς εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου.” Διότι ὅσον τιμιωτέρα εἶναι ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα,⁵ τόσον καί ἡ πνευματικὴ τροφή εἶναι ἀναγκαιοτέρα ἀπὸ τὴν σωματικὴν. Καί νομίζω ὅτι δι’ αὐτὴν τὴν τροφήν κυρίως λέγει ὁ Κύριος: “Ἐπείνασα καί δὲν μοῦ ἐδόσατε νὰ φάγω, ἐδίψησα καί δὲν μὲ ἐποτίσατε.”⁶ παρὰ διὰ τὴν φθαρτὴν σωματικὴν τροφήν. Διότι διψᾷ ὁ Χριστὸς καί πεινᾷ τὴν σωτηρίαν τοῦ καθενὸς μας. Ἡ δὲ σωτηρία μας εἶναι ἡ ἀποχὴ ἀπὸ κάθε ἁμαρτίας. Ἡ ἀποχὴ ὅμως ἀπὸ κάθε ἁμαρτίας εἶναι ἀδύνατον νὰ κατορθωθῇ χωρὶς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν καί τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν ἐντολῶν. Διὰ τῆς ἐκπλήρωσεως φυσικά τῶν ἐντολῶν τρέφεται ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Δεσπότης ἡμῶν καί Θεὸς καί Κύριος τοῦ παντός. Διότι, οἱ ἅγιοι Πατέρες μας λέγουν ὅτι, ὅπως ἀκριβῶς οἱ δαίμονες τρέφονται ἀπὸ τὰς πονηράς μας πράξεις καί λαμβάνουν δύναμιν ἐναντίον μας — ὅταν ὅμως ἡμεῖς ἀπέχωμεν ἀπὸ τὰ κακὰ, ἐκεῖνοι ὑποφέ-

πνεύματος μυστικῶς κρούμενον ἀνῆκεν* (Vie, 50, 87). Χαρακτηριστικὸς καὶ ἀποστολικὸς ἀνὴρ, μὲ ἀπτάς τὰς μαρτυρίας τοῦ πνεύματος καί τὴν ἐμπνεύσαν χάριν μέσα του, καθίσταται ὁ ἐκλύων τὴν πνοὴν τοῦ Θεοῦ καὶ φανερώνων τὰ θέλημά του, τύπος τοῦ Υἱοῦ ποῦ ἀποκαλύπτει τὸν Πατέρα. Κάτω ἀπὸ τὰς λέξεις τοῦ λόγου δὲν διακρίνει κανεὶς παρὰ τὸν λόγον τοῦ Λόγου καί δὲν ἀκοῇ παρὰ τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ.

5. Ἐβρ. 13, 21.

6. Ματθ. 25, 40.

7. Ἀμώς 8, 11.

8. Ματθ. 6, 25. Λουκ. 12, 23.

9. Ματθ. 25, 42.

60 ρουν ἀπὸ αἰτίας καὶ χάνουν τὴν δύναμιν των — ἔτσι σκέπτομαι ὅτι τρέφεται ἀπὸ ἡμᾶς ἡ ἀντιθέτως παραμελείται καὶ πεινᾷ κι' ἐκεῖνος ποῦ ἐπτώχευσε¹⁰ διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Αὐτὸ δὲ ἡμποροῦμε νὰ τὸ μάθωμεν καὶ νὰ τὸ ἀποδείξωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν ἁγίων. Ἀφῆνοντες ὅμως ὅλους τοὺς ἄλλους ἁγίους, ἐπειδὴ εἶναι πολυάριθμοι καὶ ὑπερβαίνουν τοὺς κόκκους τῆς ἄμμου,¹¹ θὰ λάθω ἓνα ἢ μίαν ἁγίαν, διὰ νὰ διδάξω τὴν ἀγάπην σας.

Γνωρίζω ὅτι ἀκούετε τὸν θίον τῆς Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας ὅχι νὰ τὸν διηγῇται κανεὶς ἄλλος, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ, ἡ ἱσαγγελος, γνωστοποιοῦσα, ὡς ἐν εἶδος ἐξομολογήσεως, τὴν πτωχείαν της μὲ τὰ ἐξῆς λόγια: «Ὅταν, πολὺ συχνά, μερικοὶ μοῦ προσέφεραν μισθὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν, δὲν τὸν ἐδεχόμην. Καὶ αὐτό, λέγει, τὸ ἔκανα, ὅχι ἐπειδὴ εἶχον πλουσίους πόρους διὰ τὰς ἀνάγκας μου — ἔκλωθα στουπὶ διὰ νὰ τραφῶ — ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχω πολλοὺς ἐραστάς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πάθους μου». Ὅταν δὲ ἐπήγαγε νὰ ἐπιβιθασθῇ εἰς τὸ πλοῖον διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἦτο τόσο πτωχή, ὥστε δὲν εἶχεν οὔτε τὰ ναῦλα οὔτε τὰ ἐξοδα διὰ τὸ ταξίδιον. Ὅταν ὅμως μετὰ τὴν ἀφιέρωσίν της εἰς τὴν Πανάμωμον Θεοτόκον ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἔρημον, ἀφοῦ ἔλαβε ἀπὸ κάποιον δύο νομίσματα, ἠγόρασε ψωμὶ καὶ ἔτσι, ἀφοῦ διέβη τὸν Ἰορδάνην, ἔζησε μὲ καρτερίαν εἰς τὴν ἔρημον μέχρι τέλους χωρὶς νὰ ἴδῃ πρόσωπον ἀνθρώπου, παρὰ μόνον τὸν ἅγιον Ζωσιμᾶν, καὶ χωρὶς θέβαια νὰ θρέψῃ κάποιον πεινασμένον πτωχὸν ἢ νὰ ποτίσῃ κάποιον διψασμένον ἢ νὰ ἐνδύσῃ κάποιον γυμνὸν ἢ νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς φυλακισμένους ἢ νὰ φιλοξενήσῃ τοὺς ξένους.¹² Ἀλλ' ἐντελῶς ἀντίθετα, ἀφοῦ συμπαρέσυρε πολλοὺς εἰς τὸ θάραθρον τῆς καταστροφῆς, τοὺς ἐδέχετο μέσα εἰς τὸ καταγώγιον τῆς ἁμαρτίας. Εἰπέ μου, λοιπόν, πῶς θὰ σωθῇ καὶ πῶς θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μαζί μὲ τοὺς ἐλεήμονας, αὐτὴ ποὺ οὔτε πλοῦτη ἐγκατέλειψε, οὔτε περιουσίαν ἐμοίρασεν εἰς τοὺς πτωχοὺς,¹³ οὔτε ποτέ ἔκανε ἔστω καὶ ὀλίγην ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ μᾶλλον ἔγινε διὰ μυρίους ἄλλους πρόξενος καταστροφῆς; Ἀντιλαμ-

10. Β' Κορ. 8, 9.

11. Ψαλμ. 138, 18.

12. Ματθ. 25, 35 - 38.

13. Ματθ. 19, 21. Λουκ. 12, 33. Ψαλμ. 111, 9.

θάνατος, ὅτι, ἐὰν εἰπώμεν πὼς ἡ ἐλεημοσύνη γίνεται μόνον μὲ χρήματα καὶ σωματικὴν τροφήν καὶ πὼς ὁ Χριστὸς τρέφεται ἀπὸ ἡμᾶς μὲ αὐτὴν καὶ πὼς σώζοντα μόνον ἐκεῖνοι ποὺ τὸν τρέφουν καὶ τὸν ποτίζουν καὶ ἀπλῶς τὸν ὑπηρετοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ πὼς αὐτοὶ ποὺ δὲν κάνουν αὐτὸ χάνονται, εἶναι πολὺ παράδοξον, διότι
 90 τότε θὰ ἐκδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ πολλοὶ ἅγιοι. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν αὐτό, δὲν εἶναι!

Τὰ πράγματα καὶ τὰ ὑπάρχοντα μέσα εἰς τὸν κόσμον εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους, ὅπως ἀκριβῶς τὸ φῶς καὶ αὐτὸς ὁ ἀέρας ποὺ ἀναπνέομεν, ὅπως ἐπίσης τὸ χορτάρι τῶν ἀλόγων ζώων καὶ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰ βουνά. "Ὅλα λοιπὸν τὰ πράγματα ἔχουν γίνεαι κοινὰ δι' ὅλους μόνον διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ τὰ ἀπολαμβάνουν, ὅχι ὅμως καὶ νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ κάποιος. Ἡ δὲ πλεονεξία, ὅπως ἓνας τύραννος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ κατετεμάχισε κατὰ τὸν ἓνα ἢ κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον διὰ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς τὰ κοινὰ πράγματα ποὺ ἐδόθησαν εἰς ὅλους ἀπὸ τὸν Δεσπότην. Τὰ περιέκλεισε καὶ τὰ ἡσφάλισε μὲ φράκτας καὶ πύργους καὶ μοχλοὺς καὶ θύρας, καὶ ἔτσι ἐστέρησεν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὴν ἀπόλαυσιν τῶν Δεσποτικῶν ἀγαθῶν, λέγουσα ἡ ἀναιδὴς πὼς εἶναι κυρίαρχος αὐτῶν καὶ ὑποστηρίζουσα μὲ πάθος ὅτι δὲν ἀδικεῖ ἀπολύτως κανένα. Οἱ ὑπηρεταὶ δὲ καὶ δοῦλοι τῆς τυράννου αὐτῆς, ὁ ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ πονηροὶ δοῦλοι¹⁴ καὶ κακοὶ φύλακες. Τότε λοιπὸν καὶ ἂν ἀκόμη ἦ ἀπὸ φόβον διὰ τὴν ἀπειλὴν τῶν τιμωριῶν ἢ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ λάβουν ἑκατονταπλασίονα¹⁵ ἢ, ἐπειδὴ ἐκάμφθησαν ἀπὸ τὰς
 100 δυστυχίας τῶν ἀνθρώπων, δώσουν ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ ἢ καὶ ὅλα εἰς ἐκείνους ποὺ μέχρι τότε ἦσαν παραμελημένοι μέσα εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν στέρξιν, πὼς θὰ θεωρηθοῦν ἐλεημονες μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι δῆθεν ἔθρεψαν τὸν Χριστὸν ἢ ὅτι ἔκαναν μίαν πρᾶξιν ἀξιομισθίας; "Ὅχι, μὲ κανένα τρόπον, ἀλλὰ, καθὼς εἶπα, καὶ νὰ μετανοοῦν ἔχουν χρέος μέχρι θανάτου δι' ὅλα αὐτὰ ποὺ ἐπὶ χρόνια κατεῖχον καὶ ἐστέρησαν τοὺς ἀδελφοὺς ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσίν των.

Πὼς ὅμως μὲ τὸ νὰ ἐλεοῦμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἐμεῖς, ποὺ ἔχομε γίνεαι φαινομενικὰ πτωχοὶ — ὅπως ὁ

14. Ματθ. 18, 32, 25, 26.

15. Μάρκ. 10, 30.

- Χριστὸς ἐπτώχευσε πρὸς χάριν μας¹⁶ ἐνῷ ἦτο πλούσιος — νομίζομεν ὅτι ἐλεοῦμεν αὐτὸν ποῦ ἔγινε δι' ἡμᾶς ὁμοίος με ἡμᾶς; Σκέψου καλὰ ἐπάνω εἰς αὐτὸ ποῦ λέγω. Διὰ σέ ὁ Θεὸς ἔγινε πτωχὸς ἄνθρωπος. Ὁφείλεις λοιπὸν καὶ σὺ ποῦ πιστεύεις εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον πτωχός. Ἐκεῖνος εἶναι πτωχός ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, πτωχός καὶ σὺ ὡς πρὸς τὴν θεότητα.¹⁷ Ἐξέτασε λοιπὸν πῶς θὰ θρέψῃς αὐτόν, πρόσσεχε ἀκριβῶς. Ἐπτώχευσεν αὐτὸς διὰ νὰ πλουτήσῃς σὺ¹⁸ καὶ νὰ σοῦ μεταδώσῃ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτός του.¹⁹ Δι' αὐτὸ ἐκεῖνος ἔσαρκώθη· ἀκριβῶς διὰ νὰ γίνῃς μέτοχος εἰς τὴν θεότητα του. Ὅταν λοιπὸν ἐτοιμάσῃς τὸν ἑαυτὸν σου πρὸς ὑποδοχὴν ἐκείνου, τότε λέγεται ὅτι ὑποδέχεσαι αὐτόν. Ὅταν δέ σὺ πεινᾷς καὶ διψᾷς δι' ἐκείνον, αὐτὸ λογίζεται τροφή καὶ ποτὸν δι' ἐκείνον. Πῶς; Διότι μὲ αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ἔργα καὶ κατορθώματα καθαρίζεις τὴν ψυχὴν σου καὶ ἀπαλλάσσεις τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν μολυσμὸν τῶν παθῶν. Καὶ ὁ Θεὸς ποῦ σέ ἐδέχθη ἐπάνω τοῦ ἔτοι καὶ ἔκανε ἰδικὰ του ὅλα τὰ ἰδικὰ σου καὶ ποθεῖ νὰ σέ κάνει Θεόν, καθὼς ἐκεῖνος ἔγινεν ἄνθρωπος, αὐτὰ ποῦ κάνεις εἰς τὸν ἑαυτὸν σου τὰ θεωρεῖ παθήματα τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ λέγει: «Ὅ,τι ἔκανες εἰς τὴν ἀσήμενον ψυχὴν σου, εἰς ἐμὲ τὸ ἔκανες».²⁰

16. Β' Κορ. 8, 9.

17. Εἶναι πολὺ γνωστὸν τὸ πόσον τονίζεται, ἀλλὰ καὶ ποῖαν ἀληθινὴν σκέψιν ἔχει μὲ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν ἢ πτωχεῖα. Δι' αὐτῆς οἱ μοναχοὶ ἐλευθεροῦνται καὶ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὸ φορτίον τῶν μεριμνῶν, ἵνα ὡς ὑπόπτεροι ἀετοί, ἐλεύθεροι καὶ ἀλαφροί, πορεύωνται πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Λαμβάνει ἔτσι σάρκα καὶ ὁσὰ εἰς τὴν τελειότητά του ὁ Εὐαγγελικὸς λόγος καὶ δεικνύει πόσον ἐμπρακτα καὶ ἀληθινὰ οἱ μοναχοὶ μιμοῦνται τὸν Χριστόν καὶ τοὺς Ἀποστόλους. Μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὴν τὴν θεώρησιν πρέπει νὰ κατανοήσῃς οἱ στίχοι 117-138. Ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐνσαρκώσεώς του ἐπτώχευσεν, ἔγινε ταπεινὸς ἄνθρωπος καὶ συμμετέσχεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ νὰ πλουτήσωμεν ἡμεῖς κατὰ τὴν θεότητα. Πῶς ὁμοῦ; Μὲ τὴν ἀληθινὴν μας πτωχείαν. Ἡ πτωχεῖα μᾶς κάνει συμμετέχους καὶ κοινωνοὺς τῆς Θεότητός του. Ὁ πτωχὸς ἐκείνος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, πτωχὸς σὺ κατὰ τὴν θεότητα. Πτωχεύεις καὶ αὐτὸ εἶναι πλουτισμὸς εἰς τὴν πραγματικότητα κατὰ τὴν θεότητα. Ἡ πείνα μας καὶ ἡ δίψα μας εἶναι τροφή καὶ πόσις τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἐντρεπισμὸς τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πραγματικὴ μας πτωχεῖα ἔλεος διὰ τὸν Χριστόν. Διότι αὐτὰ καθιστοῦν καθαρὰν τὴν ψυχὴν. Καὶ μόνον καθαρὰς καρδίας ἀναδέχεται καὶ ἰδιοποιεῖται ὁ Θεὸς ἐπιποθεῖν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον θεόν.

18. Β' Κορ. 8, 9.

19. Ῥωμα. 1, 7, 2, 7.

20. Ματθ. 25, 40.

140 Πράγματι, με ποῖα ἄλλα ἔργα εὐηρέστησαν τὸν Θεὸν ἐκεῖνοι ποὺ ἐζησαν μέσα εἰς τὰ σπήλαια καὶ ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη;²¹ Μὲ τίποτε ἄλλο, ὅπωςδὴποτε, παρὰ μὲ τὴν ἀγάπην, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν πίστιν, ἐγκαταλείποντες ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν μόνον²² τὸν ὑπεδέχθησαν καὶ τὸν ἐφιλοξένησαν μὲ τὴν μετάνοιαν καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ἀκόμη τὸν ἔθρεψαν καὶ εἰς τὴν δίψαν του τὸν ἐπότισαν. "Ετσι ζοῦν, μὲ ἄλλα λόγια, ὅλοι ἐκεῖνοι θεθαίως ποὺ γίνονται μὲ τὸ ἅγιον βάπτισμα υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ποὺ εἶναι διὰ τὸν κόσμον ἀσήμαντοι καὶ πτωχοί. "Εκεῖνοι ποὺ ἡσθάνθησαν μὲ μίαν καθαρὰν συνείδησιν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των ὅτι ἔγιναν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑποφέρουν πλέον νὰ καλλωπίζονται μὲ φθαρτὰ στολίδια, διότι ἐνεδύθησαν τὸν Χριστόν.²³ Ἀλήθεια, ποῖος ἄνθρωπος στολισμένος μὲ βασιλικὴν πορφύραν θὰ καταδεχθῇ ποτὲ νὰ φορέσῃ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὴν ἓνα ἀκάθαρτον καὶ σχισμένον χιτῶνα; "Εκεῖνοι δὲ ποὺ δὲν ἔχουν αὐτὴν τὴν γνῶσιν καὶ εἶναι γυμνοὶ ἀπὸ τὸ βασιλικὸν ἔνδυμα, ἀλλὰ ποὺ ἀγωνίζονται διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθοεργιών, ἔτσι ὥστε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐνδυθοῦν τὸν Χριστόν, αὐτοὶ ἐνδύουν τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν. Διότι εἶναι καὶ αὐτοὶ Χριστοὶ, ἐφ' ὅσον ἔγιναν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ θείου βάπτισμα. Ἐὰν ὅμως δὲν κάνουν αὐτό, ἀλλὰ ἐνδύσουν μὲν ὅλους τοὺς γυμνοὺς τοῦ κόσμου, ἐγκαταλείψουν δὲ τοὺς ἑαυτοὺς των γυμνοὺς, τότε τί ἐκέρδισαν; "Επειτα πάλιν: "Ονομαζόμεθα ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ,²⁴ ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.²⁵ Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον εἴμεθα καὶ μέλη αὐτοῦ.²⁶ "Ὡν λοιπὸν ἀδελφός καὶ μέλος τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν τιμῆς, φιλοξενήσης, ὑπηρετήσης ὅλους τοὺς ἄλλους, παραθεωρήσης ὁμῶς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ δὲν ἀγωνισθῇς μὲ κάθε τρόπον νὰ φθάσῃς εἰς τὴν τελειότητα τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας καὶ τιμῆς· ἐὰν διὰ τῆς γαστριμαργίας καὶ τῆς φιληδονίας ἐγκαταλείψῃς εἰς τὸν λιμὸν τῆς ὀκνηρίας ἢ εἰς τὴν δίψαν τῆς ραθυμίας ἢ εἰς τὴν ἀσφυκτικὴν φυλακὴν τοῦ ρυπαροῦ τούτου σώματος τὴν ψυχὴν σου ἀκάθαρτον, ἀθλίαν,

21. Ἐβρ. 11, 38.

22. Ματθ. 19, 27. Μάρκ. 10, 28. Λουκ. 18, 28.

23. Γαλ. 3, 27.

24. Ἐβρ. 2, 11 - 12.

25. Ματθ. 28, 19.

26. Α' Κορ. 6, 15, 12, 27.

πεςμένην εἰς θαυύτατον σκότος ὥσάν νεκράν, τότε δὲν κατεφρόνησες τὸν ἀδελφὸν τοῦ Χριστοῦ; Δὲν τὸν ἐγκατέλειψες εἰς τὴν πείναν του καὶ τὴν δίψαν του; Τὸν ἐπεσκέφθης, ὅταν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν;²⁷ Δι' αὐτὸν τὸν λόγον λοιπὸν καὶ θὰ ἀκούσης: «Τὸν ἑαυτὸν σου δὲν εὐσπλαγχνίσθης, δὲν θὰ εὗρης εὐσπλαγχνίαν καὶ σύ».

170

Ἐὰν ὁμοῦς εἶπῃ κάποιος: «Ἀφοῦ ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν θὰ λάθωμεν μισθὸν δι' ὅσα πράγματα δίδομεν, τότε ποῖα ἀνάγκη νὰ δίδωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς;»

Ἄς ἀκούσῃ αὐτὸν ποῦ πρόκειται νὰ τὸν κρίνῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του,²⁸ τρόπον τινά, λέγων πρὸς αὐτόν: «Ἀνόητε, τί ἔφερες εἰς τὸν κόσμον;²⁹ ἢ τί ἐδημιούργησες ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα; Δὲν ἐξῆλθες ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός σου γυμνός καὶ γυμνός δὲν θὰ ἐξέλθῃς ἀπὸ τὴν ζωὴν³⁰ καὶ δὲν θὰ παρουσιασθῇς³¹ ἐμπρὸς εἰς τὸ κριτήριόν μου ἀπογυμνωμένος;³² Καὶ διὰ ποῖα πράγματά σου μοῦ ζητεῖς μισθοὺς; Καὶ μὲ ποῖα ἰδικά σου ἀγαθὰ λέγεις ὅτι ἐλεεῖς τοὺς ἀδελφοὺς σου καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ἐμέ, ποῦ παρέθεσα ὅλα αὐτὰ κοινὰ ὅχι μόνον εἰς σέ, ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μήπως νομίζῃς ὅτι ἐπιθυμῶ κάτι καὶ φαντάζεσαι ὅτι κι' ἐμέ θὰ δωροδοκήσης, ὅπως τοὺς φιλαργύρους δικαστὰς τῶν ἀνθρώπων; Διότι εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθῇς καὶ αὐτὸ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν σου. Καὶ καθόλου δὲν νομοθετῶ αὐτά, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ κάποια ἀγαθὰ, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς ἐλεήσω, οὔτε ἐπειδὴ ἔχω τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀποκτήσω τὰ ἰδικά σας,³³ ἀλλὰ ἐπειδὴ θέλω νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν καταδίκην αὐτῶν. Δι' αὐτὸ καὶ διὰ κανένα ἄλλον λόγον τὰ νομοθετῶ.

180

190

Ἄλλ' ὁμοῦς μὴ νομίζῃς, ἀδελφέ, ὅτι ὁ Θεὸς στερεῖται καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ θρέψῃ τοὺς πτωχοὺς καὶ δι' αὐτὸ μᾶς προστάσσει νὰ τοὺς ἐλεῶμεν καὶ νὰ θεωρῶμεν σπουδαίαν αὐτὴν τὴν ἐντολήν. Μὴ γένοιτο! Ἀλλὰ αὐτὸ ποῦ ἔκανε ὁ διάβολος διὰ τῆς πλεονεξίας ἐναντίον μας καὶ πρὸς καταστροφὴν μας, αὐτὸ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τὸ ἐδημιούργησε πρὸς τὸ συμφέρον μας καὶ ἔγι-

27. Ματθ. 25, 42 - 43.

28. Ρωμ. 2, 6.

29. Α' Τιμ. 6, 7.

30. Ἰωβ 1, 21.

31. Εβρ. 4, 13.

32. Ρωμ. 14, 10.

33. Β' Κορ. 12, 14.

- 200 νεν ἡ σωτηρία μας. Τί θέλω νά εἶπω; Μᾶς συνεβούλευ-
 σεν ὁ διάθολος νά οἰκειοποιηθῶμεν αὐτά πού ἐδημιουρ-
 γήθησαν διὰ τὰς κοινὰς ἀνάγκας καί νά τὰ ἀποταμιεύ-
 σωμεν· καί τοῦτο μέ τόν σκοπόν νά μᾶς προσάψῃ διὰ τῆς
 210 πλεονεξίας αὐτῆς δύο κατηγορίας καί νά μᾶς καταστή-
 σῃ ὑποδίκους τῆς αἰωνίου κολάσεως καί καταδίκης: Ἡ
 μία μέν εἶναι ἡ ἀνελεημοσύνη, ἡ δέ ἄλλη ἡ ἐλπίδα εἰς τὰ
 θησαυρισμένα ἀγαθὰ καί ὄχι εἰς τόν Θεόν. Διότι ἐκεῖ-
 νος πού ἔχει θησαυρισμένα ἀγαθὰ, δέν ἡμπορεῖ νά ἔχη
 τήν ἐλπίδα του εἰς τόν Θεόν. Καί αὐτό εἶναι φανερόν ἐξ
 ὅσων εἶπεν ὁ Χριστός καί Θεός: «Ὅπου, λέγει, εἶναι ὁ
 θησαυρός σας, ἐκεῖ θά εἶναι καί ἡ καρδιά σας». ³⁴ Ἐκεῖ-
 νος λοιπόν πού διαμοιράζει εἰς ὄλους ἀπό τὰ θησαυρι-
 σμένα ἀγαθὰ, δέν τοῦ ὀφείλεται κανεῖς μισθός δι' αὐτά,
 220 ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι καί ἔνοχος περισσότερον διὰ τήν
 μέχρι τότε ἄδικον ἀποστέρησιν. Ἐπὶ πλέον εἶναι καί ὑ-
 πεύθυνος δι' ἐκεῖνους πού κατὰ καιροῦς ἐγκαταλείπουν
 τήν ζωὴν ἀπό τήν πείναν καί τήν δίψαν, τοὺς ὁποίους,
 ἐνῶ ἡμποροῦσε νά θρέψῃ, δέν ἔθρεψε, κατακρύπτων τὸ
 μερίδιον τῶν πτωχῶν καί ἀφήνων αὐτοὺς νά ἀποθάνουν ³⁵
 θάναυσα ἀπὸ τὸ κρῶν καί τήν πείναν, διότι ἀπεδείχθη
 φονεὺς τόσων, ὅσων ἡμποροῦσε νά θρέψῃ. Ὁ ἀγαθὸς
 λοιπόν καί εὐσπλαγχνος Δεσπότης, ἀφοῦ ἐξήλειψε τήν
 καταδίκην δι' ὅλας αὐτάς τὰς κατηγορίας, δέν θεωρεῖ
 ὅτι κατέχομεν ξένα ἀγαθὰ, ἀλλὰ οἰκεῖα καί ὑπόσχεται
 νά χάρισῃ εἰς ἡμᾶς, πού διαμοιράζομεν αὐτά μέ χαρὰν ³⁶
 εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὄχι μόνον δέκα φοράς περισσότερον,
 220 ἀλλὰ ἑκατόν. ³⁷ Ἰλαρότης δέ εἶναι τὸ νά μὴ θεωρῇ κα-
 νεῖς ὡς ἰδικὰ του αὐτά τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ ὅτι τὰ ἐνεπι-
 στεύθῃ εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν συν-
 δούλων του, καί τὸ νά σκορπίσῃ αὐτὰ ἀφθόνως μέ χα-
 ρὰν καί μεγαλοψυχίαν καί ὄχι μέ λύπην καί ἐξαναγκα-
 σμόν. ³⁸ Μὲ ἄλλα λόγια ἰλαρότης εἶναι τὸ νά κενώσωμεν
 τὰ θησαυρισμένα ἀγαθὰ διὰ τήν ἐλπίδα τῆς ἀληθινῆς ὑ-
 ποσχέσεως πού ὁ Θεὸς μᾶς ὑπέσχεθη, ὅτι δηλαδὴ θά μᾶς
 δώσῃ μισθὸν δι' αὐτὸ ἑκατονταπλασίονα. Γνωρίζων, λοι-
 πόν, ὁ Θεὸς ὅτι ὅλοι κυριευόμεθα τελείως ἀπὸ τήν ἐπι-
 θυμίαν τῆς περιουσίας καί τήν μανίαν τοῦ πλοῦτου καί

34. Λουκ. 12, 34.

35. Ἰωκ. 2, 16. 5, 2-3.

36. Μάρκ. 10, 30.

37. Ρωμ. 12, 8. Παροιμ. 22, 8. Β' Κορ. 9, 7.

38. Β' Κορ. 9, 7.

230 ἀναποσπάστως εἵμεθα δεμένοι με αὐτὰ καὶ ὅτι ἐκεῖνοι
 πού με ὅποιονδήποτε τρόπον στεροῦνται αὐτὰ ἀπαρνοῦν-
 ται³⁹ τὴν ἴδιαν τὴν ζωὴν των, μετεχειρίσθη τὸ κατάλλη-
 λον φάρμακον. Μᾶς ὑποσχέθη, δηλαδή, ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ,
 ὅπως ἐλέγχθη, δι' ὅσα θὰ δαπανήσωμεν διὰ τοὺς πτωχοὺς,
 ἑκατονταπλασίονα μισθόν. Καὶ αὐτὸ με τὸν σκοπόν, πρῶ-
 τον νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν καταδίκην τῆς πλεονεξί-
 ας δι' αὐτά, ἔπειτα νὰ παύσωμεν νὰ ἔχωμεν εἰς αὐτὰ τὴν
 πεποίθησιν καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὰς
 καρδίας μας ἀπὸ αὐτὰ τὰ δεσμά, ἔτσι ὥστε, ἀφοῦ γίνω-
 μεν προηγουμένως ἐλεύθεροι, τότε νὰ θαδίσωμεν ἀνεμ-
 πόδιστα ἐπάνω εἰς τὰς πράξεις τῶν ἐντολῶν καὶ νὰ ὑπη-
 ρετήσωμεν αὐτὸν με φόβον καὶ τρόμον,⁴⁰ ὅχι με τὴν ἰδέ-
 αν ὅτι προσφέρομεν κάτι εἰς ἐκεῖνον, ἀλλὰ ὅτι ἡμεῖς εὐ-
 240 εργετούμεθα με τὴν δουλείαν του. Διαφορετικὰ δὲν εἶναι
 δυνατόν νὰ σωθῶμεν. Διότι οἱ πλοῦσοι ἐπροστόχθησαν
 κατ' ἀρχὰς νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ πλούτη των, ἐπειδὴ εἴ-
 ναι φορτίον καὶ ἐμπόδιον διὰ τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν, καὶ
 τότε νὰ σηκώσουν τὸν σταυρὸν εἰς τοὺς ὤμους των καὶ
 νὰ ἀκολουθήσουν κατὰ πόδας τὸν Δεσπότην.⁴¹ Πράγμα-
 τι εἶναι παντελῶς ἀδύνατον νὰ θαστάζωμεν καὶ τὰ δύο.
 Αὐτοὶ θεβαίως πού εἶναι ἔξω ἀπὸ αὐτὰ καὶ ζοῦν με ὀλι-
 γάρκειαν ἢ ἀκόμη καὶ περνοῦν τὴν ζωὴν των μέσα εἰς
 τὴν στέρησιν τῶν ἀναγκαίων δὲν ἔχουν κανένα ἐμπόδι-
 ον, ἐὰν ἐπιθυμοῦν νὰ θαδίσουν τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμέ-
 νην ὁδόν.⁴² Ἄλλ' οἱ μὲν πρῶτοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην δι'
 250 αὐτὸ παρὰ μόνον ἀπὸ διάθεσιν, οἱ ἄλλοι ὅμως περιπα-
 τοῦν εἰς αὐτὴν τὴν ὁδόν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὀφείλουν
 νὰ διάγουν με ὑπομονὴν καὶ δοξολογίαν. Καὶ ὁ Θεός, δι-
 καιος ὢν, εἰς αὐτοὺς πού κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θαδί-
 ζουν πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ ἀπάλαυσιν, θὰ ἐτοιμάσῃ
 τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεώς των.

Τὸ νὰ δώσῃ δὲ κανεὶς ὅλην τὴν περιουσίαν καὶ τὰ
 ἀγαθὰ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀνθίσταται με ἀνδρείαν κατὰ
 τῶν προσβολῶν τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν λοιπῶν θλίψε-
 ων, αὐτὸ νομίζω εἶναι χαρακτηριστικὸν ἀμελοῦς ψυχῆς
 πού ἀγνοεῖ τὸν σκοπὸν τῆς ὠφελείας αὐτῆς. Διότι, ὅπως
 ἀκριβῶς ὁ χρυσός, ὅταν σκουριάσῃ⁴³ πολὺ βαθεῖα, δὲν

39. Ἰωνᾶς 4, 8.

40. Ψαλμ. 2, 11.

41. Ματθ. 10, 38. 16, 24.

42. Ματθ. 7, 14.

43. Ἰακ. 5, 8.

- 260 ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ καθαρισθῇ καλὰ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἰδικὴν του λαμπρότητα, παρὰ μόνον ἐάν ριφθῇ εἰς τὴν φωτιάν καὶ κτυπηθῇ πολλάκις μὲ τὰ σφυρία, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ ἐσκούριασε ἀπὸ τὴν σκουριάν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐξηχρειώθη μέχρι τὰ μύχια τῆς, δὲν ἤμπορεῖ μὲ ἄλλον τρόπον νὰ καθαρισθῇ καὶ νὰ ἐπανακτήσῃ τὸ ἀρχαῖον κάλλος, παρὰ μόνον ἐάν περιπέσῃ εἰς πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸ χωνευτήριον τῶν θλίψεων.⁴⁴ Ἀλλωστε αὐτὸ ὑποδηλώνει καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ποὺ λέγει: «Πώλησε ὅσα ἔχεις καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς⁴⁵ καὶ σήκωσε τὸν σταυρόν σου⁴⁶ καὶ ἀκολούθησέ με»,⁴⁷ ὑπονοῶν μὲ τὸν σταυρὸν τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς θλίψεις. Τίποτε λοιπὸν δὲν θὰ κερδίσουν μόνον ἀπὸ τὴν καταφρόνησιν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς περιουσίας ὅσοι ἐγκαταλείπουν αὐτὰ καὶ τρέπονται πρὸς τὴν μοναστικὴν ζωὴν, ἐὰν δὲν δείξουν καρτερίαν μέχρι τέλους εἰς τοὺς πειρασμοὺς, τὰς θλίψεις καὶ τοὺς κατὰ Θεὸν πόνους.⁴⁸ Διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶπεν: «Μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς περιουσίας σας θὰ κερδίσετε τὴν ζωὴν σας», ἀλλὰ «μὲ τὴν ὑπομονὴν σας».⁴⁹ Βεβαίως εἶναι φανερόν ὅτι καλὴ καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ διανομὴ τῶν ὑπαρχόντων εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἡ φυγὴ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὅμως δὲν ἤμπορεῖ μόνον αὕτῃ καθ' ἑαυτὴν νὰ συστήσῃ τὸν κατὰ Θεὸν τέλειον ἄνθρωπον, χωρὶς τὴν ὑπομονὴν εἰς τοὺς πειρασμοὺς. Καὶ ὅτι αὐτὸ ἔτσι εἶναι καὶ ἔτσι θλέπει τὰ πράγματα ὁ Θεός, ἤκουσε αὐτόν, ὅταν λέγῃ πρὸς τὸν πλούσιον:⁵⁰ «Ἐάν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος, πώλησε ὅσα ἔχεις καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ σήκωσε τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολούθησέ με»,⁵¹ ὑπονοῶν, ὅπως ἐλέγχεθι, μὲ τὸν σταυρὸν τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς θλίψεις.
- 280 Ἐπειδὴ πράγματι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐκθιάζεται καὶ θιασται τὴν ἀρπάξουν⁵² καὶ δὲν εἶναι δυνατόν κατ' ἄλλον τρόπον οἱ πιστοὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτήν, παρὰ μόνον διὰ μέσου τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης πύλης

44. Σοφ. Σολ. 3, 6.

45. Ματθ. 19, 21.

46. Ματθ. 16, 24. Μάρκ. 8, 34. Λουκ. 9, 23.

47. Ματθ. 19, 21, 16, 24.

48. Β' Κορ. 7, 10.

49. Λουκ. 21, 19.

50. Ματθ. 19, 22-23.

51. Ματθ. 19, 21, 16, 24.

52. Ματθ. 11, 12.

τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων, δικαίως ὁ θεὸς λόγος
 μᾶς παραγγέλλει: «Ἀγωνίζεσθε, λέγει, νὰ εἰσέλθετε
 290 ἀπὸ τὴν στενὴν πύλην»⁵³ καὶ ἀκόμη: «Μὲ τὴν ὑπομονὴν
 σας θὰ κερδίσετε τὴν ζωὴν σας»⁵⁴ καί: «Χρειάζονται
 πολλαὶ θλίψεις διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 οὐρανῶν».⁵⁵ Ἐκεῖνος λοιπὸν ποῦ σκορπίζει⁵⁶ τὰ ὑπάρχον-
 τά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον
 καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου μὲ τὴν ἐλπίδα μισθοῦ,
 αὐτὸς προσφέρει εἰς τὴν συνειδήσιν του πολλὴν εὐχαρί-
 στησιν καὶ ἐνίοτε στερεῖται ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν τὸν μι-
 σθόν του. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ μετὰ τὴν διανομὴν τῶν ὑ-
 παρχόντων εἰς τοὺς πτωχοὺς ὑπομένει τὰς θλίψεις μὲ
 εὐγνωμοσύνην ψυχῆς καὶ ἀντέχει εἰς τὰς συμφοράς, αἰ-
 σθάνεται μὲν κάθε πικρίαν καὶ ὀδυνηροὺς πόνους, ἀλλὰ
 300 φυλάσσει τὸν λογισμὸν ἀνενόχλητον. Δι' αὐτὸ εἰς τὸ μέλ-
 λον ὁ μισθός του θὰ εἶναι μεγάλος, διότι ἐμιμήθη τὰ πά-
 θη τοῦ Χριστοῦ καὶ περίμενε αὐτὸν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ
 ἔρχομοῦ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, σὰς παρακα-
 λῶ, ἅς ἀγωνισθῶμεν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ
 Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἀπηρ-
 νήθημεν τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου,⁵⁷ νὰ εἰσέλθωμεν
 διὰ τῆς στενῆς πύλης⁵⁸ ποῦ εἶναι ἡ ἐκκοπὴ καὶ ἡ ἀποφυ-
 γὴ τοῦ σαρκικοῦ μας φρονήματος καὶ θελήματος. Διότι
 310 χωρὶς τὴν νέκρωσιν τῆς σαρκός, τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς καὶ
τῶν θελημάτων τῆς,⁵⁹ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν
τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ κακὰ οὔτε
καὶ τὴν ἐλευθερίαν ποῦ γεννᾶται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν πα-
ρηγορίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Χωρὶς ὅμως αὐτὴν —
 δηλαδὴ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος — δὲν θὰ
 ἴδῃ κανεὶς τὸν Κύριον⁶⁰ οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς τὸν ἄλ-
 λων αἰῶνα.⁶¹ Ὅτι θέβαια ἔκανες ἔργον καλὸν σκορπί-
 ζων⁶² ὅλα σου τὰ ὑπάρχοντα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ μάλι-
 στα χωρὶς ν' ἀφήσης τίποτε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ὅπως

53. Λουκ. 13, 24. Ματθ. 7, 13.

54. Λουκ. 21, 19.

55. Πράξ. 14, 22.

56. Ψαλμ. 111, 9.

57. Α' Ἰωάν. 2, 15.

58. Ματθ. 7, 13.

59. Γαλ. 5, 24. Ἐφεσ. 2, 3.

60. Ἐδρ. 12, 14.

61. Ματθ. 12, 32.

62. Ψαλμ. 111, 9.

320

330

340

ἔκανεν ὁ Ἀνανίας,⁶³ καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι ἀπηρνήθης τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου⁶⁴ καὶ ὅτι ἐγκαταλείπων τὸν θίον καὶ τὰς φροντίδας τοῦ ἔτρεξες εἰς τὸν λιμένα τῆς ζωῆς καὶ περιεβλήθης τὴν εἰκόνα τῆς εὐσεβείας,⁶⁵ τὸ ὁμολογῶ καὶ ἐγὼ καὶ σέ ἐπαινῶ διὰ τὸ ἔργον. Πρέπει ὅμως καὶ τὸ σαρκικὸν φρόνημα,⁶⁶ ὅπως πρὸ ὀλίγου τὰ ἐνδύματά σου, καὶ αὐτὸ νὰ ἐκδυθῇς καὶ συμφώνως μετὰ τὴν στολὴν ποῦ ἐνεδύθης διὰ τὸν Χριστόν, νὰ ἀποκτήσης τὸ ἦθος τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὸ τὸ πνευματικὸν φρόνημα.⁶⁷ Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸν φωτεινὸν χιτῶνα νὰ φορέσης ἐπάνω σου διὰ τῆς μετανόιας ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ αὐτὸ δὲν γίνεται μὲ ἄλλον τρόπον, παρὰ μόνον μὲ τὴν ἐπίμονον ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν θλίψεων. Διότι, ὅταν ἡ ψυχὴ θλίβεται ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, παρακινεῖται εἰς δάκρυα, τὰ δάκρυα δὲ ποῦ καθαρίζουν τὴν καρδίαν, τὴν καθιστοῦν ναὸν καὶ κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι δὲν ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν τελειότητα μόνον ἡ περιβολὴ τοῦ σχήματος καὶ ὁ ἐξωτερικὸς στολισμὸς τοῦ ἀγάλματος, ἀλλὰ ἔχομεν χρέος, ὅπως ἀκριβῶς τὸν ἐξωτερικόν, ἔτσι καὶ τὸν ἐσωτερικόν μας ἄνθρωπον⁶⁸ νὰ στολίσωμεν μὲ τὸν στολισμὸν τοῦ Πνεύματος καὶ νὰ θυσιάσωμεν ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸν Θεὸν «ψυχῇ τε καὶ σῶματι». Καὶ πρέπει μὲ τὴν σωματικὴν ἀσκήσιν⁶⁹ νὰ ἀσκῶμεν τὸ σῶμα εἰς τοὺς κόπους τῆς ἀρετῆς, ἔτσι ὥστε νὰ συνηθίζῃ μὲ δύναμιν εἰς τὰ κατὰ Θεὸν λυπηρὰ καὶ νὰ ὑποφέρῃ μὲ ἀνδρείαν τὴν θλιψὴν τῆς νηστείας, τὴν θλίαν τῆς ἐγκρατείας, τὴν ἐντασιν τῆς ἀγρυπνίας καὶ ὅλην τὴν σωματικὴν κακοπάθειαν. Μὲ τὴν εὐσεβείαν⁷⁰ δὲ τοῦ Πνεύματος νὰ παιδανγωνῶμεν τὴν ψυχὴν εἰς τὸ νὰ φρονῇ αὐτὰ ποῦ πρέπει νὰ φρονῇ⁷¹ καὶ νὰ στοχάζεται πάντοτε τὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς, νὰ εἶναι ταπεινόφρων, πράος, συντετριμμένη,⁷² κατανυκτικὴ, πενθοῦσα καθημερινῶς ἐκζητοῦσα διὰ

63. Πράξ. 5, 1-5.

64. Α' Ἰωάν. 2, 15.

65. Β' Τιμ. 3, 5.

66. Ρωμ. 8, 6-7.

67. Ρωμ. 8, 8, 27.

68. Β' Κορ. 4, 16.

69. Α' Τιμ. 4, 8.

70. Α' Τιμ. 4, 8.

71. Ρωμ. 12, 3.

72. Ψαλμ. 50, 19. Δαν. 3, 39. Ματθ. 11, 29.

τῆς προσευχῆς τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτὰ ἔρχονται εἰς αὐτὴν μετάνοιαν θερμωτάτην, ὅταν καθαρίζεται με δάκρυα πολλά, ἀνευ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθαρῇ ποτὲ ὁ χιτῶν τῆς οὕτε αὐτὴ νὰ ἀναχθῇ εἰς ὕψος θεοπτίας. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἐνδύμα πού ἐποτίσθη με ἀκαθαρσίαν καὶ ἐμολύνθη βαθεῖα ἀπὸ κοπρίαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ καθαρισθῇ δι' ἄλλον τρόπον παρὰ μόνον με πολὺ νερὸ καὶ με πολλὴν τριβὴν τῶν ποδῶν, ἔτσι καὶ ὁ χιτῶν τῆς ψυχῆς πού ἐμολύνθη ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὴν κοπρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν παθῶν δὲν ἀπορρυπαίνεται διαφορετικὰ, παρὰ με πολλὰ δάκρυα καὶ ὑπομονὴν τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων. Διότι δύο κατ' οὐσίαν εἶναι αἱ ρεύσεις πού προέρχονται ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἡ μία εἶναι τῶν δακρύων πού ρέουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἀπὸ τὰς γεννητικὰς δυνάμεις. Καὶ ἡ ρευσίς τῶν γεννητικῶν δυνάμεων μολύνει τὴν ψυχὴν, ὅταν ἐκρέῃ παρὰ φύσιν καὶ παρανόμως. Τὰ δάκρυα ὁμῶς καθαρίζουν τὴν ψυχὴν, ὅταν ρέουν ἀπὸ μετάνοιαν.

360 Πρέπει λοιπὸν ἐκεῖνοι πού ἔχουν τὴν ψυχὴν τῶν μολυσμένην ἀπὸ τὴν παράνομον ἁμαρτίαν καὶ ἔχουν χαράξει μέσα των ἀπὸ τὴν ἐμπαθεὶ κίνησιν τῆς καρδίας μορφὰς ἁμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν νὰ καθαρισθοῦν με δάκρυα πολλά καὶ νὰ καταστήσουν τὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς των καθαρῶτατον. Ὅντως, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἴδωμεν τὸν Θεόν, τὸ φῶς αὐτὸ πού φωτίζει τὴν καρδίαν κάθε ἀνθρώπου πού πηγαίνει⁷³ πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς μετανοίας, διότι αὐτοὶ πού ἔχουν καθαρὰν καρδίαν βλέπουν τὸν Θεόν.⁷⁴

370 Παρακαλῶ, λοιπόν, πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἅς ἀγωνισθῶμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καρδίαν καθαρὰν με προσεκτικὸν ἦθος καὶ τὴν διαρκὴ ἐξομολόγησιν τῶν κρυπτῶν λογισμῶν τῆς ψυχῆς. Διότι ἡ συνεχὴς καὶ καθημερινή μας ἐξομολόγησις αὐτῶν, ἐπειδὴ κινεῖται ἀπὸ μετανοιμένην καρδίαν, προξενεῖ μετάνοιαν διὰ τὰς ἁμαρτίας πού ἔχομεν κάνει ἢ καὶ ἀπλῶς ἐλογίσθημεν. Ἡ μετάνοια δὲ κινεῖ τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ δάκρυα καθαρίζουν τὴν καρδίαν καὶ ἐξαλείφουν μεγάλαις ἁμαρτίας. Ὅταν ἐξαλειφθοῦν αὐταὶ μετὰ τὰ δάκρυα, τότε ἡ ψυχὴ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν παρηγορίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ποτίζεται ἀπὸ δάκρυα γλυ-

73. Ἰωάν. 1, 9.

74. Ματθ. 5, 8.

380 κυτάτης κατανύξεως, ἀπὸ τὰ ὅποια καθημερινῶς παχύνεται πνευματικῶς καὶ τρέφει τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος⁷⁵ καὶ εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν, ὡς σίτον πολύκαρπον, τοὺς παραδίδει εἰς τροφὴν ἀδάπανον⁷⁶ αὐτῆς καὶ εἰς ζωὴν ἀφθαρτον καὶ αἰώνιον. Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἀφοῦ ἔφθασεν μὲ τὸν ζῆλον τῆς καλῶς, οἰκείουται μὲ τὸν Θεὸν καὶ γίνεται οἶκος καὶ κατοικητήριον τῆς Θείας Τριᾶδος. Βλέπει καθαρὰ τὸν Ποιητὴν τῆς καὶ Θεὸν καὶ συνομιλεῖ μαζί Του καθημερινῶς. Ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν καὶ ἀνέρχεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς τῶν οὐρανῶν⁷⁷ καὶ ἐλαφρώνεται ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς πτέρυγας τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναπαύεται μαζί μὲ ὅλους τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς πόνους 390 τῆς καὶ εἰσέρχεται μέσα εἰς τὸ ἀπειρον καὶ θεῖον φῶς, ὅπου συγχορεύουν τὰ τάγματα τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ ὅλων τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων.

Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὡς ἔλθωμεν, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, διὰ νὰ μὴ μείνωμεν ὀπίσω ἀπὸ τοὺς ἁγίους μας Πατέρας, ἀλλὰ μὲ τὸν ζῆλον διὰ τὰ καλὰ καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ νὰ φθάσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς τὸ μέτρον τοῦ τελείου ἀναστήματος τοῦ Χριστοῦ.⁷⁸ Δὲν ὑπάρχει κανένα ἐμπόδιον, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸ θελήσωμεν.

400 "Ἐτσι λοιπὸν καὶ τὸν Θεὸν θὰ δοξάσωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ὁ Θεὸς θὰ εὐφρανθῇ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ θὰ εὐρώμεν τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μας ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ μᾶς ὑποδέχεται, ὡς μέγας κόλπος τοῦ Ἀβραάμ⁷⁹ καὶ νὰ μᾶς περιβάλῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Αὐτὴν εἶθε νὰ τὴν ἐπιτύχωμεν ὅλοι μας μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

75. Γαλ. 5, 22.

76. Ματθ. 21, 41, 24, 45.

77. Ψαλμ. 148, 4.

78. Ἐφεσ. 4, 13.

79. Λουκ. 16, 22.

X

1 Περὶ μετοχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ ἀγιότητος καὶ τελείας ἀπαθείας. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων δὲν ὠφελεῖται καθόλου ἀπὸ τὰς ἄλλας τοῦ ἀρετάς, καὶ ἂν ἀκόμη τὰς ἀπέκτησεν ὅλας.¹

ΛΟΓΟΣ Ι'

Ἄδελφοί καὶ πατέρες, δὲν βλέπετε πῶς ἐκεῖνοι ποὺ παρίστανται ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου βασιλέως θεωροῦν αὐτὸ μεγάλην δόξαν καὶ καυχῶνται δι' αὐτὸ καὶ εἶναι ζηλευτοὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου; Ἐάν λοιπὸν αὐτοὶ διὰ τὰ φθαρτὰ καὶ μάταια δεικνύουν τέτοιαν διάθεσιν, πόσον μᾶλλον ὀφείλομεν ἡμεῖς ποὺ ἐστρατεύθημεν διὰ τὸν ἐπουράνιον βασιλέα καὶ ἐδέχθημεν τὴν δουλείαν του, νὰ χαίρωμεθα καὶ νὰ εὐφραινώμεθα, διότι ἡξιώθημεν νὰ καταταγῶμεν ὁλοκληρωτικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνου καὶ προσεκλήθημεν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ὀνόματός του;² Ἐάν δὲ ἀξιωθῶμεν κάποτε νὰ ἴδωμεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον καὶ ἐάν συγκαταριθμηθῶμεν μετὰ τῶν ἐκείνων ποὺ παρίστανται ἐνώπιόν του, αὐτὸ ποῖον ἔπαινον μακαριότητος δὲν ὑπερβαίνει; Καὶ ἂν ἀκόμη κάποιος γίνῃ εἰς ἀπὸ τῶς οἰκείους δούλους καὶ φίλους του καὶ ἀξιωθῇ³ νὰ ἀκούῃ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν φωνὴν τὴν Δεσποτικὴν, ποῖος τότε ἀνθρώπινος νοῦς καὶ ποῖα γλῶσσα

1. Ἐλήχθη ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ὁσίου πατρὸς Συμεὼν τοῦ Στουδίτου, ὅπως σαφῶς δεικνύει τὸ κείμενον εἰς τὸν στίχον 37. Ἐπομένως, ἡ χρονολόγησις τῆς πρέπει νὰ τοποθετηθῇ μετὰ τὸ 986-987, ἡμερομηνία τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Συμεὼν.

2. Δευτερ. 17, 12, 18, 7.

3. Ἡ μετάδοσις τοῦ Ἁγίου Συμεὼν ἀπὸ βασιλικῆς τιμῆς εἰς ὑπὲρ πάντα ἔπαινον μακαριότητα καὶ εἰς ὑπὲρ κατάληψιν καὶ ἔννοιαν ἀναδόν τοῦ ἀνθρώπου δεικνύουν, ἀφ' ἐνὸς τὴν φιλόανθρωπον κίνησιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον φανερώσουν καὶ τὰ διαδοχικὰ στάδια τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

θά διηγηθῇ τὸ μεγαλεῖον τῆς δόξης καὶ τῆς ἀξίας αὐ-
 τῆς; Διότι, ἐὰν ἐκεῖνα ποῦ μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν
 ἤκουσε καὶ νοῦς ἀνθρώπου δὲν συνέλαβε, τὰ ἀγαθὰ δη-
 λαδῇ ποῦ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς δι' ἐκείνους ποῦ τὸν ἀγα-
 ποῦν,⁴ ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην σύλληψιν καὶ εἶναι
 ὑπεράνω τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, πολὺ περισσότερον
 αὐτὸς ὁ Θεὸς ποῦ τὰ ἡτοίμασε. Καὶ ὅχι μόνον αὐτός,
 ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ἡξιώθησαν νὰ βλέπουν αὐτὸν τὸν
 ἴδιον καὶ νὰ παρίστανται ἐνώπιόν του καὶ νὰ συνομιλοῦν
 μαζί του καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ἔγιναν κοινωνοὶ καὶ συμμέτο-
 χοι τῆς θεότητος⁵ καὶ τῆς δόξης του ἔχουν ἐξυψωθῇ ὁ-
 30 πωσοῦποτε ὑπεράνω τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ἡτοίμασεν
 ὁ Θεὸς πρὸς χάριν των, διότι ἔλαβον ὡς κληρον περισσό-
 τερον αὐτὸν τὸν Κύριον ποῦ ἡτοίμασε τὰ ἀγαθὰ. Καὶ τὸ
 ὅτι ὑπῆρξαν τέτοιοι καὶ μέχρι σήμερον ὑπάρχουν, δὲν
 λέγω μόνον μετὰ θάνατον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν πα-
 ροῦσαν ζωὴν ζῶντες,⁶ τὸ διδάσκει ὅλη ἡ θεόπνευστος
 Γραφή.⁷ Ἐπὶ πλέον δὲ τὸ μαρτυροῦν καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι
 μετὰ τὴν πολιτείαν των καὶ μαζί με αὐτοὺς καὶ ὁ μακάριος
 πατὴρ ἡμῶν Συμεὼν ὁ Στουδίτης, τοῦ ὁποίου σήμερα τε-
 40 λουμὲν καὶ τὴν μνήμην, καὶ ἐκεῖνοι ἐπίσης ποῦ με λό-
 γους ἐγκωμιάζουν τοὺς ἁγίους.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ δοσιώτατος πατὴρ ἡμῶν Συμεὼν, τοῦ
 40 τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν καὶ τὴν θεάρεστον πολιτείαν τοῦ
 ἀνεγνώσαμεν, εἰς τὸ μέσον πόλεως καὶ εἰς τὸ κέντρον
 λαμπροτάτης μονῆς ἔζησε τοιαύτην ζωὴν καὶ ἐπέδειξε
 τοιαύτην πολιτείαν, ὥστε ὅχι μόνον αὐτοὺς ποῦ ἔλαμψαν
 εἰς τὴν ἐποχὴν του, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς παλαι-
 οὺς πατέρας ὑπερέβη εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν καὶ εἰς τὰ

4. Α' Κορ. 2, 9.

5. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τὸν Ἅγιον Συμεὼν ζῇ πάντα, πολιτεύεται ἐν
 τῷ κόσμῳ καὶ διαγράφουσα τὴν ἱστορίαν τῆς, παρέρχεται πρὸς τὴν πληρωτι-
 κὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Εἶναι τόσοι ζωντανῇ, ἀλλὰ καὶ τόσοι
 πραγματικῇ δι' αὐτὸν ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ἐπενέργειά του
 καὶ ἡ δράσις του μέσα εἰς τοὺς ἁγίους. Διότι δὲν ἐπαύσαν νὰ πιστεύουν ὅτι
 «μέχρι τοῦ νῦν γίνονταν τοιοῦτοι, ὅσοι ὁ μακαριώτατος Συμεὼν ὁ Στουδί-
 τής». Αὐτὸ ὅμως εἶναι μία προσωπικὴ καὶ ἀμεσος ἐμπειρία, μία γνωστὴ
 καὶ οἰκογενειακὴ οἰκειότης μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, μία καθημερινή, θεοῦς
 καὶ μετοχή εἰς τὴν δόξαν του καὶ δι' αὐτὸ τόσοι ἀληθινῇ καὶ πειστικῇ.

6. Ὑπανθυμίζομεν τὴν καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη ἀναφερομένην ποι-
 κιλοτρόπως ἀπ' ἐνταῦθεν ἀπόκτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπόλαυσιν
 τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας του. Γέμει τοιοῦτων φράσεων: «ἀπὸ τοῦ νῦν,
 νῦν, ἐνταῦθεν ᾄδῃ, ἀπ' ἐνταῦθεν, ἐν τῷ παρόντι βίῃ, ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι,
 ἕως ζωῆς, ἐν τοῖς ζωαῖν κ.ά.

7. Β' Τιμ. 3, 16.

ὕπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν κατορθώματα. Καὶ ἐπειδὴ μᾶς ἐφάνη ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων, δι' αὐτὸ τὸν ἐπαινοῦμεν καὶ τὸν μακαρίζομεν καὶ τὸν ἐγκωμιάζομεν.

50 "Ὁλος δὲ ὁ ἔπαινος⁸ καὶ ὁ μακαρισμὸς τῶν ἁγίων συνίσταται εἰς αὐτὰ τὰ δύο. Πρῶτον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν καὶ δεύτερον εἰς τὴν δωρεάν καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτὰ τὰ δύο ἀκολουθεῖ τὸ τρίτον. Διότι, ὅταν κανεὶς ζῇσιν ἐνάρετα καὶ θεάρεστα, με φρόνημα ὀρθόδοξον, καὶ χαριτωθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ δοξασθῇ⁹ διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε τὸν ἀκολουθεῖ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ μακαρισμὸς ἀπὸ ὅλην τὴν ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν¹⁰ καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς διδασκάλους αὐτῆς. Ἐὰν ὅμως κάποιος δὲν ἔθεσεν ἀνελλιπῶς ὡς θεμέλιον τὴν πίστιν καὶ τὰ ἔργα,¹¹ εἶναι ἐδύνατον νὰ αἰσθανθῇ ποτὲ τὴν παρουσίαν τοῦ προ-
 60 σκυνητοῦ καὶ Θεοῦ Πνεύματος καὶ νὰ λάβῃ τὴν δωρεάν του. Καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ δὲν κατοικήσῃ συνειδητὰ μέσα του, εἶναι ἐντελὼς ἀνάρμοστον νὰ ὀνομάζεται πνευματικὸς αὐτός ὁ ἀνθρώπος. Αὐτὸς δὲ πού δὲν ἐγένεν πνευματικὸς ἀνθρώπος, πῶς θὰ γίνῃ ἅγιος; Καὶ αὐτὸς πού δὲν ἐγένεν ἅγιος, διὰ ποῖον ἄλλο ἔργον ἢ πρᾶξιν θὰ μακαρισθῇ, ἐφ' ὅσον ἡ μακαριότης εἶναι ὁ Θεός; Αὐτὸς πού δὲν μετέχει εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ καλλίτερα αὐτὸς πού δὲν ἔχει μέσα του αὐτὸν ὅλον τὸν Θεόν, πῶς θὰ εἶναι μακάριος; Εἰς καμμίαν περίπτωσιν. Διότι ἥλιος χωρὶς φῶς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ ἥλιος; Καὶ ἀνθρώπος χωρὶς τὴν μετοχὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, πῶς θὰ ὀνομασθῇ ἅγιος; Εἶπεν ὁ
 70 Κύριος: «Γίνεσθε ἅγιοι, διότι ἐγὼ εἶμαι ἅγιος».¹² Μᾶς παρακινεῖ, τρόπον τινά, ἡμᾶς οἱ ὁποῖοι δοκιμαζόμεθα μέσα εἰς τὰς ἀμαρτίας νὰ τὸν μιμηθῶμεν διὰ τῶν ἔργων, καὶ μᾶς λέγει: «Ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ κά-
 νετε ὅλα τὰ καλὰ, καταγίνεσθε με κάθε ἀρετὴν ἀναλό-
 γως τῆς δυνάμεώς σας καὶ γίνεσθε ἅγιοι ὅσον ἡμπορεῖ-

8. Εἰς τοὺς στίχους 48-80 με τὴν ἐνάργειαν ὁ Ἅγιος Σωμὼν εἶ-
 δει τὰ ὀρθὰ καὶ γνήσια κριτήρια τῆς πραγματικῆς ἁγιότητος. Βεβαίως εἶ-
 ναι κοινὴ ὡς πρὸς αὐτὸ ἡ παράδοσις τῶν Πατέρων, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ
 ἅγιος Σωμὼν.

9. Ψαλμ. 83, 12.

10. Ψαλμ. 21, 26. 149, 1. Α' Μακκαβ. 3, 13.

11. Ἑβρ. 6, 1.

12. Α' Πέτρου 1, 16.

τε, ἂν θέλετε νὰ ἔχετε ἐπικοινωνίαν μαζί μου. Διότι ἐγὼ εἶμαι ἅγιος, δηλαδή καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος. Αὐτὰ εἰς ἐμὲ εἶναι φυσικά. Σεῖς ὁμῶς τότε θὰ γίνετε ἅγιοι, ὅταν ἀπέχετε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καὶ ὅταν γίνετε μέτοχοι τῆς ζωῆς μου διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «γίνεσθε».

80 Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν γίνεται ἅγιος μετὰ τὴν ἀποχὴν τῶν κακῶν¹³ καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν,¹⁴ ὅχι θεθαίως ἐπεὶδὴ ἀγιάζεται μετὰ τὰ ἔργα — διότι δὲν θὰ δικαιωθῇ οὔτε ἓνας¹⁵ μετὰ ἔργα νόμου —, ἀλλ' ἐπεὶδὴ μετὰ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν τῶν πράξεων γίνεται φίλος τοῦ Ἁγίου Θεοῦ. Νομίζω δὲ ὅτι αὐτὸν τὸν λόγον τὸν εἶπεν ὁ Κύριος πρὸ παντός δι' ἐκείνους πού ἔλαθον ἤδη τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δι' αὐτὸ καὶ, παραγγέλλων εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ ἐμπιστεύωνται εἰς τὴν δωρεάν τοῦ Πνεύματος καὶ ἐπιστρέφουν ἐξ αἰτίας τῆς ἀμελείας τῶν εἰς τὸ κακόν, κάπως ἔτσι ἔλεγε: «Μὴ παραδίδης τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὴν ἀργίαν, ὦ πνευματικέ, σὺ πού ἔλαθες τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δι' αὐτῆς ἐμέ. Διότι ἡ ἀργία γεννᾷ τὴν πονηρίαν, ἀπὸ τὴν πονηρίαν δὲ προέρχονται ὅλα τὰ κακά. Γίνου λοιπὸν μετὰ τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν ἅγιος, ἔάν πράγματι θέλῃς νὰ εἶμαι μέσα σου καὶ μαζί σου καὶ σὺ νὰ εἶσαι μέσα μου καὶ μαζί μου». 90 Ἀλλ' ἐπεὶδὴ ὁ νοῦς εἶναι πράγμα ἀεικίνητον καὶ δὲν ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἀργός, πρέπει νὰ εἶναι περιφροντικὸς καὶ ζηλωτὴς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι εἶναι ἄλλωστε καὶ ὁ θείος τῶν ἀνθρώπων, πνιγμένος εἰς μερίμνας καὶ φροντίδας, καὶ δὲν δύναται νὰ μένῃ ἀνεργός, ἂν καὶ πολλοὶ ἠγωνίσθησαν νὰ ἐπιτύχουν αὐτό, πράγμα πού ἦτο πέραν τῆς δυνάμεώς των. Καὶ ἔτσι ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος. Δηλαδή νὰ καλλιιεργῇ καὶ νὰ περιποιῇται¹⁶ τὸν Παράδεισον διετάρχῃ ὁ Ἀδάμ. Καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὸ καλὸν εἶναι μέσα μας φυσική. Ἐκεῖνοι λοιπὸν πού παραδίδονται εἰς τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ραθυμίαν, ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι, ἀκόμη καὶ πνευματικοὶ καὶ ἅγιοι, ρίπτουν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὴν «παρὰ φύσιν» ἐμπάθειαν.

100 Ὅπως ἀκριθῶς μία πηγὴ, πού ἀκατάπαυστα ἀνα-

13. Ἰωβ 2, 3.

14. Ψαλμ. 33, 15. 36, 27.

15. Ρωμ. 8, 20. Γαλ. 2, 16.

16. Γεν. 2, 15.

- 110 θλύζει τὸ ὕδωρ, ἂν πρὸς στιγμὴν σταματήσει, ἔξαφανί-
 ζεται, καὶ ἀπὸ πηγῇ ποῦ ἦτο μετατρέπεται εἰς λάκκον,
 ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἀδιάκοπα καθαρίζει τὸν ἑαυτὸν του
 120 μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν καὶ καθαρίζεται ἀπὸ τὸν
 Θεὸν καὶ ἀγιάζεται, ἂν πρὸς στιγμὴν σταματήσει τὴν
 ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, μὲ τὸ αὐτὸ μέτρον χάνει καὶ τὴν
 ἀγιότητα. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἐν γνώσει του παρεσύρθη,
 ἔστω καὶ ἀπὸ μίαν ἁμαρτίαν, χάνει τελείως τὴν καθα-
 ρότητα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἓνα ἄγγειον μὲ νερὸ μολύ-
 νεται ὁλόκληρον ἀπὸ ὀλίγην ἀκαθαρσίαν. Δὲν ὀνομάζω
 ἁμαρτίαν μόνον αὐτὴν ποῦ γίνεται μὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἄλλα πάθη, τὰ ἐσωτερικὰ ποῦ ἐνεργοῦν ἀοράτως μέ-
 σα μας καὶ διὰ μέσου ἡμῶν. Καὶ μὴ ἀπιστήσετε, ἀδελ-
 φοί, εἰς τὰ λόγια μου, ἀλλὰ μάθετε καλὰ¹⁷ τοῦτο, ὅτι
 130 δηλαδὴ καὶ ἂν ἐκτελέσωμεν ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ ἐπι-
 τελέσωμεν θαύματα, καὶ ἂν δὲν παραλείψωμεν καμμίαν
 ἢ μικράν ἢ μεγάλην ἐντολήν, ἀλλὰ ἐπιθυμήσωμεν μόνον
 τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπιδιώξωμεν μὲ κάθε
 τρόπον καὶ κάθε μέσον καὶ σπεύσωμεν νὰ τὴν δεχθῶμεν,
 τότε ἐστερήθημεν τὸν μισθὸν ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν.
 Διότι δεχόμενοι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν προτιμῶ-
 μεν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ,¹⁸ καὶ ἔτσι θὰ κριθῶμεν ὅπως οἱ
 εἰδωλολάτραι, διότι λατρεύομεν τὴν κτίσιν ἀντὶ τοῦ Δη-
 μιουργοῦ.¹⁹ Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη ἀπονέμεται ἡ ἐπίγει-
 ος δόξα, ἐκεῖνος ποῦ μὲ χαρὰν καὶ ἡδονὴν τὴν ἀποδέχε-
 ται καὶ δι' αὐτὴν καυχᾶται καὶ εὐφραίνεται ἡ καρδιά
 του, ὥς πόρνος θὰ καταδικασθῇ. Διότι ἓνας τέτοιος ἄν-
 θρωπος ὁμοιάζει μὲ ἐκεῖνον ποῦ ἐκλέγει τὸν δρόμον τῆς
 130 παρθενίας καὶ ἀρνεῖται κάθε σχέσιν μὲ τὰς γυναῖκας
 καὶ δὲν τρέχει πρὸς αὐτάς οὔτε καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσει
 μαζί των, ἀλλὰ, ὅταν κάποια γυναῖκα προσέλθῃ πρὸς
 αὐτόν, τὴν δέχεται εὐθὺς ἀμέσως μὲ εὐχαρίστησιν καὶ
 ἐκπληρώνει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς συνουσίας. Καὶ αὐτὸ τε-
 λικὰ συμβαίνει καὶ μὲ κάθε ἄλλην ἐπιθυμίαν καὶ κάθε
 πάθος. Πράγματι, εἴτε εἰς τὸν φθόνον, εἴτε εἰς τὴν φι-
 λαργυρίαν ἢ εἰς τὴν ζήλειαν ἢ εἰς τὴν φιλονεικίαν ἢ εἰς
 κάποιαν ἄλλην κακίαν²⁰ παραδῶσῃ κάποιος τὸν ἑαυτὸν
 του ἐκουσίως, αὐτὸς δὲν πρόκειται νὰ λάβῃ τὸν στέφα-

17. Ἐφεσ. 5, 5.

18. Ἰωάν. 5, 44. 12, 43.

19. Ρωμ. 1, 25.

20. Ρωμ. 1, 29, 13, 13.

140 νον τῆς δικαιοσύνης.²¹ Διότι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ δὲν ἀνέχεται νὰ ἔχη συντρόφους τοὺς ἀδίκους, εἶναι καθαρὸς καὶ δὲν ρυπαίνεται μαζί με τὸν ἀκάθαρτον, εἶναι ἀπαθὴς καὶ δὲν συγκατοικεῖ με τοὺς ἐμπαθεῖς, εἶναι ἅγιος καὶ δὲν εἰσέρχεται εἰς μολυσμένην ψυχὴν καὶ πονηράν. Πονηρὸς δὲ εἶναι ἐκεῖνος, πού ἐδέχθη μέσα εἰς τὴν καρδίαν του τὸν κόκκον τοῦ πονηροῦ σπορέως καὶ παράγει καρποὺς²² διὰ τὸν διάβολον, ἀκάνθας καὶ τριβόλους²³ τῆς ἁμαρτίας, τὰ ἐμπυρίσματα τοῦ αἰωνίου πυρός,²⁴ πού εἶναι ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ μνησικακία, ἡ ζήλεια, ἡ διχονοία, ἡ οἰσῆσις,²⁵ ἡ κενοδοξία, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ δολιότης, ἡ περιέργεια, ἡ συκοφαντία καὶ ὅποιο ἄλλο ἀξιοκαταφρόνητον σωματικὸν πάθος πού γίνεται με ἡδονὴν καὶ
150 μολύνει²⁶ τὸν ἐσωτερικὸν μας ἄνθρωπον,²⁷ καθὼς λέγει ὁ Κύριος.

Ὁ Θεὸς ἅς φυλάξη, ἀδελφοί μου, νὰ μὴ καρποφορήσωμεν ποτὲ τέτοια ζιζάνια, δεχόμενοι ἀπὸ ραθυμίαν εἰς τὰς καρδίας μας τὸν σπὸρον τοῦ πονηροῦ. Ἀλλὰ ἅς δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ προσφέρωμεν²⁸ καρποὺς εἰς τὸν Χριστὸν τριάκοντα καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατόν. Νὰ προσφέρωμεν αὐτὰ πού τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καλλιεργεῖ μέσα μας καὶ εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά, ἡ εἰρήνη, ἡ χρηστότης, ἡ ἀγαθωσύνη, ἡ μακροθυμία, ἡ πίστις, ἡ πραότης, ἡ ἐγκράτεια.²⁹ Ἄς δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τρεφώμεθα με τὸν ἄρτον τῆς γνώσεως³⁰ καὶ νὰ αὐξανώμεθα με τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς τὸ μέτρον τοῦ τελείου ἀναστήματος τοῦ Χριστοῦ,³¹ εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ὅλη ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

160

21. Β' Τιμ. 4, 8.

22. Ματθ. 13, 24 - 30. 36 - 43.

23. Ἑβρ. 6, 8.

24. Ματθ. 13, 30, 40 - 42. 25 - 41. Ἑβρ. 6, 8.

25. Φίλιπ. 2, 3. Ἰακώβ 3, 14.

26. Ματθ. 15, 11.

27. Ρωμ. 7, 22. Ἑφ. 3, 16.

28. Ματθ. 13, 23. Μάρκ. 4, 8. 20.

29. Γαλ. 5, 22 - 23.

30. Σοφία Σειρ. 15, 3.

31. Ἑφ. 4, 13.

XI

- 1 Περὶ νηστείας καὶ περὶ τοῦ ὅτι
δὲν πρέπει νὰ τηρῶμεν μὲ ζῆλον
καὶ νὰ δεχώμεθα τὴν ὠφέλειαν κα-
τὰ τὴν πρώτην μόνον ἑβδομάδα τῶν
νηστειῶν, ἀλλὰ πρέπει οἱ ἄγωνι-
σταὶ νὰ διατηροῦν τὴν αὐτὴν προ-
θυμίαν καθ' ὅλας τὰς ἑβδομάδας
τῶν νηστειῶν.¹

ΛΟΓΟΣ ΙΑ'

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἔπρεπε νὰ σᾶς εἶχα εἶπει τὴν
προηγούμενην Κυριακὴν ὅσα πρόκειται νὰ εἶπω τώρα
10 πρὸς τὴν ἀγάπην σας. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ἤξευρα ὅτι
ὅλος ὁ χριστιανικὸς κόσμος, μοναχοὶ καὶ λαϊκοί, κατὰ
τὴν ἁγίαν καὶ πρώτην ἑβδομάδα² τῶν νηστειῶν ὑποδέχε-
ται μὲ θερμὸν ζῆλον τὸ καλὸν καὶ ὠφέλιμον τῆς νηστεί-
ας καὶ ὁ καθένας ἐκουσίως θέτει³ εἰς τὸν λαμὸν τοῦ τὸν
ζυγὸν τῆς καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς, οὔτε καὶ ἀπὸ αὐτοὺς
ποῦ ἔχουν πλέον ἀπελπισθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν των καὶ
πολιτεύονται μὲ ἀφοσίαν καὶ καταφρόνησιν τοῦ Θεοῦ, ὁ
ὁποῖος παραθαίνει κατὰ τὴν ἑβδομάδα αὐτὴν τὸν νόμον
τῆς νηστείας, ἀλλ' ἀπειναντίας καὶ αὐτὸς μαζί μὲ ὄλους
τοὺς ἄλλους, ὅσον ἡμπορεῖ, ἐγκρατεύεται. Διὰ τοῦτο ἔρ-
χομαι πλέον σήμερα νὰ σᾶς ἀπευθύνω ὀλίγα καὶ ἀπλᾶ
20 λόγια χάριν τῆς περιόδου αὐτῆς. ...

1. Ἡ κατήχησις αὕτη μαζί καὶ αἱ δύο τοῦ ἀκολουθοῦν (12η, 13η)
εἶναι ἐνωμέναι μὲ ἓνα κοινὸν θέμα, τὴν περίοδον τῶν Νηστειῶν καὶ τοῦ Πά-
σχα καὶ ἀποτελοῦν τρόπον τινά μίαν συνέχειαν. Ὁμοιάζουν μὲ τὰς κατη-
χήσεις τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ περισ-
σότερον πρακτικὰ θέματα. Εἶναι γνωστὴ καὶ υπογραμμισμένη ἡ σχέση καὶ
ἡ ἐπίδρασις τοῦ μοναστηρίου τῶν Στουδίου εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου
Μάμαντος. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν κατηχήσεων τοῦ Ἁγίου
Συμεὸν καὶ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου παραμένει ἐκδηλῶς.

2. Τὸ καίμενον μᾶς φανερῶναι καθαρὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαγγελίας
τῆς κατηχήσεως αὐτῆς, ἂν συσχετίσωμεν τὸν παρόντα στίχον μὲ τὸν στίχον
40. Εἶναι ἡ δευτέρα ἑβδομάς τῶν Νηστειῶν. Μέχρι σήμερον ἡ νηστεία κατ'
αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα τηρεῖται ἀσχηρὰ ἀπ' ὅλων τὸν κόσμον.

3. Σοφ. Σειράχ 51, 26.

Λοιπόν, καθώς ἐλέγχθη, τὴν περασμένην πρώτῃν ἐβδομάδα τῶν νηστειῶν ὅλοι οἱ πιστοὶ τὴν διέρχονται μεῖν ἀσκήσιν καὶ ἀγῶνα. Ὅταν ὁμως τελειώσῃ καὶ ἔλθῃ τὸ Σάββατον, ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἐορτάζει ἐκ παραδόσεως τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου,⁴ ἢ καλλίτερα ἐορτάζει τὴν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ παράδοξον σωτηρίαν τοῦ πιστοτάτου λαοῦ διὰ μέσου τοῦ μεγαλομάρτυρος, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν Κυριακὴν ἐορτάζομεν τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας⁵ καὶ ψάλλομεν εὐχαριστηρίους ὕμνους εἰς τὸν Πανάγαθον Θεόν, τότε δ

4. Ὁ ἅγιος μεγαλομάρτυς Θεόδωρος ὁ Τήρων — διάφορος τοῦ ὁμωνύμου τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου — ἦτο ρωμαῖος στρατιώτης ἐπὶ Μαξιμιανῶς καὶ Μαξίμου τῶν βασιλέων καὶ κατήγετο ἐκ μητροπόλεως Ἀμασείας ἐκ χωρίου λεγομένου Χουμιάλων. Ἐγενε ὁ αὐτοῦργός τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν καὶ ὁμολογήσας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐκρεμάσθη, ἐκνή καὶ οὕτω ἐτελειώθη. Ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ τὴν 17ην Φεβρουαρίου καὶ τὸ πρῶτον Σάββατον τῶν Νηστειῶν. Κατ' αὐτὸ ὅμως ἐορτάζεται τὸ παράδοξον θαῦμα τῶν κολλύβων. Καὶ τοῦτο ἔχει τοιαύτην τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Ἀποστάτης διέταξε κατὰ τὴν πρώτῃν ἐβδομάδα τῶν Νηστειῶν τὸν ἐπαρχον τῆς πόλεως νὰ ἀπαγάγῃ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ συνήθη τρόφιμα καὶ νὰ τοποθετήσῃ μεμιζομένα ἐκ τοῦ αἵματος τῶν θυσιῶν του, ὥστε νὰ μολύνῃ τοὺς χριστιανούς. Προνοεῖ τοῦ Θεοῦ ἐμφανίζεται εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Εὐδόξιον (360-364) ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Τήρων καὶ ἀποκαλύπτει εἰς αὐτὸν τὴν πλάνην τοῦ βασιλέως. Τὸν διτάζει δὲ νὰ παραγγεῖλῃ εἰς τοὺς χριστιανούς νὰ μὴ ἀγοράσουν ἀπὸ τὰ μεμιζομένα τρόφιμα καὶ νὰ τοὺς χορηγήσῃ ἀπὸ αὐτῶν διὰ τὴν ἐνδειαν κολλύβων, «ἐφ' ὧν αἶτον». Ἔτσι διεσώθη ὁ ἐκράδενος λαὸς καὶ ἐποίησε τὴν μνήμην τοῦ θαύματος κατὰ τὸ Σάββατον τῆς α' ἐβδομάδος. Ἐκτοτε, μέχρι τῆς σήμερον, οἱ πιστοὶ, ἀνανεύοντες τὸ θαῦμα, γαρτίζομεν τὸν Μέγαν Θεόδωρον διὰ κολλύβων.

5. Ἡ ἐορτὴ τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς δευτέρας καὶ τελικῆς ἀναστηλώσεως τῶν Ἁγίων Εἰκότων τὸ 843 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Μεθοδίου καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Γ' καὶ τῆς Θεοδόρας.

Ἡ ἐορτὴ ἐπισκιάζει τὴν κατ' αὐτὴν τὴν Κυριακὴν ἐορταζομένην μνήμην τῶν Προφητῶν. Ἐθεοποίηθη νὰ πανηγυρίζεται τὸ γεγονός τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, διότι κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν, ὡς περιόδον πένθους καὶ μετανοίας μόνον τὴν ἀναστάσιμον ἡμέραν ἡμποροῦμεν νὰ ἐορτάζωμεν τοιαῦτα γεγονότα. Ὁνομάσθη «Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας», διότι ἀπεκατέστησε τὴν ὁρθὴν δόξαν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ὁρθὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς σωτηρίας. Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ὁμολογοῦν διὰ τὸ φῶς ἀπερίγραπτος Θεὸς ἰσαρκῶς περιγράφεται «γραφῇ τε καὶ εἰκόσιν», διαστρεβλώνουν καὶ καταργοῦν τὴν πραγματικὴν ἐναρκαὶν παρουσίαν τοῦ Λόγου, δογματίζοντες τὴν φαινομενικὴν ἐμφάνειαν τοῦ Χριστοῦ - Δοκητισμός —, ἐπομένως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς σωτηρίας. Τὴν σημασίαν καὶ τὸ νόημα τῆς εὐλόγως ἀποδιδουμένης ὀνομασίας «Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας» μᾶς δίδει ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Συνδικαὸν τῆς Ζ' Οἴκ. Συνόδου: «Ἐν γὰρ ταῖς Εἰκόσιν ὁρῶμεν τὰ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Θεοῦ ἀποστότου πάθη, τὸν Σταυρόν, τὸν Τάφον, τὸν Ἀδὴν νεκρῶμενον καὶ οὐκ ἐκτεθῆναι, τῶν Μαρτύρων τοὺς ἀθλους, τοὺς στεφάνους, αὐτὴν τὴν σωτηρίαν, ἣν ὁ πρῶτος ἡμῶν ἀθλοθέτης, καὶ ἀθλοδόχης καὶ στεφανίτης ἐν μέσῳ τῆς γῆς κατεργάσατο».

30 πονηρός⁶ πού πάντοτε φθονεῖ τὰ καλὰ εἰσέρχεται κρυφὰ εἰς κάθε πιστὸν καὶ ἀοράτως τὸν δένει μὲ τὰ δεσμὰ τῆς ραθυμίας καὶ τῆς ἀμελείας καὶ τὸν πείθει νὰ πετάξῃ ἀπὸ ἐπάνω του καταφρονητικὰ τὸν σωτήριον ζυγὸν τῆς νηστείας⁷ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν παλαιὰν συνήθειαν. Διὰ τοῦτο σήμερα σᾶς ὑπενθυμίζω καὶ παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας μαζί καὶ τὴν πατρότητα νὰ μὴ ὑπακούσετε καθόλου εἰς τὸν ἐχθρὸν οὔτε νὰ συμπαρασυρθῇτε ἀπὸ τὴν πονηράν συνήθειαν τῆς ἀχορτάστου γαστριμαργίας οὔτε νὰ ἐπιστρέψετε καὶ πραγματοποιήσετε παλαιὰς καὶ χρονίας πονηρὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὅπως τὴν πρώτην, ἔτσι 40 καὶ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα τῶν νηστειῶν νὰ τιμῶμεν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰς ὑπολοίπους.

Ναί, πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, οὕτως ἐνεργοῦντες ὡς εὐεργετήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ὥς μὴ καταδεχθῶμεν αὐτὰ πού τότε συνεκεντρώσαμεν νὰ τὰ χάσωμεν τώρα, ἀλλὰ μᾶλλον ὥς ἀγωνισθῶμεν νὰ προσθέσωμεν καὶ ἄλλα καὶ νὰ τὰ αὐξήσωμεν καὶ ὥς μὴ θελήσωμεν τώρα κακῶς νὰ κρημνίσωμεν⁸ ἐκεῖνα πού ἀνοικοδομήσαμεν καλῶς εἰς τό παρελθόν. "Ὡς φέρῃ δὲ εἰς τὴν μνήμην του καὶ ὡς μελετᾷ ὁ καθένας τὴν ὠφέλειαν τῆς νηστείας καὶ τὴν δωρεάν πού ἀπῆλause ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἡμερῶν καὶ ὡς γίνῃ ἀκόμη πῶς πρόθυμος εἰς τὴν συνέχειαν. Διότι ἡ ἰα- 50 τρὸς αὐτῇ τῶν ψυχῶν μας, ἡ νηστεία, ἄλλου περιορίζει τὰς σαρκικὰς φλογώσεις καὶ κινήσεις, ἄλλου καταπραΰνει τὸν θυμὸν, ἄλλου ἀποδιώκει τὸν ὕπνον, ἄλλου πάλιν παρακινεῖ τὸν ζῆλον, ἑνὸς ἄλλου καθαρίζει τὸν νοῦν καὶ τὸν καθιστᾷ ἐλεύθερον ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς. "Ἄλλου δὲ δαμάζει τὴν ἀδάμαστον γλῶσσαν καὶ τὴν συγκρατεῖ μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, σάν μὲ κάποιον χαλινόν,⁹ καὶ δὲν τὴν ἀφήνει καθόλου νὰ λέγῃ αἰσχροῦς ἢ ἀργοῦς λόγους.¹⁰ Κάποιου ἄλλου δὲ σκεπάζει ἀφανῶς καὶ σταθεροποιεῖ τὰ μετέωρα μάτια καὶ δὲν ἐπιτρέπει

6. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν χρησιμοποιεῖ τὰς δύο ἑρτάς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν νηστείαν καὶ τὸν πόλεμον τοῦ διαβόλου. Ἐπειδὴ κατ' αὐτὰς, ὡς ἡμέρας εὐφροσύνης, βοήθολογίας καὶ πανηγύρεως, μεινόμεν τὴν τεσσαρκαοστιανὴν νηστείαν. Ἔτσι ὁ διάβολος εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ περιορίσῃ τὴν ἐναγώνιον ἄσκησιν καὶ κακοπάθειαν τῶν μοναχῶν, παρατείνων καὶ μετὰ τὴν πρὸς καιρὸν χαλαρότητα τῆς νηστείας.

7. Ψαλμ. 2, 3.

8. Γαλ. 2, 18.

9. Γαλ. 3, 8, 3.

10. Ματθ. 12, 36. Ἐφεσ. 4, 29.

- 60 εἰς αὐτὰ νὰ περιφέρονται περιέργως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλ' ἐτοιμάζει τὸν καθέναν νὰ προσέχη τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὸν διδάσκει νὰ ἐνθυμῆται τὰ ἰδικὰ του ἁμαρτήματα καὶ ἐλαττώματα. Ἡ νηστεία λεπτύνει σιγὰ - σιγὰ καὶ διώκει τὸ πνευματικὸν σκότος καὶ τὸ κάλυμμα τῆς ἁμαρτίας ποὺ σκεπάζει τὴν ψυχὴν ὅπως ὁ ἥλιος τὴν οὐμίχλην. Ἡ νηστεία μᾶς κάνει νὰ βλέπωμεν νοερῶς τὴν πνευματικὴν ἀτμόσφαιραν, ὅπου δὲν ἀνατέλλει, ἀλλὰ πάντοτε λάμπει ὁ αἰδοῦς ἥλιος, Χριστὸς ὁ Θεὸς μας. Ἡ νηστεία, ἔχουσα συνεργοὺς τὴν ἀγρυπνίαν, μόλις εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν καρδίαν, μαλάσσει τὴν σκληρότητά της καὶ ἐκεῖ ποὺ προηγουμένως ἐβασίλευεν ἡ μέθη, κάνει νὰ ἀναθλύζουν αἱ πηγαὶ τῆς κατανύξεως. Αὐτό, παρακαλῶ ἀδελφοί, ἄς φροντίσῃ ὁ καθένας μας νὰ γίνῃ καὶ εἰς αὐτόν. Διότι, ὅταν γίνῃ αὐτό, εὐκόλα τότε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ διασχίσωμεν ὅλην τὴν θάλασσαν τῶν παθῶν καὶ, ἀφοῦ διαθῶμεν τὰ κύματα τῶν πειρασμῶν, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὸν πικρὸν μας τύραννον, τὸν διάβολον, θὰ προσορμισθῶμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀπαθείας.

- 70 "Ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἀδελφοί μου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν οὔτε μέσα εἰς μίαν ἡμέραν οὔτε εἰς μίαν ἐβδομάδα, ἀλλὰ μέσα εἰς χρόνον πολὺν καὶ μὲ κόπον καὶ μόχθον πολὺν, ἀνάλογα μὲ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ καθενός, ἀκόμη δὲ καὶ σύμφωνα μὲ τὸ μέτρον τῆς πίστεως" καὶ τῆς καταφρονήσεως τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν πραγμάτων. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐπιτυγχάνονται καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν θερμότητα τῆς ἀδιακόπου μετανοίας καὶ μὲ τὴν ἀκατάπαυστον ἐργασίαν ποὺ ἐπιτελεῖται μέσα εἰς τὸ μυστικὸν τοιμεῖον¹¹ τῆς ψυχῆς συντομώτερα ἢ θραδύτερα μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ. "Ἄνευ νηστείας τίποτε, οὔτε ἀπ' αὐτὰ οὔτε ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀρετάς, κατέστη δυνατόν νὰ κατορθωθῇ ἀπὸ κάποιον, διότι ἡ νηστεία¹² εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ θεμέλιον ὅλης τῆς πνευματικῆς ἐργασίας. Ὅσα λοιπὸν οἰκοδομήσεις ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ θεμέλιον μένουν ἄσειστα καὶ ἀκατάλυτα, διότι ἐκτί-

11. Ρωμ. 12, 3-6.

12. Ματθ. 6, 6. Α' Κορ. 14, 25.

13. Μὲ πολλὴν εὐκολίαν, ἀλλὰ καὶ θαυτάτην ἱκανοποίησιν βλέπουν τὴν ταυτότητα τῆς ἐμπειρίας τῶν ἁγίων θὰ ἐθεώρει: ὅσα περὶ νηστείας γράφει ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὡς ἐπέκτασιν καὶ ἐμβάθυνσιν ἐκείνων, ποὺ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακας ὁρίζει μὲ συντομίαν καὶ ἀμέτρητον περιεκτικότητα εἰς τὴν Κλίμακα (Κλίμαξ Ἰωάννου Σιναΐτου, Λόγος ΙΔ', Περὶ γαστριμαργίας σελ. 85, λα'. Ἐκδόσις «Ἀστέρως», Ἀθήναι).

- σθησαν ἐπάνω εἰς τὴν στερεάν πέτραν. "Όταν ὁμως πε-
 τάξης τὸ θεμέλιον αὐτὸ καὶ εἰς τὴν θέσιν του θέσης τὸν
 90 χορτασμόν τῆς κοιλίας καὶ τὰς ἀπρεπεῖς ἐπιθυμίας, τότε
 αὐτὰ ὥσάν ἄμμος παρασύρονται ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λο-
 γισμοὺς καὶ ἀπὸ τὸν ποταμὸν τῶν παθῶν καὶ καταστρέ-
 φουν ὅλην τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἀρετῶν.¹⁴ Διὰ τὰ μὴ συμ-
 θῇ λοιπὸν καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἃς σταθῶμεν
 με χαράν, ἀδελφοί μου, ἐπάνω εἰς τὸ στερεὸν θεμέλιον
 τῆς νηστείας, ἃς σταθῶμεν καλῶς, ἃς σταθῶμεν οἰκιο-
 θελῶς. Διότι αὐτὸς ποὺ ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν του ἀναγ-
κάζεται νὰ ἀνεθῇ ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν τῆς νηστείας,
ὅπως ὁποῦτε παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν εἰς τὴν λα-
θροφαγίαν καὶ κατακρημνίζεται ἔτσι ἀπὸ ἐκεῖ. Καὶ τρώ-
 γοντας γίνεται ὁ ἴδιος, χωρὶς ἀμφιβολίαν, τροφή τοῦ πο-
 νηροῦ.¹⁵ Ἡ νηστεία εἶναι θεῖος νόμος καὶ ὅσοι τολμοῦν
 100 νὰ τὸν παραθαίνουν, τοὺς παραλαμβάνει ὥσάν δήμιος ὁ
 διάβολος καὶ τοὺς μαστιγώνει, ἂν καὶ ὄχι πάραντα καὶ
 παραχρῆμα, διότι ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ ἀπέναντί μας καὶ
 περιμένει τὴν μετάνοιάν μας.¹⁶ Πάντως ὁμως δὲν πρόκει-
 ται νὰ ξεφυγῶμεν ἀπὸ τὰ χέρια του¹⁷ εἴτε εἰς αὐτὴν εἴτε
 εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἐάν παραμένωμεν ἀμετανοήτως εἰς
 τὴν ἁμαρτίαν, διότι, ὅταν ζῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον,
 θὰ λάβωμεν τὴν ἰδίαν καταδίκην με τὸν διάβολον καὶ
 θὰ τιμωρηθῶμεν με αἰῶνια θάσσανα ἀπὸ αὐτὸν καὶ μαζὶ
 με αὐτὸν κατὰ τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν πρᾶ-
 γματι διαφεύγωμεν τὴν προσοχὴν τῶν πνευματικῶν μας
 καθοδηγῶν, ποτὲ ὁμως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ διαφύγωμεν
 καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Δεσπότη τοῦ πνευματι-
 κῶν καθοδηγῶν.
- 110 "Ας φυλαχθῶμεν λοιπὸν, ἀδελφοί, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν
 λαθροφαγίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν-χορτασμόν τῶν φαγη-
 τῶν ποὺ παρατίθενται εἰς τὴν τράπεζαν. Ναι οἶς παρα-
 καλῶ καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ σᾶς παρακαλῶ, ἐνθυμηθῆτε
 τὴν περασμένην ἀγίαν ἑβδομάδα. Ἀναλογισθῆτε τὴν ὡ-
φέλειαν ἀπὸ τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἀγρυπνίαν, ἀπὸ τὴν
προσευχὴν καὶ τὴν ψαλμωδίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν
σκυθρωπότητα καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν σωπὴν.¹⁸ Καὶ
 πρᾶγματι τὸ μοναστήριον μοῦ ἐφαίνετο τότε ἀκατοίκη-

14. Ματθ. 7, 26 - 27. Λουκ. 6, 49.

15. Ματθ. 4, 1 - 7. Λουκ. 4, 1 - 12.

16. Α' Πέτρ. 8, 20. Β' Πέτρ. 3, 9.

17. Τωβίτ. 13, 2.

18. Β' Κορ. 7, 11.

120

τον από ανθρώπους και κατοικούμενον από ἀγγέλους διότι δὲν ἤκουσα οὔτε τὸν ἐλάχιστον λόγον διὰ τὰ θωτικά, παρὰ μόνον τὴν δοξολογίαν πού ἀνεπέμπετε πρὸς τὸν Θεόν, αὐτὴν πού εἶναι ἔργον τῶν ἀγγέλων. Πιστεύω δὲ ὅτι, ὅπως σεῖς ἐκάνατε τὸ ἔργον τῶν ἀγγέλων, ἔτσι καὶ οἱ ἄγγελοι ἀοράτως παρίσταντο καὶ ἔψαλλον μαζί σας. Μὴ θελήσετε λοιπὸν νὰ χωρισθῆτε ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν αὐτὴν συναυλίαν μὲ τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν ἀργολογίαν. Μὴ κάνετε μὲ τὰς ἀτάκτους φωνάς καὶ τὰς ἀμέτρους κραυγὰς νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ σᾶς οἱ ἄγγελοι καὶ νὰ σᾶς πλησιάσουν οἱ δαίμονες, ὅπως καὶ πρὶν, ἀλλὰ ἄς προσέχη ὁ καθένας τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἄς ἐκτελῇ μὲ ἐπιμέλειαν τὸ ἐργόχειρόν του καὶ τὸ διακόνημά του σὰν νὰ ὑπηρετῇ τὸν Θεόν καὶ ὄχι τοὺς ἀνθρώπους.¹⁹ Διότι ἔχει γραφῇ: «Κατηραμένος εἶναι κάθε ἄνθρωπος πού κάνει τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου μὲ ἀμέλειαν».²⁰

130

Εἰς τὰς θείας ἀναγνώσεις τῶν συνάξεων μὴ παραλείπετε, ἀδελφοί, νὰ παρακινήτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον διὰ νὰ ἀκούη. Πράγματι, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν ὕλικὴν τράπεζαν παρακινούμεν καὶ προτρέπομεν τοὺς πλησίον μας νὰ τρώγουν καὶ μάλιστα, ὅσους ἀγαπῶμεν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἐξαναγκάζομεν νὰ φάγουν, ἔτσι ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν καὶ εἰς τὴν ψυχροτρόφον αὐτὴν τράπεζαν καὶ νὰ παρακινῶμεν τοὺς πλησίον, διὰ νὰ μὴ κατακριθῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἀγάπην μετὰξὺ μας καὶ χάσωμεν ἔτσι τὴν ιδιότητα τοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ. Διότι λέγει: «Ἀπὸ αὐτὸ γνωρίζουν ὅλοι ὅτι εἰσθε μαθηταὶ μου, ἐὰν²¹ δηλαδὴ ἔχετε ἀγάπην μετὰξὺ σας».²² Καὶ ἐκεῖνος μὲν πού δὲν ἐξηνάγκασε τὸν φίλον του νὰ φάγῃ

140

εἰς τὴν ὕλικὴν τράπεζαν, πολλάκις τὸν ὠφέλησεν τὰ μέγιστα. Ἐκεῖνος ὅμως πού κάνει τὸ ἴδιον εἰς τὴν πνευματικὴν τράπεζαν τῆς ἀκροάσεως τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ, προξενεῖ εἰς αὐτοὺς πού τὸν πλησιάζουν ὄχι τὴν συνήθη ζημίαν. Διότι ἡ πλησμονὴ τῶν ὕλικῶν φαγητῶν συχνὰ διαφθείρει καὶ θλάπτει καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἐνῶ ἀντιθέτως ὁ λόγος τῶν ἁγίων πού παρατίθεται ἐδῶ, καὶ τὸν νοὺν φωτίζει καὶ τὴν ψυχὴν ἁγιάζει καὶ μὲ τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς μεταδίδει ὁπωσοῦν τὸν ἁγιασμόν

19. Ἑφεσ. 6, 7.

20. Ἱερμ. 31, 10.

21. Ἰωάν. 13, 35.

22. Ἰωάν. 13, 34-35.

- καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ καθιστᾷ ὑγιέστερον καὶ ἐν-
 150 τονώτερον.
- “Ὡς προσέχη λοιπὸν ὁ καθένας σας εἰς τὴν ἀνάγνω-
 σιν.” Διότι οἱ λόγοι τῶν ἁγίων εἶναι λόγοι τοῦ Θεοῦ καὶ
 ὄχι ἀνθρώπων. Ὡς τοὺς θάξῃ ὁ καθένας μέσα εἰς τὴν
 καρδίαν του καὶ ὡς τοὺς φυλάττῃ²³ μὲ ἀσφάλειαν, ἐπει-
 δὴ οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ εἶναι λόγοι ζωῆς²⁴ καὶ αὐτὸς ποῦ
 τοὺς ἔχει ἐν ἑαυτῷ καὶ τοὺς φυλάττει, κατέχει ζωὴν αἰώ-
 νιον.²⁵ Πράγματι, εἰς κάποιαν δαπανηρὰν τράπεζαν ποῦ
 πολλάκις ἐκαθήσατε δὲν νομίζω πῶς κάποιος ἀπὸ σᾶς
 ἐρραθύμῃσε τόσον, ὥστε νὰ νυστάξῃ μέχρι ὕπνου ἢ νὰ
 μὴ λάθῃ τὰ ἀναγκαῖα. Τούναντίον νομίζω πῶς ἔφυγε
 160 λαιμθάνων μετὰ σπουδῆς μαζί καὶ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν
 αὔριον καὶ πῶς δὲν ἐπροθυμοποιήθη νὰ μοιράσῃ αὐτὰ
 εἰς τοὺς φίλους του ἢ εἰς τοὺς πτωχοὺς. Πολλῷ μᾶλλον
 ἐδῶ ποῦ παρατίθενται λόγοι ζωῆς καὶ καθιστοῦν ἀθαν-
 ατῶν ἐκείνους ποῦ τρέφονται ἀπὸ αὐτοὺς ἐπιτρέπεται,
 εἰπέ μου, νὰ κοιμᾶται κάποιος καὶ νὰ ραθυμῇ ἢ νὰ νυ-
 στάξῃ καὶ νὰ ροχαλίξῃ, ὅπως ἓνας νεκρὸς ποῦ ἀναπνέει;
 Πόση συμφορά! πόση ἀναισθησία καὶ νωθρότης! Ἐκεί-
 νος ποῦ κάθεται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ δὲν ἔχει ὄρεξιν
 νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα φαγητὰ προφανῶς εἶναι
 ἄρρωστος. Ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἀκούει θεῖαν ἀνάγνω-
 σιν καὶ δὲν ἐντρυφᾷ πνευματικῶς μὲ ἀνέκφραστον ἡδο-
 νὴν καὶ αὐλον ὄρεξιν αὐλῶς εἰς τὰ αὐλα καὶ θεῖα
 170 λόγια καὶ δὲν πληρῶνει νοερῶς ὅλας του τὰς αἰσθήσεις
 μὲ τὴν γλυκύτητά των, εἶναι ἀσθενὴς κατὰ τὴν πίστιν²⁷
 καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἄγευστος τῶν πνευματικῶν δωρεῶν.
 Εὐρίσκεται προφανῶς εἰς τὸ μέσον τόσων ἀγαθῶν καὶ
 λειώνει ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς
 ὁ νεκρὸς ποῦ λούεται μὲ νερό, δὲν αἰσθάνεται ἐντελῶς
 τίποτε, ἔτσι καὶ αὐτὸς ποῦ περιλούεται ἀπὸ τὰ ζωηφό-
 ρα καὶ θεῖα νάματα τοῦ λόγου, δὲν αἰσθάνεται τίποτε.
- “Ὅσοι λοιπὸν κρατεῖτε μέσα σας τὸν λόγον τῆς ζω-
 ῆς,²⁸ ὅσοι ἐπετύχατε νὰ τρέφεσθε ἀπὸ τὸν ἄρτον αὐτὸν
 τοῦ λόγου,²⁹ ὅσοι ἐγίνατε ὄχι νεκροί, ἀλλὰ ζῶντες, ἀνα-

23. Α' Τιμ. 4, 13.

24. Δουκ. 2, 19.

25. Ἰωάν. 6, 68.

26. Ἰω. 5, 24.

27. Ρωμ. 4, 19.

28. Φιλιπ. 2, 16.

29. Ἰωάν. 6. Σοφ. Σειράχ 15, 3.

180

190

στημένοι ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ ἐγεύθητε τὴν ἀληθινὴν
ζωὴν, ὅσοι ἀπεκτήσατε μὲ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ φιλευ-
σπλαγχνίαν³⁰ πρὸς τοὺς πλησίον, μὴ παύσετε νὰ παρακι-
νῆτε, νὰ προτρέπετε καὶ νὰ νουθετῆτε τοὺς πλησίον καὶ
ὅλους ἂν εἶναι δυνατόν. Ἀκόμη δὲ περισσότερο προθυ-
μοποιηθῆτε νὰ τοὺς παιδαγωγῆτε, νὰ τοὺς ἐπιτιμᾶτε καὶ
νὰ τοὺς ἐλέγχετε³¹ ὡς μέλη ἰδικά σας, ἢ καλλίτερα ὡς
μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, ὅχι διὰ νὰ τοὺς
λυπήσετε,³² ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσετε ἀπὸ τὴν πα-
τρικὴν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν, οὔτε διὰ νὰ τοὺς θλά-
ψετε, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ὠφελήσετε πολὺ καὶ νὰ τοὺς κα-
ταστήσετε ἐτοίμους διὰ νὰ ἐκπληρῶνουν τὰ θελήματα
τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτῶν. Ἐὰν ἔτσι κάνετε καὶ ἔτσι
παρακινή καὶ παροτρύνῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἀγά-
πην καὶ εἰς τὰ καλὰ ἔργα,³³ τότε συντόμως θὰ ἀνέλθω-
μεν ὅλοι μας εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν καὶ θὰ ἀποδειχθῶ-
μεν ἐκπληρωταὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἐπιτύχω-
μεν ὅλοι μαζί τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ τῷ
Θεῷ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ὅλη ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

30. Φίλιπ. 2, 1. Α' Κολλασ. 3, 12.

31. Β' Τιμ. 4, 2.

32. Β' Κορ. 2, 4.

33. Ἑβρ. 10, 24.

XII

- 1 Περὶ ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς νηστείας καὶ περὶ σιωπῆς. Καὶ πῶς πρέπει νὰ ζοῦν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νηστείας ὅσοι ἀγωνίζονται ἀληθινά!

ΛΟΓΟΣ ΙΒ'

96,3
20-4-16

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐπεὶ πάντοτε εἶμαι ἀσθε-
νὴς καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀπὸ κακὴν
καὶ ράθυμον προαίρεσιν καὶ διάθεσιν, ἤθελα νὰ σιωπῶ
καὶ νὰ περιεργάζωμαι μόνον ὅσα ἀφοροῦν εἰς τὸν ἑαυ-
τόν μου, ἕως ὅτου ὁ πονηρὸς λογισμὸς νικηθῇ καὶ ὑπο-
ταγῇ εἰς τὸν ἀνώτερον καὶ ἔτσι νὰ ἀπολαύσω τελείως
τὴν εἰρήνην τοῦ πνεύματος, ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ἐνόχλη-
σιν τοῦ σαρκικοῦ καὶ γηϊνοῦ φρονήματος, διὰ νὰ εἰσελ-
θῶ εἰς τὸν λιμένα τῆς μακαρίας ἀναπαύσεώς μας. [Επει-
δὴ ὁμως ἐξελέγην ἀπὸ σᾶς διὰ νὰ εἶμαι ἡ κεφαλὴ τοῦ
→ ἀγίου σώματός σας, εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ παρακινῶ
→ τὴν ἀγάπην σας, ἐφ' ὅσον ἡ σωτηρία τῆς ἀδελφότητός
→ σας μοῦ δίδει αὐτὴν τὴν παρηγορίαν, ὅτι δηλαδὴ μολοντί
εἶμαι ἀρρωστος κατὰ τὴν ψυχὴν, σεις σώζεσθε μὲ τὰς
προσευχὰς τοῦ πατρὸς μου καὶ πατρὸς σας.¹ Ἐπειδὴ λοι-
πὸν δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἀνοίξω οὔτε τὸ στόμα μου, μό-
λις καὶ μετὰ θίας ἡδυνήθην νὰ γράψω αὐτὸν τὸν λόγον
καὶ νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν ἀδελφότητά σας, παρακαλῶν
20 θερμῶς τὴν ἀγάπην σας, ὡς ἀληθινοὶ δοῦλοι τοῦ Χρι-

1. Διαπιστώνομεν ἀπὸ τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα τοῦ παρόντος καιμένου ὅτι μετὰ τῶν χειρογράφων ποὺ παρέδωσαν αὐτὴν τὴν κατήχησιν ὑπάρχει διαφορὰ ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἀπαγγελίας της. Πάντως τὸ καίμενον ποὺ χρησιμοποιοῦμεν μᾶς δίδει τὴν δυνατότητα νὰ τοποθετήσωμεν τὴν ἀπαγγελίαν της εἰς τὴν δευτέραν ἐβδομάδα τῶν νηστειῶν. Γράφει εἰς τὸν στίχον 59: «Ταύτη τοιγαροῦν χρησώμεθα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ τρίτῃ τῶν νηστειῶν ἐβδομάδι... καὶ ἐν ταῖς μετ' αὐτὴν...» καὶ εἰς τὸν στίχον 66: «...τὸ στάδιον τῆς δευτέρας ἐβδομάδος... διήλθομεν».

2. Ἰωάν. 20, 17.

στοῦ καὶ φιλάδελφοι, νὰ προσεύχεσθε δι' ἐμέ τὸν ἄθλιον ἔτσι, ὥστε καὶ ἐγὼ νὰ σώζωμαι μαζί σας καὶ ὁδεύων τὴν ὁδὸν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ νὰ συναναστρέφωμαι μὲ σὰς τοὺς ἀγαπημένους μου ἀδελφούς.

30 Σὰς προτρέπω λοιπὸν καὶ σὰς παρακαλῶ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ἐπαγρυπνῆτε ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν σας καὶ ὁ καθένας νὰ σκέπτεται μὲ σκοπὸν τὴν σωφροσύνην καὶ νὰ μὴ σκέπτεται ἔξω ἀπὸ ὅ,τι πρέπει νὰ σκέπτεται³ οὔτε νὰ προσέχη τὴν ράθυμον καὶ ἀκατάστατον ζωὴν μου, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ τὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ χρεωστοῦμαι νὰ δώσωμεν ἀπολογία, διότι εἶναι δίκαιος καὶ ἀψευδὴς κριτής. Δώστε μου αὐτὴν τὴν καύχησην,⁴ ὅτι δηλαδὴ μόνον ἐγὼ καταπίπτων ἀπὸ τὴν ἀμέλειάν μου εἰς τὸ θάραθρον τοῦ Ἄδου, μὲ δυνατὴν κραυγὴν σὰς ἠλευθέρωσα ἀπὸ τὴν παγίδα καὶ μολονότι ἔχω χρέος νὰ θρηνήσω διὰ τὴν ἀμέλειάν μου, ὅμως εὐχαριστοῦμαι καὶ μόνον ποὺ σὰς βλέπω νὰ ὑψιπετῆτε ἐπάνω ἀπὸ τὰ δίχτυα τοῦ διαβόλου. Φυλάξατε λοιπὸν, ἀγαπητοί, ὅλας ἀνελλιπῶς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ σώζεσθε ἔτσι, ὅπως τὸ ζαρκάδι ἀπὸ τὰ δίχτυα καὶ ὁ σπουργίτης ἀπὸ τὴν παγίδα.⁵

40 Πρώτη ἐντολὴ εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους⁶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας, ὅπως αὐτὸς ὁ Θεὸς ἠγάπησε τὸν κόσμον. Ἡ δὲ ἀληθινὴ ἀγάπη γνωρίζεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται, νὰ μὴ ἔχη ὑπεροψίαν οὔτε νὰ ζηλεύῃ⁷ τὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ νὰ ζηλεύῃ τὸ καλόν⁸ ἀπὸ τὸ νὰ μὴ καυχᾶται,⁹ νὰ μὴ γογγύζη, νὰ μὴ διασκεδάσῃ¹⁰ οὔτε νὰ γελά, οὔτε νὰ ὑπερασπίζεται τὸ δίκαιόν της διὰ μικρὸν ἢ μεγάλον γενικῶς πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ μὴ χορταίνῃ ἀπὸ φαγητὰ καὶ γλυκίσματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ νερό, ἂν εἶναι δυνατόν, καὶ μάλιστα τῶρα κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν νηστειῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ποὺ μετανοεῖ μὲ ζή-

3. Ρωμ. 12, 3.

4. Β' Κορ. 11, 1. 10. 12, 1. 13.

5. Παρ. 6, 5. Ψαλμ. 123, 7.

6. Ματθ. 22, 37 - 39. Μάρκ. 12, 29 - 31.

7. Ἰωάν. 3, 16.

8. Α' Κορ. 13, 4.

9. Γαλ. 4, 18.

10. Α' Κορ. 13, 4.

11. Α' Κορ. 10, 10. 7.

- 50 λον καὶ με κόπον λαμβάνει ἄνωθεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὅλης του τῆς ζωῆς, συμφώνως πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἄλλωστε γνωρίζετε πὺς ἡ θερμὴ μετάνοια καὶ τὰ καυστικά δάκρυα ποὺ ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸ θάθος τῆς καρδίας ἐξαφανίζουν καὶ κατακαίουν, ὅπως τὸ πῦρ, τὸν μολυσμὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ καθιστοῦν τὴν μολυσμένην ψυχὴν καθαρὰν. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ χαρίζουν εἰς τὴν ψυχὴν πλοῦσια καὶ μεγαλόδωρα τὴν ἑλλαμψιν τοῦ Θεοῦ φῶτός χάρις εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε νὰ γεμίῃ ἀπὸ ἐδῶ με τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καρπούς.¹²
- 60 Παρακαλῶ λοιπὸν αὐτὴν ἃς μεταχειρισθῶμεν, πατέρες καὶ ἀδελφοί, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τρίτην ἐβδομάδα τῶν νηστειῶν καὶ κατὰ τὰς μετ' αὐτὴν, προσθέτοντες καθημερινῶς θερμὴν ἐπάνω εἰς τὴν θερμὴν καὶ ζῆλον ἐπάνω εἰς τὸν ζῆλον, ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα με λαμπρὰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα. Νὰ λοιπὸν, ὅπως βλέπετε, τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ διήλθομεν καὶ αὐτὸ τὸ στάδιον τῆς δευτέρας ἐβδομάδος τῶν νηστειῶν με μεγαλοψυχίαν, με θερμὴν καὶ προθυμίαν. Καὶ σὰς θεβαιῶν ὅτι δὲν ἐμείνατε ὀπίσω εἰς τὰ καλὰ τῆς νηστείας, ἀλλὰ ἔχετε κάνει καὶ τὰς ὀλονυκτίους ψαλμωδίας με πολλὴν προσοχὴν καὶ ἐτηρήσατε καὶ τηρεῖτε τὴν ἐγκράτειαν με δύναμιν καὶ ἀρκεῖσθε εἰς τὰ
- 70 λαχανα καὶ τὰ ὀσπρια ποὺ παρατίθενται. Γνωρίζω δὲ ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς, ποὺ κάθονται εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν ἀνάμεσά σας με πνεῦμα συντετριμμένον καὶ ταπεινὸν φρόνημα,¹³ ἀπέχουν καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ εὐτελῆ φαγητὰ τῆς τραπέζης, διότι θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀναξίους νὰ φάγουν ἀπὸ αὐτά. Ἐπὶ πλέον, ἐπαγρυπνοῦντες ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν σας καὶ τὰ ἐργόχειρά σας, ἐμείνατε ἀπαρρησίαστοι καὶ σιωπηλοί, ὅλοι με τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς κατανύξεως, ἀπὸ τὰς προσευχὰς, τὰς δεήσεις, τὸν πνευματικὸν κόπον ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰς συνεχεῖς γονυκλισίας καὶ ἡλλοιώθητε τὴν καλὴν ἀλ-
- 80 λοίωσιν καὶ ἀπεκτήσατε ὅψιν ὥραϊαν καὶ ἀσκητικωτάτην. Τώρα λοιπὸν ἐπεὶδὴ πρόκειται νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς νηστείας, σὰς παρακαλῶ, ἃς ἀγωνισθῶμεν νὰ τηρήσωμεν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἱερὰν ἐβδομάδα τὸν νόμον τῆς ὠραιότητος νηστείας καὶ νὰ κάνωμεν

12. Ἱερ. 3, 17.

13. Ψαλμ. 33, 19. Δαν. 3, 39.

τὸν ἴδιον ἀγῶνα, ὅπως καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας, διότι ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ πολλὴν ἐγρήγορσιν καὶ πολὺν ζῆλον, διὰ νὰ μὴ περάσωμεν τὰς ἡμέρας μας ὅπως οἱ κοσμικοί. "Ἀλλωστε γνωρίζετε ὅτι αὐτοί, μόλις περάσῃ ἡ πρώτη ἐβδομάς τῶν νηστειῶν, νομίζουν πῶς ἐπέρασεν ἡ ἀγία τεσσαρακοστή. Καὶ δὲν τὸ νομίζουν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διαλαλοῦν μεγαλοφώνως μεταξύ των καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

- 90 Δι' ἡμᾶς ὁμως, ἀδελφοί μου, ἃς εἶναι φόβος, ὁ μεγαλύτερος μάλιστα φόβος μήπως, ὅπως αὐτοί, θεωρήσωμεν τὰ πράγματα καὶ εἰπώμεν τὰ ἴδια μεταξύ μας καὶ ἀποδειχθῶμεν ἄρνηταί τῆς ὁμολογίας. Διότι δι' ἡμᾶς πού ἐγκατελείψαμεν τὸν κόσμον καὶ ἐσταυρώθημεν δι' αὐτόν¹⁴ καὶ ὁλοκληρωτικῶς ἀφιερῶθημεν εἰς τὸν Θεόν, δὲν ἐδόθη μόνον ἡ παροῦσα περίοδος ὡς νόμος διὰ τὴν ἐγκράτειαν, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ παροῦσα ζωὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν χρέος ἀπαραιτήτως νὰ ἐγκρατευώμεθα.

- 100 Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ὀφείλωμεν νὰ κάνωμεν αὐτό ἡμεῖς πού ὑπεσχέθημεν νὰ πεινάσωμεν, νὰ διψάσωμεν, νὰ εἴμεθα γυμνοί,¹⁵ νὰ πάθωμεν τὰ πάντα καὶ νὰ τὰ ὑποφέρωμεν μὲ χαράν καὶ πρὸ πάντων τώρα κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀγῶνων τῆς τεσσαρακοστῆς; Ἐάν ὁμως δὲν θέλωμεν νὰ ζήσωμεν ἔτσι εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν, ἀλλὰ θέλομεν νὰ γελῶμεν καὶ νὰ ἀργολογῶμεν, νὰ διασκεδάζωμεν καὶ νὰ ἀντιλέγωμεν, τότε τί διαφέραμεν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας; Πραγματικὰ καθόλου. Διότι, ἐάν τὸ νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ νὰ μεριμνῶμεν διὰ τὸ ψωμί, τὸ κρασί καὶ τὸ ἔνδυμα μᾶς καθιστοῦν ὁμοίως μὲ τοὺς ἐθνικούς,¹⁶ τότε μὲ ποίους θὰ μᾶς ἐξισώσουν τὰ λεχθέντα πού εἶναι αἰσχρότερα ἀπὸ αὐτά καὶ ἁμαρτωλότερα; Δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ ἐπάνω μας ἐκεῖνο πού εἶπεν ὁ προφήτης: «Ἐξίσωσε τὸν ἐαυτόν του μὲ τὰ ἀνόητα κτήνη καὶ ἔγινεν ὁμοῖος μὲ αὐτά»;¹⁷

- 110 "Ἄς ὑπακούσωμεν, ἀδελφοί, εἰς τὸν Θεόν πού φωνάζει καθημερινῶς πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς λέγει διὰ τῶν Ἀποστόλων του: «Οὔτε ἐάν φάγωμεν, ἔχομεν κανένα πλεονέκτημα, οὔτε ἐάν δὲν φάγωμεν, χάνομεν τίποτε»,¹⁸ καὶ ἀκόμη: «Μὴ μεριμνήσετε διὰ τὴν ζωὴν σας τί θὰ

14. Γαλ. 6, 14.

15. Α' Κορ. 4, 11.

16. Ματθ. 6, 31 - 32. Λουκ. 12, 29 - 30.

17. Ψαλμ. 48, 13. 21.

18. Α' Κορ. 8, 8.

φάγετε ἢ τί θὰ πῖετε ἢ τί θὰ ἐνδουθήτε.¹⁹ Ζητεῖτε πρῶτα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τότε ὅλα αὐτὰ θὰ σᾶς χορηγηθοῦν».²⁰ Καὶ διὰ νὰ μὴ λέγῃ κανεῖς: «Ἐάν καθυστερῇ νὰ μοῦ δώσῃ καὶ δὲν ἔχω τί νὰ φάγω, τί θὰ κάμω;», εἶπε: «Βλέπετε τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ πὼς οὔτε σπεῖρουν, οὔτε θερίζουν, οὔτε ἀποθηκεύουν καὶ ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος τὰ τρέφει»,²¹ καὶ ἀκολούθως λέγει: «Δὲν ἔχετε σεῖς μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ πολλὰ σπουργίτια, ὀλιγόπιστοι;».²²

Καὶ διὰ νὰ μὴ γογγύζωμεν καὶ μικροψυχῶμεν διὰ φαγητὸν ἢ ποτὸν μεγαλοφώνως, λέγει εἰς ἡμᾶς: «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ πεινοῦν καὶ διψοῦν τὴν δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ θὰ χορτάσων».²³

Ἄν λοιπὸν πιστεύῃς εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ὁμολογῇς ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀψευδής, ὅταν πεινάσῃς ἢ διψᾷς καὶ δὲν ἔχῃς νὰ φάγῃς ἢ νὰ πῖῃς κάτι καὶ ζητήσῃς ἀπὸ τὸν κελ-
 130 λαρῖτην ψωμί ἢ κρασί ἢ κάτι φαγώσιμον καὶ δὲν σοῦ δώσῃ, ἐπειδὴ ἴσως ἐμποδίζεται ἀπὸ ἐργασίας, ἐνθυμή-
 σου τὰ λόγια τοῦ Κυρίου καὶ εἰπέ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου: «Πεινῶ θεθαλῶς καὶ διψῶ, ἀλλὰ με ὑπομονὴν θὰ περι-
 μένω τὸν Κύριον»²⁴ καὶ αὐτὸς θὰ ἐνεργήσῃ ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀσθενειάν μου καὶ δὲν θὰ με ἐγκαταλείψῃ». Καὶ ἔτσι ὑπόμεινε, ἀδελφέ, καὶ θὰ ἔχῃς πολὺν τὸν μι-
σθὸν ἀπὸ τὸν Θεόν.²⁵ Ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους
πειρασμοὺς ποὺ σοῦ συμβαίνουν ἔτσι κάνε καὶ θὰ μεγα-
λυνθῇς εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν θὰ
καταταγῇς μετὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων. Πόσοι ἀπὸ τοὺς
 140 ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μας ποὺ εἶναι κατάκοιτοι εἰς μίαν γωνίαν ἐπιθυμοῦν συχνὰ ὀλίγον μόνον κρύο νερὸ καὶ εὐχαριστοῦν ἴσως τὸν Θεὸν καὶ δὲν ἀγανακτοῦν οὔτε θλασφομοῦν! Ἡμεῖς ὅμως μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔχο-
 μεν ἀπὸ τὰς πλουσίας του δωρεὰς χωρὶς στέρῃσιν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸ σῶμα καὶ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα. Ὅταν λοιπὸν κάποιος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἔχῃ τί-
 ποτε ἐντελῶς καὶ γογγύσῃ, τότε αὐτὸς κατακρίνεται ὡς ἀνυπόμονος. Ὅταν ὅμως ἔχῃ, καὶ μάλιστα πολὺ, καὶ με

19. Ματθ. 6, 25 - 31. Λουκ. 12, 22 - 29.

20. Ματθ. 6, 33.

21. Ματθ. 6, 26.

22. Ματθ. 10, 31. 6, 26.

23. Ματθ. 5, 6.

24. Ψαλμ. 39, 1.

25. Ματθ. 5, 12. 6, 1.

τὴν παραμικρὰν στέρησιν λογομαχίῃ καὶ φιλονεικίῃ καὶ μάχεται καὶ ἀκόμη περισσότερον ἐκτομίζῃ λόγια θλάσφημα, ποίας συγχωρήσεως θὰ εἶναι ἄξιος αὐτός ὁ ἀνθρώπος; Λέγων ὅμως αὐτὰ γνωρίζω ὅτι τὸν ἑαυτὸν μου κατακρίνω καὶ ἐντός ὀλίγου θὰ εἶναι τὰ λόγια μου αὐτὰ ἢ κατὰκρίσις μου καὶ ὁ ἔλεγχός μου. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ εἶναι καὶ πρὸς ἰδικὴν σας ὑπόμνησιν.

150

Ἔτσι λοιπόν, φέρων εἰς τὴν μνήμην σας τὴν ὠφέλειαν τῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας ποὺ ἐπέρασαν, πῶς δηλαδὴ καὶ με πόσῃ προθυμίᾳ καὶ θέρμῃ διήλθετε, ἔτσι, παρακαλῶ, ἀγωνισθῆτε νὰ περάσετε καὶ ὅλην τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν ἀναλογιζόμενοι τὴν καλὴν σας διαγωγὴν,²⁶ ποίαν δηλαδὴ εὐλάβειαν, ποίαν ταπεινώσιν, ἀλλά καὶ ποίαν σιωπὴν καὶ ποίον ζῆλον²⁷ εἰς τὸν κανόνα τῆς θείας ἀκολουθίας καὶ εἰς τὸ ἐργόχειρόν σας εἶχεν ὁ καθένας. Naί, παρακαλῶ, μὴ λησμονήσετε τὴν παθοκτόνον νηστείαν καὶ τὴν καθαρτικὴν ἐγκράτειαν. Καὶ μὴ ἀμελήσετε, ἀδελφοί, νὰ κάνετε τὰ ἴδια, ἀλλὰ καὶ ἀν συμῇ συχνὰ νὰ ἀλλάξουν τὰ φαγητὰ καὶ νὰ εὑρετε κάπου σωματικὴν ἀνάπαυσιν, φυλάξατε τὴν ἀπόφασίν σας ἀσάλευτον καὶ τὴν κατάστασίν σας ἀμετάβλητον καὶ ἐπὶ πλέον ἀν φάγετε περισσότερον ἀπὸ τὴν συνήθη τροφήν, φροντίσατε νὰ κοιπιάσετε περισσότερον καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἀνάπαυσις αὐτῇ ἀντὶ πρόξενος εὐχαριστίας καὶ κέρδους, πρόξενος ζημίας καὶ ραθυμίας ἀσυνήθους.

160

Naί, ἀδελφοί μου, προσέχετε καί, καθὼς σᾶς εἶπα κατὰ τὴν ἑβδομάδα ποὺ ἐπέρασεν, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ποὺ ἔρχεται κρατήσατε τὴν νηστείαν καὶ πολιτεύεσθε με φόβον Θεοῦ.²⁸ Μὴ ἐγκαταλείπετε τὰ διακονήματά σας καὶ τὰ ἐργόχειρά σας καὶ μὴ περιφέρεσθε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ εἰσθε ἀστατοι παραδίδοντες ἔτσι τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὸν δαίμονα τῆς ἀμελείας. Ἄλλ' ἐάν κάποιος ἀπὸ σᾶς περνῶν ἀπὸ κάπου εὕρῃ ἕνα ἀδελφὸν νὰ στέκεται ἢ νὰ κάθεται, ἅς θάλῃ με προθυμίαν μετάνοιαν, καθὼς διέρχεται, καὶ ἴσως ἔλθῃ εἰς συναίσθησιν καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ἐντραπῇ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐργασίαν του. Καὶ ἔτσι ἐνεργῶν ὁ καθένας σας,

170

26. Ἰακ. 3, 18. Α' Πέτρ. 2, 12.

27. Β' Κορ. 7, 11.

28. Α' Πέτρ. 1, 17.

θὰ ἀποφύγετε τὴν καταδίκην τῆς ἀργίας καὶ τῆς ἀργο-
λογίας.

- 180 Δὲν ἀκούετε τί λέγει ἐκεῖνος ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς,²⁹
ποῦ διηγῆθη τὸν βίον τῆς σοφίας Μαρίας,³⁰ διὰ τοὺς ἀγί-
ους ἐκείνους ἀνδρας ποὺ ἦσαν εἰς τὸ μοναστήριον αὐτό,
ὅπου ἐκεῖνος κατέληξε τότε μετὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ;
Πῶς, δηλαδή, οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐξήρχοντο ἀπὸ τοῦ μονα-
στήριον διὰ νὰ περάσουν ὁλόκληρον τὴν τεσσαρακοστὴν
μέσα εἰς τὴν ἔρημον, χωρὶς ποτὲ ὁ ἕνας νὰ συναντήσῃ
τὸν ἄλλον, ἀλλ' ἕαν τυχαίως συνηντῶντο, παρέκκλινον
καὶ ἔφευγον καὶ δὲν ἐπέτρεπον νὰ πλησιάσῃ ὁ ἕνας τὸν
ἄλλον. Ὅμοίως καὶ ὅταν ἐπέστρεφον εἰς τὸ μοναστήριον
κανεῖς, καθὼς λέγει, δὲν ἠρώτα τὸν ἄλλον τί εἶδεν ἢ τί
ἔκανεν εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς μερικοὶ ξένοι
καὶ περαστικοὶ³¹ καὶ ἀλλόγλωσσοι, κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
190 πον ἔζων καὶ ἐπολιτεύοντο ὅλοι των. Καὶ νομίζω ὅτι διὰ
κανένα ἄλλον λόγον δὲν ἔκαναν αὐτό, παρὰ μόνον διὰ
νὰ προσέχουν μετὰ κάθε ἀκρίβειαν, ὥστε νὰ μὴ ἐξέλθῃ λό-
γος ἀργός ἀπὸ τὸ στόμα των.³² Ἐὰν λοιπὸν ἐκείναι ἐπὶ
τόσα ἔτη καὶ τόσας ἡμέρας δὲν ὠμίλουν μεταξύ των κα-
θόλου, τί πρόκειται νὰ πάθωμεν ἡμεῖς ποῦ δὲν φυλασσό-

29. Ὁ Ἅγιος Ζωσιμᾶς, μοναχὸς κατ' ἀρχὰς εἰς ἕνα ἐκ τῶν παλαιῶν
μοναστηρίων τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ἠκοήτευσε μέχρι τοῦ 50οῦ ἔτους, ἔζησε
τὸν 8ον αἰῶνα. Θεῖα προνοία ὠδηγήθη εἰς τὸ «πλησίον τοῦ Ἰορδάνου δια-
κειμένου» μοναστήριον δι' ἀσκητικώτεραν καὶ τελειωτέραν ζωὴν. Ἐξελθὼν
εἰς τὴν θαυμάτιν ἔρημον ὡς ἔθος ἦν τῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν Μεγάλην
Τεσσαρακοστὴν συνηντήθη μετὰ τὴν σοφίαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν, ἔμαθε τὴν
θαυμαστὴν ζωὴν τῆς καὶ τῆς μετέδωκε τὴν θ. Κοινωνίαν, ἀκριβῶς μίαν
ἡμέραν πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατόν τῆς. Ἐτελεύτησεν εἰς τὸ ἀναφερθὲν μονα-
στήριον «ἐγγὺς ἑκατὸν ἐτών». Ἡ μνήμη του τελεῖται τὴν 17ην Ἀπριλίου.

30. Οἱ στίχοι 183 - 193 ἀπηχοῦν τὸ νόημα ἐνὸς ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν
βίον τῆς σοφίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, γραμμένον ἀπὸ τὸν Σωφρόνιον Ἱε-
ροσολύμων, ποῦ ἐκφράζει τὴν πράξιν τοῦ πλησίον τοῦ Ἰορδάνου ἐρημικοῦ
μοναστηρίου τῆς Παλαιστίνης. Εἰς αὐτὸ «τῇ Κυριακῇ, ἐξ ἧς τὸν Νηστειῶν
πρώτη ἑβδομάς ἀναμάρτυται», μετὰ τὴν τέλεισιν θ. λειτουργίας οἱ μοναχοὶ
ἐζήτουν εὐχὴν ἀπὸ τὸν ἡγουμένον, ἠνοίγοντο αἱ θύρες τοῦ μοναστηρίου καὶ
ἐξήρχοντο ἅπαντες εἰς τὴν ἔρημον ὅπου ἠσκούντο σκληρῶς, τρεφόμενοι με-
τ' ὀλίγων ἄρτων ἢ ῥίζας καὶ χόρτα. Εἰς τὸ μοναστήριον ἦμεν ἕνας ἡ δὺο διὰ
νὰ τελῆται ἡ θ. λειτουργία. Οὐδεὶς ἐγνώριζε τὸν ἑαυτοῦ πῶς ἐγκρατεῖται
ἢ πῶς διάγει. Δὲν ὠμίλουν καί, ἂν κάποτε ἔβλεπε κάποιος ἄλλον ἐρχό-
μενον μακρόθεν, παρεκκλίνε τῆς ὁδοῦ διὰ νὰ μὴ συναντηθῶν. Μόνη των
φροντίς καὶ ἐνασχόλησις ἦτο αὐτοῦ ὁ Θεός. Ἐπέστρεφον τὴν Κυριακὴν τῶν
Βαΐων. Τοὺς ἀγῶνας των ὁ Θεὸς μόνον ἐγνώριζεν, ἀποφεύγοντας ἔτσι τὸν
κίνδυνον «τοῦ ἐπιδεικνύσθαι καὶ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις», πρᾶγμα ποῦ ὀχι
μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ βλάπτει.

31. Ἐβρ. 11, 13.

32. Ματθ. 12, 36. Ἐφεσ. 4, 29.

200 μεθα οὔτε κατὰ τὰς ὀλίγας αὐτὰς ἡμέρας ἀπὸ τὰς συναντήσεις καὶ τὰς ἀργολογίας; Καὶ τί λέγω ἡμέρας, ἀφοῦ οὔτε μίαν ὥραν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συγκρατήσωμε τὸν ἑαυτὸν μας; Καὶ τί θὰ κάνωμεν, καλοὶ μου ἀδελφοί, ἐάν ἔξαφνα, ἐνῶ εἴμεθα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἔλθῃ ὁ κριτὴς τῶν ὅλων Θεός, αὐτὸς ποῦ ἀπαιτεῖ λογοδοσίαν ἀπὸ μᾶς καὶ διὰ κάθε ἀργὸν λόγον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως;³³ Πῶς δὲ εἶναι δυνατόν νὰ νικήσωμεν καὶ τὰ ἄλλα πάθη, τὴν στιγμὴν ποῦ ἔχομεν γλῶσσαν ἀκράτητον; Διότι ποῖον ἄλλον πάθος, εἶπέ μου, εἶναι ἐλαφρότερον ἀπὸ αὐτό; Ἡ σὰρξ ποῦ ἔχει τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν καὶ πύρῳσιν ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ Πνεύματος³⁴ καὶ πολεμεῖ ἰσχυρῶς τὴν ψυχὴν. Ἡ κοιλία θέλει νὰ χορταίνη μὲ φαγητά, ἄλλωστε δι' αὐτὸ ἐπλάσθη. Ἐάν λοιπὸν δὲν νικήσωμεν τὴν συνήθειαν τῆς γλώσσης, πρᾶγμα ποῦ εἶναι εὐκόλον καὶ ἐλαφρόν εἰς ἡμᾶς, πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ δαμάσωμεν αὐτὰ τὰ δύσκολα καὶ μεγάλα πάθη, τὰ ὁποῖα ἔχουν πολλὴν ἰσχύιν μαζί με τὴν φύσιν καὶ με αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονήν;

220 Ἀς ἀρχίσωμεν λοιπὸν, ἀδελφοί, ἀπὸ σήμερα καὶ ἄς τρέξωμεν με ὅσιν δύναμιν ἔχομεν ἔτσι, ὥστε ἐλαφροί, ὡσάν χρυσόπτεροι ἀετοὶ νὰ κατακτήσωμεν τὸ Πάσχα τοῦ Κυρίου, ὅπου εἰσῆλθεν³⁵ πρόδρομος χάριν ἡμῶν ὁ Χριστὸς ὁ Θεός μας, ἀφοῦ ἀφήσωμεν ὀπίσω μας ὅλα τὰ πάθη ποῦ μᾶς τυραννοῦν. Ἀς θάλωμεν λοιπὸν, ἐάν νομίζετε, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι με κοινὴν γνώμην νόμον ἀναμεταξύ μας, ὥστε, ἐκτὸς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, ἐάν δύο παραδοθοῦν εἰς τὴν ἀργίαν ἢ εὐρεθοῦν νὰ συζητοῦν ἀνωφελῶς, νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ φάγουν ἀπολύτως τίποτε ἄλλο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, παρὰ μόνον ξηρὸν ἄρτον με ὕδατος καὶ δροσερὸν ὕδωρ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Φανερόν ὅτι θὰ στέκωνται καὶ θὰ τρώγουν εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τραπεζῆς. Καὶ ἔχοντες αὐτὸ ὡς νόμον ἀπαράβατον, θὰ ἠμπορέσετε νὰ φυλάξετε τὸν ἑαυτὸν σας ἀκατηγόρητον ἀπὸ τὴν ἀργολογίαν καὶ τὴν φλυαρίαν καὶ θὰ ὑπηρετήσετε τὸν Θεόν, πρὸς χάριν τοῦ ὁποίου θάζετε θύραν εἰς τὰ χεῖλη σας καὶ φρουρὰν εἰς τὸ στόμα σας.³⁶ Ἐμὲ δὲ τὸν ἀνάξιον πατέρα σας θὰ παρηγορήσετε με αὐτὸ πολὺ

33. Ματθ. 12, 36.

34. Γαλ. 5, 17.

35. Ἑβρ. 6, 20.

36. Ψαλμ. 140, 3.

230 καὶ θὰ γεμίσετε ἀπὸ σωφροσύνην τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς σας θὰ ὠφελήσετε πολὺ μανθάνοντες εἰς τὸν ἑαυτὸν σας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἕνα κανόνα καλὸν καὶ μίαν θαυμαστὴν συνήθειαν. Ἐπειτα θὰ δοξασθῆτε καὶ θὰ μεγαλυνθῆτε ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ σᾶς ὁ Θεός, διότι οἱ εἰς τὴν σιμερινὴν γενεάν θὰ εὐρεθῆτε μιμηταὶ τῆς ζωῆς τῶν ἁγίων, πράγμα πού δὲν νομίζω ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ εὕρη κανεῖς εἰς τοὺς τόπους τοῦλάχιστον ὅπου εἴμεθα καὶ βλέπομεν καὶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς μοναχοὺς πού ἀκούομεν καὶ εἰς τὰ μοναστήρια των.

Δι' αὐτό, πατέρες μου ἅγιοι καὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας, μὴ παρακούσετε τοὺς λόγους ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου πατρός σας οὔτε καὶ νὰ φανοῦν ἀνόμεισά σας ὡς φλυαρία. Διότι, ἂν καὶ εἴμαι ἀσθενής καὶ γεμᾶτος ἀπὸ μύρια ἁμαρτήματα, ὅμως κοιτάξετε καὶ ἐξετάσετε μὲ κάθε λεπτομέρειαν ὅτι δὲν σᾶς συνεβούλευσα τίποτε ἔξω ἀπὸ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς θείας Γραφάς. Κάνετε λοιπὸν καλὴν ἀρχὴν καὶ δώσατέ μου ὀλίγην προθυμίαν, διὰ νὰ ἡμπορέσω μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἁγίων σας εὐχῶν νὰ σηκώσω τὸ κεφάλι μου καὶ νὰ τῶν τῶν πρὸς ὅσον μου καὶ τὰ μάτια μου νὰ νίψω καὶ νὰ ἐξυπνήσω ἀπὸ τὸν βαρὺν ὕπνον τῆς ραθυμίας καὶ νὰ ἀνταμείψω τὴν ἀγάπην σας διὰ τὰ καλὰ ἐκείνα πού κάνετε εἰς ἐμέ, τὸν ταπεινὸν δοῦλον σας — ἂν καὶ ἀνάξια, τοῦλάχιστον ὅμως τὸ κατὰ δύναμιν — μὲ λόγους 250 πνευματικούς, ἐξ αὐτῶν πού ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μου δίδει, ὅταν ἀνοίγω τὸ ἀκάθαρτόν μου στόμα.³⁷ Ναί, ἀδελφοί μου, σᾶς παρακαλῶ μὴ περιφρονῆσετε τὴν ἱκεσίαν, ἀλλὰ ὅπως ἀκριβῶς ἐπιτρέψατε νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιον τῆς τιμότητός σας ἐμὲ πού ἤμουν μισαποθαμένους καὶ παντελῶς ἀλαλός, ἔτσι χαρίσατέ μου καὶ τὸ θέλημά σας. Διότι ἔτσι, μὲ τὴν ἐκκοπὴν δηλαδὴ τοῦ θελήματός σας,³⁸

37. Ἐφεσ. 6, 19.

38. Ἡ ἐκκοπὴ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀπατελεῖ διὰ τὸν Συμεὼν καὶ ἀπεριφράστως δι' ὅλην τὴν μοναστικὴν παράδοσιν τὴν δόξιν τοῦ μοναχισμοῦ. Κομίζει τὴν ἰδέαν τῆς ἐπανορθώσεως καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἀποδίδει εἰς τὴν μετάδοσιν «ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν», ἐκ τῆς ἀπωλείας εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐλευθερίαν πού εἶναι ἡ ὁμοίωσις μὲ τὸν Θεόν, ἡ θέωσις καὶ ἡ δόξα. Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκει κανεὶς τὴν μοναδικὴν ἐλευθερίαν, διότι ἡ θέλησις του ταυτίζεται μὲ τὴν κοινὴν θέλησιν τῆς Τριάδος. Τοῦ Πατρός ὡς πηγῆς θελήσεως, τοῦ Υἱοῦ ὡς ὑπακοῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς ἐκ-

260

σεῖς μὲν θὰ ζήσετε τὴν ζωὴν τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀθλη-
τῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῆς σήμερον «ἔτι καὶ ἔτι»
θὰ παραδῶσω πρὸς χάριν σας ὅλην μου τὴν ψυχὴν³⁹ μαζὶ
καὶ τὸ σῶμα εἰς ἐκούσιον θάνατον. Αὐτὸ εὐχομαι νὰ μοῦ
γίνῃ ἐφόδιον κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου διὰ τὴν ἄλλην
ζωὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον
ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις μαζὶ καὶ εἰς τὸν Πατέρα
καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

πληρώσεως. Ἡ ὑπακοή, ἡ ἀπαρνήσις τῆς προσωπικῆς θελήσεως ἀπαιτεῖ νὰ
ἀπαρνηθῶμεν ὄχι μόνον αὐτὸ ποῦ ἔχομεν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὸ εἶναι μας,
τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεώς μας. Εἶναι ἡ μίμησις τῆς ἀκρας ταπεινώσεως τοῦ
Χριστοῦ, τῆς θείας κενώσεως. Θυσιάζει τὸ θέλημά του χάριν τῆς πατρικῆς
θελήσεως, ὑπακούοντας μέχρι θανάτου, «θανάτου δὲ σταυροῦ». Αὐτὸ ὅμως
προϋποθέτει ὑπερτάτην ἐλευθερίαν, ἀναγνώρισιν τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ ὑπα-
κοῇ καὶ μαρτυρικῇ προαίρεσιν. Δι' αὐτὸ ἡ παράδοσις τοῦ θελήματός μας
εἰς τὸν πνευματικὸν μας πατέρα — παράδοσις κατ' ὀσείαν εἰς τὸ πρόσωπον
τοῦ Χριστοῦ — εἶναι ζωὴ μαρτυρίου. Οἱ μοναχοὶ «...θνήσκοντες τῷ ἰδίῳ
θελήματι..., οὗτοι καὶ μάρτυρές εἰσι τῇ προκρίσει μόνῃ, χωρὶς ἑσμεῶν,
ἀναρτισμῶν, ἐσχάρων, καὶ λεβήτων...» γράφει ὁ Συμεὼν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς
Ἕμνους τῶν θείων ἐρώτων.

39. Ἰωάν. 15, 13.

XIII

- 1 Περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.
Καὶ εἰς τί συνίσταται αὕτη, πῶς
δηλαδή γίνεται μέσα μας ἡ ἀνά-
στασις τοῦ Χριστοῦ καὶ πῶς μαζί
μέ αὐτὴν ἡ ἀνάστασις τῆς ψυχῆς.
Ποῖον εἶναι τὸ μυστήριον αὐτῆς
τῆς ἀναστάσεως.

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἤδη τὸ Πάσχα, ἡ χαρμόσυνη
ἡμέρα, ἡ γεμάτη ἀπὸ κάθε εὐφροσύνης καὶ χαρὰν, ἡ ἡ-
μέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἔρχεται μίαν
10 φοράν κάθε χρόνον, ἡ καλλίτερα, γίνεται καθημερινὰ καὶ
ἀκατάπαυστα εἰς ἐκείνους ποὺ κατανοοῦν τὸ μυστήριον
αὐτῆς, ἐπλήρωσε τὰς καρδίας μας μέ χαρὰν καὶ ἀγαλλ-
λίαςιν¹ ἀνέκφραστον καὶ κατέπαυσε συγχρόνως τὸν κό-
πον τῆς πανσέπτου νηστείας. Ὡς εἶπω ὅμως καλλίτερα
ὅτι ὠδήγησεν εἰς τὴν τελειότητα τὰς ψυχὰς μας καὶ ταυ-
τόχρονα τὰς ἐπαρηγόρησε. Διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ προσεκάλε-
σεν εἰς ἀνάπαυσιν καὶ εὐχαριστίαν ὅλους μαζί τοὺς πι-
στούς, καθὼς βλέπετε, ἐπέρασεν. Ὡς εὐχαριστήσωμεν
λοιπὸν τὸν Κύριον ποὺ μᾶς ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ πέλαγος²
τῆς νηστείας καὶ μᾶς ὠδήγησεν μέ χαρὰν εἰς τὸν λιμέ-
να τῆς ἀναστάσεώς του. Ὡς τὸν εὐχαριστήσωμεν ὅλοι,
καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐτελείωσαν τὸν δρόμον τῆς νηστείας καλὰ
20 καὶ πρόθυμα μέ θερμὴν διάθεσιν καὶ μέ ἀγῶνας πνευ-
ματικούς καὶ αὐτοὶ ποὺ ὑστέρησαν εἰς αὐτὰ διὰ τὴν ὁδία-
φορίαν καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς των, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος
αὐτὸς εἶναι ποὺ δίδει εἰς τοὺς ἀγωνιστὰς ὑπὲρ ἐκ περισ-
σοῦ τοὺς στεφάνους καὶ ἀπονέμει τοὺς ἀξίους μισθοὺς
τῶν ἔργων των καὶ ταυτόχρονα συγχώρησιν εἰς τοὺς ἀ-
σθενεστέρους ὡς ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος. Διότι ὁ Θε-
ὸς βλέπει περισσότερον τὰς διαθέσεις καὶ προαιρέσεις
τῶν ψυχῶν μας παρὰ τοὺς κόπους τοῦ σώματος, μέ τοὺς

1. Λουκ. 1, 14.

2. Σοφ. Σολ. 10, 18.

30 ὁποίους ἐξασκοῦμεθα εἰς τὴν ἀρετὴν, εἴτε ἐπιτείνων τὴν ἄσκησιν ἀκόμη περισσότερον μὲ προθυμίαν ψυχῆς εἴτε ἄσκων αὐτὴν ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἐναρετέους διὰ τὴν ἀσθενεῖαν τοῦ σώματος. Καὶ ἀνάλογα μὲ τὰς προθέσεις μας ἀνταποδίδει εἰς τὸν καθένα τὰ θραβεῖα καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, καθιστῶν κάποιον ἀπὸ τοὺς προθύμους ἀγωνιστὰς περίφημον καὶ ἐνδοξον ἢ ἀφήνων αὐτὸν ἀκόμη ταπεινόν, ἐπεὶ δὴ χρειάζεται ἀγῶνας ἐπιπονωτέρους διὰ τὴν καθάρισθιν.

Ἀλλὰ ὥς ἴδωμεν, ἂν θέλετε, καὶ ὥς ἐξετάσωμεν³ καλὰ ποῖον εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὸ ὁποῖον γίνεται πάντοτε μέσα εἰς ἡμᾶς μυστικῶς, ἐάν θέλωμεν. Ὡς ἴδωμεν ἀκόμη πῶς θάπτεται μέσα μας, ὅπως εἰς ἓνα μῆνιμα, ὁ Χριστὸς καὶ πῶς ἀνίσταται, καθὼς ἐνοῦται μὲ τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς, καὶ ἀνιστᾶ καὶ ἡμᾶς μαζί Του. Καὶ νὰ ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου μου.

40 Ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς μας, ἀφοῦ ἐκρεμάσθη ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἐκάρφωσεν⁴ εἰς αὐτὸν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου,⁵ ἀφοῦ ἐγεύθη τὸν θάνατον,⁶ κατέβη εἰς τὰ κατώτατα μέρη τοῦ Ἄδου.⁷ Ὅπως λοιπὸν ἀνέβη πάλιν ἀπὸ τὸν Ἄδην καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἀμόλυντον σῶμα του — ἀπὸ τὸ ὁποῖον, καὶ ὅταν κατέβη εἰς τὸν Ἄδην, δὲν ἐχωρίσθη καθόλου — καὶ ἐξαίφνης ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκροῦς καὶ μετὰ ταῦτα ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς μὲ δόξαν πολλὴν καὶ δύναμιν,⁸ ἔτσι ἀκριβῶς λοιπὸν καὶ τῶ-

3. Ἀναμφιβόλως ἡ Ἐκκλησία, ὅταν ἐχάρize τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ ἀκρίβον ὄνομα τοῦ «Θεολόγου» εἰς τὸν Ἅγιον Σύμεων, ἐγνώριζεν ὅτι ἀπεκάλυπτε τὴν μορφήν του εἰς ὅλον τῆς τῆς θάλας. Αὐτὸ σημαίνει θέματα ὅτι εἶχε ἀποστολικὴν καρδίαν εὐαγγελιζόμενος, ὡς ποταμὸς πληρωμένος ὕδατος τοῦ Πνεύματος, τὸν λαὸν τῶν μοναζόντων, ἦτο ἐνδεδυμένος ὡς πορφύραν καὶ βάσανον τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων καὶ ἐγένεν ὁ «μυστικὸς» ἐκφραστὴς καὶ ὑμνητὴς τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐνώσεως, ζωοποιῶν τὰ σύμβολα καὶ τοὺς «δρους» τῶν δογμάτων καὶ πραγματοποιῶν μυστικῶς τὴν προσεικείσιν τῶν θεῶν μυστηρίων. Οὐδόλως παραβλέπει τὴν μυστηριακὴν δίωκιν (ἐξπίττωμα, θ. κοινωνία, μετάνοια), ἀφοῦ «ἡμερήσιος ἄρτος κτῆ ἦτο ὁ ζωοποιὸς ἄρτος καὶ τὸ αἷμα τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ» καθημερινῶς διαταλόν «θεατὴς τῶν φρικτῶν ὀπτασιῶν», ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖ τὸν πιστὸν χωρὶς τὴν μυστικὴν δίωκιν τῶν μυστηρίων (ἀνάστασις, σταύρωσις κ.λ.), «ὅπερ δεῖ τοῖς δουλομένοις ἡμῖν μυστικῶς γίνεσθαι».

4. Κολλ. 2, 14.

5. Ἰωάν. 1, 29.

6. Ἐβρ. 2, 9.

7. Ἐφεσ. 4, 9. Παλμ. 85, 13.

8. Ματθ. 24, 30. Λουκ. 21, 27.

50 ρα συμβαίνει με ἡμᾶς. Δηλαδή, ὅταν ἡμεῖς ἐξερχώμεθα ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ εἰσερχώμεθα διὰ τῆς μιμήσεως τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου⁹ μέσα εἰς τὸ μνημα τῆς μετανόιας καὶ τῆς ταπεινώσεως, κατεβαίνει εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τοὺς οὐρανούς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ εἰσέρχεται ὡς εἰς τάφον μέσα εἰς τὸ σῶμα μας καὶ ἐνώνεται με τὰς ψυχὰς μας καὶ τὰς ἀνιστά, ἀφοῦ ἦσαν ὁμολογουμένως νεκραί. Τότε δίδει χάριν εἰς ἐκεῖνον ποὺ τοιοιτοτρόπως ἀνεστήθη μαζί με τὸν Χριστὸν νὰ θλέπη τὴν δόξαν τῆς μυστικῆς ἀναστάσεώς του.

Ἡ ἀνάστασις λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀνάστασις ἡμῶν ποὺ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔπεσε ποτὲ εἰς ἁμαρτίαν,¹⁰ καθὼς ἔχει γραφῇ, οὔτε ἠλλαξε κατὰ τὴν δόξαν του ἔστω καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον, πῶς θὰ ἀναστηθῇ ποτὲ ἢ θὰ δοξασθῇ, αὐτὸς ποὺ εἶναι πάντοτε ὑπερδοξασμένος καὶ ποὺ εὐρίσκεται ὑπεράνω κάθε ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας;¹¹ Ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἰδική μας δόξα, καθὼς ἀκριθῶς ἐλέχθη, αὐτὴ ποῦ, διὰ τῆς ἐντὸς μας ἀναστάσεώς του, δεικνύεται καὶ φαίνεται εἰς ἡμᾶς. Διότι ἅπαξ οἰκειωθεὶς τὰ ἰδικὰ μας, ὅλα αὐτὰ ποὺ κάνει ὁ ἴδιος μέσα μας, τὰ θεωρεῖ ὡς ἰδικὰ του. Ἀνάστασις δὲ ψυχῆς εἶναι ἡ ἔνωσις με τὴν ζωὴν. Διότι, ὅπως ἀκριθῶς τὸ νεκρὸν σῶμα, ἐὰν δὲν λάβῃ μέσα του τὴν ζωντανὴν ψυχὴν καὶ ἂν δὲν ἐνωθῇ με αὐτὴν ἀμίκτως, δὲν λέγεται ὅτι ζῇ οὔτε καὶ δύναται νὰ ζῇ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ζῇ μόνη αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ἂν δὲν ἐνωθῇ με τρόπον ἀνέκφραστον καὶ ἀσύγχυτον με τὸν Θεόν, με τὴν ἀληθινὴν αἰώνιον ζωὴν.¹² Διότι ἡ ψυχὴ εἶναι νεκρά πρὶν ἀπὸ αὐτὴν τὴν συνειδητὴν καὶ ὁρατὴν καὶ αἰσθητὴν ἔνωσιν με τὸν Θεόν, ἂν καὶ εἶναι νοερά καὶ ἀθάνατος κατὰ τὴν φύσιν της. Διότι δὲν ὑπάρχει γνῶσις χωρὶς θέαν, οὔτε θέα χωρὶς αἴσθησιν. Τὸ νόημα τοῦ λεγομένου εἶναι τὸ ἐξῆς: Πρῶτα ἔχομεν τὴν θέαν καὶ μέσα εἰς τὴν θέαν ὑπάρχει ἡ γνῶσις καὶ ἡ αἴσθησις (αὐτὰ ποὺ λέγω ἀνήκουν εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα, διότι εἰς τὰ σωματικὰ ἔχομεν αἴσθησιν καὶ χωρὶς θέαν). Τί θέλω νὰ εἶπω; Ἰδοὺ. Ὁ τυφλὸς ὅταν κρούσῃ τὸ πόδι του εἰς τὴν πέτραν, τὸ αἰ-

9. Ρωμ. 6, 5. Β' Κορ. 1, 5. Φιλιπ. 3, 10.

10. Ἰωάν. 8, 46. Ἑβρ. 4, 15. 7, 26.

11. Ἑφeso. 1, 21.

12. Α' Ἰωάν. 5, 20.

οθάνατος, ὁ νεκρὸς ὅμως ὄχι. Ἀλλὰ εἰς τὰς πνευματικὰς πραγματικότητας, ἐάν ὁ νοῦς δὲν κατορθώσῃ νὰ ἴδῃ τὰ ὑπὲρ ἐννοίαν, δὲν αἰσθάνεται τὴν μυστικὴν ἐνέργειαν. Ἐ-
 80 κείνος λοιπὸν τώρα ποῦ, προτοῦ ἀκόμη φθάσῃ εἰς τὴν θεωρίαν ὧσων ὑπερβαίνουν τὸν νοῦν, τὸν λόγον καὶ τὴν σύλληψιν, λέγει ὅτι αἰσθάνεται τὰ πνευματικὰ πράγματα, ὁμοιάζει μὲ ἓνα τυφλόν, ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται τὰ καλὰ ἢ τὰ κακὰ ποῦ παθαίνει, ἀγνοεῖ ὅμως ἐκεῖνα ποῦ εἶναι μέσα εἰς τὰ χέρια του ἢ εἰς τὰ πόδια του καὶ ἐκεῖνα ποῦ τοῦ προξενοῦν τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον. Τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ ποῦ τοῦ συμβαίνουν οὔτε κἀν τὰ αἰσθάνεται, διότι τοῦ λείπει ἡ ἱκανότης καὶ ἡ αἴσθησις τῆς ὁράσεως. Διὰ τοῦτο καὶ συχνὰ ὑψώνων τὸ ραβδί του, διὰ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἐχθρόν του, ἀντὶ ἐκείνου κτυπᾷ ἐνίοτε τὸν φίλον του, ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς στέκεται ἔμπροσθέν του καὶ τὸν περιγελᾷ.

90 Τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ τὴν πιστεύουν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, ὀλίγοι ὅμως, πολὺ ὀλίγοι εἶναι αὐτοὶ ποῦ τὴν βλέπουν καθαρά. Αὐτοὶ θέβαια ποῦ δὲν εἶδον τὴν Ἀνάστασιν δὲν ἤμπορουν νὰ προσκυνοῦν ὡς ἄγιον καὶ Κύριον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Διότι λέγει: «Κανεῖς δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ Κύριον τὸν Ἰησοῦν παρὰ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου». ¹³ Καὶ ἀλλοῦ: «Ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ ἐκεῖνοι ποῦ τὸν λατρεύουν πρέπει νὰ τὸν λατρεύουν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ». ¹⁴ Καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ ἱερώτατος λόγος ποῦ ἔχομεν καθημερινῶς εἰς τὸ στόμα μας δὲν λέγει, Ἀνάστασιν Χριστοῦ πιστεύσαντες, ἀλλὰ τί λέγει; «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν ἄγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸν μόνον ἀναμάρτητον». Πῶς λοιπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μᾶς παρακινεῖ τώρα νὰ λέγωμεν «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι», ὥσαν δηλαδὴ νὰ ἴδωμεν αὐτὴν ποῦ δὲν εἶδομεν, διότι ὁ Χριστὸς ἀνεστήθη μίαν φορὰν πρὸ χιλίων ἐτῶν ¹⁵ καὶ οὔτε τότε τὸν

13. Α' Κορ. 12, 3.

14. Ἰωάν. 4, 24.

15. Πράγματι οὐδεὶς εἶδε τὴν στιγμὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἔγινε τὸ θαμέλιον, διὰ νὰ χαρακτηρίσουν οἱ Πατέρες τὴν Ἀνάστασιν ὡς μυστήριον καὶ νὰ ἐκφράσουν τὸ λησώρητον, ὑπερορατόν καὶ ἀνεπίδατον τοῖς ἀνθρώποις νόημά της. Μὲ ματικὰ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνολογίαν ἀποδεικνύει ὅτι αἱ μυροφόροι καὶ οἱ μαθηταὶ «ἐτεκμήραντο» τὴν Ἀνάστασιν, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδον. Ἐπίσης εἰς τὴν βυζαντινὴν εἰκονογραφίαν φαίνεται νὰ εἴχῃ βαθεῖαν ἐπιρροὴν ὁ υπερφυσικὸς χαρακτήρ τῆς Ἀναστάσεως. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία εἰκὼν αὐτῆς τῆς ἰδίᾳς τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς μυροφόρους γυναῖκας.

- εἶδε κανεῖς νὰ ἀνίσταται. Ὁ Ἄρα γε μήπως θέλει ἡ Ἁγία Γραφή νὰ ψευδῶμεθα; Μὴ θλασφημῆς. Τοῦναντίον μάλιστα μᾶς παραγγέλλει νὰ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δηλαδὴ ἀνίσταται ὁ Χριστὸς εἰς κάθε πιστὸν καὶ ὅτι αὐτὸ δὲν γίνεται μίαν φορὰν μόνον, ἀλλὰ ἡμπορῶ νὰ εἶπω κάθε ὥραν ἀνίσταται μέσα μας αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστός.
- 110 λοιμφοφορῶν καὶ ἀστράπτων τὰς λάμψεις τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς θεότητος. Διότι ἡ φωτοφόρος παρουσία τοῦ Πνεύματος φανερώνει εἰς ἡμᾶς, ὅπως εἰς ἕνα πρωῒνόν,¹⁶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότη, ἡ καλλίτερα μᾶς δωρίζει τὴν χάριν νὰ ἐλπέωμεν αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν ἀναστημένον Χριστόν. Διὰ τοῦτο καὶ λέγομεν: «Θεὸς εἶναι ὁ Κύριός μου καὶ ἐφανερώθη εἰς ἡμᾶς».¹⁷ Καὶ ὑποδηλώνοντες τὴν δευτέραν του παρουσίαν προσθέτομεν καὶ λέγομεν: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».¹⁸ Εἰς ὁσους λοιπὸν ἐμφανισθῇ ὁ Χριστὸς ἀναστημένος, φανεροῦνται εἰς αὐτοὺς ὅπωςδὴποτε κατὰ τρόπον πνευματικὸν καὶ ὁράται μὲ τὰ πνευματικὰ μάτια. Διότι, ὅταν ἔλθῃ ὁ
- 120 Χριστὸς διὰ τοῦ Πνεύματος μέσα μας, μᾶς ἀνιστᾷ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ μᾶς ζωοποιεῖ καὶ μᾶς χαρίζει νὰ ἐλπώμεν μέσα μας ζῶντα ὅλον αὐτόν, τὸν ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ μᾶς χαρίζει καὶ τὴν χάριν νὰ γνωρίζωμεν καθαρὰ, ὅτι μᾶς συνανιστᾷ¹⁹ καὶ μᾶς συνδοξάζει²⁰ μαζί του, καθὼς τὸ θεβαιώνει ὅλη ἡ Ἁγία Γραφή.

Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ θεῖα μυστήρια τῶν χριστιανῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ κρυμμένη δύναμις τῆς πίστεώς μας,²¹

16. Ἰωάν. 21, 4.

17. Ψαλμ. 117, 27.

18. Ψαλμ. 117, 26.

19. Ἐφεσ. 2, 6.

20. Ρωμ. 8, 17.

21. Τὰ ἔργα θεβαιῶνουν καὶ ἀποδεικνύουν τὴν πίστιν, ἡ δὲ πίστις δίδει νόημα καὶ δικαίωσιν εἰς τὰ ἔργα. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας τὸ γεγονός, ὅτι ἐλθῇ ἡ προσπάθεια τῶν ἁγίων ἀποβλέπει εἰς τὴν προσφορὰν «μαρτυρίων» τῆς πίστεως ἐνέκῳ τοῦ Χριστοῦ. Ἀπόδειξις ἀγιότητος εἶναι ὁ ἐπαινετός βίος πρὸς ἡμπεύεται ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἐπίσης μάρτυρές τινες εἰκονίζονται προσάγοντες εἰς τὸν Χριστόν ὡς τεκμήριον τῆς πίστεως τὴν κεφαλὴν των.

Ἦτοι δὲν ὑπάρχει καμμία ἀντίθεσις εἰς τὸν Ἅγιον Σymeῶν, ὅταν εἰς ἄλλην μὲν κατήχησιν ὁμιλῇ περὶ δικαίωσης ἐκ πίστεως καὶ οὐκ ἐξ ἔργων, ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ ὅτι ἡ πίστις δίχα ἔργων νεκρὰ ἐστίν. Ὅπως καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους, Παῦλον καὶ Ἰάκωβον, ἀποκλειστικὸς στόχος τοῦ Ἁγίου Σymeῶν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ ὅλα ἐκεῖ ἀποβλέπουν. Ἡ πίστις καὶ τὰ ἔργα, ὅταν ἀποκόπτονται ἀπὸ τὸν ζωογονοῦντα Θεὸν καὶ ἀ-

- τὴν ὁποῖαν οἱ ἄπιστοι ἢ οἱ δύσπιστοι ἤ, διὰ νὰ εἶπω καλλίτερα, οἱ χλιαροὶ δὲν τὴν βλέπουν καὶ δὲν ἡμποροῦν καθόλου νὰ τὴν ἴδουν.²² Ἄπιστοι δέ, δύσπιστοι καὶ χλιαροὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ δὲν ἀποδεικνύουν τὴν πίστιν τῶν μετὰ τὰ ἔργα.²³ Διότι χωρὶς ἔργα καὶ οἱ δαίμονες πιστεύουν²⁴ καὶ ὁμολογοῦν ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινός: «Γνωρίζομεν,²⁵ λέγουν, ὅτι εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»²⁶ καὶ ἄλλοι: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου».²⁷ Ἀλλ' ὅμως τέτοια πίστις δὲν θὰ ὠφελήσῃ οὔτε τοὺς δαίμονας οὔτε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ὑπάρχει καμμία ὠφέλεια ἀπὸ αὐτὴν τὴν πίστιν, διότι, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, εἶναι νεκρά: «Ἡ πίστις χωρὶς ἔργα, λέγει, εἶναι νεκρά»,²⁸ ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ ἔργα χωρὶς τὴν πίστιν. Καὶ πῶς εἶναι νεκρά; Διότι δὲν ἔχει μέσα τὴν Θεὸν²⁹ ποὺ ζωογονεῖ τὰ πάντα διότι ἐκείνον ποὺ εἶπεν: «Αὐτὸς ποὺ με ἀγαπᾷ, θὰ τηρήσῃ τὰς ἐντολάς μου»³⁰ καὶ τότε ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου θὰ ἔλθωμεν καὶ θὰ κατοικήσωμεν μαζί του»³¹ δὲν τὸν ἀπέκτησεν, διὰ νὰ ἀναστήσῃ ἐκ νεκρῶν με τὴν παρουσίαν του αὐτὸν ποὺ ἔχει τέτοιαν πίστιν καὶ νὰ τὸν ζωοποιήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀξιώσῃ νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὸν ποὺ ἀνεστήθη μέσα του καὶ ἀνέστησε καὶ αὐτόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ πίστις αὕτη εἶναι νεκρά, ἢ καλλίτερα εἶναι νεκροὶ ἐκεῖνοι ποὺ χωρὶς τὰ ἔργα ἀπέκτησαν αὐτήν. Διότι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις ζῇ πάντοτε καὶ ζῶσα ζωοποιεῖ ἐκείνους ποὺ προσέρχονται καὶ δέχονται αὐτήν με πρόθεσιν ἀγαθὴν. Αὕτη δέ, καὶ
- 150 πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀνέσυρε πολλοὺς ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν καὶ τοὺς ἐφάνερωσε τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν. Καὶ ἦτο δυνατόν, ἐάν ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ ἐφύλαττον

ἐκτομιθεύονται, τότε αὐτοδικαιώνονται. Ἡ μὲν πίστις εὐνοεῖ εἰς «ξηράς καὶ γυμνὰς λογικὰς πτήσεις», τὰ δὲ ἔργα καταντοῦν νεκρὰ πράξεις, νεκρωμένα μέλη ἀνιάτου ἀνθρώπου. Αὕτη ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ἀπιστία ἢ δυσπιστία, ἡ ἡμιπιστία διὰ τὸν ἅγιον Συμεών.

22. Α' Τιμ. 6, 16.

23. Ἰακ. 2, 18.

24. Ἰακ. 2, 19.

25. Μάρκ. 1, 24. Λουκ. 4, 34.

26. Ματθ. 8, 29.

27. Πράξ. 16, 17.

28. Ἰακ. 2, 26.

29. Α' Τιμ. 6, 13.

30. Ἰωάν. 14, 21-23.

31. Ἰωάν. 14, 23.

160

αὐτάς μέχρι θανάτου,³² νὰ διαφυλαχθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ αὐτάς, δηλαδὴ νὰ διατηρηθοῦν εἰς τὴν κατάστασιν ποὺ εἶχον φθάσει μετὰ τὴν πίστιν μόνον. Ἐπειδὴ ὁμοῦς μετεστράφησαν ὥς τόξον στρεβλὸν³³ καὶ ἐτραυματίσθησαν ἀπὸ τὰς προηγουμένως πράξεις τῶν, ἐπόμενον ἦτο εὐθὺς ἀμέσως νὰ ναυαγήσουν³⁴ καὶ περὶ τὴν πίστιν καὶ νὰ στερηθοῦν δυστυχῶς τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον ποὺ εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Θεός. Διὰ νὰ μὴ πάθωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς αὐτό, ἃς τηρήσωμεν, παρακαλῶ, τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ μετὰ ὅλην μας τὴν δύναμιν, ὥστε νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, δηλαδὴ ν' ἀπολαύσωμεν αὐτὴν τὴν θεὰν τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴν μακάρι νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι μας μετὰ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

32. Φιλίπ. 2, 8.

33. Ψαλμ. 77, 57.

34. Α' Τιμ. 1, 19.

XIV

- 1 Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς τοῦ μοναχικοῦ θείου. Καὶ περὶ τοῦ πῶς κανεῖς, ἀκολουθῶν μὲ μέτρον καὶ τάξιν τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἀρετὴν, φθάνει εἰς τὴν τελειότητα διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν.

ΛΟΓΟΣ ΙΔ'

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐκεῖνος ποῦ κατεφρόνησεν ὁ-
λα τὰ γήϊνα πράγματα καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν του,¹
διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἐπιδείξῃ κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυ-
ρίου² γνησίαν μετάνοιαν καὶ νὰ ἀρχίσῃ αὐτὸ τὸ ἔργον,
πιστεύει πῶς δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ μάθῃ αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ
10 ἀλλὰ, ἀφοῦ εὗρῃ ἔμπειρον πνευματικόν καὶ ὑποταγῇ εἰς
αὐτὸν μὲ φόβον καὶ τρόμον πολὺν καὶ μὲ σύντονον προ-
σχῇν, μανθάνει ἀπὸ αὐτοῦ καὶ διδάσκεται τὴν πνευματι-
κὴν ἐργασίαν τῶν ἐναρέτων πράξεων καὶ τί πρέπει νὰ
κάνῃ ὁ μετανοῶν. Λέγω δὲ μὲ φόβον καὶ τρόμον, διὰ νὰ
μὴ χάσῃ τέτοιον μεγάλο καλὸν καὶ καταδικασθῇ εἰς τὸ
αἰώνιον πῦρ ὡς ἀδόκιμος ἐργάτης τῶν ἐντολῶν τοῦ Θε-
οῦ. Διότι ἂν στοχάζεται πῶς τὰ λόγια τοῦ διδασκάλου
του ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς προξε-
νοῦν τὴν ζωὴν, ὅταν τὰ φυλάσῃ ἢ τὸν θάνατον, ὅταν τὰ
παραθαίνῃ, τὰ τηρεῖ ἐπακριβῶς. Καὶ ἐάν — διὰ νὰ μὴ
μακρύνω τὸν λόγον — κάνῃ τέτοιαν ἀρχὴν καὶ κρέμε-
20 ται μὲ πίστιν ἀδίστακτον ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ,
προκόπτει ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν κατὰ Θεόν καὶ προ-
χωρῶν αὐξάνει εἰς τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν καὶ γίνεται
τέλειος ἄνθρωπος μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ³ καὶ Θεοῦ.
Ποῖα εἶναι λοιπὸν αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Ἀκουσε μὲ σύνεισιν
ποῖα πράγματα μᾶς ὑπόσχεται: «Ἀλήθεια σὰς λέγω ὅτι
γίνεται χαρὰ εἰς τὸν οὐρανὸν δι' ἓνα ἁμαρτωλὸν ποῦ με-

1. Λουκ. 14, 26.

2. Ματθ. 4, 17.

3. Ἐφεσ. 4, 13. Κολ. 1, 28.

- τανοεῖ»⁴ καὶ πάλιν: «Ἐκεῖνον ποῦ ἔρχεται εἰς ἐμέ — προφανῶς δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ — δὲν θὰ τὸν ἐκβάλω ἔξω».⁵
- 30 Καὶ ἐπαναλαμβάνει: «Αὐτὸς ποῦ διψᾷ, ὅς ἔλθῃ εἰς ἐμέ καὶ ὅς πιῇ»⁶ καί: «Αὐτὸς ποῦ πιστεύει εἰς ἐμέ δὲν θὰ ἴδῃ θάνατον ποτέ»⁷ καὶ ἄλλου: «Πλησιάσατέ με καὶ θὰ σᾶς πλησιάσω»⁸ καί: «Ἐλάτε εἰς ἐμέ ὅλοι σεῖς ποῦ εἰσθε κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω ἀνάπαυσιν»⁹ καὶ εἰς ἄλλο μέρος: «Ὅποιος ἔχει τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰς τηρεῖ, ἐκεῖνος με ἀγαπᾷ, ὅποιος δὲ ἀγαπᾷ ἐμέ, θὰ ἀγαπηθῇ ἀπὸ τὸν Πατέρα μου»¹⁰ καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ἔλθωμεν εἰς αὐτὸν καὶ θὰ κατοικήσωμεν μαζί του».¹¹ Καὶ συνεχίζει: «Ἐάν σεῖς, λέγει, ποῦ εἰσθε κακοὶ ἀνθρώποι, ἤξεύρετε νὰ δίδετε ὠφέλιμα πράγματα εἰς
- 40 τὰ παιδιὰ σας, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ δώσῃ ὁ Πατὴρ σας ὁ οὐράνιος Πνεῦμα Ἁγίον εἰς ἐκείνους ποῦ τὸν παρακαλοῦν;».¹² Εἰς αὐτὰς λοιπὸν τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ ἐλπίζων με ἀναμφιβόλῳ πίστιν, ὅπως εἵπομεν, ἐκπλήρωσε ἀκούραστα μὲ πολὺν ζῆλον καὶ ἀκράτητον πόθον ὅλας τὰς ἐντολάς του. Καὶ πρώτη ἐντολὴ εἶναι ἡ ἐξῆς: «Μετανοεῖτε, διότι ἐπλησίασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»¹³ καὶ ἀκόμη: «Ζητεῖτε καὶ θὰ σᾶς δοθῇ, ἐρευνᾶτε καὶ θὰ εὑρετε, κτυπᾶτε καὶ θὰ σᾶς ἀνοιχθῇ ἡ πόρτα διότι καθένας ποῦ ζητεῖ, λαμβάνει καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἐρευνᾷ, εὐρίσκει καὶ εἰς ἐκεῖνον ποῦ κτυπᾷ θὰ ἀνοιχθῇ ἡ πόρτα».¹⁴ Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτά, ἐπειδὴ ἤθελεν ὁ Θεὸς νὰ μᾶς διδάξῃ πῶς πρέπει νὰ ζή-

50 λει νὰ εἶναι πρῶτος ἀνάμεσά σας, ὅς γίνῃ τελευταῖος ἀπ' ὅλους, ὑπηρέτης ὄλων καὶ διάκονος ὄλων.¹⁵ Διότι αὐτὸς ποῦ ὑψώνει τὸν ἑαυτὸν του, θὰ ταπεινωθῇ καὶ αὐτὸς

4. Λουκ. 15, 7.

5. Ἰωάν. 6, 37.

6. Ἰωάν. 7, 37.

7. Ἰωάν. 11, 26. 8, 51.

8. Ἰακώβ 4, 8. Ζαχαρ. 1, 3.

9. Ματθ. 11, 28.

10. Ἰωάν. 14, 21.

11. Ἰωάν. 14, 23.

12. Ματθ. 7, 11. Λουκ. 11, 13.

13. Ματθ. 4, 17.

14. Ματθ. 7, 7-8. Λουκ. 11, 9-10.

15. Μάρκ. 10, 43. 9, 35.

πού ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸν του, θά ὑψωθῇ».¹⁶

- Ἐκεῖνος πού ἔχει ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ἀδιάλειπτα εἰς τὸν νοῦν του καὶ καταγίνεται ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς αὐτὰ καὶ τὰ συλλογίζεται νοερά καὶ αἰσθητά καὶ τὰ κάνει ἔργον μὲ μεγάλην προθυμίαν, λησμονεῖ σιγά-σιγά τὸν κόσμον, τὰ θιωτικά πράγματα, τὰ χρήματα, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰκείους καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐνώνεται μὲ τὰ πνευματικά. "Ετσι λοιπὸν προσδεύων καθημερινῶς ἀντιλαμβάνεται πῶς ὑποχωροῦν" οἱ λογισμοὶ τῶν χρονίων παθῶν, ἔπειτα πῶς αὐτὰ τὰ ἴδια πάθη μειώνονται καὶ πῶς μαλάσσεται ἡ καρδιά καὶ ἔρχεται εἰς ταπεινώσιν καὶ πῶς ἐπίσης γεννᾷ λογισμοὺς πού προξενοῦν τὴν ταπεινοφροσύνην. Καὶ ὅταν αἰσθάνεται τοιοῦτοτρόπως ὅλα αὐτὰ, τότε μετὰ θίας ἔρχεται εἰς κατάνυξιν καὶ δάκρυα. "Ερχεται ὁμως διὰ μέσου πολλῶν θλίψεων".¹⁷ Καὶ ὅσον περισσότερον ταπεινώνεται, τόσο
 70 νὰ τὸ πένθος, τὸ δὲ πένθος τρέφει τὴν μητέρα του, τὴν ταπεινώσιν, καὶ τὴν κάνει νὰ αὐξάνῃ. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐργασία πού ἐπιτελεῖται μὲ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν πλύνει — ὦ τοῦ θαύματος! — κάθε μολυσμὸν τῆς ψυχῆς, ἀποδιώκει κάθε πάθος καὶ κάθε κακὴν ἐπιθυμίαν, σαρκικὴν καὶ θιωτικὴν. "Ετσι λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἐλεύθερος κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ κάθε γῆϊνῃν ἐπιθυμίαν. Καὶ δὲν ἐλευθερώνεται μόνον ἀπὸ τὰ σωματικά δεσμά, ἀλλὰ γίνεται ὁμοιος μὲ ἕνα τελείως γυμνόν. Καὶ πράγματι. Ἡ ψυχὴ πρῶτα ἐκδύεται τὴν ἀναισθησίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ θεὸς ἀπόστολος ὀνομάζει κάλυμμα πού καλύπτει τὰς καρδί-
 80 ας¹⁸ τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων. Ἀλλὰ καὶ τώρα καθέννας πού δὲν ἐκτελεῖ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν τῆς καρδίας τὰς ἐντολάς τῆς νέας χάριτος, τοῦ Εὐαγγελίου δηλαδή, ἔχει αὐτὸ τὸ κάλυμμα καὶ σκεπάζει τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς του, δηλαδή τὸν νοῦν, καὶ ἔτσι δὲν δύναται νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.¹⁹ "Επειτα ὁμως ἀκριθῶς ὁ γυμνὸς βλέπει τὰ τραύματα πού ἔχει εἰς τὸ σῶμα του, ἔτσι λοι-

16. Λουκ. 14, 11, 18, 14.

17. Ὁ ἅγιος Σομεὼν εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς πνευματικῆς πύλης τοῦ πιστοῦ βλέπει μίαν προοδευτικὴν ἀνάπτυξιν εἴτε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, εἴτε πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ πάθη, εἴτε πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ.

18. Πράξ. 14, 22.

19. Β' Κορ. 3, 15.

20. Ἐφεσ. 4, 18.

- πὸν καὶ αὐτὸς βλέπει τότε καθαρὰ τὰ ὑπάρχοντα πάθη
τῆς ψυχῆς του. Δηλαδή, τὴν φιλοδοξίαν, τὴν φιλαργυρί-
αν, τὴν μνησικακίαν, τὴν μισαδελφίαν, τὸν φθόνον, τὴν
ζήλειαν, τὴν φιλονεικίαν, τὴν ὑπερηφάνειαν²¹ καὶ ἀκολου-
θῶς ὅλα τὰ ἄλλα. Θέτων, λοιπόν, ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ
90 δὲ σὰν καυστήρας, ταπεινώνεται καὶ πενθεῖ καὶ ζητεῖ
θερμῶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε βλέπει φανερά
τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ξερ-
ριζῶνῃ τὰ πάθη ἕνα-ἕνα καὶ νὰ τὰ ἐξαφανίξῃ, μέχρις
οἷου καταστήσῃ τὴν ψυχὴν του τελείως ἐλευθέραν ἀπὸ
ὅλα αὐτὰ. Διότι ὁ ἔρχομός τοῦ Παρακλήτου δὲν ἐλευθε-
ρώνει τὴν ψυχὴν μερικῶς, ἀλλὰ τελείως καὶ καθαρῶς.
Καὶ μαζί με τὰ πάθη, ποῦ εἶπομεν, ἡ χάρις τοῦ Πνεύμα-
τος δίδκει καὶ κάθε ὀκνηρίαν, κάθε ἀμέλειαν, κάθε ρα-
θυμίαν καὶ ἄγνοιαν, λήθην καὶ γαστριμαργίαν καὶ κάθε
100 φιληδονίαν. Ἔτσι ἀνανεώνει καὶ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρω-
πον ψυχικὰ καὶ σωματικὰ, ὥστε νὰ νοιώθῃ ὁ ἴδιος πῶς
δὲν φορεῖ πλέον σῶμα φθαρτὸν καὶ βαρὺ,²² ἀλλὰ πνευ-
ματικόν²³ καὶ αὐλὸν καὶ ἥδη κατὰλληλον, διὰ νὰ ἄρπα-
γῇ²⁴ εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ κάνει εἰς αὐ-
τὸν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ βλέπῃ
κάτι ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα δὲν τοῦ ἐπιτρέπει. Μᾶλ-
λον δὲ τὸν καθιστᾷ τοιοῦτον, ὥστε, καὶ ὅταν βλέπῃ, νὰ
εἶναι σὰν νὰ μὴ βλέπῃ. Διότι, ὅταν ὁ νοὺς ἐνωθῇ μετὰ
νοητὰ, ἐξέρχεται²⁵ ἐντελῶς ἔξω ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πρά-
γματα, μολονότι φαίνεται πῶς τὰ βλέπει.
- Καὶ ἔτσι ἐνδιατρίβων εἰς αὐτὰ ὁπῶς λέγει ὁ ἅγιος:
«Ἡ πατρίς ἡ ἰδική μας εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς»²⁶ τὸ βλέμ-
μας εἶναι προσηλωμένον ὄχι εἰς τὰ ὁρατά, ἀλλὰ εἰς τὰ
110 ἀόρατα»,²⁶ καταλαμβάνεται καὶ φωτίζεται καὶ καθημερι-

21. Φιλιπ. 1, 15. Γαλ. 5, 20.

22. Σοφ. Σολ. 9, 15.

22α. Α' Κορ. 15, 44.

23. Ἡ «ἐκστασις» (=μετατόπισις ἐκ τῆς οἰκείας θέσεως) τοῦ νοῦ
ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ ἡ σύναψις του μετὰ τὰ νοητὰ δὲν σημαίνει τὸν χωρι-
σμόν τοῦ νοῦ ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἀλλὰ τὴν ὑπέρβασιν καὶ ὑπερανά-
βασιν τῶν ἀνθρώπινων δυνάμεων ἐν τῷ σώματι. Ὁ νοὺς μετασκευάζε-
ται καὶ ἐκπαιδεύεται διὰ τῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος νὰ μετέχῃ εἰς τὴν θεϊαν ζωὴν, τὴν ὁποίαν μεταδίδει καὶ εἰς τὸ σῶμα.
Αἱ ἐκστάσεις δὲ διὰ τὸν Ἅγιον Πνεῦμα ἀνέχονται εἰς τοὺς ἀρχαρίους, διότι
διὰ τοὺς τελείους ἡ θέα τοῦ φωτὸς εἶναι μόνιμος ἐμπειρία.

24. Α' Θεσσαλ. 4, 17.

25. Φιλιπ. 3, 20.

26. Β' Κορ. 4, 18.

νῶς αὐξάνει εἰς τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν. Καταργεῖ τὸ νηπιῶδες φρόνημα καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνδρικήν τελειότητα.²⁷ Διὰ τοῦτο καὶ συμφώνως πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας του,²⁸ δηλαδή μετὰ τὴν πνευματικὴν του προκοπὴν, μεταμορφώνει τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας καὶ γίνεται ἀνδρειότερος καὶ ἰσχυρότερος εἰς τὸ νὰ πράττῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ. Ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν λοιπὸν ἐκπληρώνων αὐτὰς ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν καθαρίζεται ἀκόμη περισσότερο, λαμπρύνεται, φωτίζεται καὶ ἀξιζώνεται νὰ βλέπῃ ἀποκαλύψεις μεγάλων μυστηρίων, τῶν ὁποίων τὸ βάθος οὔτε τὸ εἶδεν καὶ οὔτε ποτὲ δύναται νὰ ἴδῃ τελείως κανεῖς²⁹ ἀπ' ἐκείνου πού δὲν ἠγωνίσθησαν νὰ φθάσουν εἰς αὐτὴν τὴν καθαρότητα. Μυστήρια δὲ ὀνομάζω ἐκεῖνα πού φαίνονται ἀπὸ ὅλους, ἀλλὰ δὲν κατανοοῦνται. Διότι ἐκεῖνος πού φωτίζεται ἀποκτᾷ³⁰ ἀπὸ τὸ καινοποιοῦν Πνεῦμα καινούργια μάτια καὶ καινούργια αὐτιά καὶ δὲν βλέπει πλέον σάν ἄνθρωπος αἰσθητῶς τὰ αἰσθητὰ πράγματα, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἔχει ὑπερاناθῇ τὰ ἀνθρώπινα ὄρια, βλέπει τὰ αἰσθητὰ πνευματικῶς καὶ ὡς εἰκόνας τῶν ἀοράτων. Τὰς δὲ μορφὰς πού παρίστανται εἰς τὰ αἰσθητὰ τὰς βλέπει ὡς σμάρφους καὶ ἀσχηματίστους. Ἀκούει ὄχι φωνὴν ἢ φωνὰς ἀνθρώπων, νὰ τὸ εἶπῃ κανεῖς ἔτσι, ἀλλὰ μόνον τὸν ζῶντα Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅταν διέρχεται διὰ μέσου φωνῆς ἀνθρωπίνης. Ἡ ψυχὴ αὐτὸν καὶ μόνον ὡς γινώριμον καὶ

27. Ἐφεσ. 4, 13-14. Α' Κορ. 13, 11.

28. Ἐφεσ. 4, 13.

29. Διὰ τὸν ἅγιον Συμεὼν ἡ θεὰ καὶ ἡ αἰσθησις τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐπιτυγχάνεται μετὰ τὴν διάνοξιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν αἰσθήσεων ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὁ ἄνθρωπος «κτάται καινοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥτα δὲ ὥραῶτος καινὰ» μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἔτσι ἐτοιμάζεται διὰ τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς μένει τέλειος εἰς τὴν ἀπαθείαν του, χωρὶς νὰ προσλαμβάνῃ τι ἢ νὰ μεταβάλλεται, καὶ ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς «ἐχόντας ὥτα καὶ ὀφθαλμοὺς ἀκούειν καὶ βλέπειν» τὴν κρυμμένην ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα φυσικὴν δόξαν τῆς θεότητος ἢ ἐκχέοντι τὴν ἐνεργεσίαν τῆς ἀπειρου ἀγάπης του. Αὕτῃ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ἀντίληψις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ περὶ τοῦ θαυρίου φωτός. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν μαθητῶν μετασκευασθέντες εἶδον τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως, αὐτὴν τὴν ὑπάρχουσαν θεῖαν ἀστραπὴν τῆς θεότητος. Ἡ διαφορὰ ἐγκτεται εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὰ αἰσθητὰ μάτια μεταμορφωμένα ἀπὸ τὸ ἁγιον Πνεῦμα βλέπουν αὐτὸν τὸν θεῖον κόσμον, ἐνῶ κατὰ τὸν ἅγιον Συμεὼν τὰ αἰσθητὰ μάτια «καθορῶσι τὰ αἰσθητὰ πνευματικῶς καὶ ὡς εἰκόνας τῶν ἀοράτων». Δὲν ὑπάρχει ὅμως σημαντικὴ διαφορὰ, διότι ὁ ἅγιος Συμεὼν σπεῖδει καὶ συμπληρῶναι «... τοιοῦτον γενομένου αὐτοῦ, εὐθὺς οἶκαι ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ...».

30. Α' Τιμ. 6, 16.

προσφιλή δέχεται διὰ τῆς ἀκοῆς, μόνον εἰς αὐτὸν τὴν εἰσοδὸν ἐπιτρέπει καί, ὅταν εἰσέλθῃ μέσα της, τὸν ἀσπάζεται μετὰ χαρᾶς καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος: «Τὰ ἰδικά μου πρόβατα ἀκούουν τὴν φωνὴν μου». ³¹ «Τὰς ξένας ὁμως φωνὰς δὲν θὰ τὰς ἀκούσουν». ³² Ὅλους δὲ τοὺς ἄλλους λόγους τῶν ὑπολοίπων ἀνθρώπων τοὺς ἀκούει θέβαια, δὲν τοὺς δέχεται ὁμως. Καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ εἰσέλθουν μέσα της καθόλου, ἀλλὰ τοὺς ἀποστρέφεται καὶ τοὺς ἀποδιώκει κενούς. Ἐνίοτε δὲ δὲν αἰσθάνεται οὔτε τὴν

140

παρουσίαν οὔτε τὰ κρούσματά των, ἀλλὰ φέρεται πρὸς αὐτοὺς σάν κωφὸς ποὺ δὲν ἀκούει παρ' ὅτι τοὺς ἀκούει. Ὅταν λοιπὸν γίνῃ αὐτὸς τέτοιος, τότε κατοικεῖ ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν καὶ γίνονται πρὸς χάριν του ὅλα ὅσα θέλει καὶ ἀκόμη περισσότερα. Διότι ὁ Θεός, ὢν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀγαθόν, τὴν ψυχὴν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατοικήσῃ, τὴν γεμίζει μὲ κάθε ἀγαθόν, ³³ ὅσον εἶναι δυνατόν θεβαίως εἰς τὴν φύσιν μας, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος καὶ ἀφόρητος εἰς κάθε κτιστὴν φύσιν. Ἀγαθὰ δὲ ἐννοῶ ἐκεῖνα ποὺ μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἤκουσε καὶ νοῦς ἀνθρώπου δὲν συνέλαβεν, ³⁴ ἐκείνου δηλαδὴ ποὺ δὲν

150 ἔγινε τέτοιος ποὺ εἴπομεν. Λοιπὸν, ὅταν ὁ Θεὸς κατοικήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, τὸν διδάσκει καὶ διὰ τὰ παρόντα καὶ διὰ τὰ μέλλοντα ὅχι μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ ἔργα καὶ πραγματικά γεγονότα. Διότι ξεσκεπάζει ὁ Θεὸς τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς του καὶ τοῦ δεικνύει ὅσα θέλει καὶ ὅσα τὸν συμφέρουν. Τὰ ὑπόλοιπα τὸν πείθει νὰ μὴ τὰ ἐρευνᾷ οὔτε νὰ τὰ ἐξετάζῃ οὔτε νὰ πολυπραγμονῇ εἰς αὐτό, ἐπειδὴ οὔτε καὶ ἐκεῖνα ποὺ τοῦ ἀποκαλύπτει καὶ τοῦ φανερώνει ὁ Θεὸς δύναται νὰ τὰ ἴδῃ χωρὶς συστολήν. Καὶ κύπτων εἰς τὸ βάθος τοῦ πλούτου καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ³⁵ εὐθὺς ἀμέσως καταλαμβάνεται ἀπὸ τρόπον καὶ κατάπληξιν στοχαζόμενος ποῖος εἶναι αὐτὸς καὶ ποίων μυστηρίων ἡξιώθη νὰ γίνῃ

160 θεατής. Διότι προσβλέπων εἰς τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ μένει ἐκστατικὸς πιστεύων μὲ ὅλην του τὴν ψυχὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὅτι εἶναι ἀνάξιος νὰ θλέπῃ αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ οὔτε νὰ κοιτάξῃ κατὰ

31. Ἰωάν. 10, 4, 27.

32. Ἰωάν. 10, 5.

33. Ψαλμ. 106, 9.

34. Α' Κορινθ. 2, 9.

35. Ρωμ. 11, 33.

πρόσωπον εἰς αὐτὰ οὔτε νὰ τὰ καταλάβῃ, ἀλλὰ συνέχε-
ται ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον καὶ ἐντροπὴν καὶ κραυγάζει:
«Ποῖος εἶμαι ἐγώ, Κύριε, καὶ ποῖος εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Πα-
τρός μου,³⁶ διότι ἐνεπιστεύθης εἰς ἐμέ τὸν ἀνάξιον τέ-
τοια μυστήρια. Καὶ μὲ ἔκαμες μὲ τρόπον θαυμαστὸν ὄχι
μόνον θεατὴν αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ μέτοχον καὶ
κοινωνόν.

- 170 Αὐτὸς λοιπὸν ὑπερέβη ὅλην τὴν δημιουργίαν καὶ δὲν
θέλει πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἀσχολήται μὲ τὰ πρά-
γματα τῆς κτίσεως. Διότι ἀποκτῶν τὸν Δεσπότην τῶν
ἀγγέλων δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἐρευνᾷ πε-
ρὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῶν ἀγγέλων ποὺ διακο-
νοῦν τὸν Θεόν, διότι γνωρίζει ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρε-
στὸν εἰς τὸν Θεόν, τὸ νὰ πολυεξετάζῃ δηλαδὴ ὁ ἀνθρω-
πος ἐκεῖνα ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην δυνατότη-
τα. Διότι, ἂν ἐπροστάχθῃμεν νὰ μὴ πολυερευνῶμεν τὰς
θείας γραφάς, πολλῶ μᾶλλον δὲν πρέπει νὰ περιεργα-
ζόμεθα τελείως τίποτε, πέραν τῶν ὧσων ἔχουν γραφῇ.

- 180 Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς βλέπει τὸν Θεόν, ὅσον εἶναι δυ-
νατὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ὅσον κρίνει ὁ ἴδιος
ὁ Θεός, καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὸν θλέπῃ ἀκατάπαυστα καὶ
180 παρακαλεῖ νὰ τὸν θλέπῃ καὶ μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατόν του
πάντοτε καὶ ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν θέαν ἐκεῖνου καὶ δὲν
χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐγ-
καταλείψῃ τὸν Δεσπότην καὶ Θεόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον γε-
μίζει φῶς καὶ ἀπολαμβάνει τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ νὰ ἐπι-
στρέψῃ, διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς συνδούλους του. Αὐτός, ἐπειδὴ
θλέπεται, δηλαδὴ ἐλλάμπεται ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ θλέπει
καὶ αὐτὸς τὴν ὑπερβολικὴν δόξαν του, δὲν πρόκειται οὔ-
τε νὰ σκεφθῇ διὰ νὰ τὸν ἴδουν οἱ ἄλλοι οὔτε ποῖος εἶναι
καὶ εἰς ποῖαν δόξαν εὐρίσκεται. Διότι κάθε ἀγία ψυχὴ
εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε φιλοδοξίαν. Καὶ ἐπειδὴ εἶ-
ναι στολισμένη μὲ τὸν λαμπρότατον καὶ βασιλικὸν χιτῶ-
να τοῦ Πνεύματος καὶ πληρωμένη ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν
190 δόξαν³⁷ τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον δὲν ὑπολογίζει τὴν δόξαν
τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ὅταν τοῦ τὴν προσφέρουν οἱ
ἄνθρωποι οὔτε κἀν στρέφεται πρὸς αὐτήν, καθότι ψυχὴ
ποὺ θλέπεται ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ αὐτὴ πάλιν θλέπει τὸν
Θεόν, δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃ ποτὲ καθόλου νὰ ἴδῃ κάποιον
ἄλλον ἄνθρωπον ἢ νὰ τὴν ἴδουν οἱ ἄλλοι.

36. Α' Βασ. 18, 18. Β' Βασ. 7, 18.

37. Β' Κορινθ. 3, 10.

200 Δι' αὐτό, σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί ἐν Χριστῷ, ἄς μὴ ἐπι-
 θυμῶμεν νὰ μανθάνωμεν μὲ λόγια μόνον τὰ ἀνεκδιήγη-
 τα, πρᾶγμα ποῦ εἶναι ἀδύνατον καὶ εἰς τοὺς διδασκά-
 λους καὶ εἰς τοὺς ἀκροατάς. Διότι οὔτε ἐκεῖνοι ποῦ δι-
 δάσκουν περὶ νοητῶν καὶ θείων πραγμάτων, ἡμποροῦν
 νὰ δώσουν ἀκριβῶς φανεράς τὰς ἀποδείξεις μὲ παρα-
 δείγματα καὶ νὰ παραστήσουν πραγματικά τὴν ἀλή-
 θειάν των οὔτε πάλιν ἐκεῖνοι ποῦ διδάσκονται, ἡμποροῦν
 νὰ μάθουν μὲ τὰ λόγια μόνον τὴν ἐνέργειαν τῶν λεγο-
 μένων.

210 "Ἄς ἀγωνισθῶμεν λοιπὸν νὰ ἀποκτήσωμεν ὅλα αὐ-
 τὰ μὲ πρᾶξιν, μὲ μόχθον καὶ κόπους καὶ νὰ φθάσωμεν
 εἰς τὴν θεωρίαν των ἔτσι, ὥστε νὰ διδαχθῶμεν ἐκεῖθεν
 τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν. Καὶ νὰ δοξασθῇ ὁ Θεὸς εἰς
 ἡμᾶς μὲ τὸ νὰ εἴμεθα ἡμεῖς εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν
 καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν δοξάσωμεν μὲ τὴν γνῶσιν ὅλων αὐτῶν
 τῶν μυστηρίων καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς δοξάσῃ ἐν Χριστῷ τῷ
 Θεῷ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ὅλη ἡ δόξα εἰς τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

XV

1 Περὶ ἐμπαθοῦς, ἀπίστου καὶ πονη-
 ρᾶς διαθέσεως. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ἐνω-
 σις τοῦ Θεοῦ με τοὺς υἱοὺς πρὸς
 φωτὸς καὶ με ποῖον τρόπον γίνεται
 αὕτῃ μέσα τους. Καὶ πρὸς τὸ τέλος
 τοῦ λόγου σφοδρὰ κατηγορία ἐναν-
 τίων ἐκείνων ποὺ ἀποτολμοῦν ἀνα-
 ξίως τὴν ἀρχιερωσύνην.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πάντοτε εἶναι ἀντίθετα μετα-
 ξύ των τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, ἡ πίστις καὶ ἡ ἀπιστία,¹ ἡ
 ἀγνοσία καὶ ἡ γνῶσις, τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀγάπη. Διότι, ὅ-
 10 ταν εἶπεν ὁ Θεὸς κατὰ τὴν δημιουργίαν: «Ἄς γίνῃ φῶς»,²
 ἔγινεν φῶς, καὶ μόλις ἔγινε, ἀμέσως τὸ σκότος ἐξηφα-
 νίσθη. Καὶ με τὴν ὑποχώρησιν τοῦ φωτὸς νῦξ καὶ πάλιν
 ἔγινε. Ὁ Ἀδάμ ὅσον εἶχεν φρουρὸν τὴν πίστιν πρὸς τὸν
 Θεόν, εὗρίσκετο μέσα εἰς τὴν ἀθάνατον δόξαν καὶ ἔζη
 εἰς τὸν Παράδεισον. Ὅταν ὁμοῦς ἐπλανήθη ἀπὸ τὸν διά-
 βολον καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν ἀπιστίαν, κατεδικάσθη εἰς θά-
 νατον καὶ ἐδιώχθη ἀπὸ τὸν παράδεισον³ καὶ ἀντὶ τῆς θεί-
 ας καὶ πνευματικῆς γνώσεως ἔλαθε τὴν γνῶσιν τὴν σαρ-
 κικὴν. Διότι με τὸ νὰ τυφλωθῇ ὁλότελα εἰς τὰ μάτια τῆς
 ψυχῆς καὶ νὰ χάσῃ τὴν ἀφθαρτον ζωὴν, ἀνέβλεπεν με
 20 τὰ σωματικὰ μάτια. Καὶ βλέπων με ἐμπάθειαν ὅλα τὰ
 αἰσθητὰ πράγματα, ἐγνώρισε τὴν Εὐάν, τὴν γυναῖκα
 20 του, καὶ αὕτῃ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Κάϊν.⁴ Ἡ γνῶ-
 σις ὁμοῦς αὕτῃ εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο ἀγνοσία κά-
 θε καλοῦ. Διότι, ἂν προηγουμένως δὲν ἔχανε τὴν γνῶσιν
 καὶ τὴν θεάν τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ καταντούσε εἰς τὴν γνῶ-
 σιν αὐτήν. Ὅμοίως καὶ ὁ Κάϊν, ὁ υἱὸς του, ἐάν πρῶτα δὲν
 ἐξήπτετο μέσα του τὸ μῖσος καὶ ὁ φθόνος ἐναντίον τοῦ
 ἀδελφοῦ του Ἀβελ, δὲν θὰ τὸν ἐφόνευεν.⁵

1. Β' Κορ. 6, 14.

2. Γεν. 1, 3.

3. Γεν. 3, 23.

4. Γεν. 4, 1.

5. Γεν. 4, 3-8.

“Ὅσοι λοιπόν εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ προπατορικοῦ σκότους καὶ πρὸς τὸ νοητὸν ἐκεῖνο φῶς, ἀπὸ ὅπου ἐξέπεσεν ὁ προπάτωρ, δὲν θέλουν νὰ προσθλέψουν, αὐτοί, ἐκείνους ποὺ εὐρίσκονται μέσα εἰς αὐτὸ τὸ φῶς καὶ συνομιλοῦν διὰ τὰ πράγματα τοῦ φωτός, τοὺς θεωροῦν ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους, διότι πληγώνονται ἀπὸ τὰ λόγια τῶν. “Ὅταν μίᾳ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου εἰσέλθῃ ἀπὸ κάπου μέσα εἰς ἓνα σκοτεινὸν δωμάτιον, σὰν θέλος τρυπᾷ καὶ διαχωρίζει τὸ σκότος. “Ἐτσι καὶ ὁ θεόπνευστος λόγος ἐνὸς ὁσίου καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου γίνεται δίκωπος μάχαιρα⁶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ σαρκικοῦ ἀνθρώπου⁷ καὶ προξενεῖ πόνον εἰς αὐτὴν καὶ τὴν παρακινεῖ ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰς μῖσος καὶ ἀντιλογίαν.

- 30 Ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει ὅτι γνωρίζει κάτι, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ⁸ τίποτε, καὶ ἀγγελον ἂν ἴδῃ νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν⁹ πρὸς αὐτόν, τὸν ἀπομακρύνει σὰν κάποιον πονηρὸν δαίμονα. Καὶ ἂν ἀκόμη ἴδῃ ἀπόστολον ἢ προφήτην Θεοῦ, τοὺς ἀποστρέφεται σὰν κάποιον ἄλλον Σίμωνα Μάγον. “Ὡ τῆς χειρίστης πωρώσεως! Ὁ τυφλὸς θεωρεῖ τυφλὸν αὐτόν ποὺ βλέπει καὶ ὁ πραγματικὰ μωρὸς θεωρεῖ μωρολογία τὰ λόγια τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Συχνὰ ὁ τυφλὸς ἀκούων νὰ λέγουν μερικοὶ πὼς δὲν λάμπει τὴν νύκτα ὁ ἥλιος, δὲν πιστεύει εἰς αὐτοὺς καί, ἐνῶ εἶναι μεσημέρι, πιστεύει ὅτι εἶναι νύκτα, διότι νομίζει πὼς τὸν ἀπατοῦν καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτούς, ἐπειδὴ ἀμφιβάλλει, ὅταν ἀκούῃ φῶς κατὰ τὴν ἡμέραν ἢ σκότος κατὰ τὴν νύκτα. Τοιοῦτοτρόπως κάνουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ εὐρίσκονται μέσα εἰς τὸ σκότος τῶν παθῶν¹⁰ καὶ ἔχουν τυφλὸν τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν ἢ καλλίτερα δὲν ἔχουν ἀπόκτῆσαι νοῦν Χριστοῦ.¹¹ Οὗτοι θεωροῦν ὡς ἀνόητον τὸν σῶφρονα καὶ ὡς σῶφρονα τὸν ἀνόητον. Δι’ αὐτοὺς δικαιολογημένα ὁ προφήτης Δαυὶδ λέγει: «Ὁ ἀσύνετος καὶ ἀνόητος ἄνθρω-

6. Ἑβρ. 4, 12.

7. Β' Κορ. 3, 3.

8. Γαλ. 6, 3.

9. Γαλ. 1, 8.

10. Φαλμ. 106, 10.

11. Α' Κορ. 2, 16.

πος θὰ χαθῇ ὅλως διόλου». ¹² «Ὡστε λοιπόν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ διαστρεβλώνουν» ¹³ τὴν Γραφὴν συμφώνως πρὸς τὰς προσωπικὰς τῶν ἐπιθυμίας καὶ αὐτοφθείρονται μέσα εἰς τὰ πάθη τῶν, ἃν καὶ δὲν παθαίνει αὐτὸ ἡ Ἁγία Γραφή, ἀλλ' αὐτοὶ ποῦ τὴν παραποιοῦν.

60 Πῶς λοιπόν, εἶπέ μου σὺ ποῦ ἔχεις ὀρθὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων, πῶς οἱ τυφλοὶ θὰ ἠμπορέσουν ἀφ' ἑαυτῶν νὰ διακρίνουν ποτὲ ὀρθῶς τὰ νοήματα τοῦ φωτός, αὐτοὶ ποῦ δὲν καταδέχονται ἀπὸ τὴν ὑπερῆφάνειάν των νὰ μαθητεύουν; Διότι ὁ τυφλὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ποῦ δὲν βλέπει τὸ φῶς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνῃ τὰ γράμματα ποῦ εἶναι μέσα εἰς τὸ φῶς; Πολλῷ μᾶλλον δὲ ἐκείνος ποῦ εἶναι τυφλὸς εἰς τὸν νοῦν καὶ δὲν ἔχει μέσα του τὸν νοῦν Χριστοῦ, ¹⁴ πῶς ἠμπορεῖ νὰ στοχασθῇ τὰ νοήματα ἐκεῖνα ποῦ εὐρίσκονται μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ; Ἀκόμη καὶ ἂν μυριάκις διαβάσῃ αὐτὰ μὲ τὰ σωματικὰ μάτια, μολονότι εἶναι γραμμένα μὲ τρόπον αἰσθητόν, νομίζω πῶς αὐτὸς οὐδέποτε θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἴδῃ τὰ πνευματικὰ καὶ αὐτὰ καὶ φωτόμορφα πράγματα μέσα εἰς ἓνα χῶρον ὕλικόν καὶ σκοτεινόν.

70 Κανεῖς λοιπόν μὴ σὰς πλανᾷ. ¹⁵ Ὁ Θεὸς εἶναι φῶς ¹⁶ καὶ ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους ἐνώνεται, ἀνάλογα μὲ τὴν καθαρότητά τους, τοὺς κάνει μετόχους τῆς ἰδικῆς του λαμπρότητος. ¹⁷ Καὶ τότε ἡ σῆσημένη λαμπράς ¹⁸ τῆς ψυχῆς, δηλαδή ὁ νοῦς, γνωρίζει ὅτι πῦρ θεικόν τὴν περιετόλιξε καὶ τὴν ἐπυρπόλησεν. «Ὡ τί θαύμα! Ὁ ἄνθρωπος

12. Ψαλμ. 48, 11.

13. Β' Πέτρ. 3, 3, 16.

14. Α' Κορ. 2, 16.

15. Α' Ἰωάν. 3, 7.

16. Εἰς τὴν 28ην κατήχησιν ὁ Ἅγιος Σύμεων διηγεῖται ἐκτενέστερον καὶ ἐκτενέστερον διὰ τὸν Θεὸν ὡς φῶς. Ἐξῆς ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὅτι ὁ Θεὸς μὲ τὸ νὰ εἶναι φῶς δεικνύει μίαν πραγματικότητα τῆς θεότητος εἰς τὰς σχέσεις τῆς μὲ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεὸς φανεροῦται, μεταδίδεται, γνωρίζεται ὡς φῶς. Αὐτὸ δὲν κατανοεῖται διὰ αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ πληροὶ αἰσθήσεως καὶ νοῦν. Εἶναι ζυλὸν καὶ ἀκτιστόν, οἷον τὸ τῆς μεταμορφώσεως. Τὸ φῶς τῆς μεταμορφώσεως ἀποτελεῖ τὸν ἀρραβῶνα τῆς «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» θέας τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἀρχίζει ἐντεῦθεν, διότι ἡ βασιλεία εἶναι «συγκατάβασις θεϊκῆ, οὐ μετέδοσις τοπικῆς», φανεροῦται ἐντὸς ἡμῶν.

17. Α' Ἰωάν. 1, 5.

18. Ἡ ἔνωσις αὐτῇ ἀνθρώπου μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὸν τύπον τῆς Τριάδος, οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ χάριν, στηρίζεται εἰς τὴν δυναμικὴν καὶ συμβολικὴν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀντίληψιν περὶ τῆς «κατ' εἰκόνα» δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν ὁμοῦς θὰ ἐκάλυπτεν ὁλόκληρος μελέτη.

ένώνεται με τὸν Θεὸν πνευματικῶς καὶ σωματικῶς χω-
 ρίς θεβαίως ἢ ψυχὴ νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν νοῦν οὔτε πάλιν
 τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὁ ἄνθρω-
 πος μετὴν ἔνωσιν αὐτὴν γίνεται τρισυπόστατος κατὰ
 χάριν, «εἰς θέσει θεός»,¹⁹ ἀπὸ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ ἀπὸ
 τὸ θεῖον πνεῦμα ποῦ μετέλαβε. Τότε ἐκπληρῶνεται ἐκεῖ-
 νο ποῦ εἶπεν ὁ προφῆτης Δαυὶδ: «Ἐγὼ εἶπα· εἰσθε ὅλοι
 80 σὰς θεοὶ καὶ υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου».²⁰ Υἱοὶ Ὑψίστου σημαίνει
 ὅτι εἰσθε πλασμένοι κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν²¹ τοῦ
 Ὑψίστου, θεῖα γεννήματα γεννημένα ἀπὸ τὸ θεῖον Πνεῦ-
 μα.²² Πρὸς αὐτοὺς πολὺ εὐλόγα εἶπε καὶ πάντοτε λέγει
 ὁ Κύριος: «Μείνατε ἐνωμένοι μαζί μου, διὰ νὰ καρπο-
 φορήσετε πλουσίως»²³ — καρπὸν ἐννοεῖ τὰ πλήθη ἐκεί-
 νων ποῦ σῶζονται ἀπὸ αὐτοῦς — καὶ προσθέτει: «Τὸ κλῆ-
 μα, ἂν δὲν μένη εἰς τὴν ἀμπελον, ξηραίνεται καὶ ἔστι τὸ
 καίουν.²⁴ Μείνατε λοιπὸν, σεῖς ἐνωμένοι μαζί μου καὶ ἐγὼ
 θὰ μένω μαζί σας».²⁵ Πῶς λοιπὸν τώρα ὁ Χριστὸς μένει
 μέσα μας καὶ πῶς πάλιν ἡμεῖς μένομεν μέσα του, ὁ ἴδιος
 90 ὁ Κύριος μᾶς τὸ ἐδίδαξε λέγων: «Σὺ πάτερ, εἶσαι ἐν
 ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοὶ²⁶ καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ²⁷ καὶ ἐγὼ ἐν αὐ-
 τοῖς».²⁸ Καὶ θέλων νὰ θεβαιώσῃ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει τὸν
 λόγον καὶ λέγει: «Αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ²⁹ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς,³⁰ κα-
 θὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοί»,³¹ ἀκόμη δέ, διὰ νὰ
 μὴ ἀμφιβάλλουν καὶ οἱ ἄκροαταὶ προσθέτει καὶ λέγει:
 «Καθὼς μετ' ἡγάπησες σὺ, τοὺς ἀγάπησας³² καὶ αὐτοὶ κατε-
 νόησαν ὅτι σὺ μετ' ἀπέστειλες».³³ Εἶναι ὀλοφάνερρον λοιπὸν
 ὅτι, ὅπως μένει ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Υἱόν³⁴ του καὶ ὁ Υἱός,
 κατὰ φύσιν, εἰς τὸν κόλπον τὸν πατρικόν,³⁵ ἔτσι καὶ ἐ-

19. Ματθ. 25, 8.

20. Ψαλμ. 81, 6.

21. Γεν. 1, 26.

22. Ἰωάν. 3, 8.

23. Ἰωάν. 15, 9. 8. 4.

24. Ἰωάν. 15, 4-6.

25. Ἰωάν. 15, 4.

26. Ἰωάν. 17, 21.

27. Ἰωάν. 17, 21.

28. Ἰωάν. 17, 26. 23.

29. Ἰωάν. 17, 21.

30. Ἰωάν. 17, 26. 23.

31. Ἰωάν. 17, 21.

32. Ἰωάν. 17, 23.

33. Ἰωάν. 17, 25.

34. Ἰωάν. 14, 10.

35. Ἰωάν. 1, 18.

κεῖνοι, πού ἔχουν ἀναγεννηθῇ ἀπὸ τὸ θεῖον Πνεῦμα³⁶ καὶ ἔχουν γίνῃ μετὰ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ θέσει θεοί, μένουν ἐν τῷ Θεῷ καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτοῖς³⁷ κατὰ χάριν.

- 100 Ἐκεῖνοι λοιπὸν πού δὲν ἔγιναν τέτοιοι καὶ δὲν ἡλ-
λοιώθησαν καθόλου κατὰ τὴν πράξιν, τὴν γνῶσιν καὶ
τὴν θεωρίαν, πῶς δὲν ἐντρέπονται νὰ ὀνομάζουν τοὺς ἑ-
αυτοὺς των χριστιανούς; Πῶς ἀκόμη τολμοῦν νὰ ἀνοί-
γουν τὸ στόμα των καὶ νὰ ὁμιλοῦν μετὰ ἀναίδειαν διὰ τὰ
μυστήρια τοῦ Θεοῦ τὰ κρυμμένα,³⁸ ἐνῶ ἀναπαύονται, ὅ-
πως εἰς τὸ στρώμα, ἐπάνω εἰς τὴν ἀμέλειαν; Πῶς δὲν
κοκκινίζουν νὰ συγκαταλέγουν τοὺς ἑαυτοὺς των μετα-
ξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ τοὺς συναριθμοῦν μετὰ τοὺς
πνευματικούς ἀνθρώπους; Πῶς δὲν τρομάζουν νὰ γίνον-
ται σύνθρονοι μετὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἱερουργοὶ καὶ λειτουρ-
γοὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Δεσπότη; Μένω τελεί-
ως κατάπληκτος ἀπὸ αὐτά, ἀλλ' ἡ τύφλωσις τοῦ νοῦς,
110 ὅπως ἐλέγχθη, καὶ ἡ ἀναισθησία καὶ ἡ ἄγνοια πού τὴν
ἀκολουθοῦν καὶ ἡ ὑπερηφάνεια πού γεννᾶται ἀπὸ αὐτάς
τοὺς κάνει νὰ πατοῦν, σάν τὴν λάσπην, τὸν πραγματι-
κὸν χρυσόν, τὸν τιμιώτατον λίθον,³⁹ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡ-
μῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὡς τί φρικτὴ τόλμη! Τοὺς κάνει
νὰ ἀνεβαίνουν ἐπάνω εἰς τὸν Χριστόν σάν εἰς ἐξέδραν
ὕψηλὴν καὶ νὰ στέκωνται ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἔτσι, ὥστε
καθένας ἀπὸ αὐτοὺς νὰ φαίνεται ὅτι ὑπερέχει ἀνάμεσα
εἰς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ εἶναι περίθλεπτος. Ποῖος ἐπαμέ-
νως χριστιανὸς θὰ τοὺς ὀνομάσῃ αὐτοὺς χριστιανούς;

- 120 Ἄλλ' αὐτά, ποῖοι δηλαδὴ καὶ τί λογῆς εἶναι οἱ χρι-
στιανοί, τὰ ἐδείξαμεν μετὰ τὸν λόγον, ὅπως ἐπάνω εἰς μίαν
στήλην, εἰς ἐκείνους πού ἐπιχειροῦν νὰ τὰ μάθουν ὅλα
καὶ νὰ ὁμιλοῦν δι' ὅλα καὶ πού νομίζουν πῶς εἶναι κάτι,
χωρὶς νὰ εἶναι,⁴⁰ μετὰ σκοπὸν νὰ συγκρίνουν τοὺς ἑαυτοὺς
των μετὰ τὸν ἀρχέτυπον καὶ νὰ γνωρίσουν πόσον ἀπέχουν
ἀπὸ τοὺς κατὰ ἀλήθειαν χριστιανούς. Πρὸς σὰς θεθαί-
νετε καὶ ἔχετε εὐτρεπίσει τὰ αὐτιά σας, ὁ ἴδιος ὁ Δεσπό-
της τῶν ὅλων θεοῦ μέσα ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλιά του καὶ λέ-

36. Ἰωάν. 3, 3-5.

37. Α' Ἰωάν. 4, 12-13, 15-16.

38. Ἐφεσ. 3, 9. Ρωμ. 1, 26.

39. Α' Πέτρ. 1, 18-19. Ἑβρ. 10, 29.

40. Γαλ. 6, 3.

- γει: «Ἐως οὗ ἔχετε τὸ φῶς, τρέχετε πρὸς τὸ φῶς,⁴¹ διὰ νὰ μὴ σᾶς πιάσῃ τὸ σκοτάδι».⁴² Τρέχετε διὰ τῆς μετανοίας εἰς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν του,⁴³ τρέχετε, τρέχετε ἐν ὧ ὑπάρχει ἡ δυνατότης τοῦ φωτισμοῦ σας, πρὶν ἀκόμη σᾶς πιάσῃ ἡ νύξ τοῦ θανάτου⁴⁴ καὶ ριφθῆτε εἰς τὸ σκοτός τὸ αἰώνιον. Τρέχετε, ζητεῖτε, κρούετε διὰ νὰ σᾶς ἀνοιχθῇ ἡ θύρα⁴⁵ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ διὰ νὰ εὐρεθῆτε μέσα εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἀποκτήσετε μέσα σας.⁴⁶ Διότι ἐκεῖνοι ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτὴν χωρὶς νὰ τὴν ἀποκτήσουν, ἐκεῖ ποὺ θὰ ἀπέλθουν ποῦ καὶ πότε θὰ τὴν εὔρουν; Ἐδῶ λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν προσεταγήμεν νὰ παρακαλοῦμεν, νὰ ζητοῦμεν καὶ νὰ κρούωμεν⁴⁷ μετάνοιαν καὶ δάκρυα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐνεργοῦντες ὁ Δεσπότης ὑπεσχέθη ὅτι θὰ μᾶς τὴν δώσῃ. Ἄν ἅμως δὲν θελήσωμεν νὰ κάνωμεν αὐτὸ καὶ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὥστε, ὅσον εἴμεθα ἀκόμη εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, νὰ ἀγωνισθῶμεν, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν μέσα μας τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δικαίως δὲ θὰ ἀκούσωμεν, ὅταν ἀπέλθωμεν ἐκεῖ νὰ μᾶς λέγῃ: «Τί ζητεῖτε τώρα αὐτὴν ποὺ ἐγὼ σᾶς ἔδωκα καὶ σεῖς ἠρνήθητε νὰ λάβετε; Δὲν σᾶς παρεκάλεσα νὰ κοπιάσετε καὶ νὰ τὴν λάβετε ἀπὸ ἐμὲ καὶ δὲν ἠθελήσατε, ἀλλ' ἀντιθέτως τὴν κατεφρονήσατε καὶ προτιμήσατε τὴν ἀπόλαυσιν τῶν φθαρτῶν καὶ γηϊνῶν ἀγαθῶν; Μὲ ποῖα λοιπὸν ἔργα ἢ λόγια θὰ ἡμπορέσετε ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐξῆς νὰ τὴν εὔρετε;».

- Διὰ τοῦτο λοιπὸν, πατέρες καὶ ἀδελφοί, σᾶς παρακαλῶ, ἅς φυλάξωμεν μετ' ὅλον μας τὸν ζῆλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον καὶ νὰ μὴ ἀκούσωμεν τώρα μὲν: «Αὐτός ποῦ ἀπειθεῖ εἰς τὸν Υἱόν, δὲν θὰ ἴδῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ θὰ μένῃ ἐπάνω του»,⁴⁸ εἰς τὸν μέλλοντα δὲ αἰῶνα: «Φύγετε ἀπὸ ἐμὲ,⁴⁹ δὲν σᾶς γνω-

41. Ἰωάν. 12, 36.

42. Ἰωάν. 12, 55.

43. Ψαλμ. 118, 82.

44. Ἰωάν. 9, 4. 11, 10.

45. Ματθ. 7, 7. Λουκ. 11, 9.

46. Λουκ. 17, 21.

47. Ματθ. 7, 7. Λουκ. 11, 9.

48. Ἰωάν. 3, 36.

49. Ματθ. 7, 23.

160

ρίζω, ἀπὸ ποῦ εἶσθε», ⁵⁰ ἀλλὰ νὰ ἀκούσωμεν τὴν εὐλογημένην ἐκείνην φωνὴν νὰ λέγῃ: «Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου καὶ κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν ποὺ εἶναι ἡτοιμασμένη πρὸς χάριν σας, ⁵¹ διότι με ἐθρέψατε, ὅταν πεινοῦσα διὰ τὴν ἰδικὴν σας σωτηρίαν διότι με τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν μου με ἐποτίσατε, με ἐνδύσατε, με φιλοξενήσατε, με ἐπισκέφθητε ⁵² καὶ ἐκαθαρίσατε τὰς καρδίας σας ἀπὸ κάθε κηλίδας καὶ κάθε ἀκαθαρσίαν τῆς ἁμαρτίας. Λοιπὸν ἀπολαύσατε τὰ ἀγαθὰ μου, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόλαυσις εἶναι ἀνέκφραστος καὶ ζωὴ αἰώνιος καὶ ἀθάνατος». Αὐτὴν εἴθε νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ἡμεῖς με τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

50. Λουκ. 13, 25. Ματθ. 7, 23.

51. Ματθ. 25, 34.

52. Ματθ. 25, 35-36.

XVI

1 Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ περὶ τοῦ ποία εἶναι ἡ θεωρία τῶν μυστηρίων αὐτοῦ. Μὲ ποῖον τρόπον ἀποκαλύπτονται αὐτὰ εἰς ἐκείνους ποὺ ἔχουν καθαρὰν τὴν καρδίαν. Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ὠφέλιμος διήγησις περὶ ἐνὸς ὑποτακτικοῦ ὁ ὁποῖος μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ πνευματικοῦ του πατρὸς ἔλαθε πνεῦμα Ἅγιον.

ΛΟΓΟΣ ΙΣ'

10 Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, κάποιος νεαρὸς¹ μοναχὸς μοῦ ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς: «Ἦμουν ὑποτακτικὸς ἐνὸς πατρὸς τιμίου καὶ ἰσοστασίου τῶν μεγάλων καὶ ὀνομαστώων ἁγίων καὶ ἐθαύμαζον, διότι ἤκουον συχνὰ ἀπὸ αὐτὸν ὅτι ἔχουν ἐξ οὐρανοῦ θείας ἐλλάμψεως ἐκεῖνοι ποὺ ἀγωνίζονται καὶ ἐπὶ πλέον ἤκουον ὅτι διὰ τῆς μεσιτείας του οἱ ἄνθρωποι πληροῦνται μὲ θεῖον φῶς καὶ συναμιλοῦν μὲ τὸν Θεόν. Καὶ εἶχον τόσον μεγάλον, μοῦ λέγει, τὸν πόθον καὶ τὸν ἔρωτα δι' αὐτὸ τὸ θαυμάσιον πρᾶγμα, ὥστε μὲ τὴν σκέψιν του λησμονοῦσα ὅλα τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια πράγματα. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλ' ἀκόμη καὶ κάθε φαγητὸν καὶ ποτὸν ἢ ἄλλην σωματικὴν ἀνεσιν. Ὁ ἅγιος αὐτὸς ἦτο ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἁγίους μεγάλος καὶ ἐκοσμεῖτο μὲ τὸ προσωπικὸν χάρισμα. Βλέπων λοιπὸν ἐμὲ νὰ ἐκτελῶ ἀδιστακτῶς ἐκεῖνα μόνον ποὺ αὐτὸς μὲ διέτασεν καὶ νὰ μὴ τρώω οὔτε νὰ πίνω, ὅλ-

1. Ὁ νεαρὸς ὑποτακτικὸς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ Σymeών, εἶναι ὁ Ἰσῆος ὁ Σymeών καὶ ὁ πνευματικὸς πατὴρ ὁ Σymeών ὁ Εὐλαβής. Ὁ βιογράφος τοῦ ἁγίου, Νικήτας ὁ Σιτηάτος, ἐνσωματώνει αὐτὴν τὴν διήγησιν εἰς τὸν βίον κατὰ τὴν οὐσίαν μὲ τὸ αὐτὸ νόημα καὶ τὰ ἴδια χαρακτηριστικά. Θὰ ἠθόνατο νὰ συμπεράνῃ κανεὶς ὅτι ἡ θέα αὕτη τοῦ Σymeών συνέβη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δοκιμασίας εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Στουδίου ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἁγίου Σymeών τοῦ Εὐλαβοῦς, εἰς ἡλικίαν 28 ἐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 977. Ἡ διήγησις φέρει προσωπικόν, αἰθεντικὸν καὶ μυστικὸν χαρακτήρα ἀρμόζοντα εἰς τὰς πνευματικὰς ἀναζητήσεις τοῦ Ἁγίου Σymeών. Ἐνα ἀκόμη δείγμα διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ νέου ὑποτακτικοῦ.

- 20 λὰ νὰ εἶμαι ἐξ ὀλοκλήρου σκεπτικός καὶ νὰ κατατρώ-
γωμαι σὰν ἀπὸ κάποιο δηλητήριο με συμπόνεσε ἀμέ-
τρητα καὶ με προσέταξε με ἐπιτίμιον νὰ τρώω. Καὶ ἐγὼ
ἔξω ἀπὸ τὴν θέλησίν μου ἔτρωγον, διότι, εἶπεν, ἐφοβού-
μην τὸ ἁμάρτημα τῆς παρακοῆς. Καὶ ὅσον λοιπὸν ἔτρω-
γον, τὸσον περισσότερον ἐφλεγόμην καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ
ὑποφέρω αὐτὸ τὸ ἐπιτίμιον, ὥστε νὰ χύνω ποταμὸν τὰ
δάκρυα καὶ συχνὰ νὰ σηκώνωμαι ἔτσι ἀπὸ τὴν τράπε-
ζαν. Εἶχον τὴν ἐντύπωσιν ὁ ἀναίσθητος ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπι-
τίμιον μοῦ ἐμποδίζει τὴν πρόθεσιν, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζον
ποῖον πόνον εἶχον θαθεῖά μέσα μου. Καί, ἐνῶ ἤμουν εἰς
αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἀγνοοῦσα ὁ ἄθλιος ὅτι ὁ ἅγιος
αὐτὸς ἐγνώριζεν καὶ τοὺς κρυπτοὺς λογισμοὺς τῆς καρ-
30 δίας μου, ὅπως θὰ δείξουν τὰ ἐπόμενα.

- Κάποιαν λοιπὸν ἡμέραν ἐπήγαμε μαζί εἰς τὴν πόλιν²
ὅπου εἶχε τὴν κατοικίαν του, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ πνευ-
ματικά του τέκνα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπεράσαμεν ὅλην τὴν
ἡμέραν πλησίον των — πολλοὶ ὠφελοῦντο καὶ μόνον με
τὸ νὰ τὸν βλέπουν — τὸ βράδυ ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ κελ-
λίον. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον καὶ τὸν καύσωνα
εἴμεθα πεινασμένοι καὶ διψασμένοι — διότι εἶχεν τὴν συ-
νήθειαν νὰ μὴ κοιμᾶται πούθενά, μολονότι ἦτο θερμὴ
ἐποχὴ καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἦτο γέρων ἐξήντα περίπου ἐ-
40 τῶν³ — ἐκαθήσαμεν, διὰ νὰ φάγωμεν. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἔ-
τρωγον. Ἦμουν κατάκοπος καὶ ἐσκεπτόμην ὅτι, ἐάν φά-
γω καὶ πῶ, δὲν θὰ ἤμπορέσω καθόλου νὰ σταθῶ εἰς τὴν
προσευχὴν διὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ποθομένου. Αὐτὰ
λοιπὸν, μοῦ λέγει, ἔχων εἰς τὸν νοῦν μου ἐκαθήμην σὰν
εἰς ἑκστάσιν.

- Ὁ Ἅγιος, λοιπὸν, ὅταν με εἶδεν ἔτσι καὶ ἀνελογί-
σθη τὸν κόπον μας καὶ διέκρινεν τὴν αἰτίαν, κοσμημέ-
νος καθὼς ἦτο, ὅπως ἐλέχθη, με τὸ διορατικὸν χάρισμα,
διὰ τὴν ὁποίαν ὑπέμεινα αὐτά, συνεκινήθη πολὺ καὶ μοῦ
λέγει με προστακτικὸν τόνον: «Φάγε, παιδί μου, καὶ πῖε
50 καὶ μὴ λυπᾶσαι ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐξῆς. Διότι, ἐάν δὲν ἤθε-
λεν ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ, δὲν θὰ εὐδοκοῦσε νὰ ἔλθῃς
πλησίον μου». Ἐφάγομεν λοιπὸν — μοῦ λέγει — καὶ ἐ-
πίομεν περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἐχρειαζόμεθα. Ἐτρωγεν

2. Πρόκειται διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὸ μοναστήριον τῶν Στου-
δίου εὐρίσκετο μέσα εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν.
Ὁ Συμεὼν ὁ ἑβλαδὴς θὰ εἰσῆρχετο εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως.

3. Ὁ στίχος αὐτὸς ἐστάθη τὸ θεμέλιον τῆς χρονολογήσεως τῆς
ζωῆς τοῦ Συμεῶν τοῦ ἑβλαδῆ.

καὶ ἐκεῖνος ἀκολουθῶν τὴν ἰδικήν μου ἀδυναμίαν. "Ἐπει-
τα, μόλις ἐσήκωσα τὴν τράπεζαν, μοῦ εἶπεν: «Μάθε, παι-
δί μου, ὅτι οὔτε εἰς τὴν νηστείαν, οὔτε εἰς τὴν ἀγρυπνίαν,
οὔτε εἰς τὸν σωματικὸν κόπον, οὔτε εἰς καποῖαν ἄλλην
ἐνάρετον πράξιν χαίρεται ὁ Θεὸς καὶ οὔτε φανερώνεται
εἰς ἄλλον, παρὰ μόνον εἰς τὴν ταπεινὴν καὶ ἀπερίεργον
καὶ ἀγαθὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν». Τότε ἐγὼ ἀκούων αὐτὰ
ἔμεινα ἔκπληκτος ἀπὸ τὸν λόγον καὶ τὴν συμβουλὴν τοῦ
ἁγίου, καὶ ἐφλεγόμην ἀκόμη περισσότερον καὶ φέρων
60 με τὴν οὐδύτητα τοῦ νοός μου εἰς τὴν μνήμην μου «ἐν ρι-
πῇ» ὅλας μου τὰς ἁμαρτίας ἐπλημμύρισα ἀπὸ τὰ δά-
κρυα. "Ἐπεσα εἰς τὰ πόδια του, τὰ ἐνηγκαλίσθην καὶ εἶ-
πα: «Εὐχου δι' ἐμέ, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ εὕρω ἔλεος
διὰ σοῦ, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω κανένα ἐξ ὧων καλῶν εἴ-
πες, παρὰ μόνον ἁμαρτίας πολλὰς τὰς ὁποίας καὶ σὺ
γνωρίζεις». Μὲ συμπόνεσεν τότε ἀκόμη περισσότερον ὁ
ἅγιος, ἐδάκρυσε, με διέταξεν νὰ σηκωθῶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος
καὶ μοῦ εἶπεν: «Ἐχω τὴν θεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς πού
μοῦ ἐδωρίσεν πλούσια τὴν χάριν του θὰ τὴν δωρίσῃ καὶ
εἰς σὲ διπλὴ μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν πίστιν πού ἔχεις
70 πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν ἀναξιοτήτά μου». Τὸν λόγον
αὐτὸν τὸν ἐδέχθην σάν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἐννόησα τὸ γε-
γενός⁴ πού ἔγινε με τὸν προφήτην Ἠλίαν καὶ τὸν Ἐλισ-
σαῖον καὶ ἐπίστευσα ὅτι, ἂν καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος, ὅμως
ὁ Θεὸς εἶναι φιλόανθρωπος καὶ ἐκπληρῶνει συντόμως τὸ
θέλημα ἐκείνων πού τὸν φοβοῦνται.⁵ "Ἐβαλα πάλιν με-
τάνοιαν, ἐζήτησα εὐχὴν καὶ ἔφυγα διὰ τὸ κελλίον μου
παίρνων ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἐντολὴν νὰ κάνω μόνον τὸ Τρι-
σάγιον⁷ καὶ νὰ κοιμηθῶ.

4. Ἐνταῦθα ἔχομεν μίαν καθαρὰν μαρτυρίαν περὶ τοῦ νέου ὑποτα-
κτικοῦ. Ὁ Νικήτας ἀναφέρει: τὸ περιστάτικόν με τὰς ἰδίας λέξεις εἰς τὸ
πρόσωπον τοῦ Σωμεῶν καὶ τῆς διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Σωμεῶν τοῦ Εὐλαβεῖος
δωρεᾶς τῆς διπλῆς χάριτος. Διὰ τὸν Σωμεῶν ὁ πνευματικὸς πατὴρ εἶναι
ὁ αἰθενητικὸς ἄγγελος τῶν δουλῶν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὁ προφήτης τοῦ Θεοῦ.
Ἐξαγγέλλει μὲ ἄμεσον τρόπον «ὥς ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ» τὴν
ἀποκαλυφθεῖσαν μυστικῶς εἰς αὐτὸν χάριν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν τύπον τῶν
Προφητῶν. Ἐτοί γίνεται ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ μαθητοῦ, τὸν χει-
ραγωγεῖ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς πίστεως καὶ τὸν προσάγει εὐώδεις βλο-
κάρισμα τῷ Θεῷ. Ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ ἐπισύναψις τοῦ συμβάντος τῶν προ-
φητῶν Ἠλιοῦ καὶ Ἐλισαίου.

5. Δ' Βασ. 2, 9-10.

6. Ψαλμ. 144, 19.

7. Τὸ τρισάγιον «Ἄγιος ὁ Θεός, Ἄγιος ἰσχυρός, Ἄγιος ἀθάνατος,
ἐλέησον ἡμᾶς» ἔχον τὴν καταγωγὴν του εἰς τὸ ὄραμα τοῦ προφήτου Ἠσαΐου,
ἐνφ' εἶδεν ὁ προφήτης τὸν Θεὸν «τρισσῶς» διὰ τοῦ Ἄγιος, Ἄγιος Ἄγιος

Εἰσηλθον λοιπὸν ἐκεῖ ὅπου συνήθιζον νὰ προσεύχωμαι καὶ ἤρχισα τὸ «Ἅγιος ὁ Θεός». Μόλις ὅμως ἐνεθυμήθην τὰ λόγια τοῦ ἁγίου, ἀμέσως παρεκινήθην εἰς δάκρυα καὶ εἰς πόθον θεῖον τόσον πολὺ, ὥστε νὰ μὴ ἡμπορῶ νὰ σᾶς παραστήσω μὲ λόγια τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐκείνην ποῦ ἐνοιῶσα τότε. Ἄλλ' ἀμέσως ἔπεσα πρηνὴς εἰς τὴν γῆν καὶ εἶδον, καὶ νὰ φῶς πολὺ ἔλαμψεν νοερῶς ἐπάνω μου καὶ ἤρπασεν ὅλον μου τὸν νοῦν μαζὶ καὶ τὴν ψυχὴν μου πρὸς αὐτό, ὥστε νὰ ἐκπλαγῶ ἀπὸ τὸ αἰφνίδιον αὐτὸ θαῦμα καὶ νὰ μείνω ἐκστατικός. Καὶ ἐπὶ πλέον ἐλησιμόνησα ἀκόμῃ καὶ τὸν τόπον ὅπου ἐστεκόμην καὶ ποῖος ἦμουν καὶ ποῦ. Μόνον ἔκραζον τὸ «Κύριε ἐλέησον», καθὼς καὶ ὅταν συνῆλθον, αὐτὸ διέκρινα ὅτι ἔλεγον. Ποῖος ὅμως ἦτο αὐτός ποῦ ὠμίλει, πᾶτερ, καὶ ποῦ ἐκίνει τὴν γλῶσσάν μου, δὲν γνωρίζω — λέγει — ὁ Θεὸς γνωρίζει. Εἴτε μὲ τὸ σῶμα εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος* εὐρέθην μέσα εἰς αὐτὸ τὸ φῶς, τὸ γνωρίζει αὐτὸ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον καὶ ἐδίωξεν ὅσον σκότος ὑπῆρχε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ ὅλον τὸ γήινον φρόνημα, αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐπέταξεν ἀπὸ ἐμὲ ὅλην τὴν παχύτητα καὶ τὸ θάρος τοῦ σώματος ποῦ μοῦ ἐπροξένησεν ραθυμίαν καὶ νάρκωσιν εἰς τὰ μέλη μου. Διότι τόσον μοῦ ἐτόνωσεν, ὡ τί φορικτὸν θαῦμα, καὶ μοῦ ἐνίσχυσεν τῶν ἀρθρώσεων καὶ τῶν νεύρων τὴν ἐξάντλησιν, ἣ ὁποία προῆλθεν τότε ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον, ὥστε μοῦ ἐφάνη πῶς ἐξεδύθην τὸ φθαρτὸν ἔνδυμα. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλ' ἀμέσως καὶ χαρὰν πολλὴν καὶ πνευματικὴν αἴσθησιν καὶ γλυκύτητα ποῦ ξεπερνᾷ κάθε ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἀνέκφραστα ἐστάλαξεν εἰς τὴν ψυχὴν μου. Καὶ ἀκόμῃ μοῦ ἐχάρτισε ἐλευθε-

δοξαζόμενον ὑπὸ τῶν Σαραφείμ, «μία θεότης ἐν Τριάδι οὐσα», καὶ διὰ τοῦ «Κύριος Σαδὰὼθ» μοναδικῶς γεγαυρόμενον, «εἰς Θεὸς τὰ τρία ὄν», ἀποτελεῖ καὶ δι' ἡμᾶς δοξολογίαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν πάντοτε ἡ Ἐκκλησία ἀπαίδει τὸν τρισάγιον ὕμνον εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ὅπως πολὺ ὑπέροχα φαίνεται εἰς τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς, ἡχος πλ. β': «Ἅγιος ὁ Θεός, ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας δι' Ἰσοῦ, συνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἅγιος ἰσχυρός, δι' οὗ τὸν Πατέρα ἐγνώκαμεν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπαθήμηνεν ἐν κόσμῳ. Ἅγιος ἀθάνατος, τὸ Παράκλητον Πνεῦμα, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐν Ἰῶ ἀναπαυόμενον. Τριάς ἁγία δόξα σοι». Εἰς τὴν λειτουργίαν εἰσήχθη ἐπὶ πατριαρχείας Προδίκου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως (434-446). Μετὰ τὴν κατάπαυσιν ἐνὸς τετραμήνου στερηθὲς κατόπιν δεήσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Πουλχερία διέταξαν νὰ φάλλεται εἰς τὴν λειτουργίαν μὲ ἓνα τρόπον δοξαλογικόν. Εἰς τὰς ἄλλας ακολουθίας — πλὴν τοῦ Ἑσπερινοῦ — ἀρχίζομεν μὲ τὴν δοξολογίαν τῆς Τριάδος.

8. Β' Κορ. 12, 2-3.

ρίαν καὶ λήθην ὅλων τῶν λογισμῶν τῶν θιωτικῶν, καθὼς ἐπίσης μοῦ ἐφανέρωσεν παραδόξως τὸν τρόπον τῆς ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν. Πράγματι ὅλαι μου αἱ αἰσθήσεις καὶ τοῦ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς ἐκολλήθησαν μόνον εἰς τὴν ἀνέκφραστον εὐφροσύνην ἐκείνου τοῦ φωτός.

110 Ἄλλὰ μόλις — συνεχίζει — τὸ ἀπλετον ἐκεῖνο φῶς πρὸς μοῦ ἐφάνη — δὲν ἤμπορῶ νὰ τοῦ προσδώσω κάποιον ἄλλο πρὸ οἰκείου καὶ κατάλληλον ὄνομα — ἤρχισε σιγᾶ-
σιγᾶ νὰ μετριάζεται καὶ νὰ συστέλλεται τρόπον τινά, ἐγὼ συνῆλθον καὶ ἐγνώρισα αὐτὰ πρὸς ἐπραγματοποίη-
σε μέσα μου διὰ μιᾶς ἢ δυνάμεις του. Ὄταν ὁμως ἀντε-
λήφθην τὸν χωρισμὸν του καὶ ἀνελογίσθην ὅτι μὲ ἐγκα-
τέλειπεν πάλιν μόνον εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, μὲ ἐκυρίευσεν
τόσον μεγάλη λύπη καὶ τόσον θαρεῖα ὀδύνη, ὥστε εἶναι
ἀδύνατον νὰ ἐκφράσω ἐπαξίως τὸ μέγεθος τῆς ποικίλης
καὶ σφοδροτάτης ὀδύνης πρὸς ἣν καὶ ὅταν πῦρ εἰς τὴν
καρδίαν μου. Παράστησε σὺ, ἐάν ἤμπορῃς, πᾶτερ — μοῦ
ἔλεγεν — τὸν πόνον τοῦ χωρισμοῦ καὶ τὸ ἄμετρον τῆς
ἀγάπης καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἔρωτος καὶ τὸ ὕψος τῆς με-
120 γίστης εὐεργεσίας. Διότι ἐγὼ δὲν ἤμπορῶ οὔτε μὲ τὸ
στόμα νὰ ἐκφράσω οὔτε μὲ τὸν νοῦν νὰ συλλάβω τὴν
ἀκατάληπτον αὐτὴν ὀπτασίαν.

Ἄλλ' ἐγὼ εἶπα: «Εἰπέ μοι σὺ, σεβασμιώτατε πᾶτερ
καὶ ἀδελφέ, τὰς ἐνεργείας τοῦ φωτός πρὸς εἶδες καθα-
ρώτερα καὶ ἀκριθέστερα». Ὁ δὲ γλυκὺς ἐκεῖνος καὶ
πλήρης Πνεύματος Θεοῦ καὶ ἡξιωμένος αὐτῆς τῆς θέας
μοναχός, μὲ γλυκυτάτην καὶ μελίρρυτον φωνὴν ἀμέσως
ἀπήντησε: «Εὐφραίνει, πᾶτερ, ὅταν φανερόνεται καὶ
πληγώνη, ὅταν κρύπτεται.⁹ Καὶ πλησίον μου ἔρχεται καὶ
εἰς τοὺς οὐρανοὺς μὲ ἀνεθάζει. Εἶναι ὁ πολῦτιμος Μαρ-

9. Ἡ κατανόησις καὶ ἡ ὁρασις τοῦ Θεοῦ φωτός δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὰς ἀντιληπτικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Προϋποθέτει, ὅπως εἶπομεν, μίαν ὑπερανάδασιν τοῦ νοῦ. Καὶ ὁμοίως αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὸ φῶς νὰ πλη-
ροῖ ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν καὶ νὰ ἀποκαλύπτεται ὁλοκληρωτικῶς
εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἐμποροῦμεν ἔτσι νὰ ὁμιλῶμεν ἐδῶ περὶ ὁσῶ ἐκστάσεων.
Μίαν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργουμένην καὶ κινουμένην ἀπὸ «ἀγάπην
ἄμετρον καὶ πλήθος ἔρωτος» καὶ μίαν ἄλλην, τὴν ἐκστασιν τοῦ Θεοῦ, τὴν
εὐφοροῦσαν κένωσιν, τὴν συγκαταβατικὴν ἔξοδον καὶ τὴν ὑπερφυσικὴν ἐκ-
χυσιν, πρὸς τὸν ἀνθρώπον. Αὕτῃ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ μυστικὴ συνάντησις
καὶ ἐνωσις ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ.

10. Διὰ τὸν ἀφόρητον πόνον καὶ τὴν ἄμετρον θλίψιν τοῦ κρητομένου
φωτός ὁ Συμεὼν ὁμιλεῖ μὲ μεγαλύτερον πάθος εἰς τὴν 1ην καὶ 2αν εὐ-
χαριστίαν.

- 130 γαρίτης.¹¹ Τὸ φῶς αὐτὸ μὲ ἐνδύει καὶ μοῦ φανερώνεται ὡς ἄστρον καὶ εἶναι συγχρόνως ἀχώρητον εἰς ὅλα. Ἄσ-
τραπτεῖται ὡς ἥλιος καὶ καταλαβαίνω ὅτι δι' αὐτοῦ συγ-
κρατεῖται ἡ κτίσις. Μοῦ ἐρμηνεύει ὅλα τὰ πράγματά της
καὶ μὲ προστάζει νὰ προσέχω τὰ ἰδικά μου ὄρια. Εὐρί-
σκομαι κάτω ἀπὸ τὴν στέγην καὶ ἀνάμεσα εἰς τοίχους
καὶ μοῦ διανοίγει τοὺς οὐρανοὺς. Σηκώνω τὰ μάτια μου,
διὰ νὰ ἴδω αἰσθητῶς τὰ οὐράνια καὶ βλέπω τὰ πάντα
ὅπως ἦσαν καὶ πρὶν. Θαυμάζω διὰ τὸ γεγονὸς καὶ ἀ-
κούω κάποιαν φωνὴν ἄνωθεν νὰ μοῦ λέγῃ μυστικῶς:
140 Αὐτὰ εἶναι αἰνίγματα¹² καὶ ἀπαρχαί. Διότι τὸ τέλειον
δὲν πρόκειται νὰ τὸ ἴδῃς ἐν ὅσῳ φορῇς τὴν σάρκα. Ἐπί-
στρεψε λοιπὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ πρόσεξε μὴπως
κάνῃς κάτι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ θὰ σοῦ στερήσουν τὰ ἀγαθὰ
αὐτὰ ἐδῶ. Ἐὰν δὲ κάνῃς κανένα σφάλμα, θὰ ἀποθλέπῃ
εἰς τὴν ταπείνωσίν σου. Ἀλλὰ σὺ μὴ παύσῃς ἀπὸ τοῦ
νὰ φροντίζῃς διὰ τὴν μετάνοιαν. Διότι αὕτῃ ἐνώνεται μὲ
τὴν ἰδικήν μου φιλανθρωπίαν καὶ ἐξαφανίζει τὰς ἁμαρ-
τίας καὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος».

- Αὐτὰ λοιπὸν ἤκουσα ἐγὼ ἀπὸ τὸν νεαρόν αὐτὸν μο-
ναχόν, πατέρες καὶ ἀδελφοί, καὶ σχεδὸν ἐξέστην. Ἐγι-
να ὅλο σύντρομος, διότι ἐννόησα ἀμέσως εἰς ποίον ὕψος
θεωρίας καὶ γνώσεως ἀνῆλθεν τόσον σύντομα ἀπὸ τὴν
ἀγάπην μόνον καὶ τὴν πίστιν¹³ πρὸς τὸν πνευματικόν του
πατέρα καὶ ποῖα ἀγαθὰ ἐξ ἀρχῆς ἡξιώθη νὰ ἴδῃ καὶ νὰ
150 ἀπολαύσῃ, ἐφ' ὅσον εἶχεν πλέον ἀποβάλλει τὴν ἀνθρωπι-
νὴν ἀσθένειαν καὶ ἀπὸ ἀνθρώπος εἶχεν γίνεi ἄγγελος.

- Διὰ τοῦτο λοιπὸν σὰς παρακαλῶ, ἐν Χριστῷ ἀδελ-
φοί, ἅς ρίψωμεν μακριὰ μας κάθε σχέσιν καὶ κάθε μέ-
ριμνον¹⁴ αὐτῆς τῆς ζωῆς. Ἄς μισήσωμεν τὰς ἡδονὰς τῆς
σαρκός, τὴν καλοπέρασιν τοῦ σώματος, τὴν ἀνεσιν καὶ
τὴν ἀργίαν, διὰ τῶν ὁποίων ὑπερισχύει τὸ κακὸν ἀπὸ τὸ
ἀγαθόν. Καὶ ἐλάτε. Ἄς ἐνδυθῶμεν πίστιν¹⁵ εὐλικρινῇ
πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς κατὰ Θεὸν πατέρας καὶ
διδασκάλους ἡμῶν. Ἄς ἀποκτήσωμεν καρδίαν συντε-
160 τριμμένην, ταπεινὸν ψυχικὸν φρόνημα¹⁶ καὶ διὰ δακρύων

11. Ματθ. 13, 46.

12. Α' Κορ. 13, 12.

13. Φιλῆμ. 5.

14. Α' Πέτρ. 5, 7.

15. Ἑφ. 6, 16.

16. Ψαλμ. 33, 19, 50, 19.

καὶ μετανοίας καρδίαν καθαρὴν¹⁷ ἀπὸ κάθε σπίλον καὶ
 ρύπον τῆς ἁμαρτίας, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ
 φθάσωμεν κάποτε, συντόμως, εἰς τέτοια μέτρα καὶ νὰ
 ἴδωμεν καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπόρρητα καὶ κρυμμέ-
 να ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ φωτὸς ἥδη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν,
 ἔστω καὶ ἂν ὄχι τέλεια, τοῦλάχιστον μερικῶς¹⁸ καὶ ὅσον
 χωροῦμεν, ἀναλόγως πρὸς τὴν καθαρότητά μας. Διότι
 μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ ἡμεῖς θὰ ἐνωθῶμεν μὲ τὸν Θε-
 ὸν καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἐνωθῇ με ἡμᾶς καὶ θὰ εἴμεθα εἰς τοὺς
 πλησίον μας φῶς καὶ ἀλᾶς¹⁹ πρὸς μεγάλην των ὠφέλει-
 αν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀ-
 νήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

17. Ματθ. 5, 8.

18. Α' Κορ. 13, 12.

19. Ματθ. 5, 14. 13.

XVII

1 Περὶ θεωρίας καὶ ἀποκαλύψεως καὶ φωτισμένης προσευχῆς. Καὶ πῶς φέρεται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκεῖνος ποὺ ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ ἐφθασεν εἰς θάθος ταπεινοφροσύνης.

ΛΟΓΟΣ ΙΖ'

Ἄδελφοί καὶ πατέρες, ἡ συγκατάβασις καὶ ἡ φιλο-
θρωπία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι μεγάλη.
Διὰ τοῦτο ἐκπλήσσομαι βλέπων τὴν ἀνέκφραστον ἀγα-
θότητα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν μου τὴν κατὰ πλη-
ξιν ἀναφωνῶ: «ὦ! θαῦμα ἐκπληκτικόν, ὦ δύναμις τῶν
10 ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ! Πῶς κάνουν ἐκεῖνους ποὺ τὰς ἐφαρ-
μοζοῦν καὶ τὰς τηροῦν!».

Ὅταν ἤρχισα λοιπὸν νὰ ἐκτελῶ τὰς ἐντολάς καὶ ἐ-
σῆκωσα ὀλίγον τὸ κεφάλι μου ἀπὸ τὸ θάθος τῶν κακῶν
καὶ τοῦ σκότους, ἐφοδόμουν, ἐπειδὴ περιεσφιγγόμην ἀπὸ
τὸ κακὸν ποὺ ἦτο μέσα μου. Ὅμως ἡ ἀγάπη, πράγματι,
καὶ ὁ πόθος πρὸς τὸ καλὸν μὲ ἐπέστρεφον κατὰ πολὺ
πρὸς αὐτό. Ὅλον δὲ αὐτὸ ποὺ ἐγίνετο δὲν ἦτο παρὰ φυ-
γὴ ἀπὸ τὰ κακά, ἡ ὁποία μὲ ὥθοῦσε πρὸς τὰ καλά. Καὶ
ἓνα μόνον ἦτο μέσα εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ποὺ μοῦ προ-
εκάλει τὴν ἀηδίαν: Αἱ χρόνιαι φυσικαὶ κλίσεις καὶ τὸ κα-
κὸν καὶ φιλήδονον ἦθος, πρᾶγμα ποὺ ἐξαφανίζεται μὲ
20 τὴν ἐπίμονον ἐργασίαν τῆς προσευχῆς καὶ τὴν μελέτην
τῶν θείων λόγων, καθὼς καὶ μὲ τὴν συνήθειαν τῶν κα-
λῶν πράξεων. Διότι ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν σιγὰ - σιγὰ ἀνα-
τέλλῃ ὁ ἥλιος, τὸ σκότος ὑποχωρεῖ καὶ ἐξαφανίζεται,
ἔτσι καὶ ὅταν ἀρχίζῃ νὰ ἀνατέλλῃ ἡ ἀρετὴ, ἡ κακία,
ὅπως τὸ σκότος, ἀποδιώκεται καὶ ἀποδεικνύεται ἀνυπό-
στατος¹ καὶ τότε μένομεν διαπαντὸς ἀγαθοί, καθὼς καὶ

1. Τὸ κακὸν διὰ τὸν ἅγιον Σημεὼν δὲν «ἐλαύνεται ὑπὸ ἀγαθοῦς ἀρετῆς οἷα τὸ σκότος καὶ ἀνυπόστατος δείκνυται» μόνον, ἀλλὰ καὶ εἶναι χωρὶς οὐσίαν. Δημιουργεῖ ἀπλῶς καταστάσεις, ἐπιδρώσας σφοδρῶς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι καταπολεμοῦν τὸν ἄνθρωπον διαίως ὥστε νὰ ἐξαφανίσουν τὴν ἐντὸς ἡμῶν ὑπάρχουσαν «βασιλικὴν εἰκόνα»

προηγούμενως εἴμεθα πονηροί. Μὲ μικράν λοιπὸν ὑπομονὴν καὶ μὲ ἐλαχίστην προαίρεσιν, ἢ καλλίτερα, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος ἀναπλασσομεθα καὶ ἀνανεοῦμεθα καὶ καθαιρόμεθα εἰς τὴν ψυχὴν, εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν διάνοιαν καὶ φθάνομεν εἰς τοιαῦτα ὕψη πού, ἐπειδὴ εἴμεθα σκεπασμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, ἀγνοοῦμεν καὶ λαμβάνομεν αὐτὰ πού δὲν εἴμεθα ἄξιοι.

- 30 Ἀπὸ αὐτὰ τὰ καλὰ ἔλαθον καὶ ἐγὼ ὁ πλέον εὐτελὴς καὶ ὁ πλέον ἄχρηστος ὢλων — διότι εἶναι καλὸν νὰ διακηρύττῃ κανεὶς μὲ εὐγνωμοσύνην τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου — μὲ τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος μου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἔλαθον χάριν² ἐπάνω εἰς τὴν χάριν καὶ εὐεργεσίαν καὶ πῦρ ἐπάνω εἰς τὸ πῦρ καὶ φλόγα εἰς τὴν φλόγα· καὶ κοντὰ εἰς τὴν ἀνάθασιν μοῦ προσετέθησαν καὶ ἄλλαι ἀναβάσεις³ καὶ εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀναβάσεως φῶς καὶ εἰς τὸ φῶς, φῶς καθαιρώτερον. Καὶ πάλιν ἀνάμειξα εἰς τὸ φῶς ἐκεῖνο ἔλαμψε λαμπρὸς ἥλιος· καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἐφάνη μία ἀκτίς· καὶ αὐτὴ ἐφώτισε τὰ πάντα. Καὶ τὸ νοούμενον ἦτο ἀκατάληπτον. Καὶ ἔμεινα ἐγὼ ἐκεῖ, εἰς αὐτὴν τὴν ἔνθεον κατάστασιν, δακρύζων
- 40 γλυκύτατα καὶ θαυμάζων τὰ ἀνεκλάλητα. Καὶ θεῖος νοὺς συνωμίλει μὲ τὸν ἰδικόν μου νοῦν καὶ τὸν ἐδίδασκεν τοιοτοτρόπως. «Κατενόησες εἰς ποίαν κατάστασιν σὲ ὠδήγησεν ἡ ἰδική μου φιλάνθρωπος δύναμις χάρις εἰς τὴν μικράν σου ὑπομονὴν καὶ πίστιν πού θεβαιώνει τὴν ἀγάπην σου; Καὶ νά! Ἦσουν κάτω ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ ἐγίνες ἀθάνατος. Ἐκυριάρχει ἐπάνω σου ἡ φθορά καὶ τώρα εὐρίσκεσαι ἐπάνω ἀπὸ αὐτήν. Κατοικεῖς εἰς τὸν κόσμον καὶ συγχρόνως εὐρίσκεσαι μαζὶ μου. Φορεῖς σῶμα καὶ ὁμῶς καμμία ἡδονὴ τοῦ σώματος δὲν σὲ παρασύρει. Φαίνεται πολὺ μικρὸς καὶ ὁμῶς βλέπεις τὰ πράγματα τὸ νοητά. Ἀληθῶς σὲ ἔφερα ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν εἰς τὴν ὑπαρξιν».

- 50 Ἐγὼ πρὸς αὐτὰ ἀπαντοῦσα μὲ τρόπον καὶ χαρὰν καὶ ἔλεγον: «Ποῖος εἶμαι ἐγὼ, Κύριε, ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκόθαρτος, ὥστε κατεδέχθης νὰ ρίψῃς ἔστω καὶ ἓνα βλέμμα ἐπάνω μου καὶ μὲ ἡξίωσες νὰ ὁμιλήσω μαζὶ

καὶ τὴν θεῖαν σφραγίδα ἐκ τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ὅπως κατὰ τὴν πτώσιν εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τὸ κακὸν διὰ συνεργίας ἀνθρώπου καὶ διαβόλου ἐλευθέρᾳ προαιρέσει, ἔτσι καὶ ἐξαφανίζεται τῇ συνεργίᾳ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ μὲ τὴν ἐλευθέρᾳ ἐσώτησιν τοῦ ἀνθρώπου.

2. Ἰωάν. 1, 16.

3. Ψαλμ. 83, 6.

σου; Σὺ δ' ὄψραντος, ὁ ἀόρατος καὶ ἀπρόσιτος εἰς ὅλους πῶς φανερώνεσαι εἰς ἐμέ προσίτος καὶ γλυκύς, ὀλοφάνερος καὶ ὠραιότατος καθὼς ἀστράπτεις με τὴν δόξαν καὶ τὴν χάριν σου»;⁴

Αὐτὰ μὲν ἤκουον μυστικῶς καὶ ἀπήντων παραδόξως. "Ὅμως με ἐξέπληττε τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτοῦ τοῦ πράγματος καὶ ἡ φοβερότης του με ἠνάγκαζε νὰ ἀπομακρυνθῶ. Τὸ ἀνέκφραστον κάλλος τοῦ φαινομένου μου διατρυποῦσε τὴν καρδίαν καὶ με εἴλκυε πρὸς ἀπειρον ἀγάπην. Ἡ δὲ ἀγάπη με ἔκανε νὰ μὴ στρέφωμαι πρὸς τὰ γήινα, ἀλλὰ ἐχαιρόμην σάν νὰ εἶχον πλέον ἐλευθερωθῇ τελείως ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἦμουν πάλιν ἄνθρωπος ἐξ ὁλοκλήρου. Μοῦ ἔδιδεν ὁ Θεὸς τὴν θεβαιότητα τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ ἐθεώρουν τὸν ἑαυτὸν μου ἁμαρτωλότερον ἀπὸ κάθε ἄνθρωπον. Νὰ ἀπιστήσω εἰς αὐτὸν ποῦ μοῦ ὠμιλοῦσε δὲν ἤμποροῦσα ἀλλὰ καὶ νὰ πιστεύσω ἐφοβούμην, διὰ νὰ μὴ πέσω εἰς ἔπαρσιν. Χωρὶς τὴν θέλησίν μου ἐνίστε ἀνέρχομαι εἰς ὕψος θεοπτίας καὶ με τὴν θέλησίν μου κατεβαίνω ἀπὸ αὐτὴν διὰ τὸ ἀνθρώπινον τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ταπεινώσεως. Γνωρίζω πολλὰ ποῦ εἶναι ἄγνωστα εἰς τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους καὶ εἶμαι συγχρόνως ὁ πλέον ἀγροίκος ἀπὸ ὅλους. Χαίρομαι διότι ὁ ὁ Χριστὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίστευσα⁵ μοῦ ἐδώρησεν θασιλείαν αἰώνιον καὶ ἀσάλευτον καὶ κλαίω διαπαντός, διότι εἶμαι ἀνάξιός δι' ἐκεῖνα τὰ οὐράνια ἀγαθὰ καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ κλαίω. Δὲν τολμῶ νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου καὶ νὰ ζητήσω συγχώρησιν διὰ τὰς πράξεις μου καὶ πάλιν ἀπὸ ἀγάπην παρρησιάζομαι δι' ἄλλους ἀνθρώπους καὶ — θὰ ὁμιλήσω με ἀφροσύνην⁶ — εἰσακούομαι. Παρίσταμαι σάν υἱὸς ἐνώπιόν του καὶ συγχρόνως εἶμαι ἔμπροσθέν του σάν ξένος ἀπαρρησίαστος. «Εὖγε δοῦλε πιστέ»⁷ ἀκούω καὶ τὰ ὑπόλοιπα καὶ πράγματι δὲν ἐφύλαξα τελείως οὔτε τὸ ἐν τάλαντον ἀπὸ ὅσα μοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός.⁸ Μοῦ φαίνεται πῶς ἔφθασα εἰς τὸ ἀκρότατον τῶν καλῶν καὶ πεσμένος κάτω κρατοῦμαι εἰς τὴν ἄθυsson τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ θυθίζομαι εἰς τὴν ἀπόγνωσιν. Καὶ

4. Ψαλμ. 83, 12.

5. Β' Τιμ. 1, 12.

6. Β' Κορ. 11, 23, 12, 11.

7. Ματθ. 25, 21-23.

8. Ματθ. 25, 24-25. Λουκ. 19, 20-21.

δταν γίνωμαι κατώτερος ἀπὸ ὅλους, τότε μεταφέρομαι ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν.⁹ Καὶ ἡ ἀγάπη μὲ ἐνώνει πάλιν μὲ τὸν Χριστόν, τὸν Θεὸν ἡμῶν εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἐλπίζω ὅτι, δταν θά χάσω τὴν γῆινην καὶ θαρρείαν αὐτὴν σάρκα, θά παρασταθῶ πλησιέστερα. Καὶ ἀκόμη περισσότερον θά γνωρίσω πιὸ καθαρά τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν¹⁰ τῆς ἀγάπης ποῦ εἶναι ἐκεῖ.

90

Αὐτὰ λοιπόν, ἀδελφοί μου, σὰς τὰ ἔγραψα¹¹ ὅχι ἐπειδὴ θέλω νὰ θηρεύσω δόξαν — αὐτοὺς ποῦ κάνει κάτι τέτοιο εἶναι ἀνόητος καὶ ξένος τῆς οὐρανίου δόξης — ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσετε τὴν ὑπέρμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἐλαφρότατον φορτίον¹² τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνταπόδοσις τῆς δωρεᾶς του. Αὐτὰ λοιπόν μαθαίνοντες, ἢ ποθήσατε νὰ ἀποκτήσετε τὴν ἰδικὴν του ἀγάπην ἢ φοβήθητε καὶ φρίξατε τὴν ἀποτυχίαν αὐτὴν ὅπως τὸν αἰώνιον θάνατον. Σὰς τὰ ἔγραψα ἐπὶ πλέον αὐτὰ διὰ νὰ διδαχθῆτε καὶ ὕψος ταπεινώσεως καὶ ὁμηρίον τελείας ἀγάπης. Ἀκόμη δὲ καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῆτε τὴν πραγματείαν τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ κατανοήσετε τὸ δῶρον τῆς μεγάλης αὐτοῦ καὶ ἀκενώτου πρὸς ἡμᾶς κενώσεως.¹³ Ἐπίσης διὰ νὰ μάθετε τὸν φρικτὸν τρόπον τῆς χοϊκῆς ἀναπλάσεως καὶ τὸ πῶς ζοῦν ἐκεῖνοι ποῦ ἠθέλησαν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Σταυ-

100

9. Φαλμ. 8, 1. Ἐφεσ. 1, 20-21.

10. "Ὅσον κανεῖς ἀνέρχεται εἰς ἀθεώρητον ὕψος θείας γνώσεως, τόσον κατέρχεται εἰς ἀμέτρητον βάθος ταπεινώσεως. Δι' αὐτὸ ἡ ταπεινώσις ὀνομάζεται ὕψους καὶ κενωτικὴ. Εἰς αὐτὴν ἐναπόκεινται οἱ τῆς ἀγάπης ἀπόκρυφοί θησαυροί... καὶ ὁ βασιλεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ὡς εἰς θρόνον ἐπαναποδέεται χρυσοκόλλητον..." (Στηθάτος). "Ὅταν ἡ ψυχὴ ταπεινοῦται, τότε φέρει καρπὸν καὶ ὅσον καρπὸν καρποφορεῖ, τόσον ταπεινοῦται. Καὶ οἱ ἅγιοι ὅσον ἐγγίζουσιν τὸν Θεόν, ἄλλα τόσον θεωροῦν καὶς ἐαυτούς των ἁμαρτωλοὺς. Καὶ αὐτὸ δὲν στηρίζεται εἰς μίαν ἀγνοίαν τῆς ἀρετῆς καὶ ἀπαθείας των, ἀλλ' εἰς μίαν βαθυτάτην γνώσιν, διότι ἀντιθέτως ἡ πνευματικὴ των ἐργασία θὰ ᾔτο μία δοκιμασία φαινομένη. Μόνον ὅταν βλέπει καὶ αἰσθάνεται καὶ ἀναμειβεῖται ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ. Τότε ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀναξιοτήτά του καὶ ταπεινοῦται. Ὁ Ἀβραάμ δταν εἶδε τὸν Θεὸν εἶπε, «γῆ καὶ σποδὸς εἰμι». Ὁ Δαυὶδ δταν «προσεώρα τὸν Κύριον ἐνώπιόν του διακιντὸς» ἔλεγεν: «Βγῶ δὲ εἰμι σκόλη, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ζυνεὶδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένωμα λαοῦ». Καὶ ὁ ἅγιος Συμεὼν λέγει: «Ὅταν κατώτερος πάντων γένωμαι, τότε ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἀναφερῶμαι καὶ τῇ ἀγάπῃ πάλιν ἐνοῶμαι Χριστῷ».

11. Ἡ παροῦσα Κατήχησις εἶναι μίκα ἐπιστολὴ — γνωστὴ ἤδη ἡ διὰ κρισὶς μεταξὺ ἀπηγγαλμιένων καὶ γεγραμμένων κατηχήσεων ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰς κατηχήσεις τοῦ Α' τόμου — πρὸς τοὺς μαθητάς του.

12. Ματθ. 11, 30.

13. Φίλ. 2, 7.

ρωθέντα Χριστόν, αὐτοὶ δηλαδή πού ἐμμήθησαν τὴν ὑπακοήν του καὶ τὴν ταπεινώσιν καὶ πού ἠθέλησαν νὰ στραφοῦν ἀπὸ τὸ κακὸν εἰς τὸ καλόν. Σὰς τὰ ἔγραψα ἀκόμη διὰ νὰ μάθετε πῶς ἀλλοιώνονται ἐκεῖνοι πού διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἠγάπησεν, ἐγκαταλείπουν τὰ πάντα χωρὶς νὰ στερηθοῦν κάτι ἀπὸ τὰ παρόντα ἢ τὰ μέλλοντα, καὶ πῶς οἱ πρώην σκοτεινοὶ κατὰ τρόπον παράδοξον γίνονται φῶς μετὰ τὸ νὰ πλησιάσουν εἰς τὸ μεγάλο φῶς, αὐτοὶ πού γίνονται ὅπως κάποτε ὁ Μωϋσῆς θεοὶ¹⁴ τῶν κάτω μετὰ τὸ νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τὰ ἄνω.¹⁵ Αὐτοὶ ὅταν εἶναι μαζί μετὰ ὅλους δὲν μολύνονται καθόλου ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν τῶν. Ὅταν εὐεργετοῦν ἐκεῖνους πού τοὺς πλησιάζουν δὲν ζημιώνονται καθόλου, ἀλλ' ἀντιθέτως παρέχοντες εἰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ λαμβάνουν περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι δίδουν. Αὐτοί, διὰ νὰ εἶπω καλλίτερα, καθίστανται μετὰ τὴν φιλανθρωπίαν τῶν ὅμοιοι πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεόν. Ταπεινώνονται ὅσον πῶς πολὺ ἀνέρχονται καὶ ὑψώνονται ὅσον πῶς πολὺ ταπεινώνονται.¹⁶ Ὑστεροῦνται διὰ τὴν ταπεινώσιν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς καὶ ὅμως δὲν τοὺς λείπει τίποτε,¹⁷ διότι τρέφονται μετὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν τῆς ἀγίας ἀγάπης.¹⁸

110

120

Ἰδοὺ λοιπὸν σὰς ἐφάνέρωσα, φίλοι μου καὶ ἀδελφοί μου, τὰ μυστήρια πού εἶναι κρυμμένα μέσα μου¹⁹ — θλέπω νὰ πλησιάξῃ ἐντὸς ὀλίγου²⁰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου — διὰ νὰ γνωρίσετε τρόπους μετανόιας, ἀναβάσεις ἀρχαρίων καὶ προόδους μεσαίων καὶ τὰ μέτρα τῶν τελείων. Σὰς τὰ ἐφάνέρωσα ἀκόμη, διὰ νὰ προσπαθῆτε νὰ μιμηθῆτε, ἂν ὅχι κανένα ἄλλον τοῦλάχιστον αὐτόν, τὸν πνευματικόν σας πατέρα πού σὰς ἐγέννησε καὶ σὰς ἠγάπησεν ἀπὸ τὰ ἑσθὴ τῆς ψυχῆς του, πού σὰς ἐγαλακτοτρό-

14. Ἐξ. 7, 1.

15. Ἰωάν. 8, 23.

16. Ματθ. 23, 12. Λουκ. 14, 11, 18, 14.

17. Β' Κορ. 4, 8.

18. Α' Ἰωάν. 5, 20.

19. Ἐφεσ. 3, 9. Κολ. 1, 26.

20. Φαίνεται ὅτι ὁ Συμεὼν εὗρεκατο ἔγγιστα τοῦ τέλους τῆς ζωῆς.

*Ἔτσι καὶ ὁ λόγος εἶναι λόγος τοῦ γέρατος. Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ τοποθέτησις τῆς κατηχήσεως αὐτῆς ἀπὸ τὸν Διονύσιον Ζαγοραῖον εἰς τὸ τέλος τῆς συλλογῆς τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Συμεὼν. Ἄλλωστε καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ, τὸ ὕψος, ἡ δομὴ εἶναι ἐνδεικτικὰ ὅτι εἶναι λόγος τῶν τελευταίων ἐτῶν.

φησε με τὸν λόγον²¹ τοῦ Θεοῦ καὶ σὰς ἔθρεψε με τὸν ζω-
ογόνον ἄρτον²² καὶ σὰς ἔδειξεν νὰ θαδίζετε εἰς τὸν δρό-
μον τῶν σωτηρίων ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πρέ-
πει ὅλη ἡ δόξα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

21. Α' Πέτρ. 2, 2.

22. Ἰωάν. 6, 33.

XVIII

1 Περὶ τῶν μεθόδων τοῦ διαθόλου, τὰς ὁποίας ὑποθάλλει, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ ποιμὴν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἐκείνους ποὺ εἶναι φιλόδοξοι¹ καὶ κενόδοξοι. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι πρέπει ἅψ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐμποδίζωμεν μὲ κάθε τρόπον ἐκείνους, ποὺ ἀναξίως προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν, ἅψ' ἐτέρου δὲ νὰ συνεργῶμεν καὶ νὰ προωθῶμεν εἰς αὐτὴν τοὺς πνευματικούς καὶ ἁγίους. Καὶ πρὸς τὸ τέλος λόγος πρὸς τὸν ποιμένα.

ΛΟΓΟΣ ΙΗ²

10 Ἄδελφέ, ἐάν κατεστάθῃς νὰ εἶσαι ἡγούμενος λαοῦ καὶ ποιμνῆς, πρόσεξε καλὰ καὶ ἔλεγξε τὸν ἑαυτὸν σου³ μὲ ποῖαν διάθεσιν καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἀνῆλθες εἰς αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἐάν μὲν εὗρῃς ὅτι ἐτέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν σου ἔστω καὶ ἕνας ἀπλοὺς λογισμὸς (καὶ) ὅτι ἔτρεξες (εἰς αὐτήν) διὰ τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων ἢ διὰ προεδρίαν ἢ διὰ δόξαν ἢ ἐπειδὴ δὲν ἐδέχθης νὰ εἶσαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου ἀδελφοῦ νομίζων ὅτι δὲν εἶναι ἄλλος εὐλαθέστερος ἢ πολυμαθέστερος ἀπὸ σέ ἢ διὰ νὰ ἔχῃς περισσύτερας σωματικὰς ἀνέσεις ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ τὴν ἐξυπηρέτησίν σου καὶ τὴν ἀνάπαυσίν σου⁴ ἢ διότι ἤθελες νὰ εὐεργετήσῃς μερικοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς καὶ νὰ ἀποκτήσῃς φίλους τοὺς κατὰ

1. Γ' Ἰωάν. 9.

2. Ἡ ἑμιλία δὲν ὑπάρχει ἐξ ὁλοκλήρου εἰς ὅλας τὰς συλλογὰς τῶν κατηχήσεων. Ὑπάρχει μόνον κατὰ τὸ δεύτερον αὐτῆς μέρος. Ὁ χρόνος τῆς ἐκφωνήσεώς τῆς δὲν εἶναι γνωστός. Θὰ ἠμπορούσαμε ἀπλῶς νὰ εἰπώμεν, προστρέχοντες εἰς τὸν θῆλον τοῦ Νικητὰ Σιγῆτου, ὅτι ἀπηγγέλλῃ ὅταν ἐκεῖνος (ὁ Συμεὼν) «ὑπεξίσταται ἐκουσίως τῆς ἡγουμενίας, ἡγούμενον δὲ ἀντ' αὐτοῦ τὸν μαθητὴν Ἀρσένιον προχειρίζεται». Ἄλλωστε εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἡ ἑμιλία εἶναι μία διδασκαλία καὶ ὑποτόπῃσις περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος τοῦ ποιμένου πρὸς τὸν μοναχὸν Ἀρσένιον.

3. Α' Κορινθ. 4, 3.

- 20 σάρκα ἐριπατοῦντας⁴ ἢ διὰ τὴν γίνης ὀνομαστός διὰ τῆς ἡγουμενίας καὶ γνώριμος μὲ τοὺς βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας τοῦ κόσμου· ἢ καὶ ἀπὸ φθόνον — ὅτι δῆθεν δὲν ἤθελες (τὴν ἡγουμενίαν), ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ γίνῃ (ἡγούμενος) ὁ δεῖνα ἀδελφός — ἔσπευσες νὰ γίνης σὺ (ἡγούμενος) ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν τῶν ἀνθρώπων, μήπως ἀκούσουν δηλαδὴ ὅλοι ἢ καὶ μερικοὶ ἐπισκέπται ἴδουν ὅτι ἄλλος ἐξελέγη καὶ σὲ κατηγορήσουν ὡς μὴ ἐνάρετον· τότε μάθε καλῶς⁵ ὅτι ἡ ἀνάδειξις σου δὲν ἔγινε κατὰ Θεόν. Καὶ διὰ τὴν σοῦ διασαφηνίσω αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ ὅσα ὑποβάλλει ὁ πονηρὸς εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐνὸς καινοβίου, ἄκουε εἰς τὸ ἐξῆς τὰς πανουργίας καὶ τὰ δολώματα τοῦ Σατανᾶ.
- 30 Ἀρχίζει ὁ ἐχθρὸς (τοὺς πειρασμούς), ὅταν ὁ ποιμὴν ἐκδημῇ πρὸς Κύριον⁶ καὶ ἡ ἀδελφότης πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ἄλλον. Τότε ὑποβάλλει εἰς τὸν καθέναν λογιζοὺς ἀναλόγως πρὸς τὸ πάθος του, ἀναλόγως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ καὶ τὴν κατάστασίν του. Ἐάν λοιπὸν εὐρίσκωνται εἰς ἐκείνην τὴν ποιμὴν ὀλίγοι εὐλαθεῖς εἰς τὸν καθενα ἀπὸ αὐτοὺς συμβουλεύει καὶ λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἐάν ἐγίνεσο σὺ ἐδῶ ποιμὴν καὶ ἡγούμενος, θὰ ἤμποροῦσες νὰ ὠφελήσῃς καὶ νὰ σώσῃς καὶ νὰ μεταδώσῃς εἰς αὐτοὺς τὰς ἀρετάς σου, διότι ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα ἀδελφός δὲν δύναται νὰ τὸ κἀνῇ αὐτό». Ἐάν δὲ εἶναι καὶ γνωστός εἰς κοσμικοὺς, λέγει εἰς αὐτόν: «Θὰ ἤμποροῦσες νὰ ἐλκύσῃς καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν μοναχικὴν ζωὴν καὶ νὰ τοὺς ἐξαγάγῃς ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ θὰ ἐγίνεσο στόμα Χριστοῦ, διότι λέγει: «Αὐτὸς ποῦ θὰ χωρίσῃ τὸν τίμιον ἀπὸ τὸν ἀνάξιον θὰ γίνῃ στόμα μου». Ἄυτοὶ δὲ θὰ ἔφερον πολλὰ πράγματα καὶ θὰ ἔδιδον τὰ ὑπάρχοντά των εἰς τὴν μονὴν καὶ θὰ ἠϋξάνετο τὸ μοναστήρι καὶ θὰ ἐγένετο ὅπως τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ τῶν ἁγίων Σάββα καὶ Παχωμίου. Ἐπὶ πλέον καὶ σὺ θὰ ἤμποροῦσες νὰ ἀποκτήσῃς περισσοτέραν ταπείνωσιν, διὰ τὴν σὲ ἔβλεπον καὶ νὰ σὲ ἐμιμοῦντο οἱ ἀδελφοί, διότι θὰ ἔξῃς εἰς τὴν μονὴν ὡς ἑσχατος πάντων⁷ καὶ θὰ ἐβάσταζες ὅλων τὰ θά-
- 40

4. Β' Κορινθ. 10, 2.

5. Γεν. 15, 13.

6. Β' Κορινθ. 5, 8.

7. Ἱερ. 15, 19.

8. Μάρκ. 9, 35.

50 ρη,⁹ ὧλων τὰς ἀδυναμίας.¹⁰ Καὶ ἔτσι δὲν θὰ ὠφελήσης μόνον πολλοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ὠφελήθῃς περισσότερο ψυχικῶς καὶ θὰ εὕρῃς μεγάλην ἀνάπαυσιν σωματικῶς.¹¹

Αὐτὰ λοιπὸν ὑποβάλλει εἰς ἐκείνους ποὺ δῆθεν ἀγωνίζονται εἰς τὸ μοναστήρι. Ἀρχίζει δὲ ὁ καθέννας ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἀποκαλύπτῃ τοὺς λογισμοὺς του εἰς κάποιον ἀδελφὸν ποὺ ἔχει θάρρος καὶ δῆθεν ἀστεϊζόμενος καὶ μετριοφρονῶν, διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῇ ὡς φιλόδοξος, λέγει: «Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, ἐάν τώρα ἐσκέπτοντο καλὰ οἱ ἀδελφοί, δὲν θὰ μὲ ἔκαναν ἡγούμενον»; Καὶ ἐκεῖνος ὁμοίως ἀποκρίνεται καὶ λέγει: «Γνωρίζω πάτερ ὅτι σὺ ὁμιλεῖς μὲ μετριοφροσύνην, ἀλλὰ πιστευσέ με ὅτι πρὸ πολλοῦ χρόνου τὸ ἐσκεπτόμην, ἀλλὰ ἐντρεπόμενη νὰ σοὺ ὁμιλήσω δι' αὐτό, μήπως καὶ μὲ κατηγορήσης, ἐπειδὴ θὰ σοὺ ἔλεγα δι' ἐκεῖνα ποὺ δὲν συμφωνεῖς». Ἐπειτα ἐκεῖνος λέγει πάλιν: «Καλῶς ὠμίλησας ἀδελφέ. Πίστευσε ὅτι δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ γίνω (ἡγούμενος), ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γίνῃ κάποιος ἀδιάφορος καὶ καταστρέψῃ τὸ μοναστήρι καὶ λυπήσῃ τοὺς ἀδελφούς. Ἐάν λοιπὸν ἤθελον οἱ ἀδελφοί διὰ νὰ γίνω καὶ διὰ νὰ εἶμαι ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις ἐλεύθερος, θεθαίως θὰ σέ ἔκανα οἰκονόμον,¹² τὸν δεῖνα καὶ δεῖνα κελλαρίτην καὶ ἀποθηκάριον, ἐγὼ δὲ θὰ διέθετα τὸν χρόνον μου μόνον εἰς τὰ πνευματικά». Ἀκούει αὐτὰ ὁ ἀδελφός καὶ ὅτι πρόκειται νὰ τὸν κἀνῃ οἰκονόμον καὶ ἀπερχόμενος τὰ ἐμπιστεύεται εἰς τοὺς ἀδελφούς ἐκείνους ποὺ εἶπεν ὅτι θὰ τοὺς κἀνῃ διακονητάς.

70 Αὐτὰ λοιπὸν τὰ κάνουν ἴσως δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀπὸ τοὺς εὐλαβεστέρους, ἀγνοοῦντες τὰ τεχνάσματα τοῦ πονηροῦ.¹³ Πρὸς τοὺς σαρκικωτέρους δὲ καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀμελοῦν τὴν σωτηρίαν των ὑποβάλλει καὶ συμβουλεύει ὁ ἐχθρὸς τὴν τρυφήν, τὴν δόξαν καὶ τὴν παρὰ πάντων τιμὴν. «Καὶ διὰ νὰ μὴ γίνῃ, λέγει, κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὑποκριτὰς καὶ ψευδοευλαβεῖς, φρόντισε νὰ γίνῃς σὺ. Διότι, ἐάν δὲν κἀνῃς αὐτό, πρόκειται νὰ στέκης

9. Γαλ. 6, 2.

10. Ρωμ. 15, 1.

11. Ματθ. 11, 29.

12. Διακόνημα, ὅπως καὶ τοῦ κελλαρίτου καὶ τοῦ ἀποθηκάριου, μοναστικόν. Περὶ τῶν διακονημάτων εἶπε εἰς τὸν Α' τόμον. Ἐν παρόσῳ ἀναφέραμεν ὅτι τὸ διακόνημα τοῦ Οἰκονόμου εἶναι ἐκ τῶν «πρώτων» διακονημάτων.

13. Ἐφεσ. 6, 11.

- 80 μέ τὰ χέρια δεμένα ἐμπρός εἰς τὸν γενόμενον καὶ νὰ ἀτιμάζεσαι ἀπὸ αὐτόν. Ἄλλὰ ἐπὶ πλέον ἐκεῖνος θὰ κάθεται ἐπάνω εἰς ἐστολισμένους μὲ πολυτέλειαν ἡμιόνους, σὺ ὅμως θὰ πεζοπορῇς καὶ θὰ κοπιᾷς. Εἰς αὐτόν θὰ ἐτοιμάζεται διαφορετικὴ τράπεζα καὶ ψωμί καὶ κρασί ὁμοίως ἰδιαίτερον, εἰς σέ δὲ ἡ κοινὴ εἰς ὅλους μὲ λάχανα καὶ ὀσπρία. Ἐκεῖνος θὰ κάθεται πρῶτος ἀπὸ ὅλους εἰς θρόνον, σὺ δὲ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἢ καὶ τῶν ὑπολοίπων τελευταῖος, διότι ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν δεῖνα καί, ἐὰν γίνῃ ἡγούμενος, θὰ τὸν τιμῇσῃ περισσότερον καὶ θὰ τὸν δάλῃ νὰ καθίσῃ εἰς ἀνωτέραν θέσιν καὶ (τότε) πῶς θὰ ἀντέξῃς τὴν ἐντροπὴν τῶν ἀδελφῶν; Καὶ ὅχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ δεῖνα ἀδελφός εἶναι εὐλαθέστερος ἀπὸ
- 90 σέ καὶ ἴσως θὰ προτιμηθῇ ἀπὸ ἐκεῖνον. Ἐπίσης ἴσως νὰ κἀνῃ μοναχοὺς καὶ μερικοὺς φημισμένους καὶ ἐνδόξους, (ὅποτε αὐτοὶ) μὲν θὰ τιμοῦν ἐκεῖνον ὡς ἡγούμενον, αὐτός δὲ ὡς ἀξιοματούχους καὶ ὡς χειροθετηθέντας παρ' αὐτοῦ θὰ τιμῇσῃ ἐκείνους καὶ θὰ τοὺς δάλῃ νὰ καθήσουν πρὶν ἀπὸ σέ, ἐνῶ σέ θὰ σέ στελῇ νὰ καθήσῃς εἰς τὸ κάθισμα ἢ θὰ σέ διατάξῃ νὰ μὴ κάθῃσαι καθόλου καὶ νὰ ὑπηρετῇς τοὺς ἀδελφούς. Καὶ δι' ὅλα αὐτὰ τί ἡμπορεῖς νὰ κἀνῃς; Νὰ φωνάξῃς δὲν τολμᾷς, διότι ὑπάρχουν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἀγαποῦν καὶ ἀμέσως θὰ σοῦ κλείσουν τὸ στόμα. Ἰσως καὶ νὰ σέ κτυπήσουν, ἐὰν ἀντιλέγῃς καὶ θὰ εἶναι ἡ ἀτιμία χειροτέρα. Νὰ φύγῃς ἀπὸ τὸ μοναστήρι, ἢ κατηγορίᾳ εἶναι ἰδική σου καὶ κάθε ἀνθρώπος θὰ σέ περιπαίξῃ καὶ θὰ σέ ὀνειδίσῃ καὶ ἐπὶ πλέον δὲν θὰ εὖρης ἄλλοῦ ἀνάπαυσιν. Διότι ὅπου καὶ ἂν καταφύγῃς πρέπει νὰ εἶσαι ἔσχατος πάντων ὡς ξενοκουρίτης.¹⁴ Νὰ ὑπομένης αὐτὰ καὶ νὰ μένης εἰς τὴν μονὴν δὲν ἡμπορεῖς. Ἀγωνίσου λοιπὸν μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν διὰ νὰ μὴ σέ νικήσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς εὐλαθέστερους». Ἐπειτα σκέπτεται καὶ λέγει μόνος του: «Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα ἀδελφός εἶναι εὐλαθέστεροι καὶ πρόκειται νὰ ζητήσουν ἐκείνους καὶ ἐμὲ νὰ μὲ παραθλείβουν. Ἄς ἀπέλθω λοιπὸν νὰ συναντήσω τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ἀδελφόν, διότι αὐτοὶ ἀγαποῦν τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν διασκέδασιν καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν συνεχῇ ἔξοδον ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ τὴν ζωὴν μέσα εἰς αὐτὰ ποὺ ἐπιθυμοῦν. Καὶ θὰ συνταυτισθῶ μαζί των. Ἐξ ἄλλου μὲ ὅσα μοῦ ὀ-
- 100
- 110

14. Πρόκειται περὶ μοναχῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν καρῇ εἰς ἄλλο μοναστήρι.

πεςχέθησαν καὶ οἱ ἴδιοι θά ἀγωνισθοῦν με ζῆλον διὰ νά γίνω ἡγούμενος». Λοιπὸν ἀπέρχεται καὶ πράττει συμφώνως πρὸς τὰ μάταιον σχέδιόν του. Λέγει δὲ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοῦτο: «ὁ δεῖνα ἀδελφός εἶναι εὐλαθῆς καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἐχει δὲ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ θέλει νά τοὺς βοηθῇ ἀπὸ τὴν (περιουσίαν) τῆς μονῆς. Θά πάω καὶ θά ὁμιλήσω καὶ εἰς ἐκεῖνον καὶ ὁμοίως θά συνταυτισθῶ μαζί του». Περιέρχεται λοιπὸν τὸ μοναστήρι συνεχῶς καὶ με ἓνα λόγον παρακαλεῖ τὸν καθένα ἰδιαίτερος καὶ συμφωνεῖ νά ἐκπληρώσῃ τὰς ἐπιθυμίας ὧν καὶ ζῇ με πολλὴν ἀγωνίαν καὶ τρόμον, ἀπὸ φόβον μὴπως ἀποτύχῃ εἰς τὸν σκοπὸν του.

120

Ἐνεκα τούτων λοιπὸν καὶ ἄλλων πολλῶν ἀπέρχονται σχίσματα, διχόνοια καὶ ταραχαὶ εἰς τὸ μοναστήρι πολλαί, διότι οἱ μὲν εὐλαθέστεροι σπεύδουν διὰ νά ὦφελῇσιν τοὺς ἑαυτούς (των) καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ σαρκικώτεροι ζητοῦν μόνον τὴν ἰδικήν (των) δόξαν, τὸ πρόσκαιρον κέρδος καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος. Τὸ δὲ ὑπολοιπὸν πλῆθος ζητεῖ ὁδηγὸν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας του καὶ προστρέχει εἰς τὸν ὁμοῖον (του). Σὺ ὅμως πνευματικὲ ἀδελφέ ἀκουσε μετὰ προσοχῆς, παρακαλῶ, τοὺς λόγους μου. Διότι δὲν θά σοῦ εἰπῶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου ἀλλὰ ὅσα θελήσει νά σοῦ εἴπῃ ὁ μόνος σοφὸς καὶ εὐσπλαγχνος (Θεός).

130

Ἐάν εἶσαι κοινοβιάτης ἀδελφός, μὴ θελήσῃς νά ἐναντιωθῇς κατὰ τοῦ πατρός ποῦ σέ ἔκειρε καὶ ἂν ἀκόμη τὸν βλέπῃς νά πορνεύῃ ἢ νά μεθύῃ καὶ ἂν σοῦ φαίνεται ὅτι κυθερνᾷ κακῶς τὰ πράγματα τῆς μονῆς καὶ ἂν τύπτῃσαι ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐξευτελιζέσαι καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας θλίψεις ὑποβάλλεσαι. Μὴ καθήσῃς με ἐκείνους ποῦ τὸν κακολογοῦν¹⁵ οὔτε νά συμβαδίσῃς με ἐκείνους ποῦ ἔσχεδιάσαν (κακὰ) ἐναντίον του. Ὑπόμεινε δὲ αὐτὸν μέχρι τέλους χωρὶς νά περιεργάζεσαι κάτι ἀπὸ τὰ κακὰ ἐκείνου. Ὅσα λοιπὸν ἀγαθὰ βλέπεις νά πράττῃ, βάλε εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ ἐκεῖνα μόνον θιάζε τὸν ἑαυτὸν σου νά ἐνθυμῇται. Ὅσα δὲ ἄπρεπα καὶ κακὰ ἴδῃς ἢ νά λέγῃ ἢ νά κἀνῃ, αὐτὰ νά τὰ ἀποδίδῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ νά τὰ θεωρῇς ὡς ἰδικὰ σου ἁμαρτήματα καὶ νά μετανῶς με δάκρυα ἔχων ὡς ἅγιον ἐκεῖνον καὶ νά ἐπικαλῇσαι τὴν εὐχήν του.

140

Ἐάν δὲ συμβῇ νά ἀποθάνῃ καὶ θέλουν νά προβά-

15. Ὑπερ. 15, 17.

- λουν οἱ ἀδελφοὶ ἄλλον ἡγούμενον πρόσεχε μήπως ἡ συ-
 νείδησίς σου γνωρίζῃ μέσα εἰς τὸ μοναστήρι κάποιον ἀ-
 δελφὸν ἴσον πρὸς σέ ἢ σπουδαιότερον εἰς τὸν λόγον καὶ
 τὸ ἔργον καὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις καὶ δι' αὐτὸν τὸν λό-
 γον τὸν προτιμοῦν οἱ ἀδελφοὶ διὰ ἡγούμενον. Μὴ θελή-
 150 σης νὰ γίνῃς ἀντίχριστος, ἀντιστεκόμενος δηλαδὴ εἰς τὸ
 θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἀγαθὸν καὶ ἐ-
 νάρετον, λαλῶν λόγους ἢ μηχανευόμενος κατὰ κάποιον
 τρόπον ἔργα σκανδάλου καὶ ὑποψίας, διὰ νὰ ἀποσπάσῃς
 μερικοὺς ἀδελφοὺς ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύ-
 νην πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν χαρὰν καὶ τὴν ταπει-
 νωσιν παραδέξου καὶ συνέργησε εἰλικρινῶς εἰς τὴν θέ-
 λησιν τῶν ἀδελφῶν. Ἐὰν ὅμως γνωρίζῃς ἄλλον εὐλαθέ-
 στερον ἀπὸ αὐτὸν ποῦ πρόκειται νὰ ἐκλεγῇ, εἰπέ κατ'
 ἰδίαν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ γίνῃ ἀδελφὸν τὰ ἐξῆς: «Ἀγα-
 πητέ ἀδελφέ, σὺ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἶσαι ἐνάρετος
 καὶ πνευματικὸς καί, καθὼς γνωρίζεις, χρεωστοῦμεν νὰ
 160 κάνωμεν τὰ πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εἰς σωτηρίαν τῶν
 ψυχῶν μας. Γνωρίζεις ἐπίσης ὅτι ὁ δεῖνα ἀδελφός μας
 εἶναι εὐλαθής καὶ ἐνάρετος. Ἄν λοιπὸν νομίζῃς, ὡς κά-
 νωμεν ἐκεῖνον ἡγούμενον καὶ εἶναι ἱκανὸς νὰ ποιῶναι,
 ὅπως πρέπει, ὅλην τὴν ἀδελφότητα. Ἄς αγωνισθῶμεν δέ
 καὶ ἡμεῖς μὲ ὅλην τὴν δύναμιν μαζί του καὶ διὰ νὰ λά-
 θωμεν, νὰ εἶσαι θέβαιος, τὸν μισθὸν χάρις εἰς αὐτὸν καὶ
 μαζί μὲ αὐτὸν καὶ διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν συνείδησίν μας ἀ-
 κατάκριτον. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν θὰ ὑπηρετή-
 σωμεν δι' αὐτοῦ καὶ ὅλοι θὰ μᾶς ἐπαινέσουν, διότι δέν
 συνεστήσαμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποῦ ἠθε-
 170 λεν ὁ Θεός». 16 Ἐὰν λοιπὸν ἔχῃ ταπεινώσιν ὁ ἀδελφός καὶ
 τὴν ψυχὴν του ἀπηλλαγμένην ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν καὶ
 χωρὶς κάποιαν ἐμπάθειαν πρὸς τὸν ἄλλον, λέγει εἰς αὐ-
 τὸν τὰ ἴδια καὶ τὸν πληροφορεῖ ὁ Θεός διὰ κάθε ἄλλην
 πονηρὰν ὑπόνοιαν. Καὶ θὰ δεχθῇ ὁπωσδήποτε τοὺς λό-
 γους σου καὶ ἀμέσως θὰ ὑπακούσῃ. Καὶ τότε καὶ οἱ δύο
 μαζί ἀνακοινώνετε (αὐτὸ) εἰς ὅλην τὴν ἀδελφότητα καὶ
 γίνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.
- Ἐὰν δὲ σὺ μὲν ὁμιλῇς χωρὶς ἐμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ
 πνευματικωτέρου ἀδελφοῦ, ὁ δὲ ἀδελφός δέν ὑπακούῃ,
 ἀλλὰ φέρει δικαιολογίας προβάλλων τὸν ἑαυτὸν του,
 180 μάθε ὅτι κατέχεται ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ προσπάθησε μὲ
 κάθε τρόπον ὡς διάκονος Χριστοῦ μὲ καθαρὰν τὴν μαρ-

16. Β' Κορινθ. 10, 18.

τυρίαν τῆς συνειδήσεώς σου¹⁷ νά γίνη ἡγούμενος ὁ πνευματικώτερος ἀδελφός. Ἐάν δέ μέ τὴν ὑποκίνησιν τοῦ ἐχθροῦ ἢ καὶ ἐπειδὴ θέλει νά σέ δοκιμάσῃ σου λέγει: «Γίνε λοιπόν σύ, ἐπειδὴ αὐτὸν ποὺ λέγεις δὲν ἀνέχομαι νά γίνη, ἀλλὰ χαίρομαι διὰ σέ», μὴ παρασυρθῆς ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ καὶ μὴ πέσης εἰς τὸ παράπτωμα ἐκείνου, ἀλλὰ φύλαξε τὴν παρθενίαν τῆς ψυχῆς σου ἄφθορον χάριν τοῦ Χριστοῦ,¹⁸ χωρὶς νά ἀρπαχθῇ ἀπὸ κάποιον ἐπιθυμίαν διὰ νά ἐπιθυμήσῃ τὴν ἡδονήν. Ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀπὸ φόβον νά ἐκπέσης ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ νά δεχθῆς νά γίνη¹⁹ ὁ κακός, λέγων εἰς τὸν ἑαυτὸν σου: «Ἄς μὴ φανῶ ὅτι ἐμποδίζω καὶ ἀντιλέγω διὰ τὸν δεῖνα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄξιός διὰ τὴν ἐξουσίαν. Ἐπειτα δέ καὶ χωρὶς νά θέλω ἐγὼ θά γίνη καὶ τότε θά μέ ὑποβάλῃ εἰς πολλὰς θλίψεις». Ἀλλὰ ἐάν μὲν εἶσαι ἕνας ἐκ τῶν εὐὐπολήπτων καὶ ἐρωτᾷσαι, εἰπέ μὲ παρηρσίαν τὴν ἀλήθειαν καὶ τοὺς ἀδυνάτους εἰς τὸ καλὸν στήριξε. Ἐάν ὅμως εἶσαι ἐκ τῶν τελευταίων καὶ δὲν δύνασαι νά διακρίνῃς καλῶς τὸν ἄδικον ἀπὸ τὸν δίκαιον, ἀκολούθησε τὴν γνώμην τῶν εὐλαβεστέρων καὶ πνευματικωτέρων.

190

200

Ἐάν δέ τυχαίως ἡ πλειονότης ἢ καὶ ὅλοι συμφωνήσουν διὰ τὸν κακὸν καὶ φροντίσουν νά ἀποκτήσουν δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν καὶ ἔξωθεν βοηθοὺς, ὑποχώρησε καὶ μὴ συνεργήσῃς οὔτε νά ἐμποδίσῃς, ἀλλὰ ἄφησε τοὺς κακοὺς νά συντριβοῦν ἀπὸ ἐκείνον ποὺ ἔκριναν νά ἀρχῇ, ὥστε καὶ τὸν κόπον τῶν νά κερδίσουν καὶ ὠφέλειαν νά μὴ εὑρουν, ἐπειδὴ πολλάκις ὁ Θεὸς δίδει εἰς τὸν λαὸν ἄρχοντα ἀπειθῇ κατὰ τὴν (ἐπιθυμίαν) τῆς καρδίας του.²⁰ Καὶ αὐτὰ ἄς εἶναι διὰ σέ (ἕνα πρᾶγμα) σταθερὸν καὶ ἀμετακίνητον.

210

Ἐάν δέ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου ἴδῃς τὴν ἀδελφότητά σου ὅλην χωρὶς στήριγμα νά σαλεύεται ὁλόκληρος ἀπὸ πνεύματα πονηρίας,²¹ νά παρασύρεται δέ καὶ νά καταπίπτῃ ἀπὸ τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονάς (ἐάν ἴδῃς) νά μὴ ἔχῃ καμμίαν θάσιν οὔτε θεμέλιον ἐπὶ τῆς πέτρας,²² ἀλλὰ κλονεῖται ὁλόκληρος καὶ ὁ ἕνας ἀδελφός ἀπλώνει τὰ χέρια του εἰς τὸν ἄλλον προσ-

17. Β' Κορινθ. 1, 12. Α' Τιμ. 3, 9.

18. Β' Κορινθ. 11, 2.

19. Ψαλμ. 33, 15. 36, 27.

20. Ψαλμ. 19, 5. Ἱερ. 3, 15. 5, 23.

21. Ἐφεσ. 6, 12.

22. Λουκ. 6, 48.

παθῶν νὰ ἀρπάξῃ ὄχι αὐτὸ ποὺ τὸν σώζει, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ κατακρημνίζει τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν "Ἀδην καὶ εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὸ πῦρ τῶν ἡδονῶν (ἐὰν ἴδῃς) πάλιν ἄλλους νὰ ἐπιθυμοῦν ὑπερβολικῶς καὶ ἀκράτητα τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ ἀναζητοῦν αὐτὴν μὲ μαυρίαν, τότε δεῖξε ἔλεος, συμπάθησε, σπλαγχνίσου καὶ συμπόνεσε, πένθησε δι' αὐτοὺς καὶ δάκρυσε, τύπωσε εἰς τὸν νοῦν σου, ἐὰν ἡξιώθῃς νὰ βλέπῃς καλῶς, τὰ τραύματα τῶν ἀδελφῶν σου, τῶν μελῶν σου τὰ συντρίμματα, τὴν κατὰπτωσιν ὅλου τοῦ σώματος καὶ ἰκέτευσε τὸν Θεὸν ἐκ βάθους καρδίας μὲ πόνον καὶ δάκρυα νὰ σταματήσῃ τὴν σφοδρότητα τῆς τόσης κακίας καὶ νὰ μεταστρέψῃ πρὸς τὸ ἀγαθὸν τὰς καρδίας τῶν ἀδελφῶν. Πρὸσεχε δὲ τὴν κλίσιν τῆς καρδίας σου, μὴ προσφέρῃ τὴν δέησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, διὰ νὰ σὲ προτιμήσουν, καὶ ἀντὶ εὐλογίας κατάραν²³ καὶ ὀργὴν τοῦ Θεοῦ σοῦ προκαλέσῃ.

Ἐὰν λοιπὸν κἀνης ἔται καὶ εὗρίσκεσαι εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ ἴδῃς μερικοὺς ἀδελφούς σου ὅτι συνεφώνησαν μὲ κακὸν σκοπὸν καὶ περιφέρονται διὰ νὰ ἀπατοῦν τοὺς ἀπλουστεροὺς τῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε τρόπον καὶ μὲ δῶρα νὰ ἐλκύσουν τοὺς ἐξώθεν εἰς βοήθειαν, λυπήσου καὶ μὲ ὀδύνην τῆς καρδίας σου θρήνησε, διότι ἡμεῖς οἱ μοναχοὶ κατηντήσαμεν εἰς τόσῃ ἀυθάδειαν καὶ τόσον σκοτισμὸν, ὥστε νὰ ἐπιχειρῶμεν νὰ ποιμαίνωμεν χωρὶς Χριστὸν τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, διὰ ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν σωματικὴν, διὰ πορισμὸν χρημάτων καὶ τιμῆν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλοίμονον εἰς ἐμὲ τὸν ταπεινὸν καὶ ἄθλιον. Ἀγωνιζόμεθα διὰ νὰ λάθωμεν μὲ κάθε τρόπον τὸ ἀξίωμα τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀγοράζομεν μὲ χρήματα²⁴ καὶ οὔτε τὸν Θεὸν φοβούμεθα οὔτε αὐτοὺς ποὺ μᾶς θλέπουν ἐντρεπούμεθα. Καὶ εἰς θρόνον μὲν βασιλικὸν δὲν τολμᾷ κανεὶς νὰ ἀνεβῇ, χωρὶς νὰ θελήσῃ ἐκεῖνος οὔτε κάποιος ἰδιώτης νὰ ἀναλάβῃ θέσιν γραμματικοῦ ἢ ρήτορος οὔτε νὰ ὁμιλῇ ἐνώπιον λαοῦ ἕνας ἀγράμματος, σὺ δὲ τὸ ἀξίωμα τῶν Ἀποστόλων ἐπιζητεῖς ἢ καὶ δέχεσαι μὴ λαθὼν ἀκόμη τὴν χάριν τῶν Ἀποστόλων οὔτε τοὺς καρποὺς αὐτῆς θεασάμενος εἰς τὸν ἑαυτὸν σου! Καὶ πῶς ὑποφέρεις, ἀδελφέ, νὰ σκέπτεσαι τὸ μέγεθος τῆς αὐθαδείας; Εἰπέ μου ἀγαπητέ, ἐὰν ὅλη αὕτὴ ἡ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις σὲ παρεκάλει

23. Γεν. 27, 12.

24. Πράξ. 8, 18 - 20.

- 250 και ἔλεγε: «Θά σέ κάνωμεν πραιπόσιτον²⁵ καὶ πρωτοβε-
στιάριον²⁶ τοῦ βασιλέως. Ἀνέβα λοιπὸν μόνος εἰς τὸ πα-
λάτιον καὶ μόλις εἰσέλθης ὁμίλησε εἰς τὸν βασιλέα δι'
ἡμᾶς²⁷ καὶ παρεκάλεσέ τον νά μᾶς κάνη τὰ καὶ τά», οὐ-
ποῦ δὲν εἰσῆλθες ποτέ εἰς παλάτιον, ἀλλὰ ποῦ ἦσουν ἄ-
γνωστος καὶ εἰς τὸν βασιλέα καὶ ξένος εἰς ὅλους τοὺς
ἀνθρώπους τοῦ παλατίου, ἄρά γε θά ἐτόλμας ποτέ νά
κάνης αὐτὸ ἢ νά δεχθῇς τὸ ἀξίωμα; Βεβαίως θά ὁμολο-
γήσης ὅτι δὲν θά ἐτόλμας ποτέ νά τὸ κάνης, ἀλλὰ καὶ
ἐκείνους ποῦ θά σοῦ ἔλεγον αὐτὰ μᾶλλον θά τοὺς κα-
τηγόρεις καὶ θά τοὺς περιεγέλας ὡς κυριευομένους ἀπὸ
μανίαν καὶ ὡς ἄφρονas, καὶ τὸ ἀξίωμα θά τὸ ἀπέρριπτες
260 ὅχι ὡς αἴτιον τιμῆς, ἀλλὰ ἀτιμίας καὶ τιμωρίας. Ἐάν λοι-
πὸν ἀδυνατοῦμεν νά κάνωμεν αὐτὰ διὰ ἀνθρώπινα πρά-
γματα, δὲν σοῦ εἶναι καὶ δὲν σοῦ φαίνεται φρικτὸν τὸ νά
ἀναλάβῃς μὲ αὐθάδειαν ἀποστολικὸν ἀξίωμα²⁸, ἀδελφέ;
Καὶ θεωρεῖς μικρὸν τὸ νά πλησιάσης εἰς τὸ ἀπρόσιτον
φῶς²⁹ καὶ νά γίνης μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων,³⁰ καὶ τὸ

25. Οἱ πραιπόσιτοι ἦσαν μεγάλοι ἀξιωματοῦχοι εἰς τὴν
αὐτοκρατορικὴν ἀσλὴν κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, πάντοτε εὐνοῦχοι, καὶ
μετεῖχον εἰς τὰς ἐκισήμους τελετάς, παραστεκόμενοι πλησίον τῶν ἀρχόν-
των. Ἀνάγουν τὴν προέλευσίν των εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀσλὴν. Ἡ θέσις των
εἰς τὰς ὑποδοχὰς ἦτο πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπὶ τῶν θαυμάσιων τοῦ
θρόνου. Ἦσαν γενικῶς ἐπιφορτισμένοι νά μεταδιδάσκουν τὰς διαταγὰς τοῦ κυ-
ρίου των. Συχνὰ ἦσαν πατρίκιοι.

26. Ὁ πρωτοβεστιάριος ἦτο ὁ διάδοχος τοῦ σκευο-
φύλακος τοῦ βου αἰῶνος. Τὸ ἀξίωμα του ἦτο τὸ δεύτερον τῶν αὐλικῶν ἀ-
ξιωμάτων. Ἦκολούθει ἀμέσως μετὰ τὸν θαλαμηπόλον. Ὁ πρωτοβεστιάριος
ἦτο ὁ διαχειριστὴς καὶ ἐπόπτης τοῦ ἰδιαίτερου σκευοφυλακίου τοῦ αὐτοκρά-
τορος, τὸ ὅποσον περιεῖχεν ὅχι μόνον τὰ ἐνδύματα τῶν πομπῶν, ἀλλ' ἐπί-
σης καὶ πληθὺς ἀντικειμένων μεγάλης ἀξίας καὶ τεράστια ποσὰ χρημά-
των. Ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς σπανίους ἀξιωματούχους ποὺ τοὺς ἐπετρέπετο νά
ἀνεβαίνουν μέχρι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πλοίου. Κατὰ τὴν περίοδον ἐκστρα-
τείας ἡ σκηνὴ τοῦ πρωτοβεστιαρίου ὑψεῖτο πλησίον τῆς αὐτοκρατορικῆς
σκηνῆς.

Εἰς τὸν 9ον καὶ 10ον ὁ ἐκθῆμὸς τοῦ πρωτοβεστιαρίου ἀνετίθετο ἀπακλει-
στικῶς εἰς εὐνοῦχους.

27. Ἐσθῆρ 4, 8.

28. Τὸ ἡγούμενικὸν ἀξίωμα συγκεντρώνει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ
ἀποστολικοῦ ἀξιώματος. Ὁ ἡγούμενος εἶναι ὁ λειτουργός, ὁ διδάσκαλος
καὶ ὁ προφήτης τοῦ μοναστηριακοῦ λαοῦ, ἡ κεφαλὴ τῆς «Ἰσραηλιτικῆς
Ἐκκλησίας», ὁ συνάπτων εἰς ἓν καὶ ἀνάγων πρὸς τὸν Πατέρα Χριστὸν τὸ
σῶμα τῆς μονῆς. Εἶναι ὁ διακυβερωτὴς τὴν σύναξιν, ὁ θέτων διακόνους,
ἵνα αὐτοὶ «τὸ ἀπερίσπαστον ἔχει ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου καὶ τῇ ἐπιμε-
λείᾳ δηλονότι προσκατεροῦντι τῶν ἀδελφῶν». Εἰς τὸ πρόσωπόν του φανε-
ροῦται ἡ ἰδεώδης ἐνσάρκωσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ θείου καὶ τῆς ἀποστολικῆς
ζωῆς.

29. Α' Τιμοθ. 6, 16.

30. Α' Τιμοθ. 2, 5.

- ἐγγχείρημα αὐτὸ εὐκαταφρόνητον; Ἄλλοίμονον εἰς ἐμέ, ἀδελφέ, φοβοῦμαι μήπως ἐφθάσαμεν εἰς παντελεῖ σκοτισμὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀγνοοῦμεν ποῖα πράγματα ἀποτολμῶμεν (νὰ κάνωμεν). Διότι ἐάν ἐγνωρίζομεν, δὲν θὰ ἐφθάνομεν εἰς τέτοιο σημεῖον αὐθαδείας καὶ ἀδιαντροπίας, ὥστε νὰ περιπαίζωμεν τὰ θεῖα πράγματα καὶ νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ φοβοῦμεθα τὸν ἐπίγειον βασιλέα περισσότερον ἀπὸ τὸν ἀθάνατον βασιλέα³¹ Χριστόν. Ἄς μὴ παύσωμεν λοιπὸν νὰ ἀνακρίνωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας³² καὶ μέ κάθε τρόπον νὰ ἀνατρέπωμεν αὐτοὺς πού ἐπιχειροῦν νὰ ἀναλάθουν ἀναξίως τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίζωμεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐγγχείρημα. Ἀλλὰ ἂς φροντίσωμεν, ὅσον ἡμποροῦμεν, νὰ τοὺς ἐμποδίσωμεν ἀπὸ τὴν παράλογον ὁρμὴν, ὥστε καὶ αὐτοὺς νὰ ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ ἡμεῖς νὰ ζήσωμεν ἀσφαλέστερον.
- Ἐάν ὅμως, καθὼς ἐλέχθη, δὲν θλέπης κανένα ἀδελφὸν εἰς τὸ μοναστήρι νὰ ἔχη ζωὴν μαρτυρημένην ἀπὸ τὴν πρᾶξιν καὶ δὲν εἶναι πνευματικὸς διὰ λόγου καὶ ἔργου, ἀλλὰ θλέπης νὰ πηδᾷ ἐπιπολαίως καὶ ἀναξίως διποιοσδήποτε εἰς τὴν ποιμενικὴν ἀρχὴν καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν θλάσθην μὲν τῶν ἀδελφῶν, διὰ τὴν ἀπώλειαν δὲ τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς, εὐρίσκεῖς δὲ με ἀκριβῆ ἔρευναν ἀπηλλαγμένον ἀπὸ κάθε φιλοδοξίαν καὶ μὴ ἔχοντα οὔτε ἔχνος ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας σωματικῆς· εἶναι δὲ καθαρὸς τελείως ἀπὸ φιλαργυρίαν καὶ μνησικακίαν καὶ ἔχει τελείαν πραότητα καὶ ἀοργησίαν καὶ τοιαύτην ἀγάπην εἰς τὸν Θεόν, ὥστε μόνον εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀμέσως νὰ φλέγεται ἀπὸ τὸν πόθον καὶ νὰ χύνη δάκρυα, ἐπὶ πλέον νὰ πενθῇ διὰ τὸν πλησίον καὶ νὰ θεωρῇ τὰ ξένα σφάλματα οἰκεία καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ἁμαρτωλότερον ἀπὸ ὅλους· καὶ τέλος ἐάν θλέπης εἰς τὸν ἑαυτὸν σου πλουσίαν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ κάνῃ τὰ ἐντὸς τῆς καρδίας σου ὡς ἥλιον καὶ ἐάν κατανοῇς φανερώς νὰ γίνεταί μέσα σου τὸ θαῦμα τῆς θάτου, ὅτι καίεσαι μὲν τὴν στιγμήν πού ἐνοῦσαι με τὸ ἀπρόσιτον πῦρ, δὲν κατακαίεσαι δὲ³³ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ σου εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε πάθος³⁴ ἀκόμη δὲ ἐάν ταπεινοῦσαι τόσον, ὥστε νὰ θεω-

31. Α' Τιμοθ. 1, 17.

32. Α' Κορινθ. 4, 3.

33. Ἐξέδ. 3, 2.

34. «Τὸ τῆς θάτου θαῦμα», ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἐξοδον 3, 2, εἰ-

- 300 ρῆς τὸν ἑαυτὸν σου ἀνίκανον καὶ ἀνάξιον, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀσθενεῖαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἔχης δὲ δλην τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν θείαν χάριν καὶ εἰς τὴν δύναμιν ποῦ δίδεται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐπιχειρῆς με προθυμίαν τὸ πρᾶγμα, ἀναγκαζόμενος ἀπὸ τὴν θέρμην αὐτῆς καὶ ἀπωθῆς κάθε λογισμὸν ἀνθρώπινον καὶ προσφέρῃς διὰ τοὺς ἀδελφούς σου καὶ τὴν ἰδίαν σου τὴν ζωὴν μόνον διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον³⁵ καὶ ἐπὶ πλέον ἔαν ἔχης τὸν νοῦν γυμνὸν ἀπὸ κάθε κοσμικὴν ἐνθύμησιν, εἰσαι δὲ ἐνδεδυμένος τὸν φωτόμορφον χιτῶνα τῆς ταπεινώσεως, ὥστε οὔτε πρὸς τοὺς συνεργοῦντας νὰ κλίνῃ ἢ καρδίᾳ ἔστω καὶ ἀπλῶς οὔτε τοὺς ἀντιφρονοῦντας νὰ ἀποστρέφεται, ἀλλὰ νὰ συμπεριφέρεται με
- 310 τελείαν ἰσότητα πρὸς ὅλους, με ἀπλότητα καὶ ἀγαθότητα καὶ ἀκακίαν. Οὔτε καὶ τότε χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ πνευματικοῦ σου πατρὸς νὰ τολμήσῃς νὰ ἀνεβῇς εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ ταπεινώσου καὶ κάνε τοῦτο με τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν προσταγὴν του καὶ ἀνάλαβε τὴν ἐξουσίαν μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν.

- Ἄλλὰ αὐτὰ εἰς τὴν περίπτωσιν ποῦ γνωρίζεις ὅτι ὁ πνευματικὸς σου πατὴρ μετέχει εἰς τὸ ἴδιον Πνεῦμα καὶ ἠξιώθη τῆς ἰδίας γνώσεως καὶ δωρεᾶς, διὰ νὰ μὴ σοῦ εἴπῃ τὰ ἀντίθετα πρὸς τὸ θεῖον θέλημα, ἀλλὰ συμφῶνως με τὸ ἴδιον χάρισμα καὶ μέτρον νὰ σοῦ εἴπῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐάρεστα εἰς τὸν Θεὸν καὶ συμφέροντα
- 320 εἰς τὴν ψυχὴν σου, ὥστε νὰ μὴ εὗρεθῇς ὅτι ὑπακούεις εἰς ἄνθρωπον καὶ ὄχι εἰς τὸν Θεὸν καὶ διὰ νὰ μὴ ἀπογυμνωθῇς ἀπὸ τὴν δόξαν καὶ ἀπὸ τὸ θεῖον χάρισμα, τὸ ὁποῖον σοῦ ἐδόθη. Διότι ἔαν θὰ εὗρης βοηθὸν ἀγαθὸν καὶ σύμβουλον πνευματικόν, γνώριζε ὅτι τὸ ἔγχειρήμά σου θὰ εἶναι ἀσφαλέστερον καὶ τὸ φρόνημά σου ταπεινότερον. Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν καὶ ἄλλα περισσότερα ἀπὸ αὐτά, ἔαν ὄντως θλέπῃς,³⁶ θὰ εὗρης πράγματι καὶ θὰ μάθῃς μόνος

ναὶ τὸ γεγονὸς ποὺ συνέβη εἰς τὸ ὅρος Χωρήθ, ὅπου ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν θάτον, ἢ ὅσα ἐκείτω, ἀλλὰ δὲν κατακαίετο ὑπὸ τοῦ πυρός, διὰ νὰ δείξῃ ἐν ταύτῃ καὶ τὴν φυσικὴν ιδιότητά της διὰ τῆς καύσεως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ποὺ τὴν ἐφόλαττεν ἀκατάκωστον. Τοῦτο τὸ θαῦμα ποὺ ἦτο τόπος «τῆς ἀγνῆς λαχείας» τῆς Θεοτόκου, συμβαίνει καὶ εἰς κάθε ἄνθρωπον, ὅταν ἔχῃ τὴν «ψυχὴν τοῦ ἀπηλλαγμένην παντὸς πάθους», διὰ τῆς ἐνοικησεως εἰς αὐτὸν τοῦ πυρός τῆς θεότητος. Τὸ φῶς τοῦτο, καίει καὶ λαμπρύνει καὶ κάνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὡς πῦρ, ὅμως δὲν τὴν κατακαίει, ἀλλὰ τὴν θεοποιεῖ καὶ τὴν διαφυλάττει.

35. Α' Ἰωάν. 3, 16.

36. Ῥωμά 6, 9.

σου, μᾶλλον δὲ ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς δόξης θὰ μάθῃς, ἐὰν
βεβαίως ἀντίκρυσες ποτὲ τὸν ἥλιον.

330 Ἐάν ὅμως ἡ ἀνάδειξις (εἰς τὸ ἀξίωμα) εἶναι τριαύ-
τη καὶ τόσον δύσκολος καὶ διὰ νὰ γίνῃ κατὰ Θεὸν δυ-
σκολονόητος, πολλῶ μᾶλλον ἢ διαχειρίσις καὶ διακυ-
θέρνησις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ὑπομονὴ πρὸς τοὺς πει-
ρασμοὺς καὶ ἡ λεπτοτάτη διάκρισις πρὸς τοὺς πολέμους.
Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἀπὸ ὅσα ἡξιώθημεν
νὰ μάθωμεν καὶ νὰ γνωρίσωμεν ἐνομοίσαμεν ὅτι ἔπρεπε
νὰ κοινοποιήσωμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας διὰ τῆς κατη-
γήσεως αὐτῆς. Διὰ τὰ ὑπόλοιπα δέ, διὰ νὰ μὴ φανῶμεν
ὅτι δημοσίᾳ διασύρομεν κοινολογοῦντες ὅσα γίνονται εἰς
τὰ μοναστήρια, ἐκρατήσαμεν τὴν σκέψιν καὶ τὴν χεῖρα.
Ἄλλ' ὅμως ὡς ἀφήσωμεν τὰ τῶν ἄλλων καὶ ὡς τρέψω-
μεν τὸν λόγον πρὸς τὸν ποιμένα³⁷

340 Πρόσεχε λοιπὸν, καλῶς³⁸ τὴν καρδίαν σου, πάτερ
πνευματικέ, μᾶλλον δὲ συνεχῶς καθάρισε τὸν ὀφθαλμὸν
τῆς διανοίας σου καὶ διαφύλαττε αὐτὸν καθαρὸν καὶ ἀ-
θόλωτον, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ βλέπῃς τὴν καρδίαν σου καὶ
θὰ διακρίνῃς καλῶς καὶ θὰ τακτοποιῇς, καθὼς πρέπει,
τὰ ζητήματα τῶν προβάτων, ἢ καλύτερον τῶν πατέρων
καὶ ἀδελφῶν σου, τῶν ὁποίων ἡ προστασία σοῦ ἀνετέθη.
Διότι, καθὼς ἀκούεις, σῶμα εἶναι ἡ ἐκκλησία³⁹ καὶ κε-
φαλὴ αὐτῆς εἶναι ὁ προεστώς. Καὶ καθὼς τὰ ἄλλα μὲν
μέλη τοῦ σώματος ἔχουν τὸ καθένα μίαν ἐργασίαν,⁴⁰ ὅ-
πως τὸ πόδι νὰ περιπατῇ, τὸ χεῖρ νὰ κρατῇ καὶ νὰ ἐργά-
350 ζεται, ἡ κεφαλὴ ὅμως εἶναι ἡ συγκράτης⁴¹ ὅλου τοῦ
σώματος, ἐπειδὴ συγκεντρώνει ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ
τὸν νοῦν καὶ αὐτὸν τὸν λόγον, ἔτσι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς

37. Ἀρχίζει τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐμιλίας. Θὰ ἔμπορευσε νὰ ἐπι-
γραφή «Λόγος πρὸς τὸν ποιμένα». Ὁ Λόγος ὑπάρχει εἰς τὸν Βίον τοῦ Νι-
κήτα Στηθάτου μὲ ἀρκετὰς διαφορὰς καὶ ἑλλείψεις. Ἐξεφωνήθη ἐμπροσθεν
ὅλων τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς. Ὁ Συμεὼν ἀποσύρεται εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ
τὴν μόνωσιν, «ἐαυτῷ ἀφορίζει μίαν γωνίαν εἰς τὰς χεῖρας ἀποβλέπων τοῦ
μαθητοῦ ὡς εἰς τῶν ἄλλων διὰ ταπεινώσιν χριστομιμήτου» καὶ εἰς τὴν θέ-
σιν τοῦ ἀφίνει τὸν Ἀρσένιον, «ἵνα ὁ μὲν τὸ ποιμνιον ἄγῃ, ὁ δὲ προσευχῇ
στηρίζῃ τὸν ἄγοντα καὶ τῶν ἄλλων ἀναθεωρῇ τὰς ἀφανεῖς κινήσεις καὶ
θεῶν ἐπὶ τὸ κρείττον καὶ τελειώτερον». Ὁ Ἀρσένιος ἦτο νέος, ἔτιαν ὄγινε
ἡγουμένος, καὶ ἀτεχνος κατὰ τὸν λόγον. Ἦτο ὅμως ὁ ἐμπειρότερος ἀσκη-
τῆς καὶ εἶχε τὴν σοφίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διακρινό-
μενος πλεον τῶν ἄλλων μοναχῶν ἐπὶ ἀγιότητι εἵου.

38. Ἦσ. 6, 9.

39. Ἐφεσ. 1, 23. Κολας. 1, 24.

40. Ρωμ. 12, 4. Α' Κορινθ. 12, 12-27.

41. Κολας. 1, 17-18. 2, 19.

μονῆς δὲν συγκεντρώνουν ὅλοι ὅλα τὰ χαρίσματα, ἀλλὰ ἄλλος τὸ ἓνα καὶ ἄλλος τὸ ἄλλο δύναται ἐκ φύσεως νὰ πράττῃ καὶ νὰ προσφέρῃ. Δι' αὐτὸ μόνις καὶ μετὰ θείας θᾶ εὐρῆς μίαν ἢ δύο ἀρετάς συγχρόνως εἰς ἓνα ὑποτακτικὸν καὶ καθόλου παράδοξον, διότι εἶναι μέλη ἐκ μέρους.⁴² Ὁ ἡγούμενος ὅμως πρέπει νὰ συγκεντρῶνῃ ἐπάνω τοῦ ὅλας τὰς ἀρετάς καὶ ὄχι μόνον τὰς ψυχικὰς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς σωματικὰς, ἢ μᾶλλον μᾶζι μετὰ τὰς ἀρετάς καὶ αὐτὰ τὰ μυστικά καὶ μεγάλα χαρίσματα. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκτᾷ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν διάπλασιν καὶ εὐπρέπειαν τὴν ὠραιότητα καὶ τὸν σεβασμὸν, ἐὰν ὅμως δὲν ἔχῃ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀθλαθεῖς καὶ ἀκεραίας, εἶναι ἄχρηστος καὶ καταφρονημένη εἰς ὅλους, ἔτσι καὶ ὁ προεστὼς, ὄχι μόνον ὀφείλει νὰ στολίζεται καὶ νὰ λαμπρύνεται μετὰ τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς ἀρετάς, ἀλλὰ περισσῶς νὰ καλλωπίζεται καὶ μετὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἐπειδὴ ἄλλο εἶναι ἀρετὴ καὶ ἄλλο χάρισμα. Διότι αἱ ἀρεταὶ ἀποκτῶνται μετὰ τὴν ἰδικὴν μας φροντίδα καὶ μετὰ τοὺς ἰδικούς μας κόπους, τὰ πνευματικὰ ὅμως χαρίσματα εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ ποὺ δίδονται εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους.

Τί θέλω νὰ εἶπω; Ἡ νηστεία καὶ ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἀρετὴ. Μαραίνει τὰς ἡδονὰς καὶ περιορίζει τὰς πυρῶσεις τοῦ σώματος. Αὐτὰ εἶναι ἔργον τῆς ἰδικῆς μας διαθέσεως. Τὸ νὰ ἀσκήῃ ὅμως ἓνας αὐτάς τὰς ἀρετάς χωρὶς θλίψιν καὶ κόπον καὶ τὸ νὰ φθάσῃ εἰς ἀγνείαν καὶ τελείαν ἀπάθειαν, αὐτὸ εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑψηλότερον χάρισμα. Πάλιν τὸ νὰ κυριαρχῇ κανεὶς τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν εἶναι ἔργον ἀγῶνος θαυμαστοῦ καὶ κόπου ὑπερβολικοῦ, τὸ νὰ φθάσῃ ὅμως εἰς τὴν ἀκινήσιαν αὐτῶν καὶ νὰ ἀποκτήσῃ γαλήνην καρδίας καὶ τελείαν πραότητα, εἶναι ἐνέργεια μόνον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀλλοίωσις τῆς χειρὸς Του.⁴³ Καὶ πάλιν τὸ νὰ διασκορπίσῃ καὶ νὰ διαμοιράσῃ κανεὶς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα εἰς τοὺς πτωχοὺς⁴⁴ καὶ νὰ γίνῃ πτωχὸς ζητῶν ἐλεημοσύνην, εἶναι ἔργον τῆς ἰδικῆς μας θελήσεως, τὸ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ ὅμως τίποτε, ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης νὰ ὑποφέρῃ τὴν κάμινον τῆς πτωχείας⁴⁵ τοῦτο εἶναι κάποια μυστικὴ

42. Α' Κορινθ. 12, 27.

43. Ψαλμ. 76, 11.

44. Ψαλμ. 111, 9.

45. Ἦσ. 48, 10.

360

370

380

καὶ θεία ἐνέργεια. Ἔτσι κάθε πρᾶξις καλὴ καὶ ἀγαθὴ, σύμφωνα με τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, γίνεται ἀρετὴ. Ἀλλὰ ὅπως ἀκριβῶς ὁ γεωργὸς κοπιάζει μόνον διὰ τὸ ὀργῶναι καὶ τὸ σκάπηι καὶ τὸ σπέρναι, εἶναι ὅμως δῶρον τοῦ Θεοῦ τὸ τὸ φυτρώσουν τὰ σπέρματα καὶ τὰ παράγουν καρπὸν ὄψιμον καὶ πρώιμον,⁴⁶ ἔτσι ἀληθῶς γίνεται καὶ εἰς τὰ πνευματικά. Διότι εἶναι ἰδικὸν μας ἔργον τὸ τὸ κάνωμεν κάθε πρᾶξιν καὶ με πόνον καὶ κόπον⁴⁷ πολὺν τὸ σπείρωμεν τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν, τοῦ Θεοῦ ὅμως μόνον εἶναι δῶρον καὶ ἔλεος τὸ τὸ θρέξῃ θροχὴν τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς χάριτός του καὶ τὸ κάνῃ καρποφόρον τὴν ἀκαρπον γῆν τῶν καρδιῶν μας, διὰ τὸ νοτισθῇ ἀπὸ τὴν θείαν ἀγαθότητα ὁ καταπεσὼν εἰς τὰς ψυχὰς μας σπόρος τοῦ λόγου⁴⁸ καὶ μόλις φυτρώσῃ, τὸ αὐξηθῇ καὶ τὸ γίνῃ ὕψηλόν δένδρον,⁴⁹ τὸ φθάσῃ δηλαδὴ εἰς ἀνδρικήν τελειότητα, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.⁵⁰

400 Πρέπει λοιπὸν σύ, ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀποκτήσης, καθὼς ἐλέχθη, κάθε σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀρετὴν, ὡς κεφαλὴ τοῦ ὕπολοίπου σώματος τῆς ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν σου Ἰσραηλιτικῆς ἐκκλησίας,⁵¹ διὰ τὸ προσβλέπουν πρὸς σέ οἱ ἀδελφοί, ὡς εἰς ἀρχέτυπον ἐκλεκτόν, καὶ τὸ ἐγχαράσσουν καὶ ἐκείνοι εἰς τὸν ἑαυτὸν των ἐκλεκτοὺς καὶ μάλιστα βασιλικούς χαρακτῆρας. Ἄς μὴ σταματήσῃ λοιπὸν ποτὲ ἡ ἐντός σου σάλπιγξ τὸ ἡχῇ, ἀλλὰ εἰς ἄλλους μὲν πρόλεγε τὴν ρομφαίαν ποὺ πρόκειται τὸ πέσῃ ἐπάνω εἰς τοὺς ἀπειθεῖς καὶ ἀνυποτάκτους, ὥστε, ἐὰν παρακούουν τοῦλάχιστον τὸ σῶσιν τὴν ἰδικὴν σου ψυχὴν ἀπὸ τὴν φοθερὰν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ,⁵² ἄλλους δὲ συμβούλευε, δίδασκε⁵³ καὶ παρηγόρει. Ἐνίστε εὐκαίρως ἀκαίρως ἔλεγξε ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκην ἐλέγχων καὶ ἐπιπλήξων, ἐπίπληξε, ἐπιτίμησε⁵⁴ καὶ ἐμπόδισε τὰς πρὸς τὸ κακὸν κινήσεις αὐτῶν, καθὼς σοὺ παραγγέλλει ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ἄνοιξε τὴν καρ-

46. Ἰακ. 5, 7.

47. Ψαλμ. 9, 28.

48. Μάρκ. 4, 14. Λουκ. 8, 11.

49. Ματθ. 13, 31-32. Λουκ. 13, 19.

50. Ἐφεσ. 4, 13.

51. Γ' Βασ. 8, 14.

52. Ἰεζ. 33, 3-5.

53. Κολασ. 1, 28.

54. Β' Τιμοθ. 4, 2.

- 420 δῖαν σου⁵⁵ ἐξ ἰσου εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφούς σου καὶ νὰ ἔχῃς τὴν μὲν ἀγάπην ἴσην δι' ὅλην τὴν ἀδελφότητά σου, τὴν τιμὴν ὅμως νὰ τὴν ἀποδίδῃς ἀξίως εἰς τὸν κάθε ἓνα χωριστὰ ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς, χωρὶς νὰ προτιμᾷς οὔτε καὶ αὐτὸν ποὺ ἔχεις πρῶτον εἰς τὰς διακονίας τῆς ποιήνης σου ἀπὸ τὸν πνευματικὸν καὶ ἐνάρετον. Διότι οἱ μὲν διακονηταὶ φέρουν τὸ ἀξίωμα τῶν ἐπτὰ διακόνων ποὺ ἀναγράφονται εἰς τὰς
- 430 Ἀποστολικὰς πράξεις,⁵⁶ οἱ ὅποιοι εἶναι ὡς πνεύματα λειτουργικὰ ἀποστελλόμενα εἰς διακονίαν⁵⁷ καὶ εὐλόγως θὰ λάθουν μέγαν μισθὸν καὶ εἰς τὴν παροῦσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἔαν διακονοῦν ἀδόλως ὅπως ἐκεῖνοι καὶ πιστῶς χωρὶς καμμίας αἰσχροκέρδειαν.⁵⁸ Ἐκεῖνοι ὅμως ποὺ εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν διακονίαν τοῦ λόγου⁵⁹ ἀσκούμενοι μὲ ὑπομονὴν εἰς τὰ ἄριστα ἔργα θαστάζουν μαζὶ σου τὸ ἀξίωμα τῶν Ἀποστόλων, τῶν Κορυφαίων, τοὺς ὁποίους θὰ ἔχῃς καὶ συνεργούς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον⁶⁰ τῆς πνευματικῆς σου διδασκαλίας διὰ νὰ οἰκιστοποιοῦνται τὰ θάρρη
- 440 τῶν ἀδελφῶν⁶¹ καὶ νὰ ἀνακουφίζουν τοὺς πόνους σου, νὰ ἀναστρέφονται δηλαδὴ μεταξὺ τῶν ὑπολοίπων ὡς λίθοι πολύτιμοι.⁶²

Δὲν ὑπάρχει διὰ σέ σωματικὴ ἀνάπαυσις εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ οὔτε ἀπόλαυσις καμμία. Αἱ νύκτες θὰ δαπανηθοῦν ὅπως αἱ ἡμέραι εἰς τὴν φροντίδα τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι σοῦ ἐνεπιστεύθησαν, διὰ νὰ μὴ γίνῃ καμμία ἐξ αὐτῶν θηριάλωτος ἢ μὲ τὸ νὰ κατασπαραχθῇ ἀπὸ τὴν ἄρκτον τῆς ἐπιθυμίας ἢ νὰ καταποθῇ ἀπὸ τὸν δράκοντα τοῦ θυμοῦ ἢ νὰ τεμαχισθῇ ἀπὸ τὰ ὄρνεα τῶν λογισμῶν τῆς ὑπερηφανείας καὶ διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ μία⁶³ καὶ τοῦ ἐνός πολλὰ, τεμαχισθεῖσα εἰς πολλὰ μέρη· ἀλλὰ νὰ διατηρήσῃς τὸ πόθμιον ἀθλαθῆς καὶ πολυτοκον καὶ νὰ τὸ παραστήσῃς εἰς τὸν ἀρχιποίμενα⁶⁴ Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅλον καρποφόρον, πλῆρες ἀρετῶν, φωτισμένον μὲ θείαν

55. Β' Κορινθ. 6, 11 - 13.

56. Πράξ. 6, 5.

57. Ἑβρ. 1, 14.

58. Α' Τιμ. 2, 8.

59. Πράξ. 6, 4.

60. Α' Θεσο. 3, 2.

61. Γαλ. 6, 2.

62. Ζαχ. 9, 16.

63. Ψαλμ. 21, 21. 84, 17.

64. Α' Πέτρ. 5, 4.

γνώσιν, ὅχι ψωραλέον ἢ μὲ κομμένα τὰ αὐτιά ἢ τελείως
 χωλόν. Διότι ἔτσι καὶ πολλοὺς θὰ σώσης δημιουργῶν τε-
 λείους μὲ τέλεια ἔργα χωρὶς καμμίαν τελείως ἔλλειψιν⁶⁵
 καὶ παριστῶν αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστὸν σου ὅλους ἀγνοῦς,
 καθαροὺς ἀπὸ ρυπαρὰ ἔργα. Καὶ σὺ θὰ ἀξιωθῇς νὰ λά-
 θῃς μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ θὰ γίνῃς ὁμό-
 σκηνος τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Ποιμένων τοῦ Χριστοῦ
 καὶ θὰ συμβασιλεύῃς⁶⁶ μὲ αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰς
 ἀπεράντους αἰῶνας.

- 450 "Ἄς γίνῃ λοιπὸν ὁ θίος σου κανὼν εὐθύς ἀνάμεσα
 εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας σου διὰ νὰ γίνωνται δι'
 αὐτοῦ ἴσα τὰ στραθὰ τῶν ἄλλων. "Ἄς εἶναι ὁ θίος σου
 χωρὶς ἀγάπην διὰ τὴν ὕλην, οὔτε διὰ τὴν δόξαν, οὔτε
 διὰ τὴν ἡδονήν, οὔτε διὰ τὰ συμπόσια, οὔτε διὰ τὸ κρα-
 σί. Νὰ μὴ εἶσαι ἀλαζῶν ἢ ἄστατος ἢ φιλάργυρος ἢ θυ-
 μώδης ἢ κενόδοξος ἢ ὕβριστής ἢ μνησίκακος ἀποδίδων
 κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Ἀλλὰ μᾶλλον νὰ εἶσαι ἀκτῆμων, νὰ
 μισῇς τὴν δόξαν καὶ κάθε ἡδονήν τοῦ θείου καὶ τὴν σαρ-
 κικὴν ἀπόλαυσιν, νὰ εἶσαι ταπεινός, πτωχός, ἐκκολοκα-
 τάνυκτος, εὐπρόσιτος, πρᾶος, χωρὶς ὀργήν, ἀφιλάργυ-
 460 ρος, ἀπράγμων, ἥσυχος, εὐτακτος, ὑπομονητικός, πιστός,
 ἐγκρατής, συνειδητός, ἄγρυπνος, πρόθυμος, ζηλωτής,
 φροντίζων διὰ τὰς ψυχὰς ποὺ σοῦ ἐνεπιστεύθησαν ὡς
 ἰδικὰ σου μέλη καί, ἐάν χρειάζεται νὰ θυσιάῃς καθη-
 μερινῶς καὶ τὴν ζωὴν σου δι' αὐτάς,⁶⁷ χωρὶς νὰ προτι-
 μᾶς κάποιο ἄλλο πρᾶγμα τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἀγάπην
 αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς ἄλλους σὺ ἐξελέγης, διὰ νὰ
 ποιμαίνῃς τὸ λογικὸν ποίμνιον τοῦ Δεσπότη σου καὶ
 Θεοῦ, πρέπει κατὰ τὸν λόγον Του νὰ εἶσαι ὁ τελευταῖος
 ἀπὸ ὅλους⁶⁸ εἰς τὸ φρόνημα καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ταπεινω-
 σίν σου, ὥστε ὡς δυνατὸς νὰ θαστάῃς τὰς ἀδυναμίας
 470 τῶν ἀδυνάτων,⁶⁹ ὡς ἰατρός νὰ θεραπεύῃς τὰ πάθη καὶ
 τὰς νόσους τῶν ἀσθενούντων κατὰ τὴν ψυχὴν, ὡς ποιμὴν
 νὰ ἐπιστρέφῃς τὸ πλανώμενον^{69a} πρόβατον καὶ νὰ κά-
 νῃς τὸ ὑγιές νὰ προκόπῃ εἰς τὰς ἀρετάς. Τὸ ψωραλέον
 ὁμῶς καὶ ἀθεράπευτον νὰ τὸ ἀποκόπῃς ἀπὸ τὸ логи-

65. Ἰακ. 1, 4.

66. Β' Τιμοθ. 2, 12.

67. Α' Ἰωάν. 3, 16.

68. Μάρκ. 9, 35.

69. Ρωμ. 15, 1.

69a. Ἰακ. 5, 20. Α' Πέτρ. 2, 25.

κόν σου κοπάδι, διὰ νὰ μὴ μεταδώσῃ τὴν νόσον καὶ εἰς τὰ ὑγιῆ λογικά σου πρόβατα.

Ἀγωνίσου λοιπὸν νὰ αὐξάνῃς τὸ ποίμνιον τοῦ Δεσπότη σου. Μὴ στραφῇς πρὸς ἀναπαύσεις καὶ τρυφάς τοῦ σώματος οὔτε νὰ καταδαπανήσῃς κακῶς τὸ ἔριον καὶ τὸ λίπος⁷⁰ τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, ἀποθηκεύων χάριν ἀπολαύσεως διὰ τὸν ἑαυτὸν σου μᾶλλον παρὰ διὰ τοὺς ἀδελφούς σου τὰ πράγματα τῆς μονῆς. Μὴ πράξης ἢ εἴπῃς διὰ ἀνθρωπίνην δόξαν κάτι ποῦ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὰ πράγματα τῆς μονῆς σου, μὴ ἀγαπήσῃς νὰ ἐξέρχῃσαι συνεχῶς μετ' ἡμιόνους καλοστολισμένους καὶ με συνοδεῖαν ποῦ προπορεύεται καὶ ἀκολουθεῖ. Διότι σοῦ εἶναι ἀρκετὸν καὶ μόνον μίαν φορὰν τὸν μῆνα νὰ ἐξέρχῃσαι διὰ τὰς ἀναγκασιότερας ἐργασίας καὶ ὑποθέσεις τῆς ποιμνῆς σου, τὰς ἄλλας δὲ θὰ τὰς κάνουν οἱ διακονηταί, οἱ ὁποῖοι θὰ σοῦ διαφυλάσσουν ἔτι τὸ ἀπερίσπαστον εἰς τὴν διακονίαν τοῦ λόγου καὶ εἰς τὴν μετὰ προσευχῆς φροντίδα τῶν ἀδελφῶν.⁷¹ Μὴ ἐτοιμάζῃς διὰ τὸν ἑαυτὸν σου μὲν τραπέζας πολυτελεῖς, διὰ τὰ τέκνα σου δὲ φαγητὰ πτωχὰ καὶ ἀνάρτυτα καὶ ταπεινά, ἀλλὰ ὥς εἶναι ἢ τράπεζα διὰ σέ καὶ τὰ τέκνα σου κοινῇ, ἐκτὸς ἀπὸ ἀσθένειαν καὶ ἐπίσκεψιν φίλων ποῦ ἔχουν τὸ ἴδιον φρόνημα καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν. Ὡς ἐτοιμάζεται δὲ ἀπὸ τὸν κελλαρίτην κοινῶς τράπεζα μετὰ λάχανα θρασυμένα καὶ ὄσπρια ἢ καὶ μετὰ ψάρια μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα κατὰ Κυριακὴν ἢ μέραν καὶ Δεσποτικὴν ἑορτήν.

Δὲν θὰ συμπεριφέρῃς μετὰ θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ φωνάς⁷² εἰς τὰ τέκνα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου χωρὶς κάποιαν αἰτίαν ποῦ προξενεῖ κίνδυνον ψυχῆς ἀλλὰ μετ' ἡρεμον λόγον καὶ ὁμιλίαν θὰ διδάξης αὐτοὺς πῶς πρέπει ὁ καθένας νὰ πορεύεται⁷³ καὶ πῶς νὰ ἀναστρέφεται μέσα εἰς τὴν ἀδελφότητα.⁷⁴ Τοὺς νέους καὶ ἀστηρίκτους θὰ τοὺς διδάξης νὰ προσέχουν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς, διὰ νὰ μὴ γίνωνται αἰτίαι θλάθης εἰς ὅσους τοὺς θλέπουν μετὰ τὸ θάδισμα καὶ τὴν ἀκαταστασίαν τῶν τρόπων, μετὰ τὴν παρηρησίαν καὶ τὰ ἄτακτα κατωρθώματα τῆς νεότητος. Εἰς ἐκείνους ποῦ ἔχουν πολὺν καιρὸν εἰς τὴν ἀσκήσιν θὰ διδάξης μετὰ λόγον συνετὸν τὴν

70. Ἱεζ. 34, 3. 39, 19.

70α. Πράξ. 6, 4.

71. Ἑφεσ. 4, 31.

72. Α' Θεσο. 4, 1.

73. Α' Τιμοθ. 3, 15.

510

520

ὕπομohn εἰς τοὺς πειρασμοὺς ποὺ θὰ συναντοῦν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν τὴν ταπείνωσιν, τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας,⁷⁴ τὴν κατάνυξιν, τὰ δάκρυα, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐπιμονὴν τῆς προσευχῆς, τὸ μακάριον πένθος καὶ πῶς νὰ εἶναι καὶ νὰ γίνωνται μὲ λόγον καὶ μὲ παράδειγμα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἄλλων. Εἰς τοὺς ἱερεῖς τὴν εὐλάβειαν, τὴν ἡσυχίαν, τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν, τὴν ἀκριθεῖς γνῶσιν τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων⁷⁵ καὶ Παραδόσεων, τὴν ὁρθότητα τῶν δογμάτων, τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας,⁷⁶ τὴν ἐπίμονον προσευχὴν καὶ κατάνυξιν, τὴν παράστασιν εἰς τὸ θεῖον θῆμα μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ τρόμου, τὸ μυστήριον τῆς ἱερουργίας, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, διότι εἰς αὐτοὺς ἐδόθη τὸ νὰ γνωρίσουν τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν⁷⁷ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ εἶναι εἰς ὅλην τὴν ἀδελφότητα καὶ εἰς τὸν λαὸν θεῖον ἄλλας καὶ φῶς⁷⁸ ἔχοντες μέσα τῶν λόγων ζωῆς.⁷⁹

Ἐὰν δὲ κάποτε παραστῇ ἀνάγκη νὰ θυμώσης εὐλόγως καὶ νὰ χρησιμοποιήσης ράβδον καὶ ῥακτηρίαν⁸⁰ διὰ τοὺς ἀτάκτους, ὥστε νὰ ἀνακόψῃς τὸ κακὸν καὶ νὰ σταματήσῃς τὴν θανατηφόρον φθορὰν εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ μὴ χειροτερεύσῃ ἡ κακὴ τῶν διαγωγῇ καὶ διάθεσις, τοῦτο δὲν ἐκρίθη ἀνάρμοστον ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὰς διατάξεις τῶν οὐτε ἀπὸ τοὺς θεοφόρους πατέρας μας. Διότι κάθε ἐνέργεια καὶ κάθε πρᾶξις μας, ἡ ὁποία ἀνακόπτει καὶ ἀπομακρύνει τὴν κακίαν, συνεργεῖ δὲ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀρετὴν, εἶναι ἐπαινετὴ καὶ θεάρε-

74. Ψαλμ. 50, 19.

75. Εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκασιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀνομάζονται «Ἀποστολικοὶ Κανόνες» μία συλλογὴ ἀπὸ 85 κανόνων ποὺ ἀποδίδονται εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, καταδεικνύοντες ἑστῶς τὴν ἔμμεσον ἀποστολικὴν των προέλευσιν. Ἀποτελοῦν τὸ 47ον κεφάλαιον τοῦ II' βιβλίου τῶν «Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων», αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔργον τοῦ τέλους τοῦ 4ου ἢ τῶν ἀρχῶν 5ου αἰῶνος. Στρεφίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ Λαοδικείᾳ τοπικῶν συνόδων. Ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Πενθέκτης Οἰκουμ. Συνόδου (692 μ.Χ.) καὶ ἔκτοτε ἀπολαοῦσαν μιᾶς ἀναντιρρήτου καὶ καθολικῆς αὐθεντικότητος μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι δὲ ὅλος φυσικὸν ὁ Σομεὺς νὰ τονίξῃ καὶ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν μελέτην των ἐκ μέρους τῶν ἱερομονάχων του, καθ' ὅσον πραγματεύονται περὶ χαρισμάτων, περὶ χειροτονίας καὶ ἄλλων διοικητικῶν ζητημάτων καὶ περὶ εὐσεβείας.

76. Ματθ. 5, 8.

77. Ματθ. 13, 11.

78. Ματθ. 5, 18-14.

79. Φιλίπ. 2, 16.

80. Ψαλμ. 22, 4. Α' Κορ. 4, 21.

- 530 στος και δεκτη από όλους τους δικαίους. Και μάρτυς τούτου είναι ο Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος με φραγγέλιον⁸¹ ἐκτύπησε τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, διότι μετέτρεψαν εἰς οἶκον ἐμπορίου τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς⁸² καὶ ἀνέτρεψε τὰς τραπέζας τῶν ἀργυρομισθῶν.⁸³ Μὴ λοιπὸν διὰ ἀνθρώπινον ἔπαινον μόνον προσποιηθῆς πραότῃτα καὶ καταφρονήσης κάποιον μικρὸν πρᾶγμα ποῦ ἔγινε παρὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ⁸⁴ καταπατῶν τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας καὶ τὰς διατάξεις τῶν καὶ περιφρονῶν τὸν εὐαγγελικὸν θίον καὶ τὴν μοναστικὴν ζωὴν, ἀλλὰ μιμούμενον τὸν Ἰησοῦν καὶ Θεὸν σου, ὠμίλει με αὐστηρὸν τόνον⁸⁵
- 540 καὶ ὀργίζου⁸⁶ χωρὶς πάθος καὶ ζητεῖ τὸ δίκαιον διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοὺς κανόνες ποὺ ἔθεσαν οἱ Ἀπόστολοι. Πλὴν τούτων νὰ ἐξετάζῃς καὶ τοὺς λογισμοὺς τοῦ καθενὸς με ἀκρίθειαν, διὰ νὰ γνωρίζῃς ποῖοι πρέπει νὰ εὐρίσκωνται μαζί με ὅλους εἰς τὴν προσευχὴν καὶ νὰ κοινωνοῦν καὶ ποῖοι νὰ χωρίζονται καὶ νὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν τάξιν τῶν μετανοούντων ποὺ κλαίουν με δάκρυα, διὰ νὰ μὴ μεταβάλλῃς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ναὸν ἁγίου εἰς σπήλαιον ληστῶν⁸⁷ ἢ εἰς πορνεῖον⁸⁸ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ἐν γνώσει σου καὶ ἔκουσίως, διότι τότε δὲν θὰ διαφύγῃς τὴν φοβερὰν κρίσιν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ.⁸⁹
- 550 Γνώριζε δὲ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, οἱ αὐτόπται μάρτυρες καὶ μαθηταὶ τοῦ Λόγου⁹⁰ εἰς τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς τοιοούτους ἀπένειμαν καὶ τὸν κατάλληλον τόπον. Πρέπει λοιπὸν νὰ μελετᾷς πρὸ πάντων με ἐπιμέλειαν τὰς διατάξεις καὶ τοὺς κανόνες αὐτῶν, διὰ νὰ γνωρίσῃς ποῖα εἶναι τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ μὴ πίπτῃς εἰς σφάλματα μὴ ἀρμόζοντα εἰς τὴν θεοσεβειαν. «Πρέπει νὰ κάνῃς εὐλαβῇ τὰ πνευματικὰ σου τέκνα»,⁹¹ καθὼς εἶναι γραμμένον καὶ νὰ διδάξῃς εἰς αὐτὰ νὰ σέβωνται τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους τρόπους καθὼς καὶ τὰ

81. Ἰωάν. 2, 15.

82. Ματθ. 21, 13. Μάρκ. 11, 17. Λουκ. 19, 46. Ἰωάν. 2, 16.

83. Ἰωάν. 2, 15. Ματθ. 21, 12. Μάρκ. 11, 15.

84. Ματθ. 5, 19.

85. Ματθ. 9, 30. Μάρκ. 1, 43. Ἰωάν. 11, 33-38.

86. Ἰωάν. 11, 13.

87. Ματθ. 21, 13. Μάρκ. 11, 17. Λουκ. 19, 46.

88. Ἰεζ. 16, 25. 31. 39.

89. Ρωμ. 2, 3.

90. Λουκ. 1, 2.

91. Λευτ. 15, 31.

σκεύη τοῦ ἡγιασμένου ναοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς λατρείας
 560 Του, διότι ἔχει γραφῇ. «Εἶναι μακάριος αὐτὸς ποῦ στέ-
 κει μὲ τρόπον ἐμπρὸς εἰς ὅλα ἀπὸ εὐλαβειαν».⁹² Διότι ἡ
 λειτουργία τῶν τοιούτων καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐγγίξουν
 αὐτὰ ὥρισθη παρὰ τῶν Πατέρων καὶ τῶν Ἀποστόλων
 μόνον διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ ὅσους ἔχουν καθαρῇ μὲ ἀγῶ-
 νας καὶ μετάνοιαν καὶ δάκρυα πολλὰ καὶ δι' ὅσους μετέ-
 χουν εἰς τὰ ἄχραντα μυστήρια τοῦ Χριστοῦ ἡγιασμένους
 καὶ εὐλαβεστάτους μοναχοὺς. Μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς ὅλους
 καὶ εἰς ὅποιονδήποτε νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ ἅγιον θῆμα,
 570 ἁλλὰ μόνον, καθὼς ἐλέχθη, εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς
 ἡγιασμένους καὶ εὐλαβεστέρους ἀδελφοὺς καὶ πατέρας
 σου. Εἰς τοὺς ἄλλους δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀτάκτως περιπα-
 τοῦντας ἀδελφοὺς⁹³ — πρόσεχε τί σοῦ λέγω — θὰ ἀπο-
 κλείσῃς τὴν εἰσοδον. Διότι πολλοί, γινώριζε καλῶς, λό-
 γω τῆς περιφρονήσεως αὐτῶν ἀποθνήσκουν. Καὶ ὅπως
 δῆποτε, ἐάν παραμελῇς καὶ ἀφήνῃς νὰ γίνεται τοῦτο, τὸ
 αἷμα ἐκείνων ποῦ ἀποθνήσκουν ἐξ αἰτίας τούτου θὰ ζη-
 τηθῇ ἀπὸ τὰ χέρια σου.⁹⁴

Αὐτὰ, ὦ ποιμὴν τῶν προβάτων Χριστοῦ καὶ ἀκόμη
 περισσότερα, ὀφείλεις νὰ γνωρίζῃς καὶ νὰ κάνῃς μὲ προ-
 θυμίαν, διὰ νὰ προφυλάσῃς τὸ ποιμνιόν σου. Καὶ λοι-
 πόν, ἐάν κατενόησες ὅτι ἔφθασες εἰς τόσῃν μεγάλην ἱκα-
 580 νότητα καὶ ἔγινες μέτοχος τέτοιων χαρισμάτων, ὥστε νὰ
 φωτίζωνται καὶ μόνον ἀπὸ τὸ φῶς τῶν καλῶν ἔργων καὶ
 τῆς θείας σοφίας καὶ γνώσεως,⁹⁵ ποῦ ἐκλάμπει ἀπὸ σέ,
 ὅσοι σὲ πλησιάζουν γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ, ποίμαινε μὲ
 πίστιν τὰ πρόβατα⁹⁶ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν σοφὸν λόγον τῆς
 χάριτος ποῦ σοῦ ἐδόθη ἐμπράκτως, συμφώνως πρὸς τὸν
 κανόνα καὶ τὸν νόμον, ποῦ παρεδόθη εἰς σὲ ἄνωθεν, καὶ
 θόσκε τὰ ἀρνία Του⁹⁷ εἰς τὰ σωτήρια θεσκοτόπια τῶν
 ἐντολῶν Του⁹⁸ ἕως οὗ μεγαλώσουν καὶ φθάσουν εἰς
 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.⁹⁹ Ἔτσι θὰ
 590 λάβῃς πολὺν μισθὸν δι' αὐτὸ μὲ τὸ νὰ γίνῃς σύνθρονος
 καὶ ὁμόσκηνος τῶν Ἀποστόλων. Εἰδ' ἄλλως, ἐάν θέλῃς

92. Παροιμ. 28, 14.

93. Β' Θεσσ. 3, 6-11.

94. Ἱερ. 38, 6.

95. Κολοσ. 2, 3.

96. Ἰωάν. 21, 16.

97. Ἰωάν. 21, 15.

98. Ἰωάν. 10, 9.

99. Ἐφεσ. 4, 13.

νά ἀκούσης ἐμὲ πὺν φροντίζω διὰ τὴν σωτηρίαν σου, περιορίσου εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἐπεὶδὴ ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶναι πῦρ πὺν κατακαίει,¹⁰⁰ εἰς τὸν Ὅποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

100. Ἑβρ. 12, 29.

XIX

1 Περὶ τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχω-
 μεν ἐμπιστοσύνην μόνον εἰς τοὺς
 λόγους καὶ τὰς ὑποσχέσεις τῶν ἀν-
 θρώπων, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπικυρώ-
 νωμεν τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν λόγων
 ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν. Καὶ τί λογιῆς εἶ-
 ναι ἡ διάθεσις καὶ ἡ ἀγάπη ποὺ ἔ-
 χουν οἱ ἀληθινοὶ διδάσκαλοι πρὸς
 τοὺς μαθητάς τῶν καὶ ποῖα ἡ εὐ-
 σπλαγχνος ἀγάπη καὶ φροντίς τῶν
 καὶ πῶς μεσιτεύουν εἰς τὸν Θεὸν
 ὑπὲρ αὐτῶν.

ΛΟΓΟΣ ΙΘ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ὁ καθένας σας γνω-
 ρίζει πῶς ἤρχισεν ἡ ἀγάπη σας πρὸς ἐμέ, πῶς ἔγινε καὶ
 10 διὰ ποῖον λόγον. Ὅμοίως γνωρίζετε καὶ τὸ μέτρον τῆς
 πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης σας καὶ πίστεως. Διότι ἐγὼ δὲν
 γνωρίζω νὰ ὁμιλῶ ἀκριβῶς διὰ κάποιον ἀόρατον πρᾶ-
 γμα καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶμαι θέβαιος δι' αὐτὰ μόνον
 ἀπὸ τοὺς λόγους. Διότι πολλάκις ἐκεῖνο ποὺ δὲν ὑπε-
 σχέθη κανεὶς ποτὲ μὲ λόγους, ἔξαφνα τὸ ἔπραξεν καὶ
 ἐκεῖνο ποὺ συνεφώνησε μὲ ὅρκους εἰς κατάλληλον περι-
 στασιν μετεμελήθη καὶ τὸ ἡνῆθη παντελῶς. Τοῦτο δὲ
 συμβαίνει μὲ τοὺς περισσοτέρους. Διότι πράγματι εἶναι
 σπάνιοι αὐτοὶ ποὺ δὲν κλονίζονται ἀπὸ τὰς τρικυμίας
 τῆς ζωῆς καὶ δὲν πνίγονται ἀπὸ τὰς ἀκάνθας τῆς καὶ
 δὲν δελεάζονται ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ δὲν γίνονται δοῦλοι
 20 χρημάτων, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὁποίων ἐπινοεῖται κά-
 θε ψεῦδος. Διὰ τοῦτο μόνον εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποί-
 ους μᾶς παρήγγειλεν ὁ Θεὸς εἶναι ὀρθὸν νὰ ἐλπίζω-
 μεν καὶ νὰ στηρίζομεθα ὡς εἰς ἔργα θέβασα. Διότι μόνον
 ὁ Θεὸς εἶναι ἀτρεπτός καὶ δὲν ἀπεδείχθη εἰς οὐδὲν
 ψεύστης. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ στηρίζεται μόνον εἰς τοὺς λό-
 γους τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι σταθεροί, ἀλλὰ

στρέφονται καὶ πλανῶνται εἰς πολλὰ πράγματα, αὐτοὺς θὰ κρατήσῃ τὸν ἀνεμὸν καὶ θὰ χαρῇ μὲ μάταια ὄνειρα. Διότι δὲν ὑπάρχει τόσον ἀσταθὲς καὶ εὐμετάβολον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ὅσον ὁ λογισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος
 30 σταθεροποιεῖται τότε μόνον, ὅταν διαπεράσῃ τὸ σκότος, πού τὸν περιβάλλει, ἀποδιώκων ὅλα τὰ ρέοντα καὶ κτιστά καὶ αἰσθητά καὶ ἐνωθῇ τελείως μὲ τὰ ἀόρατα καὶ ἰστάμενα.² Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔτοι σκέπτομαι αὐτὰ καὶ σεῖς θεβαίως συμφωνεῖτε μαζί μου, ἀκούσατε καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς λέγω αὐτὰ καὶ τὸ πάθημα πού ἔπαθα.³

Ἦλθατε πρὸς ἐμέ μὲ φλογερὰν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην, καθὼς συνεπέρανα ἀπὸ τοὺς λόγους σας καὶ τὸ πρόσωπόν σας, καὶ δὲν ἐβιάσθητε ἀπὸ κάποιον, ἀλλὰ αὐτοπροαίρετα ἐσπεύσατε εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν. Ὁ-
 40 ταν λοιπὸν σᾶς εἶδα ἔτσι καὶ ἤκουσα ἀπὸ σᾶς τοιοῦτους λόγους θεοφιλεῖς, ἐδέχθην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν διάθεσιν καὶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλους ἔκλινεν ἡ καρδιά μου ἀπαθῶς πρὸς τὸ πρόσωπόν σας καί, ὁμολογῶ, σᾶς ἠγάπησα περισσότερο, μολονότι ἔλαβα ἐντολὴν νὰ τοὺς ἀγαπῶ ὅλους ἐξ Ἰσου. Ἀλλ' ὅταν ὁ αἴτιος τοῦ προσομιλοῦ αὐτοῦ, ὁ κύριος λέγω Θεοφύλακτος,⁴ διότι πρὸς αὐτὸν

2. Ὁ ἅγιος Συμεὼν διελὼν ἐνταῦθα διὰ τὰ «ρέοντα» καὶ τὰ «ἑστῶτα» μεταφέρει αὐτοῦσια τὴν πνευματικὴν πνοὴν τῆς παραδόσεως τῶν Πατέρων καὶ ἰδιαίτερως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Θὰ εἶναι ἀπειρία καὶ ἐπιπολαιότης, ἐάν εἴπωμεν ὅτι εἶναι μία τυχαία διάκρισις ἢ ἀπλῶς μία ἀντιθεσις. Εἶναι κάτι θαυτότερον καὶ οὐσιαστικώτερον διὰ τὴν ζωὴν τὴν πνευματικὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ «ρέοντα» ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν, εἰς τὸν χρόνον τοῦτον καὶ τὸν «χειμῶνα» τοῦ παρόντος βίου, ἐνθὲ τὰ «ἑστῶτα» ἀνήκουν εἰς τὴν αἰωνιότητα, εἰς τὴν «θεοσιδῆ» καὶ «σταθερὰν» οὐρανίαν πραγματικότητα. Ὁ παρὼν βίος ταυτίζεται μὲ τὸν «χειμῶνα», μὲ τὴν τρικυμίαν, τὴν ἀνασφάλειαν, τὴν κίνησιν καὶ τὸν θάνατον. Ὁ οὐράνιος βίος μὲ τὸ «μυστικὸν ἔαρ», μὲ τὴν γαλήνην, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἀκίνησιν καὶ τὴν ἀθανασία. Διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀληθινὴν τραγωδίαν, πτώσιν εἰς τὴν ἀβυσσον, ἡ θεώρησις τῆς παρουσίας ζωῆς ὡς μᾶς συμβατικῆς καὶ αὐτονομίου διαγωγῆς καὶ ὅχι ὡς μᾶς «εὐκαιρίας» πού καθορίζεται τὴν μέλλουσαν δόξαν, μᾶς πορείας πού στοχάζεται τὸ αἰώνιον, μᾶς «κινδυνώγιας» πού ὁδηγεῖ εἰς τὴν χάριν. Μόνον ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ αἰώνιου λαμβάνει νόημα καὶ εἰδοῖται ἡ ζωὴ τοῦ παρόντος καὶ πεπερασμένου. Καὶ ἡ βίωσις αὐτὴ ἀρχίζει «ἐνταῦθεν». Πραγματοποιεῖται ἀκατάληπτος ἐν τῷ «ρέοντι» κόσμῳ ἡ ζωὴ τῶν «ἑστῶτων».

3. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀντίδρασις μερικῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Μάκκιντος πρὸς τὸν ἅγιον Συμεὼν, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἐδέχοντο ἕνα ἰδιότοπον καὶ ἀκατάληπτον ἄνθρωπον. Αὐτοὶ φαίνεται ὅτι ἐσκέπτοντο νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Πρὸς αὐτοὺς ἀπευθύνει τὸν λόγον ἐκφράζων τὸ «πάθος» τοῦ ἕνεκα τῆς ἀλλαγῆς τιν.

4. Δὲν γνωρίζομεν ποῖος εἶναι ὁ θεοφύλακτος περὶ τοῦ ὁποῖου διμ-

- ἀπευθύνεται ὁ λόγος, ἦλθε πάλιν καὶ πολλάκις πρὸς τὴν ταπεινότητά μου με μεγάλην προθυμίαν καὶ μάλιστα με πολλὴν θερμὴν ἀγάπην, ἄλλωστε αὐτὴ λάμπει εἰς τοὺς ὕμνους ὀφθαλμοὺς καὶ δὲν δύναται νὰ κρυθῇ· αὐτός, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἐδεχόμην ὡς ἀδελφὸν καὶ τόσον τὸν ἠγάπησα, ὅσον καὶ τὸν ἑαυτὸν μου, ἐάν πιστεύῃ εἰς τὰ λόγια μου, διότι ἡ ψυχὴ μου φυσικῶς ἐκινεῖτο καί, οὕτως εἰπεῖν, ἐκαίετο ἀπὸ ἔρωτα, εἶπε τέτοιους λόγους καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Χριστὸν τοιοῦτον ὅρκον, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐπερίμενα νὰ ἀκούσω ἀπὸ αὐτόν· λόγια, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς κατέγραψε καὶ τὴν καρδίαν μου ἐπλήρωσαν ὡς θέλος· καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ἐγίναν ἀσβεστον πῦρ μέσα εἰς αὐτήν⁵ καὶ με φθείρουν καὶ με κατακαίουν — δὲν θὰ κρύψω αὐτὰ πού ἔπαθα ἀπὸ σᾶς χωρὶς νὰ σᾶς ἀδικήσω καθόλου· αὐτὰ λοιπὸν ἐξ ἔσου ἤμεραν καὶ νύκτα με κάνουν νὰ πονῶ, αὐτὰ διώκουν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ὕπνου καὶ με ἀναγκάζουν νὰ ἀπωθῶ τὴν τροφήν. Ἡ φυσικὴ δίψα ἔπαυσε μέσα εἰς τὴν διαρκὴ δίψαν μου νὰ ἴδω τὴν πραγματοποιήσιν τῶν λόγων του καὶ τὸ φῶς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου δὲν θέλω καθόλου νὰ τὸ ἀντικρύζω. Διότι ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω κάποτε τὸν ἀδελφόν μου νὰ προσέρχεται θερμῶς πρὸς τὸν νοητὸν ἥλιον. Τὰ δάκρυά μου καὶ αὐτὰ θερμότατα ρέουν καὶ προσφέρονται εἰς τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τοῦ ποθητοῦ, νὰ ἐκπλυθῇ δηλαδὴ δι' αὐτῶν καί, ἀφοῦ ἀναθλήσῃ νοερῶς, νὰ γνωρίσῃ τὸν Ποιητὴν Του. Στεναγμοὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας μου, διὰ νὰ ἀνασύρῃ ἀπὸ τὸν βυθὸν τῶν κακῶν τὴν ψυχὴν πού ἠγάπησα. Εἶμαι με τὸ πρόσωπον πεσμένος εἰς τὴν γῆν θρηνῶν διαρκῶς, διὰ νὰ σηκώσω τὸν προσφιλέστατον εἰς ἐμέ πού εἶναι πεσμένος. Τὸν Παντοκράτορα Κύριον ἐπικαλοῦμαι καὶ κράζω, διὰ νὰ ἐξαρπάσῃ ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ κοσμοκράτορος,⁶ αὐτόν πού ἐβελουσίως εἶναι αἰχμάλωτος. Κάνω ἴσως καὶ λέγω καὶ ἄλλα πού δὲν ἀρμόζει νὰ τὰ γράψω, εἶναι ὅμως γνωστὰ μόνον εἰς τὸν Θεόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου καὶ γίνονται. Καὶ ἐάν ψεύδωμαι ἢ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, ἔστω καὶ μόνον μίαν λέξιν, ἔχω εἶπει καὶ δὲν ἔκανα αὐτὰ πρᾶ-

λεῖ ὁ Συμεὼν. Πιθανῶς πρόκειται περὶ ἐνὸς μοναχοῦ τοῦ μοναστηρίου του πού εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν ἀδελφότητα καὶ ἐπανῆλθεν. Ὁ Συμεὼν ὁμιλεῖ περισσύτερον με ἐκπαινεμούς χωρὶς νὰ περιγράψῃ με ἀκριβῶς τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια, ὡς φαίνεται, εἶναι πολὺ γνωστὰ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του.

5. Ἱερ. 20, 9.

6. Ἐφεσ. 6, 12.

ξιν, νά μή λογισθῶ μέ ὅσους πιστεύουν εἰς τόν Κύριον, οὔτε τήν δόξαν τῶν ἁγίων ὡς μή ἴδω, ἀλλά νά χάσω τήν ἐλπίδα διὰ τήν ὁποίαν ἐγκατέλειψα τόν κόσμον.

- 80 Αὐτά εἶναι ἐκεῖνα πού ἔπαθα ἀπό σᾶς καί αὐτῇ ἀκριβῶς ἡ ἀδικία πού ὑπέστην. Εἶπατε λοιπόν καί σεῖς εἰς ποῖον ἀπό σᾶς προεξένησα τόσην λύπην; Ἀνταποδώσατε, ἀδελφοί, καί σεῖς ἴσῃν τήν ἀγάπην εἰς ἐμέ, ὁ ὁποῖος τυραννοῦμαι ἀπό ἀγάπην. Ἀποδείξατε τοὺς λόγους σας μέ ἔργα, διὰ νά νοιώσω μικράν ἀνακούφισιν. Φανερώσατέ μου, ἂν πράγματι μέ ἀγαπᾶτε, τὰς θουλάς τῶν καρδιῶν σας.⁷ Θέλω νά μάθω καί ἐγὼ ὅχι μόνον μέ τὰ λόγια, ἀλλά μέ τὰς πράξεις ὅτι ὁ Θεός εἶναι μαζί σας καί ὅτι δέν ἐκοπίασα ματαίως.⁸ Ἐάν δέ δέν θέλετε, διατί μέ τόν ἐρχομόν σας μοῦ ἐπεβάλατε φορτίον καί τώρα μέ τήν ἀναχώρησίν σας προσθέτετε περισσότερον φορτίον; Βάρος πού καί ἀνεκλάλητον χαράν καί ἀμέτρητον λύπην δημιουργεῖ εἰς ἐμέ παραδοξότατον. Χαράν μέν, διότι προσεύχομαι διὰ σᾶς καί εὐφραίνομαι μέ
- 90 τήν ἐλπίδα τῆς ἐπιστροφῆς σας, λύπην δέ, διότι φοβοῦμαι μήπως συμπνιγῇτε μέ τόν κόσμον καί ἐξαπατηθῇτε⁹ καί ἀποδειχθῇτε ψεῦσται ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ πράγμα πού, ὅταν τὸ σκέπτομαι, φρίττω καί ἐξίσταμαι. Καί αὐτό εἶναι ἡ φθορά τῆς ψυχῆς μου πού δέν μέ ἀφήνει νά ἀναπαυθῶ ἢ νά χαρῶ. Καί ἐξ αἰτίας αὐτοῦ περνῶ τήν ζωὴν μου μέ πένθος καί σκυθρωπότητα¹⁰ καί τήν ἀπαρνοῦμαι θρηγῶν,¹¹ διότι δέν θεωρῶ κέρδος τὸ νά σώζωμαι μόνος οὔτε θέλω νά δοξάζω τόν Θεόν χωρίς ἐσᾶς. Ἐάν λοιπόν εἶναι ἄρκετά αὐτά ἐκ μέρους μου, ἀπολογηθῇτε καί σεῖς, ἐάν θέλετε κάτι, καί εἶπατε εἰς ποῖαν μερίδα
- 100 κατατάσσεσθε καί θεβαιώσατε τόν λόγον μέ ἔργον, ὥστε ἢ νά εὐφρανθῶ ἢ νά μείνω πάλιν μέσα εἰς τήν λύπην. Ἐλπίζω δέ καί εὐχομαι, ἐλέπων ἀοράτως πρὸς τόν Κύριον, ὅτι δέν θά χρησιμοποιεῖσθε τὸ ψεῦδος καί λόγια ἀλλὰ ἀντὶ ἄλλων, ἀλλά μᾶλλον θά ἀποδείξετε ἐμπράκτως ὅσα μέ λόγια προὔπεσχέθητε. Μὴ διστάσετε λοιπόν δι' αὐτά καθόλου, ἀδελφοί μου, οὔτε νά ἀνεβοῦν διαλογισμοὶ ἀπιστίας εἰς τὰς καρδίας σας.¹² Ἀλλὰ ἀκού-

7. Α' Κορινθ. 4, 5.

8. Φιλip. 2, 16.

9. Ματθ. 13, 22. Μάρκ. 4, 19.

10. Παλμ. 34, 14. 41, 9. 42, 2.

11. Ἰων. 4, 8.

12. Λουκ. 24, 38.

σατε τοὺς λόγους τῆς ὁδύνης μου καὶ παρατηρήσατε ὅτι δὲν θὰ εἴπω τίποτε μάταιον ἢ δόλιον.

- 110 Ὑψώσατε τὸ ἐλέμματος σας εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω¹³ καὶ κατανοήσατε ποῖα καὶ πόσα ἔργα ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς. Παρατηρήσατε καὶ ἐξετάσατε ἀκριβῶς ὅτι οὔτε ἓνα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνιμον, μόνον δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνάμεσα εἰς ὅλα τὰ ὁρατά, φαίνεται ἀοράτως καὶ πιστεύεται ὅτι εἶναι ἀθάνατος. Αὕτῃ συνυπάρχουσα μὲ τὸ σῶμα καὶ κοινοῦσα εἰς αὐτὸ βλέπει καὶ κατανοεῖ τὰ ὕλικά καὶ κτιστά καὶ τὰ συνιστάμενα ἀπὸ σωματικά στοιχεῖα. Ὅταν ὅμως χωρισθῇ ἀπὸ αὐτὸ παρευθὺς χάνει κάθε γνῶσιν καὶ συναριθμεῖται μόνον μὲ τὰ αἶθλα καὶ νοητά. Ἐάν λοιπὸν φωτίζεται ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ,¹⁴ εἰσέρχεται μέσα εἰς τὸ ἄπειρον φῶς τῆς εὐσπλαγγχνου θεότητος καὶ εὕρισκει ἄρρητον καὶ ἀτελεύτητον εὐφροσύνην. Ἐάν ὅμως περικυκλοῦται ἀπὸ τὸ σκότος τῶν ἁμαρτιῶν, ὁμοίως ρίπτεται, ἀλλοίμονον, μέσα εἰς τὸ ἀτελεύτητον σκότος πού εἶναι ἀνάμικτον μὲ σφοδρότατον πῦρ.¹⁵
- 120 Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὰ εἶναι ἔτσι καὶ οἱ σὲς συμφωνεῖτε ὅτι εἶναι σωστά, τότε διατί ἀργοποροῦμεν καὶ διατί δὲν ἀποφεύγομεν τὸ πικρὸν σκότος; Διατί δὲ λέγομεν ἀλλοίμονον εἰς τοὺς κοσμικοὺς καὶ φιληδόνους καί, ἐνῶ εἴμεθα μέσα εἰς αὐτὰ καὶ ἡμεῖς, δὲν τὸ αἰσθανόμεθα. Διατί λέγετε: «Μακάριοι ὄντως, ὅσοι ἐκζητοῦν τὸν Κύριον καὶ στηρίζουν τὰς ἐλπίδας εἰς αὐτόν»,¹⁶ ἀλλ' ὅμως ἀποφεύγετε νὰ κατανοήσετε τὴν ἀθλιότητά σας; Διατί νομίζετε ὅτι ὁμολογεῖτε καὶ πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον δὲν θέλετε νὰ γνωρίζετε¹⁷ καὶ νὰ ὑπηρετῆτε; Πού ἐλπίζετε ἐγκαταλείποντες τὰ ἀγαθὰ πού εἶναι μέσα εἰς τὰ χέρια σας καὶ προσκολλᾶσθε εἰς τὰ μάταια καὶ φθαρτά;
- 130 Εἰπέ μου, διὰ νὰ στρέψω τὸν λόγον καὶ πρὸς τὸν καθένα ἀπὸ ἐκείνους πού κυριεύονται ἀπὸ τὴν ματαιό-

13. Ἡσ. 8, 21-22.

14. Σοφ. Σολομ. 17, 29.

15. Σοφ. Σολομ. 17, 5-6.

16. Ψαλμ. 77, 7.

17. Ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ ἐπιτυγχάνεται μὲ δύο τρόπους. Καὶ ὅς' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς κτίσεως καὶ τῶν δημιουργημάτων κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «τὰ ἀόρατα αὐτοῦ τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται» (Ρωμ. 1, 20). Ἀπ' ἐτέρου δὲ διὰ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος νοερώς βλέπει κατ' ἑμῶν τρόπον τὸν Θεόν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος εἶπεν: «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁρῶνται» (Ματθ. 5, 8).

- τητα τοῦ κόσμου, πῶς λέγει ὅτι: «Γνωρίζω τὰ πάντα καὶ εἶμαι θνητός καὶ ὅτι ὅλα τὰ αἰσθητὰ εἶναι σκιά καὶ ὁ θάνατος ἀπροσδόκητος καὶ ἡ δόξα τῶν δικαίων αἰώνιος καὶ ἡ αἰσχὺν τῶν ἀμαρτωλῶν ἀτελεύτητος», σὺ ὅμως ὁ ἴδιος δὲν ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ τὰ κακὰ; Διότι, ἐὰν θλέπης, διατί ἔχεις ἀμαυρώσει ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὴν
 140 ψυχὴν¹⁸ ὥς τυφλὸς ποὺ κτυπᾷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ; Ἐὰν γνωρίζῃς τὰ ἀνώτερα, διατί, ὥς ἀναίσθητος, κάνεις τὰ χειρότερα; Ἐὰν γνωρίζῃς ὅτι ὅλα τὰ αἰσθητὰ εἶναι σκιά καὶ ὅλα παρέρχονται δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ἀστειεύεις μὲ τὴν σκιάν καὶ νὰ ἀποθηκεύῃς τὰ ρέοντα; Προσφιλέστατε, ὅπως ἀκριβῶς τὸ παιδί ποὺ ἀντλεῖ νερὸ εἰς ἓνα τρυπημένον ἄγγειον, δὲν αἰσθάνεσαι — καὶ νομίζεις ὅτι ἔχεις τὸ μυαλό σου — ὅτι εἶναι πολὺ φοβερόν πρᾶγμα τὸ νὰ νομίσῃ κανεὶς ὅτι εἶναι κάτι καὶ τὸ νὰ ὑπερηφανεύεται; Διότι δι' αὐτὸν φονεύεται ἡ ἀνθρωπίνη ὑπόστασις.
- Ἄνθρωπε, πιστεύεις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός; Ἐὰν πιστεύῃς πρέπει νὰ τὸν φοβῇσαι καὶ νὰ τηρῇς τὰς ἐντολάς Του. Ἐὰν δὲ ἀπιστῇς ἐρώτησε τοῦλάχιστον τοὺς δαίμονας ποὺ ἴσως τοὺς θεωρεῖς πρὸ ἀξιοπίστους.¹⁹ Μάθε
 150 ἀπὸ αὐτοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔγινες δοῦλος καὶ τοὺς ἀκολουθεῖς κατὰ πόδας, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς πλὴν Αὐτοῦ²⁰ καὶ οὐδεὶς οὔτε ἔγινεν οὔτε δύναται νὰ γίνῃ ὁμοίός Του.²¹ Διότι αὐτὸς εἶναι ἐξουσιαστής καὶ κριτὴς καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων, δημιουργὸς τοῦ φωτός καὶ Κύριος τῆς ζωῆς. Αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τὸ ἄρρητον, τὸ ἀπρόσιτον,²² ὁ μόνος ὑπάρχων. Αὐτὸς μὲ τὴν παρουσίαν Του²³ θὰ ἀφανίσῃ ἔμπροσθέν Του τοὺς ἐχθροὺς Του²⁴ καὶ ἐκείνους ποὺ δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὰ προστάγματά Του, μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἀφανίζει ὁ ἀνατέλλων ἥλιος τὸ σκότος τῆς νυκτός. Καὶ θὰ εἶναι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀχώρητος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀχώρητα καὶ ἀκατάληπτος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀκατάληπτα, ἀποκαλυπτόμενος μόνον εἰς τοὺς ἀξι-
 160 οὺς ἀναλόγως πρὸς τὸ μέτρον τῆς πίστεως τοῦ καθενός. Οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ μέσα εἰς τὸ φῶς θὰ σκεπάζωνται μὲ

18. Ἄσμ. 1, 6. Ἰωβ 30, 30.

19. Ματθ. 8, 29. Μάρκ. 3, 11. Ἰωκ. 2, 19.

20. Δευτ. 4, 35-39.

21. Ἠσ. 40, 18.

22. Α' Τιμοθ. 6, 16.

23. Β' Θεσ. 2, 8.

24. Φαλμ. 67, 2-3. 79, 16. 96, 5.

σκοτός,²⁵ μέσα εἰς τὴν χαρὰν θὰ αἰσχύνονται καὶ μέσα εἰς τὴν εὐφροσύνην αὐτοὶ θὰ λειώνουν καὶ θὰ κατακαί-
ωνται καὶ θὰ τιμωροῦνται ἀναλόγως πρὸς τὰ ἰδικά του
πάθη ὁ καθένας, ὅπως καὶ οἱ δίκαιοι θὰ στεφανοῦνται
μέ τὰς διαφόρους ἀρετάς των.

170 "Ἐτσι λοιπὸν εἶδα μέ τὰ μάτια τοῦ σώματος νὰ εἶναι
αὐτὰ γραμμένα εἰς τὰς θεοπνεύστους Γραφάς καὶ τὰ
ἐδιδάχθην πνευματικῶς ἀπὸ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὰ
ἔγραψα πρὸς γνῶσιν σας καὶ δὲν τὰ ἐσιώπησα ἀπὸ ἀγά-
πην πολλήν. Ἰδοὺ λοιπὸν σᾶς τὰ ἐφάνέρωσα ὅλα καὶ δὲν
ἔκρυψα τὸ τάλαντον²⁶ καὶ δὲν ἐφθόνησα τὴν σωτηρίαν
σας. "Ἄς διαλέξῃ ὁ καθένας σας ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ
ἔξῃς ὅ,τι θέλει. Διότι ἐγὼ ἤδη εἶμαι ἀνεύθυνος τῆς κα-
τακρίσεώς σας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

25. Σοφ. Σολομ. 17, 19 - 20.

26. Ματθ. 25, 25.

- 1 Περὶ ὑποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς τοῦ ἰδίου θελήματος, πρὸς ἐκείνους ποὺ ἐζήτησαν νὰ τοὺς γράψῃ πῶς πρέπει νὰ ζῇ κανεὶς τὸν θῖον τῆς ἀσκήσεως. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον διὰ τὴν ζωὴν αὐτὴν νὰ ἔχῃ κανεὶς, ὡς πνευματικὸν Πατέρα, ἐμπειρον ὁδηγόν, διὰ νὰ τοῦ μάθῃ τὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν δυσκολοκατόρθωτον ἐργασίαν τῆς ἀσκητικῆς τέχνης. Περὶ τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τοὺς πνευματικοὺς πατέρας καὶ περὶ τῆς θέας τοῦ θείου φωτός, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κάθε ψυχὴ ποὺ φωτίζεται, προκόπτει εἰς ἀγάπην Θεοῦ.

ΛΟΓΟΣ Κ'¹

- 10 Ἀγαπητοὶ μου καὶ περιπόθητοι ἀδελφοί, ἐπανειλημμένως ἠθελήσατε νὰ ἀκούσετε λόγον ὠφελείας ἀπὸ τὴν μετριότητά μου, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς ταχείας ἀναχωρήσεώς σας, δὲν ἠθέλησα πρὸς τὸ συμφέρον σας νὰ σᾶς ὁμιλήσω προφορικῶς, σὰν κάτι πάρεργον, διὰ τὰ πρέποντα. Διὰ τοῦτο συμφώνως πρὸς τὴν παράκλησίν σας, ἐπροθυμοποιήθην εὐλόγως νὰ γράψω τώρα πρὸς τὴν ἀγάπην σας. "Ὅχι διὰ νὰ σᾶς νουθετήσω" (διότι καὶ ἀνάξιος εἶμαι), ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς συμβουλευσω ἀπλῶς καὶ διὰ νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω, ἐπειδὴ σᾶς ἀγαπῶ πάρα πολὺ, ὅσα γνωρίζω ὅτι ὠφελοῦν καὶ παρακινοῦν τὴν ψυχὴν, διὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον, νὰ ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὰ πάθη, νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τελείαν ἀπάθειαν. Λοιπὸν ἀπὸ πούθενά ἄλλου δὲν ἔκρινα ὀρθὸν νὰ ἀρχίσω, ὁμιλῶν πρὸς ἄνθρωπον ποὺ διψᾷ τὴν σωτηρίαν

1. Καὶ ἀπὸ τὸν τίτλον καὶ ἀπὸ τὸ προσήμιον τῆς Κατηχήσεως διαπιστώνει κανεὶς ὅτι αὕτῃ εἶναι περισσότερον μία «Κατηχητικὴ ἐπιστολὴ» ποὺ τὴν ἀπευθύνει ὁ ἅγιος Σομεὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ πατρὸς ἑνὸς λόγου ποὺ ἐξεφωνήθη εἰς τὸ μοναστήρι.

τῆς ψυχῆς του, παρὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀκατάπαυστον πηγὴν, τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν, τὴν αἰτίαν τοῦ λόγου καὶ κάθε ἐνεργείας καὶ τὸν σκοπὸν κάθε σκέψεως καὶ κάθε φροντίδος ποῦ συνοδεύεται ἀπὸ χρηστὴν ἐλπίδα. Διότι αὐτὸς εἶναι διὰ τοὺς ἀρχαρίους θεμέλιον ἀσάλευτον, διὰ τοὺς μεσαίους ἐλπίς ἀκατασίχυντος καὶ διὰ τοὺς τελείους ἀγάπη ἀχώρτατος καὶ ζωὴ ἀτελείωτητος. Τὴν ἀγίαν Του φωνὴν ἤκουσα νὰ λέγῃ εἰς ὅλους μαζί: «Ὅποιος δὲν ἀφήσῃ² πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του³ καὶ δὲν σηκώσῃ τὸν σταυρὸν του καὶ δὲν μὲ ἀκολουθήσῃ,⁴ δὲν μοῦ εἶναι ἄξιος».⁵ Λοιπὸν ἐδιδάχθην ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ἔμαθα διὰ τῆς πείρας ὅτι ἀνέφερε τὸν σταυρὸν εἰς τὸ τέλος, μόνον καὶ μόνον, διὰ νὰ μᾶς φανερώσῃ τὴν ὑπομονὴν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πειρασμούς καὶ τέλος καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐκούσιον θάνατον, τὸν ὁποῖον πολλοὶ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αἱρέσεων διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ ποικίλων θασάνων προετίμησαν. Τώρα ὁμῶς ποῦ μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ ἐπικρατεῖ θαθεῖα καὶ τελεία εἰρήνη, ἔχομεν τὴν θεβαιότητα ὅτι ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος δὲν εἶναι παρὰ ἡ παντελὴς νέκρωσις τοῦ ἰδίου θελήματος. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἐκπληρώνει τὸ ἴδιον θέλημα ἔστω καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον, δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τηρήσῃ τὸ πρόσταγμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Διὰ νὰ ὁμιλήσω λοιπὸν εἰς τὸν καθένα προσωπικῶς σὰς λέγω τὰ ἑξῆς. Ἀδελφέ, παρεκάλεσε τὸν Θεὸν ἐπιμόνως, διὰ νὰ σοῦ δείξῃ ἄνθρωπον, ποῦ θὰ ἠμπορῇ νὰ σὲ καθοδηγήσῃ καλῶς. Εἰς αὐτὸν δὲ ὀφείλεις νὰ ὑπακούσης καὶ νὰ ἐπιτελέσῃς ὅσα σοῦ λέγει χωρὶς δισταγμόν, καὶ ἂν ἀκόμη φαίνωνται ὅτι αὐτὰ κατὰ τὴν γνώμην σου εἶναι ἀντίθετα καὶ ἐπιβλαβῆ. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ καρδιά σου ἀναπαύεται πῶς πολὺ διὰ τῆς θείας χάριτος εἰς αὐτὸν τὸν πνευματικὸν πατέρα ποῦ ἔχεις, κάνε ὅ,τι σοῦ λέγει καὶ θὰ σωθῇς. Διότι εἶναι προτιμότερον νὰ ὀνομάζεσαι μαθητὴς μαθητοῦ παρὰ νὰ ζῇς ἰδιορρύθμως καὶ νὰ τρυγᾷς ἀνωφελεῖς καρπούς τοῦ ἰδίου θελήματος. Ἐὰν δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα σὲ στείλῃ πρὸς ἄλλον μὴ διστάσης καθόλου. Διότι ἀκούομεν ὅτι ὁ Παῦλος μὲν ἐφύτευσε, ὁ

2. Ματθ. 10, 38. 19, 29. Λουκ. 14, 26 - 27. 18, 29. Μάρκ. 10, 29.

3. Ματθ. 10, 37. 19, 29. Λουκ. 14, 26. Μάρκ. 10, 29.

4. Ματθ. 16, 24. Λουκ. 9, 23. Μάρκ. 8, 34.

5. Ματθ. 10, 37 - 38.

Ἀπολλῶς δὲ ἐπότισε καὶ ὁ Χριστὸς ἠύξησεν.⁶ Κάνε λοιπὸν καὶ σὺ ἀδελφέ, ὅπως εἵπομεν, καὶ πῆγαινε εἰς ἓνα ἄνθρωπον πού θά σοῦ δείξῃ ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος μυστικά ἢ φανερά διὰ μέσου ἐνὸς δούλου του. Καὶ δείξε τοιοῦτον σεβασμὸν εἰς αὐτόν, ὥς νὰ θλέπῃς καὶ νὰ ὁμιλῇς μὲ τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν καὶ ὁμοίως νὰ δέχεσαι τὴν διδασκαλίαν του. Ἐάν λοιπὸν ἀκούσῃς ἀπὸ αὐτόν: «Ἐξέλθε ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ θελήματός σου καὶ ἀπὸ τὴν συγγένειαν τοῦ φρονήματός σου»⁷ μὴ διστάσῃς οὔτε νὰ ἐντραπῇς νικώμενος ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν. Ἐάν σοῦ εἴπῃ: «Ἐλα εἰς τὴν γῆν τῆς ὑπακοῆς πού θά σοῦ δείξω»,⁸ τρέξε ἀδελφέ μου μὲ ὄλην σου τὴν δύναμιν καὶ μὴ δώσῃς ὕπνον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου⁹ οὔτε νὰ λυγίσῃς¹⁰ καὶ νὰ ἀποκάμῃς ἀπὸ ὀκηρίαν ἢ ἀπὸ ἀμέλειαν. Διότι ἴσως ἐκεῖ θά σοῦ φανερωθῇ ὁ Θεός, αὐτὸς πού σκοπεύει νὰ σὲ ἀναδείξῃ πατέρα πολλῶν πνευματικῶν τέκνων¹¹ καὶ νὰ σοῦ χαρίσῃ¹² τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,¹³ τὴν ὁποίαν κληρονομοῦν μόνον οἱ δίκαιοι.¹⁴ Ἐάν θελήσῃ νὰ σὲ ἀνεβάσῃ εἰς ὄρος,¹⁵ ἀνέβαινε μὲ ὄλην σου τὴν καρδίαν, διότι, τὸ γνωρίζω καλὰ, θά ἴδῃς τὸν Χριστὸν μεταμορφωμένον καὶ λαμπρόντα μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς Θεότητος¹⁶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καὶ ἴσως νὰ πέσῃς κάτω, ἐπειδὴ δὲν θά ἀντέχῃς νὰ θλέπῃς αὐτὰ πού ποτὲ δὲν τὰ εἶδες καὶ θά

6. Α' Κορινθ. 3, 6.

7. Γεν. 12, 1.

8. Γεν. 12, 1.

9. Παροιμ. 6, 4. Ψαλμ. 131, 4.

10. Κριτ. 7, 5.

11. Γεν. 17, 4-5.

12. Γεν. 12, 7. 17, 8.

13. Ἑβρ. 11, 9.

14. Ψαλμ. 36, 39. Ματθ. 5, 5.

15. Ματθ. 17, 1-6. Μάρκ. 9, 2-7. Λουκ. 9, 28-35.

16. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ἀνήκει ἀπεριφράστως εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς μυστικῆς Θεολογίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ πνευματικῆς ἐνδρασίως τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρώπινων πραγματικότητων τὸν καθιστοῦν μέτοχον τῆς θαθείας ἐμπειρίας ἐκείνων, δημιουργὸν μιᾶς «καινῆς» φανερώσεως τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ διδασκαλίας τῶν μεταγενεστέρων γενεῶν. Ἐν προκειμένῳ τὸ φῶς τῆς Θεότητος πού ἀναφέρει δὲν εἶναι παρὰ τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ ἐκεῖνο τῆς μεταμορφώσεως εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ, ὅπου ὁ Χριστὸς ἀπεκάλυψε τὴν δόξαν Του «ὅπου ἦν τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐκφανιζόμενος». Καὶ διὰ τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸ φῶς αὐτὸ εἶναι ἄκτιστον, θεία ἐνέργεια, ἐντελῶς διάφορον τοῦ φυσικοῦ φωτός, ὅπως τὸ προβποθεῖται ἡ Ἁγία Γραφή, ὅπου τὸ διατύπωσαν οἱ προγενέστεροι τοῦ Συμεὼν Πατέρες καὶ ὅπως τὸ ἐξέφραξε συστηματικῶς ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμῆς (14ος αἰών).

ἀκούσης ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς καὶ θὰ ἴδῃς νεφέλην νὰ σὲ σκεπάζῃ καὶ προφήτας ποῦ θὰ παραστέκωνται καὶ θὰ βεβαιοῦν ὅτι αὐτὸς εἶναι Θεὸς καὶ Κύριος ζώντων καὶ νεκρῶν.¹⁷

80 Ἐάν σὲ προστάξῃ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃς, περιτριγύρισε τὰς πόλεις¹⁸ μαζί του μὲ θάρρος, διότι θὰ ὠφελήθῃς πάρα πολύ, ἐάν εἶσαι προσηλωμένος εἰς αὐτὸν καὶ μόνον. Ἐάν τὸν ἴδῃς νὰ τρώγῃ¹⁹ μὲ πόρνας καὶ τελῶνας²⁰ καὶ ἁμαρτωλοὺς, μὴ σκεφθῇς τίποτε τὸ ἐμπασθὲς καὶ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ ὅτι εἶναι ὅλα ἀπαθῆ καὶ ἅγια καὶ φέρε κατὰ νοῦν τὸ: «Ἐγὼ εἰς ὅλους τὰ πάντα,²¹ διὰ νὰ κερδίσω τοὺς πάντας»,²² θεωρῶν αὐτὸν ὅτι συγκαταθαίνει εἰς τὰ ἀνθρώπινα πάθη. Ἀλλὰ νὰ μὴ ἔχῃς καθόλου ἐμπιστοσύνην οὔτε εἰς τὰ μάτια σου. Διότι καὶ αὐτὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπατηθοῦν, καθὼς ἡ πέτρα μοῦ ἐδίδαξεν. Ἀκολουθῶν αὐτὸν καὶ ὑπακούων εἰς ἐκεῖνα ποῦ σοῦ λέγει, μὴ προσέξῃς εἰς τοὺς συζῶντας μαζί σου²³ οὔτε νὰ εἴπῃς διὰ κάποιον: «Κύριε εἰς αὐτὸν τί θὰ συμβῇ»;²⁴ Ἀλ-

90 λὰ πάντοτε πρόσεχε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἔχε πρὸ ὀφθαλμῶν σου τὸν θάνατον καὶ ἐξέτασε συνετὰ μὲ ποῖαν ἀρετὴν θὰ δοξάσῃς τὸν Θεόν.²⁵ Μὴ ὑπερηφανευθῇς ἐξ αἰτίας τοῦ διδασκάλου σου, ὅταν τιμᾷσαι ἀπὸ ἀνωτέρους ἀνθρώπους οὔτε ἐάν ὑπακούουν εἰς σὲ πολλοὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ὀνόματός του, ἀλλὰ νὰ χαίρεσαι περισσότερο, ἐάν τὸ ὄνομά σου ἔχει γραφῇ εἰς τὸν οὐρανόν²⁶ τῆς ταπεινώσεως. Ἐάν βλέπῃς ὅτι οἱ δαίμονες τρέμουν καὶ τὴν σκιάν σου ἀκόμη,²⁷ ὅχι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ ἀποκλειστικά εἰς τὴν πρεσβείαν τοῦ πατρὸς σου ἀπόδωσε αὐτὸ καὶ θὰ σὲ φοβηθοῦν περισσότερο.

100 Ἐάν σοῦ εἴπῃ νὰ καθήσῃς εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον του, δέξου αὐτὸ μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ ἐπιφύλαξε εἰς αὐτὸν σιωπηλῶς σεβασμὸν καὶ τιμὴν καὶ μὴ ἐγγίσης κάτι

17. Ματθ. 22, 32. Μάρκ. 12, 27. Λουκ. 20, 38. Πράξ. 10, 41-42. Ρωμ. 14, 9.

18. Ματθ. 9, 35.

19. Ματθ. 9, 11. Μάρκ. 2, 16. Λουκ. 15, 2.

20. Ματθ. 21, 31.

21. Α' Κορινθ. 9, 22.

22. Α' Κορινθ. 9, 19.

23. Ἰωάν. 21, 19-20.

24. Ἰωάν. 21, 21.

25. Ἰωάν. 21, 19.

26. Λουκ. 10, 20.

27. Λουκ. 10, 20. Πράξ. 5, 15.

- ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα χωρὶς τὴν εὐχὴν του, ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰς ἄλλον νὰ δώσης ἢ νὰ τολμήσης νὰ τιμήσης κάποιον χωρὶς τὴν γνώμην του καὶ τὴν ἐντολήν του. Ἐάν δὲ σὲ προσκαλέσῃ τελευταῖον ἀπὸ ὅλους μὴ εἴπῃς: «Θὰ καθίσω ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν», γνωρίζων ὅτι αὐτὴ ἢ θεοῖς ἡτοιμάσθη δι' ἄλλους²⁸ καὶ ἀκούων ὅτι: «Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ εἶναι πρῶτος, ἄς γίνῃ ὁ τελευταῖος»,²⁹ δέξου τὴν τελευταίαν θέσιν ὡς πρόξενον διὰ τὴν πρώτην³⁰ καὶ ἀγάπησε τὸν διδάσκαλον ποὺ φροντίζει καλῶς νὰ κερδίσης τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα διὰ μέσου τῶν ἐντολῶν. Καὶ ἀκόμη μὴ θουτήξης ἀπὸ θράσους τὸ χέρι σου συγχρόνως εἰς τὸ τρυβλίον.³¹ Διότι δὲν ἀγνοεῖς ποῖος ἐτόλμησεν αὐτό.³² Ἐάν θελήσῃ νὰ σοὺ πλύνῃ τοὺς πόδας, δεῖξέ σεβασμὸν εἰς αὐτόν,³³ σὰν εἰς Κύριον καὶ διδάσκαλον³⁴ καὶ ἀρνῆσαι τὴν προσφορὰν. Ἐάν δὲ ἀκούσῃς: «Δὲν ἔχεις θέσιν μαζὶ μου, ἐάν δὲν σοὺ πλύνω τοὺς πόδας»,³⁵ δώσε μὲ προθυμίαν νὰ πλύνῃ καὶ ὅλον σου τὸ σῶμα,³⁶ διὰ νὰ μάθῃς ἐκ τῶν γενομένων τὸ μέγα ὕψος τῆς θεοποιῦ ταπεινώσεως καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῇς, ἐάν ἔχῃς συνείδησιν, πολὺ περισσότερο τότε παρὰ ὅταν θὰ ἐνιπτες τοὺς πόδας τοῦ πατρός σου. Ἐάν καθημένος εἰς τὴν τράπεζαν εἴπῃ: «Ἐνας ἀπὸ σᾶς θὰ μὲ παραδώσῃ³⁷ ἢ μοὺ εἶναι σκάνδαλον»,³⁸ μὴ κρίνῃς τὸν δόλον, ἀλλὰ, ἐάν σὺ γνωρίζῃς, ὁμολόγησέ τον. Εἰ δὲ μὴ πρόσπεσε μὲ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τοὺς πόδας του καὶ μετὰ δακρύων ἐρώτησε: «Μήπως εἰμαι ἐγὼ Δέσποτα»;³⁹ Διότι κάνομεν πάρα πολλὰ σφάλματα⁴⁰ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ.⁴¹ Δὲν εἶναι συμ-

28. Μάρκ. 10, 37-40.

29. Μάρκ. 9, 35. 10, 44.

30. Λουκ. 14, 10.

31. Ματθ. 26, 23.

32. Ματθ. 26, 25. Ἰωάν. 13, 26. Ἀναφέρεται εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν σκηνὴν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ὅπου ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν μαθητῶν «μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύρις;» ἀποκαλύπτει τὸν παραδιδόντα Αὐτόν: «ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ τρυβλίᾳ (=πινάκιον, ποτήριον), οὗτός με παραδώσει».

33. Ἰωάν. 13, 5-6.

34. Ἰωάν. 13, 13.

35. Ἰωάν. 13, 8.

36. Ἰωάν. 13, 9.

37. Ματθ. 26, 21. Μάρκ. 14, 18. Ἰωάν. 13, 21.

38. Ματθ. 16, 28, 18, 7, 26, 24-31. Μάρκ. 14, 21-27.

39. Ματθ. 26, 22, 25.

40. Ἰακ. 3, 2.

41. Πράξ. 3, 17.

φέρον σου νά πέσης εἰς τὸ στήθος τοῦ πατρός σου. Διότι ἂν καὶ ὁ Ἰωάννης ἔπεσεν εἰς τὸ στήθος τοῦ Χριστοῦ μεθάρρος, ὡς εἰς ἄνθρωπον, ἐξ ἀγάπης πολλῆς,⁴² ὁμως μαζί με ὅλους καὶ αὐτὸς ἔλαθε τὴν ἐντολὴν νά ἀποκαλῇ τὸν ἑαυτὸν του ἀχρεῖον δοῦλον, ὅταν τηρήσῃ τὰ πάντα.⁴³

- 130 Ἐὰν ἴδῃς τὸν ὁδηγόν σου νά θαυματουργῇ καὶ νά δοξάζεται, πίστευσε καὶ εὐφραίνου καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεόν, διότι εἶδες ἕνα τοιοῦτον διδάσκαλον. Ἐὰν ὁμως ἴδῃς νὰ τὸν περιφρονοῦν ἢ καὶ ἀκόμη νὰ τὸν κτυποῦν⁴⁴ καὶ νὰ τὸν σύρουν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν φθονοῦν, μὴ κλονισθῇς, ἀλλὰ ὡς ἄλλος θερμὸς Πέτρος λάβε τὴν μάχαιραν καὶ κόψε ὄχι μόνον τὸ αὐτί,⁴⁵ ἀλλὰ καὶ τὸ χέρι καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκεῖνου ποὺ τολμᾷ νά ὀμιλῇ ἐναντίον τοῦ πατρός σου ἢ νὰ τὸν προσβάλῃ. Καὶ ἂν ἀκόμη κατηγορηθῇς ὅπως ἐκεῖνος, ὅπωςδῆποτε περισσότερον θὰ ἐπαινεθῇς διὰ τὴν πολλὴν σου ἀγάπην καὶ πίστιν. Ἐὰν δὲ φοβηθῇς ὡς ἄνθρωπος καὶ εἴπῃς: «Δὲν γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον»⁴⁶ μετὰ τοῦτο κλαῦσε δι' αὐτὸ πικρῶς⁴⁷ καὶ μὴ σὲ καταλάβῃ ἡ ἀπόγνωσις, διότι εἶμαι θέβαιος ὅτι πρῶτος ἐκεῖνος θὰ σὲ ἐπαναφέρῃ πλησίον του. Καὶ ἐὰν ἴδῃς νά σταυρώνεται αὐτὸς ὡς κακοῦργος⁴⁸ καὶ νά ὑποφέρῃ ἀπὸ τὰ κτυπήματα κακούργων ἀνθρώπων, ἐὰν δύνασαι ἀπόθανε μαζί του. Ἐὰν ὁμως ὄχι, μὴ συμμετέχῃς εἰς τὴν μερίδα τῶν κακῶν, ὡς κακὸς καὶ προδότης, οὔτε νά λάβῃς μέρος μαζί των εἰς τὸν φόνον ἀθώου,⁴⁹ ἀλλὰ ὡς δειλὸς καὶ μικρόψυχος ἐγκατάλειψε ἐπ' ὀλίγον τὸν ποιμένα καὶ φύλαξε εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν σου. Καὶ ἐὰν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμά, ἐπίστρεψε πάλιν καί, ὡς μάρτυρα, σεβάσας αὐτὸν περισσότερον. Ἐὰν ὁμως ἀποθάνῃ ἀπὸ τὰς θλίψεις, μὲ θάρρος ζήτησε τὸ σῶμά του⁵⁰ καὶ τίμησέ το πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅσον ὅταν παρίστασο ἐμπροσθεν ἐμφύχου σώματος. Ἀλειψέ το μὲ πολυτελῆ μύρα καὶ ἐνταφίασέ το.⁵¹ Διότι ἂν καὶ δὲν θὰ ἀναστηθῇ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ὁμως θὰ ἀναστηθῇ μετ' ὅλους κατὰ

42. Ἰωάν. 13, 23.

43. Λουκ. 17, 10.

44. Ματθ. 26, 27.

45. Ματθ. 26, 51.

46. Ματθ. 26, 73.

47. Ματθ. 26, 75. Λουκ. 22, 62.

48. Λουκ. 23, 32.

49. Παροιμ. 1, 11. Ματθ. 23, 30. 27, 4. 24.

50. Μάρκ. 15, 43.

51. Ματθ. 26, 12. Ἰωάν. 19, 40. Μάρκ. 16, 1.

τὴν ἐσχάτην ἡμέραν. Πίστευε δὲ ὅτι παραστέκει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὲ παρησίαν, ἂν καὶ ἔθεσες τὸ σῶμά του εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐπικαλέσῃ ἀδιστάκτως τὴν πρεσβειάν του. Καὶ θὰ σὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ θὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ κάθε κακόν. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃς⁵² θὰ σὲ ὑποδεχθῇ καὶ θὰ σοὺ ἐτοιμάσῃ κατοικίαν αἰώνιον.⁵³

Καί, ἐὰν μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶπομεν, σὲ καλέσῃ κατ' ἰδίαν καὶ σὲ προτρέψῃ νὰ ζήσης εἰς τὴν ἡσυχίαν⁵⁴ καὶ σοὺ εἴπῃ: «Κάθησε ἐδῶ καὶ μὴ ἐξέρχεσαι, μέχρις ὅτου ἐνδυθῇς δύναμιν ἐξ ὕψους»⁵⁵ ὑπάκουσε μὲ ἐλπίδα θεθαίαν καὶ χαρὰν ἀμέτρητον. Εἶναι, ἀδελφέ μου, ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος ἀψευδὴς καὶ ἀληθινός. Διότι θὰ ἔλθῃ καὶ τώρα ἐπάνω σου ἡ ἰδίᾳ δύναμις τοῦ Παναγίου Πνεύματος⁵⁶ φανερούμενη ὅχι ἐν εἰδει πυρὸς αἰσθητῶς οὔτε μὲ θόρυβον πολὺν καὶ δυνατόν ἀνεμόν⁵⁷ — διότι αὐτὰ ἐγίναν τότε διὰ τοὺς ἀπίστους —, ἀλλὰ θὰ σοὺ φανερωθῇ νοερῶς ἐν εἰδει φωτὸς νοητοῦ μὲ τελείαν γαλήνην καὶ χαρὰν, πρᾶγμα ποὺ εἶναι προσέμιον τοῦ αἰωνίου καὶ πρώτου φωτὸς καὶ λάμψης καὶ ἀκτὺς τῆς αἰωνίου μακαριότητος.⁵⁸ Μόλις λοιπὸν φανῇ αὐτὸ ἀφανίζεται κάθε ἐμπαθὴς λογισμὸς καὶ ἀπομακρύνεται κάθε πάθος ψυχικόν καὶ θεραπεύεται κάθε σωματικὴ ἀσθένεια. Τότε καθαρίζονται οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας καὶ βλέπουν ἐκεῖνο ποὺ εἶναι γραμμένον εἰς τοὺς μακαρισμούς.⁵⁹ Τότε ἡ ψυχὴ βλέπουσα, ὅπως εἰς τὸν καθρέπτην, καὶ τὰ μικρὰ τῆς σφάλματα ὁδηγεῖται εἰς ἄβυσσον ταπεινώσεως καί, κατανουοῦσα τὸ μέγεθος τῆς δόξης, πληροῦται μὲ πλήρη χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἐκπληττομένη ἀπὸ τὸ ἀπροσδόκητον θέαμα χύνει πηγὰς δακρύων. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀλλοιώνεται τελείως ὁ ἄνθρωπος καὶ γνωρίζει τὸν Θεὸν καὶ γνωρίζεται αὐτὸς πρῶτα ἀπὸ Αὐτόν.⁶⁰ Διότι μόνον αὐτὴ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ κάνει τὸν ἄν-

52. Β' Κορινθ. 5, 8.

53. Ἰωάν. 14, 1-2.

54. Μάρκ. 6, 31.

55. Λουκ. 24, 49.

56. Πράξ. 1, 8.

57. Πράξ. 2, 3.

58. Σοφ. Σολομ. 7, 26. Ἑβρ. 1, 3.

59. Ματθ. 5, 8.

60. Πρῶτα γνωρίζει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, γίνεται δηλαδὴ οἰκετὸς εἰς αὐτόν, ἐνώναται διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸν ἐπισκέπτεται καὶ τὸν φωτίζει καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὅ,τι ἐγένεν ὁ Θεός

θρωπον νά περιφρονῇ ὅλα τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια, τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα, τὰ θλιβερά καὶ τὰ χαρμόσυνα. Τὸν καθιστᾷ συγχρόνως καὶ φίλον Θεοῦ καὶ υἱὸν Ὑψίστου καί, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς ἀνθρώπους, Θεόν.⁶¹

Αὐτὰ λοιπὸν ἔγραψα εἰς τὴν ἀγάπην σου, ὥστε, αὐτὰ ἀκριβῶς πού παρεκάλεις νά ἀκούσης μίαν φοράν ἀπὸ τὴν ἀθλιότητά μου, νά τὰ ἔχῃς γραπτῶς καὶ νά τὰ ἀναγνώσκῃς ὅποτε θέλεις. Καὶ ἐάν πιστεύῃς ὅτι σοῦ τὰ παραγγέλλει δι' ἐμοῦ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, κατ' οἰκονομίαν καὶ διὰ τὸ συμφέρον σου, ὅλα θά πραγματοποιηθοῦν μετὴν σειρὰν, καθὼς εἶπομεν, καὶ ὅσα ἡμεῖς παρελείψαμεν, διότι εἶναι πολλά, θά σοῦ τὰ διδάξῃ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός.

Ἐάν δέ σοῦ φανοῦν ἄπιστα καὶ δέν σοῦ ἀρέσουν, συγχώρησέ με, διότι σέ συμβουλεύω ὅσα γνωρίζω, καὶ ἀκολουθῇσε ἐκείνους πού γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀνώτερα. Ὅμως πρόσεχε, ἀδελφέ μου, μήπως ἀκολουθήσῃς, χωρὶς νά τὸ θέλῃς, χειρότερους. Διότι ἀληθῶς εἶναι σπάνιοι καὶ μάλιστα τῶρα ἐκεῖνοι πού γνωρίζουν νά ποιμαίνουν καὶ νά ἰατρεύουν ψυχὰς λογικάς. Διότι πολλοὶ ἴσως προσεπάθησαν τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἀγρυπνίαν⁶² καὶ τὴν εὐλάβειαν ἢ καὶ τὰ ἀπέκτησαν μετὴν πρᾶξιν καὶ πολὺ εὐκόλως οἱ περισσότεροι ἔχουν τὴν δυνατότητα νά ἀποστηθίσουν καὶ νά διδάσκουν μετὰ λόγια. Ἀλλ' ἐκεῖνοι πού μετὰ τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα κόπτουν τὰ πάθη καὶ ἀγωνίζονται νά ἀποκτήσουν κατὰ τρόπον ἀναφαίρετον τὰς περιεκτικὰς ἀρετὰς εἶναι πολὺ ὀλίγοι. Περιεκτικὰς δὲ ἀρετὰς λέγομεν τὴν ταπείνωσιν, τὸν φονευτὴν τῶν παθῶν καὶ πρόξενον οὐρανίου καὶ ἀγγελικῆς ἀπαθείας καὶ τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία πάντοτε ἀνεβαίνει καὶ πάντοτε ὑ-

δαὶ αὐτόν. Ἐάν δὲν γνωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, δέν εἶναι δυνατόν νά τὸν γνωρίσωμεν. Ὁ Χριστὸς πρῶτος ἐνηνθρώπησεν καὶ ἐγένεν «ἐν πᾶσι» ὡς εἰς ἕξ ἡμῶν καὶ ὕστερα καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν τὴν δυνατότητα τῆς γνώσεώς Του.

61. Ψαλμ. 81, 6. Διηγράφονται μέχρις ἐδῶ ἀνεπαναλήπτως οἱ χαρακτηρισμοὶ καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς μετὰ ἐμφασιν ἐπὶ τῆς σηματοῦσας καὶ τοῦ ρόλου του διὰ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν. Ὁ πνευματικὸς πατὴρ εἶναι ἡ ζῶσα εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ὃ δὲ ὑποτακτικὸς ἀπελκεῖ νά προσδότην εἰς αὐτόν ὡς εἰς τὸν Χριστόν. Ἡ ὑπακοὴ εἰς αὐτόν ταυτίζεται μετὰ τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὅλην τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν του καὶ μέχρι τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Εἶναι ἕνας χρισματοῦχος, ὠδηγημένος ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ θεωρεῖται καρπὸς τῶν ἐντόνων προσευχῶν τοῦ ὑποτακτικοῦ, ἀποκαλύψας αὐτὸν ὁ Θεὸς «ἡ μυστικῶς δι' ἑαυτοῦ ἢ φανερώς διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ». Ὁ ὑπακούων εἰς αὐτόν μιμεῖται τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι δὲν ἐγκατέλειψαν τὸν Χριστὸν οὐδ' ἐπὶ στιγμήν.

62. Β' Κορινθ. 6, 5, 11, 27.

- 210 πάρχει⁶³ καὶ πάντοτε ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς⁶⁴ καὶ προσθέτει πόθον ἐπάνω εἰς τὸν πόθον καὶ ἔρωτα ἐπάνω εἰς ἔρωτα, (ἢ ἀγάπη) ἀπὸ τὴν ὁποίαν χορηγεῖται ἡ τελεία διάκρισις πού ὁδηγεῖ ὀρθῶς ἑαυτὴν καὶ τοὺς ἀκολουθούσους της καὶ διαπερᾶ τὴν νοητὴν θάλασσαν ἀνεμποδίστως.⁶⁵ Αὐτὴν εὐχομαι νὰ σοῦ χάριση ὁ Θεὸς καὶ μάλιστα τῶρα, διὰ νὰ διακρίνης θεαρέστως τὴν κατάστασίν σου καὶ νὰ ἐνεργήσης καὶ νὰ ἀγωνισθῇς ἔτσι, ὥστε νὰ εὕρῃς τὸν Χριστὸν καὶ τῶρα ῥηθὲν καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ σοῦ δωρίσῃ πλουσίως τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐλλάμψεως του. Καὶ εὐχομαι νὰ μὴ ἀκολουθήσης λύκον⁶⁶ ὡς ποιμένα, οὔτε νὰ εἰσχωρήσης εἰς ἀσθενοῦσαν ποίμνην,⁶⁷ οὔτε νὰ μείνης μόνος σου, ὥστε νὰ μὴ γίνῃς τροφή τοῦ ψυχοφθόρου, τοῦ διαβόλου, ἢ ἀπὸ τὴν σφοδρὰν ἀσθενεῖαν νὰ ἀποθάνῃς ψυχικῶς ἢ ὑποκύπτων μόνος σου νὰ κερδίσης τὸ οὐαί.⁶⁸ Διότι αὐτὸς πού θὰ παραδώσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς καλὸν διδάσκαλον, δὲν θὰ φροντίσῃ διὰ κάτι ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ θὰ ζήσῃ ἀμέριμνα καὶ θὰ σωθῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
- 220

63. Α' Κορινθ. 13, 8.

64. Φιλιπ. 3, 13.

65. Σαφ. Σολομ. 10, 18.

66. Ματθ. 7, 15.

67. Ἰεζ. 34, 4.

68. Ἐκκλ. 4, 10.

**ΣΥΜΕΩΝ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ**

ΤΟΜΟΣ 2

ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ Ζ' — Κ'

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν: Basile Krivochéine,
Syméon le Nouveau Théologien :
Katéchèses, II (Sources chrétiennes No 104),
Paris 1964, σελ. 48 - 348.

VII

- 1 Περὶ προσπαθείας τῆς εἰς τοὺς συγγενεῖς. Καὶ τίς ἡ ἀπάτη αὐτῆς καὶ εἰς οἶον βόθρον καὶ δεσμὸν κατάγει τοὺς κρατουμένους ὑπ' αὐτῆς. Καὶ περὶ ἀπογνώσεως καὶ τῆς ἐν ταύτῃ διαφορᾶς. Καὶ τί ἐστὶ τὸ « Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισ-
5 θεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. »

Λόγος Ζ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὡς ὠφελόν γε αἰ σιωπᾶν, ἡδυνάμην καὶ τὰ ἑαυτοῦ κακὰ ἀποκλαίεσθαι καὶ μηδέποτε διδασκάλου ἔργῳ ἐπιχειρεῖν ἢ κατηχεῖν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἢ καὶ ὅλως
10 ἄλλοις ὑποδεικνύειν τὰς τῆς σωτηρίας ὁδοὺς, οὐχ ὡς ἐναντίου ὄντος τοῦ πράγματος τῇ τοῦ Θεοῦ ἐντολῇ, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ εὐπροσδέχτου ὑπάρχοντος αὐτῷ, ἀλλ' ὅμως ἑμοῦ ἀναξίου τυγχάνοντος τοῦ τοιοῦτου πνευματικοῦ ἔγχει-
ρήματος, διὸ καὶ δέδοικα, ὁ ταπεινός, μὴ καὶ ἐπ' ἑμοὶ τὸ
15 Δαυιτικὸν ἐκεῖνο προσφορώτατα λεχθήσεται ῥῆμα· « Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· "Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώ-
ματά μου καὶ ἀνολαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. »
20 Ἀλλ' ἰδωμεν, εἰ δοκεῖ, τίς ἐστὶν ὁ μισῶν παιδείαν καὶ τίς ὁ ἐκβάλλων τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. Ὁ μὴ πειθόμενος τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις μισεῖ τὴν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου παιδείαν καὶ βύει τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι λόγον τῆς ἐσχάτης ἀναποδόσεως τῶν ἁμαρτωλῶν ἢ τοῦ
25 πυρὸς ἐκείνου τοῦ αἰωνίου καὶ τῶν κολάσεων τοῦ ἔξου καὶ τῆς κατακρίσεως τῆς αἰωνίου ἐκείνης, ἀφ' ἧς οὐκ ἐν διαδραῖ-
σαι τὸν ἀπαξ ἐμπεσόντα εἰς τὰς τιμωρίας αὐτῆς. Ὁ δὲ μὴ πάσῃ ἰσχύϊ καὶ δυνάμει ψυχῆς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ πρὸ

τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἔχων αἶψα καὶ φυλάττων αὐτάς, ἀλλὰ
 30 καταφρονῶν μὲν αὐτῶν, προτιμῶν δὲ τὰ ἐναντία τούτων
 καὶ ποιῶν αὐτά, ἔστιν ὁ ἐκβάλλων τοὺς λόγους εἰς τὰ ὀπίσω .
 Καὶ ἵνα ἐξ ἑνὸς σαφές ὑμῖν ποιήσω τὸ τοῦ λόγου προκείμενον,
 ὅταν ὁ μὲν Θεὸς προστάσῃ καὶ διαρρήδην βοᾷ · « Μετα-
 νοεῖτε, ἡγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν » καὶ πάλιν ·
 35 « Σπουδάσατε εἰσελθεῖν διὰ τῆς πύλης τῆς στενῆς », ὁ δὲ
 ταῦτα ἀκούων οὐ μόνον οὐ προαιρεῖται μετανοεῖν καὶ
 βιάσασθαι ἑαυτὸν εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ἀλλὰ καὶ
 διερχόμενος πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐν μετεωρισμῶ
 καὶ διαχύσει ψυχῆς, προστιθεὶς τοῖς ἑαυτοῦ κακοῖς καθ'
 40 ὥραν κακὰ καὶ ἄνεσιν σώματος καὶ θεραπείαν ὑπὲρ τὴν
 δέουσαν χρεῖαν ἐπιζητῶν, ὅπερ τῆς πλατείας μᾶλλον καὶ
 εὐρυχώρου ὁδοῦ σημεῖόν ἐστι καὶ οὐχι τῆς στενῆς καὶ
 τεθλιμμένης, τῆς φερούσης εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, οὕτω
 τοῖνον καὶ ὁ τοιοῦτος ἐκβάλλει τοῦ Θεοῦ τοὺς λόγους εἰς
 45 τὰ ὀπίσω καὶ τὰ ἑαυτοῦ θελήματα, μᾶλλον δὲ τὰ τοῦ
 διαβόλου, ποιεῖ.

Ἄ καὶ γὰρ πρῶτος, ὁ ταλαίπωρος, ἐκπληρῶν καὶ ἐν λάκκῳ
 βορβόρου κείμενος καὶ ἐν αἰσθήσει ὑπάρχων τῶν ἰδίων
 κακῶν, βοῶν κάτωθεν κράζων καὶ τοὺς ἔξωθεν παριόντας
 50 ἅπαντας προσφωνῶν · « Πόρρω που τοῦ δεινοτάτου τούτου
 λάκκου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν , ἥτις ἐστὶν
 ὁ Χριστός , πορεύεσθε ! Καὶ μηδεὶς ἐκκλίνῃ δεξιᾷ ἢ
 ἀριστερᾷ καὶ ὧδε σὺν ἡμοῖς τῷ παναθλίῳ καὶ δυστυχεῖ
 ἐμπεσεῖται καὶ στερηθεῖ μετὰ τῶν ἐπιγείων καὶ τὰ ἐπουράνια
 55 ἀγαθὰ. » Ἐπειδὴ δὲ διὰ πολλῶν τῶν ἑαυτοῦ μηχανημάτων ὁ
 παμπόνηρος διάβολος καὶ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν εἰς τὸ
 τοιοῦτον βάραντον τοὺς πλείονας ἢ καὶ σχεδὸν ἅπαντας ὁμοῦ,
 οἷονεὶ συμφορῆσας, κατὰ καιροὺς ἀπορρίπτει, ἔστι δὲ καὶ
 διὰ μιᾶς ταύτης, τῆς πρὸς τοὺς συγγενεῖς λέγω προσπάθειας,
 60 ἥ καὶ ὡς σχοινίῳ χρώμενος, ὁ ἐχθρὸς ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου
 τραχήλῳ ἀποδεσμῶν ἄγει καὶ συμπεριάγει πάντας τοὺς τὸν
 τοιοῦτον καταδεξαμένους δεσμὸν, εἰς κρημνοὺς φρικτοὺς τε
 καὶ βάρανθρα ἀμαρτημάτων χαλεπὰ καὶ ἀσύγγνωστα καὶ εἰς
 αὐτὸν καταποντίζει τὸν τῆς ἀπογνώσεως λάκκον, καὶ ἐν
 65 πυθμένι ᾧδου καταβιδάσας καὶ ἐνδεσμήσας ἀφήσῃ, φύγωμεν,
 ἀγαπητοί, τὸν ὄλεθρον τοῦτον, παρκαλῶ.

- Πανούργως γὰρ ἐνριζοῖ ἐν τοῖς τοιοῦτοις καὶ σεσοφισμένως ἐμποιεῖ τὴν ἀπόγνωσιν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥς μὴτε νομίζειν τούτους ἐν ἀπογνώσει γενέσθαι, μὴτε πείθεσθαι ταῖς θείαις
- 70 Γραφαῖς, μὴτε μὴν πιστοὺς ἡγεῖσθαι τοὺς περὶ τοιοῦτων λέγοντας πρὸς αὐτούς, πάντα δὲ δεύτερα τῆς ἐαυτῶν τιθέναι φρονήσεως ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀφροσύνης καὶ ἀναισθησίας, καὶ δεδεμένους ὄντας ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἀναλήγτους διὰ
- 75 τὸ εἰς πλῆθος ἐμπεσόντα κακῶν τῆς ἐαυτοῦ σωτηρίας ἀπογινώσκειν τινά, καὶ ἕτερον τὸ ὡς καλῶ τῷ κακῷ χρᾶσθαι καὶ ἐν πληροφορίᾳ εἶναι ὅτι καλὸν τι ποιεῖ. Ὁ μὲν γὰρ πρότερος, εἰ περὶ μετανοίας καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας διδασχθῇ καὶ μάθῃ ὅτι οὐκ ἔστι πλῆθος ἁμαρτιῶν ὃ μὴ
- 80 ἐξελείφει ἢ μετάνοια καὶ ὅτι « ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις » καὶ ὅτι « χαρὰ μᾶλλον γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι », ἴσως ἐαυτοῦ γενόμενος καὶ κατανυγείς, ἐπιθυμήσειε ποτε τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀπαλλαγῆναι κακῶν καὶ τοῦ δυσθαστάτου
- 85 φορτίου κουφισθῆναι τὸ αὐτοῦ συνειδός, διαναστήσεται καὶ πάντα ἄλλα — τὰ βιωτικά λέγω — εἰς οὐδὲν λογισθήσεται καὶ τῇ μετανόᾳ θερμῶς προσέλθῃ · ὁ δὲ δεύτερος, δυσανακλητότερος ὢν, εἰς ἅπαν ἀπαναίνεται τοῖς τοιοῦτοις φαρμάκοις ἰατρευθῆναι. Πῶς γὰρ καὶ ἰατρευθῆναι καταδέχεται, ὁ
- 90 μὴδὲ ὅτι ἐν νόσῳ ἢ πτώματι κεῖται ὀλως πειθόμενος ; Οὐδαμῶς !

- Ἄλλὰ δέον ἡμᾶς λόγοις πρότερον, καθ' ὅσον οἰοί τε ὤμεν, πνευματικοῖς, ἐκ τε τοῦ θείου Εὐαγγελίου καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων Γραφῶν ἀναλεξαμένους, πληροφορησάμενοι καὶ δεῖξαι
- 95 αὐτοῖς, πῶς μὲν τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀπαρξάμενοι, ἐκκλίναντες ἡπατήθησαν, πῶς δὲ ὁ ἐχθρὸς αὐτοὺς μεμονωμένους εὐρών τὸ τῆς προσπαθείας σχοινίον ἀπατηλῶς τοῖς ἐαυτῶν τραχήλοις ἐμπεριέδωκεν. Ἐπειτα καὶ πῶς αὐτοὺς εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἁμαρτημάτων ἐμπεριήγαγε · καὶ μετὰ ταῦτα
- 100 δεῖξομεν αὐτοῖς καὶ πῶς τῷ βαθυτάτῳ λάκκῳ ἐναπέριψε, καὶ ποῦ καὶ πῶς ἐν τῷ ἅδῃ καταβιδάσας, τὸ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν σχοινίον ἐναπέδωκε, καὶ ὥς οὐκέτι δυναμένους ἐλευθερωθῆναι καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀνελθεῖν, ἀφείλετο αὐτοὺς ὑπεχώρησε. Καὶ οὕτω τοὺς πειθομένους τοῖς λόγοις τῆς
- 105 θείας Γραφῆς καὶ εἰς συναίσθησιν τῶν οἰκείων ἐρχομένους

κακῶν καὶ συνομολογοῦντας καὶ οὕτως ἔχειν συντιθεμένους τὰ κατ' αὐτούς, τηνικαῦτα καὶ τὰ φάρμακα τοῖς τραύμασιν ἀρμόζοντα διὰ τῶν λόγων αὐτῶν ἐπιδώσομεν.

- Μέλλοντί μοι δὲ πρὸς τὰς ἀποδείξεις τῶν πραγμάτων
- 110 ἔλθειν καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦ λόγου τῷ ἀλόγῳ καὶ ἀμαθεῖ ἐπειγομένῳ ἀναδέξασθαι, συνεῦξασθαι δέομαι πάντων ὑμῶν, ἵνα ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος παιδρύτερον ἐπιλάμψασα ὅλην μου καταφώτιση τὴν διάνοιαν καὶ τὸν νοῦν καὶ δῶῃ ἀξίως εἰπεῖν τι, οὐχὶ διὰ τὴν ἐμὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν
- 115 ὑμετέραν ὠφέλειαν, ἐνηχοῦσα οἷον αὐτὴ τοὺς λόγους ἅμα τε τῷ ταύτης φωτὶ φαίνουσα καὶ ὑποδεικνύουσα πάντα ἅπερ προείπομεν, καὶ οἰονεῖ πως λέγουσα πρὸς ἡμᾶς· « Ἴδε ἡ ὁδός. Ἴδε ἡ ἐκπτώσις αὐτῆς, Ἴδε ὁ ἐχθρὸς, τὸ σχοινίον. Ἴδε ὁ ἀδελφός, πῶς μετὰ χαρᾶς τὸν δεσμὸν καταδέχεται.
- 120 Ἴδε ποῦ συρῶν ὁ διάβολος αὐτὸν ἀποφέρει », καὶ πάντα καθεξῆς ἀνελλιπῶς ὑποδείξασα καὶ πῶς τοὺς ἐκείνου βρόχους δυνηθῶμεν διαφυγεῖν ἐκδιδάξασα, πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἐλευθέρους ἡμᾶς συμπαραλαβοῦσα ἀνέλθῃ. Τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως ἢ γένηται ἡμῖν δυνατόν, εἰ μὴ ἄνωθεν καὶ ἐξ
- 125 ἀρχῆς τοῦ βίου καὶ τῆς εἰς τὸ μοναχικὸν στάδιον εἰσόδου ἡμῶν τὸν λόγον ἀναγαγόντες, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ποιησόμεθα. Οὕτω γὰρ καὶ ὡς ἐν ὁδῷ βαδίζων ὁ λόγος, ἅπερ ὑπέσχετο διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος καθαρῶς τοῖς προσέχουσιν ἀποδείξειεν. Ἀλλὰ μὴ ἀποκάμητε, ὠφέλιμος γὰρ ὁ λόγος,
- 130 καθ' ὅσον ἐστὶ καὶ θεόπνευστος, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, κατὰ τὸν εἰρηκότα σοφόν, καὶ αὐτὴ ἡμῶν ἡ πνοὴ ἐν χειρὶ Θεοῦ τοῦ πεποιηκότος ἡμᾶς.
- Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Υἱὸς ὧν γνήσιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὁμοουσίος τε καὶ ὁμοφυὴς καὶ
- 135 ὁμόδοξος, σύνθρονός τε καὶ ὁμόθρονος, ἐν τῷ Πατρὶ μένων καὶ ὁ Πατὴρ ἐν αὐτῷ, πρὸς τὴν ὑμετέραν ταλαιπωρίαν καὶ κάκωσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὴν ἡμῶν τὴν δουλείαν ἣν διὰ τῆς ἀμαρτίας τῷ ἀπατήσαντι ἡμᾶς ἐχθρῷ ἐδουλεύσαμεν ἀπιδῶν καὶ κατελεήσας ἡμᾶς τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ
- 140 καὶ βουλευθείς ἐξελέσθαι τῆς δουλείας καὶ αἰσχίστης πλάνης ἡμᾶς, κατήλθεν ἐκεῖθεν ὅλως τοὺς πατρώους κόλπους μὴ λιπῶν, ὡς οἶδεν αὐτός, καὶ γενόμενος ἐπὶ τῆς γῆς, ἐμπεριπατήσας τε καὶ συναναστραφεὶς ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις οὖσιν ἀμαρτωλοῖς, καὶ προστάγματα δοὺς σωτηρίας τοῖς

145 ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, ἀνῆλθεν αὐθις πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα μετὰ δόξης, παραγγείλας αὐτοῖς καὶ εἰπὼν · « Πορευθέντες, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει διδάσκοντες » πάντας, οὐχὶ τὸδε « τηρεῖν » ἢ τὸδε, ἀλλὰ « πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν ». « Πάντα » δὲ
 150 εἰπὼν οὐδὲν ἀφῆκεν ὁ μὴ φυλάξαι προσέταξεν . Εἶτα τί ; « Ὁ πιστεύσας, φησί, καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται . »

Ἄρα οὖν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐγνώτε τί ἐστὶ τοῦτο ὁ λέγει · « Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς », εἶτα πάλιν ·
 155 « Ὁ ἀπιστήσας », ἣ καὶ περὶ τούτου εἶπω πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ; Δοκεῖ γὰρ εὐληπτον εἶναι καὶ ἀπλοῦν τὸ λεγόμενον, ἔχει δὲ ἐγκεκρυμμένα εἰς βάθος αὐτοῦ τὰ νοήματα.

Πίστιν ἐνταῦθα οὐ ταύτην λέγει ὅτι Θεὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς μόνον, ἀλλὰ τὴν περὶ πασῶν τῶν παρ' αὐτοῦ λεχθεισῶν
 160 ἀγίων ἐντολῶν περιεκτικωτάτην πίστιν τὴν συνέχουσάν πως ἐν ἑαυτῇ πάσας τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς καὶ πιστεύουσας μηδὲν εἶναι ἄργον μέχρι καὶ μιᾶς κεραίας ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ πάντα ἕως ἐνὸς ἰώτα · ζωὴ καὶ ζωῆς αἰωνίου · πρόξενον ὥς ἂν ὁ πιστεύων οὕτως ἔχειν αὐτάς καὶ διὰ τοῦ ἀγίου
 165 βαπτίσματος συνταξάμενος ταῦτα πάντα φυλάσσειν καὶ ἀπαρλείπτως ποιεῖν σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας ἐν τινι τοῖς λόγοις αὐτοῦ μέχρι καὶ μιᾶς, ὥς εἴρηται, κεραίας ἢ ἐνὸς ἰώτα, ὥς αὐτὸν ἐκείνον ὅλον ἀπαρνησάμενος, κατακριθῇ. Καὶ εἰκότως · ὁ γὰρ εἰς τὰ μεγάλα πιστεύσας αὐτῷ — ὅλον
 170 ὅτι Θεὸς ὢν ἀτρέπτως ἐγένετο ἄνθρωπος, ὅτι ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ὅτι ἀναστὰς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰσῆλθε καὶ ὥφθη τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, ὅτι ἀνελήφθη καὶ κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὅτι μέλλει ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ πρότερον δηλονότι ἐξαναστήσας πάντας ἡμᾶς,
 175 τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τεχθήσεσθαι μέλλοντας, — λέγοντι δὲ αὐτῷ · « Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ ὑπὲρ ἁργοῦ λόγου λόγον δώσουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως » ἀπιστῶν, πῶς ἄρα πιστὸς ἔσται καὶ μετὰ πιστῶν
 180 συγκαταριθμηθῇ ;

Ὁ τοίνυν ἐπ' ἐκείνοις τοῖς φρυκτοῖς καὶ ὑπὲρ νοῦν καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην διάνοιαν πιστεύων Χριστῷ καὶ τοῖς γεγονόσι καὶ μέλλουσι γενέσθαι παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου

- ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πειθοχρῶσαν ἔχων καὶ συντιθεμένην
 185 αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἀπιστῶν δὲ αὐτὸς ὀπηνίκα λέγοντος
 ἀκούει· « Ὁ θελὼν ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν
 καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι » καὶ·
 « Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος »
 καὶ ὅτι « Ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
 190 αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς
 καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ
 ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς » καὶ ὅτι « Ὁ
 λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων ἐλάχιστος
 κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν », πῶς ἔ
 195 τοιοῦτος πιστὸς καὶ οὐχὶ μᾶλλον ὥς ἀπιστος ἢ καὶ χείρων
 ἀπίστου κατακριθήσεται; « Ὅτι ἐν μὲν τοῖς μερίζουσιν ὁμολογεῖ
 πιστεῦειν Χριστῷ, ἐν δὲ τοῖς ἐλαχίστοις ὥς ψευδομένου
 καταφρονεῖ αὐτοῦ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ καὶ Δεσπότου· καὶ
 πιστεῦειν λέγων ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτῷ ὥς Θεῷ, ὥς τῷ τυχόντι
 200 ἀνθρώπῳ διαπιστεῖ λέγοντι ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον
 δώσουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· καὶ οἶται
 γελῶν καὶ αἰσχρολογῶν καὶ μτασιολογῶν σωθῆναι, ταλανί-
 ζοντος ἐκείνου τοὺς γελῶντας καὶ μακαρίζοντος τοὺς
 πενθοῦντας· ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν μὴ ἀπαρνούμενος μηδὲ τὸν
 205 σταυρὸν βαστάζων, ἀκολουθεῖν νομίζει τῷ δι' αὐτὸν
 σταυρωθέντι Χριστῷ· καὶ πλεῖον φιλῶν τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς,
 ἄξιον εἶναι αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἔχει. Οὕτως ἄρα
 καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρχόμενοι δῆθεν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς ἀποταγῆς
 καὶ οὐ μισοῦντες ἅπαντας τοὺς ἑαυτῶν συγγενεῖς, ἔτι δὲ καὶ
 210 τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀπαρνούμενοι, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας καὶ
 ἀγαπῶντες αὐτοὺς μᾶλλον, μαθηταὶ εἶναι τοῦ Χριστοῦ
 ματαίως νομίζουσι· καὶ λύοντες καθ' ὅραν οὐχὶ μίαν καὶ
 τὴν ἐλαχίστην τῶν ἐντολῶν ἀλλὰ πολλὰς καὶ μεγάλας,
 οὐδὲν ἄλλως ἐναντίον ποιεῖν τι νομίζουσι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ
 215 μεγάλους ἑαυτοὺς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ οὕτως ἔχοντες
 ὑπολαμβάνουσιν ἔσσεσθαι· καὶ τὸ μεῖζον ἀπάντων κακῶν,
 ὅτι οὐχὶ παράβασιν ὅλως ταῦτα ἐντολῆς εἶναι λέγουσιν,
 ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀντιποιουμένους τοῦ λόγου τῆς
 ἀληθείας, πείθειν ἀσυνέτως ἐπιχειροῦσιν. Ἄλλ' ἐπὶ τὸ
 220 προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

Πάντα τοίνυν ὅσα τοῖς ἀποστόλοις ὁ Λειτουργὸς καὶ Θεὸς
 ἐνετείλατο, ὁμοίως καὶ ἡμᾶς φυλάττειν προσέταξεν, ἅπερ ἐν

- τῷ κόσμῳ φυλάττει δυνάμεθα μὲν οὐ προκิริούμεθα δὲ διὰ
τὸ ἀσθενεῖν ἡμᾶς τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ τῇ εἰς Χριστόν .
- 225 Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι μαρτυροῦσι πάντες οἱ πρὸ νόμου
καὶ ἐν νόμῳ καὶ μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος παρουσίαν μετὰ
παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τῶν ἐν ἅπασι βιωτικοῖς μεριμνῶν
καὶ φροντίζον ἐνχρηστέησαντες τῷ Κυρίῳ, κεχωρισμένοι
τούτων ἀπάντων τῇ ἀπροσπαθεῖ προαιρέσει γενόμενοι καὶ
- 230 ὑπὲρ τοὺς ἐν ὅρεσι καὶ σπηλαίοις λαμπρότεροι τῇ πίστει
καὶ τῇ βίῳ ἀναφανέντες. Διὰ τοῦτο τοιγαροῦν τῇ ἐντολῇ τοῦ
Κυρίου χρώμενοι βοηθῶ — ὥς δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν
ἀσθένειαν λεχθεῖσιν —, πᾶσιν ἀποτασσόμεθα καὶ τῇ στενῇ
καὶ τεθλιμμένῃ ὁδῷ προσερχόμεθα καὶ οἰοεῖ πως τοῦ
- 235 κόσμου σωματικῶς καὶ τῶν τοῦ κόσμου ἀπατεμνόμεθα,
καὶ οὕτως ἀπ' ἄλλης χώρας καὶ τόπου καὶ πόλεως πρὸς
ἐτέραν ἀπαίροντες κατοικίαν καὶ μονὴν ἀφικνούμεθα, εἰς τὸ
στάδιον τῆς γυμνασίης τῶν ἀρετῶν διὰ πολιτείας οἰοεῖ καὶ
ἀσκήσεως κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἕκαστος βαδίζοντες
- 240 ἡ καὶ ὀξυποδοῦντες καὶ τρέχοντες. Τί τοῦτο ; Ἵνα τὴν
ἀπροσπάθειαν τῶν εἰρημένων κτησώμεθα. Διὰ τοῦτο γὰρ
καὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀπαίροντες, αὐτίκα ταῖς ἐντολαῖς
ἐπόμενοι τοῦ Κυρίου καὶ τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ πειθαρχοῦντες,
ἀπαρχόμεθα τῆς εἰς οὐρανοὺς φερούσης ὁδοῦ.
- 245 Σκόπει μοι δὲ ἐντεῦθεν ἄρτι καλῶς τῶν λεγομένων τὴν
δύναμιν. Ὑποζωγράφει μοι τῷ νοῦ ὁδὸν τετριμμένην ὅλην
τοῖς ποσὶ τῶν προλαβόντων καλῶς. Ἐνθεν τε κάκειθεν ὄρη
μοι νόει καὶ ὕλας καὶ κρημνοὺς καὶ σκοπέλους καὶ φάραγγας,
σὺν ταῦτοις δὲ πεδίον καὶ παραδείσους τόπους τε τερπνοὺς
- 250 καὶ οὐσκίους καὶ ὠραιότατους καὶ παντοδαποὺς καρποὺς ἐν
αὐτοῖς, εἰτα θηρίων πλῆθος πολὺ καὶ ληστῶν καὶ ἀνδροφόνων
κατὰ τόπους ἐγκεκρυμμένα συστήματα. Τούτων οὕτως
ἐχόντων οὐδὲν ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων ἢ δελεᾶσαι καὶ τὴν
αἵσθησιν ἡμῶν κατασεῖσαι ἢ παραβλάψαι δυνήσεται, ἐπομέ-
- 255 νους τοῖς προλαβοῦσιν ἀγίοις καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν πορευο-
μένους ἢν κάκεινοι ἐβάδισαν. Πορευομένων γὰρ ἡμῶν ἐν τῇ
ὁδῷ τῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐντολῶν καὶ διερχο-
μένων ἀμεταστρεπτί μέσον ἀπάντων τῶν εἰρημένων, οὐδεὶς
οὔτε τῶν ληστῶν ἐκείνων οὔτε τῶν θηρίων φανερώς καὶ
- 260 ἀναιδῶς ἡμῖν ἐπιδαίνει ἢ τολμᾷ προσεγγίσει ἡμῖν, καὶ

μάλιστα ἐὰν ὁδηγῶ ἐπακολουθῶμεν καὶ συνοδοιπόροις
 συμπορευώμεθα ἀγαθοῖς. Πλὴν ὅμως ποτὲ μὲν μακρόθεν,
 ποτὲ δὲ ἔγγιστα γεγονότες, οἱ μὲν ἀπειλαῖς χρώνται καὶ
 φονίῳ πρὸς ἡμᾶς βλέπουσιν ὄμματι, οἱ δὲ δελεασμοῖς τισι
 265 καὶ κολακείαις καὶ φιλικαῖς ὁμιλίαις. Ἀλλὰ μὴν ὑποδεικ-
 νύουσιν ἡμῖν καὶ τὰς τῶν τόπων τερπνότητας κατὰ χάραν
 καὶ τὴν ὠραιότητα τῶν καρπῶν καὶ παραινέουσι μικρὸν
 ἀναπαύσασθαι εἰς παραμυθίαν τῶν πόνων τῆς ὁδοιπορίας
 καὶ φαγεῖν ὑποτίθενται ἀπὸ τῶν καρπῶν τὸ ἥδὺ πλέον
 270 ἐπιφερομένων τῆς ἐνούσης αὐτοῖς θεωρίας, καὶ πολλὰς
 ἐτέρας ἐπινοοῦσι τὰς πάγας ἡμῖν καὶ ποικίλας τὰς ἀφορμάς·
 οὐκ ἐν ἡμέρᾳ δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς νυξί, καὶ
 οὐδὲ ἐγρηγορότων μόνον ἀλλὰ καὶ καθευδόντων, ἡμῖν
 ἐπανίστανται, ποτὲ μὲν γαργαλισμοῖς καὶ ἐκκρίσεις, ποτὲ
 275 δὲ βρωμάτων ἀπηγορευμένων γεύσεις, ἄλλοτε δὲ καὶ μετὰ
 φανῶν καὶ λαμπάδων ὥσει ξιφῆρεις λησται ληστρικῶς
 ἐπερχόμενοι θάνατον ἡμῖν ἐπιτείουσιν, ἐκταράσσειν ἡμᾶς
 οἰόμενοι καὶ τῆς εὐθείας παρατρέψαι ὁδοῦ. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν
 ἀδύνατον ἡμῖν ὑποτίθενται τὸ μέχρι τέλους ὑπενεγκεῖν τὰ
 280 ἐν τῇ ὁδῷ δυσχερῇ, οἱ δὲ καὶ ἀνόνητα ταῦτα καὶ μηδὲν τοὺς
 κοπιῶντας ὠφελεῖν δυνάμενα. Ἄλλοι ὅτι οὐδὲ ἔστι ποτὲ
 τέλος τῆς ὁδοῦ ταύτης οὐδὲ ἔσεται λέγουσι, δεικνύοντες ἐκ
 τῶν μὴ κατορθωκότων τινὰς καὶ μάλιστα τοὺς ἐγχερονίσαντας
 εἰς τὴν ἄσκησιν καὶ μηδεμίαν ἐκ τοῦ χρόνου εὐρόντας
 285 ὠφέλειαν διὰ τὸ μὴ ἐν γνώσει καὶ εὐσεβεῖ λογισμῷ τρέχειν
 αὐτοὺς ἐν τῷ δοκεῖν τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν, ἀλλ' ἰδιορρυθμίᾳ
 καὶ οἴησει τοῦτο ποιεῖν, οἷς εἰκότως καὶ τὰ κατὰ Θεὸν
 αὐτῶν διαδήματα περικόπτεται, δειλαιομένοις καὶ ὑποστρέ-
 φουσιν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἀμελείας τῶν
 290 πονηρῶν ἐμπαρέχουσιν εἰς τὸ ἐργάσασθαι εἰς αὐτοὺς τὰ
 δοκούντα αὐτῶν.

Ἀλλὰ τί θέλω πάντα ὑμῖν ἐξηγήσασθαι τοῖς πνευματικοῖς
 μου ἀδελφοῖς, καὶ ἰδοὺ εἰσιν ἀριθμῶ μὴ καθυποβαλλόμενα,
 τὰ τοῦ ἀντικειμένου ἡμῖν διαβόλου καὶ τῶν αὐτοῦ πονηρῶν
 295 πνευμάτων ἐνεδρά τε καὶ δεινὰ πανουργεύματα! ἀλλὰ τὰ
 πλεῖστα παρὰ τοῖς σπουδαίοις διερευνᾶσθαι ἔσας καὶ
 παρασχὼν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων τὰς ἀφορμάς, ὃ
 ἐπηγγειλάμην ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ ἀποδεῖξαι κειράσμαι· τί δὲ
 ἔστι τοῦτο; ὁ δεσμὸς τῆς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἡμῶν

390 προσπαθείας καὶ ὅπως δεσμεῖ ἡμᾶς δι' αὐτῆς ὁ διάβολος, καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ τῶν ἄλλων παθῶν τὴν ἀνδρείαν ἐπιδειξαμένους καὶ τὸν στέφανον ἄραντας, καὶ δι' ἧς ἡμᾶς τῷ σκότει καὶ τῇ ἀπωλείᾳ δυστυχῶς ὁ πονηρὸς παραπέμπει.

Καὶ σκόπει μοι πάλιν ἀκριβῶς τοῦ λεγομένου τὴν δύναμιν.

305 Κατανόησον σεαυτὸν ἐν τῇ εἰρημένῃ ὁδῷ ἢ ἐπιβάντα ἀρτίως αὐτῆς ἢ ἐπ' αὐτῇ ἐπὶ χρόνους βαδίσαντα καὶ παρὰ πάντων ἐκείνων τῶν εἰρημένων θηρίων τε καὶ ληστῶν πολλὰ μὲν παθόντα ἐξ ὧν προειρήκαμεν, τῇ χάριτι δὲ Χριστοῦ μήτε κολακείαις ἀπατηθέντα, μήτε τῇ ὠραιότητι τῶν φαινομένων

310 κλαπέντα πρὸς ἡδονήν, μήτε φόβῳ καμφθέντα ἢ ἀπειλαῖς πρὸς τὸ ἐκκλῖναι τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἢ παύσασθαι τοῦ πρόσω βαίνειν, μήτε μὴν εἰς τὰ ὀπίσω στραφέντα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ εὐτονώτερον τρέχοντα. Ἄρα οὖν οὕτως τρέχοντός σου ἡρέμησε τοῦ μηκέτι πολεμεῖν σε ὁ Σατανᾶς ἢ ποτὲ ἡρεμήσει;

315 Οὐμενοῦν οὐδαμῶς! Ἄλλ' εἰδὼς ὅτι ἐντολὴν ἡμῖν δέδωκεν ὁ Θεὸς ἀπαρνήσασθαι πατέρα καὶ μητέρα καὶ πᾶσαν ἀπλῶς συγγένειαν σαρκικὴν, ἐτι δὲ καὶ ὅλους ἡμᾶς αὐτοὺς ὁ μόνον δὲ ἄλλ' ὅτι συνεθέμεθα τῷ Θεῷ, ὅτε τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ προσήλθομεν, καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων

320 φυλάξασθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἴσχυσεν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀπάντων τι κατὰ σοῦ, τί ποιεῖ; Πρῶτον τὴν τῶν ἰδίων μνήμην ἀνακινεῖ καὶ ἀνανεοῖ ἐν ἡμῖν, ἔπειτα καὶ ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν τὰ περὶ ἄλλων καὶ πρὸς ἄλλους εἰρημένα ἐπὶ ἀνατροπῇ θολερά καὶ παραβάσει τῆς ἐντολῆς ἡμῖν ὑπο-

325 τίθῃσι λέγων· «Τίμα τὸν πατέρα σου, φησὶν ἡ θεία Γραφή, καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκειῶν τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει· ὁ γὰρ μὴ προῖστάμενος τῶν οἰκειῶν, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, τὴν πίστιν ἤρνηται», ἀγνοῶν ὁ δόλιος, ὡς εἰκός, ὅτι ταῦτα εἴρηται οὐχ ἵνα πλεον τοῦ Θεοῦ τοὺς

330 γεννήσαντας ἡμᾶς ἢ τοὺς συγγενεῖς ἀγαπῶμεν καὶ προτιμῶμεν αὐτούς τῆς ἀγάπης ἐκείνου, ἀλλ' ἵνα ὑπακοὴν παιδεύωμεν καὶ μάθωμεν ὅτι, εἰ πρὸς τοὺς γεννήσαντας ἡμᾶς ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ ὑποταγὴ καὶ τιμὴ, πόσω μᾶλλον ἢ πρὸς αὐτόν, τὸν αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς πεποικηκότα Θεόν; Οἰκεῖοι

335 δὲ τοῦ σπέρματος ἡμῶν, ὧ ἀπατεῶν — καλὸν γὰρ πρὸς αὐτόν ἀντιστρέφει τὸν λόγον —, οὐχ οἱ συγγενεῖς ἀλλ' οἱ οἰκεῖοι εἰσι τῆς πίστεως, οὗς, ὡς εἰκός, ἀγνοεῖς καὶ δολίως ὑποσπεῖρεις ἡμῖν τὴν κατὰ σάρκα συγγένειαν, σπουδάζων

- κατάγειν ἡμᾶς εἰς τὴν φιλίαν αὐτῶν καὶ προσπάθειαν.
- 340 Τοιγαροῦν καὶ ὅτε τῆς ἀπάτης αἰσθανθῶμεν καὶ ἐν γνώσει γενώμεθα, εἴτε ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν εἴτε ἀπ' ἄλλων τῶν ὁδηγούντων ἢ συμπορευομένων ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Κυρίου ἡμῖν, τί πάλιν πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ ἀφανεῖ κινήματι τῆς καρδίας ὑποψιθυρίζει; « Σὺ, φησὶν, ἀπὸ γε τοῦ παρόντος εἰς ἄλλα
- 345 μέτρα καὶ εἰς ἄλλην ἐφθασας προκοπὴν, ἣν οὐδεὶς τῶν συνόντων σοι ἐπίσταται ἀδελφῶν, ἀπροσπάθειάν τε ἐκτήσω καὶ ἀπάθειαν παντελῇ. Διὸ καὶ εἰ θέλεις, ὑπερορᾶς καὶ καταφρονεῖς τῶν συγγενῶν σου, καὶ οὐδέν σοι ὅλως μέλλει περὶ αὐτῶν. » Ταῦτα ὑποτιθέμενος ἐν τῷ κρυπτῷ, παριστᾷ
- 350 ἴσως καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν συγγενῇ ἢ κατὰ διάνοιαν ἢ καὶ σωματικῶς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ τοιαῦτα ὑποβάλλει λέγων αὐτῷ · « Πῶς τὸ τοῦ Θεοῦ πλάσμα ἀπολέσθαι ἐάσεις, ἵνα παρομοιωθῇ τοῖς κτήνεσι καὶ ὑπὸ ἀγνωσίας εἰς τὴν τῶν ἀλόγων τάξιν καταπέσῃ; Οὐκ ὀρέξεις χεῖρα, οὐ διανοίξεις αὐτοῦ τὸν νοῦν, οὐ ποιήσεις αὐτὸν τὸν πεποιηκότα γνωρίσαι Θεόν; Καὶ ποῖαν ἄρα τὴν ἀπολογίαν ἔξεις ἢ τί ἐρεῖς ἐν τῇ
- 355 ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ; » Εἰτα παυσάμενος ἀνιστορεῖν ποιεῖ τοῦτον ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ὥσανεὶ συμπαθείας δάκρυα χέειν καὶ οἶνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ προσφέρειν αὐτὸν ὡς δῶρον εὐπρόσδεκτον
- 360 ἐν τῷ λέγειν ἐν ἑαυτῷ · « Ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα μου ἔσται », καὶ · « Ἐφ' ὅσον πάλιν ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε », καὶ πάλιν · « Ὃς ἐγένετο πατὴρ ὀρφανῶν » καὶ τὰ ἐξῆς. Ταῦτα δὲ πάντα πλάνη σαφὴς καὶ ἀπάτη τοῦ πονηροῦ.
- 365 Ὅτε δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μὴ πείσθῃ τις, ἀλλ' ἔτι δὴ ἀναβάλλεται καὶ τῷ πονηρῷ ἀντιλέγει · « Πάντως, φησὶν, ὃ ὀφείλω ποιῆσαι τῷ συγγενεῖ μου, τοῦτο ποιήσω εἰς ξένον, τὸν κατὰ Θεὸν μᾶλλον συγγενῇ μου ὄντα ἢ κατὰ σάρκα », ἀποκρίνεται ὁ δόλιος ἐχθρὸς καὶ λέγει αὐτῷ · « Καὶ πάντως
- 370 οὕτω φροντίζει τῶν πάντων ὁ Θεὸς καὶ οὕτως οἱ πάντες εἰς γνῶσιν καὶ πίστιν αὐτοῦ ἐνάγονται · σὺ μὲν διὰ τῶν σῶν συγγενῶν εἴτε καὶ ἄλλοτριων, αὐτὸς δὲ πάλιν διὰ σοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἕτεροι. Τίς δὲ ἄρτι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ὡς σὺ; Ἡ καὶ ποῦ ἐάσεις αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ εὐθύς λύκου
- 375 κατὰδρωμα γένηται καὶ ἀπολέσει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἣν αὐτὸς ζημιωθήσῃ, ἐὰν καταλείψῃς πάντως αὐτόν; » Τότε δὴ τότε καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀπατηθεὶς ἴσταται καὶ εὐλόγως κατα-

δέχεται δεσμευθῆναι τῷ σχοινίῳ τῆς προσπαθείας καὶ
 δεσμευθεὶς παρὰ τοῦ Σατανᾶ οὐκέτι ἀντιλέγει, πειθαρχήσας
 380 τοῖς λόγοις αὐτοῦ.

Καὶ ὅρα μοι πανουργίαν τοῦ δεινοῦ τούτου καὶ ψυχοφθόρου
 ληστῆ! Δεσμεύσας οὖν αὐτὸν τῇ προσπαθείᾳ οὐκέτι ἐν
 τῇ ὁδῷ συμπεριπατεῖ μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ὀχλεῖ, τό γε νῦν
 ἔχον, περὶ τούτου αὐτόν, ὡς ἂν μὴ γνωσθῇ αὐτοῦ ἡ ἐπιβουλή.

385 Ἄλλὰ τί ; Τὸ ἄκρον οἶονεὶ τοῦ σχοινίου λαβόμενος καὶ
 μακρὰν γεγωνῶς, ἀποκρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ σκότει,
 ὁ τοῦ σκότους ἀληθῶς ἀρχηγός, ἀφείς αὐτῷ τὴν περὶ τοῦ
 συγγενοῦς φροντίδα καὶ μέριμναν. Οἶδε γὰρ ὅτι ἐκεῖνος
 ἀντ' αὐτοῦ διηνεκῶς ὀχλεῖ καὶ νύσσει αὐτόν. Τούτου οὖν
 390 γενομένου, ἐπὰν πρὸς μέριμναν τὴν οἰανοῦν χωρήσῃ τοῦ
 συγγενοῦς ἔνεκα, ἐκκλίνει τῆς βασιλικῆς καὶ εὐθείας ὁδοῦ
 ἧς ἀπήρξατο· καὶ ὅσον ἐκκλίνει, ὁ ἐχθρὸς εἰς βάθος που τῆς
 αὐτοῦ σκαιωρίας μεθίσταται καὶ ἐνδότερον ὑπαισερχόμενος
 395 κρύπτεται, ἔχων ἐν ταῖς αὐτοῦ χερσὶ τὸ δῆθεν σχοινίον τῆς
 προσπαθείας καὶ κρατῶν αὐτὸ ἀσφαλῶς καὶ σπουδάζων
 ὅπως μὴ γνωσθῇναι αὐτῷ.

Τῆς οὖν ὁδοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐκπεσὼν, πρόσεχε τί ἄρχεται λέγειν
 ἐν ἑαυτῷ· «Ψυχὴν ὁ σώσας, ὡς ὁ κτήσας.» Καὶ οὕτω πείθει
 ἑαυτὸν ὅτι χριστομίμητον ἔργον ἐπεχείρησε ἐπιτελέσαι. Καὶ
 400 εἰ μὲν ἔστι γνῶριμος τῶν κατὰ κόσμον τισίν, ἀπέρχεται πρὸς
 αὐτοὺς καὶ ποτὲ μὲν παρ' ἀξίαν αὐτοὺς κολακεύει καὶ
 ἐπαινεῖ, ποτὲ δὲ ἀποτόμως ἐπιπλήττειν ἐπιχειρεῖ. Ἄλλοτε
 γαστρίμαργον ἑαυτὸν ἀποδείκνυσι καὶ ἀδιάφορον καὶ τινας
 λόγους λαλεῖ, ἵνα εἰς γέλωτας πάντας κινήσῃ. Καὶ ἀπλῶς
 405 ἐνὶ ἐκάστῳ συμπεριφέρεται κατὰ τὸ θέλημά αὐτοῦ, ἵνα
 ἀποδεξάμενος δώσῃ χρήμα τι. Ἐὰν δὲ μηδὲν ἰδῇ διδόντα
 αὐτῷ, ἀναιδῶς οὐ παραιτεῖται ζητεῖν πανταχοῦ τὴν μνείαν
 περιφέρων τοῦ συγγενοῦς. Οἱ δὲ ἀκούοντες, σαρκικοὶ ὄντες
 καὶ τοῖς αὐτοῖς καχοῖς ἐμπεριεχόμενοι, ἐπαινοῦσι μᾶλλον
 410 τὸν δυστυχῆ καὶ «Μισθὸν ἔχεις μέγα» λέγουσι πρὸς αὐτόν.
 Ἐξ ὧν ἡ προσπάθεια ἀυξομένη ῥιζοῖ, μᾶλλον δὲ συνουλοῖ
 τῇ τοῦ τραχήλου νοητῶς σαρκὶ τὸ ταύτης πάθος ὥστερ
 σχοινίον καὶ ἰσχυροποιεῖται καὶ ἀδιάλυτον γίνεται. Ὅθεν
 415 καὶ τὰ κατὰ Θεὸν δάκρυα εἰς ἐναντία ἀγνώστως μεταποιεῖ
 καὶ τηνικαῦτα εἰς μῖσος καὶ φθόνον ἐνάγει τῶν ἐχόντων

πλέον ὑπὲρ αὐτὸν καὶ μὴ διδόντων ἀφθόνως αὐτῷ · οὐ μόνον
 δὲ ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπακοὴν ῥάθυμον αὐτὸν καὶ παρήκον
 ἀπεργάζεται. Εἴτα ψεύδεται καὶ οἰκονομίαν τὸ πρᾶγμα
 420 ἡγεῖται, ὡς τῷ Θεῷ δῆθεν διδούς τὰ εἰς τὸν συγγενῇ ἐξοδια-
 ζόμενα, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ κλέπτειν ἀπὸ μικρῶν
 ἄρχεται καὶ οὐδὲ ὅτι κλέμμα ἐστὶ πείθεται, ἀλλ' ἀποβου-
 κοληθεὶς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ πάθους, εἴ τι δ' ἂν καὶ ποιῇ
 ὑπερασπιζόμενος τῶν ἰδίων καὶ συγγενῶν, οὐκ ἔχει καταγι-
 425 νώσκουσιν αὐτοῦ τὴν συνείδησιν. Τοιγαροῦν καὶ ὅταν εἰς
 ταῦτα πάντα καταβιβάζῃ τὸν ταπεινὸν μοναχὸν ὁ ἐχθρὸς
 ἡμῶν διάβολος, τότε καὶ αὐτὸ τὸ ἄκρον δῆθεν τοῦ σχοινοῦ
 ἐν τῇ ποιωθείσῃ καὶ ῥιζωθείσῃ ἀμαρτίᾳ τοῦ πάθους τῆς
 προσπαθείας, ὡς ἐν στύλῳ τινὶ πεπηγμένῳ ἐν ἄβου μυχοῖς
 430 ἐμπεριειλήσας, ἀφήσῃ, πληροφορίαν ἔχων ὡς οὐκέτι ἐκεῖθεν
 ἀνασπασθήσεται.

Ταῦτα οὖν ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα περὶ τῶν ἀγωνιζομένων
 εἰρήκαμεν. Περὶ γὰρ τῶν ἀδιαφόρων καὶ καταφρονητικῶς
 ταύτῃ τῇ ὁδῷ προσερχομένων καὶ πολιτείᾳ, τί δεῖ καὶ
 435 λέγειν ὅση τούτων ἢ πρὸς τοὺς συγγενεῖς ὑπάρχει προσ-
 πάθεια, ὅπου γε δίκην ἀναισθητῶν ὀρνέων πρὸς πᾶσαν
 παγίδα τοῦ διαβόλου ἐμπίπτουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐκδότους
 ἑαυτοὺς πρὸς πᾶν πάθος ποιήσαντες, οἳ καὶ κατάθρωμα αἰ
 τοῦ πονηροῦ γίνονται, τοῦ περιπατοῦντος καὶ ὠρουμένου
 440 ὡς λέοντος, τίνα καταπήγῃ, καὶ προαιροῦνται μᾶλλον ἀπο-
 θανεῖν ἢ τῶν ἐκείνου ὀδόντων καὶ τοῦ δεινοτάτου φάρυγγος
 ἐκσπασθῆναι ; Ἄλλ' εὐζώμεθα ἡμεῖς ἐξ ὅλης προθέσεως καὶ
 διανοίας, οἱ μετὰ πίστεως τὸν λόγον ἀκούοντες, μὴ ἀπατη-
 θῇναί ποτε μηδὲ δελεασθῆναι, μηδὲ διὰ μιᾶς τινος μικρᾶς ἢ
 445 μεγάλης παραβάσεως ἐκπεσεῖν τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς
 οὐρανοὺς, μηδὲ πάθει τινὶ δεσμευθῆναι, ἀλλὰ βαδίσαντες
 ἀμεταστρεπτοὶ ἐν αὐτῇ σπεύσωμεν πορευόμενον ἔμπροσθεν
 ἡμῶν φθάσαι τὸν Ἰησοῦν · καὶ γεγονότες αὐτοῦ ἐγκρατεῖς
 προσπέσωμεν αὐτῷ καὶ κλαύσωμεν ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ
 450 ἀγαθότητος καὶ θερμῶς αἰτησώμεθα μὴ χωρισθῆναι αὐτὸν
 ὅλως ποτὲ ἀφ' ἡμῶν, μηδὲ εἶσαι ἔξω πεσεῖν ἡμᾶς τῆς
 ὁδοῦ, ἥτις αὐτός ἐστιν ἐκεῖνος εἰρηκώς · « Ἐγὼ εἰμι ἡ
 ὁδὸς καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ . » Τοῦτον οὖν ἐκζητή-
 σωμεν, τοῦτον φθάσαι σπουδάσωμεν, ἵνα καὶ κατάσχωμεν
 455 αὐτόν, καὶ ἐὰν ταῦτο γένηται καὶ συμβιωτεύσωμεν αὐτῷ καὶ

συμπολιτευσώμεθα, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου ἀλλὰ καὶ
 νῦν εἰς οὐρανοὺς αὐτῷ συνανέλθωμεν καὶ συναναληφθῶμεν,
 μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἡμᾶς συνανενέγκῃ καὶ συνδοξάσῃ καὶ τῶν
 αἰωνίων ἀγαθῶν δωρήσῃται τὴν ἀπόλαυσιν, ὧν γένοιτο
 460 πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ
 καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

VIII

1 Περὶ τελείας ἀγάπης καὶ τίς ἡ ταύτης ἐνέργεια. Καὶ ὅτι
 ἐὰν μὴ διὰ σπουδῆς ἐντεῦθεν ἤδη τῆς τοῦ Πνεύματος μεθ-
 ἔξεως γενώμεθα μέτοχοι, οὐδὲ πιστοὶ καὶ χριστιανοὶ δυνάμεθα
 εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ υἱοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίσομεν.

5 Λόγος Η'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἰ ὁ τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος
 πρὸς ἀπάτην πολλῶν καὶ ἀπώλειαν, ἄθλιος ὄντως ἐστὶ καὶ
 παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις κατακεκριμένος ὑπάρχει καὶ
 βδελυκτός, εὐδηλον ὅτι ὁ ἐμπάθειάν τινα, ἀπαθὴς ὢν, πρὸς
 10 σωτηρίαν πολλῶν καὶ ὠφέλειαν ἐν προσποιήσει κατα τοὺς
 παλαιούς πατέρας σχηματιζόμενος, ἐπαινετός καὶ μακάριος.
 Ὡσπερ γὰρ ὁ διάβολος ἐν προσχήματι ὄψεως καὶ συμβουλῆς,
 τῷ δοκεῖν μὲν χρηστῆς καὶ ἐπωφελοῦς, τῇ δὲ ἀληθείᾳ
 θανασίμου τυγχανούσης καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πάντων τῶν ἐν
 15 τῷ παραδείσῳ καρπῶν ἀποστερούσης τὸν ἄνθρωπον,
 θεομάχος καὶ ἀνθρωποκτόνος ἐδείχθη, οὕτω καὶ ὁ ἐν
 προσχήματι κακίας πονηροὺς τινας λόγους κατὰ τὸ φαινό-
 μενον ἐκφέρων, ἵνα τὰ τελούμενα τῷ διαβόλῳ ὑπὸ τῶν

- 20 ὑποκρινομένων τὴν ἀρετὴν καὶ εὐλάβειαν ἀναμαθῶν ἐπιστρέψῃ
 τοὺς δρῶντας τὰ κακὰ πρὸς μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν καὶ
 ἐξομολόγησιν, χριστομίμητος ὢντως καὶ συνεργὸς Θεοῦ
 καὶ σωτὴρ ἀνθρώπων προφανῶς γίνεται. Τοῦτο δὲ μόνων
 ἐκείνων ἔργον ἐστίν, ὧν ἡ αἴσθησις ἀναίσθητός ἐστι τοῦ
 25 ἀέρος τούτου καὶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ
 τῆς αἰσθήσεως, ὧν ἡ διάνοια οὐ προσπάσχει τοῖς ὀρωμένοις
 ἀλλ' ἐξέστη τῆς τοῦ σώματος ταπεινώσεως, τῶν ἰσαγγέλων
 λέγω, τῶν τελειῶς τῷ Θεῷ ἐνωθέντων καὶ ὅλον Χριστὸν
 ἐν ἑαυτοῖς ὁλοτελῶς κητσαμένων ἔργῳ καὶ πείρᾳ, αἰσθήσει
 καὶ γνώσει καὶ θεωρίᾳ.
- 30 Κακὸν τοιγαροῦν τὸ ἐπακροᾶσθαι ἢ παρατηρεῖν λάβρα τί
 ὁ πλησίον προσομιλεῖ ἢ διαπράττεται, ἀλλ' ἐὰν πρὸς τὸ
 ὀνειδίσαι ἢ ἐκφραλίσαι ἢ λοιδορῆσαι ἢ ἐκπομπεῦσαι ἐν
 καιρῷ ἅπερ εἶδεν ἢ ἤκουσεν· εἰ δὲ πρὸς τὸ συμπαθῶς καὶ
 35 σοφῶς ἐν φρονήσει τὰ τοῦ πλησίον ἐπιδιωρθώσασθαι καὶ
 ἀπὸ ψυχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μετὰ δακρύων προσεῦξασθαι τοῦτο
 ποιεῖ, οὐκ ἔστι πονηρὸν τὸ τοιοῦτον. Εἶδον γὰρ ἐγὼ ἀνθρω-
 πον πολλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ πολλοὺς τρόπους ποιοῦντα,
 ὅπως μὴδὲν αὐτὸν τῶν γινομένων ἢ λεγομένων ὑπὸ τῶν
 συνόντων αὐτῷ διαλανθάνῃ· οὐκ ἐποίει δὲ τοῦτο πρὸς
- 40 βλάβην, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὅπως τὸν μὲν λόγῳ, τὸν δὲ δώροις,
 τὸν δὲ ἐτέρᾳ τινὶ προφάσει τῶν ἐναντίων πράξεων καὶ
 λογισμῶν ἀποστήσῃ. Καὶ εἶδον τὸν τοιοῦτον ποτὲ μὲν
 κλαίοντα διὰ τὸν δεῖνα, ποτὲ δὲ θρηνοῦντα ὑπὲρ τοῦ δεινός,
 ποτὲ δὲ καὶ τὰς ἑαυτοῦ ὕψεις καὶ τὸ στήθος αὐτοῦ τύπτοντα
- 45 ὑπὲρ ἄλλου, τὸ τοῦ ἁμαρτήσαντος ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ ἀναδε-
 χόμενον πρόσωπον δηλονότι, καὶ ὥς ἐκείνον αὐτὸν εἶναι
 τὸν τὸ κακὸν ποιήσαντα λογιζόμενον ἑαυτὸν καὶ τῷ Θεῷ
 ἐξομολογούμενον καὶ προσπίπτοντα καὶ πενθοῦντα σφοδρῶς.
 Καὶ εἶδον ἕτερον ἐπὶ τοῖς κατορθοῦσι καὶ ἀγωνιζομένοις
- 50 τοσοῦτον χαίροντα καὶ τὴν ἐκείνων προκοπὴν ἀποδεχόμενον,
 ὥς δοκεῖν ἐκείνον αὐτὸν μᾶλλον ἢ ἐκείνους τῶν ἀρετῶν καὶ
 πόνων μέλλειν ἀπολήψεσθαι τοὺς μισθοὺς· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐν
 λόγῳ ἢ ἔργῳ καταπίπτουσι καὶ τοῖς κακοῖς ἐπιμένουσι
- 55 ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἐκείνων πάντων λόγον ἀποδοῦναι προσπα-
 τούμενον καὶ τῇ κολάσει παραδοθῆναι. Καὶ εἶδον ἕτερον

οὕτω τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παραζηλοῦντα καὶ θέλοντα, ὡς πολλάκις μετὰ δακρύων θερμῶν ἐξ ὅλης ψυχῆς δέεσθαι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἢ κάκεινους σωθῆναι ἢ καὶ
 60 αὐτὸν σὺν ἐκείνοις κατακριθῆναι, ἀπὸ διαθέσεως θεομιμήτου καὶ Μωσαϊκῆς ὁλως σωθῆναι μόνον ἑαυτὸν μὴ θέλοντα. Τῇ ἀγίᾳ γὰρ ἀγάπῃ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι πνευματικῶς αὐτοῖς συνδεθεῖς, οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰσελθεῖν προηρεῖτο καὶ χωρισθῆναι αὐτῶν. Ὡς δεσμὸς ἅγιος,
 65 ὡς δύναμις ἄφατος, ὡς ψυχῆς οὐρανόφρονος, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν θεοφορουμένης καὶ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ καὶ τῇ τοῦ πλησίου σφόδρα τετελειωμένης!

Ὁ τοίνυν εἰς ταύτην οὕτω πεφθακώς τὴν ἀγάπην, μὴδὲ ἔχνος αὐτῆς ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ θεασάμενος μὴδὲ τὴν παρου-
 70 σίαν αὐτῆς ὁλως ἐπαισθανθεῖς, ἔτι τῇ γῇ καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ μᾶλλον δὲ ὑπὸ γῆν κρύπτεσθαι πέφυκεν, ὥσπερ ὁ λεγόμενος ἀσπόμενος, τυφλὸς δηλαδὴ ὢν καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖνος καὶ μόνῃ τῇ ἀκοῇ τῶν ἐπὶ γῆς λαλούντων ἐπακροώμενος. Ὡς τῆς συμφορᾶς, ὅτι ἐκ Θεοῦ γεννηθέντες καὶ ἀπαθανατισθέντες
 75 ἐπουρανίου τε κλήσεως μέτοχοι καὶ κληρονόμοι Θεοῦ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ καὶ πολῖται τῶν οὐρανῶν γενόμενοι, αἴσθησιν οὕτω τῶν τοσοῦτων ἐλάβομεν ἀγαθῶν ὅλλ' ἀναισθήτως, ἢ οὕτως εἶπω, ὥσπερ σίδηρος ἐμβάλλεται τῷ πυρὶ ἢ ὡς ἄψυχον δέρμα ἐμβάπτεται ἀνεπαισθήτως
 80 κοκκίνῃ βαφῇ, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἔτι ἐν τοῖς τοσοῦτοις ἀγαθοῖς τοῦ Θεοῦ μέσον ὄντες διακείμεθα, μηδεμίαν αἴσθησιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν ὁμολογοῦντες. Καὶ ὡς ἤδη σεσωσμένοι καὶ τοῖς ἁγίοις κατειλεγμένοι ἐνσεμνυνόμεθα, σχηματιζόμενοι τε καὶ κοσμούμενοι καὶ τὴν ἀγιωσύνην ὑποκρινόμενοι, ὡς
 85 ἐπὶ ὀρχήστρας ἢ σκηνῆς ἀθλίως βιοῦντες, τοῖς μίμοις καὶ ταῖς πόρναις ἐξομοιούμεθα, αἱ τὸ φυσικὸν οὐκ ἔχουσιν ἀλλὰ ἐπιτρίμμασι καὶ βαφαῖς ξέναις ἑαυτὰς κοσμεῖν ἀφρόνως οἶονται. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἁγίων τῶν ἄνωθεν γεννωμένων οἱ χαρακτῆρες τοιοῦτοι.

90 Χρεῶν δὲ εἰδέναι, ὅτι ὥσπερ τὸ βρέφος ὅταν τῆς μητρικῆς νηδύος προέλθοι, τοῦ ἀέρος τούτου ἀνεπαισθήτως αἰσθάνεται καὶ εὐθέως πρὸς κλαυθμὸν καὶ θρήνον αὐτομάτως κινεῖται, οὕτω καὶ ὁ γεννηθεὶς ἄνωθεν καὶ ἐκ τοῦ κόσμου μὲν τούτου ὡς ἐκ νηδύος σκοτεινῆς προελθὼν, εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ νοσητὸν

- 95 καὶ οὐράνιον φῶς καὶ εἰσὶν ἐπικύψας ἔνδον τούτου μικρόν,
 εὐθὺς χαρὰς ἀπάτου πληροῦται καὶ δάκρυα ἀνωδύνως
 προχέει, ἔννοων, ὡς εἰκός, ὅθεν ἐρρύσθη καὶ ἐν οἴῳ γενέσθαι
 κατηξιώθη φωτί· ἀρχὴ γάρ τοῦ εἰς χριστιανούς καταλεγῆναι
 τινὰ τοῦτό ἐστιν. Οἱ δέ γε τοῦ τοιούτου καλοῦ ἐν γνώσει
- 100 καὶ θεωρίᾳ μήπω γενόμενοι, μηδὲ ζητήσαντες αὐτὸ ἐν
 ἐπιμονῇ πολλῇ καὶ θρήνοις καὶ δάκρυσιν, ἵνα διὰ τῶν
 τοιούτων πράξεων καθαρθέντες τύχωσιν αὐτοῦ καὶ τέλειον
 ἐνωθέντες αὐτῷ κοινωνίαν σχῶσι μετ' αὐτοῦ, πῶς, εἰπέ,
 χριστιανοὶ καθάλου κληθῶσιν; Οὐκ εἰσὶ γὰρ ὡς χρή. Εἰ γὰρ
- 105 τὸ γεννώμενον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ καὶ τὸ γεννώμενον
 ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν, ὁ σωματικῶς γεννηθεὶς
 καὶ ἀνὴρ γεγονώς, πνευματικῶς δὲ μηδὲ ὅτι γε ὀφείλει
 γεννηθῆναι ἐννοήσας ἢ πιστεύσας ἢ σπουδάσας ποτέ, πῶς
 ἄρα πνευματικὸς γένηται καὶ πνευματικοῖς ἀνδράσιν ἑαυτὸν
- 110 συναριθμήσειεν, εἰ μὴ λάθρα, ὡς ὁ τὰ ῥυπαρά ἱμάτια ἐνδεδυ-
 μένος, ἑαυτὸν παρενείρει τοῖς λαμπροφοροῦσιν ἁγίοις, καὶ
 ἐπὶ τῆς βασιλικῆς τραπέζης μετ' αὐτῶν συνανακλιθεὶς ἐξω
 βληθεὶ χειρας καὶ πόδας δεθεὶς, ὡς μὴ φωτὸς υἱὸς ἀλλὰ
 σαρκὸς καὶ αἱματος, καὶ παραπεμφθεὶ τῷ αἰωνίῳ πυρί,
- 115 τῷ ἡτοιμασμένῳ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; Ὁ
 γὰρ λαβὼν ἐξουσίαν υἱὸς γενέσθαι Θεοῦ βασιλείας τε
 οὐρανῶν καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμος, ὁ μαθὼν πολυ-
 τρόπως διὰ ποίων ἔργων καὶ ἐντολῶν ὀφείλει εἰς ταύτην
 τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἀναχθῆναι, καὶ τούτων μὲν ἀπάντων
- 120 καταφρονήσας, προτιμήσας δὲ τὰ ἐπίγεια καὶ φθειρόμενα
 καὶ τὸν χοιρώδη βίον προκρίνας καὶ τὴν πρόσκαιρον δόξαν
 τῆς αἰωνίου δόξης κρείττονα ἡγησάμενος, πῶς οὐχὶ δικαίως
 πάντων τῶν πιστῶν χωρισθήσεται καὶ μετὰ τῶν ἀπίστων
 σὺν αὐτῷ τῷ διαβόλῳ κατακριθήσεται;
- 125 Διὸ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, σπου-
 δάσατε ἕως καιρὸς ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ζῶσιν ἔσμεν, ἀγωνίσασθε
 ἵνα υἱοὶ Θεοῦ γένησθε, ἵνα φωτὸς χρηματίσητε τέκνα —
 ταῦτα γὰρ ἡ ἄνωθεν ἡμῖν γέννησις δίδωσι —, μισήσατε
 τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, μισήσατε τὴν σάρκα καὶ τὰ
- 130 ἐξ αὐτῆς τικτόμενα πάθη, μισήσατε πᾶσαν ἐπιθυμίαν κακὴν
 καὶ τὴν πλεονεξίαν μέχρι ἐλαχίστου εἵδους καὶ πράγματος.
 Τοῦτο δὲ ποιῆσαι δυνησόμεθα, ἐὰν τὸ μέγεθος τῆς μελλούσης

- ἡμᾶς διαδέξασθαι δόξης καὶ χαρᾶς καὶ τρυφῆς ἐννοήσωμεν.
 Τί γάρ, εἰπέ μοι, τοσοῦτον μεῖζον ἐν οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς;
 135 ὥς τὸ γενέσθαι τινα υἱὸν Θεοῦ καὶ κληρονόμον αὐτοῦ καὶ
 συγκληρονόμον Χριστοῦ ; Πάντως οὐδέν ! Ἀλλὰ διὰ τὸ
 προτιμᾶν ἡμᾶς τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ ἐν χερσὶ καὶ διὰ τὸ μὴ
 ζητεῖν τὰ ἐν οὐρανοῖς ἀποκείμενα ἀγαθὰ μηδὲ τῷ πόθῳ
 τούτων ἐκκρέμασθαι, σαφῇ παρέχομεν τοῖς ὁρώσιν ἀπόδειξιν
 140 ὅτι πρῶτον μὲν ἀπιστίας νόσῳ κρατούμεθα, καθὼς γέγραπ-
 ται · « Πῶς δύνασθε πιστεῦειν δόξαν παρὰ ἀνθρώπων
 λαμβάνοντες, τὴν δὲ δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ μὴ
 ἐπιζητοῦντες ; » — ἔπειτα καὶ δοῦλοι παθῶν γεγονότες τῇ
 γῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ προσηλούμεθα μηδ' ὅλως ἀνανεῦσαι
 145 βουλόμενοι πρὸς οὐρανοὺς καὶ Θεόν, ἀλλ' ἐν ἀφροσύνῃ
 ψυχῆς παρακρουόμενοι τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς ἐκτείπομεν
 τῆς υἱοθεσίας αὐτοῦ.

- Τί γάρ ἀφρονέστερον, εἰπέ μοι, τοῦ παρακούοντος τοῦ
 Θεοῦ καὶ μὴ σπουδάζοντος ἐπιτυχεῖν τῆς υἱοθεσίας αὐτοῦ ;
 150 Ὁ γὰρ πιστεύων ὅτι ἔστι Θεός, μεγάλα τινα φαντάζεται
 περὶ αὐτοῦ. Οἶδε γάρ, ὅτι μόνος Δεσπότης καὶ Κτίστης καὶ
 Κύριος αὐτός ἐστι τῶν πάντων, καὶ ὅτι ἀθάνατος, ἀίδιος,
 ἀκατάληπτος, ἀφραστός, ἀφθαρτός, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 τέλος οὐκ ἔσται . Ὁ γοῦν τοιοῦτον εἰδὼς τὸν Θεόν, πῶς οὐ
 155 ποθήσει αὐτόν ; Πῶς οὐ σπουδάσει καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ εἰς θάνατον ὑπὲρ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ θεῖναι , ἵνα
 καταξιωθῇ, μὴ εἰπω υἱὸς αὐτοῦ καὶ κληρονόμος γενέσθαι,
 ἀλλὰ καὶ τῶν γνησίων αὐτοῦ δούλων εἰς , τῶν ἱσταμένων
 πλησίον αὐτοῦ ; Εἰ δὲ πᾶς μὲν ὁ ἀγωνιζόμενος καὶ φυλάττων
 160 ἀπαρাত্রώτως πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τέκνον
 Θεοῦ καὶ υἱὸς Θεοῦ γεννηθεὶς ἀνωθεν γίνεται, καὶ πιστὸς
 ὄντως καὶ χριστιανὸς τοῖς πᾶσι γνωρίζεται, ἡμεῖς δὲ τῶν τοῦ
 Θεοῦ ἐντολῶν καταφρονοῦμεν καὶ ἀθετοῦμεν τοὺς νόμους
 αὐτοῦ, οὗς ἐκδικήσει ἐκεῖνος ἐλθὼν μετὰ δόξης αὐθις καὶ
 165 δυνάμεως φοβεράς, καὶ δεικνύομεν ἑαυτοὺς ἐν μὲν τῇ
 πίστει τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἀπίστους, ἐν δὲ τῇ ἀπιστίᾳ διὰ
 τῶν λόγων μόνον πιστούς. Ἄνευ γὰρ ἔργων, μὴ πλανᾶσθε,
 οὐδὲν ἡμᾶς ἢ πίστις μόνῃ ὠφελήσει · νεκρὰ γάρ ἐστι ,
 νεκροὶ δὲ ζωῆς οὐ γίνονται μέτοχοι, εἰ μὴ πρότερον διὰ τῆς
 170 τῶν ἐντολῶν ἐργασίας ταύτην ζητήσουσιν. Ἐν γὰρ τῇ

ἐργασίᾳ ταύτῃ ἀναφύεται ὥσπερ τις πολύχους καρπὸς ἐντὸς
 ἡμῶν ἢ ἀγάπη, ἢ ἐλεημοσύνη, ἢ πρὸς τὸν πλησίον συμπάθεια,
 ἢ πραότης, ἢ ταπεινώσις, ἢ ὑπομονὴ τῶν πειρασμῶν,
 ἢ ἀγνεία, ἢ καθαρότης τῆς καρδίας, δι' ἧς καταξιούμεθα
 175 ὁρᾶν τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῇ ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρουσία
 καὶ ἑλλαμψίς γίνεται, ἥτις καὶ ἄνωθεν ἡμᾶς γεννᾷ καὶ υἱὸς
 Θεοῦ ἀποτελεῖ καὶ τὸν Χριστὸν ἐπενδύει καὶ τὴν λαμπράδα
 ἀνάπτει καὶ τέκνα φωτὸς ἀποδεικνύει καὶ τοῦ σκότους
 τὰς ψυχὰς ἐλευθεροῖ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς κοινωνοὺς ἡμᾶς
 180 ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη γνωστῶς ἀπεργάζεται.

Μὴ οὖν ἐπὶ μόναις ἄλλαις τισὶν ἐργασίαις καὶ ἀρεταῖς
 ὁπαρήσαντες, νηστείας λέγω ἢ ἀγρυπνίας ἢ χαμευνίας
 καὶ ποικίλαις ἄλλαις κακοπαθείαις, ταύτης τῆς ἐργασίας
 τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καταφρονήσωμεν, ὡς δι' ἐκείνων
 185 καὶ χωρὶς ταύτης σωθῆναι δυνάμενοι. Ἀδύνατον γὰρ τοῦτο,
 ἀδύνατον! Καὶ πειθέτωσάν σε αἱ πάντε μωραὶ παρθένοι
 καὶ οἱ πολλὰ σημεῖα καὶ θαύματα ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι
 πεποικηκότες, οἱ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀγάπην καὶ
 τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος χάριν ἤκουσαν ἀπὸ τοῦ
 190 Κυρίου· « Ἀπέλθατε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας! οὐ γὰρ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ », καὶ οὐ μόνον οὗτοι ἀλλὰ
 μετὰ τούτων καὶ πολλοὶ ἕτεροι, οἵτινες παρὰ μὲν τῶν
 ἁγίων ἐβαπτίσθησαν ἀποστόλων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἁγίων,
 τῆς δὲ χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὴ καταξιωθέντες διὰ
 195 πονηρίας ὑπερβολὴν, οὔτε βίον ἄξιον τῆς κλήσεως ἧς
 ἐκλήθησαν ἐπεδείξαντο, οὔτε τέκνα Θεοῦ ἐχρημάτισαν,
 ἀλλ' ἔμειναν σάρκες ὄντες καὶ αἵματα, μηδὲ ὅτι ποτέ ἐστι
 Πνεῦμα πιστεύσαντες ἢ ζητήσαντες ἢ λαβεῖν προσδοκή-
 σαντες. Ὅθεν οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν
 200 οὐδὲ τῶν ψυχικῶν παθῶν δεσπόται ποτὲ γενέσθαι ἰσχύσουσιν,
 οὔτε τι γενναῖον ἐν ἀρεταῖς ἐπιδείξονται, φησὶ γὰρ ὁ Κύριος·
 « Οὐ δύνασθε χωρὶς ἐμοῦ ποιεῖν οὐδέν. » Ἀλλὰ παρακαλῶ,
 πατέρες καὶ ἀδελφοί, σπουδάζωμεν ἡμεῖς ὅση δύναμις, ἵνα
 μέτοχοι ἔνθεν ἤδη τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δωρεᾶς
 205 καταξιωθῶμεν γενέσθαι, ὅπως καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν
 μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
 Ἀμήν.

IX

- 1 Περὶ ἐλεημοσύνης. Καὶ τίς ἐστὶν ὁ πεινῶντα τὸν Θεὸν
 τρέφων καὶ διψῶντα ποτίζων καὶ καθεξῆς. Καὶ πῶς τοῦτο
 τινι κατορθωθήσεται. Καὶ ὅτι εἰ μὴ τις καὶ ἐν ἑαυτῷ ταῦτα
 πάντα ποιήσει καὶ θρέψει καὶ ποτίσει Χριστόν, οὐδέν
 5 ὠφεληθήσεται ἐκ τοῦ ταῦτα μόνον ποιεῖν εἰς τοὺς πένητας,
 ἑαυτὸν δὲ ἄτροφον παρορᾶν καὶ γυμνὸν τῆς δικαιοσύνης τοῦ
 Θεοῦ.

Λόγος Θ'

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἔδει μὲν μὴ τολμᾶν με πρὸς ὑμᾶς
 10 ὅλως φθέγγεσθαι, μὴδὲ διδασκάλου τάξιν ἐπέχειν ἐνώπιον
 τῆς ἀγάπης ὑμῶν· ἀλλ' ἐπεὶ περ ἐπίστασθε ὅτι, ὥσπερ τὸ
 ὑπὸ τοῦ τεχνίτου κατασκευασθὲν ὄργανον οὐχ ὅταν ἐκείνο
 βούληται, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πνεύματος οἱ αὐλοὶ μὲν πληρω-
 θῶσιν, ὑπὸ δὲ τῶν δακτύλων τοῦ τεχνίτου εὐρύθμως κρούηται,
 15 τότε καὶ τὸν ἦχον ἀποτελεῖ καὶ τὰς ἀκοάς τῶν πάντων
 ἡδυστάτου μέλους ἀποπληροῖ, οὕτω δὴ καὶ ἐπ' ἐμοὶ συμβαίνειν
 ἐννοεῖν ὑμᾶς χρὴ καὶ μὴ, τῇ ὀργάνου εὐτελείᾳ ἀποδλέποντας,
 ἀηδῶς πρὸς τὰ βῆθῆσεσθαι μέλλοντα διατεθῆναι. Ἀλλὰ πρὸς
 τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν, τὴν ἄνωθεν ἐμπνεύουσαν καὶ
 20 πληροῦσαν τῶν πιστῶν τὰς ψυχάς, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν
 δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, τὸν τὰς νευράς τοῦ νοδὸς κρούοντα καὶ
 πρὸς τὸ λαλεῖν ἡμᾶς διεγείροντα ἀφορῶντες, ὥς σάλπιγγος
 ἡχοῦσης δεσποτικῆς ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, τοῦ Βασιλέως
 τῶν ὅλων ὡς δι' ὀργάνου λαλοῦντος ἡμῖν, μετὰ φόβου καὶ
 25 τρόμου ἐν συνέσει καὶ ἡσυχίᾳ πολλῇ ἀκούσατε.

Πάντες μὲν ἄνθρωποι σκοπεῖν καὶ ἑαυτοῖς προσέχειν

- ὀφείλομεν, πιστοὶ τε καὶ ἄπιστοι, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, ἵνα οἱ μὲν ἄπιστοι πρὸς ἐπίγνωσιν καὶ πίστιν τοῦ πεποιηκότος ἡμᾶς Θεοῦ γενώμεθα, οἱ δὲ πιστοὶ ἵνα καλῶς πολιτευσάμενοι
- 30 εὐάρεστοι αὐτῷ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἀναφανῶμεν · οἱ δὲ μικροὶ ὅπως τοῖς μεγάλοις ὑποταγῶμεν διὰ τὸν Κύριον, οἱ μεγάλοι δὲ ὡς πρὸς τέκνα γνήσια τοὺς μικροὺς διατεθῶμεν διὰ τὴν λέγουσαν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου · « Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν ἑκάστῳ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε . »
- 35 Οὐ γὰρ περὶ τῶν πενομένων μόνον, ὥς τινες οἴονται, καὶ τῶν τῆς σωματικῆς τροφῆς ἀπορούντων τοῦτο ὁ Κύριος εἶρηκεν, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων τῶν ἄλλων ἡμῶν ἀδελφῶν, τῶν οὐ λιμῷ τηκομένων ἄρτου καὶ ὕδατος, ἀλλὰ λιμῷ ἀργίας καὶ ὑπακοῆς τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου — ὅσα γὰρ
- 40 ἡ ψυχὴ τιμιωτέρα ὑπάρχει τοῦ σώματος, τοσοῦτον καὶ ἡ πνευματικὴ τροφή τῆς σωματικῆς ἀναγκαιοτέρα καθέστηκεν, — οἶμαι δὲ ὅτι καὶ περὶ ταύτης μᾶλλον λέγειν τὸν Κύριον · « Ἐπεινάσα καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με », ἡ περὶ τῆς σωματικῆς καὶ φθειρομένης
- 45 τροφῆς. Διψᾷ γὰρ ἀληθῶς τὴν σωτηρίαν ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν καὶ πεινᾷ, ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἡ ἀποχὴ πάσης ἁμαρτίας ἐστίν · ἀποχὴν δὲ πάσης ἁμαρτίας δίχα τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας καὶ τῆς ἐκπληρώσεως πασῶν τῶν ἐντολῶν κατορθωθῆναι ἀδύνατον. Διὰ γὰρ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐκπληρώσεως
- 50 τρέφεσθαι εἴωθε παρ' ἡμῶν ὁ Δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς καὶ Κύριος τοῦ παντός. Λέγουσι γὰρ οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ ἅγιοι ὅτι καθάπερ ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν πράξεων οἱ δαίμονες τρέφονται καὶ ἰσχύουσι καθ' ἡμῶν, ἐπὶ δὲ ἡμεῖς τῶν κακῶν ἀφιστάμεθα, λιμοκτονοῦνται ἐκεῖνοι καὶ ἐκνευρίζονται, οὕτω
- 55 λογιζομαι καὶ τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν πτωχεύσαντα τρέφεσθαι παρ' ἡμῶν καὶ παρορᾶσθαι πάλιν λιμώττοντα. Καὶ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου τῶν ἁγίων ἐστι γινῶναι καὶ πληροφορηθῆναι ἡμᾶς καί, ἵνα τοὺς ἄλλους παρῆσω πολλοὺς ὄντας καὶ ὑπὲρ ἀριθμὸν ψάμμου πέλοντας, ἐξ ἐνὸς ἡ μιᾶς
- 60 ἁγίας πληροφορήσω τὴν ὑμετέραν ἀγάπην.
- Οἶδα ὅτι Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας τὸν βίον ἀκούετε, οὐκ ἄλλου τινὸς διηγουμένου αὐτόν, ἀλλ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἱσαγγέλου ὡς ἐν τάξει ἐξαγορεύσεως τὴν πτωχείαν αὐτῆς δηλοῦσης ἐν τῷ εἰπεῖν ὅτι · « Οὐδὲ διδόντων μοι πολλάκις

- 85 τινῶν τῆς ἁμαρτίας μισθὸν ἐλάμβανον. Τοῦτο δέ, φησὶν, ἐποίουν οὐχ ὥς εὐποροῦσα τῶν ἀναγκαίων — στυππεῖον γὰρ νήθουσα ἐτρεφόμην —, ἀλλ' ὅπως πολλοὺς ἐραστὰς σχῶ ἐν ἐτοίμῳ τοῦ πάθους μου. » Καὶ ὅτε ἐν τῷ πλοίῳ εἰσελθεῖν ἐμελλε καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπελθεῖν, ἐπὶ τοσούτον ὑπῆρχε
 70 πτωχή, ὥς μηδὲ ναῦλον, μηδὲ δαπάνην κεκτῆσθαι αὐτήν. Ὅτε δὲ τῇ παναμώμῳ Θεοτόκῃ συνταξαμένη ἐπὶ τὴν ἔρημον ὤρμησε, δύο παρά τινος φύλλεις λαβοῦσα ἄρτους ὠνήσατο, καὶ οὕτω τὸν Ἰορδάνην διαπεράσασα μέχρι τέλους αὐτῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐνεκαρτέρησε, μηδὲ ἀνθρώπου πρόσωπον
 75 ἰδοῦσα, εἰ μὴ μόνον τοῦ Ζωσιμᾶ, μὴ τοί γε πεινῶντα πτωχὸν θρέψασα ἢ διψῶντα ποτίσασα ἢ γυμνὸν ἐπενδύσασα ἢ τοὺς ἐν φυλακῇ ἐπισκεψαμένη ἢ ξένους συναγαγοῦσα · τοῦναντίον μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς ἀπωλείας βάραθρον πολλοὺς συνελάσασα, ἐν τῷ καταγωγίῳ τῆς ἁμαρτίας αὐτοὺς ὑπεδέ-
 80 χετο. Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, σωθήσεται αὕτη καὶ μετὰ τῶν ἐλεημόνων εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν συνεισελεύσεται, ἢ μήτε πλοῦτον καταλιποῦσα, μήτε ὑπάρχοντα δοῦσα πένησι, μήτε ἐλεημοσύνην ποτὲ ὅλως ποιήσασα, χρηματίσασα δὲ μᾶλλον ἄλλοις μυρίοις πρόξενος ἀπωλείας; Ὅρῃς
 85 πῶς ἐὰν διὰ χρημάτων καὶ σωματικῆς τροφῆς μόνης τὴν ἐλεημοσύνην εἰπωμεν γίνεσθαι καὶ διὰ ταύτης παρ' ἡμῶν τὸν Κύριον τρέφεσθαι καὶ μόνους τοὺς οὕτω τρέφοντας αὐτὸν καὶ ποτίζοντας καὶ ἀπλῶς θεραπεύοντας σφῆζεσθαι, τοὺς δὲ μὴ τοῦτο ποιοῦντας ἀπόλλυσθαι, ἄτοπον εἶναι δόξει
 90 τοῦτο, ὥς καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων τῆς βασιλείας ἐκβάλλεσθαι. Ἄλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστι!

- Τὰ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ πράγματά τε καὶ χρήματα κοινὰ τῶν πάντων ἐστίν, ὥσπερ τὸ φῶς καὶ ὁ ἀήρ οὗτος δι' ἀναπνεύομεν, καὶ αὕτη ἡ βοσκή τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ἐν τε
 95 τοῖς πεδίοις ἐν τε τοῖς ὄρεσι. Πᾶσι μὲν οὖν τὰ πάντα κοινὰ τῇ χρήσει μόνῃ τῆς ἀπολαύσεως καθεστῆκασι, κατὰ δεσποτείαν δὲ οὐδενός · ἡ δὲ πλεονεξία, ὥσπερ τύραννος εἰσελθοῦσα τῷ βίῳ, τὰ κοινῶς τοῖς πᾶσιν ὑπὸ τοῦ Δεσπότης δοθέντα ἄλλοθεν ἄλλως ὑπὸ τῶν αὐτῆς δούλων καὶ ὑπηρετῶν κατεμέ-
 100 ρίσατο, φραγμοὺς περικλείσασα καὶ πύργοις καὶ μοχλοῖς καὶ θύραις κατασφαιλισαμένη, πάντας ἄλλους ἀνθρώπους τῆς ἀπολαύσεως τῶν τοῦ Δεσπότης ἀγαθῶν ἀπεστέρησε, δεσπότης εἶναι τούτων ἢ ἀναιδὲς λέγουσα καὶ μηδὲν ἀδικεῖν τῶν

ἀπάντων φιλονεικοῦσα. Οἱ δὲ ὑπηρεταὶ καὶ δοῦλοι τῆς
 105 τυράννου ταύτης, κατὰ διαδοχὴν ἕκαστος αὐτῶν οὐ δεσπότης
 τῶν ἀποκειμένων πραγμάτων καὶ χρημάτων, ἀλλὰ πονηρός
 τις δοῦλος καὶ φύλαξ γίνεται. Πῶς οὖν, εἰ ἐκ τῶν τοιούτων
 χρημάτων ἢ φόβῳ τῶν ἀπειλουμένων τιμωριῶν ἢ ἐλπίδι τοῦ
 ἑκατονταπλασίονα λήψεσθαι ἢ συμφοραῖς ἀνθρώπων ἐπι-
 110 καμφθέντες, ὀλίγα τινὰ ἢ καὶ πάντα ἐξενεγκόντες, τοῖς ἐν
 στενοχωρίᾳ καὶ ὑστερήσει μέχρι τότε παρεωραμένοις
 δώσουσιν, ἐλεήμονες λογισθήσονται, ἢ ὡς Χριστὸν θρέψαντες
 ἢ ὡς ποιήσαντες ἔργον μισθοῦ ἄξιον; Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὡς
 ἐγὼ φημι, καὶ μετάνοιαν χρεωστοῦσι μέχρι θανάτου, ὑπὲρ
 115 ὧν ἐπὶ χρόνοις ταῦτα κατέσχον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τὴν
 χρῆσιν αὐτῶν ἀπεστέρησαν.

Πῶς δὲ καὶ οἱ κατὰ τὸ δοκεῖν πτωχοὶ γεγονότες — ὥσπερ
 Χριστὸς ὁ Θεός, πλούσιος ὢν, ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς —,
 αὐτοὺς ἡμᾶς ἐλεοῦντες, τὸν δι' ἡμᾶς γενόμενον ὡς ἡμεῖς
 120 ἐλεεῖν λογιζόμεθα; Νόει μοι καλῶς τὸ λεγόμενον. Ἐγένετο
 ὁ Θεὸς διὰ σέ πτωχὸς ἄνθρωπος, γενέσθαι χρεωστεῖς καὶ σὺ,
 ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ὁμοῖος ἐκείνῳ πτωχός. Πτωχὸς
 ἐκεῖνος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, πτωχὸς σὺ κατὰ τὴν
 Θεότητα. Σκόπησον τοίνυν πῶς θρέψεις αὐτόν, πρόσεχε
 125 ἀκριδῶς. Ἐπτώχευσεν ἵνα σὺ πλουτήσῃς, ἵνα σοὶ μεταδῶ
 τοῦ πλοῦτου τῆς χάριτος αὐτοῦ· διὰ τοῦτο σὰρκα ἀνέλαβεν
 ἐκεῖνος, ἵνα μεταλάβῃς σὺ τῆς ἐκείνου Θεότητος. Ὅταν γοῦν
 σεαυτὸν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ εὐτρεπίσῃς, τότε ὑποδεχθή-
 σεσθαι αὐτόν ὑπὸ σοῦ λέγεται. Ὅταν δὲ δι' ἐκείνον πεινᾷς
 130 σὺ καὶ διψᾷς, τροφὴ ἐκείνῳ καὶ πόσις ταῦτα λογίζεται.
 Πῶς; Ὅτι διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἔργων καὶ πράξεων
 καθαίρεις σου τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ ῥύπου τῶν
 παθῶν ἀπαλλάττεας σαυτόν· καὶ ὁ ἀναδεχάμενός σε οὕτω
 καὶ ἰδιοποιησάμενός τὰ κατὰ σέ πάντα Θεὸς καὶ θεὸν σε
 135 ποιῆσαι ἐπιποθῶν, ὡς ἐκεῖνος ἐγένετο ἄνθρωπος, ἅπερ
 ποιεῖς σεαυτῷ, ἐκεῖνος ταῦτα πανθάνειν λογίζεται καὶ λέγει·
 «Ἐφ' ὅσον ἐποίησας τῇ ἐλαχίστῃ ψυχῇ σου, ἐμοὶ
 ἐποίησας.»

Διὰ ποίων γὰρ ἄλλων ἔργων οἱ ἐν σπηλαίοις καὶ
 ὄρεσι τῷ Θεῷ εὐηρέστησαν, εἰ μὴ δι' ἀγάπης πάντως καὶ
 140 μετανόιας καὶ πίστεως — πάντα γὰρ τὸν κόσμον ἀφέντες
 καὶ αὐτῷ μόνῳ ἀκολουθήσαντες, διὰ μετανόιας καὶ δακρύων

- ἐδέξαντό τε αὐτόν καὶ ἐξένισαν, ἔθρεψάν τε καὶ διψῶντα ἐπό-
 τισαν —, ἄλλως δὲ πάντες πάντως οἱ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος
 υἱοὶ Θεοῦ χρηματίζουσιν, ἐλάχιστοι δὲ καὶ κατὰ κόσμον
 145 εἰσὶ καὶ πτωχοί; Οἱ οὖν γινόντες ἐν αἰσθήσει ψυχῆς ὅτι υἱοὶ
 γεγόνασι τοῦ Θεοῦ, οὐκέτι ἀνέχονται κόσμῳ καλλωπισθῆναι
 φθαρτῶ, ἐνδεδυμένοι γάρ εἰσι τὸν Χριστόν. Τίς δὲ ἀνθρώπων
 καταδέξεται ποτε, παρφύρα βασιλικῇ ἐστολισμένος, ρυκῶντα
 καὶ διερρωγότα χιτῶνα ἐπάνω ταύτης ἐνδύσασθαι; Οἱ δὲ μὴ
 150 τοῦτο εἰδότες καὶ γυμνοὶ τοῦ βασιλικοῦ ὄντες ἐνδύματος,
 σπουδάζαντες δὲ διὰ μετανοίας καὶ τῶν ἄλλων, ὡς εἶπομεν,
 ἀγαθοεργίῳ καὶ ἐνδυσάμενοι οὕτω τὸν Χριστόν, αὐτὸν
 ἐκείνον ἐνδύουσι τὸν Χριστόν· χριστοὶ γὰρ καὶ αὐτοί, ὡς
 υἱοὶ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος, πέλουσιν. Εἰ δὲ μὴ
 155 τοῦτο ποιήσουσιν, ἀλλὰ τοὺς γυμνοὺς μὲν ἅπαντας, τοὺς
 ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνδύσουσιν, ἑαυτοὺς δὲ γυμνοὺς καταλείψουσι,
 τί ὠφέλησαν; Εἴτα πάλιν, ἀδελφοὶ Χριστοῦ οἱ βαπτισ-
 θέντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος λεγόμεθα· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ μέλη
 160 ἐσμὲν αὐτοῦ. Ἀδελφὸς οὖν ὑπάρχων αὐτοῦ καὶ μέλος, ἔαν
 πάντας μὲν ἄλλους τιμήσης, ξενίσης, θεραπεύσης, σεαυτὸν
 δὲ παρίδῃ καὶ διὰ πάντων οὐκ ἀγωνίσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον
 τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας καὶ τιμῆς ἀνελθεῖν, ἀλλὰ λιμῶ
 ὀκνηρίας ἢ δίψει βαθυμίας ἢ φυλακῇ στενωτάτῃ τοῦδε τοῦ
 165 ῥυπαροῦ σώματος διὰ γαστριμαργίας ἢ φιληδονίας τὴν σε-
 αυτοῦ ψυχὴν καταλείψῃς ρυπῶσαν, αὐχμῶσαν, ἐν βαθυτάτῃ
 σκότει χειμένην ὥσει νεκράν, οὐχὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ ἐνύδρισας
 ἀδελφόν; Οὐχὶ πεινῶντα αὐτόν καὶ διψῶντα κατέλιπες;
 Οὐχὶ ἐν φυλακῇ ὄντα οὐκ ἐπεσκέψω αὐτόν; Τοιγαροῦν καὶ
 170 διὰ τοῦτο ἀκούσεις· « Σεαυτὸν οὐκ ἠλέησας, οὐκ ἐλεηθήσῃ. »
 Εἰ δὲ λέγει τις· « Καὶ ἐπειδὴ, φησί, τοιοῦτόν ἐστι καὶ
 μισθὸν τῶν παρ' ἡμῶν δεδομένων χρημάτων ἢ πραγμάτων
 οὐκ ἔχομεν, τίς καὶ διδόναι τοῖς πένθιμι χρεῖα ἐστίν; » ἀκου-
 σάτω τοῦ μέλλοντος αὐτόν κρίναι καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ
 175 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οἷονεὶ λέγοντος πρὸς αὐτόν· « Ἀφρων,
 τί εἰσήνεγκες εἰς τὸν κόσμον ἢ τί τῶν ὀρωμένων αὐτὸς
 ἐποίησας; Οὐχὶ γυμνὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς σου προῆλθες,
 γυμνὸς δὲ ἐξελεύσῃ τοῦ βίου καὶ τετραχληλισμένος τῷ
 ἐμῷ βήματι παραστήσῃ; Καὶ ὑπὲρ ποίων σου χρημάτων
 180 μισθούς μοι προσαπαιτεῖς; Διὰ ποίων δὲ σὼν πραγμάτων

- ἐλεεῖν λέγεις τοὺς ἀδελφούς σου καὶ διὰ τούτων ἐμέ, τὸν πάντα ταῦτα οὐχὶ σοὶ μόνῳ, ἀλλὰ κοινὰ τοῖς πᾶσι προθέμενον ; Ἡ ἐπιθυμεῖν με ὑπολαμβάνεις τινός καὶ δωροδοκεῖσθαι ὁμοίως τοῖς φιλαργύροις τῶν κρινόντων ἀνθρώπων
- 185 οἶει καμέ ; ἔστι γάρ καὶ τοῦτο ἐξ ἀνοίας λογίσασθαι σε. Οὐχὶ χρημάτων ὅλως ἐπιθυμῶν, ἀλλὰ ὑμᾶς ἐλεῶν, οὐχὶ τὰ ὑμέτερα θέλων λαβεῖν . ἀλλὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς κρίματος ἐλευθερῶσαι ὑμᾶς βουλόμενος, ταῦτα νομοθετῶ καὶ δι' ἕτερόν τι οὐδέν. »
- 190 Ἄλλὰ γὰρ μὴ δοκῇς, ἀδελφέ, ὅτι ἀπορεῖ ὁ Θεὸς καὶ οὐ δύναται θρέψαι τοὺς πένητας καὶ διὰ τοῦτο προστάσσει ἡμῖν ἐλεεῖν αὐτούς καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν ἐντολὴν ταύτην. Μὴ γένοιτο ! Ἄλλ' ὅπερ διὰ πλεονεξίας καθ' ἡμῶν καὶ εἰς ἀπώλειαν ἡμῶν ἐποίησεν ὁ διάβολος, τοῦτο διὰ τῆς
- 195 ἐλεημοσύνης ὑπὲρ ἡμῶν κατεσκεύασε καὶ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν ἐποίησε γίνεσθαι ὁ Χριστός. Οἶόν τι λέγω ; Ὑπέθετο ἡμῖν ὁ διάβολος τὰ εἰς κοινὴν προτεθέντα χρεῖαν ἰδιοποιήσασθαι καὶ ἀποθησαυρίσαι αὐτά, ὅπως διὰ τῆς πλεονεξίας ταύτης δύο ἡμῖν ἐγκλήματα περιάψῃ καὶ τῆς αἰωνίου
- 200 τιμωρίας καὶ κατακρίσεως ὑπαιτίους ποιήσῃ, ἐν μὲν τὸ τῆς ἀνελεημοσύνης, ἕτερον δὲ τῆς ἐπὶ τὰ ἀποκείμενα χρήματα καὶ οὐκ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίδος. Ὁ γὰρ ἀποκείμενα χρήματα ἔχων ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίζειν οὐ δύναται . καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν εἶπεν . « Ὅπου, φησίν,
- 205 ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται . » Ὁ οὖν μεταδιδούς τοῖς πᾶσιν ἐκ τῶν ἀποκειμένων αὐτῷ χρημάτων, μισθὸν ὑπὲρ αὐτῶν οὐ χρεωστεῖται λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπόδικος μᾶλλον ἔστι τῆς ἕως τότε ἀδίκου ἀποστερήσεως . οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνος τῶν κατὰ καιροὺς λιμῶ καὶ
- 210 δίψαι τὸν βίον ἀπολειπόντων, οὓς αὐτὸς τότε δυνάμενος θρέψαι οὐκ ἔθρεψε, κατορυξας τὰ τῶν πενήτων καὶ ἑάσας αὐτοὺς τῷ κρύει καὶ τῷ λιμῷ βιαίως ἀποθανεῖν , ὥς φονεὺς τοσούτων ἀποδειχθεὶς, ὅσους θρέψαι ἔδύνατο.

Τούτων τοίνυν ἀπάντων τῶν ἐγκλημάτων τὸ κρίμα ἡμῖν

215 ἀφείδῃ ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης καὶ εὐσπλαγχνος, οὐχ ὡς ἀλλότρια κατέχοντας ἡμᾶς, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα ἡμῶν λογίζεται ταῦτα καὶ οὐ δεκαπλασίονα μόνον, ἀλλ' ἑκατονταπλασίονα δοῦναι ἡμῖν ἐπαγγέλλεται, τοῖς ἐν ἰλαρότητι ταῦτα τοῖς ἀδελφοῖς διανέμουσιν. Ἰλαρότης δὲ ἔστι τὸ μὴ ὡς οἰκεῖα λογίζεσθαι

- 220 ταῦτα, ἀλλ' ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐγχειρισθέντα αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τῶν συνδούλων αὐτοῦ, καὶ ἀφθόνως ταῦτα μετὰ χαρᾶς καὶ μεγαλοψυχῆς σκορπίζειν, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἄλλως τε δὲ καὶ ἵνα μετὰ χαρᾶς τὰ ἀποθησαυρισθέντα κενώσωμεν ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀληθινῆς ἐπαγγελίας,
- 225 ἧς ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο, ἑκατονταπλασίονα δοῦναι τὸν μισθὸν ὑπὲρ τούτου. Εἰδὼς γάρ ὁ Θεὸς ὅτι ὅλως ὅλοι τῇ τῶν χρημάτων ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τοῦ πλοῦτου μακρίᾳ κρατούμεθα καὶ δυσάποσπαστως ἔχομεν πρὸς αὐτά, καὶ οἱ τούτων πολυτρόπως ἀποστερούμενοι αὐτὴν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν
- 230 ἀπολέγονται, τῷ καταλλήλῳ φαρμάκῳ ἐχρήσατο, ἐπαγγελλόμενος δοῦναι ἡμῖν, ὥσπερ εἴρηται, ὑπὲρ ὧν κατακενοῦμεν εἰς τοὺς πένητας, ἑκατονταπλασίονα τὸν μισθόν, ἵνα καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς κρίματος τῆς πλεονεξίας ἐν πρώτοις ἀπαλλαγῶμεν, ἔπειτα καὶ τοῦ ἐπ' αὐτά ἔχειν τὴν πεποίθησιν καὶ ἐλπίδα
- 235 παυσώμεθα καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν ἐλευθέρους κτησώμεθα ἀπὸ τῶν τοιούτων δεσμῶν ἵνα ἐλεύθεροι γεγονότες πρότερον, τότε ἐπὶ τὰς πράξεις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἀκωλύτως βαδίσωμεν καὶ δουλεύσωμεν αὐτῷ ἐν φόβῳ καὶ τρέμῳ, οὐχ ὡς ἐκεῖνῳ τι χαριζόμενοι, ἀλλ' ὡς ἡμεῖς διὰ τῆς δουλείας
- 240 εὐεργετούμενοι. Ἄλλως δὲ οὐκ ἐνὶ σωθῆναι ἡμᾶς. Οἱ γὰρ πλούσιοι τὴν τῶν χρημάτων ἀπόθεσιν, ὡς οἷά τινος φορτίου καὶ ἐμποδίου πρὸς τὸν κατὰ Θεὸν βίον, πρότερον ἐνεργεῖν ἐκελεύθησαν καὶ οὕτω τὸν σταυρὸν ἐπὶ ὤμων αἰρεῖν καὶ τῷ Δεσπότη κατ' ἔχνος ἀκολουθεῖν ἵνα γὰρ ἀμφότερα ἐπιφέ-
- 245 ρεσθαι ἡμᾶς πάντῃ ἀδύνατον. Οἱ δὲ γε τούτων ὄντες ἐκτὸς καὶ ἐν αὐταρκειᾷ ζῶντες ἢ καὶ ὑστερήσει τῶν ἀνγκαιῶν διάγοντες, οὐδὲν τὸ ἐμποδίζον αὐτοὺς ἔχουσιν, ἐν τῇ στενῇ καὶ τεθλιμμένῃ ὁδῷ βαδίζειν ἐθέλωσιν ἅλλ' οἱ μὲν προθέσειως χρήζουσι μόνον πρὸς τοῦτο, οἱ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ ὁδῷ
- 250 περιπατοῦντές εἰσι, διὸ ἐν ὑπομονῇ καὶ εὐχριστίᾳ διάγειν ὀφείλουσι. Καὶ ὁ Θεός, δίκαιος ὢν, οὕτω πορευομένους αὐτοὺς εἰς αἰώνιον ζωὴν καὶ ἀπόλαυσιν, ποιήσῃ αὐτῶν τὸ κατάλυμα.

Τὸ δὲ πάντα δοῦναι μὲν τὰ κτήματα καὶ χρήματα, πρὸς
 255 δὲ τὰς ἐπιφορὰς τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν λοιπῶν θλιβερῶν μὴ γενναίως ἀνταγωνίσασθαι, ὀλιγώρου μοι ψυχῆς δοκεῖ καὶ ἀγνούσης τὸν σκοπὸν τῆς ὠφελείας αὐτῆς. Ὡς περ γὰρ ὁ χρυσὸς κατιωθεὶς εἰς βάθος οὐ δύναται ἄλλως καθαρθῆναι

- καλῶς καὶ εἰς τὴν οἰκείαν λαμπρότητα ἐπανελθεῖν, εἰ μὴ
 261 πυρὶ βληθῇ καὶ σφύραις πολλάκις τυφθῇ, οὕτω καὶ ψυχὴ τῷ
 ἰῷ τῆς ἀμαρτίας κατωθεῖσα καὶ εἰς βάθος ἀχρειωθεῖσα, οὐ
 δύναται ἄλλως καθαρθῆναι καὶ τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀπολαβεῖν,
 εἰ μὴ πολλοῖς πειρασμοῖς προσομιλήσῃ καὶ ἐν τῇ χωνείᾳ
 εἰσέλθῃ τῶν θλίψεων. Τοῦτο γὰρ ὑπεμφαίνει καὶ αὐτὸς
 265 ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, οὕτω λέγων· « Πώλησόν σου
 τὰ υπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἄρον τὸν σταυρόν σου
 καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι » — τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς
 θλίψεις διὰ τοῦ σταυροῦ αἰνιττόμενος. Οὐδὲν οὖν ἀπὸ μόνης
 τῆς τῶν χρημάτων καὶ πραγμάτων ἀπορρίψεως κερδήσουσιν
 270 αἱ ταῦτα ἀποβαλλόμενοι καὶ πρὸς τὸν μονήρη βίον αὐτο-
 μολοῦντες, ἐὰν μὴ μέχρι τέλους τοῖς πειρασμοῖς καὶ ταῖς
 θλίψεσι καὶ ταῖς κατὰ Θεὸν λύπαις ἐγκαρτερήσωσιν. Οὐ γὰρ
 εἶπεν ὁ Χριστός· « Ἐν τῇ ἀποθέσει τῶν πραγμάτων ὑμῶν
 κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν », ἀλλ' « ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν ».
 275 Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ τῶν χρημάτων πρὸς τοὺς πένητας
 διανομὴ καὶ ἡ φυγὴ τοῦ κόσμου καλὴ καὶ ὠφέλιμος δῆλον,
 ἀλλ' οὐ δύναται αὕτη καθ' ἑαυτὴν μόνη τέλειον τὸν κατὰ
 Θεὸν ἄνθρωπον ἀπεργάσασθαι ἄνευ τῆς τῶν πειρασμῶν
 ὑπομονῆς. Καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ οὕτω δοκεῖ τῷ
 280 Θεῷ, ἄκουσον αὐτοῦ πρὸς τὸν πλούσιον λέγοντος· « Εἰ
 θέλεις, φησί, τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ υπάρχοντα καὶ
 δὸς πτωχοῖς καὶ ἄρον τὸν σταυρόν σου καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ
 μοι » — διὰ τοῦ σταυροῦ τὰς θλίψεις, ὡς εἴρηται, καὶ τοὺς
 πειρασμοὺς αἰνιττόμενος.
 285 Ἐπειδὴ γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιασθή ἐστι καὶ
 βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν καὶ ἄλλως οὐκ ἐν τοῖς πιστοῖς
 εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, εἰ μὴ διὰ τῆς στενῆς πύλης τῶν πειρασμῶν
 τε καὶ θλίψεων, εἰκότως ἡμῖν τὸ θεῖον ἐντέλλεται λόγιον·
 « Ἀγωνίζεσθε, φησί, διὰ τῆς στενῆς πύλης εἰσελθεῖν »,
 290 καὶ αὖθις· « Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς
 ὑμῶν », καὶ· « Δεῖ ὑμᾶς διὰ πολλῶν θλίψεων εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » Ὁ μὲν γὰρ σκορπίζων
 τὰ ἑαυτοῦ χρήματα τοῖς δεομένοις καὶ ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ
 κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ἐπ' ἐλπίδι μισθοῦ, ἐν
 295 ἡδονῇ πολλῇ τὴν συνειδήσιν ἐπιφέρεται καὶ ἔσθ' ὅτε καὶ ὑπὸ
 κenoδοξίας κλέπτεται τοὺς μισθοὺς. Ὁ δὲ μετὰ τὸ πάντα
 δοῦναι τοῖς πένησι καὶ τὰ λυπηρὰ ὑπομένων ἐν εὐχαριστίᾳ

ψυχῆς καὶ ἐγκατεργῶν τοῖς δεινοῖς, πικρίας μὲν πάσης καὶ
 πόνων ὀδυνηρῶν ἐπαισθάνεται, ἄσυλον δὲ τὸν λογισμὸν ἔχει
 300 νῦν τε καὶ εἰς τὸ μέλλον μεγάλην τὴν ἀνταπόδοσιν, ὡς τὰ
 πάθη μιμησάμενος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπομένων αὐτὸν ἐν
 ἡμέραις ἐπαγωγῆς τῶν πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων.

Διὰ τοι τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
 σπουδάσωμεν κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ
 305 Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν
 κόσμῳ ἀπεταξάμεθα, ἵνα διὰ τῆς στενῆς εἰσεέλθωμεν
 πύλης, ἣτις ἐστὶν ἡ ἐκκοπή καὶ ἀποφυγὴ τοῦ σαρκικοῦ
 ἡμῶν φρονήματος καὶ θελήματος. "Ανευ γὰρ τοῦ νεκρωθῆναι
 ἡμᾶς τῇ σαρκὶ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῆς καὶ τοῖς θελήμασιν
 310 αὐτῆς οὐκ ἐνι τυχεῖν ἀνέσεως καὶ ἀπαλλαγῆς τῶν κακῶν
 καὶ ἐλευθερίας τῆς ἐπιγινομένης ἡμῖν ἀπὸ τῆς παρακλήσεως
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ταύτης δὲ χωρὶς — λέγω δὴ τῆς
 ἐπιφοιτήσεως τοῦ Πνεύματος — οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον,
 οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. "Οτι μὲν γὰρ
 315 καλὸν εἰργάσω, πάντα σου τὰ χρήματα σκορπίσας τοῖς
 δεομένοις, εἴ γε καὶ οὐδὲν ἑαυτῷ ὑπελείπω κατὰ τὸν Ἀνανίαν
 ἐκεῖνον, καὶ πρὸς τούτοις κόσμῳ ἀπετάξω καὶ τοῖς ἐν
 κόσμῳ, καὶ φυγὼν τὸν βίον καὶ τὰς φροντίδας αὐτοῦ
 ἑδραμες εἰς λιμένα ζωῆς, τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας
 320 περιβαλλόμενος, σύμφημι καὶ γὰρ καὶ ἐπαινῶ σε τῆς πραγμα-
 τείας. Χρὴ δὲ σὲ καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, ὥσπερ τοὺς
 χιτῶνας ἄρτι, καὶ αὐτὸ ἀποδύσασθαι καὶ κατὰ τὴν στολὴν,
 ἣν ἐνεδύσω διὰ Χριστόν, κτήσασθαι τοὺς τρόπους τῆς ψυχῆς
 καὶ αὐτὸ δὴ πνευματικόν σου τὸ φρόνημα. οὐ μόνον δὲ
 325 ἀλλὰ καὶ τὸν φωτεινὸν ἐπενδύσασθαι χιτῶνα διὰ μετανοίας,
 ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Τοῦτο δὲ ἄλλως οὐ
 γίνεται, εἰ μὴ διὰ τῆς ἐπιμόνου τῶν ἀρετῶν ἐργασίας καὶ
 τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων. Θλιβομένη γὰρ ἡ ψυχὴ διὰ τῶν
 πειρασμῶν κινεῖται εἰς δάκρυα, τὰ δάκρυα δὲ καθαίροντα
 330 τὴν καρδίαν ποιοῦσιν αὐτὴν ναὸν καὶ καταγῶγιον τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος. Οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν εἰς σωτηρίαν καὶ
 τελειότητα ἡ περιβολὴ μόνη τοῦ σχήματος καὶ ὁ ἔξω κόσμος
 τοῦ ἀνδριάντος, ἀλλ' ὥσπερ τὸν ἔξω, οὕτω καὶ τὸν ἐντὸς
 ἡμῶν ἀνθρωπον κοσμήσαι χρεῶν τῇ καταστολῇ τοῦ
 335 Πνεύματος καὶ ἐξ ὁλοκλήρου θῆσαι ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ψυχῇ

τε καὶ σώματι, καὶ τῇ μὲν σωματικῇ γυμνασίᾳ γυμνάζειν
 τὸ σῶμα πρὸς τοὺς πόνους τῆς ἀρετῆς εἰς τὸ εὐτόνως
 ἐθίζεσθαι τοῖς κατὰ Θεὸν λυπηροῖς καὶ φέρειν γενναίως τὸ
 340 πικρὸν τῆς νηστείας, τὸ βεβιασμένον τῆς ἐγκρατείας, τὴν
 ἀνάγκην τῆς ἀγρυπνίας, τὴν ἅπασαν κακοπάθειαν, τῇ δὲ
 εὐσεβεῖα τοῦ Πνεύματος παιδαγωγεῖν τὴν ψυχὴν εἰς τὸ
 φρονεῖν ἃ δεῖ φρονεῖν καὶ μελετᾶν αἰεὶ τὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς,
 ταπεινόφρονά τε εἶναι, πραεῖαν, συντετριμμένην, κατα-
 νυκτικὴν, πενθοῦσαν καθ' ἑκάστην καὶ τὸ φῶς πρὸς ἑαυτὴν
 345 διὰ τῆς προσευχῆς ἐκκαλουμένην τοῦ Πνεύματος, ἃ καὶ
 προσγίνεσθαι ταύτῃ διὰ μετανοίας θερμότητος εἰθῶσαι,
 καθαιρομένη διὰ δακρύων πολλῶν ὧν ἄνευ οὐδὲ τὸν χιτῶνα
 ταύτης ἐξεστὶ ποτε καθαρθῆναι, οὐδὲ εἰς ὕψος αὐτὴν ἀναδρα-
 μεῖν θεωρίας. Ὡςπερ γὰρ ἱμάτιον ἐκ βορβόρου ποθὲν καὶ
 350 κοπρίας εἰς βάθος μολυνθέν, ἄλλως καθαρθῆναι τοῦτο
 ἀμήχανον, εἰ μὴ διὰ πολλοῦ ὕδατος καὶ πολλῆς θλίψεως τῶν
 ποδῶν, οὕτω καὶ ὁ χιτὼν τῆς ψυχῆς ἐκ βορβόρου καὶ κοπρίας
 ἐφαμάρτων παθῶν μολυνθείς, ἄλλως ἀπορρυφθῆναι οὐ
 δύναται· εἰ μὴ διὰ πολλῶν δακρύων καὶ ὑπομονῆς τῶν
 355 πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων. Δύο γὰρ οὐσῶν οὐσιωδῶς ἐν
 ἡμῖν ρεύσεων ἐκ τοῦ σώματος — λέγω δὴ τῶν ἄνωθεν
 ἐπεισερόντων δακρύων καὶ τῶν ἀπὸ τῶν γονίμων δυνάμεων —,
 καὶ τῶν μὲν μολυνόντων τὴν ψυχὴν παρὰ φύσιν καὶ νόμον
 κενουμένων, τῶν δὲ καθαιρόντων αὐτὴν ἐκ μετανοίας
 360 βρόντων, χρὴ τοὺς μεμολυσμένους τὴν ψυχὴν τῇ ἐφαμάρτῳ
 πράξει τῆς ἁμαρτίας καὶ τῇ ἐμπαθεῖ κινήσει τῆς καρδίας
 ὁλόγων ἐπιθυμιῶν μορφᾶς ἐν ἑαυτοῖς ἐγχαράξαντας, διὰ
 πολλῶν καθαρθῆναι δακρύων καὶ τὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς
 καθαρῶτατον κτήσασθαι. Ἄλλως γὰρ ἰδεῖν τὸν Θεόν, αὐτὸ
 365 τὸ φῶς ὃ φωτίζει παντὸς ἀνθρώπου καρδίαν ἐρχομένου διὰ
 μετανοίας πρὸς αὐτόν, ἀμήχανον, εἴπερ οἱ καθαροὶ τῇ
 καρδίᾳ ὁρῶσι Θεόν.

Σπουδάσωμεν οὖν, παρακαλῶ, πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ
 τέκνα, καθαρὰν κτήσασθαι τὴν καρδίαν ἐξ ἐπιμελείας τῶν
 370 τρόπων καὶ διηνεκοῦς ἐξομολογήσεως τῶν κρυπτῶν λογισμῶν
 τῆς ψυχῆς. Ἡ γὰρ συνεχῶς καὶ καθ' ἑκάστην γινομένη παρ'
 ἡμῶν ἐξομολόγησις τῶν τοιούτων, ἐκ μεταμέλου κινουμένη
 καρδίας, μετάνοιαν ἡμῖν τῶνπραχθέντων ἢ καὶ μελετη-

θέντων ἐργάζεται, ἡ δὲ μετάνοια κινεῖ τὸ δάκρυον ἐκ
 175 βαθέων ψυχῆς, τὸ δὲ δάκρυον καθαίρει τὴν καρδίαν καὶ με-
 γάλας ἁμαρτίας ἐξαφανίζει, ἀπαλειφομένων δὲ τούτων διὰ
 δακρύων ἐν παρακλήσει γίνεται ἡ ψυχὴ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος
 καὶ γλυκυτάτης κατανύξεως νόμασι καταρδεύεται, ἀφ' ὧν
 καθ' ἐκάστην παίνεται νοητῶς καὶ τρέφει τοῦ Πνεύματος
 380 τοὺς καρποὺς καὶ ἐν καιρῷ προσφόρως, ὡς πολὺχουν σῖτον,
 αὐτοὺς ἀναδίδωσιν εἰς τροφὴν ἀδάπανον τῆς ψυχῆς καὶ εἰς
 ζὼν αὐτῆς ἀφθαρτον καὶ αἰώνιον. Ἐν τούτῳ δὲ διὰ σπουδῆς
 καλῶς καταντήσασα, οἰκιοῦται Θεῷ καὶ γίνεται οἶκος
 Τριάδος Θείας καὶ ἐνδιαίτημα, ὁρῶσα καθαρῶς τὸν ἑαυτῆς
 385 Ποιητὴν καὶ Θεὸν καὶ προσομιλοῦσα αὐτῷ καθ' ἐκάστην,
 ἐξίσταται τοῦ σώματος καὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀέρος
 τούτου καὶ εἰς οὐρανοὺς οὐρανῶν ἀνερχομένη καὶ κουφι-
 ζομένη ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς πτέρυξι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ,
 καταπαύει μετὰ πάντων δικαίων ἀπὸ τῶν πόνων αὐτῆς καὶ
 390 γίνεται ἐν ἀπείρῳ καὶ θείῳ φωτί, ἐνθα τῶν ἀποστόλων
 Χριστοῦ, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ πασῶν τῶν ἀνα-
 δυνάμεων τὰτάγματα συγχορεύουσι.

Τοιαύτης οὖν καὶ ἡμεῖς γενώμεθα καταστάσεως, ἀδελφοί
 ἐν Χριστῷ, ἵνα μὴ ἀπολειφθῶμεν τῶν πατέρων ἡμῶν τῶν
 395 ἁγίων, ἀλλ' ἵνα διὰ σπουδῆς τῶν καλῶν καὶ ἐργασίας τῶν
 ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἄνδρα τέλειον φθάσωμεν, εἰς
 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Οὐδὲν γὰρ τὸ
 καλῶν, εἰ μόνον θελήσομεν. Οὕτω γὰρ καὶ Θεὸν δοξάσομεν
 ἐν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ Θεὸς παρ' ἡμῶν εὐφρανθήσεται καὶ Θεὸν
 400 εὐρωμεν ἀπὸ τῆς παρούσης ἀναχωροῦντες ζωῆς, ὡς μέγαν
 κόλπον τοῦ Ἀδραᾶμ ὑποδεχόμενον ἡμᾶς καὶ ἐπιθάλλοντα
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς
 ἐπιτυχεῖν χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα
 εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

X

1 Περὶ μετοχῆς Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἁγιωσύνης καὶ τελείας ἀπαθείας. Καὶ ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν οὐδὲν ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ὠφελεῖται, κἂν πάσας κατῴρθωσιν.

5 Λόγος Ι'.

Ἄδελφοὶ καὶ πατέρες, οὐχ ὁρᾶτε πῶς οἱ τῷ ἐπιγεῖω βασιλεῖ παριστάμενοι, αὐτοὶ τε δόξαν ἡγοῦνται τοῦτο μεγάλην καὶ ἐναμυθρύνονται ἐπὶ τούτῳ, καὶ παρὰ τῶν ἐν κόσμῳ ἀνθρώπων ζηλωτοὶ καθεστήχασιν; Εἰ οὖν ἐπὶ φθαρτοῖς
 10 οὗτοι καὶ ματαίους οὕτω διάκεινται, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ὀφειλομέν, οἱ τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ στρατευθέντες καὶ τὴν ἐκείνου δουλείαν ἀναδεξάμενοι, χαίρειν καὶ εὐφραίνεσθαι ὅτι ὅλως εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνου καταταγῆναι κατηξιώθημεν καὶ εἰς λειτουργίαν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ προσεκλήθημεν; Εἰ
 15 δὲ καὶ τῆς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ Θεᾶς ἀξιωθείμεν ποτε καὶ μετὰ τῶν ἐνώπιον αὐτοῦ παρισταμένων καταταγείημεν, ποῖον οὐχ ὑπερβαίνει τοῦτο μακαριότητος ἔπαινον; Εἰ δὲ καὶ τῶν οἰκείων δούλων καὶ φίλων αὐτοῦ γένηται τις καὶ ὁμιλίας καὶ φωνῆς ἀκούειν Δεσποτικῆς καταξιωθήσεται,
 20 ποῖος ἄρα νοῦς ἀνθρώπου, ποία δὲ γλῶσσα τῆς δόξης ταύτης καὶ τῆς ἀξίας τὸ μέγεθος διηγήσεται; Εἰ γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, τὰ ἀγαθὰ ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψίν εἰσι καὶ ὑπὲρ πάντα τὰ
 25 ὁρώμενα ἀγαθὰ, πολλῶ μᾶλλον αὐτὸς ὁ ἐτοιμάσας ταῦτα Θεὸς καὶ οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκείνον αὐτὸν βλέπειν καὶ αὐτῷ παρίστασθαι καὶ ὁμιλεῖν καταξιωθέντες καὶ τῆς

αὐτοῦ θεότητός τε καὶ δόξης κοινωνοὶ καὶ συμμετοχοὶ
γεγονότες, ὑπὲρ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐτοιμασθέντα αὐτοῖς παρὰ
30 Θεοῦ πάντως γεγονάσιν, ὡς τὸν ἐτοιμάσαντα μᾶλλον αὐτὸν
τὰ ἀγαθὰ Κύριον κληρωσάμενοι. "Ὅτι δὲ γεγονάσι τοιοῦτοι
καὶ μέχρι τοῦ νῦν γίνονται, οὐ λέγω μετὰ θάνατον μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐν τῷ παρόντι βίῳ διάγοντες, πᾶσα μὲν τοῦτο
θεόπνευστος διδάσκει Γραφή, πάντες δὲ τοῦτο συμμαρτυ-
35 ροῦσι διὰ τῆς αὐτῶν πολιτείας οἱ ἅγιοι, μεθ' ἅμα καὶ αὐτοῦ
τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Στουδιώτου, οὗ
καὶ τὴν μνήμην ἄγομεν σήμερον, καὶ οἱ τοὺς ἁγίους πάλιν
διὰ λόγων ἐγκωμιάζοντες.

Οὗτος γὰρ ὁ ὀσιώτατος πατὴρ ἡμῶν Συμεῶν, οὗ καὶ τὸν
40 βίον καὶ τὴν θεάρεστον αὐτοῦ πολιτείαν ἀνέγνωμεν, μέσον
πόλεως καὶ μονῆς περιφανεστάτης ἐν μέσῳ, τοιοῦτον βίον
ἤσκησε καὶ τοιαύτην ἀνεδείξατο πολιτείαν, ὡς μὴ μόνον
τοὺς κατὰ τὴν γενεάν αὐτοῦ λάμπαντας, ἀλλὰ καὶ τῶν
παλαιῶν πατέρων πολλοὺς ὑπερβῆναι τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν
45 καὶ τοῖς ὑπὲρ δύναμιν κατορθώμασι. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπαίνων
καὶ ἐγκωμίων πολλῶν ἀναφανείς ἡμῖν ἄξιος, ἐπαινεῖται καὶ
μακαρίζεται καὶ ἐγκωμιάζεται ἡμῖν κατὰ δύναμιν.

"Ἄπας γὰρ ὁ τῶν ἁγίων ἔπαινος καὶ μακαρισμὸς διὰ τῶν
δύο τούτων συνίσταται, διὰ τε τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ
50 τοῦ ἐπαινετοῦ βίου, καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
καὶ τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ. Τοῖς γὰρ δυσὶ τούτοις τὸ
τρίτον συνέπεται. Ἐν γὰρ τῷ βιώσῃ τινα καλῶς τε καὶ
θεοφιλῶς μετὰ φρονήματος ὀρθοδόξου καὶ ἐν τῷ χαριτωθῆναι
ἀπὸ Θεοῦ καὶ δοξασθῆναι διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος δωρεᾶς,
55 συνέπεται αὐτῷ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ μακαρισμὸς παρὰ πάσης τῆς
ἐκκλησίας τῶν πιστῶν καὶ παρὰ πάντων τῶν διδασκάλων
αὐτῆς. Πίστεως δὲ καὶ ἔργων ἀνελλιπῶς μὴ καταβληθέντων
ἀδύνατόν ἐστι τὴν παρουσίαν γενέσθαι ποτὲ τοῦ προσκυνητοῦ
καὶ θείου Πνεύματος καὶ τὴν δωρεάν αὐτοῦ λαβεῖν τινα τῶν
60 ἀνθρώπων. Τούτου δὲ μὴ παραγενομένου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ,
μηδὲ γνωστῶς ἐνοικήσαντος ἐν αὐτῷ, ἀνοίκειον πάντῃ
πνευματικὸν αὐτὸν ὀνομάζεσθαι. Ὁ δὲ μὴ πνευματικὸς
γεγονώς, πῶς ἔσεται ἅγιος; ὁ δὲ μὴ ἅγιος γεγονώς, διὰ
ποῖον ἄλλο ἔργον ἢ πρᾶξιν μακαρισθῆσεται εἰ ἢ μακαριότης
65 Θεός ἐστιν; ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ μὴ μετασχών, μᾶλλον δὲ ὁ μὴ

- αὐτὸν ὅλον ἔχων ἐν ἑαυτῷ, πῶς μακάριος δοκεῖ μοι ;
 Οὐδαμῶς. "Ήλιος γάρ ἄνευ φωτός, πῶς ἂν λεχθεῖη ἥλιος ;
 καὶ ἄνθρωπος δίχα τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος μετουσίας,
 πῶς ἂν κληθεῖη ἅγιος ; « Γίνεσθε γάρ, εἶπεν ὁ Κύριος,
 70 ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι » , εἰς τὴν διὰ τῶν ἔργων ἡμᾶς
 μίμησιν, τοὺς ἐν ἁμαρτίαις ἐξεταζομένους, ὁ εὖσπλαγχνος
 οἶονει προτρεπόμενος καὶ λέγων· « Ἀπόσπῃτε τῶν κακῶν καὶ
 πάντα τὰ καλὰ διαπράξασθε, πᾶσαν ἀρετὴν κατὰ τὸ ὑμῖν
 δυνατόν μετέλθετε καὶ ὅσον ἐφικτὸν ὑμῖν ἅγιοι γίνεσθε,
 75 εἴπερ ἄρα καὶ κοινωνίαν ἔχειν βούλεσθε μετ' ἐμοῦ. Ἐγὼ
 γάρ ἅγιός εἰμι, τουτέστι καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος. Ταῦτά
 μοι φυσικῶς πρόσσεστιν, ὑμεῖς δὲ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν
 ἀπὸ τοῦ μολυσμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν ἀπεχόμενοι καὶ μέτοχοί
 μου τῇ τοῦ Πνεύματος γενόμενοι χάριτι, τότε καὶ ὑμεῖς
 80 ἅγιοι ἔσεσθε. » Τοῦτο γάρ δηλοῖ τὸ « γίνεσθε » .

- Γίνεται τοίνυν ἐν τῇ ἀποχῇ τῶν κακῶν καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ
 τῶν ἀγαθῶν ὁ ἄνθρωπος ἅγιος, οὐχ' ὥς δι' ἔργων πάντως
 ἁγιαζόμενος — οὐ γάρ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα
 ψυχὴ —, ἀλλ' ὥς τῷ Ἀγίῳ Θεῷ διὰ τῆς τῶν τοιούτων
 85 πράξεων ἐργασίας προσοικειούμενος. Τοῦτο δὲ πρὸς τοὺς
 ἤδη λαβόντας τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν εἰπεῖν τὸν Κύριον
 μᾶλλον πείθεται, ὅς καὶ παραγγέλλων μὴ θαρρεῖν τῇ δωρεᾷ
 καὶ διὰ ῥαθυμίας ἐπιστρέφειν πρὸς τὰ κακά, οἶονει πως
 ἔλεγε· « Μὴ τῇ ἀργίᾳ σεαυτὸν ἐκδῶς, ὦ πνευματικὲ σύ, ὁ τὴν
 90 χάριν λαβὼν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ διὰ ταύτης ἐμέ.
 Ἡ γὰρ ἀργία τίκτει τὴν πονηρίαν, ἥ δὲ πονηρία πᾶν εἶδος
 κακίας ἀπογεννᾷ. Τῇ οὖν καθημερινῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν
 γίνου ἅγιος, εἴπερ ἐμέ, φησί, βούλει ἐν σοὶ εἶναι καὶ μετὰ
 σοῦ καὶ σὲ ἐν ἐμοὶ καὶ σὺν ἐμοί. » Ἐπειδὴ δὲ *κεκίνητην*
 95 πρᾶγμα ὁ νοῦς ὅλως ἀργεῖν μὴ δυνάμενον, δεόν ἐμφρόντιδα
 τοῦτον εἶναι καὶ σπουδαῖον εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν
 τοῦ Θεοῦ. Οὕτω γάρ καὶ ὁ βίος ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων
 μεμερμνημένος τίς ἐστὶ καὶ ἐμφροντής καὶ σχολὴν ἔχειν ἐκ
 πάντων οὐ δύναται, εἰ καὶ πολλοὶ τοῦτο ποιῆσαι ὑπὲρ τὴν
 100 ἑαυτῶν ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἠγωνίσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς
 τοιοῦτος ἐκτίσθη ὁ ἄνθρωπος· ἐργάζεσθαι γὰρ καὶ φυλάσ-
 σαι ἐν τῷ παραδείσῳ ὁ Ἀδάμ προσετάγη καὶ φυσικὴ τις
 ἐν ἡμῖν ὑπάρχει τῆς ἐργασίας ἢ πρὸς τὰ καλὰ κίνησις.

Οἱ οὖν τῇ ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες, οἱοὶ δ' ἂν
 105 καὶ εἰεν πνευματικοὶ καὶ ἅγιοι, εἰς τὴν παρὰ φύσιν ἐμπάθειαν
 ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτουσιν.

Ὡσπερ γὰρ πηγὴ ἀενάως τὸ ὕδωρ ἐκδύζουσα, μικρὸν
 παυσαμένη ἀφανίζεται καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι πηγὴ ἀλλὰ
 λάκκος μεθίσταται, οὕτω καὶ ὁ ἀεὶ τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν
 110 ἑαυτὸν καθαίρων καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ καθαιρόμενος καὶ ἁγιαζό-
 μενος, ἂν μικρὸν τῆς ἐργασίας ἐκπέσῃ, κατὰ ἀναλογίαν
 ἐκπίπτει τῆς ἁγιότητος. Ὁ δὲ καὶ ἁμαρτία μὲν ἐν γνώσει
 συναπαγόμενος ὅλος ἐκπίπτει τῆς καθαρότητος, καθάπερ
 καὶ ἄγγειον ὕδατος μικρᾷ κόπρῳ καθύλου μαιίνεται. Οὐ
 115 λέγω ἁμαρτίαν τὴν ἐπιτελουμένην μόνον διὰ τοῦ σώματος,
 ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάθη τὰ ἐνδοθεν καὶ ἐν ἡμῖν αὐράτως
 τελούμενα δι' ἡμῶν. Καὶ μὴ ἀπιστήσητέ μοι λέγοντι,
 ἀδελφοί, τοῦτο δὲ γινώσκοντες ἔσεσθε, ὅτι εἰ πᾶσαν ἀρετὴν
 ἐξασκήσομεν καὶ θαύματα ἐκτελέσομεν, εἰ μὴδὲν ἢ μικρὴν
 120 ἢ μέγα τῆς ἐντολῆς παραλείψομεν, μόνον δὲ τὴν ἐξ ἀνθρώπων
 δόξαν ποθήσομεν καὶ ταύτην κἂν ὁπωσοῦν δι' ἐπιτηδευμάτων
 ζητήσομεν καὶ πρὸς τὸ λαβεῖν ταύτην σπεύσομεν, τῶν
 ἄλλων ἀπάντων τὸν μισθὸν ἔστερήθημεν. Τὴν τῶν ἀνθρώπων
 γὰρ δόξαν λαμβάνοντες καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ μὴ προκρίνοντες,
 125 ὥς εἰδωολότραι κρινόμεθα, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν
 κτίσαντα. Ἀλλὰ καὶ διδομένην τὴν ἐπίγειον δόξαν, ὁ μεθ'
 ἡδονῆς καὶ χαρᾶς ταύτην ἀποδεξάμενος καὶ ἐν ταύτῃ
 ἐναμβρυνόμενος καὶ τῇ καρδίᾳ ἐνευφραινόμενος, ὥς πόρνος
 κατακριθήσεται. Ὁμοίος γάρ ἐστιν ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπων
 130 παρθενεύειν προαιρουμένῳ καὶ τὴν τῶν γυναικῶν συνουσίαν
 ἀπηννημένῳ καὶ πρὸς μὲν αὐτὰς μὴ αὐτομολοῦντι, μήτε
 μετ' αὐτῶν διάγειν ἐπιθυμοῦντι, ἀπερχομένης δὲ πρὸς αὐτὸν
 μιᾶς τινος γυναικὸς, μεθ' ἡδονῆς εὐθύς ἀποδεχομένῳ καὶ
 τὴν τῆς μίξεως ἡδονὴν ἐκπληροῦντι. Τοῦτο δὲ ἄρα καὶ ἐπὶ
 135 πάσης ἄλλης ἐπιθυμίας καὶ ἐπὶ παντὸς πάθους συμβαίνει
 γίνεσθαι. Εἴτε γὰρ φθόνῳ, εἴτε φιλαργυρίᾳ ἢ ζήλῳ ἢ ἐρίδι ἢ
 τινι ἐτέρᾳ κακίᾳ ἐκουσίως ἑαυτὸν τις ἐκδῶ, τοῦ στεφάνου
 τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἐπιτεύξεται. Δίκαιος γὰρ ὢν ὁ Θεός,
 ἀδίκους ἔχειν συγκοινωνοὺς οὐκ ἀνέχεται καὶ καθαρὸς ὢν,
 140 ἀκαθάρτῳ οὐ συμμεινεται καὶ ἀπαθὴς ὑπάρχων, τοῖς
 ἐμπαθέσιν οὐ συναυλίζεται καὶ ἅγιος ὢν, εἰς κεκραμμένην

ψυχὴν καὶ πονηράν οὐκ εἰσέρχεται. Πονηρὸς δὲ ἐστὶν ὁ τοῦ
 πονηροῦ σπορέας τὸν κόκκον ὑποδεξάμενος ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτοῦ καὶ καρποφορῶν ἀκάνθας καὶ τριβόλους τῆς ἀμαρτίας
 145 τῷ διαβόλῳ, τὸ τοῦ αἰωνίου πυρὸς ὑποκείμενα, ὅτι οὗ
 ἐστὶ φθόνος, μῖσος, μνησικακία, ζῆλος, ἐρίθεια, οἰσεις,
 κενοδοξία, ὑπερηφανία, δόλος, περιέργια, διαβολὴ καὶ εἴτι
 διὰ σαρκὸς πάθος ἀπόπτυστον καθ' ἡδονὴν ἐκτελεῖται καὶ
 κοινοῦ τὸν ἐντὸς ἡμῶν ἄνθρωπον κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου
 150 φωνήν.

Ἄλλὰ μὴ γένοιτο ἡμᾶς, ἀδελφοί, τοιαῦτά ποτε καρπο-
 φοῦν ῥῆσαι ζιζάνια, δεξαμένους ἐκ ῥαθυμίας τὸν σπόρον τοῦ
 πονηροῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Γένοιτο δὲ εἰς τριάκοντα
 καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν καρποφορῆσαι Χριστῷ τὰ διὰ
 155 τοῦ Πνεύματος ἐν ἡμῖν γεωργούμενα, ἃ ἐστὶν ἀγάπη, χαρά,
 εἰρήνη, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, μακροθυμία, πίστις, πραότης,
 ἐγκράτεια, τραφῆναι τε τὸν ἄρτον τῆς γνώσεως καὶ
 αὐξηθῆναι ταῖς ἀρεταῖς καὶ καταντῆσαι εἰς ἄνδρα τέλειον,
 εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ὃ πρέπει
 160 πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XI

1 Περὶ νηστείας. Καὶ οἱ οὐ χρὴ τὸ τῆς νηστείας ὠφέλιμον
 ἐν τῇ πρώτῃ καὶ μόνῃ τῶν νηστειῶν ἐβδομάδι σπουδαίως
 τηρεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἴσην καὶ τὴν αὐτὴν σπουδὴν
 ἐν πάσαις ταῖς ἐβδομάσι τῶν νηστειῶν ἀναγκαῖον τοῖς
 5 σπουδαίοις διατηρεῖν.

Λόγος ΙΑ'.

Ἀδελφοί καὶ πατέρες, ἔδει μὲν ἡμᾶς τῇ παρελθούσῃ
 κυριακῇ τὰ νῦν μέλλοντα ῥηθήσεσθαι παρ' ἡμῶν πρὸς τὴν
 ὑμετέραν ἀγάπην εἰπεῖν. Ἄλλ' ἐπεὶ περ εἰδὼς ἡμην, ὅτι

- 10 ἅπαν τὸ χριστιανικώτατον φύλον, μοναχῶν τε φημί καὶ
 λαϊκῶν, τῇ ἀγίᾳ καὶ πρώτῃ ἐβδομάδι τῶν νηστειῶν ζεοῦση
 τῇ προθυμίᾳ τὸ τῆς νηστείας καλὸν ἕκαστος ἡμῶν τῶν
 πιστῶν ὑποδέχεται, καὶ πᾶς τις ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τράχηλον τὸν
 ταύτης ζυγὸν ἐπιτίθῃσιν ἔκοντί, καὶ οὐδεὶς ἐστίν, οὐδὲ
 15 τῶν λίαν ἀπεργνωκῶτων τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ ἐν ἀφοβίᾳ
 καὶ καταφρονήσει Θεοῦ πολιτευομένων, ὃς τὴν ἐβδομάδα
 ἐκείνην τὸν τῆς νηστείας ἀπωθεῖται νόμον καὶ οὐχὶ μᾶλλον
 καὶ αὐτὸς μετὰ πάντων, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ἐγκρατεύεται,
 σήμερον ἤδη λέξων ἔρχομαι βραχέα καὶ ὀλίγα τοῦ ἐνεστῶτος
 20 χάριν καιροῦ πρὸς ὑμᾶς.

- Ἐπειδὴ γάρ, ὡς εἴρηται, τὴν παρελθούσαν πρώτην τῶν
 νηστειῶν ἐβδομάδα ἅπαντες οἱ πιστοὶ ἐναγωνίως διέρχονται,
 παρελθούσης δὲ ταύτης καὶ τοῦ σαββάτου καταλαβόντος,
 ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἑορτὴν ἄγειν ἐκ παραδόσεως
 25 ἔλαχε τὴν τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου ἥ, μᾶλλον
 εἰπεῖν, τὴν ἐκ Θεοῦ δι' αὐτοῦ γενομένην τῷ πιστοτάτῳ λαῷ
 αὐτοῦ σωτηρίαν παράδοξον, ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ κυριακῇ
 πάντες τὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀνάμνησιν ποιούμενοι,
 εὐχαριστηρίους ὕμνους τῷ παναγὰθῳ Θεῷ ἡμῶν ᾄδοντες,
 30 ὁ αἰεὶ φθονῶν τὰ καλὰ πονηρός, ἕκαστῳ τῶν πιστῶν λανθα-
 νόντως ὑπεισερχόμενος καὶ ῥαθυμίᾳ καὶ ἀμελείᾳ τοῦτον
 ἀοράτως καταδεσμεύων, ἀπορρίψαι πείθει καταφρονητικῶς
 ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν σωτηριώδη τῆς νηστείας ζυγὸν καὶ πρὸς
 τὴν προτέραν παλινδρομῆσαι συνήθειαν, διὰ τοῦτο τὴν
 35 σήμερον ὑπομιμνήσκω καὶ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην
 ὁμοῦ καὶ πατρότητα τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι καθόλου τῷ δυσμενεῖ,
 μηδὲ τῇ πονηρᾷ συνηθείᾳ τῆς ἀκορέστου γαστριμαργίας
 συναπαχθῆναι, μηδὲ πρὸς τὴν ὀπισθεν καὶ χρονίαν τῶν
 πονηρῶν ἐπιθυμιῶν ἐκπλήρωσιν ἐπαναστρέψαι, ἀλλ' ὡς τὴν
 40 πρώτην καὶ τὴν δευτέραν ταύτην τῶν νηστειῶν ἐβδομάδα
 τιμῆσωμεν, καὶ καθεξῆς ὁμοῦ τὰς λοιπὰς.

- Ναί, πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, εὐεργετήσωμεν οὕτω
 ποιοῦντες ἑαυτοὺς καὶ μὴ ἅπερ συνήξαμεν τότε, νυνὶ ἀπολέσαι
 καταδεξώμεθα, προσθεῖναι δὲ μᾶλλον καὶ αὐξῆσαι σπουδά-
 45 σωμεν, ἀλλὰ μηδὲ ἅπερ ὀπισθεν καλῶς ἀνωκοδομήσαμεν
 νῦν κακῶς καταλῦσαι θελήσωμεν. Μνημονεύετω δὲ ὑμῶν
 ἕκαστος τὴν ἐκ τῆς νηστείας ὠφέλειαν καὶ οἷας ἀπῆλause

- παρὰ Θεοῦ δωρεᾶς ἐν ταῖς ὀλίγαις ταύταις ἡμέραις καὶ
 προθυμότερος γινέσθω πρὸς τὸ ἐξῆς. Καὶ γὰρ εἴωθεν ἡ
 50 ἱατρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν αὕτη τοῦ μὲν τῆς σαρκὸς τὰς
 πυρώσεις καὶ τὰς κινήσεις συστέλλειν, τοῦ δὲ τὸ θυμῶδες
 καταπραῦνειν, τοῦ δὲ τὸν ὕπνον ἀποδιώκειν, τοῦ μὲν τὸ
 πρόθυμον διεγείρειν, τοῦ δὲ τὸν νοῦν ἀνακαθαίρειν καὶ τῶν
 55 πονηρῶν λογισμῶν ἐλεύθερον αὐτὸν ἀποκαθιστᾶν. ἄλλου
 τὴν ἀδάμαστον γλῶσσαν δαμάζειν καὶ οἰοεὶ χαλινῷ τινι
 τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ ταύτην ἐπέχειν καὶ μὴ εἶναι ὅλως ἀργούσας
 ἢ σαπροὺς λόγους φθέγγεσθαι· ἐτέρου τοὺς μετεώρους
 σκεπάζει ἀφανῶς καὶ ἰσθᾶ ὀφθαλμοὺς καὶ περιέργως
 αὐτοὺς οὐκ ἐξ ὧδὲ τε κἀκεῖσε φέρεσθαι, ἀλλ' ἐαυτὸν ἕκαστον
 60 παρασκευάζει σκοπεῖν καὶ τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων τε καὶ
 ἐλαττωμάτων μεμνησθαι διδάσκει. Νηστεία τὸν νοητὸν
 ζῶον καὶ τὸ ἐπικείμενον τῇ ψυχῇ κάλυμμα τῆς ἀμαρτίας
 κατὰ μικρὸν ἐκλεπτύνει καὶ ἀπελαύνει, καθάπερ τὴν ὁμίχλην
 ὁ ἥλιος. Νηστεία τὸν πνευματικὸν ἀέρα νοερῶς ἡμῖν καθορᾶν
 65 ἐμποιεῖ, ἐν ᾧ οὐκ ἀνατέλλει, ἀλλὰ αἰεὶ λάμπει ὁ ἄδυτος
 ἥλιος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Νηστεία, συνεργὸν λαβοῦσα τὴν
 ἀγρυπνίαν, τὸ σκληρὸν ὑπείσελθοῦσα τῆς καρδίας μαλαώσει
 καὶ ἀντὶ τῆς πρώτης κραιπάλης κατανύξεως πηγὰς βλυστάνειν
 παρασκευάζει, ὑπὲρ καὶ ἐν ἡμῖν γενέσθαι σπουδάσωμεν
 70 ἕκαστος ἡμῶν, παρακαλῶ, ἀδελφοί. Τούτου γὰρ γενομένου
 εὐκόλως σὺν Θεῷ, πᾶσαν τὴν τῶν παθῶν θάλασσαν διαρρή-
 ξομεν καὶ τὰ κύματα διελθόντες τῶν πειρασμῶν τοῦ πικρῶς
 τυραννοῦντος ἡμᾶς, εἰς τὸν λιμένα ἐγκαθορμισθῶμεν τῆς
 ἀπαθείας.
- 75 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί μου, οὐκ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, οὐδὲ ἐν μιᾷ ἐβδο-
 μάδι γενέσθαι δυνατόν, ἀλλὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ
 κόπῳ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου προθέσεώς τε καὶ προαι-
 ρέσεως, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως καὶ τῆς τῶν
 ὁρωμένων καὶ νοουμένων πραγμάτων καταφρονήσεως, οὐ
 80 μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν θέρμην τῆς ἀδιαλείπτου μετανοίας
 καὶ αὐτῆς τῆς ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς ψυχῆς ταμείῳ ἀενάου ἐργα-
 σίας ἢ συντομώτερον ἢ βραδύτερον Θεοῦ δωρεᾶ τε καὶ χάριτι
 κατορθοῦνται, ἄνευ δὲ νηστείας οὐδὲν οὔτε τούτων οὔτε
 τῶν ἄλλων ἀρετῶν κατορθωθῆναι ποτε παρά τινος ἡδυνήθη·
 85 νηστεία γὰρ πάσης ἐργασίας πνευματικῆς ἀρχὴ καὶ θεμέλιος.

- "Όσα τοιγαροῦν οἰκοδομήσεις ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, ἄπτωτα καὶ ἀκατάλυτα, ὡς ἐπὶ στερεὰν πέτραν κτισθέντα, γίνεται · ἐπὰν δὲ τοῦτον τὸν θεμέλιον ἄρχῃς καὶ ἀντ' αὐτοῦ γαστροὺς κόρον καὶ ἐπιθυμίας ἀτόπους ὑποῦῃ, ὥσπερ ψάμμος
- 90 ὑπὸ τῶν πονηρῶν ταῦτα λογισμῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν παθῶν ὑποσύρεται καὶ πᾶσαν τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἀρετῶν καταστρέφει . "Ἰν' οὖν μὴ καὶ ἐφ' ἡμῖν τοῦτο γένηται, στῶμεν περιχαρῶς ἐπὶ τὸν στερεὸν θεμέλιον τῆς νηστείας, στῶμεν, ἀδελφοί μου, καλῶς, στῶμεν αὐτοθελῶς · ὁ γὰρ
- 95 ἀβουλήτως ἐπὶ τὴν τῆς νηστείας πέτρην ἀναβαίνειν ἀναγκαζόμενος, ἑαυτὸν πάντως ἐκεῖθεν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὑποσυρεῖς πρὸς λαθροφαγίαν κατακρημνίζει, καὶ βιβρώσκιον αὐτὸς τοῦ πονηροῦ, ὡς οὐ δοκεῖ, κατὰδρωμα γίνεται · νόμος γὰρ θεῖός ἐστι καὶ τοὺς παραβαίνειν τολμώντας ὥσπερ δῆμιος
- 100 ὁ διάβολος παραλαμβάνων μαστίζει, εἰ καὶ μὴ εὐθύς, μηδὲ παρακρῆμα, τοῦ Θεοῦ μακροθυμοῦντος ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὴν μετάνοιαν ἡμῶν ἀπεκδεχομένου , ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐκφουζόμεθα τὰς χεῖρας αὐτοῦ πάντως ἢ ἐνταῦθα ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἀμετανοήτως ἐπιμένοντες τῇ ἁμαρτίᾳ, ἐπειδὴ τὴν
- 105 μετ' αὐτοῦ καταδίκην οὕτως ἔχοντες ἀποληψόμεθα καὶ ὑπ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ ἀθάνατα κολασθῆναι χρίσει δικαίᾳ Θεοῦ κατακριθώμεν. Εἰ γὰρ καὶ τοὺς προεστῶτας ἡμῶν λαυθάνομεν, ἀλλὰ γε τὸν τῶν προεστῶτων Δεσπότην ὁμοῦ καὶ Θεὸν λαθεῖν οὐ δυνάμεθα.
- 110 Φυλαξόμεθα τοιγαροῦν, ἀδελφοί, μὴ ἀπὸ λαθροφαγίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κόρου τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης παρατιθεμένων βρωμάτων ἡμῖν. Ναί, παρακαλῶ καὶ παρακαλῶν οὐ παύσομαι, μνήσθητε τῆς παρελθούσης ἁγίας ἐβδομάδος. Ἀναλογίσασθε τὴν ἐκ τῆς νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, εὐχῆς
- 115 τε καὶ ψαλμωδίας, ὡς ἔφην, ὠφέλειαν, ἀλλὰ τὴν κατήφειαν, ἀλλὰ τὴν εὐλάβειαν, ἀλλὰ τὴν σιωπὴν . "Ὡσπερ γὰρ ἀοίκητόν μοι ἐξ ἀνθρώπων ἐδόκει τότε εἶναι τὸ μοναστήριον, ὑπὸ ἀγγέλων μόνων ἐγκατοικούμενον, διὰ τὸ μὴ ὅλως ἕτερόν με ἀκούσαι τι ῥῆμα βιωτικόν, ἀλλ' ἢ μόνην τὴν ὑφ' ἡμῶν πρὸς
- 120 Θεὸν ἀναπεμπομένην δοξολογίαν, ἣ καὶ ἀγγέλων ἔργον ἐστί. Πιστεύω δὲ ὅτι, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπιτελεῖτε τὸ τῶν ἀγγέλων ἔργον, οὕτω καὶ οἱ ἄγγελοι ἀοράτως συνδιῆγον ὑμῖν καὶ συνέψαλλον. Μὴ οὖν χωρισθῆναι τῆς μετ' ἐκείνων συναυλίας διὰ τῆς πολυλογίας καὶ ἀργολογίας θελήσητε, μηδὲ φωναῖς

- 125 ἀτάκτοις ἢ κραυγαῖς ἀμέτροις αὐτοὺς μὲν ἀφ' ὑμῶν, τοὺς δὲ δαίμονας πλησιάζει ὑμῖν, ὡς τὸ πρὶν, ποιήσητε, ἀλλὰ προσεχέτω ἕκαστος ἑαυτῷ καὶ τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ καὶ τὴν διακονίαν αὐτοῦ, ὡς τῷ Θεῷ δουλεύων καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἐπιμελῶς ἐκτελεῖτω. Γέγραπται γάρ· « Ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος, ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς. »

- Ἐν ταῖς θείαις τῶν συνάξεων ἀναγνώσεσιν ἀλλήλους πρὸς ἀκρόασιν διεγείρειν, ὧ ἀδελφοί, μὴ ἐλλίπητε. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς τραπέζης ἐσθίειν προτρεπόμεθα τε καὶ παρακελεύομεθα τοῖς πλησίον, καὶ οὓς ἂν τῶν ἄλλων πλεῖον ἀγαπῶμεν, παραβιαζόμεθα ἐπὶ τὸ φαγεῖν, οὕτω δὴ 135 καὶ ἐπὶ τῆς ψυχотρόφου ταύτης τραπέζης προσέχειν καὶ προτρέπεσθαι τοῖς πλησίον χρεωστοῦμεν, ἵνα μὴ ὡς μὴ ἀγαπῶντες ἀλλήλους κατακριθῶμεν καὶ τὸ μαθηταὶ εἶναι Χριστοῦ ἀπολέσωμεν. Λέγει γάρ· « Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. » Ὁ 140 οὖν ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς τραπέζης τὸν ἑαυτοῦ φίλον μὴ παραβιασάμενος εἰς ἐστίαις τὰ μέγιστα αὐτὸν πολλάκις ὠφέλησεν· ὁ δὲ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς τραπέζης, τῆς ἀκροάσεως τῶν θείων λέγων λόγων, τοῦτο ποιῶν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ζημίαν 145 τοῖς αὐτῷ πλησιάζουσι προξενεῖ. Ἐπειδὴ τῶν βρωμάτων μὲν ἐκείνων ἢ πλησμονὴ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα διαφθεῖρειν εἴωθε πολλάκις καὶ βλάπτειν, τὰ δὲ ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἁγίων λεγόμενα καὶ νοῦν φωτίζει καὶ ψυχὴν ἁγιάζει καὶ τῷ σώματι αὐτῷ δι' αὐτῆς πάντως τοῦ ἁγιασμοῦ μεταδίδωσι 150 καὶ ὑγιεινότερον καὶ ῥωμαλεώτερον καθιστᾷ.

- Προσεχέτω τοιγαροῦν ἕκαστος τῇ ἀναγνώσει. Οἱ γὰρ λόγοι τῶν ἁγίων Θεοῦ λόγοι καὶ οὐκ ἀνθρώπων εἰσίν. Ἐμβαλέτω τούτους ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ τηρεῖτω αὐτοὺς ἀσφαλῶς, ἐπειδὴ οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ λόγοι ζωῆς εἰσι καὶ ὁ 155 ἔχων αὐτοὺς ἐν ἑαυτῷ καὶ φυλάσσων αὐτούς, ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Ἐπὶ μὲν γὰρ πολυτελοῦς πολλάκις καθεσθέντες τραπέζης, οὐκ οἶμαι ποτε ῥαθυμήσαντά τινα ἐξ ὑμῶν ὅλως ἀπονουστάξαι καὶ μὴ μόνον τὰ ἀρκοῦντα λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς τὴν αὔριον μετὰ σπουδῆς ἄραντα ἀπελθεῖν καὶ ἢ 160 φίλοις τισὶν ἢ πτωχοῖς αὐτὰ μεταδοῦναι προθυμηθέντα. Ἐνθα δὲ λόγοι ζωῆς πρόκεινται καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν τρεφόμενους ἀθανάτους ἀποτελοῦσι, καθεύδειν, εἰπέ μοι, καὶ ῥαθυμεῖν ἢ νυστάζειν καὶ ῥέγγειν ἔξεστί τι, ὥσπερ ἐμφύχῃ

- νεκρῷ ; Ὡς τῆς ζημίας ! Ὡς τῆς ἀναισθησίας καὶ τῆς νοθεύ-
 165 τητος ! Ὁ ἐπὶ τραπέζης καθημένος καὶ τῶν προκειμένων μὴ
 ὀρεγόμενος τῆς κατὰ φύσιν ὑγιείας προδήλως ἐστέρηται ·
 οὕτω καὶ ὁ ἀναγνώσεως θείας ἀκούων καὶ μὴ μεθ' ἡδονῆς
 ἀφάτου καὶ αὐλοῦ ὀρέξεως αὐλῶς τοῖς αὐλοῖς καὶ
 170 θείοις λογίοις ψυχικῶς ἐντρυφῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις πάσας
 αὐτοῦ νοερώς ἐμπιπλῶν ἐκ τῆς τούτων γλυκύτητος, ἀσθενῆς
 τῇ πίστει ἐστὶ καὶ τῶν πνευματικῶν δωρεῶν εἰς ἅπαν
 ἄγευστος, ἐν μέσῳ δηλονότι πολλῶν ἀγαθῶν λιμῷ καὶ
 δίψει τηκόμενος. Καθάπερ γὰρ νεκρὸς ὕδατι λουόμενος
 ἀνεπαισθήτως ἔχει, οὕτω καὶ οὗτος ὑπὸ τῶν ζωηρῶν καὶ
 175 θείων τοῦ λόγου ναμάτων ἐπαντλούμενος οὐκ αἰσθάνεται.

- Ὅσοι τοίνυν λόγον ζωῆς ἐν ἑαυτοῖς ἔχετε , ὅσοι τραφῆναι
 τὸν ἄρτον τοῦτον τοῦ λόγου ἐφθάσατε, ὅσοι μὴ νεκροὶ
 ἀλλ' ἐκ νεκρῶν ζῶντες γεγόνατε καὶ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς
 ἀπεγεύσασθε καὶ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν πρὸς τοὺς πλησίον
 180 παρὰ τοῦ εὐσπλάγχχνου Θεοῦ λαβόντες ἐκτίσασθε, διεγείρειν
 καὶ παρακαλεῖν καὶ νουθετεῖν τοὺς πλησίον καὶ πάντας, εἰ
 οἶδόν τε, μὴ παύσησθε, ἀλλ' ὥς οἰκεῖα μέλη, μᾶλλον δὲ ὥς
 μέλη Χριστοῦ καὶ υἱοὺς ὄντας Θεοῦ, παιδαγωγεῖν, ἐπιτιμᾶν
 καὶ ἐλέγχειν αὐτοὺς προθυμήθητε, οὐχ ἵνα τούτους λυπή-
 185 σητε , ἀλλ' ἵνα πατρικῆς ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ἐλευ-
 θερώσητε, οὐδ' ἵνα βλάβητε, ἀλλ' ἵνα τὰ μέγιστα αὐτοὺς
 ὠφελήσητε, τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς αὐτῶν θελήματα
 παρασκευάζοντες αὐτοὺς ἐκπληροῦν. Ἐὰν οὕτω ποιῇτε καὶ
 οὕτω τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν ἕκαστος ὑμῶν διεγείρῃ πρὸς
 190 παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων , συντόμως ἅπαντες
 πρὸς ὕψος ἀρθῶμεν τῶν ἀρετῶν καὶ ἐκπληρωταὶ τῶν
 ἐντολῶν ἀναφηνώμεν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας τῶν
 οὐρανῶν ὁμοθυμαδὸν ἐπιτύχωμεν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ
 ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσι δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 195 Ἀμήν.

XII

1 Περὶ ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς νηστείας. Καὶ περὶ σιωπῆς. Καὶ ὅπως δεῖ ἐν πάσῃ τῇ νηστείᾳ διάγειν τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν ἀληθείᾳ.

5 Λόγος IB'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐγὼ μὲν καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἐκ πλημμελοῦς καὶ βαθυμού προαιρέσεώς τε καὶ διαθέσεως ἀεὶ ἰσθενῶν, σιωπᾶν ἐβουλόμην καὶ μόνα τὰ κατ' ἐμαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι, ἕως ἂν μοι τὰ τοῦ χείρονος
 10 ἡττήθῃ καὶ τῷ κρείττονι λογισμῷ καθυπετάγῃ καὶ ὅλως ἀπήλυσα τῆς εἰρήνης τοῦ πνεύματος, ἐλευθερωθεὶς τῆς ὀχλήσεως τοῦ χοϊκοῦ καὶ γεώδους φρονήματος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν λιμένα τῆς μακαρίας ἡμῶν ἀναπαύσεως. Ἄλλ' ἐπεὶ εἰς κεφαλὴν τοῦ σώματος ὑμῶν τοῦ ἁγίου παρ' ὑμῶν ἐξελέγην,
 15 ἀνάγκη μοὶ ἐστὶ τοῦ παρακαλεῖν τὴν ἀγάπην ὑμῶν, ἐπειδὴ ἡ σωτηρία τῆς ὑμῶν ἀδελφότητος παραμυθεῖται με, ὅτι καὶ ἐμοῦ ἀσθενοῦντος κατὰ ψυχὴν, ὑμεῖς ταῖς εὐχαῖς τοῦ πατρὸς μου καὶ πατρὸς ὑμῶν διασώζεσθε. Τοίνυν καὶ μὴ διαῖραι στόμα οἷός τε ὢν, μόλις κἂν γράψαι τὸν λόγον ἰσχυσα καὶ
 20 προὑπομνήσαι τὴν ὑμῶν ἀδελφότητα, ἐν παρακλήσει πολλῇ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης δεόμενος ἵνα, ὡς ἀληθινοὶ δοῦλοι Χριστοῦ καὶ φιλάδελφοι, εὐχρησθε ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς ἐγὼ μεθ' ὑμῶν σφίζωμαι καὶ τὴν ὁδὸν ὁδεύων τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑμῖν τοῖς ἀγαπητοῖς μου
 25 ἀδελφοῖς συναυλίζωμαι.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ δέομαι ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

- προσέχειν ἑαυτοῖς καὶ ἕκαστον φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν καὶ μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, μηδὲ τὸν ἀμελῆ μου καὶ μετέωρον βίον ὁρᾶν, ἀλλὰ τοῖς ἰχνεσιν ἐξακολουθεῖν τοῦ
- 30 Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ καὶ ἀποδοῦναι χρεωστοῦμεν τὴν ἀπολογίαν ὡς δικαίῳ καὶ ἀπαρκαλογίστῳ κριτῇ. Δότε μοι ταύτην τὴν καύχησιν, ὅτι μόνος ἐγὼ εἰς ἄδου κατενεχθεὶς διὰ τῆς ἀμελείας μου βάραθρον, ὑμᾶς μέγα βοήσας τῆς παγίδος ἐξήρπασα, καὶ εἰ πολλὰ χρεωστῶ
- 35 θρηγῆσαι τὴν ραθυμίαν μου, ἀλλ' ἄρκοῦμαι καὶ μόνον βλέπων ὑμᾶς ὑψουπετομένους καὶ ὑπεράνω τῶν βρόχων τοῦ διαβόλου. Φυλάξατε τοιγαροῦν πάσας ἀπαρалаίπτως τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ἵνα σφύζησθε ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων καὶ ὡς στρουθίον ἐκ παγίδος.
- 40 Πρώτη δὲ ἐντολὴ ἐστὶ τὸ ἀγαπᾶν ἐξ ὅλης ψυχῆς τὸν Θεὸν καὶ ἀλλήλους, ὡς αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ἠγάπησεν. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἀγάπη ἐν τούτοις γνωριζομένη χαρακτηρίζεται· ἐν τῷ μὴ φυσιοῦσθαι, ἐν τῷ μὴ κατεπαίρεσθαι, μηδὲ ζηλοῦν τὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ ζηλοῦν τὸ καλόν, ἐν τῷ μὴ περπε-
- 45 ρεύεσθαι, μὴ γογγύζειν, μὴ παίζειν, μηδὲ γεῶν, μηδὲ δικάζεσθαι περὶ μικροῦ ἢ μεγάλου, τὸ σύνολον, πράγματος, ἐν τῷ μὴ κορέννυσθαι μὴ μόνον βρωμάτων καὶ ἐδεσμάτων, ἀλλ' εἰ δυνατὸν μήτε ὕδατος, καὶ μᾶλλον ἐν ταῖς παρούσαις ἡμέραις τῶν νηστειῶν, ἐν αἷς ὁ σπουδαίως καὶ ἐμπόνως
- 50 μετανοῶν, τοῦ χρόνου παντὸς τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ἄφεσιν ἄνωθεν κατὰ τὴν θεῖαν Γραφὴν. Οἶδατε γάρ ὅτι ἡ θέρμη τῆς μετανοίας καὶ ἐκ βάθους καρδίας ἀναπεμπομένων δακρύων ἡ ζέσις δίκην πυρὸς ἀναχωνεύει καὶ καταφλέγει τὸν ῥύπον τῆς ἀμαρτίας καὶ τὴν μολυνθεῖσαν
- 55 ψυχὴν καθαρὰν ἀπεργάζεται· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ φωτὸς χύσιν διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐπιδημίας δαψιλῶς αὐτῇ καὶ φιλοτιμῶς χαρίζεται, ὥς ἐντεῦθεν γίνεσθαι αὐτὴν μεστήν ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν. Ταύτῃ τοιγαροῦν χρῆσώμεθα, δέομαι, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ τρίτῃ τῶν νηστειῶν ἑβδομάδι, πατέρες καὶ
- 60 ἀδελφοί, καὶ ἐν ταῖς μετ' αὐτήν, θέρμην ἐπὶ θέρμῃ καὶ σπουδῇ ἐπὶ σπουδῇ προστιθέντες τὸ καθ' ἡμέραν, ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν Κυρίαν τοῦ Πάσχα, λελαμπρυσμένοι τὰς ψυχὰς ὁμοῦ καὶ τὰ σώματα.

Ἴδού γάρ, ὡς ὁρᾶτε, ὅτι Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τοῦτο τὸ

- 65 στάδιον τῆς δευτέρας τῶν νηστειῶν ἑβδομάδος εὐφύχως καὶ μετὰ ζεούσης τῆς προθυμίας διήλθομεν. Μαρτυρῶ γὰρ ὑμᾶς μηδὲν ὑστερηκεῖναι τῶν τῆς νηστείας καλῶν, ἀλλὰ καὶ παννύχους τὰς ψαλμωδίας μετὰ πάσης προσοχῆς πεποιήκατε καὶ τὴν ἐγκράτειαν εὐτονον τετηρήκατε καὶ τηρεῖτε, τοῖς
- 70 παρατιθεμένοις λαχάνοις καὶ ὀσπρίοις ἀρκούμενοι. Ἐγὼ δὲ τινὰς ἐξ ὑμῶν ἐπίσταμαι, καὶ αὐτῶν τῶν εὐτελῶν τῆς τραπέζης βρωμάτων, συντετριμμένῳ τῷ πνεύματι καὶ ταπεινῷ τῷ φρονήματι καθεζομένους ἐν ταύτῃ μέσον ὑμῶν, ἀπεχομένους, ἀναξιόους ἑαυτοὺς ἡγουμένους τῆς αὐτῶν μεταλήψεως. Πρὸς
- 75 τούτοις, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐργοχείροις ὑμῶν προσέχοντες, ἀπαρρησίαστοι μετὰ σιωπῆς μεμενήκατε, ὅλοι κατανώξεως τὴν ψυχὴν δακρύων πεπληρωμένοι, εὐχῶν, δεήσεων, κόπου πνευματικοῦ ἐκ τῶν συνεχῶς γινομένων γονυκλισιῶν καὶ τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν ἡλλοιώθητε, ἀσκητικωτάτην καὶ
- 80 ὥραϊαν τὴν ὄψιν κτησάμενοι.

- Νῦν οὖν ἐπεὶ πρὸς τὸ ἐξῆς ἀποδύσασθαι μέλλομεν τῆς νηστείας, ἀγωνισώμεθα, παρακαλῶ, τηρῆσαι καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἱερᾷ ἑβδομάδι τῆς καλλίστης νηστείας τὸν νόμον καὶ τὸν ἴσον θέσθαι ταῖς προλαβούσαις ἀγῶνα, ἐπειδὴ πολλῆς ἡμῖν
- 85 χρεία τῆς νήψεως, πολλῆς τῆς σπουδῆς, ἵνα μὴ ὡς οἱ βιωτικοὶ καὶ ἡμεῖς τὰς ἡμέρας ἡμῶν διανύσωμεν. Οἴδατε γὰρ ὅτι, τῆς πρώτης παρελθούσης ἑβδομάδος, τὴν ἀγίαν ἐκεῖνοι τεσσαρακοστὴν διελθεῖν οἴονται ἅπασαν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ διαρρήδην πρὸς ἀλλήλους
- 90 καὶ πρὸς ἅπαντας λέγουσιν. Ἡμῖν δέ, ἀδελφοί μου, φόβος καὶ φόβων ὁ μέγιστος, μήπως ὡς οὗτοι καὶ ἡμεῖς ὑπολάβωμεν καὶ πρὸς ἀλλήλους διαλεξώμεθα καὶ ἀρνηταὶ φανῶμεν τοῦ ἐπαγγέλματος. Οὐ μόνον γὰρ ἡμῖν τοῖς φεύγουσι τὸν κόσμον καὶ σταυρωθεῖσιν αὐτῷ καὶ ἀνατεθεῖσιν ὀλικῶς Θεῷ ὁ
- 95 παρὼν καιρὸς εἰς ἐγκρατείας νόμον ἐδόθη, ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ βίος τῆς παρούσης ἡμῶν ζωῆς, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπαραιτήτως χρεωστοῦμεν ἐγκρατεῦσθαι.

- Πῶς δὲ οὐ χρεωστοῦμεν τοῦτο ποιεῖν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ, οἱ πεινᾶσαι καὶ διψῆσαι καὶ γυμνητεῦσαι^β καὶ πάντα παθεῖν
- 100 καὶ ἐν χαρᾷ ὑπενεγκεῖν συνταξάμενοι, καὶ μᾶλλον ἄρτι ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τῆς τεσσαροκοστῆς; Εἰ δὲ οὐχ' οὕτω ποιεῖν βουλόμεθα ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τῆς

ζωῆς, ἀλλὰ γελᾶν καὶ ἀργολογεῖν καὶ παίζειν καὶ ἀντιλέγειν
 θέλομεν, τί διαφέρομεν τῶν ἀπίστων καὶ ἐθνικῶν ἀνθρώπων ;
 105 Ὅντως οὐδέν. Εἰ γάρ τὸ ἐπιζητεῖν καὶ μεριμνᾶν περὶ ἄρτου
 καὶ οἴνου καὶ ἱματίου οὐκ ἔστιν ἡμῶν τῶν ἐθνικῶν ἀπεργά-
 ζεται, τίνων ἴσους ποιήσουσιν ἡμᾶς τὰ εἰρημένα, αἰσχυρότερα
 τούτων ὄντα καὶ ἐφαμαρτότερα ; Οὐχὶ πληρωθήσεται ἐφ'
 ἡμῶν τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένον· « Παρασυνεβλήθη
 110 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς » ;

Πειθαρχήσωμεν, ἀδελφοί, τῷ βοῶντι καθ' ἐκάστην πρὸς
 ἡμᾶς Θεῷ καὶ λέγοντι διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ· « Οὐτε
 ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερού-
 μεθα », καὶ πάλιν· « Μὴ μεριμνήσητε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί
 115 φάγητε ἢ τί πίητε ἢ τί ἐνδύσησθε, ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα
 προστεθήσεται ὑμῖν. » Ἵνα δὲ μὴ ἔχη τις λέγειν· « Ἐὰν
 βραδύνη τοῦ δοῦναι καὶ οὐκ ἔχω τι φαγεῖν, τί ποιήσομαι ; »
 — « Τὰ πετεινά, εἶπε, βλέπετε τοῦ οὐρανοῦ, πῶς οὐ σπεῖρει,
 120 οὐδὲ θερίζει, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά », καὶ ἐπάγων φησὶν· « Οὐχὶ
 πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς, ὀλιγόπιστοι ; » Ὡς ἂν
 δὲ μὴ γογγύζωμεν, ὀλιγοψυχοῦντες ἕνεκεν βρώματος ἢ
 πόματος, διαρρήδην βοᾷ πρὸς ἡμᾶς· « Μακάριοι οἱ πεινῶντες
 125 καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. »

Εἰ οὖν πιστεύεις Χριστῷ καὶ ἀψευδῇ τοῦτον εἶναι ὁμολο-
 γεῖς, ὅτε πεινάσεις ἢ διψήσεις καὶ οὐκ ἔχεις τι τοῦ φαγεῖν
 ἢ πιεῖν, ζητήσεις δὲ τὸν κελλαρίτην ἄρτον ἢ οἶνον ἢ βρώσιμόν
 τι καὶ οὐ παρέξει σοι ὑπὸ δουλειῶν ἐμποδιζόμενος ἴσως,
 130 ἐνθυμήθητι μνησθεὶς τῶν τοῦ Κυρίου λόγων καὶ εἶπον
 πρὸς ἑαυτόν· « Πεινῶ μὲν καὶ διψῶ, ἀλλ' ὑπομένων ὑπομένειν
 τὸν Κύριον καὶ αὐτὸς ποιήσει κατὰ τὴν ἀσθένειάν μου καὶ
 οὐκ ἐγκαταλείψει με. » Καὶ οὕτως ὑπόμεινον, ἀδελφέ, καὶ
 πολλὴν ἔξεις τὸν μισθὸν παρὰ τῷ Θεῷ. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσιν
 135 ἄλλοις τοῖς ὑπαντῶσι σοι πειρασμοῖς οὕτω ποίει καὶ θαυμασ-
 τωθήσῃ ἐν τε τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ μετὰ τῶν
 ἁγίων καταταγῇ μαρτύρων. Πόσοι τῶν ἐν Χριστῷ ἡμῶν
 ἀδελφῶν ἐπιθυμοῦσι πολλάκις, ἐν μιᾷ κατακείμενοι γονίᾳ,
 καὶ αὐτοῦ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος καὶ εὐχαριστοῦσιν ἴσως τῷ
 140 Θεῷ καὶ οὐδὲν ἀγανακτοῦντες λέγουσι βλάσφημον, ἡμεῖς

δὲ Θεοῦ χάριτι διὰ τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν πᾶσαν τὴν
 χρεῖαν τοῦ σώματος ἀνελλιπῇ ἔχομεν καὶ περισσὸν ἔχομεν.
 "Ὅταν οὖν τις ἐξ ἡμῶν μηδὲν ὅλως ἔχη, γογγύσῃ δέ, κατακρί-
 νεται ὡς μὴ ἔχων ὑπομονήν· ὅταν δὲ καὶ πολὺ ἔχη, ἐπὶ δὲ
 145 τῇ τοῦ ὀλίγου στερήσῃ φιλονεικίας καὶ μάχας ἐγείρῃ, ἔτι
 δὲ καὶ βλάβη φθέγγεται ῥήματα, ποίας ὁ τοιοῦτος
 συγγνώμης ἄξιός ἐστι; Ἀλλὰ ταῦτα λέγων, οἶδα ὅτι
 ἐμαυτὸν κατακρίνω καὶ ἔσονται οἱ λόγοι μου τάχα εἰς
 150 κατὰ κρίσιν μου καὶ ἐλεγχον. "Ὅμως ἔστωσαν, ἀξιῶ, καὶ εἰς
 ὑμῶν ὑπόμνησιν.

Τοιγαροῦν καὶ ἀναμνημονεύοντες τῆς ὠφελείας τῶν
 παρελθουσῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας, πῶς αὐτὰς καὶ μεθ'
 ὅσης τῆς σπουδῆς καὶ τῆς θερμῆς διήλθετε, οὕτω καὶ πᾶσαν,
 δέομαι, τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστὴν σπουδάσατε διελθεῖν,
 155 ἀναλογιζόμενοι τὴν καλὴν ὑμῶν ἀναστροφὴν, οἷαν εὐλό-
 γειαν, οἷαν ταπεινώσιν, ἀλλὰ σιωπὴν, ἀλλὰ σπουδὴν εἰς τε
 τὸν κανόνα τῆς θείας συνάξεως καὶ εἰς τὸ ἐργόχειρον ὑμῶν
 ἕκαστος εἴχετε. Naί, παρακαλῶ, μὴ ἐπιλάβησθε τῆς παθο-
 κτόνου νηστείας, τῆς καθαρτικῆς ἐγκρατείας καὶ τὰ αὐτὰ
 160 ποιεῖν μὴ κατοκνήσητε, ἀδελφοί, ἀλλ' εἰ καὶ βρωμάτων
 ἐναλλαγὴ γενέσθαι πολλάκις συμβῇ καὶ ποθεν τύχοιτε
 παρακλήσεως, τὴν γνώμην ἦτε ἀσάλευτοι καὶ τὴν κατάστασιν
 ἀμετάβλητοι, μᾶλλον μὲν οὖν πλεῖον τῆς συνήθους φαγόντες
 τροφῆς, περισσοτέρως καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ κοπιᾶσαι
 165 σπουδάσατε, ὅπως μὴ γένηται ὑμῖν, ἀντὶ εὐχαριστίας καὶ
 κέρδους, ῥαθυμίας καὶ ζημίας οὐ τῆς τυχεύουσας ἢ παράκλησις
 πρόξενος. Naί, ἀδελφοί μου, νήψατε καὶ καθὼς εἶπον ὑμῖν,
 κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα καὶ τὴν εἰσιούσαν ταύτην
 ἐκτὸς βρώματος ἰχθύων κρατήσατε καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ
 170 ἀναστρέφεσθε, μὴ καταλιμπάνοντες τὰς διακονίας ὑμῶν
 καὶ τὰ ἐργόχειρα καὶ ὧδε κάκεισε περιπατοῦντες καὶ
 μετεωριζόμενοι καὶ ἐκδότους ἑαυτοὺς ποιοῦντες τῷ τῆς
 ἀκηδίας δαίμονι. Ἀλλ' εἴ πού τις ἐξ ὑμῶν διερχόμενος
 ἕτερον ἰστάμενον ἢ καθήμενον εὖρη τῶν ἀδελφῶν, σπουδαίως
 175 διερχόμενος βαλέτω μετάνοιαν, καὶ ἴσως ἔλθῃ καὶ ὁ ἀργὸς
 εἰς συναίσθησιν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ κάκεινος ἐντραπείς ἐπὶ τὸ
 ἔργον ἐλεύσεται καί, οὕτως ἕκαστος ὑμῶν ποιῶν, ἐκφύγητε
 τὸ τῆς ἀργίας καὶ ἀργολογίας κατὰ κρίμα.

Οὐκ ἀκούετε τί Ζωσιμᾶς ὁ μακάριος ἐκεῖνος λέγει, ὁ

- 180 τῆς ὁσίας Μαρίας τὸν βίον ἐξηγησάμενος, περὶ τῶν ἀγίων ἀνδρῶν ἐκείνων, τῶν ἐν τῇ μονῇ ἐν ᾗ κάκεινος τηνικαῦτα κατήντησε Θεοῦ προνοίᾳ, πῶς τῆς μονῆς ἐξερχόμενοι πᾶσαν κατὰ τὴν ἔρημον τὴν τεσσαρακοστὴν ἐποίουν, μηδέποτε ὁ εἰς τῷ ἐτέρῳ ἐνούμενος, ἀλλ' εἴ που καὶ παρά τινος αὐτῶν
- 185 ὑπηντήθη, ἐκκλίνων ἐξέφευγε καὶ οὐδὲ πλησιάσαι ἀλλήλοις ἠνεύχοντο ; Οὕτω καὶ ὑποστρέφοντες ἐν τῇ μονῇ οὐδεῖς, ὡς φησὶν, ἡρώτα ποτὲ τὸν ἕτερον τί εἶδεν ἢ τί πεποίηκεν εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλ' ὥσπερ τινὲς ξένοι καὶ παρεπίδημοι καὶ ταῖς φωναῖς ἑτερόγλωσσοι, οὕτως ἅπαντες ἔζων καὶ οὕτως
- 190 ἐπολιτεύοντο· δι' οὐδὲν δὲ ἄλλο τοῦτο πάντως ἐποίουν, ὡς οἶομαι, εἰ μὴ τὸ ὅλον ἀκριβαζόμενοι μὴ ἐκφέρειν λόγον ἄργον ἀπὸ τοῦ στόματος . Εἰ τοίνυν τοσαῦτα ἔτη καὶ τοσαύτας ἡμέρας ἐκείνοι ἀλλήλοις μὴ ὁμιλοῦντες τὸ σύνολον ἐποίουν, τί πεισόμεθα ἡμεῖς οἱ μὴδὲ τὰς ὀλίγας ταύτας
- 195 ἡμέρας ἀπὸ τῶν συντυχιῶν καὶ ἀργολογιῶν φυλαττόμενοι ; Καὶ τί λέγω ἡμέρας, ὅπου γε οὐδὲ ὥρας μιᾶς καιρὸν ἑαυτοὺς κρατῆσαι δυνάμεθα ; Καὶ τί ποιήσομεν, ἀδελφοί μου καλοί, ἐὰν αἴφνης οὕτως ἐχόντων ἡμῶν ὁ κριτὴς ἀπάντων καὶ Θεὸς παραγένηται, ὁ καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον ἀπαιτῶν
- 200 ἡμᾶς ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ; Πῶς δὲ καὶ τῶν ἄλλων παθῶν κρατήσομεν, γλῶσσαν ἀκράτητον ἔχοντες ; Ποῖον γάρ, εἶπέ μοι, ἐλαφρότερόν ἐστι τούτου τοῦ πάθους τῶν λοιπῶν ἀπάντων παθῶν ; Ἡ σάρξ, ἔχουσα τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν καὶ πύρωσιν, κατὰ τοῦ πνεύματος ἐπανίσταται καὶ πολε-
- 205 μεῖ κραταιῶς τὴν ψυχὴν, ἡ γαστήρ θέλει βρωμάτων χορτάζεσθαι, εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἐγένετο· εἰ ποῖνυν τῆς γλώσσης τὴν συνήθειαν, ὅπερ ἐστὶν εὐκόλον καὶ κοῦφον ἡμῖν, οὐ κρατήσομεν, τῶν χαλεπῶν τούτων καὶ μεγάλων, τῶν πολλὴν ἐχόντων ἰσχύϊν μετὰ τῆς φύσεως καὶ αὐτῆς, εἰπεῖν,
- 210 τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονῆς, πῶς ἰσχύσομεν ἐγκρατεῖς γενέσθαι ποτέ ;

Ἀρχὴ οὖν ἔστω ἀπὸ σήμερον λοιπὸν ἡμῖν, ἀδελφοί, καὶ ὅσον δυνάμειός ἔχομεν, δράμωμεν, ἵνα ὥσπερ τινὲς χρυσοπτεροὶ ἀετοί, κοῦφοι τὸ Πάσχα Κυρίου καταλάβωμεν, ἐνθα

215 πρόδρομος ἡμῶν εἰσῆλθεν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντα τὰ τυραννοῦντα ἡμᾶς πάθῃ ὀπισθεν ἡμῶν ἀπορρίψαντες. Θήσομεν δέ, εἰ δοκεῖ, αὐτοὶ ἡμεῖς νόμον κοινῇ βουλῇ ἐν

- μέσω ἡμῶν αὐτῶν, ὥσάν ἐκτὸς σαββάτου καὶ κυριακῆς εἰ
 δύο εὐρεθῶσιν ἀργία ἐκδοτοὶ καὶ ἱσταμένοι συντυχίας
 220 ἀνωφελεῖς, ὅπως ἔχουσι μηδενὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην
 ἑτέρου, εἰ μὴ μόνον ἄρτου ξηροῦ μετὰ ἁλατος καὶ ὕδατος
 μεταλαμβάνειν ψυχροῦ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀρίστου, ἱσταμένους
 δηλονότι καὶ ἐσθίωντας περὶ τὸ κάτω μέρος τῆς τραπέζης.
 Καὶ τοῦτο νόμον ἔχοντες ἀπαράδατον, ἀπὸ μὲν ἀργολογίας
 225 καὶ ἐρεσχελίας ἑαυτοὺς ἀμέμπτους τηρήσετε, τὸν Θεὸν δὲ
 δι' ὃν θύραν τίθεσθε τοῖς χεῖλεσιν ὑμῶν καὶ φυλακὴν ὡσαύτως
 τοῖς στόμασι θεραπεύσετε, καὶ ἐμὲ τὸν ἀνάξιον πατέρα
 ὑμῶν μεγάλως ἐν τούτῳ παρακαλέσετε, καὶ θυμηδίας
 πληρώσετε τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν, καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν οὐ
 230 μικρῶς ὠφελήσετε, τύπον ἀγαθὸν καὶ συνήθειαν θαυμαστὴν
 ἑαυτοὺς διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην διδάσκοντες. Ἐπειτα
 δοξαστήσεσθε καὶ θαυμαστήσεσθε παρὰ πάντων εἰκότως
 ἀνθρώπων καὶ δι' ὑμῶν ὁ Θεός, ὅτι εἰς τὴν γενεὰν ταύτην
 ὑμεῖς εὐρεθήσεσθε τῶν ἁγίων τοὺς βίους μιμούμενοι, ὅπερ
 235 οὐκ οἶμαι νῦν εὐκόλως εὐρεθῆναι ἐν οἷς τόποις τέως ἐσμέν
 καὶ βλέπομεν καὶ περὶ τινων ἀκούομεν μοναχῶν καὶ τῶν
 μοναστηρίων αὐτῶν.

- Διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, πατέρες μου
 ἅγιοι καὶ δοῦλοι Θεοῦ, μὴ παρακούσητε τοὺς ἐμοὺς λόγους
 240 τοῦ ἀναξίου πατρὸς ὑμῶν, μηδὲ ὡς λήρος ἐνώπιον ὑμῶν
 φανῶσι τὰ ῥήματά μου. Εἰ γὰρ καὶ ἀσθενὴς εἰμι καὶ μυρίων
 γέμων ἀμαρτημάτων, ἀλλ' ἴδετε καὶ σκοπήσατε ἀκριβῶς
 ὅτι οὐδὲν ὑμῖν ἐξωθεν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν καὶ τῶν θείων
 Γραφῶν συνεβούλευσα. Ποιήσατε οὖν ἀρχὴν καλὴν καὶ δότε
 245 μοι προθυμίαν μικράν, ἵνα εὐχαῖς ὑμῶν ἁγίαις ἐνισχύσας,
 ἀνανεύσω καὶ τρίψω μου τὴν ὄψιν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
 νίψωμαι καὶ τοῦ πολλοῦ ὕπνου τῆς ῥαθυμίας ἐξεγερθῶμαι
 καὶ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν εἰς ἐμὲ ποιεῖτε τὸν εὐτελεῖ δοῦλον
 ὑμῶν, εἰ καὶ μὴ ἀξίως, ἀλλὰ γε τὸ κατὰ δύναμιν, λόγοις
 250 ἀνταμείψωμαι ἀγαθοῖς, ἐξ ὧν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις δίδωσιν ἐν
 ἀνοιξίᾳ τοῦ ἀκαθάρτου μου στόματος, τὴν ἀγάπην ὑμῶν.
 Ναί, ἀδελφοί μου, δέομαι ὑμῶν, μὴ παρίδῃτέ μου τὴν
 δέησιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἡμιθανοῦς καὶ παντελῶς ἀλάλου
 ἐδῶκατέ μοι λέγειν ἐνώπιον τῆς ὑμῶν τιμιότητος, οὕτω μοι
 255 χαρίσασθε καὶ τὸ θέλημα ὑμῶν, ὡς ἂν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐκκοπῆς
 ὑμεῖς μὲν ζήσεσθε ζωὴν τῶν μαρτύρων καὶ ἀθλοφόρων

Χριστοῦ, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῆς σήμερον ἔτι καὶ ἔτι προσθήσω
 τιθέναι ὑπὲρ ὑμῶν ὅλην μου τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι εἰς
 260 τὴν ἐκεῖθεν ζωὴν ἀπαίροντι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ
 Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XIII

- 1 Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως. Καὶ ὅποια τίς ἐστὶν
 ἡ πῶς ἐν ἡμῖν γίνεται ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν αὐτῇ
 ἡ ἀνάστασις τῆς ψυχῆς. Καὶ τί τὸ μυστήριον ταύτης τῆς
 ἀναστάσεως. Ἐλέχθη μετὰ τὸ Πάσχα τῇ δευτέρᾳ τῆς
- 5 δευτέρας ἐξδομάδος τοῦ Πάσχα.

Λόγος ΙΓ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἤδη τὸ Πάσχα, ἡ χαρμόσυνος
 ἡμέρα, ἡ πάσης εὐφροσύνης καὶ θυμηδίας, τῆς τοῦ Χριστοῦ
 ἀναστάσεως κατὰ περίοδον τοῦ χρόνου παραγινομένης αἰεὶ
- 10 μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην καὶ ἀενάως γινομένης, ἐν τοῖς
 εἰδόσι τὸ μυστήριον ταύτης, χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως
 ἀφάτου ἐπλήρωσε τὰς καρδίας ἡμῶν, λύσσασα ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 τῆς πανσέπτου νηστείας τὸν κόπον ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, τελειώ-
 σασα καὶ ἅμα παρακαλέσασα ἡμῶν τὰς ψυχάς, διὸ καὶ πρὸς
 - 15 ἀνάπαυσιν καὶ εὐχαριστίαν πάντας ὑμῶν τοὺς πιστοὺς
 προσκαλεσαμένη, ὡς ὁρᾶτε, διῆλθεν. Εὐχαριστήσωμεν οὖν
 τῷ Κυρίῳ, τῷ διαβιβάσαντι ἡμᾶς τὸ πέλαγος τῆς νηστείας
 καὶ εἰς τὸν λιμένα τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως ἀγαγόντι μετ'

εὐθυμίας ἡμᾶς · εὐχαριστήσωμεν αὐτῷ, οἳ τε καλῶς καὶ
 20 προθύμως μετὰ ζεαύσης προθέσεως καὶ ἀγώνων τῆς ἀρετῆς
 τὸν δρόμον διανύσαντες τῆς νηστείας καὶ οἱ ἀσθενήσαντες
 περὶ ταῦτα δι' ὀλιγωρίαν καὶ ψυχῆς ἀσθένειαν, ἐπειδὴ αὐτός
 ἐστὶν ὁ καὶ τοῖς σπουδαίοις ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ διδούς τοὺς
 στεφάνους καὶ τοὺς ἀξίους μισθοὺς τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ
 25 συγγνώμην αὖθις τοῖς ἀσθενεστέροις, ὥς ἐλεῆμων καὶ
 φιλάνθρωπος, ἀπονέμων. Ὅρᾳ γὰρ τὰς διαθέσεις ἡμῶν τῶν
 ψυχῶν καὶ τὰς προαιρέσεις μᾶλλον ἢ τοὺς κόπους τοῦ
 σώματος, δι' ὧν γυμνάζομεν πρὸς ἀρετὴν ἑαυτοὺς, ἢ πλεῖον
 τὴν ἀσκήσιν προθυμῶς ψυχῆς ἐπιτείνοντες ἢ ἔλαττον δι'
 30 ἀσθένειαν σώματος ταύτην τῶν σπουδαίων ποιούμενοι, καὶ
 κατὰ τὰς προθέσεις ἡμῶν ἀντιμετρεῖ τὰ ἐπαθλα καὶ τὰ τοῦ
 Πνεύματος ἐκάστω χαρίσματα, ποιῶν ἢ περίφημον καὶ
 ἔνδοξον τῶν σπουδαίων τινὰ ἢ ἐὼν ταπεινὸν ἔτι καὶ δεόμενον
 ἐπιπονώτερας καθάρσεως.

35 Ἀλλὰ γὰρ ἴδωμεν, εἰ δοκεῖ, καὶ καλῶς ἐξετάσωμεν, τί
 τὸ μυστήριον τῆς τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως,
 ὅπερ ἀεὶ τοῖς βουλομένοις ἡμῖν μυστικῶς γίνεται, καὶ
 πῶς ἐν ἡμῖν ὁ Χριστὸς ὡς ἐν μνήματι θάπτεται καὶ πῶς
 ἐνούμενος ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐξανίσταται, συνανιστῶν
 40 καὶ ἡμᾶς ἑαυτῷ. Ἔστι δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου τοιοῦτος.

Ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ σταυροῦ κρεμασθεὶς καὶ
 προσηλώσας ἐν αὐτῷ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, θανάτου
 γευσάμενος, κατήλθεν ἐν τοῖς κατωτάτοις τοῦ ᾄδου.
 Ὡσπερ οὖν ἐξ ᾄδου πάλιν ἀνελθὼν εἰς τὸ ἀχραντὸν ἑαυτοῦ
 45 σῶμα εἰσῆλθεν, οὗ κατελθὼν ἐκεῖσε οὐδαμῶς ἐχωρίσθη,
 καὶ εὐθὺς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ μετὰ ταῦτα ἀνῆλθεν
 εἰς οὐρανοὺς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ δυνάμεως, οὗτοι δὲ
 καὶ νῦν ἐξερχομένων ἡμῶν ἐκ τοῦ κόσμου καὶ εἰσερχομένων
 διὰ τῆς τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου ἐξομοιώσεως ἐν τῷ
 50 τῆς μετανοίας καὶ ταπεινώσεως μνήματι, αὐτὸς ἐκεῖνος ἐξ
 οὐρανῶν κατερχόμενος, εἰσέρχεται ὡς ἐν τάφῳ ἐν τῷ ἡμῶν
 σώματι, καὶ ἐνούμενος ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐξανίστα
 νεκρὰς οὕσας ὁμολογουμένως αὐτάς, καὶ τηνικαῦτα βλέπειν
 ἐμπαρέχει τῷ οὕτως ἀναστάντι σὺν τῷ Χριστῷ τὴν δόξαν
 55 τῆς μυστικῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως.

Ἀνάστασις οὖν Χριστοῦ ἢ ἡμετέρα ὑπάρχει ἀνάστασις,

- τῶν κάτω κειμένων. Ἐκεῖνος γὰρ μὴ πεσὼν εἰς ἁμαρτίαν ποτέ, καθὰ γέγραπται, μηδὲ ἀλλοιωθεὶς τῆς ἰδίας δόξης καὶ ὡπασσοῦν, πῶς ἀναστήσεται ποτε ἢ δοξασθήσεται, ὁ αἰ
- 60 ὧν ὑπερδεδοξασμένος καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας διαμένων ὡσαύτως; Ἀνάστασις καὶ δόξα Χριστοῦ ἡ ἡμετέρα, καθάπερ εἴρηται, δόξα ὑπάρχει, ἡ διὰ τῆς ἐν ἡμῖν αὐτοῦ ἀναστάσεως γινομένη καὶ δεικνυμένη καὶ ὀρωμένη ἡμῖν. Ἀπαξ γὰρ οἰκειωσάμενος τὰ ἡμέτερα, ἃ ποιεῖ ἐν
- 65 ἡμῖν αὐτός, ταῦτα ἐαυτῷ ἐπιγράφεται. Ἀνάστασις δὲ ψυχῆς ἡ ἐνωσίς ἐστι τῆς ζωῆς· ὥσπερ γὰρ τὸ νεκρὸν σῶμα, εἰ μὴ δέξεται ἐν ἑαυτῷ τὴν ζῶσαν ψυχὴν καὶ ἀμίκτως ταύτῃ μιγῇ, ζῆν οὐ λέγεται οὐδὲ δύναται, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ μόνῃ ζῆν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δύναται, εἰ μὴ ἀρρήτως καὶ ἀσυγχύτως
- 70 ἐνωθῇ Θεῷ, τῇ ὄντως αἰωνίᾳ ζωῇ. Πρὸ γὰρ τῆς ἐν γνώσει καὶ ὁράσει καὶ αἰσθήσει ἐνώσεως νεκρά ἐστίν, εἰ καὶ νοερά ὑπάρχει καὶ τῇ φύσει ἀθάνατος. Οὕτε γὰρ γνῶσις δίχα ὁράσεως, οὕτε ὁρασις δίχα αἰσθήσεως. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον οὕτως· ὁρασις καὶ ἐν τῇ ὁράσει γνῶσις καὶ αἴσθησις (ἐν
- 75 τοῖς πνευματικοῖς δὲ τοῦτό φημι, ἐν γὰρ τοῖς σωματικοῖς καὶ δίχα ὁράσεως αἴσθησις γίνεται). Οἷόν τι λέγω; Τυφλὸς εἰς λίθον τὸν πόδα κρούων αἰσθάνεται, ὁ δὲ νεκρὸς οὐ· ἐν τοῖς πνευματικοῖς δὲ εἰ μὴ εἰς θεωρίαν ἔλθῃ ὁ νοῦς τῶν ὑπὲρ ἔννοιαν, τῆς μυστικῆς ἐνεργείας οὐκ αἰσθάνεται.
- 80 Ὁ οὖν πρὸ τῆς θεωρίας τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον καὶ ἔννοιαν ἐπαισθάνεσθαι λέγων ἐν τοῖς πνευματικοῖς, τῷ τὰς ὀψεις πληρῷ ἔοικεν, ὃς ἐν οἷς μὲν πάσχει ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς ἐπαισθάνεται, ἀγνοεῖ δὲ τὰ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ καὶ τὰ παραίτια ζωῆς ἢ θανάτου τούτῳ γινόμενα· τὰ γὰρ ἐπερχόμενα αὐτῷ κακὰ
- 85 ἢ ἀγαθὰ οὐδαμῶς ἐπαισθάνεται τῆς ὀπτικῆς ἐστερημένος δυνάμειος καὶ αἰσθήσεως, ὅθεν καὶ πολλαῖς τὴν ῥάβδον ἐπάρας πρὸς τὴν τοῦ ἐχθροῦ ἄμυναν, ἀντ' ἐκείνου ἔσθ' ὅτε τὸν ἑαυτοῦ φίλον μᾶλλον ἐτύπησε, τοῦ ἐχθροῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἱσταμένου καὶ διαγελῶντος αὐτόν.
- 90 Ἀνάστασιν Χριστοῦ οἱ πλείονες μὲν τῶν ἀνθρώπων πιστεύουσιν, ὀλίγοι δὲ λίαν εἰσὶν οἱ καὶ ταύτην βλέποντες καθαρῶς, οἱ δὲ γε μὴ θεασάμενοι οὐδὲ προσκυνεῖν δύνανται, ὡς ἅγιον καὶ Κύριον, τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν· «Οὐδεὶς γάρ, φησί, δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι

- 95 'Αγίῳ », καὶ ἀλλαχοῦ · « Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν . » Οὐδὲ γὰρ λέγει τὸ ἱερώτατον λόγιον, ὃ καθ' ἐκάστην ἐπὶ στόματος περιφέρομεν · 'Ανάστασιν Χριστοῦ πιστεύσαντες, ἀλλὰ τί ; 'Ανάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸν μόνον ἀναμάρτητον. »
- 100 Πῶς οὖν προτρέπεται νῦν ἡμᾶς τὸ Πνεῦμα λέγειν τὸ "Ἄγιον — ὡς αὐτὴν ἰδόντες, ἦν περ οὐκ εἶδομεν · « 'Ανάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι », ἀπαξ πρὸ χιλίων ἐτῶν ἀναστάντος τοῦ Χριστοῦ καὶ μηδὲ τότε τοῦτον ἀνιστάμενον ἰδόντος
- 105 τινός ; 'Αρα μὴ ψεύδεσθαι ἡμᾶς βούλεται ἡ θεία Γραφή ; "Απαγε, ἀλλ' ἀληθεύειν μᾶλλον παρεγγυᾷ, ὡς ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν τῶν πιστῶν ἐγγινομένης δηλονότι τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ καθ' ὥραν, ὡς εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐν ἡμῖν ἐξανισταμένου,
- 110 λαμπροφροῦντος καὶ ἀπαστράπτοντος τὰς τῆς ἀφθαρσίας καὶ Θεότητος ἀστράπας. Ἡ φωτοφόρος γὰρ παρουσία τοῦ Πνεύματος τὴν ἀνάστασιν ἡμῖν, ὡς ἐν πρώτῃ, τοῦ Δεσπότη ὑποδεικνύει, μᾶλλον δὲ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἀναστάντα ὄραν χαρίζεται. Διὸ καὶ λέγομεν · « Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν
- 115 ἡμῖν », καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ὑπόσημαίνοντες παρουσίαν ἐπιφέροντες οὕτω λέγομεν · « Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου . » Οἷς οὖν ἐπιφανῇ ὁ Χριστὸς ἐξαναστάς, πάντως πνευματικῶς αὐτοῖς τοῖς πνευματικοῖς ὅμμασι ὁρώμενος δεικνύται. "Όταν γὰρ ἐν ἡμῖν διὰ τοῦ Πνεύματος
- 120 γένηται, ἀνιστᾷ ἡμᾶς ἐκ νεκρῶν καὶ ζωοποιεῖ καὶ αὐτὸν ἐν ἡμῖν ὅλον ὄραν ζῶντα δίδωσι, τὸν ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ συνανιστῶντα καὶ συνδοξάζοντα ἡμᾶς ἑαυτῷ τρανῶς γινώσκειν χαρίζεται, καθὼς πᾶσα θεία Γραφή μαρτυρεῖ.
- 125 Ταῦτα τοίνυν εἰσὶ τὰ τῶν χριστιανῶν θεῖα μυστήρια, αὕτη ἡ ἐγκεκρυμμένη τῆς πίστεως ἡμῶν δύναμις, ἣν οἱ ἄπιστοι ἢ δύσπιστοι ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡμίπιστοι οὐχ ὁρῶσιν, οὔτε μὴν ἰδεῖν οὐδαμῶς δύνανται . "Απιστοι δέ, δύσπιστοι καὶ ἡμίπιστοι, οὗτοι εἰσιν οἱ μὴ διὰ τῶν ἔργων τὴν πίστιν
- 130 ἐπιδεικνύμενοι . "Εργῶν γὰρ δίχα καὶ οἱ δαίμονες πιστεύουσι καὶ Θεὸν εἶναι τὸν Δεσπότην ὁμολογοῦσι Χριστόν · « Οἶδαμεν γάρ σε , φασί, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ », καὶ ἀλλαχοῦ · « Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσιν . »

- 'Αλλ' ὅμως οὔτε τοὺς δαίμονας οὔτε τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς
 135 ἡ τοιαύτη πίστις ὠφελήσει. Οὐδὲν γάρ τῆς πίστεως ταύτης
 ὄφελος, νεκρά γάρ ἐστι κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· « Ἡ
 πίστις γάρ, φησί, δίχα τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν », ὥστε
 καὶ τὰ ἔργα δίχα πίστεως. Νεκρά δὲ πῶς ; "Οτι τὸν ζωογο-
 νοῦντα Θεὸν οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῇ, ὅτι τὸν εἰπόντα· « Ὁ ἀγαπῶν
 140 με τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσει, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ
 ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα » οὐκ
 ἐκτίησάτο ἐν ἑαυτῇ, ἵνα τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐξαναστήσῃ τὸν
 κεκτημένον αὐτὴν ἐκ νεκρῶν καὶ ζωοποιήσῃ αὐτὸν καὶ τὸν
 ἀναστάντα ἐν αὐτῷ καὶ αὐτὸν ἀναστήσαντα κατιδεῖν χαρίση-
 145 ται. Νεκρά οὖν ἐστὶν ἡ τοιαύτη πίστις τοῦτου γε ἕνεκα,
 μᾶλλον δὲ νεκροὶ οἱ ταύτην χωρὶς τῶν ἔργων κεκτημένοι
 εἰσίν. Ἡ γὰρ πίστις, ἡ εἰς Θεόν, αἰεὶ ζῇ καὶ ζῶσα ζωοποιεῖ
 τοὺς ἐκ προθέσεως ἀγαθῆς προσερχομένους καὶ ὑποδεχο-
 μένους αὐτήν, ἥτις καὶ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν
 150 πολλοὺς ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ἀνήγαγε καὶ τὸν
 Χριστὸν καὶ Θεὸν ὑπέδειξε. Καὶ ἐμελλον ἂν, εἰ ἐνέμειναν
 ταῖς αὐτοῦ ἐντολαῖς καὶ ταύτας μέχρι θανάτου ἐφύλαξαν,
 διαφυλαχθῆναι καὶ αὐτοὶ ὑπ' αὐτῶν — οἷοι δηλονότι γεγό-
 νασιν ὑπὸ μόνῃς τῆς πίστεως· ἐπεὶ δὲ μετεστράφησαν ὡς
 155 τόξον στρεβλὸν καὶ ταῖς προτέραις αὐτῶν περιεπάρησαν
 πράξεσιν, εἰκότως εὐθὺς καὶ περὶ τὴν πίστιν εὐρέθησαν
 ναυαγήσαντες καὶ τοῦ ἀληθινοῦ πλοῦτου, ὅς ἐστι Χριστὸς
 ὁ Θεός, ἑαυτοὺς δυστυχῶς ἀπεστέρησαν. "Οπερ ἵνα μὴ
 πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, τηρήσωμεν, ἀξιῶ, τὰς ἐντολάς τοῦ
 160 Θεοῦ ὅση δύναμις, ἵνα καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόντων
 ἀγαθῶν, λέγω δὴ αὐτῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ θέας, ἐπαπολαύ-
 σωμεν, ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XIV

- 1 Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς βίου μοναδικοῦ. Καὶ πῶς τις ὁδῷ καὶ τάξει προβαίνων εἰς ἀρετὴν ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασίᾳ εἰς τελειότητα ἔρχεται.

Λόγος ΙΔ'.

- 5 Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ πάντων καταφρονήσας τῶν ὀρωμένων καὶ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ἵνα γνησίαν μετάνοιαν δινηθῇ ἐπιδείξασθαι κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐνάρξεται, οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο μαθεῖν οὔεται, ἀλλὰ τεχνίτῃ καὶ ἐμπείρῳ ἀνδρὶ προσελθόν, μετὰ
 10 φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ καὶ μετὰ προσοχῆς συντόνου τούτῳ ὑποταγείς, μαθηθάνει ἐξ αὐτοῦ καὶ διδάσκεται τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν ἐναρέτων πράξεων, καὶ τίνα μετανοῶν χρὴ ποιεῖν· φόβου δὲ λέγω καὶ τρόμου τοῦ μὴ ἀποτυχεῖν αὐτὸν τοῦ τοιούτου καλοῦ, καὶ ὡς ἀδόκιμόν τινα
 15 ἐργάτην τῶν ἐντολῶν καταδικασθῆναι τῷ αἰωνίῳ πυρί. Ὡς γὰρ ἐκ στόματος Θεοῦ τοὺς ἐκείνου λόγους ἐξερχομένους λογιζόμενος καὶ ὡς αἰτίους ὄντας ζωῆς καὶ θανάτου ἐν τῇ φυλάσσεσθαι ἢ παρορᾶσθαι αὐτούς, ἀκριβῶς φυλάσσει αὐτούς· καὶ οὕτως — ἵνα μὴ πολλὰ λέγων μηχανῶ τὸν
 20 λόγον — ἐναρξάμενος πίστει τε ἀδιστακτῶ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκρεμάμενος, προκόπτει κατὰ Θεὸν ὅσημέραι, καὶ ὁδῷ προβαίνων αὐξάνει τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, καὶ γίνεται ἀνὴρ τέλειος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ.
 25 Ποίων οὖν ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Ἀκούε συνετῶς οἱ αἱ ἡμῖν ἐπαγγέλλεται· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι », καὶ πάλιν·

« Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με — διὰ τῆς τοιαύτης δηλονότι
 ὁδοῦ — οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω », καὶ αὖθις · « Ὁ διψῶν
 30 ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω », καὶ · « Ὁ πιστεύων εἰς
 ἐμὲ οὐ μὴ ὄψεται θάνατον εἰς τὸν αἰῶνα », καὶ ἄλλαχού ·
 « Ἐγγίσάτέ μοι καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν », καὶ · « Δεῦτε πρὸς με
 πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω
 ὑμᾶς », καὶ ἐτέρωθι · « Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ
 35 τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με · καὶ ὁ ἀγαπῶν με
 ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ
 διὰ τοῦ Πνεύματος ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιή-
 σομεν », καὶ · « Εἰ ὑμεῖς, φησί, πονηροὶ ἄνθρωποι ὄντες,
 οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, οὐ πολλῶ
 40 μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς
 αἰτοῦσιν αὐτόν ; » Ἐν ταύταις οὖν ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ
 ταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ Θεοῦ πίστει ἀδιστάκτῳ ἐλπίζων, ὡς
 ἔφαμεν, πολλῇ προθυμίᾳ καὶ ἀκατασχέτῳ ὁρμῇ πάσας τὰς
 αὐτοῦ ἐντολάς ἀόκνως ἐπιτέλει. Πρώτη δὲ ἐντολὴ αὕτη
 45 ἐστὶ · « Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν »,
 καὶ αὖθις · « Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ
 εὕρησете, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν · πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν
 λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσε-
 ται . » Διδάξαι δὲ ἡμᾶς ἐπὶ τούτοις βουλόμενος ὁ Θεός,
 50 ὅπως δεῖ αἰτεῖσθαι καὶ διὰ ποίων ῥημάτων καὶ ἔργων, ἔφη ·
 « Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, γενέσθω πάντων ἑσχατος
 καὶ πάντων δοῦλος καὶ πάντων διάκονος . Ὁ γὰρ ὑψῶν
 ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται . »

Ταῦτα πάντα καὶ τὰ τούτοις ὁμοῖα ὁ ἀδιαλείπτως ἐν
 55 διανοίᾳ κρατῶν καὶ ἐν αὐτοῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐνασχολού-
 μενος, νοερῶς τε καὶ αἰσθητῶς ταῦτα λογιζόμενος καὶ
 σπουδῇ ἐργαζόμενος, χωρίζεται τῆς μνήμης κατ' ὀλίγον
 τοῦ κόσμου, τῶν πραγμάτων τοῦ βίου, τῶν χρημάτων, τῶν
 συγγενῶν καὶ ἰδίων, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ἀναλόγως
 60 συγγίνεται. Οὕτω δὲ καθ' ἡμέραν προκόπτων, ἐπαισθάνεται
 πῶς κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦσιν οἱ λογισμοὶ τῶν προλήψεων,
 εἰτα πῶς καὶ αἱ προλήψεις αὗται μειοῦνται, καὶ μαλασσομένη
 ἡ καρδία πρὸς ταπεινώσιν ἔρχεται · πῶς τε πάλιν αὕτη
 λογισμοὺς ταπεινοφροσύνην ἐμποιοῦντας ἀπογεννᾷ. Οὕτω
 65 δὲ τούτων ἐπαισθανόμενος, μόλις διὰ πάντων πρὸς κατάνυξιν

- καὶ δάκρυα ἔρχεται. Ἐρχεται δ' οὖν ὁμοῦ διὰ πολλῶν
θλίψεων, καὶ πλέον ταπεινουμένη περισσότερον κατανύσ-
σεται. Ἡ μὲν γὰρ ταπείνωσις τὸ πένθος ἀπογεννᾷ, τὸ δὲ
πένθος ἐκτρέφει τὴν γεννήσασαν καὶ αὐξάνειν ποιεῖ. Αὕτη
70 δὲ ἡ ἐργασία διὰ τῆς ἐκπληρώσεως ἐπιτελουμένη τῶν
ἐντολῶν ἐκπλύνει μὲν — ὡ τοῦ θαύματος! — πάντα ῥύπον
ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπελευθερὶς δὲ πᾶν πάθος καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν
κακὴν — σωματικὴν τε λέγω καὶ βιωτικὴν. Καὶ οὕτω
γίνεται ἐλεύθερος τῇ ψυχῇ ἀπὸ πάσης γῆνης ἐπιθυμίας ὁ
75 ἄνθρωπος· οὐ μόνον δεσμῶν σωματικῶν, ἀλλὰ γὰρ ὡς ὅταν
ἱμάτιόν τις ἀποδύσῃται καὶ γυμνὸς ὅλος γένῃται. Καὶ εἰκότως·
ἀποδύεται γὰρ ἡ ψυχὴ πρῶτον μὲν τὴν ἀναισθησίαν, ἣν ὁ
θεὸς ἀπόστολος κάλυμμα λέγει, ἥτις ἐν ταῖς τῶν ἀπίστων
Ἰουδαίων κεῖται καρδίαις, οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ νῦν πᾶς
80 ὁ τὰς ἐντολάς τῆς νέας χάριτος μὴ πάσῃ δυνάμει καὶ ζεούσῃ
καρδίᾳ ποιῶν, τὸ τοιοῦτον κάλυμμα ἔχει ἐπικείμενον τῷ
νοσφῷ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ
Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνενεχθῆναι οὐ δύναται. Εἴτα ὥσπερ ὁ
ἀποδυσάμενος σωματικῶς τὰ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τραύματα
85 καθορᾷ, οὕτω δὴ καὶ οὗτος τὰ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ προσόντα
πάθη τηνικαῦτα βλέπει τρανῶς, οἷον φιλοδοξίαν, φιλαργυρίαν,
μνησικακίαν, μισαδελφίαν, φθόνον, ζῆλον, ἔριν, οἴησιν καὶ
τὰ λοιπὰ καθεξῆς. Τὰς γοῦν ἐντολάς ὡς φάρμακα, τοὺς δὲ
πειρασμοὺς ὡς καυτήρας ἐν τούτοις ἐπιτιθεῖς, καὶ ταπει-
90 νούμενος καὶ πενθῶν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν θερμῶς
ἐκζητῶν, ὁρᾷ ἐναργῶς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
παραγενομένην καὶ ἐν καθ' ἑν τούτων ἐξανασπῶσαν καὶ
ἐξαφανίζουσαν, ἕως οὗ τέλος πάντων τούτων ἐλευθέραν τὴν
αὐτοῦ ψυχὴν ἀπεργάσῃται. Οὐδὲ γὰρ ἐκ μέρους αὐτὴν ἡ τοῦ
95 Παρακλήτου ἐπιδημία τῆς ἐλευθερίας ἀξιού, ἀλλὰ τελείως
καὶ καθαρῶς, μετὰ γὰρ τῶν εἰρημένων παθῶν καὶ πᾶσαν
ἀκηδίαν, πᾶσαν ἀμέλειαν, πᾶσαν ῥαθυμίαν καὶ ἀγνοίαν
λήθην τε καὶ γαστριμαργίαν καὶ πᾶσαν φιληδονίαν ἀποδιώκει,
καὶ οὕτως ἀνανεοῖ καὶ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπον ψυχικῶς
100 τε ὁμοῦ καὶ σωματικῶς, ὡς δοκεῖν τὸν τοιοῦτον οὐ σῶμα
φθαρτὸν καὶ βαρὺ περικεῖσθαι, ἀλλὰ πνευματικόν τε καὶ
ἁλόν καὶ ἤδη πρὸς ἀρπαγὴν ἐπιτήδειον. Οὐ τοῦτο δὲ μόνον
ἐργάζεται ἐν αὐτῷ ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἀλλ' οὐδὲ ὁρᾷ τ.

τῶν αἰσθητῶν συγχωρεῖ τῷ τοιοῦτῳ, ποιεῖ δὲ μᾶλλον αὐτὸν
 105 ἐν τῷ ὁρᾶν ὡς μὴ ὁρῶντα τῇ αἰσθήσει διατελεῖν. Ὅπου-
 γάρ ὁ νοῦς τοῖς νοητοῖς συναφθῇ, ἔξω τῶν αἰσθητῶν ὅλος
 γίνεται, εἰ καὶ δοκεῖ τὰ αἰσθητὰ καθορᾶν.

Οὕτως οὖν ἐν τούτοις ἐνδιατρίβων κατὰ τὸν λέγοντα
 ἅγιον · « Ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει ,
 110 μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα »,
 καταλαμβάνεται, φωτίζεται καὶ καθ' ἑκάστην αὐξάνει τὴν
 πνευματικὴν ἡλικίαν, καταργῶν μὲν τὰ τοῦ νηπιώδους
 φρονήματος, προκόπτων δὲ ἐπὶ τὴν ἀνδρικήν τελειότητα .
 Διὸ καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας ἀλλοιοῦνται τὰς
 115 ψυχικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, καὶ πρὸς τὰς πράξεις τῶν
 ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀνδρειότερος καὶ κραταιότερος γίνεται.
 Ταύτας οὖν ὡσημέραι πληρῶν, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας
 αὐτῶν ἔτι καθαίρεται αὐθις, λαμπρύνεται, φωτίζεται καὶ
 μυστηρίων μεγάλων ἀποκαλύψεις καταξιοῦνται ὁρᾶν, ὧν
 120 οὐδεὶς ποτε εἶδε τὸ βάθος, οὔτε μὴν ὅλως ἰδεῖν δύναται ,
 τῶν μὴ εἰς τοιαύτην καθαρότητα ἀνενεχθῆναι ἀγωνισαμένων.
 Μυστήρια δὲ λέγω τὰ παρὰ πάντων ὁρώμενα μὲν μὴ
 καταλαμβανόμενα δέ · καινοὺς γὰρ παρὰ τοῦ καινοποιοῦ
 Πνεύματος κτᾶται ὀφθαλμούς, ὧτα δὲ ὡσαύτως καινά,
 125 καὶ τοῦ λοιποῦ οὐχ ὡς ἄνθρωπος βλέπει τὰ αἰσθητὰ
 αἰσθητῶς, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον γεγονώς, τὰ αἰσθητὰ
 πνευματικῶς καθορᾷ καὶ ὡς εἰκόνας τῶν ἀοράτων, καὶ τὰς
 ἐν τούτοις μορφὰς ὡς ἀμόρφους καὶ ἀνειδέους. Ἀκούει δὲ
 οὐχ, ὡς ἂν τις εἴπῃ, ἀνθρώπου φωνῆς ἢ φωνῶν, ἀλλὰ μόνου τοῦ
 130 ζῶντος Λόγου, ὅταν διὰ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φωνῆς προέλθοι.
 Τοῦτον γὰρ καὶ μόνον, ὡς γνώριμον καὶ προσφιλῆ πέλοντα,
 διὰ τῆς ἀκοῆς εἰσδέχεται ἡ ψυχὴ καὶ τὴν εἰσδὸν τούτῳ
 παραχωρεῖ, καὶ ἀσμένως ἐνδοθεν γινόμενον κατασπάζεται,
 καθὼς ἔφη ὁ Κύριος · « Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς
 135 μου ἀκούει , ἀλλοτρίων δὲ οὐκ ἀκούσονται . » Τοὺς δὲ
 γε λοιπούς τῶν ἀνθρώπων ἅπαντας λόγους ἀκούει μὲν οὐ
 προσδέχεται δέ · ἀλλ' οὐδὲ ἐνδοθεν εἰσελθεῖν τούτους ὅλως
 ἔᾶ, κενούς δὲ ἀποστρεφόμενος αὐτοὺς ἀποπέμπεται ·
 ἔστιν ὅτε οὐδὲ τῆς παρουσίας ἢ τῶν κρουσμάτων αὐτῶν
 140 ἐπαίσθάνεται, ἀλλ' ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἀκούων — καίτοι γε
 ἀκούων αὐτῶν —, οὕτω πρὸς τούτοις διάκειται.

Τοιγαροῦν καὶ τοιοῦτου γενομένου αὐτοῦ, εὐθὺς οἰκεῖ ὁ

- Θεός ἐν αὐτῷ καὶ γίνεται αὐτῷ πάντα ὅσα ἂν θέλοι, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ἃ θέλει. Πᾶν γὰρ ἀγαθὸν ὧν ὁ Θεός, τὴν ἐν ᾗ
- 145 οἰκῇσθαι ψυχὴν παντός ἐμπίπλησιν ἀγαθοῦ κατὰ τὸ ἐγγωροῦν τῇ φύσει ἡμῶν, ἐπειδὴ πάσῃ κτιστῇ φύσει ἀχώρητός ἐστιν ὁ Θεός καὶ ἄσπεκτος. Ἀγαθὰ δὲ ἐκεῖνα λέγω, ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη⁹, τοῦ μὴ γενομένου δηλονότι τοιοῦτου. Ταιγαροῦν
- 150 καὶ διδάσκει τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον ὁ οἰκῆσας ἐν αὐτῷ Θεός περὶ τῶν μελλόντων καὶ ἐνεστώτων, οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ καὶ πείρᾳ καὶ πράγματι. Ἀποκαλύπτων γὰρ τοὺς νοεροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς, δείκνυσιν αὐτῷ ὅσα βούλεται ὁ Θεός καὶ ὅσα συμφέρει αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλα πείθει μὴ ἐρευνᾶν
- 155 μὴδὲ ζητεῖν μὴδὲ πολυπραγμονεῖν, ἐπειδὴ οὐδὲ ἅπερ ὁ Θεός αὐτῷ ἐκκαλύπτει καὶ ὑποδείκνυσιν, ἀναιδῶς ποτε δύναται καθορᾶν ἄλλὰ παρακύπτων εἰς τὸ βάθος τοῦ πλούτου καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς ἰλιγγιᾷ καὶ καταπλήττεται, ἐννοῶν ἑαυτὸν καὶ τίς ὧν
- 160 τίνων θεατῆς γενέσθαι ἤξιώται. Εἰς γὰρ τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἀποβλέπων καὶ ἐξιστάμενος, ἀνάξιόν τε τῆς τῶν τοιοῦτων ἀγαθῶν θέας ἑαυτὸν ἀπὸ ψυχῆς λογιζόμενος, οὐδὲ ἀποβλέπει τρανῶς πρὸς αὐτὰ οὐδὲ καταμαθεῖν ταῦτα βούλεται, ἀλλὰ τρόμῳ καὶ φόβῳ καὶ αἰδοῖ
- 165 συνεχόμενος, « Τίς εἰμι ἐγώ, Κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου » βοᾷ, « ὅτι τοιαῦτα μυστήρια τῷ ἀναξίῳ ἐθάρρησας, καὶ τοιούτων με ἀγαθῶν σου οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ μέτοχον καὶ κοινωνὸν παραδόξως πεποίηκας ; »
- Ὁ τοιοῦτος τοῖνον ὑπὲρ τὴν κτίσιν ἔπασαν γεγονώς,
- 170 οὐ βούλεται ἐπιστρέφαι καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ τῆς κτίσεως. Κτησάμενος γὰρ τὸν τῶν ἀγγέλων Δεσπότην, περὶ οὐσίας καὶ φύσεως τῶν λειτουργούντων ἀγγέλων αὐτῷ ἐρευνᾶν οὐκ ἀνέχεται, ἐπειδὴ γινώσκων ἐστὶν ὥς οὐκ ἀρεστόν ὑπάρχει τοῦτο Θεῷ, τὸ πολυπραγμονεῖν ἀνθρώπον τὰ ὑπὲρ
- 175 ἀνθρώπου· εἰ γὰρ τὰς θείας Γραφὰς μὴ πολυπραγμονεῖν ἐκελεύσθημεν, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τὰ γεγραμμένα μὴ δεῖν ἡμᾶς ὅλως περιεργάζεσθαι. Ὁ τοιοῦτος βλέπει τὸν Θεόν, ὅσον ἀνθρώπῳ ἰδεῖν δυνατόν καὶ ὅσον δοκεῖ αὐτῷ τῷ Θεῷ, ὃς καὶ διαπαντός καθορᾶν σπουδάζει αὐτόν καὶ
- 180 μετὰ τέλος εὐχεται αἰεὶ βλέπειν αὐτόν, ἀρκοῦμενος δηλαδὴ καὶ μόνῃ τῇ ἐκείνου θεᾷ μηδενὸς ἐτέρου δεόμενος, ὅθεν

- οὐδὲ ἐπιθυμεῖ τὸν Δεσπότην καταλιπεῖν καὶ Θεόν, ὑφ' οὗ πληροῦται φωτὸς καὶ παρ' οὗ τῆς ἀκηράτου ζωῆς τὴν ἀπόλαυσιν ἔχει, καὶ ἐναπιδεῖν πρὸς τοὺς συνδούλους αὐτοῦ.
- 185 'Ὁ τοιοῦτος βλεπόμενος ἦτοι ἄνωθεν ἐλλαμπόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς τὴν ὑπερβάλλουσαν δόξαν αὐτοῦ καθορῶν, θεαθῆναι παρ' ἐτέρων οἷος ὑπάρχει καὶ ἐν οἷα δόξη ἐστὶν οὐδὲ ἐννοῆσαι ποτε δύναται· πᾶσα γὰρ ἁγία ψυχὴ ἀπηλλαγμένη πάσης φιλοδοξίας ἐστίν, ἐπεὶ ἐστολισμένη οὖσα
- 190 τὸν χιτῶνα τὸν φωτεινότατον τοῦ Πνεύματος καὶ βασιλικὸν καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης τοῦ Θεοῦ ἐμπεπλησμένη ὑπάρχουσα, οὐ μόνον ἀλογεῖ τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης, ἀλλ' οὐδὲ ὕλως καὶ προσφερομένην αὐτῷ παρ' ἐκείνων πρὸς αὐτὴν ἐπιστρέφεται. Ὑπὸ γὰρ τοῦ Θεοῦ βλεπομένη καὶ
- 195 αὐτὴ καθορῶσα πάλιν αὐτόν, ἰδεῖν πρὸς ἄλλον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ἢ ὑπὸ τινος ἄλλου θεαθῆναι οὐδαμῶς ἐπιθυμήσει ποτέ.

- Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, μὴ λόγοις μόνοις τὰ ἀνέκφραστα μαυθάνειν ἐθέλωμεν, ὅπερ ἀμήχανον
- 200 καὶ τοῖς διδάσκουσι περὶ τοιούτων καὶ τοῖς ἀκροωμένοις αὐτοῖς ἐπίσης ἐστίν. Οὔτε γὰρ οἱ διδάσκοντες περὶ νοητῶν καὶ θείων πραγμάτων δύνανται ἀκριβῶς ἐναργεῖς ἐκ παραδειγμάτων δοῦναι τὰς ἀποδείξεις καὶ αὐτὴν τὴν τούτων πραγματικῶς παραστῆσαι ἀλήθειαν, οὔτε οἱ διδασκόμενοι
- 205 ἐκ τοῦ λόγου μόνου μαθεῖν τὴν τῶν λεγομένων ἐνέργειαν, ἀλλὰ πράξει καὶ κόπῳ καὶ πόνοις ταῦτα καταλαβεῖν καὶ ἐν τῇ τούτων θεωρίᾳ γενέσθαι σπεύσωμεν, ὥς ἂν καὶ τοὺς περὶ τῶν τοιούτων λόγους ἐκεῖθεν μυσταγωγηθῶμεν καὶ δοξασθῇ ὁ Θεὸς οὕτως ἔχουσιν ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς
- 210 τῶν τοιούτων γνώσεως δοξάσωμεν αὐτόν καὶ αὐτὸς δοξάσῃ ἡμᾶς ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XV

- 1 Περὶ ἐμπαθεύς καὶ ἀπίστου καὶ πονηρᾶς διαθέσεως.
 Καὶ τίς ἡ ἔνωσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς καὶ
 τίνα τρόπον ἐν αὐτοῖς αὕτη γίνεται. Καὶ πρὸς τὸ τέλος,
 καταδρομὴ τῶν ἀναξίως κατατολμώντων τῆς ἀρχιερωσύνης.

5 Λόγος ΙΕ΄.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, αἶψά μὲν ἀλλήλοις ἀντίκεινται τῷ
 φωτὶ τὸ σκότος, τῇ πίστει ἡ ἀπιστία, ἡ ἀγνωσία τῇ γνώ-
 σει καὶ τῇ ἀγάπῃ τὸ μῖσος. Εἰπόντος γὰρ ἐξ ἀρχῆς τοῦ
 Θεοῦ· « Γενηθήτω φῶς » καὶ γεγονότος, εὐθὺς τὸ σκότος
 10 ἠφάνετο· τῇ δὲ τοῦ φωτὸς ὑποσταλῇ νύξ καὶ αὖθις ἐγένετο.
 Ὁ δὲ Ἀδάμ τῇ πίστει τῇ εἰς Θεὸν φρουρούμενος ἐν τῇ
 ἀθανάτῳ ὑπῆρχε δόξῃ καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ ἦν, ὑπὸ δὲ τοῦ
 ἐχθροῦ εἰς ἀπιστίαν παρεκτραπείς θανάτῳ καταδικάζεται
 καὶ τοῦ παραδείσου ἐκβάλλεται καὶ ἀντὶ τῆς θείας καὶ
 15 πνευματικῆς γνώσεως τὴν γνῶσιν τὴν σαρκικὴν ἐκομίσαστο.
 Ἐκτυφλωθεὶς γὰρ τοὺς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὺς καὶ τῆς
 ἀνωλήθρου ζωῆς ἐκπεσὼν, τοῖς σωματικοῖς ἀνέβλειπεν
 ὀφθαλμοῖς· καὶ ἐμπαθεῖ αἰσθήσει τοῖς ὀρωμένοις τὴν τῶν
 ὁμμάτων ἐπιβαλὼν ὄρασιν, ἔγνω Εὐάν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
 20 καὶ αὕτη συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Κáιν. Ἡ οὖν γνῶσις
 αὕτη ἀγνωσία ὄντως ἐστὶ παντὸς ἀγαθοῦ· εἰ μὴ γὰρ πρῶτον
 τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως καὶ θεωρίας ἐξέπεσεν, οὐκ ἂν εἰς
 τὴν γνῶσιν ταύτην κατήγετο. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Κáιν ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ, εἰ μὴ πρῶτον εἰς μῖσος καὶ φθόνον ἐξεκαύθη κατὰ
 25 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀβελ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀπέκτεινεν.

Ὅσοι τοιγαροῦν τῷ ἐκ γεννητῆς σκότει κατέχονται καὶ

πρὸς τὸ νοητὸν φῶς, ὅθεν ὁ προπάτωρ ἐξέπεσεν, ἐνατενίσαι οὐ βούλονται, οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῷ γενομένους τῷ φωτὶ καὶ τὰ τοῦ φωτὸς διαλεγόμενους ὡς ἀντικειμένους ἐχθροὺς
 30 λογίζονται, πληττόμενοι τοῖς λόγοις αὐτῶν. Καθάπερ γὰρ ἡλίου ἀκτὶς ἐν οἰκίᾳ σκοτεινῇ ποθεν εἰσελθοῦσα, ὅλα δὴ βέλος τιτρώσκει καὶ διατέμνει τὸ σκότος, οὕτω καὶ λόγος θεόπνευστος ἀνδρὸς πνευματικοῦ καὶ ὁσίου, ὡς δίστομος μάχαιρα ἐν καρδίᾳ ἀνθρώπου σαρκικοῦ γίνεται, ὁδύνην
 35 ἐμποιοῦσα καὶ πρὸς ἀντιλογίαν καὶ μῖσος ὑπὸ τῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπιστίας αὐτὴν διεγείρουσα.

Ὁ δὲ καὶ οἰόμενος εἰδέναι τι μὴδὲν εἰδῶς, καὶ ἄγγελον ἴδῃ ἐξ οὐρανοῦ ἔκ τινος κατελθόντα, ὡς δαίμονα πονηρὸν ἀποπέμπεται αὐτόν, καὶ ἀπόστολον, καὶ προφήτην Θεοῦ,
 40 ὡς ἄλλον τινὰ Σίμωνα Μάγον καὶ αὐτόν ἀποστρέφεται. Καὶ ὁ τῆς ἐσχάτης ἀναισθησίας, ὁ τυφλὸς τυφλὸν ἡγεῖται τὸν βλέποντα καὶ ὁ τῷ ὄντι λῆρος λῆρον ἡγεῖται τοὺς λόγους αὐτοῦ. Καὶ καθάπερ ἐν νυκτὶ πολλάκις λεγόντων τινῶν μὴ λάμπειν τὸν ἥλιον, ἀκούων ὁ τυφλὸς οὐ πιστεύει αὐτοῖς,
 45 καὶ ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ ὧν νύκτα εἶναι πάλιν ἀπιστεῖ, πλανᾶσθαι οἰόμενος ὑπὸ ἀμφοτέρων, καὶ καὶ ἄλλως εἶναι ἐν ἡμέρᾳ ἀκούη, καὶ σκότος ἐν νυκτὶ, ἀμφιβάλλων τοὺς λέγοντας ἀποσεύεται· οὕτω καὶ οἱ ἐν σκότει παθῶν καθήμενοι καὶ τετυφλωμένον ἔχοντες τὸν νοῦν ἐξ ἀγνοίας, μᾶλλον δὲ νοῦν
 50 μὴ κεκτημένοι Χριστοῦ, ὡς μὲν ἄνουν τὸν ἔχοντα τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ, ὡς δὲ ἔνουν τὸν μὴ τοῦτον ἔχοντα λογίζονται, περὶ ὧν εἰκότως ὁ προφήτης λέγει Δαυὶδ· « Ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. » Τοιγαροῦν πᾶσαν οἱ τοιοῦτοι Γραφὴν κατὰ τὰς ἰδίαις αὐτῶν ἐπιθυμίας στρεβλοῦσι καὶ παραφθεί-
 55 ρουσιν ἑαυτοὺς ἐν τοῖς ἑαυτῶν πάθεσιν, εἰ καὶ μὴ πάσχει τοῦτο ἡ θεία Γραφή, ἀλλ' οἱ ταύτην παραχαράττοντες.

Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, ὁ τὴν κρίσιν ὀρθὴν τῶν πραγμάτων ἐπιφερόμενος, ὀρθῶς ποτε ἂν ἑαυτῶν τὰ νοήματα τοῦ φωτὸς οἱ τυφλοὶ ἀναγνώσονται, μὴ καταδεχόμενοι ἀπὸ
 60 οἰήσεως τὸ διδάσκεισθαι; Ὁ τυφλὸς τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ μὴ βλέπων τὸ φῶς, πῶς τὰ ἐν τῷ φωτὶ γράμματα ἀναγνώσεται; Ὁ δὲ τυφλὸς ὧν τὸν νοῦν καὶ μὴ ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ, πῶς τὰ ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Χριστοῦ ἐναποκειμένα νοήματα ἀναλογίσασθαι δύναται; Καὶ μυριάκις τοῖς σωμα-

- 65 τικοῖς ὀφθαλμοῖς γεγραμμένα ὄντα αἰσθητῶς αὐτὰ ἀναγνῶ, οὐκ ἂν, οἶμαι, ποτὲ δυνηθῇ τὰ πνευματικά τε καὶ ἄλλα καὶ φωτισεῖν ἐν ὕλικῳ καὶ σκοτεινῷ χώρῳ θεάσασθαι ὁ τοιοῦτος
- Μηδεὶς οὖν ὑμᾶς πλανάτω . Ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ καὶ, οἷς, συναφθῇ, μεταδίδωσιν αὐτοῖς κατὰ ἀναλογίαν τῆς καθάρσεως
- 70 τῆς ἰδίας λαμπρότητος. Καὶ τηνικαῦτα ἡ ἐσθεςμένη γινώσκει λαμπρὰς τῆς ψυχῆς, ἡγουν ὁ νοῦς, ὅτι πῦρ θεῖον περιδραζάμενον αὐτῆς ἐξανήφθη. Ὡς τοῦ θαύματος, ὅτι ἄνθρωπος Θεῷ ἐνοῦται πνευματικῶς τε καὶ σωματικῶς, εἴπερ οὐ χωρίζεται τοῦ νοῦ ἢ ψυχῆ, οὐδὲ τῆς ψυχῆς τὸ
- 75 σῶμα, ἀλλὰ τῇ οὐσιωδῶς ἐνώσει γίνεται τρισυπόστατος κατὰ χάριν καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰς θέσει Θεός, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ οὐπερ μετείληφε θεοῦ Πνεύματος, καὶ πληροῦται τηνικαῦτα τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ προφήτου Δαυὶδ · « Ἐγὼ εἶπα · θεοὶ ἐστέ καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες », υἱοὶ Ὑψίστου
- 80 κατ' εἰκόνα δηλαδὴ τοῦ Ὑψίστου καὶ καθ' ὁμοίωσιν , γεννήματα θεῖα ἐκ θεοῦ Πνεύματος , πρὸς οὓς εἶπεν εἰκότως καὶ αἰεὶ λέγει ὁ Κύριος · « Μείνατε ἐν ἐμοί, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε — καρπὸν τὰ πλήθη φησὶ τῶν παρ' αὐτῶν σωζομένων — τὸ κλημα, φησὶν, ἐὰν μὴ μείνη
- 85 ἐν τῇ ἀμπέλῳ ξηραίνεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται · μείνατε οὖν ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν . » Πῶς οὖν μένει ἐν ἡμῖν καὶ πῶς πάλιν μένομεν ἡμεῖς ἐν αὐτῷ, αὐτὸς ὁ Κύριος ἐδίδαξε λέγων · « Σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοὶ ἰ καὶ οὗτοι ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς . » Καὶ τοῦτο θέλων βεβαιῶσαι
- 90 ἐπαναλαμβάνει τὸν λόγον καὶ φησὶν · « Αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς , καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοὶ » , ἔτι δὲ πρὸς πληροφορίαν τῶν ἀκουόντων προστίθησι λέγων · « Καθὼς ἡγάπησάς με, ἡγάπησα αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ ἐγνώσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας . » Εὐδηλον οὖν ὅτι, ὥς μένει ὁ Πατὴρ
- 95 ἐν τῷ ἰδίῳ Υἱῷ καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ κόλπῳ τῷ πατρικῷ κατὰ φύσιν, οὕτω καὶ οἱ διὰ τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἀναγεννηθέντες καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ δωρεάν γενόμενοι ἀδελφοὶ καὶ υἱοὶ Θεοῦ καὶ θέσει θεοί, μένουσιν ἐν τῷ Θεῷ καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτοῖς κατὰ χάριν.
- 100 Οἱ οὖν μὴ γεγονότες τοιοῦτοι, μηδὲ πράξει καὶ γνώσει καὶ θεωρίᾳ καθόλου ἀλλοιωθέντες, πῶς οὐκ αἰσχύνονται χριστιανούς ἑαυτοὺς ὀνομάζειν ; Πῶς δὲ καὶ στόμα τολμῶσιν

ἀνοίγειν καὶ λαλεῖν ἀναιδῶς περὶ τῶν μυστηρίων Θεοῦ τῶν
 ἀποκεκρυμμένων , ἐπὶ ἀμελείας ὡς ἐπὶ στραμνῆς κατακεί-
 105 μνοι ; Πῶς μετὰ χριστιανῶν ἐγκαταλέγειν ἑαυτοὺς καὶ
 μετὰ πνευματικῶν συναριθμεῖν οὐκ ἐρυθριῶσι ; Πῶς τῶν
 ἱερέων συγκαθέδροι καὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ
 Δεσποτικοῦ ἱερουργοὶ καὶ λειτουργοὶ οὐ φρίττουσι γίνεσθαι ;
 "Ὅλως ἐνθεν ἐπαπορῶ, ἀλλ' ἡ τύφλωσις, ὡς εἴρηται, τοῦ
 110 νοός καὶ ἡ συνεπομένη ἀναισθησία καὶ ἀγνοια καὶ ἡ τικτομένη
 ἐκ τούτων οἴησις, ὡς πηλὸν παρασκευάζει πατεῖν τὸν ὄντως
 χρυσόν, τὸν τιμιώτατον λίθον , αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν, τὸν Χριστόν. Ὡς τῆς φρικτῆς τόλμης, ὡς ἐπὶ
 βάθραν ὑψηλὴν ἐπιβαίνειν αὐτοὺς ποιεῖ καὶ ἴστασθαι ἐπ'
 115 αὐτήν, ἐν ἑκάστος τούτων τοῖς πολλοῖς ὑπερέχων δεικνυταί
 καὶ περίβλεπτος. Χριστιανούς οὖν τοὺς τοιούτους, ποῖος ἄρα
 χριστιανὸς ὀνομάσει ;

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς πάντα εἰδέναι καὶ λέγειν
 ἐπιχειροῦντας καὶ οἰομένους εἶναί τι, μηδὲν ὄντας , ὡς ἐν
 120 στήλῃ τῷ λόγῳ, ὅποιοι καὶ ποταποί εἰσιν οἱ χριστιανοὶ
 ὑπεδείξαμεν, ἵνα ἑαυτοὺς τῷ ἀρχετύπῳ συγκρίνοντες,
 γινώσκωνται ὅπόσον τῶν ἐν ἀληθείᾳ χριστιανῶν ἀπολείπονται.
 Πρὸς δέ γε ὑμᾶς, τοὺς τοῦ Χριστοῦ δούλους καὶ τοῦ μανθάνειν
 ἐφιεμένους καὶ ἠντρεπισμένους τὴν ἀκοήν, αὐτὸς ὁ Δεσπότης
 125 τῶν ὄλων διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ Εὐαγγελίων βοᾷ λέγων .
 « Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, τρέχετε πρὸς τὸ φῶς , ἵνα μὴ σκοτία
 ὑμᾶς καταλάβῃ . » Τρέχετε διὰ μετανοίας ἐν τῇ ὁδῷ τῶν
 ἐντολῶν αὐτοῦ , τρέχετε, τρέχετε ἕως ὁ καιρὸς τῆς ἐπιλάμ-
 ψεως αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἡ τοῦ θανάτου νύξ καταλάβῃ ὑμᾶς καὶ
 130 τῷ αἰωνίῳ σκότει παραπεμφθήσεσθε. Τρέχετε, ζητεῖτε,
 κρούετε, ἵνα ἀνοιγῇ ὑμῖν ἡ πύλη τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν
 καὶ ἐνδοθεν γενήσῃσθε αὐτῆς καὶ αὐτὴν ἐντὸς ὑμῶν
 κτήσῃσθε. Οἱ γὰρ πρὸ τοῦ κτήσασθαι ταύτην τοῦ τῇδε βίου
 ὑπεξερχόμενοι, ποῦ ποτε ταύτην ἐκεῖ ἀπελθόντες εὐρήσουσιν ;
 135 Ἐνταῦθα τοίνυν αἰτεῖσθαι καὶ ζητεῖν καὶ κρούειν ἐν
 μετανοίᾳ καὶ δάκρυσι προσετάγῃμεν, καὶ οὕτω ποιοῦσιν ὁ
 Δεσπότης ταύτην ὑπέσχετο δώσειν ἡμῖν. Εἰ οὖν τοῦτο
 ποιῆσαι καὶ ὑπακοῦσαι τῷ Δεσπότη Χριστῷ οὐ θελήσομεν,
 ἵνα ἔτι τῷ βίῳ περιόντες σπεύσωμεν λαβεῖν τὴν βασιλείαν
 140 ἐντὸς ἡμῶν, οὐχὶ ἀπελθόντες ἐκεῖ δικαίως ἀκούσομεν
 λέγοντος αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς . « Τί ζητεῖτε νῦν, ἣν διδομένην

ὁμῖν παρ' ἐμοῦ λαβεῖν παρητήσασθε ; Οὐχὶ πολλὰ παρακα-
 λοῦντός μου ὑμᾶς κοπιᾶσαι καὶ λαβεῖν αὐτὴν παρ' ἐμοῦ,
 οὐκ ἠδουλήθητε, ἀλλὰ κατεφρονήσατε ταύτης καὶ τὴν
 145 ἀπόλαυσιν τῶν φθιρτῶν καὶ γηίνων προετιμήσασθε ;
 Ποίαις οὖν ἔργοις ἢ λόγοις ταύτην εὐρεῖν ἀπὸ γε τοῦ νῦν
 ἐξισχύσητε ; »

Διὰ τοῦτο τοίνυν, πατέρες καὶ ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς,
 πάσῃ σπουδῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φυλαξώμεθα,
 150 ἵνα καὶ ζωῆς καὶ βασιλείας ἐπιτευξώμεθα αἰωνίου καὶ μὴ
 ἀκούσωμεν νῦν μὲν · « Ὁ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὕψεται τὴν
 ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μενεῖ ἐπ' αὐτόν », ἐν δὲ τῷ
 μέλλοντι αἰῶνι · « Ἀπέλθατε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς,
 πόθεν ἐστέ », ἀλλὰ τῆς εὐλογημένης ἐνωτισθῶμεν ἐκείνης
 155 φωνῆς « Δεῦτε » λεγούσης, « οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου,
 κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, ὅτι
 ἐθρέψατέ με, τεινῶντα τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, διὰ τῆς ἐργασίας
 τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, ἐποτίσατε, ἐνεδύσατε, συνηγάγετέ με
 καὶ ἤλθετε πρὸς με, καθάραντες τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ
 160 παντὸς σπύλου καὶ ῥύπου τῆς ἀμαρτίας · λοιπὸν ἀπολαύσατέ
 μου τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἡ ἀπόλαυσις ἄρρητος καὶ ζωὴ αἰώνιος
 καὶ ἀθάνατος » —, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

XVI

- 1 Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Καὶ τίς
 ἡ θεωρία τῶν μυστηρίων αὐτοῦ. Καὶ ὅπως τοῖς καθαροῖς
 τὴν καρδίαν ἀποκαλύπτονται. Καὶ διήγησις ἐκ προοιμίων
 ἐπωφελῆς περὶ τινος ὑποτακτικοῦ, λαβόντος Πνεῦμα Ἅγιον
 5 ταῖς εὐχαῖς τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς.

Λόγος ΙΓ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, νεώτερός τις διηγῆσατό
 μοι λέγων ὅτι· « Ὑποτακτικὸς τυγχάνων πατρός τιμίου
 καὶ ἰσοστασίου τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν ἁγίων, ἀκούων
 10 παρ' αὐτοῦ πολλάκις θείας οὐρανόθεν γινομένης ἐν τοῖς
 ἀγωνιζομένοις ἐλλάμψεις, φωτός τε πλῆθος καὶ ὁμιλίαν
 Θεοῦ δι' αὐτοῦ πρὸς ἀνθρώπους, ἐθαύμαζον. Καὶ τοσαύτην
 εἶχον — φησί — τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν ἔρωτα τοῦ τοιούτου
 καλοῦ, ὥστε τῇ ἐννοίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸ πάντων τῶν ἐπιγείων
 15 καὶ ἐπουρανίων ἐπιλανθάνεσθαι με, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ
 πάσης βρώσεώς τε καὶ πόσεως καὶ σωματικῆς παντοίας
 ἀνέσεως. Μέγας δὲ ὑπάρχων ὁ ἐν ἁγίοις ἅγιος οὗτος καὶ τῷ
 προορατικῷ κεκοσμημένος χαρίσματι, βλέπων με ἀδιστάκτως
 ἐπιτελοῦντα μόνα τὰ παρ' αὐτοῦ μοι ἐπιτασσόμενα καὶ μήτε
 20 ἐσθίοντα μήτε πίνοντα, ἀλλὰ σύννουν ὄντα δι' ὅλου καὶ ὡς
 ὑπὸ τινος ἰοῦ δαπανώμενον, συμπάθειαν κεκτημένος ἀμέτρη-
 τον, προσέτατέ μοι μετ' ἐπιτιμίου, καὶ μὴ βουλόμενος
 ἡσθιον· ἐφοβοῦμην γάρ — φησί — τὸ κρίμα τῆς παρακοῆς.
 Ὅσον οὖν τροφῆς μετελάμβανον, πλεῖον ἐφλεγόμην καὶ τὴν
 25 ἀνάγκην οὐκ ἔφερον, ὡς καὶ ποταμηδὸν ἐκχέειν με τὰ δάκρυα
 καὶ οὕτω τῆς τραπέζης πολλάκις ἀνίστασθαι. Ἐδόκουν γάρ
 ὁ ἀναίσθητος ὅτι ἐμποδίζει μου τὴν πρόθεσιν, μὴ εἰδὼς
 οἶον ἔχω πόνον ἐνδότατον, καὶ οὕτως ἔχων ἡγνῶουν ὁ
 ἄθλιος ὅτι καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐγίνωσκε τοὺς κρυπτοὺς τῆς
 30 καρδίας μου. Τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐξῆς δηλωθήσεται.

Ἐν μίᾳ οὖν συνέβη ἡμῖν ἐν τῇ πόλει εἰσελθεῖν, ἐν ἣ καὶ
 τὴν κατοίκησιν εἶχε, πρὸς τὸ τοὺς πνευματικοὺς αὐτοῦ
 ἐπισκέψασθαι παῖδας. Δι' ὅλης τοίνυν τῆς ἡμέρας ἐν αὐτοῖς
 διατρίψαντες — πολλοὺς γὰρ ὠφέλει καὶ μόνον φαινόμενος —,
 35 ἐσπέρας ἐλθόντες ἐν τῷ κελλίῳ καὶ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ
 κόπου καὶ καύματος πρόσπεινοι γεγονότες καὶ ἐκδιψοὶ —
 οὐδαμοῦ γὰρ εἶχεν ἔθος ὑπνου μεταλαμβάνειν, καίπερ θερμῆς
 οὔσης τῆς ὥρας καὶ αὐτὸς γέρων ὢν, ὡς περὶ τὰ ἐξήκοντα
 ἐληλακῶς ἔτη —, καθεσθέντες πρὸς τὸ μεταλαβεῖν ἄρτου,
 40 ἐγὼ οὐκ ἡσθιον. Ἡμῖν γὰρ τῷ σώματι πλήρης κατάκοπος.
 Ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι, εἰ μεταλάβω τροφῆς καὶ πόσεως, οὐ
 μὴ δυνηθῶ ἐν τῇ εὐχῇ μου στῆναι τὸ σύνολον πρὸς τὴν τοῦ

ποθουμένου ζήτησιν. Ταῦτα — φησὶν — ἐννοῶν, ἐκαθεζόμενην ὥσπερ ἐξεστηκώς.

- 45 Ὁ οὖν ἅγιος, ἰδὼν με καὶ τὸν κόπον ὃν μετ' αὐτοῦ ἐκοπίασα ἀναλογισάμενος καὶ γνοὺς τὴν αἰτίαν, οἶα δὴ τῷ διορατικῷ κεκοσμημένος, ὥσπερ εἴρηται, χαρίσματος, δι' ἣν ταῦτα ὑπέμενον, εἰς συμπάθειαν ἐκινήθη πολλὴν καὶ λέγει μοι μετ' ἐπιτιμίου · « Φάγε, τέκνον, καὶ πίε καὶ μὴ λυποῦ
- 50 ἀπὸ τοῦ παρόντος. Εἰ γὰρ μὴ ἤθελεν ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι σε, οὐκ ἂν ἠυδόκησεν ἔλθειν πρὸς ἡμᾶς. » Ἐφάγομεν οὖν — φησί — καὶ ἐπόμεν καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν · ἥσθιε γάρ τῇ ἐμῇ κάκεϊνος ἐξακολουθῶν ἀσθενείᾳ. Εἴτα τῆς τραπέζης ἀρθείσης φησί πρὸς ἐμέ · « Γίνωσκε, τέκνον, ὅτι οὔτε νηστεία, οὔτε
- 55 ἀγρυπνία, οὔτε κόπῳ σωματικῷ, οὔτε τινὶ ἐτέρῳ τῶν δεξιῶν πράξεων χαίρει ὁ Θεὸς καὶ ἐμφανίζεται, εἰ μὴ ταπεινῇ τε καὶ μόνῃ ἀπεριέργῳ καὶ ἀγαθῇ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ. » Ταῦτα τοιγαροῦν ἀκούσας ἐγὼ καὶ θαυμάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ παραινεσει τοῦ ἁγίου, ἐπὶ πλεῖστον τε ἐκκαίόμενος καὶ τὰς
- 60 ἁμαρτίας μου τῇ τοῦ νοδὸς ὀξύτητι πάσας ἐν ῥιπῇ ἐπὶ μνήμῃς μου φέρων, περιελιμναζόμενην τοῖς δάκρυσι καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τοὺς ἁγίους καὶ τούτους κρατήσας · « Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ, ἔφη, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἵνα διὰ σοῦ εὐρῶ ἔλεος, ἐπεὶ ἐξ ὧν εἶπας ἀγαθῶν, ἐμοὶ οὐδὲ ἐν πρόσεστιν, εἰ μὴ
- 65 πολλαὶ ἁμαρτίαι, ἃς ἐπίστασαι καὶ αὐτός. » Συμπαθήσας οὖν με ἐπὶ πλεῖον ὁ ἅγιος καὶ δακρύσας, εἴτα κελεύσας με ἀναστῆναι ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, φησί · « Αἰαρῶ τῷ Θεῷ, τῷ τὴν χάριν αὐτοῦ πλουσίως μοι δωρησαμένῳ, ὅτι ταύτην καὶ σοὶ δισπῶς δωρήσεται ὑπὲρ τῆς πίστεως μόνῃς ἣς ἔχεις καὶ
- 70 πρὸς αὐτόν καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν ταπεινώσιν. » Τοῦτον τοίνυν τὸν λόγον ὡς ἐξ αὐτοῦ δεξάμενος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ παρὰ Ἡλιοῦ πρὸς Ἑλισαίῃ γενόμενον ἐνόησας καὶ πιστεύσας ὅτι, εἰ καὶ ἀνάξιός ἐγώ, ἀλλ' ὁ Θεὸς φιλόανθρωπος, συντόμως ποιῶν τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτόν, βαλὼν καὶ αὐθις
- 75 μετάνοιαν καὶ αἰτήσας εὐχὴν, ἀπῆλθον πρὸς τὸ κελλίον μου, ἐντολὴν λαβὼν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι μόνον Τρισάγιον καὶ ὑπνῶσαι.

Εἰσελθὼν οὖν ἐνθα εἰώθην προσεῦχέσθαι καὶ τὸ « Ἄγιος ὁ Θεός » ἐναρξάμενος, μνησθεὶς τε τῶν λόγων τοῦ ἁγίου, 80 εὐθέως εἰς δάκρυα καὶ εἰς πόθον θεῖον ἐπὶ τοσοῦτον ἐκινήθην,

- ὥστε μὴ δύνασθαι με διὰ λόγου παραστῆσαι τὴν γενομένην
 μοι τηνικαῦτα χαρὰν τε καὶ ἡδονήν. Ἀλλὰ γὰρ εὐθύς πρηνὴς
 πεσὼν ἐπὶ γῆς εἶδον, καὶ ἰδοῦ φῶς πολὺ νοερῶς ἐπιλάμψαν
 μοι καὶ προσλαβόμενόν μου τὸν νοῦν ὅλον ἅμα πρὸς ἑαυτὸ
 85 καὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε τῷ ἀθρώπῳ τοῦ θαύματος ἐκπλαγῆναι
 με καὶ ὡς ἐν ἐκστάσει γενέσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ
 ἐπελαθόμην τοῦ τε τόπου, ἐν ᾧ ἰστάμην, καὶ ὅστις ὑπῆρχον
 καὶ ποῦ, μόνον κράζων τὸ «Κύριε ἐλέησον», καθὼς καὶ ἐν
 90 λαλῶν, πάτερ, ἡ κινῶν μου τὴν γλῶτταν, οὐκ οἶδα — φησὶν —
 ὁ Θεὸς οἶδεν. Εἴτε γὰρ ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος
 τῷ φωτὶ τούτῳ προσωμίλησα, οἶδεν αὐτὸ τὸ φῶς, τὸ καὶ
 ἀποδιῶξαν ὅσον ἀχλυῶδες ὑπῆρχεν ἐν τῇ ψυχῇ μου καὶ
 ἅπαν γήινον φρόνημα, τὸ ἀπελάσαν ἀπ' ἐμοῦ ὕλην ὅση
 95 παχεῖα καὶ βάρος σώματος τὸ ἀκηδῖαν καὶ νάρκωσιν ἐμποιῆ-
 σαν τοῖς ἐμοῖς μέλεσιν. Οὕτω γὰρ ἐτόνωσεν, ὦ θαύματος
 φρικτοῦ, καὶ ἐνίσχυσε τὴν ἐκλυσιν τῶν ἄρθρων καὶ νεύρων,
 τὴν ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου μοι τηνικαῦτα προσγενομένην,
 ὡς δόξαι καὶ φανῆναί μοι φθορᾶς ἱμάτιον ἀποδύσασθαι.
 100 Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χαρὰν εὐθέως πολλὴν νοεράν τε
 αἰσθῆσιν καὶ γλυκύτητα ὑπὲρ πᾶσαν γεῦσιν τῶν ὀρωμένων
 ἐν τῇ ψυχῇ μου ἀφράστως ἐνέσταξεν, ἔτι δὲ ἐλευθερίαν καὶ
 λήθην πάντων λογισμῶν, τῶν ἐν τῷ βίῳ, καὶ αὐτὸν τὸν τῆς
 ἐκδημίας τρόπον τῆς παρούσης ζωῆς παραδόξως ἐχαρίσατό
 105 μοι καὶ ἐγνώρισε. Πρὸς γὰρ μόνην τὴν ἐκείνου τοῦ φωτός
 ἄρρητον εὐφροσύνην πᾶσαι καὶ τοῦ νοός καὶ τῆς ψυχῆς αἰ-
 αισθήσεις μου ἐκολλήθησαν.
- Ἀλλὰ γὰρ τοῦ φανέντος μοι — φησὶν — ἐκείνου ἀπλέτου
 φωτός — οὐδὲ γὰρ ἔχω τι ἕτερον τοῦτο καλέσαι οἰκεῖον
 110 καὶ κατὰλληλον ὄνομα —, ἡρέμα πως ὑπολαφῆσαντος καὶ
 οἶονεϊ συσταλέντος, ἐν συναισθήσει ἐγενόμην καὶ γνοῦς
 οἶα ἡ τούτου δύναμις ἀθρόον εἰργάσατο ἐν ἐμοὶ καὶ ἐννοή-
 σας τὸν αὐτοῦ χωρισμὸν καὶ ὡς πάλιν ἐν τῷ βίῳ μόνον με
 κατέλιπεν ἀναλογισάμενος, λύπη κάτοχος γέγονα καὶ ὀδύνη
 115 βαρεῖα τοσαύτη, ὡς ἐκφράσαι ἀξίως ἀπορῶ τὸ μέγεθος
 τῆς δίκην πυρὸς ἀναφθείσης ἐν τῇ καρδίᾳ μου ποικίλης καὶ
 σφοδροτάτης ὀδύνης. Λοιπὸν οὖν παράστησον — ἔλεγεν — εἰ
 δύνασαι σύ, πάτερ, τὸν τε πόνον τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς
 ἀγάπης τὸ ἄμετρον καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς

120 μεγίστης εὐεργεσίας τὸ ὕψος. Ἐγὼ γὰρ οὔτε λέγειν διὰ στόματος δύναμαι οὔτε νῦν καταλαβεῖν τὸ ἀπέραντον τῆς δράσεως. »

« Ἀλλ' εἰπέ μοι σύ, ὦ σεβασμιώτατε πάτερ καὶ ἀδελφέ, ἔφην ἐγὼ, τὰς τοῦ δραθέντος σοι ἐνεργείας τρανότερον καὶ
125 σαφέστερον. » Ὁ δὲ γλυκὺς ἐκεῖνος καὶ πλήρης Πνεύματος θεοῦ καὶ θεωρίας ἡξιωμένος προσηγεσάτη καὶ μελιρρῦτῳ φωνῇ τάχιστα ἀπεκρίνατο. « Εὐφραίνει, πάτερ, φαινόμενον καὶ τιτρώσκει κρυπτόμενον. Καὶ πλησίον μου γίνεται καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναφέρει με. Μαργαρίτης ἐστί. Καὶ τὸ φῶς

130 ἐπενδύει με καὶ ὡς ἄστρον μοι φαίνεται καὶ ὑπάρχει τοῖς πᾶσι ἀχώρητον. Ἀπαστράπτει ὡς ἥλιος καὶ τὴν κτίσιν συνεχομένην κατανοῶ ἐν αὐτῷ, τὰ ἐν αὐτῇ πάντα δεικνύει μοι καὶ φυλάσσειν προστάττει μοι τὰ μέτρα τὰ ἴδια. Συνέχομαι ὑπὸ στέγης καὶ τοίχων καὶ τοὺς οὐρανοὺς διανοίγει μοι.

135 Τοὺς ὀφθαλμοὺς μου αἶρω αἰσθητῶς τὰ ἐκεῖσε θεάσασθαι καὶ πάντα βλέπω καθὼς ὑπῆρχον τὸ πρότερον. Θαυμάζω τὸ γεγονός καὶ ἀκούω φωνῆς μυστικῶς λεγούσης μοι ἄνωθεν. Ταῦτά αἰνίγματά εἰσι καὶ προοίμια, τὸ γὰρ τέλειον οὐ θεάσῃ ἕως τὴν σάρκα ἐνδέδουσαι. Ἀλλὰ πρὸς
140 ἑαυτὸν ἐπίστρεφε καὶ βλέπε μή τι πράξης τῶν τὰ ἐνταῦθα ἀποστερούντων σε. Εἰ δὲ καὶ παρασφαλεῖς, εἰς ὑπόμνημα ταπεινώσεως, ἀλλὰ μὴ ἀποστῇς τῆς μετανοίας ἐπιμελούμενος. Αὕτη γὰρ καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ γινόμενα πταίσματα, τῇ ἐμῇ φιλανθρωπίᾳ ἐνουμένη, ἐξαφανίζει. »

145 Ταῦτα τοῖνον ἀκηκοὼς ἐγὼ ἐξ αὐτοῦ, πατέρες καὶ ἀδελφοί, μικροῦ δεῖν ἐξέστην καὶ ὅλος σύντρομος ἐγενόμην, ἐννοήσας ἐξαυτῆς εἰς ὅσον εὐθὺς ὕψος θεωρίας ἀνῆλθεν καὶ γνώσεως ἐκ μόνης τῆς πρὸς τὸν πνευματικὸν πατέρα αὐτοῦ ἀγάπης καὶ πίστεως καὶ οἶων ἡξιώθη ἐκ προοιμίων τῶν ἀγαθῶν

150 ἰδεῖν καὶ ἀπολαῦσαι, ὡς ἤδη τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀποβαλλόμενος καὶ ἄγγελος γεγονὼς ἐξ ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦτο οὖν παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἀπορρίψωμεν μακρὰν ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν σχέσιν καὶ πᾶσαν μέριμναν τῆς παρούσης ζωῆς, μισήσωμεν τὰς ἡδονὰς τῆς
155 σαρκός, τὴν εὐπάθειαν τοῦ σώματος, τὴν ἀνεσιν καὶ ἀργίαν, δι' ὧν ἰσχύει τὸ χεῖρον κατὰ τοῦ κρείττονος· καὶ δεῦτε, ἀναλαβώμεθα πίστιν ἐλικρινῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς κατὰ Θεὸν πατέρας καὶ διδασκάλους ἡμῶν, κτησώμεθα

- συντετριμμένην καρδίαν, τεταπεινωμένον τὸ φρόνημα τῆς
 160 ψυχῆς καὶ καθαρὰν τὴν καρδίαν διὰ δακρύων καὶ μετανόιας
 ἀπὸ παντὸς σπίλου καὶ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας, ἵνα καὶ ἡμεῖς
 ἀξιωθῶμεν ἐλάσαι ποτὲ εἰς μέτρα συντόμως τοιαῦτα καὶ
 ἰδεῖν καὶ ἀπολαῦσαι τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἔνθεν ἤδη τοῦ
 165 θεοῦ φωτός, εἰ καὶ μὴ τελείως, ἀλλ' ἐκ μέρους καὶ ὅσον
 χωροῦμεν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθάρσεως ἡμῶν. Οὕτω
 γὰρ καὶ ἑαυτοὺς ἐνώσομεν τῷ Θεῷ καὶ ὁ Θεὸς ἐνωθεῖ
 ἡμῖν καὶ τοῖς ἐγγίξουσιν ἐσόμεθα φῶς καὶ ἄλῃς καὶ εἰς
 μεγάλην ὠφέλειαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
 ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XVII

- 1 Περὶ θεωρίας καὶ ἀποκαλύψεως καὶ πεφωτισμένης εὐχῆς.
 Καὶ ὅπως ὁ ὑπὸ τῆς ἀγάπης κατασχεθεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς
 βάθος ταπεινοφροσύνης ἐλάσας, ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Πνεύμα-
 τος τοῦ Ἁγίου.

- 5 Λόγος ΙΖ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πολλὴ ἡ συγκατάβασις καὶ ἡ
 φιλανθρωπία Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους. Διὸ καὶ ἐκπληττόμενος
 εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἄφατον ἀγαθότητα, οὕτω πως καταπληκτι-
 κόν, ἀνακράζω · « Ὡ θαύματος ἐκπληξίς καὶ ἐντολῶν Θεοῦ
 10 δύνάμις, οἷους ἀπεργάζονται τοὺς ποιοῦντας καὶ φυλάσσοντας
 αὐτάς! »

Ἀρχὴν γὰρ ποτε βαλὼν ἐν αὐταῖς, μικρὸν ἀνκνήψας ἐκ
 βάθους κακῶν καὶ σκοτώσεως, φόβῳ μὲν συνειχόμεν, τοῖς
 κακοῖς μου σφιγγόμενος, ἀγάπῃ δὲ ὡς ἀληθῶς καὶ τοῦ

- 15 καλοῦ με ἡ ἔφεσις πρὸς αὐτὸ τὸ πλεῖστον ἐπέστρεφεν.
 "Ὅλον δὲ ἦν τὸ τελούμενον φυγὴ κακῶν, πρὸς τὰ καλὰ
 συνωθοῦσά με. "Εν μόνον ἐν μέσῳ τούτων ὑπῆρχε τὸ ἀηδίζον
 με, τῶν προλήψεων ἡ συνθήκη καὶ ἦθος κακὸν καὶ φιλήδονον,
 ὅπερ τῇ ἐπιμόνῳ τῆς εὐχῆς ἐργασίᾳ καὶ τῇ μελέτῃ τῶν
 20 θείων λογίων καὶ τῷ ἐν ἑξεί γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν ἀφανίζεται.
 "Ὡςπερ γὰρ τοῦ ἡλίου κατὰ μικρὸν ἀνατέλλοντος ὑποχωρεῖ
 τὸ σκότος καὶ ἀφανίζεται, οὕτω καὶ ἀρετῆς αὐγαζούσης οἷα
 δὴ σκότος ἡ κακία ἐλαύνεται καὶ ἀνυπόστατος δεικνυται, καὶ
 τηνικαῦτα μένομεν διαπαντὸς ἀγαθοί, καθὰ πρῶην ὑπῆρχομεν
 25 πονηροί. Διὰ μικρᾶς οὖν ὑπομονῆς καὶ προαιρέσεως ἐλαχίστου
 ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Θεοῦ βοηθείᾳ τοῦ ζῶντος ἀναπλαττόμεθα
 καὶ ἀνανεοῦμεθα, ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ διάνοιαν καθαιρούμενοι,
 καὶ γινόμεθα ἅπερ ἀγνοοῦντες τυγχάνομεν, ὑπὸ τῶν παθῶν
 καλυπτόμενοι, καὶ προσλαμβάνομεν ἃ οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι.
- 30 "Εξ ὧν ἔλαβον κἀγώ, ὁ πάντων εὐτελέστερος καὶ ἀχρεῖος
 — καλὸν γὰρ ἀνακηρύττειν εὐγνωμόνως τὰς εὐεργεσίας τοῦ
 Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου —, τῇ τοῦ ἐμοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ
 Χριστοῦ χάριτι. "Ελαβον δὲ τῇ χάριτι χάριν καὶ τῇ εὐεργεσίᾳ
 εὐεργεσίαν καὶ τῷ πυρὶ πῦρ, φλόγα δὲ τῇ φλογὶ καὶ τῇ
 35 ἀναβάσει προσετέθησαν ἀναβάσεις μοι, τῷ δὲ τέλει τῆς
 ἀναβάσεως φῶς καὶ τῷ φωτὶ φῶς τρανότερον. Καὶ μέσον
 τούτου πάλιν φαιδρὸς ἔλαμψεν ἡλῖος καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐφάνη
 ἀκτὶς καὶ αὕτη τὰ πάντα ἐπλήρωσε καὶ τὸ νοούμενον ἀκατά-
 ληπτον, ἐν οἷς ἔμεινά τε ἐγὼ δακρύνων ἡδύτατα καὶ θαυμάζων
 40 τὰ ἀφραστα. Νοῦς δὲ θεῖος τῷ ἐμῷ νοῖ προσωμίλει καὶ
 οὕτω λέγων ἐδίδασκεν · « "Εγὼ οἶόν σε ἡ ἐμὴ δύναμις
 ἀπετέλεσε φιλανθρώπως διὰ πίστιν καὶ ὑπομονὴν μικράν,
 τὴν ἀγάπην σου βεβαιοῦσαν ; Ἰδοὺ ὑπὸ θάνατον ὧν, ἐγένου
 ἀθάνατος καὶ κρατούμενος τῇ φθορᾷ, εὐρίσκη ταύτης ἐπάνω.
- 45 Κόσμον οἰκεῖς καὶ σὺν ἐμοὶ ὑπάρχεις, σῶμα ἐνδέδυσαι καὶ
 οὐδεμιᾶ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν ὑποσύρη. Μικρὸς εἰ τὸ
 ὀρώμενον καὶ νοερώς ὁρᾷς. Πάντως ἐγὼ σὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
 εἰς τὸ εἶναι παρήγαγον. »

Πρὸς ἃ τρώω καὶ χαρᾷ ἀνταπεκρινάμην καὶ ἔλεγον ·
 50 « Τίς εἰμι ἐγώ, Κύριε, ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκάθαρτος, ὅτι δὴ καὶ
 ὧς ἐπέβλεψας ἐπ' ἐμὲ καὶ ὁμιλίας ἤξλωσας ; Ὁ ἄχραντος,
 ὁ ἀόρατος καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπρόσιτος, πῶς ἐμοὶ προσιτὸς καὶ

γλυκὺς καὶ φαινόμενος ὡραιότατος διὰ τῆς ἀπαστραπτούσης σου δόξης καὶ χάριτος δεικνύσαι ; »

- 55 Ταῦτ' ἤκουον μὲν μυστικῶς καὶ παραδόξως ἀπεκρινάμην, τὸ δὲ ὑπὲρ φύσιν ἐξέπληττε καὶ τὸ φοβερὸν ἀποστῆναί με ἠνάγκαζε. Τὸ ἄφραστον κάλλος τοῦ φαινομένου ἐτίρωσκέ μου τὴν καρδίαν καὶ πρὸς ἀγάπην εἰλκέ με ἄπειρον, ἡ δὲ ἀγάπη ἐποίει με πρὸς τὰ κάτω μὴ στρέφεσθαι, ἀλλ' ὥς ἤδη
- 60 τελειῶς καὶ ἔξω τῶν δεσμῶν τῆς σαρκὸς γεγονώς, ἔχαιρον καὶ πάλιν ἡμην τὸ ὅλον ἄνθρωπος. Πληροφορία τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μοι ἐδίδото καὶ ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον ἔδλεπον ἑμαυτὸν ἁμαρτωλότερον. Ἀπιστῆσαι τῷ λαλοῦντι οὐκ εἶχον καὶ πιστεῦσαι ἐφοδοῦμην διὰ τὴν τῆς
- 65 ἐπάρσεως ἔκπτωσιν. Ἀκουσίως ἔσθ' ὅτε εἰς ὕψος ἀνέρχομαι θεωρίας καὶ ἐκουσίως ταύτης καθέλκομαι διὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸ τῆς ταπεινώσεως ἀσφαλέστερον. Πολλὰ γινώσκω τῶν τοῖς πλείοσιν ἀγνοουμένων καὶ ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρώπους εἰμι ἀγροικότερος. Χαίρω ὅτι μοι Χριστός, ὃ
- 70 πεπίστευκα , ἔδωρῆσατο βασιλείαν αἰώνιον καὶ ἀσάλευτον καὶ ὡς ἀνάξιος τῶν ἐκεῖσε κλαίω διαπαντός καὶ κλαίων οὐ παύσομαι. Ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ συγχώρησιν αἰτήσασθαι τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐ τολμῶ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἐξ ἀγάπης παρρησιάζομαι καὶ — ἴν' ἀφρόνως εἶπω — καὶ εἰσακούομαι.
- 75 Ὡς υἱὸς παρίσταμαι καὶ οὕτω διάκειμαι ὡς ξένος ἀπαρρησίαστος. « Εὐ δοῦλε πιστέ » ἀκούω καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ὅλως ἐν ἀληθείᾳ εὐρίσκομαι μὴδὲ τὸ ἐν φυλάξας τάλαντον ἐκ πάντων ὁμοῦ τῶν δοθέντων μοι . Τῶν καλῶν καταλαβεῖν δοκῶ τὸ ἀκρότατον καὶ εἰς τὴν ἄβυσσόν τῶν ἁμαρτιῶν μου
- 80 κάτω κείμενος κατέχομαι καὶ τῇ ἀπογνώσει βυθίζομαι καὶ ὅταν πάντων κατώτερος γένωμαι, τότε ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἀναφέρομαι καὶ τῇ ἀγάπῃ πάλιν ἐνοῦμαι Χριστῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃ καὶ ἐλπίζω, τῆς γεώδους ταύτης καὶ βαρεῖας σαρκὸς στερηθεὶς, παραστῆναι ἐγγύτερον, οὐ μὴν
- 85 ἀλλὰ γὰρ καὶ μυηθῆναι σαφέστερον τῆς ἐκεῖ ἀγάπης τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν.

Ταῦτα τοιγαροῦν, ἀδελφοί μου, γράψαι ἠθέλησα οὐχ ὡς δόξαν θηρᾶσαι βουλόμενος — ἄφρων γὰρ ὁ τοιοῦτος καὶ τῆς ἄνω δόξης ἀλλότριος —, ἀλλ' ὅπως εἰδότες ἔσεσθε τὴν

90 ἄμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ οἶον ὑπάρχει τῶν

- ἐντολῶν τὸ φορτίον τὸ ἐλαφρότατον αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ ὅση τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς ἡ ἀντί-
 δοσις — ἀ καὶ μανθάνοντες ἢ ἐπιποθήσατε τῆς αὐτοῦ ἀγάπης
 ἐπιτυχεῖν ἢ τὸ ταύτης ἀποτυχεῖν ὡς αἰώνιον θάνατον
 95 φοβήθητε καὶ φρίξατε —, διδαχθήσεσθε δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ
 ταπεινώσεως ὕψος καὶ τελείας ἀγάπης τεκμήριον, ἔτι δὲ
 καὶ τὸ ἐμπόρευμα τῆς τοῦ Θεοῦ συγκαταβάσεως γνώσεσθε
 καὶ τὸ δῶρον τῆς μεγάλης αὐτοῦ καὶ ἀκενώτου πρὸς ἡμᾶς
 κενώσεως εἴσεσθε καὶ τὸν φρικτὸν τρόπον τῆς χοικῆς
 100 ἀναπλάσεως καταμάθετε, ὅπως τε ζῶσιν οἱ πιστεῦσαι
 θελήσαντες τῷ σταυρωθέντι Χριστῷ, οἱ μιμησάμενοι δηλονότι
 τὴν αὐτοῦ ὑπακοὴν καὶ ταπεινώσιν καὶ νεῦσαι βουληθέντες
 ἐκ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ κρεῖττονα, καὶ ὅπως ἀλλοιοῦνται οἱ
 διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἡμᾶς ἀγαπήσαντος πάντα καταλιμπά-
 105 νοντες, μηδενὸς δὲ τῶν ἐνεστώτων ἢ μελλόντων στερούμενοι,
 ὅπως γίνονται παραδόξως οἱ σκοτεινοὶ φῶς, τῷ μεγάλῳ
 φωτὶ πλησιάζαντες, οἱ καὶ τῶν κάτω, καθὰ καὶ Μωσῆς
 ποτε, θεοὶ ἀποκαθίστανται, τοῖς ἄνω ἐνούμενοι, καὶ μετὰ
 πάντων ὄντες οὐδαμῶς ἐκ τῆς συνουσίας τῶν ἄλλων μολύ-
 110 νονται καὶ εὐεργετοῦντες τοὺς πλησιάζοντας ζημίαν τοῦ
 καλοῦ οὐδεμίαν ὑφίστανται, ἀλλὰ μεταδιδόντες καὶ ἑτέροις
 τὸν ἔλεον λαμβάνουσι πλέον ἢ διδοῦσι, μᾶλλον τῷ ὁμοιοῦσθαι
 φιλανθρώπως τῷ φιλανθρώπῳ, ὅσον ἀνέλθωσι ταπεινούμενοι
 καὶ ὅσον ταπεινωθῶσιν ὑψούμενοι, πάντων ἀποροῦντες τῇ
 115 ταπεινώσει τῶν ἀναγκαίων καὶ μηδενὸς λειπόμενοι,
 τρεφόμενοι τῇ αἰώνιῳ ζωῇ τῆς ἀγίας ἀγάπης.

- Ἰδοὺ οὖν ἀνεκάλυψα ὑμῖν τοῖς φίλοις καὶ ἀδελφοῖς μου
 τὰ ἐν ἐμοὶ κεκρυμμένα μυστήρια — τὸ τέλος τῆς ἐμῆς
 ζωῆς ἐγγίζον ὁρῶ ὅσον οὐπω —, ἵνα εἰδῆτε καὶ μετανοίας
 120 τρόπους, ἀρχῆς τε καὶ μεσότητος ἀναβάσεις καὶ προκοπὰς
 καὶ τελειότητος μέτρα, καὶ σπουδάσητε μιμήσασθαι, εἰ μὴ
 τινα ἄλλον, τὸν γοῦν γεγεννηκότα πάντως ὑμᾶς καὶ ἐκ ψυχῆς
 ἀγαπήσαντα, γαλακτοτροφῆσαντά τε τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ
 καὶ τῷ ζωογονοῦντι θρέψαντα ἄρτῳ καὶ βαδίζειν ὑποδεί-
 125 ξαντα ἐν τῇ ὁδῷ τῶν σωτηρίων ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ᾧ πρέπει
 πᾶσα δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

XVIII

- 1 Περὶ μεθόδων τοῦ πονηροῦ, ὧν ὑποβάλλει τοῖς κουφοτέροις καὶ φιλοπρωτεύουσιν, ὁπότεν ὁ ποιμὴν ἐξ ἀνθρώπων γένηται. Καὶ ὅτι χρή τοὺς μὲν ἀναξίως ἐπιπηδώντας τῇ ἀρχῇ πάσῃ κωλύειν σπουδῇ, τοὺς δὲ πνευματικούς καὶ
5 ἁγίους συνωθεῖν ἐπὶ τοῦτο καὶ συνεργεῖν. Καὶ πρὸς τῷ τέλει, πρὸς τὸν ποιμένα.

Λόγος ΙΗ'.

- Ἀδελφέ, εἰ λαοῦ καὶ ποιμνὸς ἡγούμενος κατεστάθης, σκόπησον καλῶς καὶ ἀνάκρινον σεαυτὸν ποίῳ λογισμῷ καὶ
10 ἐκ ποίου τρόπου εἰς τὴν τοιαύτην κατέστης ἀρχήν. Εἰ μὲν οὖν εὐρήσεις σεαυτὸν καὶ φιλῶ λογισμῷ ἐνθυμηθέντα, ὅτι διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων τιμὴν ταύτην ἐπέδραμες ἢ διὰ προεδρίαν ἢ διὰ δόξαν, εἴτε ὡς μὴ καταδεξαμένου σου παρ' ἐτέρου ἄρχεσθαι ἀδελφοῦ διὰ τὸ οἶεσθαι μὴ εἶναί σου
15 εὐλαβέστερον ἢ λογιώτερον ἕτερον, ἢ διὰ τὸ ἔχειν τὰς σωματικὰς χρεῖας περισσώτερον τῶν ἄλλων ἀπάντων καὶ τὴν δουλείαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ἢ διὰ τὸ τινὰς τῶν ἰδίων καὶ συγγενῶν εὐεργετῆσαι καὶ φίλους κτήσασθαι τοὺς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας, ἢ διὰ τὸ ὀνομαστόν σε ἐκ τῆς
20 ἡγουμενείας γενέσθαι καὶ τοῖς τοῦ κόσμου βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσι γνῶριμον, εἴτε καὶ κατὰ φθόνον — ὡς ὅτι οὐκ ἤθελες, ἀλλ' ἵνα μὴ γένηται ὁ δεῖνα ὁ ἀδελφός — ἐσπούδασας τοῦ γενέσθαι σύ, ἢ καὶ διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων αἰσχύνην, ἵνα μὴ ἀκούσωσι πάντες ἢ καὶ παραγενόμενοί τινες ἴδωσιν ὅτι ἄλλος
25 ὑπὲρ σέ προεκρίθη καὶ καταγνώσωσί σου ὡς μὴ ἐναρέτου,

γινώσκων γίνωσκε ὅτι οὐ κατὰ Θεὸν ἐγένετό σου ἡ πρόβλησις. Καὶ ἵνα σοι, ἐξ ὧν ὑποτίθεται ὁ πονηρὸς ἐκάστω τῶν ἐν κοινοβίῳ καθεζομένων, σαφέστερον τοῦτο ποιήσωμαι, ἐντεῦθεν ἄκουε τὰς ἐπιβουλάς καὶ ὑπονοίας τοῦ Σατανᾶ.

- 30 Ὑποβάλλειν ἄρχειται ὁ ἐχθρὸς, ὅταν ὁ ποιμὴν πρὸς Κύριον ἐκδημήσῃ, ἕτερον δὲ ὀφείλει ἐκλέξασθαι ἡ ἀδελφότης, καὶ λέγειν ἐκάστω κατὰ τὸ ἴδιον πάθος, κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα, κατὰ τὴν ἰδίαν κατὰστασιν. Ἐὰν οὖν ὦσιν ἐν τῇ ποιμνῇ ἐκείνῃ τῶν εὐλαβεστέρων τινές, ταῦτα ἐκάστω αὐτῶν
- 35 ὑποτίθεται καὶ φησὶν· « Εἰ ἐγένου σὺ ἐνταῦθα ποιμὴν καὶ ἡγούμενος, εἶχες ἂν πάντως ὠφελῆσαι καὶ σῶσαι καὶ τῶν σῶν αὐτοῖς ἀρετῶν μεταδοῦναι, ἐπεὶ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα ἀδελφὸς ἐν τῷ πράγματι τοῦτο οὐ ποιεῖ. » Εἰ δὲ καὶ γνώριμος τοῖς κατὰ κόσμον ἐστίν, ὑποβάλλει αὐτῷ ὅτι· « Καὶ πολλοὺς
- 40 ἂν ἐλύσαι εἶχες πρὸς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ στόμα ἂν ἐγένου Χριστοῦ· ὁ γὰρ ἐξάγων, φησὶ, τίμιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα μου ἔσται. Εἶχον δὲ προσαγαγεῖν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀποταγὰς μεγάλας καὶ τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἐπιδοῦναι, καὶ προστε-
- 45 θῆναι εἶχε τὸ μοναστήριον καὶ οἶον τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ Σάβα καὶ Παχωμίου τῶν ἁγίων γενέσθαι. Ἀλλὰ γὰρ πρὸς τούτοις καὶ αὐτὸς περισσοτέραν ταπεινώσιν εἶχες κτήσασθαι, ἵνα ἔβλεπον καὶ ἐμιμοῦντό σε οἱ ἀδελφοί, ὡς γὰρ ἔσχατος πάντων ἂν διῆγες ἐν τῇ μονῇ καὶ βαστάζειν εἶχες
- 50 πάντων τὰ βάρη, πάντων τὰ ἐλαττώματα. Καὶ οὕτως οὐ μόνον ὠφελήσας τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς σὺ ὠφελήθης μᾶλλον ψυχικῶς καὶ σωματικῶς εὖρες μεγάλην ἀνάπαυσιν. »

Ταῦτα τοίνυν ὑποβάλλει τοῖς δῆθεν ἀγωνιζομένοις ἐν τῷ σεμνεῖρι. Ἀρχειται οὖν ἕκαστος αὐτῶν ἀποκαλύπτειν τὸν

55 ἴδιον λογισμὸν πρὸς ὃν ἂν θαρρεῖ ἀδελφὸν καὶ δῆθεν ὡς ἀστειαζόμενος καὶ μετριάζων, ἵνα μὴ καταγνωσθῇ ὡς φιλόδοξος, φησὶ· « Ἄρτι, κύριε ὁ δεῖνα, ἐὰν ἐφρονοῦσαν οἱ ἀδελφοί, οὐ μὴ εἶχον ποιησαί με ἡγούμενον ; » Ὁ δὲ ἴσως ἀποκρίνεται καὶ λέγει· « Πίστευσόν μοι, πάτερ, σὺ μὲν, οἶδα

60 ὅτι μετριάξεις, ἐπεὶ πρὸ πολλοῦ τοῦτο χρόνου ἐνεθυμούμην ἐγώ, ἀλλ' εὐλαβούμην εἰπεῖν σοι περὶ τούτου, ἵνα μήπως ὡς τὰ παρὰ γνώμην σου λαλοῦντά μοι μέμψῃ. » Εἰτα πάλιν ἐκεῖνός φησι· « Καλῶς εἶπας, ἀδελφέ. Πίστευσον, οὐ χρήζω

γενέσθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀδιάφορός τις γένηται καὶ τὸ μονασ-
 65 τήριον καταστρέψῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς λυπήσῃ, ἐὰν ἤθελον
 οἱ ἀδελφοὶ ἵνα ἐγενόμην, καὶ πάντως ποιῆσαι εἶχον σὲ
 οἰκονόμον, τὸν δεῖνα καὶ δεῖνα κελλαρίτην καὶ ἀποθηκάριον,
 ἐγὼ δὲ ἐσχόλαζον πάντως εἰς μόνα τὰ ψυχικά καὶ ἵνα ἡμῖν
 ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐλεύθερος. » Ἀκούει ταῦτα ὁ ἀδελφός
 70 καὶ ὅτι οἰκονόμον μέλλει τοῦτον ποιεῖν, καὶ ἀπελθὼν θαρρεῖ
 ταῦτα τοῖς ἀδελφοῖς οὓς εἶπε ποιῆσιν διακονητάς.

Ταῦτα τοίνυν δύο καὶ τρεῖς ἐκ τῶν εὐλαδεστέρων ἴσως
 ποιοῦσιν, ἀγνοοῦντες τὰς μεθόδους τοῦ πονηροῦ · τοῖς δέ γε
 σαρκικωτέροις καὶ ἀμελῶς ἔχουσι περὶ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν
 75 ταῦτα ὑποβάλλει καὶ ὑποτίθῃσιν ὁ ἐχθρός, τὴν τρυφήν, τὴν
 δόξαν καὶ τὴν παρὰ πάντων τιμὴν. « Καὶ ἵνα μὴ ἐκ τῶν
 ὑποκριτῶν, φησί, γένηται τις καὶ ψευδοευλαδῶν τούτων,
 σπούδαςον γενέσθαι σὺ. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ποιήσεις, μέλλεις
 πάντως δεδμεμέναις χερσὶ τῷ γενομένῳ παρίστασθαι καὶ
 80 ἀτιμάζεσθαι παρ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐποχοῦμενος ἔσται
 ἐκεῖνος ἐν ἡμιόνις πολυτίμοις, σὺ δὲ πεζοπορῶν ἔσῃ καὶ
 κοπιῶν · ἐκείνῳ διάφορος ἐτοιμασθήσεται τράπεζα καὶ
 ἄριστος ὡσαύτως καὶ οἶνος, σοὶ δὲ ἡ λαχανώδης καὶ σπερμα-
 τώδης καὶ τοῖς πᾶσι κοινή. Ἐκεῖνος καθεσθήσεται ἐπὶ
 85 θρόνου καὶ πρῶτος, σὺ δὲ μέσον τῶν ἄλλων ἢ καὶ τῶν
 λοιπῶν ἔσχατος · ἀγαπᾷ γὰρ διαφερόντως τὸν δεῖνα, καὶ
 εἰ γένηται ἡγούμενος, ὑπὲρ σὲ τιμήσας ἐπάνω σου προκαθίσει
 αὐτόν, καὶ πῶς βαστάσεις τὴν αἰσχύνην τῶν ἀδελφῶν ; Οὐ
 μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ δεῖνας εὐλαθέστερός σου ἔστι, καὶ ἴσως
 90 παρ' ἐκείνου προτιμηθῇ ; Ἔτι δὲ ἴσως καὶ ἀπὸ τῶν ἐμφανῶν
 καὶ ἐνδόξων ἀποκεῖραι ἔχει, καὶ μέλλουσιν ἐκεῖνον μὲν
 τιμᾶν ὡς ἡγούμενον, ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἐκείνους ὡς ἀξιωμα-
 τικούς καὶ ὡς ἀποκαρέντας παρ' αὐτοῦ τιμῆσαι καὶ σοῦ
 ὑπερκαθίσει αὐτούς, σὲ δὲ εἰς τὸ διαζύγιον ἀπολύσει ἢ καὶ
 85 παντελῶς ἴστασθαι σε καὶ διακονεῖν προτρέφεται. Καὶ πρὸς
 ταῦτα τί ἄρα μέλλεις ποιεῖν ; Λαλῆσαι οὐ τολμᾷς · εἰσὶ γὰρ
 οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν καὶ εὐθὺς ἐπιστομίσουσί σε. Τάχα δὲ
 ἴσως καὶ τύψουσί σε ἀντιλέγοντα, καὶ χεῖρων ἔσται ἡ
 ἀτιμία. Ὑποχωρῆσαι τῆς μονῆς κατάγνωσίς σου ἔστι, καὶ
 100 πᾶς ἄνθρωπος καταγελάσεται καὶ καταμέμψεται σε, καὶ
 οὐδὲ εὐρήσεις ἀλλαχοῦ ἀνάπαυσιν · ἐνθα γὰρ ἀπέλιθς, ὡς

- Ξενοκουρίτης πάντων ἔσχατος εἶναι ὀφείλεις. Ὑπομένει
 ταῦτα καὶ εἶναι ἐν τῇ μονῇ σου οὐ δύνασαι. Λοιπὸν οὖν πάσῃ
 105 δυνάμει ἀγώνισαι μὴ σε νικήσῃ τις τῶν εὐλαβεστέρων. »
 Εἶτα σκέπτεται καὶ λέγει ἐν ἑαυτῷ· « Πάντες γινώσκουσι
 τὸν δεῖνα ἀδελφὸν καὶ τὸν δεῖνα εὐλαβεστέρους καὶ μέλλουσιν
 ἐκείνους ζητεῖν καὶ μετὰ παραβλέψασθαι. Ἄλλ' ἀπελθὼν ἐγὼ
 τὸν δεῖνα κρατήσω ἀδελφὸν καὶ τὸν δεῖνα· αὐτοὶ γὰρ
 110 τρυφᾷν ἀγαπῶσι, παίζειν τε καὶ χαίρεσθαι καὶ τῆς μονῆς
 ἐξέρχεσθαι συνεχῶς καὶ διάγειν ἐν οἷς θέλουσιν. Αὐτοῖς οὖν
 καὶ συντάξομαι. Ἄλλως τε καὶ ὅσα ἂν μοι εἴπωσι, καὶ
 αὐτοὶ ἀγωνίσονται σπουδαίως ἵνα ἡγούμενος γένωμαι. »
 Τοιγαροῦν καὶ ἀπελθὼν, οὕτω κατὰ τὴν ματαίαν αὐτοῦ
 μελέτην καὶ ποιεῖ. Φησὶ δὲ καὶ τοῦτο πρὸς ἑαυτόν· « Ὁ δεῖνα
 115 ἀδελφὸς εὐλαβὴς ἐστὶ καὶ τοῦ πράγματος τούτου οὐ χρῆζει,
 ἔχει δὲ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ βούλεται θεραπεύειν αὐτούς
 ἀπὸ τῆς μονῆς. Ἀπελθὼν λαλήσω καὶ ἐκείνῳ, καὶ ὁμοίως
 συντάξομαι. » Περιέρχεται οὖν τὸ μοναστήριον συνεχῶς καὶ
 120 πληρῶσαι πάντων τὰ καταθύμια ἐν ἀγωνίᾳ καὶ τρόμῳ
 ὑπάρχει πολλῷ, φόβῳ τοῦ μὴ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ.

- Ἐκ τούτων οὖν καὶ ἐτέρων πολλῶν σχίσματα, διχόνοιαι
 καὶ στάσεις γίνονται ἐν τῷ μοναστηρίῳ πολλάί, τῶν μὲν
 εὐλαβεστέρων πρὸς τὸ καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους ὠφελῆσαι
 125 σπευδόντων, τῶν δὲ σαρκικωτέρων τὴν ἑαυτῶν μόνον δόξαν
 ζητούντων, τὸ πρόσκαιρον κέρδος καὶ τὰς τοῦ σώματος
 ἡδονάς, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ζητούντος κατὰ τὰς ἰδίας
 ἐπιθυμίας τὸν ἄγοντα καὶ τῷ ὁμοίῳ προστρέχοντος. Σὺ οὖν,
 πνευματικὲ ἀδελφέ, ἄκουσον μετὰ προσοχῆς, παρακαλῶ,
 130 τῶν ἐμῶν ῥημάτων· οὐ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλήσω, ἀλλ'
 ἅπερ ὁ μόνος σοφὸς καὶ εὐσπλαγχνός λαλήσαι θελήσει σοι.

- Ἐὰν ᾗς ἐν κοινοβίῳ ἀδελφῶν καθεζόμενος, κατὰ τοῦ
 ἀποκείραντός σε πατρός μὴ θελήσῃς γενέσθαι ποτε, εἰ καὶ
 πορνεύοντα, εἰ καὶ μεθύοντα βλέπεις αὐτόν καὶ τῷ δοκεῖν σοι
 135 κακῶς τὰ τῆς μονῆς διεξάγοντα πράγματα, εἰ τύπτεισαι καὶ
 ἀτιμάζεσαι παρ' αὐτοῦ καὶ πολλαῖς ἄλλαις καθυποβάλλεσαι
 θλίψεσι. Μὴ συγκαθεσθῇς τοῖς λοιδοροῦσιν αὐτόν, μηδὲ
 πορευθῇς μετὰ τῶν μελετησάντων κατ' αὐτοῦ. Ὑπόμεινον
 140 κακῶν. Ὅσα οὖν ἀγαθὰ βλέπεις ποιοῦντα αὐτόν, βάλε ἐν

τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐκείνων μόνων βιάζου μιμνήσkesthai ὅσα δὲ ἀπρεπῇ καὶ κακὰ ἢ ἐργαζόμενον ἢ λέγοντα ἴδης, ταῦτα σεαυτῷ ἐπίγραφε καὶ ὡς ἰδιὰ σου ἁμαρτήματα λογίζου καὶ μετανόει ἐν δάκρυσιν, ἔχων ὡς ἅγιον ἐκείνον καὶ ἐπικα-
 145 λούμενος τὴν εὐχὴν αὐτοῦ.

Εἰ δὲ συμβῇ αὐτῷ θάνατος, καὶ ἕτερον προβαλέσθαι ἡγούμενον οἱ ἀδελφοὶ βούλονται, πρόσεχε ἐὰν γινώσκῃ σου ἢ συνείδησις ἴσον σου εἶναι ἀδελφόν τινα τῆς μονῆς ἢ καὶ μείζονα λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πράξεσιν ἀγαθαῖς, καὶ διὰ τοῦτο
 150 παρὰ τῶν ἀδελφῶν εἰς ἡγούμενον προτιμώμενον. Μὴ θελήσῃς γενέσθαι ἀντίχριστος, τῇ βουλῇ τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ καὶ τῷ ἀδελφῷ ἀντικείμενος, τῷ ἀγαθῷ καὶ χρηστῷ, λόγους λαλῶν ἢ ἔργα ἐπιτηδεύων ὅπως οὖν σκανδάλου καὶ ὑπονοίας, ὡς ἂν ἀποσπάσῃς τινὰς τῶν ἀδελφῶν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνον
 155 ἀγάπης καὶ πίστεως, ἀλλὰ πάσῃ χαρᾷ καὶ ταπεινώσει κατὰδεξαι καὶ συνέργησον καθαρῶς τῇ θελήσει τῶν ἀδελφῶν. Εἰ δὲ καὶ εὐλαθέστερον ἄλλον παρὰ τὸν ψηφιζόμενον ἐπίστασαι εἶναι, εἰπέ τῷ μέλλοντι γίνεσθαι ἀδελφῷ κατ' ἰδίαν
 «Κυρί ἀδελφέ, σὺ Θεοῦ χάριτι εὐλαθῆς ὑπάρχεις καὶ πνευμα-
 160 τικός, καὶ καθὼς ἐπίστασαι, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖν ὀφείλομεν καὶ εἰς σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Καὶ οἶδας ὅτι ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα εὐλαθῆς ἐστι καὶ ἐνάρετος. Καὶ ἂν κελύῃς, ὡς ποιήσωμεν ἐκείνον ἡγούμενον, καὶ ἔχει καλῶς ποιῶναι πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα. Συναγωνισώμεθα
 165 δὲ αὐτῷ πάσῃ δυνάμει καὶ ἡμεῖς, καὶ τὸν μισθόν, πίστευσον, ἵνα ἔξωμεν μετ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τὴν συνείδησιν, ἡμῶν ἀκατάκριτον. Ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸν ἐν τούτῳ τὸν Θεὸν θεραπεύομεν καὶ πάντες ἡμᾶς ἐπαινέσουσιν ὅτι οὐχ ἑαυτοὺς συνεστήσαμεν, ἀλλ' ὃν ὁ Θεὸς ἤθελεν.» Εἰ μὲν οὖν
 170 ἔχει ταπεινώσιν ὁ ἀδελφὸς καὶ τὴν ψυχὴν ἀπηλλαγμένην φιλοδοξίας, χωρὶς δὲ πάσης προσπαθείας τῆς εἰς τὸν ἕτερον, λέγει καὶ αὐτὸς αὐτῷ ταῦτα, καὶ πάσης ἄλλης πονηρᾶς ὑπονοίας πληροφορεῖ αὐτὸν ὁ Θεός· καὶ δέξεται πάντως τοὺς λόγους σου καὶ εὐθὺς ὑπακούσει σου. Καὶ τῆνικαῦτα
 175 οἱ ἀμφοτέρωι λαλεῖτε πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, καὶ γίνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Εἰ δὲ σὺ μὲν λέγεις ἀπροσπαθῶς ὑπὲρ τοῦ πνευματικωτέρου ἀδελφοῦ, ὁ δὲ ἀδελφὸς οὐχ ὑπακούει σου, ἀλλὰ πρὸς δικαιολογίας κινηθῇ συνιστῶν ἑαυτόν, γίνωσκε ὅτι

- 180 ὑπὸ φιλοδοξίας κατέχεται, καὶ σπούδασον παντὶ τρόπῳ, ὡς Χριστοῦ διάκονος, ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς σῆς συνειδήσεως τὸν πνευματικώτερον ἀδελφὸν γενέσθαι ἡγούμενον. Εἰ δὲ καὶ ὑποβλήθῃς παρὰ τοῦ ἐχθροῦ ἢ καὶ δοκιμάζων σε, λέγει σοι · « Γενοῦ λοιπὸν σύ, ἐπεὶ ἐκεῖνον ὃν λέγεις
- 185 οὐκ ἐγὼ γενέσθαι, χαίρω δὲ εἰς σέ », μὴ συγκατασπασθῆς τῷ πάθει αὐτοῦ μηδὲ τῷ ἐκείνου πτώματι περιπέσης, ἀλλὰ φύλαξόν σου τὴν τῆς ψυχῆς παρθενίαν ἀφθορον τῷ Χριστῷ, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐπιθυμίας κλαπεῖσαν πρὸς ἡδονῆς ἐπιθυμίαν. Ἄλλὰ γὰρ μῆτε ὑπὸ φόβου ἐκκλίνῃς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸν
- 190 πονηρὸν καταδέξῃ γενέσθαι, λέγων ἐν σεαυτῷ · « Μὴ φανῶ κωλύων καὶ ἀντιλέγων περὶ τοῦ δεῖνος, ὡς οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς προστασίας · εἴτα καὶ μὴ βουλομένου μου γένηται καὶ θλίψῃς πολλὰς ἐπαγάγει μοι. » Ἄλλ' εἰ μὲν τῶν προκριτοτέρων ἦς, ἐρωτώμενος μετὰ παρρησίας εἶπον τὴν ἀλήθειαν
- 195 καὶ τοὺς ἀστηρίκτους εἰς τὸ καλὸν στήριζον · εἰ δὲ τῶν ἐσχάτων καὶ τῶν μὴ καλῶς εἰδότην διακρίνειν τοῦ δικαίου τὸν ἄδικον, τοῖς εὐλαθεστέροις καὶ πνευματικωτέροις ἐξακολούθησον.

- Ἐὰν δὲ καὶ πρὸς κακὸν ἴσως οἱ πλείονες ἢ καὶ πάντες
- 200 ὁμοφωνήσωσιν, ἔχειν δὲ καὶ τῶν ἐξωθεν βοηθοὺς ἐπὶ τοῦτο ἐπραγματεύσαντο, παραχώρησον καὶ μῆτε συνεργήσης μῆτε κωλύσης, ἀλλὰ ἄφες τοὺς κακοὺς συντριβῆναι παρ' οὗ ἔκριναν ἄρχεσθαι, ὡς ἂν καὶ τὸν οἰκτεῖον κερδήσωσι πόνον καὶ ὠφέλειαν οὐχ εὐρήσωσιν, ἐπεὶ πολλὰκις δίδωσιν ἄρχοντα
- 205 τῷ λαῷ ἀπειθεῖ ὁ Θεὸς κατὰ τὴν καρδίαν αὐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔστωσάν σοι βέβαια καὶ ἀμετακίνητα.

- Εἰ δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προεστῶτος ἴδῃς τὴν περὶ σὲ ἀδελφότητα πᾶσαν ἀστήρικτον, σαλευομένην πᾶσαν ὑπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, καὶ ταῖς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς διασυρομένην καὶ καταπίπτουσαν, καὶ
- 210 μηδεμίαν ἔχουσαν βάσιν μῆτε θεμέλιον ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀλλ' ὅλην κλονουμένην καὶ ἄλλον ἀλλαχῇ ἀδελφὸν τὰς χεῖρας ἀπλοῦντα καὶ περιδράξασθαι τι σπουδάζοντα, οὐχ ὅπερ σφίξει αὐτὸν ἀλλ' ὅπερ συγκατασπᾷ εἰς ἄδην καὶ εἰς σκότος
- 215 καὶ εἰς πῦρ ἡδονῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ πάλιν σφριγῶντας καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν μαινομένους καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτης ἀκράτητον ἔχοντας · ἐλέησον, συμπάθησον, σπλαγχνίσθητι καὶ οἰκτείρησον, πένθησον ὑπὲρ τῶν

τοιούτων καὶ δάκρυσον, ἀνιστόρησον κατὰ νοῦν, εἰ καλῶς
 220 βλέπειν ἤξιῳσαι, τῶν σῶν ἀδελφῶν τὰ τραύματα, τῶν
 σῶν μελῶν τὰ συντρίμματα, τοῦ ὅλου σώματος τὴν κατὰ-
 πτωσιν, καὶ τὸν Θεὸν ἀπὸ καρδίας μετὰ πόνου καὶ δακρύων
 ἰκέτευσον στῆσαι τῆς τοσαύτης κακίας τὴν ῥύμην καὶ πρὸς
 225 τὸ κρεῖττον μεταστρέψαι τὰς καρδίας τῶν ἀδελφῶν. Ὅρα
 δὲ τὴν ῥοπὴν τῆς καρδίας σου, μήποτε προσφέρῃ τὴν δέησιν
 περὶ σεαυτοῦ, ὥς ἂν προτιμήσωνταί σε, καὶ ἀντὶ εὐλογίας
 κατάραν σοὶ καὶ ὀργὴν τοῦ Θεοῦ προξενήσῃ.

Ἐὰν οὖν οὕτω ποιῶν καὶ οὕτως ἔχων ἴδῃς τῶν ἀδελφῶν
 σοὺ τινὰς ἐπὶ κακῷ ὁμονόησαντας καὶ ἀπατᾶν περιτρέχοντας
 230 τοὺς ἀπλουστέρους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ
 δώροις εἰς βοήθειαν αὐτῶν τοὺς ἐξωθεν ἐπισπωμένους,
 λυπηθήτι καὶ ἐν ὁδῷ καρδίας σου θρήνησον, ὅτι εἰς τοιαύτην
 τόλμαν καὶ σκότῳσιν οἱ μοναχοὶ κατηντήσαμεν, ὥστε
 ποιμαίνειν ἐπιχειρεῖν ἡμᾶς διχα Χριστοῦ τὰ τοῦ Χριστοῦ
 235 πρόβατα, καὶ διὰ ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν σώματος καὶ χρημά-
 των πορισμὸν καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμὴν. Φεῦ μοι τῷ
 ταπεινῷ καὶ ἀθλίῳ, τὴν ἀξίαν τῶν ἀποστόλων παντὶ τρόπῳ
 λαμβάνειν ἀγωνιζόμεθα καὶ τὴν ἐκείνων ἐξουσίαν χρυσίῳ
 ἐξαγοράζομεν, μήτε τὸν Θεὸν φοβούμενοι μήτε τοὺς
 240 ἄρῶντας ἡμᾶς αἰσχυρόμενοι. Καὶ θρόνῳ μὲν βασιλέως οὐδεὶς
 ἐπιβῆναι τολμᾷ μὴ θελήσαντος ἐκείνου, ἀλλ' οὐδὲ γραμμα-
 τικοῦ ἢ ῥήτορος τινος ἀναλαθέσθαι τάξιν ἰδιώτης τυγχάνων,
 οὐδὲ ἐπὶ λαοῦ ἀναγνῶναι ἀγράμματος ὢν, τὴν δὲ τῶν
 ἀποστόλων ἀξίαν ἐπιζητεῖς ἢ καὶ καταδέχῃ, μήπω τὴν
 245 χάριν τῶν ἀποστόλων λαθὼν μηδὲ πού τις καρπὸς αὐτῆς
 θεασάμενος γεωργηθέντας ἐν σοί ! Καὶ πῶς ὑποφέρεις,
 ἀδελφέ, τὸ μέγεθος ἐννοῆσαι τῆς τόλμης ; Εἰπέ μοι, ἀγαπητέ,
 ἐάν σε πᾶσα ἡ μεγάλη αὕτη καὶ πολυάνθρωπος πόλις
 παρεκάλει λέγουσα : « Ποιήσομέν σε πραιπόσιτον καὶ τοῦ
 250 βασιλέως πρωτοθεστιάριον, καὶ ἀνάθῃσι μόνος εἰς τὸ
 παλάτιον καὶ εἰσελθὼν λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν καὶ
 παρακάλεσον αὐτὸν ποιῆσαι ἡμῖν τὰ καὶ τὰ », σοῦ δηλονότι
 εἰς παλάτιον μὴ εἰσελθόντος ποτέ, ἀλλὰ ἀγνωρίστου τυγχά-
 νοντος καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὥς ξένου πᾶσι τοῖς ἐν τῷ
 255 παλατίῳ, ἄρα ἐτόλμησας ἂν ποτε τοῦτο ποιῆσαι ἢ ἀποδέξα-
 σθαι τὸ ἀξίωμα ; Πάντως ὁμολογήσεις ὥς οὐκ ἂν ποτε
 διαπράξασθαι τετόλμηκας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ταῦτά σοι

λέγοντας ὡς μαινομένους καὶ ἔκφρονας μᾶλλον ἐμέμψω
καὶ κατεγέλασας, καὶ τὸ ἀξίωμα οὐχ ὡς τιμῆς ἀλλ' ὡς
260 ἀτιμίας καὶ κολάσεως πρόξενον ἀπερρίψω. Εἰ τοίνυν ἀδυνάτως
ἔχομεν ἐπὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων τοιαῦτα ποιεῖν, οὐ
φρικτὸν σοὶ ἐστὶ καὶ δοκεῖ τὸ ἀναλαβέσθαι ἀποστολικὸν
ἀξίωμα προπετῶς, ἀδελφέ; Καὶ πλησιάζει τῷ ἀπροσίτῳ
φωτὶ καὶ μεσότης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενέσθαι μικρὸν
265 σοι λελόγισται; Καὶ ὡς εὐκαταφρόνητος ἡ ἐπιχείρησις
τούτου τοῦ πράγματος; Οὐαὶ μοι, ἀδελφέ, φοβοῦμαι ὅτι
εἰς παντελῇ κατηνέχθημεν σκότῳσιν καὶ διὰ τοῦτο ἀγνοοῦμεν
ὅποιων κατατολμῶμεν πραγμάτων. Εἰ γὰρ ἐγινώσκομεν,
οὐκ ἂν εἰς τοσοῦτον ποτε αὐθαδεῖας καὶ τόλμης ἤλασamen,
270 ὥστε τῶν θείων κατορχεῖσθαι πραγμάτων καὶ πλείονα τὴν
τιμὴν καὶ τὸν φόβον φυλάττειν τῷ ἐπὶ γῆς βασιλεῖ ὑπὲρ τὸν
ἀθάνατον βασιλέα Χριστόν. Τοιγαροῦν μὴ παυσώμεθα
ἑαυτοὺς ἀνακρίνοντας, καὶ τοὺς εἰς τοιαύτην ἀναξίως
ἐπιβαίνειν ἐπιχειροῦντας ἀρχὴν παντὶ τρόπῳ ἀνατρέπειν
175 καὶ ἐκκόπτειν τῆς ἐγχειρήσεως ἄλλα σπουδάζωμεν ὅσον
τὸ ἐφικτὸν κωλύειν αὐτοὺς τῆς παραλόγου ὁρμῆς, ἵνα καὶ
αὐτοὺς τοῦ κρίματος ἀπαλλάξωμεν καὶ ἡμεῖς βιώσωμεν
ἀσφαλέστερον.

Ἐὰν δέ, καθὼς εἴρηται, οὐδένα ὁρᾶς ἐν τῷ μοναστηρίῳ
280 ἀδελφὸν ἐμμάρτυρον βίον ἔχοντα καὶ πνευματικὸν ἔργον
καὶ λόγῳ τυγχάνοντα, πάντα δὲ τὸν τυχόντα ἀπλῶς ἐπιπη-
δῶντα καὶ ἀναξίως τῇ ποιμενικῇ ἀρχῇ, καὶ πρὸς βλάβην μὲν
σπουδάζοντα τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀπώλειαν δὲ τῆς ἰδίας
ψυχῆς, ἐρευνῶν δὲ ἀκριβῶς εὐρίσκεις σεαυτὸν πάσης μὲν
285 ἀπηλλαγμένον φιλοδοξίας, πάσης δὲ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας
σωματικῆς ἔχνος οὐκ ἔχοντα, φιλαργυρίας δὲ καὶ μνησικακίας
τὸ παντελὲς καθαρεύοντα, πραότητα τελείαν καὶ ἀοργησίαν
ἔχοντα, ἀγάπην δὲ τοιαύτην εἰς τὸν Θεὸν ἔχοντα ὡς ἐκ
μόνης τῆς ἀκοῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀνάπτειν τῷ
290 πόθῳ εὐθύς καὶ καταφέρειν τὰ δάκρυα, καὶ πρὸς τούτοις
ὑπὲρ τὸν πλησίον πενθοῦντα καὶ ἡγοούμενον ἴδια τὰ ἀλλότρια
σφάλματα καὶ ἑαυτὸν πάντων ἀπὸ ψυχῆς ἁμαρτωλότερον
ἔχοντα καὶ τέλος, ἔαν πλουσίαν ἐν σοὶ ὁρᾶς τὴν χάριν τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος, φωτίζουσιν καὶ ὡς ἥλιον ἀποτελοῦσαν
295 τὰ ἐντὸς τῆς καρδίας σου, καὶ τὸ τῆς βάτου θαῦμα ἐναργῶς
κατανοεῖς ἐν σοὶ ἐκτελούμενον, ὡς καίεσθαι μὲν ἐν τῷ

ἐνοῦσθαι τῷ ἀπροσίτῳ πυρί, μὴ κατακαίεσθαι δὲ διὰ τὸ
 ἀπηλλαγμένην εἶναι παντὸς πάθους τὴν σὴν ψυχὴν · ἔτι δὲ
 εἰ οὕτω ταπεινοῦσαι, ὥς νομίζειν ἑαυτὸν ἀνέικονον καὶ
 300 ἀνάξιον, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστάμενος τὴν ἀσθένειαν,
 θαρρεῖς δὲ τῇ ἄνωθεν χάριτι καὶ τῇ ἐξ ὁ- τῆς ἰκανότητι καὶ
 πρυμνίως ἐπιχειρεῖς τῷ πράγματι, τῇ ζέσει ταύτης ἀναγκα-
 ζόμενος πάντα τε λογισμὸν ἀνθρώπινον ἀπωθούμενος, καὶ
 τὴν ψυχὴν αὐτὴν διὰ μόνην τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ τὴν
 305 ἀγάπην τοῦ πλησίου ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν προτιθέμενος · καὶ
 πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ἐὰν γυμνὸν ἔχῃς τὸν νοῦν πάσης
 κοσμικῆς ἐνθυμήσεως, ἐνδεδυμένος δὲ ἦς τὸν φωτοειδῆ χιτῶνα
 τῆς ταπεινώσεως, ὥστε μήτε τοῖς συνεργοῦσι καὶ φιλῶς τὴν
 καρδίαν προστίθεσθαι μήτε τοῖς ἀντιπράττουσιν ἀηδέζεσθαι,
 310 ἀλλ' ὅλως ἴσος εἶναι πρὸς πάντας τῇ ἀπλότητι καὶ ἀγαθό-
 τητι καὶ τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας σου · μηδὲ τότε ἄνευ βουλῆς
 τοῦ σοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τῆς ἀρχῆς ἐπιβῆναι τολμήσης,
 ἀλλὰ ταπεινώθητι καὶ μετὰ εὐχῆς αὐτοῦ καὶ προστάξεως
 τοῦτο ποιήσον, καὶ ἐπίβηθι τῆς ἀρχῆς διὰ μόνην τὴν σωτηρίαν
 315 τῶν ἀδελφῶν.

Ἄλλ' ἐὰν οἶδας τὸν σὸν πνευματικὸν πατέρα μέτοχον
 εἶναι τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος, τῆς αὐτῆς ἡξιωμένον γνώσεώς
 τε καὶ δωρεᾶς, ἵνα μὴ τὰ ἐνάντια τοῦ θεοῦ θελήματος
 ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ χάρισμα καὶ μέτρον λαλήσῃ σοι τὰ
 320 δοκοῦντα Θεῷ καὶ τὰ συμφέροντα τῇ ψυχῇ σου, ὥς ἂν μὴ
 εὐρεθῇς πειθαρχῶν ἀνθρώπῳ καὶ οὐ Θεῷ, καὶ ἀπογυμνωθῇς
 τῆς δόξης καὶ τοῦ δοθέντος σοι θεοῦ χαρίσματος — ἐὰν
 γὰρ συνεργὸν εὐρήσῃς ἀγαθὸν καὶ πνευματικὸν σύμβουλον,
 ἴσθι ὅτι ἀσφαλεστέρα σου ἔσται ἡ ἐπιχείρησις καὶ ταπεινό-
 325 τερόν σου τὸ φρόνημα γίνεται — ταῦτα τοίνυν πάντα καὶ
 τούτων πλείονα ἔτερχ' ἐν βλέπων βλέπης, εὐρήσεις ἀληθῶς
 καὶ ἀπὸ σεαυτοῦ γνώσεις, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ ἡλίου τῆς
 δόξης μαθήσει, εἰ ἄρα καὶ τῷ ἡλίῳ ποτὲ ἐνητένισας.

Εἰ δὲ ἡ πρόβλησις τοιαύτη καὶ οὕτω δύσκολος καὶ
 330 εἰς τὸ γενέσθαι ταύτην κατὰ Θεὸν δυσνόητος, πολλῶ μᾶλλον
 ἢ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐγχείρησις καὶ διοίκησις, καὶ
 ἡ πρὸς τοὺς πειρασμοὺς ὑπομονή, καὶ ἡ πρὸς τοὺς πολέμους
 λεπτοτάτη διάκρισις. Διὰ δὴ τοῦτο ὀλίγα ταῦτα, ἐξ ὧν
 μαθεῖν καὶ γινῶναι κατηξιώθημεν, δῆλα τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν
 335 διὰ τῆς κατηχήσεως ταύτης ποιῆσαι φήθημεν δεῖν · περὶ

δὲ τῶν λοιπῶν, ἵνα μὴ ἐκπομπεύοντες φανῶμεν τὰ ἐν τοῖς μοναστηρίοις γινόμενα, τὸν νοῦν καὶ τὴν χεῖρα ἐπέσχομεν, ἀλλὰ γὰρ τὰ τῶν ἄλλων ἅπαντα καταλείψαντες ἐπὶ τὸν ποιμένα τὸν λόγον ἰθύνωμεν.

- 310 Βλέπων τοίνυν βλέπε τὴν σὴν καρδίαν, πάτερ πνευματικέ, μᾶλλον δὲ τὸν ὀφθαλμὸν αἰετῆς τῆς σῆς διανοίας ἐκπλυνε καὶ καθαρὸν εἶναι περιποιού καὶ ἀθόλωτον, δι' οὗ καὶ τὴν καρδίαν ἔση βλέπων τὴν σὴν, καὶ τὰ τῶν ἐγχειρισθέντων σοι προβάτων, μᾶλλον δὲ πατέρων καὶ ἀδελφῶν, διαγινώσκειν
- 315 καλῶς καὶ πρεπόντως οἰκονομεῖν. Σῶμα γάρ, ὡς ἀκούεις, ἡ ἐκκλησία ἐστὶ καὶ κεφαλὴ ταύτης ὑπάρχει ὁ προεστώς καὶ καθάπερ τὰ μὲν ἄλλα μέλη τοῦ σώματος ἐν καθ' ἑνὴν μίαν ἔχει ἐνέργειαν, ὅλον ὁ ποῦς εἰς τὸ περιπατεῖν, ἡ χεὶρ εἰς τὸ κρατεῖν καὶ ἐργάζεσθαι, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ ὅλου σώματος
- 320 ἐστὶν ἡ σύστασις, ὡς καὶ πάσας ἔχουσιν ἐν ἑαυτῇ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον χεῖρ· οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ μονῇ, ἀδελφοί, οὐ πάντες πάσας, ἄλλος δὲ ἄλλο τι ἐνεργεῖν καὶ διακονεῖν πέφυκεν. Ὅθεν καὶ μόλις μίαν ἢ δύο τῶν ἀρετῶν ἐν ταύτῃ εὐρήσεις ἐν ὑπηκόῳ ἐνί — καὶ οὐδὲν θαυμαστόν·
- 325 μέλη γὰρ ἐκ μέρους εἰσὶ —, ὁ δὲ γε προεστώς πάσας ἀπαιτεῖται τὰς ἀρετὰς ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, καὶ οὐ μόνον τὰς ψυχικὰς ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὰς τὰς σωματικὰς, μᾶλλον δὲ σὺν ταῖς ἀρεταῖς καὶ αὐτὰ τὰ μυστικὰ καὶ μεγάλα χαρίσματα. Ὡς περ γὰρ ἡ τοῦ ἀνδρὸς κεφαλὴ ἔχει μὲν ἀπὸ τῆς ἐξωθεν
- 330 διαπλάσεως καὶ εὐπρεπείας τὸ περικαλλῆς καὶ τὸ τίμιον, ἀχρεῖος δὲ ὑπάρχει καὶ ἄτιμος πᾶσιν, ἐὰν μὴ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις σώας καὶ ἀκεραίας ἔχη, οὕτω δὴ καὶ ὁ προεστώς· οὐ μόνον γὰρ ἀπὸ τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν ἀρετῶν ὀφείλει κατακοσμεῖσθαι τε καὶ φαιδρύνεσθαι, ἀλλὰ
- 335 καὶ ἀπὸ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων πλείονως ἐγκαλλωπίζεσθαι, ἐπειδὴ ἄλλο ἀρετὴ καὶ ἕτερον χάρισμα. Αἱ μὲν γὰρ ἀρεταὶ ἐξ ἡμετέρας κατορβιούνται σπουδῆς καὶ ἐξ οἰκείων πόνων συνάγονται, τὰ δὲ πνευματικὰ χαρίσματα δωρὰ εἰπὶν ἐκ Θεοῦ τοῖς ἀγωνιζομένοις διδόμενα.
- 370 Οἶόν τι λέγω; Ἡ νηστεία καὶ ἡ ἐγκράτεια ἀρετὴ ἐστὶ μακραινέει γὰρ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς πυρώσεις συστέλλει τοῦ σώματος. Ταῦτα δὲ τῆς ἡμετέρας εἰσὶ προαιρέσεως ἔργον· τὸ δὲ ἀθλίπτως καὶ ἀπόνως ταύτας μετέρχεσθαι καὶ εἰς ἀγνεῖαν φθάσαι καὶ τελείαν ἀπάθειαν, τοῦτο δῶρον Θεοῦ καὶ χάρισμα

- 375 ὑψηλότατον. Πάλιν, τὸ κρατεῖν ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἀγῶνός
 ἐστὶ θαυμαστοῦ καὶ πόνου σφοδροῦ, τὸ δὲ εἰς ἀκίνησιν
 τούτων ἐλθεῖν καὶ γαλήνην κτήσασθαι καρδίας καὶ τελείαν
 πραυτητα, οὗτος μόνος ἐστὶν ἐνέργεια καὶ τῆς ἐκείνου χειρὸς
 μεταποιήσις. Καὶ πάλιν, τὸ διασκορπίσαι καὶ διαδοῦναι
 380 τὰ ὑπάρχοντα πάντα τοῖς πέννησι καὶ γενέσθαι πτωχὸν
 ζητοῦντα ἐλεημοσύνην τῆς ἡμετέρας ὑπάρχει θελήσεως, τὸ
 δὲ μὴ ἐπιθυμεῖν τινος ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης
 ὑποφέρειν τῆς πτωχείας τὴν κάμινον, μυστική τις ὑπάρχει
 καὶ θεία ἐνέργεια. Οὕτω πᾶσα πράξις καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ
 385 κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐντολὴν γινομένη ἀρετὴ γίνεται· ἀλλὰ
 καθάπερ ὁ γεωργὸς κοπιᾷ μόνον ἀροτριῶν καὶ σκάπτων καὶ
 καταβάλλων εἰς γῆν τὰ σπέρματα, Θεοῦ δὲ δῶρον τὸ καὶ
 φυῆναι ταῦτα καὶ δοῦναι καρπὸν ὄψιμόν τε καὶ πρώιμον,
 οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν εὐρήσεις ἐν ἀληθείᾳ γινώμενον.
 390 Ἡμέτερον μὲν γάρ ἐστι τὸ πᾶσαν πράξιν μετελθεῖν καὶ μετὰ
 πόνου καὶ κόπου σφοδροῦ τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν
 καταβαλεῖν, Θεοῦ δὲ μόνου δῶρον καὶ ἔλεος τὸ καὶ βρέξαι
 ὑετὸν τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας καὶ χάριτος καὶ καρποφόρον
 ἀποτελέσαι τὴν ἀκαρπὸν τῶν καρδιῶν ἡμῶν γῆν, ὡς ἂν ὁ
 395 καταπεσὼν τοῦ λόγου κόκκος ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς
 νοτίδα θείας μεταλάβοι χρηστότητος καὶ φρεῖς αὐξηθῇ καὶ
 εἰς δένδρον μέγα φθάσῃ, γενέσθαι εἰς ἀνδρικὴν δηλαδὴ
 τελειότητα τοῦ μέτρου τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ
 Χριστοῦ.
 400 Χρὴ οὖν σέ, τὸν ποιμένα τῶν προβάτων Χριστοῦ, πᾶσαν,
 ὡς εἴρηται, κεκτῆσθαι σωματικὴν τε καὶ πνευματικὴν
 ἀρετὴν, ὡς κεφαλὴν τοῦ λοιποῦ σώματος τῆς ὑπὸ σέ Ἰσραηλι-
 τικῆς ἐκκλησίας, ἵνα ὡς εἰς ἀρχέτυπον καλὸν πρὸς σέ οἱ
 ἰδούμενοι ἀποβλέποντες, καλοὺς καὶ αὐτοὶ τοὺς χαρακτῆρας
 405 καὶ βασιλικούς ὅτι μάλιστα ἐν ἑαυτοῖς ἐγχαράξωσι. Μὴ δὲ
 οὖν ἢ ἐν σοὶ σάλπιγγ' ἤχεῖν ἡσυχάσῃ ποτέ, ἀλλὰ τοῖς μὲν
 τὴν ἐρχομένην ρομφαίαν ἐπὶ τοὺς ἀπειθεῖς καὶ ἀτεράμονας
 πρόλεγε, ἵνα κἂν τὴν σὴν παρακουόμενος ρύσῃ ψυχὴν τῆς
 φοβερᾶς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, τοὺς δὲ νουθέτει, δίδασκε
 410 παρακαλεῖ, ἐσθ' ὅτε καὶ δεομένους ἐλέγχων καὶ ἐπιπλήξῃων
 εὐκαίρως ἀκαίρως ἐπίστηθι, ἐπιπλήξων, ἐπιτιμῶν καὶ
 ἀνακόπτων τὰς ἐπὶ κακῷ ἐγχειρήσεις αὐτῶν, καθὼς σοι
 ἐντέλλεται ὁ θεὸς ἀπόστολος. Ἀνοιξόν σου τὰ σπλάγχνα

- ἐπὶ πάντας ἐπίσης τοὺς σοὺς ἀδελφούς, καὶ τὴν μὲν ἀγάπην
 415 ἴσην ἔξεις ἐπὶ πάσῃ τῇ ἐν σοὶ ἀδελφότητι, τὴν δὲ τιμὴν ἐνὶ
 ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς ἀπονέμεις
 ἀξίως, μὴ προτιμῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἐναρέτου μηδὲ
 αὐτὸν ὃν ἔχεις πρῶτον ἐν ταῖς διακονίαις τῆς ποιμένης σου.
 Οἱ μὲν γὰρ διακονοῦντες τὴν ἀξίαν ἐπιφέρονται τῶν ἐν
 420 ταῖς Ἀποστολικαῖς Πράξεσιν ἀναγεγραφομένων ἑπτὰ δια-
 κόνων, οἱ καὶ ὡς πνεύματά εἰσι λειτουργικά εἰς διακονίαν
 ἀποστελλόμενα, καὶ τὸν μισθὸν εἰκότως, ἀδόλως ὡς ἐκεῖνοι
 καὶ πιστῶς διακονοῦντες, δίχα πάσης αἰσχροκερδίας, μέ-
 γαν ἔνθεν τε κἀκεῖσε κομίσονται. Οἱ δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ
 425 ἡσυχίᾳ καὶ τῇ διακονίᾳ προσκαρτεροῦντες τοῦ λόγου ἐν
 ὑπομονῇ ἔργων ἀρίστων ἀσκήσεως, αὐτῶν τῶν ἀποστόλων
 καὶ κορυφαίων τὴν ἀξίαν σὺν σοὶ ἐπιφέρονται, αὐς καὶ ὡς
 συνεργοὺς ἔξεις ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς πνευματικῆς σου
 διδασκαλίας, ἀναδεχομένους τὰ βάρη τῶν ἀδελφῶν καὶ
 430 ἀνακουφίζοντάς σε τῶν πόνων, μέσον δηλαδὴ τῶν λοιπῶν
 κυλισμένων εἰς λίθους τιμίους.

Οὐκ ἔστι σοι ἀνάπαυσις σώματος ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ,
 ἀπόλαυσις οὐδεμία. Αἱ νύκτες ἴσα καὶ ἡμέραις δαπανηθή-
 435 σονται σοι εἰς τὴν φροντίδα τῶν καταπιστευθεισῶν σοι
 ψυχῶν, ἵνα μὴ θηριάλωτος μία ἐξ αὐτῶν γένηται, ἢ τῇ
 ἄρκτῳ τῆς ἐπιθυμίας καταθροβεῖσα ἢ τῷ δράκοντι τοῦ
 θυμοῦ καταποθεῖσα ἢ τοῖς γυψὶ τῶν λογισμῶν τῆς ἐπάρσεως
 διαμερισθεῖσα, καὶ πολλὰ ἢ μία καὶ τοῦ ἐνὸς γένηται εἰς
 ἐτερότητα διαμερισθεῖσα, ἀλλ' ἵνα σῶον τὸ ποιμνίόν σου
 440 καὶ πολυτόκον ἀνασώσης τῷ ἀρχιποιμένι Χριστῷ τῷ Θεῷ,
 ὅλον καρποφόρον, ἀρετῶν πλήρες, γνώσει πεφωτισμένον τῇ
 θείᾳ, μὴ ψωραλέον ἢ ὠτότμητον ἢ χωλὸν ὅλως ἐπιφερόμενον.
 Οὕτω γὰρ καὶ πολλοὺς σώσεις, τελείους ἐν τελείοις τοῖς
 ἔργοις ἀπεργαζόμενος, ἐν μηδενὶ μηδαμῶς λειπομένους,
 445 ὅλους ἀγνοῦς, καθαρούς ἀπὸ ρυπαρῶν ἔργων τῷ Χριστῷ
 σου προσάγων, καὶ ἑαυτὸν μεγάλων ἀξιώσεις τῶν ἀνωθεν
 ἀμοιβῶν, ὁμόσκηνος τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ποιμένων
 Χριστοῦ γενόμενος καὶ συμβασιλεύων αὐτῷ τῷ Υἱῷ τοῦ
 Θεοῦ εἰς ἀπεράντους αἰῶνας.

- 450 Κανὼν εὐθύς ὁ σοὺς βίος προκείμενος μέσον τῶν
 ἀδελφῶν καὶ πατέρων σου, ἵνα τὰ τῶν ἄλλων σκαμβὰ ἐν
 αὐτῷ ἀπενθύνωνται, μὴ φιλόυλος, μὴ φιλόδοξος, μὴ φιλ-

- ἡδονας, μὴ φιλοτράπεζος, μὴ φίλויνος, μὴ πέρπερος ἢ
 εὐτράπελος ἢ φιλάργυρος, μὴ θυμώδης, μὴ κενόδοξος, μὴ
 455 ὕβριστής, μὴ μνησίκακος καὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδούς.
 Ἄλλ' ἔστω μᾶλλον ἀκτῆμων, μισόδοξος, μισῶν ἡδονὴν
 πᾶσαν τοῦ βίου καὶ ἐπιβίειν τῆς σαρκός, ταπεινός,
 εὐτελής, εὐκατάνυκτος, προσηνής, πρῶτος, ἀόργητος, ἀφιλάρ-
 γυρος, ἀπράγμων, ἡσυχος, εὐσταλής, ὑπομονητικός, πιστός,
 460 ἐγκρατής, ἐμμέριμος, ἄγρυπνος, σπουδαῖος, ζηλωτής,
 φροντίδα ποιούμενος τῶν καταπιστευθεισῶν σοι ψυχῶν
 ὡς οἰκείων μελῶν, εἰ δέοι δὲ τιθεῖς καὶ τὴν ψυχὴν σου καθ'
 ἐκάστην ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ προτιμώμενος ἕτερόν τι τῶν τοῦ
 κόσμου πραγμάτων τῆς ἀγάπης αὐτῶν. Καὶ γὰρ ἐπεὶ τῶν
 465 λοιπῶν αὐτὸς προεκρίθης εἰς τὸ ποιμαίνειν τὴν λογικὴν
 ποιμνὴν τοῦ Δεσπότη σου καὶ Θεοῦ, δεῖ σε κατὰ τὸν αὐτοῦ
 λόγον ἔσχατον πάντων εἶναι τῷ φρονήματι καὶ τῇ κατὰ
 Θεὸν ταπεινώσει σου, ἵνα ὡς δυνατὸς μὲν τὰ ἀσθενήματα
 βαστάξης τῶν ἀδυνάτων, ὡς δὲ ἱατρός τὰ πάθη θεραπεύης
 470 καὶ τὰ νοσήματα τῶν νοσοῦντων κατὰ ψυχὴν, ὡς δὲ ποιμὴν
 τὸ πλανώμενον ἐπιστρέφῃς καὶ τὸ καλῶς ἔχον παλύτοκον
 ἐργάζῃ ταῖς ἀρεταῖς, τὸ δὲ ψώρας γέμον καὶ ἀνιάτως ἔχον
 τῆς ἀγέλης σου τέμνης τῆς λογικῆς, ἵνα μὴ καὶ τοῖς ὑγίει
 τῶν λογικῶν σου προβάτων μεταδῷ τοῦ νοσήματος.
 475 Σπεῦδε οὖν ἐπαυξάνειν τὸ ποιμνίον τοῦ Δεσπότη σου.
 Μὴ πρὸς ἀνέσεις ἢ τρυφὰς ἐκκλίνῃς τοῦ σώματος, μηδὲ τὸ
 ἔριον καὶ τὸ στέαρ καταδαπανήσῃς κακῶς τῶν προβάτων
 Χριστοῦ, ἑαυτῷ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀδελφοῖς σου τὰ τῆς
 μονῆς θησαυρίζων ἀπολαύσεως ἕνεκεν. Μὴ διὰ δόξαν
 480 ἀνθρωπίνην πράξης ἢ λέξης τι τῶν μὴ ἀνηκόντων τῇ μονῇ
 σου πραγμάτων, μὴ συνεχεῖς ἀγαπήσῃς τὰς προόδους
 ποιῆσθαι ἐν ἡμιόνοις πολυτιμήτοις καὶ τοῖς ἐπομένοις
 ὁμοῦ καὶ προάγουσιν. Ἀρκετὸν γάρ σοι καὶ ἅπαξ τοῦ μηνός
 ἐξερχομένῳ τὰς ἀναγκαιότερας ἐκτελεῖν διακονίας καὶ
 485 ὑποθέσεις τῆς ποιμνῆς σου, τὰς δ' ἄλλας οἱ διακονοῦντες
 ποιήσουσι, τὸ ἀπερίσπαστόν σοι διατηροῦντες ἐν τῇ διακονίᾳ
 τοῦ λόγου καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ δηλονότι μετ' εὐχῆς προσκαρ-
 τεροῦντι τῶν ἀδελφῶν. Μὴ ἑαυτῷ μὲν τραπέζας ἐτοιμάξης
 πολυτελεῖς, τοῖς δὲ γε τέκνοις ταπεινάς καὶ ἀναρτύτους καὶ
 490 καταπεφρονημένας, ἀλλὰ κοινὴ μὲν ἡ τράπεζα ἀνευ τινὸς
 ἀρρωστίας καὶ ὑπαντῆς φίλων, τῶν τοῦ αὐτοῦ σοι καὶ

φρονήματος καὶ βίου, σοὶ τε καὶ τοῖς τέκνοις ἔστω· εἴτε διὰ λαχάνων ἐφθῶν καὶ σπερμάτων, εἴτε καὶ διὰ ἰχθύων ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος κατὰ Κυριακὴν ἡμέραν καὶ Δεσποτικὴν
 495 ἑορτὴν παρὰ τοῦ κελλαρίτου κοινῶς ἐτοιμάζεται.

Οὐκ ἔση θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ κραυγῇ κατὰ τῶν σῶν φερόμενος τέκνων καὶ ἀδελφῶν ἀνευ τινὸς πράγματος κίνδυνον προξενούντος ψυχῆς, ἀλλὰ ἡπίω λόγῳ καὶ φθέγματι διδάξεις αὐτοὺς πῶς δεῖ περιπατεῖν ἕκαστον καὶ μέσον
 500 τῆς ἀδελφότητος ἀναστρέφεσθαι. Τοὺς νέους καὶ ἀστηρίκτους διδάξεις φείδεσθαι ἑαυτῶν τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ἵνα μὴ πρόξενοι τοῖς ὀρώσι γίνωνται βλάβης διὰ τε τοῦ βαδίσματος καὶ τῆς ἀκαταστασίας τῶν ἡθῶν καὶ τῆς παρρησίας καὶ τῶν ἀτάκτων τῆς νεότητος ἐπιτηδευμάτων.
 505 Τοὺς ἐν τῇ ἀσκήσει χρονίσαντας ἐν λόγῳ διδάξεις συνέσεως τὴν ὑπομονὴν τῶν ἐπερχομένων πειρασμῶν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὴν ταπεινώσιν, τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας, τὴν κατάνυξιν, τὰ δάκρυα, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ παράστασιν τῆς εὐχῆς, τὸ μακάριον πένθος καὶ τοῦ εἶναι καὶ γίνεσθαι διὰ λόγου καὶ
 510 πράξεως τῶν λοιπῶν εἰς ὠφέλειαν. Τοὺς ἱερεῖς τὴν εὐλάβειαν, τὴν ἡσυχίαν, τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν, τὴν εἰδῆσιν ἀκριβῶς τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καὶ παραδόσεων, τὴν τῶν δογμάτων ὀρθότητα, τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, τὴν ἐπίμονον προσευχὴν καὶ κατάνυξιν, τὴν τοῦ θεοῦ
 515 βήματος ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ τρόμῳ παράστασιν, τὸ τῆς ἱερουργίας μυστήριον, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, ἐπειδὴ αὐτοῖς δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, ἵνα ὧσι πάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ τοῖς ἔξω ἅλας θεῖον καὶ φῶς,
 520 λόγον ζωῆς ἐν ἐκυτοῖς ἔχοντες.

Εἰ δὲ κατὰ τῶν ἀτάκτων δεῖ σέ ποτε ἐν ῥάβδῳ καὶ βακτηρίᾳ εὐλόγῳ κινηθῆναι θυμῷ πρὸς τὸ ἀνακοπῆν τινα ποιήσασθαι τοῦ κακοῦ καὶ ἀναστεῖλαι λοιμῶδη φθορὰν ἐν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπεκτανθῇ τὰ τῆς φαύλης
 525 ἐργασίας καὶ διαθέσεως, οὐδὲ τοῦτο ἀπᾶδον ἐκρίθη τοῖς ἀποστόλοις ἐν ταῖς αὐτῶν διατάξεσι καὶ τοῖς θεοφόροις πατράσιν ἡμῶν. Πᾶσα γὰρ κίνησις καὶ πᾶσα πρᾶξις ἡμῶν, ἢ κακίαν μὲν ἀναστέλλουσα καὶ διώκουσα, δικαιοσύνη δὲ βοηθοῦσα καὶ ἀρετῇ, ἐπαινετὴ τέ ἐστι καὶ θεάρεστος καὶ
 530 πᾶσιν εὐαπόδεκτος τοῖς δικαίοις. Καὶ μάρτυς Ἰησοῦς,

- φραγγελίῳ τύπτων τοὺς ἀτεράμονας Ἰουδαίους, ἐμπορῶν
οἶκον τὸν οἶκον πεποιηκότας τῆς προσευχῆς, καὶ τὰς
τραπέζας τῶν κολλυθιστῶν ἀνατρέπων. Μὴ οὖν ἐν προσ-
ποιήσῃ πραότητος διὰ μόνον ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων,
535 μικροῦ τινος πράγματος παρ' ἐντολὴν Θεοῦ γενομένου ἐπὶ
καταστροφῇ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καὶ διατάξεων καὶ
ἐφ' ὕβρει τοῦ εὐαγγελικοῦ βίου καὶ τῆς τῶν μοναχῶν κατα-
στάσεως καταφρονήσης, ἀλλὰ τὸν σὸν μιμούμενος Ἰησοῦν
καὶ Θεόν, ἐμδριμύμενος καὶ ἐκυτὸν ἀπαθῶς ἐκταράσσων,
540 ἐκδίκησιν ποιῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεθέντων
κανόνων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ. Ἔστω σοι μετὰ πάντων
καὶ ἐπὶ τῇ ἐξετάσει τῶν λογισμῶν ἐκάστου ἀκρίβεια, ὥς ἂν
εἰδείης τίνες μὲν αὐτῶν συστάσεως δεόνται τῆς τῶν εὐχομένων
καὶ κοινωνούντων, τίνες δὲ ἀφορισμοῦ καὶ τῆς μετὰ δακρύων
545 μετανόιας καὶ στάσεως τῶν μετανοούντων, ἵνα μὴ τὴν
ἐκκλησίαν Θεοῦ ἀντὶ ναοῦ ἁγίου σπήλαιον ληστῶν ἢ
πορνείων ἐν ἀγνοίᾳ ἢ γνώσει ποιήσης κατὰ προσπάθειαν,
καὶ οὐκ ἐκφεύξῃ τὸ φοβερόν ἐπὶ τούτῳ κρίμα τῆς ὀργῆς
τοῦ Θεοῦ.
- 550 Ἰσθι γάρ ὅτι ἐκάστῳ τῶν τοιούτων κατάλληλον οἱ
αὐτόπται τοῦ Λόγου καὶ μαθηταὶ τὸν τόπον εἰκότως
ἀπένειμον. Καὶ δεῖ σε τῆς ἀναγνώσεως μᾶλλον τῶν διατάξεων
καὶ τῶν κανόνων αὐτῶν ἐπιμελῶς ἔχειν, ἵνα εἰδῶς ἔσῃ
τίνα τὰ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων εἰσὶ κεκρυμμένα
555 μυστήρια, καὶ μὴ σφάλῃ ποιῶν τὰ μὴ τῇ θεοσεβείᾳ προσ-
ήκοντα. « Εὐλαβεῖς ποιήσεις » κατὰ τὸ γεγραμμένον « τοὺς
πνευματικούς σου υἱούς » καὶ διδάξεις αὐτοὺς εὐλαβεῖσθαι
ἀπὸ τῶν ἱερῶν τε καὶ θείων τόπων ὁμοῦ καὶ σκευῶν τοῦ
ἡγιασμένου ναοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.
- 560 ἐπεὶ δὲ γέγραπται· « Μακάριος ἄνθρωπος ὁ πάντα δι'
εὐλάβειαν κατακτήσων. » Μόνους γάρ, Ἰσθι, τοῖς ἱερω-
μένοις καὶ τοῖς ἐξ ἀγώνων καὶ μετανόιας διὰ δακρύων
καθαρθέισι πολλῶν καὶ τῶν ἀχράντων μετέχουσι μυστηρίων
Χριστοῦ ἡγιασμένοις καὶ εὐλαβεστάτοις τῶν μοναχῶν ἢ
565 λειτουργία τῶν τοιούτων καὶ τὸ ἄπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τῶν
πατέρων καὶ ἀποστόλων ἀφιερῶθη. Οὐ συγχωρήσεις πᾶσι
καὶ τοῖς βουλομένοις τὴν τοῦ Θεοῦ βήματος εἴσοδον, ἀλλ' ἢ
μόνοις, ὥς εἴρηται, τοῖς ἱερωμένοις καὶ ἡγιασμένοις τῶν
εὐλαβεστέρων ἀδελφῶν καὶ πατέρων σου, τοῖς δὲ λοιποῖς

570 καὶ ἀτάκτως περιπατοῦσι τῶν ἀδελφῶν — ὅρα τί σοὶ λέγεται — ἀποκλείσεις αὐτήν. Πολλοὶ γάρ, εὖ ἴσθι, ἐκ τῆς τῶν τοιούτων καταφρονήσεως τέμνονται τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ πάντως παρορῶντός σου τοῦτο γίνεσθαι, τὸ αἷμα τῶν τεμνομένων διὰ τοῦτο τῆς ζωῆς ἐκ τῶν χειρῶν σου ἀπαιτη-
575 θήσεται .

Ταῦτα, ὦ ποιμὴν τῶν προβάτων Χριστοῦ, καὶ τούτων ἐτι πλείονα, ἃ εἰδέναι ἀκριβῶς καὶ ποιεῖν σπουδαίως ὀφείλεις εἰς φυλακὴν τοῦ ποιμνίου σου. Τοιγαροῦν καὶ εἰ σαυτὸν ἔγνως εἰς τοσαύτην ἐλάσαντα ἱκανότητα καὶ τοιούτων
580 εὐμοιρήσαντα χαρισμάτων, ὥς ἐκ μόνου τοῦ ἐκλάμποντος ἀπὸ σοῦ φωτός τῶν καλῶν ἔργων καὶ τῆς ἐνθέου σοφίας καὶ γνώσεως φωτίζεσθαι πάντας τοὺς πλησιάζοντάς σοι τῶν ἰδίων καὶ ἄλλοτρίων, ποίμαινε θαρρῶν τὰ πρόβατα Χριστοῦ τῷ ἐπιστήμονι λόγῳ τῆς δοθείσης σοι χάριτος ἐμπράκτως,
585 κατὰ τὸν ὅρον καὶ νόμον τὸν προαποδοθέντα σοι ἄνωθεν, καὶ βόσκει τὰ ἀρνία αὐτοῦ εἰς νομάς σωτηρίους τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν, ἕως οὗ αὐξηθῶσι καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἀναδράμωσι τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔξεις πολὺν ἐξ αὐτοῦ τὸν μισθὸν τοῦ γενέσθαι τῶν αὐτοῦ ἀποστάλων
590 σύνθρονος καὶ ὁμόσκηνος· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ συστάληθι πρὸς ἑαυτὸν, εἰ τί μοι πείθῃ κηδομένῳ τῆς σωτηρίας σου, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XIX

- 1 Ὅτι οὐ χρὴ ἐπὶ μόνοις τοῖς λόγοις καὶ ταῖς ὑποσχέσεσι θαρρεῖν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τὸ πιστὸν βεβαιοῦσθαι τῶν λόγων αὐτῶν. Καὶ οἷα τίς ἐστίν ἡ τῶν ἀληθινῶν διδασκάλων διάθεσις καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς μαθη-
5 τευομένους αὐτοῖς. Καὶ ὅποια τὰ σπλάγχνα καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν. Καὶ ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ἐντυγχάνουσι τῷ Θεῷ.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, τὴν ἀρχὴν τῆς ὑμετέρας πρὸς με φιλίας γινώσκει ἕκαστος, ὅπως τε γέγονε καὶ δι' οἷας προφάσεως ὥσαύτως καὶ περὶ τοῦ μέτρου τῆς πρὸς Θεὸν ὑμῶν ἀγάπης καὶ πίστεως ὑμεῖς οἴδατε. Ἐγὼ γὰρ ἀκριβῶς λέγειν περὶ ἀοράτου πράγματος οὐκ ἐπίσταμαι, ἀπὸ λόγων δὲ μόνων περὶ τῶν τοιούτων πληροφορηθῆναι ἀμήχανον. Πολλάκις γὰρ ὁ μὴ ἐπηγγεिलाτό τις ἐν λόγῳ, ἔργῳ τοῦτο πεποίηκεν αἴφνης καὶ ὁ μεθ' ὁρκῶν συνέθετο, ἐν καιρῷ δέοντι μετὰμεληθεὶς εἰσάπαν ἀπείπατο· καὶ τοῦτο εὖρῃς γινόμενον ἐν τοῖς πλείοσι. Σπάνιοι γὰρ ὡς ἀληθῶς οἱ ταῖς τρικυμῖαις τοῦ βίου μὴ σαλευόμενοι, μηδὲ ταῖς ἀκάνθαις αὐτοῦ συμπνιγόμενοι, μηδὲ ταῖς ἡδοναῖς δελεαζόμενοι καὶ δουλούμενοι χρήμασι, δι' ἃ ψεῦδος ἅπαν ἐπιτηδεύεται. Διὰ τοῦτο λόγοις μόνοις ἐλπίζειν καὶ ὡς ἐπ' ἔργοις βεβαίοις ἐπιστηρίζεσθαι ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ εἶναι μόνους ἀρμόδιον, οἷς αὐτὸς ἡμῖν ἐπηγγεῖλατο. Ἐχει γὰρ καὶ μόνος ἐκεῖνος τὸ ἄτρεπτον καὶ οὐδαμοῦ ἐφάνη διαψευδόμενος. Ἀνθρώπων δὲ τῶν οὐχ ἰσταμένων, ἀλλὰ περὶ πολλὰ στρεφομένων καὶ πλανωμένων ὁ λόγοις μόνοις ἐπερειδόμενος, ἀνέμους ἔξει καὶ ματαιοῖς ὀνείροις χρήσεται. Οὐδὲν γὰρ οὕτω τῶν ἄλλων ἀπάντων ὡς λογισμὸς ἀνθρώπου τὸ ἄστατον καὶ εὐμετάβολον ἔχει, τότε μόνον ἰστάμενος, ὅτε τὰ βέοντα πάντα καὶ κτιστὰ καὶ ὀρώμενα παρωσάμενος τὸ σκότος περάσει δι' περιβέβληται, καὶ τοῖς ἀοράτοις καὶ ἐστῶσι καταμιγῆσεται. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτω λογίζομαι καὶ ὑμεῖς οἴδ' ὅτι συμμαρτυρήσετέ μοι τῷ λόγῳ, ἀκούσατε καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγω, καὶ τὸ πάθος ὃ πέπονθα.
- Ἦλθετε πρὸς ἡμᾶς μετ' ἐμπόρου ἀγάπης καὶ πίστεως, ὡς ἐκ τῶν λόγων ὑμῶν ἐστοχασάμην καὶ τοῦ προσώπου, καὶ ὅτι οὐ βιασθέντες παρὰ τινος, ἀλλ' οἴκοθεν ἐπὶ τοῦτο ὁρμήσαντες. Οὕτως οὖν ὑμᾶς θεασάμενος καὶ τοιαῦτα φιλόχριστα παρ' ὑμῶν ἀκηκοὼς ῥήματα, ἀπεδεξάμην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν προαίρεσιν καὶ ὑπὲρ ἅπαντας προσεπάθησα ἀπαθῶς εἰς ὑμᾶς καί, ὁμολογῶ, ἀγάπην προσελαβόμην πλείονα, κἂν πάντας ἀγαπᾶν ἐξ Ἰσου προστέταγμαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς αἴτιος, ὁ κύριος λέγω Θεοφύλακτος —

- πρὸς αὐτὸν γάρ μοι ὁ λόγος — προσέθετο πάλιν ἔλθεῖν καὶ
 15 πολλάκις πρὸς τὴν ἡμετέραν ταπεινώσιν μετὰ πλείονος τῆς
 προθυμίας καὶ θερμῆς ὅτι μάλιστα τῆς ἀγάπης — λάμπει
 γὰρ αὕτη τοῖς ὀρθῶς βλέπουσι καὶ κρυβῆναι οὐ δύναται —,
 ὃν καὶ ὡς ἀδελφὸν ἐδεχόμεν καὶ οὕτω τοῦτον ἡγάπησα ὡς
 ἑμαυτόν, εἰ πιστεύει μοι λέγοντι, τῆς ἐμῆς ψυχῆς φυσικῶς
 50 κινουμένης καὶ ἐν' οὕτως εἶπω ἐκκαιομένης τῷ ἔρωτι, λόγους
 εἶπε καὶ συνταγὴν τῷ Χριστῷ ἐποιήσατο, ἣν ἀκοῦσαι παρ'
 αὐτοῦ οὐδέποτε προσεδόκησα, ῥήματα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς
 ἀπεγράψατο καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν ὡς βέλος ἔτρωσαν, οὐ
 μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ πῦρ γενόμενα ἐν αὐτῇ διαπαντός με καὶ
 55 δαπανῶσι καὶ καταφλέγουσιν — οὐ μὴ γὰρ κρύψω δὲ μηδὲν
 ἡδίκηκῶς ὑμᾶς παρ' ὑμῶν πέπονθα —, ταῦτά με ἡμέραν καὶ
 νύκτα ἴσον ἀλγεῖν πεποιήκασι, ταῦτα καὶ γλυκύτητα ὕπνου
 ἀποδιώκουσι καὶ τροφὴν ἀποσειεσθαι ἀναγκάζουσι. Δίψα δέ
 μοι πέπαυται ὕδατος ἐν τῷ αἰεὶ διψᾶν τῶν ῥημάτων τὴν
 60 ἐκθασιν, τὸ δὲ φῶς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου οὐδόλως καθορᾶν
 βούλομαι, ἐπιθυμῶ γὰρ ἰδεῖν ποτε τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν τῷ νοητῷ
 ἡλίῳ θερμῶς προσερχόμενον. Δάκρυά μου καὶ αὐτὰ θερμότατα
 ῥέουσι καὶ Χριστῷ ὑπὲρ τοῦ πεπονημένου προσφέρονται,
 ὅπως ἐκπλυθῇ διὰ τούτων καὶ νοερῶς ἀναδλέψας τὸν ἑαυτοῦ
 65 Ποιητὴν ἐπιγνώσεται. Στεναγμοὶ ἐκ βάθους μου τῆς
 καρδίας ἐκπέμπονται, ἐν' ἐκ βυθοῦ τῶν κακῶν ἀνενέγκω
 ψυχὴν ἣν ἡγάπησα. Ἐπὶ πρόσωπον κείμεαι διχπαντός
 ὀλολύζων, ὅπως κάτω κείμενον ἀναστήσω τὸν ἐμοὶ προσφι-
 λέστατον. Τὸν Παντοκράτορα Κύριον ἐπικαλούμενος ἀνα-
 70 κράζω, ἵνα τοῦ κυσμοκράτορος τῶν δεσμῶν ἐξαρπάσῃ τὸν
 ἐκουσίως κρατούμενον. Ποιῶ δὲ καὶ λέγω ἴσως καὶ ἕτερα,
 δὲ γράφειν οὐ δίκαιον, Θεῷ δὲ μόνῳ γνωστά, πρὸς ὃν καὶ
 γίνονται. Καὶ εἰ ψεύδομαι ἢ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε μέχρι καὶ
 μόνου ἐνὸς ῥήματος εἶρηκα καὶ οὐχὶ ἔργῳ ταῦτα ἐπλήρωσα,
 75 μὴ λογισθεῖν μετὰ τῶν πιστευόντων ἐπὶ τὸν Κύριον, μηδὲ
 τὴν δόξαν τῶν ἁγίων θεάσαιμι, ἀλλὰ ἀποτύχω τῆς ἐλπίδος,
 δι' ἣν τὸν κόσμον κατέλιπον.

Ταῦτά εἰσιν δὲ παρ' ὑμῶν πέπονθα καὶ ταῦτα ἅπερ
 ἡδίκημαι. Εἶπατε οὖν καὶ ὑμεῖς τίνι ἐξ ὑμῶν τοιαύτην λύπην
 80 προσξενήσαμεν; Ἀπόδοτε, ἀδελφοί, ἴσῃν καὶ ὑμεῖς τὴν
 ἀγάπην ἐμοί, τῷ ἐξ ἀγάπης τυραννουμένῳ. Βεβαιώσατε τοὺς

- λόγους ὑμῶν ἔργοις, ἵνα μικρὰν ἀνάψυξιν εὐροίμι. Φανερώ-
 σατέ μοι, εἰ ἀληθῶς ἀγαπάτέ με, τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν
 ὑμῶν. Γινώσκω γὰρ μὴ μόνον τοῖς λόγοις, ἀλλὰ ταῖς πράξεσιν,
 85 ὅτι ὁ Θεὸς μετ' ὑμῶν γέγονε καὶ οὐκ εἰς κενὸν ἐκοπίασα .
 Εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, τί μοι βάρος ἐλθόντες προεξενήσατε καὶ
 ὑποχωροῦντες πλέον καταβαρύνετε ; Βάρος ὁ καὶ χαρὰν
 ἄφραστον καὶ λύπην ἀπειρὸν ἐν ἐμοὶ ἀπεργάζεται, τὸ παραδο-
 ξότατον · χαρὰν μὲν ὅτι ὑπὲρ ὑμῶν εὐχομαι καὶ εὐφραίνομαι
 90 ἐλπίζων ἀπολαβεῖν ὑμᾶς, λύπην δὲ ὅτι φοβοῦμαι μὴ συμπτι-
 γῇτε τῷ κόσμῳ καὶ ἀπατηθέντες Χριστῷ ψεύσησθε, ὅπερ
 φρίττω ἐννοῶν καὶ ἐξίσταμαι. Καὶ τοῦτό ἐστι τῆς ἐμῆς
 ψυχῆς ἡ δαπάνη καὶ οὐκ ἔξ με ἀναπαυθῆναι ἢ χαρῆναι.
 Καὶ πενθῶν οὐκ ἔγωγε καὶ σκυθρωπάζων ἐγὼ ἐν ἀληθείᾳ
 95 πορεύομαι καὶ τὴν ζωὴν μου θρηγῶν ἀπολέγομαι , ὅτι οὐ
 κέρδος ἡγοῦμαι τὸ μόνος σφίσεσθαι οὐδὲ χωρὶς ὑμῶν
 δοξάζειν θέλω τὸν Θεόν. Εἰ μὲν οὖν ἱκανὰ ταῦτα τὸ κατ'
 ἐμέ, ἀπολογήσασθε καὶ ὑμεῖς εἴτι βούλεσθε, καὶ οἷω μέρει
 προστίθεσθε εἴπατε, καὶ ἔργῳ τὸν λόγον κυρώσατε, ἵνα ἡ
 100 εὐφραινόμενος ἔσομαι ἢ πάλιν ὡσαύτως λυπούμενος. Ἐλπίζω
 δὲ καὶ ἀοράτως βλέπων πρὸς Κύριον εὐχομαι ὅτι οὐ ψεύσεσθε
 οὐδὲ ἄλλα ἀντ' ἄλλων φθέξεσθε, ἔργῳ δὲ μᾶλλον ἐνδείξεσθε
 ἢ λόγοις προσεπηγγεῖλασθε. Μὴδὲν οὖν εἰς ταῦτα διστάσητε,
 μὴδὲ ἀπιστίας διαλογισμοὶ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἀδελφοί
 105 μου, ἀνέλθωσιν , ἀλλὰ ἀκούσατέ μου τῶν μετ' ὁδύνης
 ῥημάτων καὶ ἴδετε ὡς οὐδὲν κενὸν ἢ ἀπατηλὸν λέξω.
 Ἀναβλέψατε εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω
 καὶ κατανοήσατε, ὅποια ἔργα καὶ ὅσα ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς πάντα
 πεποίηκεν. Ἴδετε καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσατε ὡς οὐδὲ ἐν τούτων
 110 ἀπάντων ὑπάρχει μόνιμον, ἀνθρώπου δὲ ψυχὴ ἐν πᾶσι τοῖς
 ὁρωμένοις μόνῃ ἀοράτως ὁράται καὶ πιστεύεται εἶναι
 ἀθάνατος, ἥτις συνοῦσα μὲν καὶ ἐνοικοῦσα τῷ σώματι πάντα
 βλέπει καὶ κατανοεῖ τὰ ὑλικά καὶ κτιστά καὶ ἐκ σωματικῶν
 συνιστάμενα, ἀποσπασθεῖσα δὲ τούτου αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐκτὸς
 115 πάσης καθίσταται γνώσεως, μόνους δὲ τοῖς ἀόλοις καὶ
 νοουμένοις ἐγκαταλέγεται. Εἰ μὲν οὖν τῷ φωτὶ τῶν ἐντολῶν
 τοῦ Χριστοῦ καταλάμπεται , καὶ ἐν φωτὶ γίνεται ἀπείρῳ τῆς
 αὐτοῦ εὐσπλαγχνου Θεότητος, ἄρρητον εὐροῦσα τὴν εὐφρο-
 σύνην καὶ ἀτελεύτητον · εἰ δὲ σκότει τῶν ἁμαρτιῶν περιέ-
 120 χεται, ἐν ἀτελευτήτῳ σκότει, φεῦ, ὁμοίως γίνεται, πυρὶ καυ-

στικῶ ὄντι συμμίκτωι . Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὁρθῶς καὶ ὑμῶν ταῦτα ὁμολογοῦντων, τί βραδύνομεν καὶ τί τὸ πικρὸν οὐ φεύγομεν σκότος ; Τί δὲ οὐαὶ λέγομεν τοῖς φιλοκόσμοις καὶ φιληδόνοις καὶ ἐν τούτοις ὄντες οὐκ αἰσθανόμεθα ;
 125 Τί φθεγγόμεθα . « Μακάριοι ὄντως οἱ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον καὶ ἐπ' αὐτὸν τὰς ἐλπίδας τιθέμενοι », τὴν δὲ ὑμετέραν οὐ κατανοεῖτε, ἀποφεύγοντες, ἀθλιότητα ; Τί Θεὸν ὁμολογεῖν καὶ πιστεῦειν νομίζετε, ὃν γνωρίζειν καὶ ᾧ δουλεύειν οὐ θέλετε ; Ποῦ ἐλπίζετε τὰ ἐν χερσὶν ὑμῶν ὄντα
 130 καταλιμπάνοντες ἀγαθὰ, τοῖς δὲ ματαίοις καὶ βέουσι προστιθέμενοι ;

Πῶς λέγεις, εἰπέ μοι, ἵνα καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν ἀντεχομένων τῆς ματαιότητος τῶν παρόντων τρέψω τὸν λόγον .
 « Πάντα ἐπίσταμαι, καὶ ὅτι θνητὸς ἐγὼ καὶ σκιὰ τὰ ὁρώμενα
 135 καὶ ὁ θάνατος ἄωρος καὶ ἡ δόξα τῶν δικαίων αἰώνιος καὶ ἡ αἰσχὺνὴ τῶν ἀμαρτωλῶν τέλος οὐκ ἔχουσα », αὐτὸς δὲ σὺ τῶν κακῶν οὐκ ἀφίστασαι ; Εἰ γὰρ βλέπεις, πῶς οἶα δὴ τυφλὸς προσκόπτων ὅλον τὸ σῶμα καὶ ὅλην τὴν ψυχὴν μεμελάνωσαι ; Εἰ οἶδας τὰ κρεῖττονα, πῶς ὥς μηδὲ
 140 αἰσθησιν ἔχων πράττεις τὰ χεῖρονα ; Εἰ οἶδας ὅτι πάντα σκιὰ καὶ πάντα παρέρχονται τὰ ὁρώμενα, οὐκ αἰσχὺνὴ σκιᾷ προσπαίζων καὶ θησαυρίζων τὰ βέοντα ; Καθάπερ γὰρ παῖς εἰς τετρημένον ἄγγος ἀντλῶν, οὐκ αἰσθάνη καὶ φρονεῖν δοκεῖς, προσφιλέστατε, ὥς λίαν δεινὸν τὸ δοκεῖν καὶ τὸ
 145 οἰεσθαι — τὸ γὰρ εἶναι τούτοις ἀφήρηται ;

Ἄνθρωπε, πιστεύεις ὅτι ἐστὶ Θεὸς ὁ Χριστός ; Εἰ οὖν πιστεύεις, φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φύλαττε . Εἰ δὲ ἀπιστεῖς, κἂν τοὺς δαίμονας αὐτοῦς, οὓς τάχα καὶ ἀξιοπιστοτέρους ἡγῇ, ἐρώτησον . Μάθε παρ' ὧν δεδούλωσαι καὶ
 150 οἷς ἐξακολουθεῖς, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος πλὴν αὐτοῦ , ᾧ οὐδεὶς ἐξωμοίωται, οὐδὲ ὁμοιωθῆναι δύναται . Πάντων γὰρ ἐξουσιαστὴς αὐτός ἐστιν, πάντων κριτής, πάντων βασιλεὺς, ποιητὴς φωτὸς καὶ ζωῆς Κύριος . Αὐτὸς φῶς τὸ ἄρρητον, τὸ ἀπρόσιτον , ὁ ὢν μόνος, αὐτὸς ἀφανιεῖ ἐν τῇ
 155 ἐπιφανείᾳ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς μὴ ποιήσαντας τὰ προσταγμάτα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἀποδιώκει τὸν ζόφον τῆς νυκτὸς ἀνατέλλων ὁ ἥλιος, καὶ ἔσται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀχώρητος ἐν ἀχωρήτοις καὶ ἀκατάληπτος ἐν ἀκατάληπτοις, μόνους φαινόμενος τοῖς

- 160 ἄξιους κατὰ τὸ μέτρον τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, οἱ δὲ γε ἁμαρτωλοὶ ἔσονται ὥς ἐν φωτὶ καλυπτόμενοι σκότει, ἐν χαρᾷ αἰσχυρόμενοι καὶ ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοὶ τηρόμενοι καὶ δεινῶς καιόμενοι καὶ διαφόροις εἵδεσι τῶν ἰδίων παθῶν κολαζόμενοι, καθὰ δὲ καὶ οἱ δίκαιοι ταῖς διαφόροις ἀρεταῖς
165 στεφανούμενοι.

Οὕτω τοίνυν καὶ σωματικῶς ταῦτα ἐν ταῖς θεοπνεύστοις εὖρον ἐγκείμενα Γραφαῖς καὶ πνευματικῶς ἐδιδάχθην παρὰ τοῦ Πνεύματος καὶ πρὸς πληροφάναν ὑμῶν, ἐξ ἀγάπης πολλῆς μὴ ὑποστείλάμενος, ἔγραψα. Ἰδοὺ οὖν πάντα ὑμῖν
170 ἀνήγγειλα καὶ τὸ τάλαντον οὐκ ἔκρυψα καὶ τῇ σωτηρίᾳ ὑμῶν οὐκ ἐφθόνησα. Ἐκαστος ὑμῶν τοῦ λοιποῦ ὃ θέλει ἐκλέξεται. Ἐγὼ γάρ ἤδη τοῦ περὶ ὑμῶν ἐγκλήματος ἀπολέλυμαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

XX

- 1 Περὶ ἀποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς θελήματος, πρὸς τοὺς αἰτήσαντας γράψαι αὐτοῖς πῶς ὀφείλει τις τὸν ἀσκητικὸν διανύσαι βίον. Καὶ ὅτι καλὸν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπωφελές ἐμπείρῳ χρήσασθαι ὁδηγῶ ἡγουν πνευματικῶ πατρὶ εἰς τὸ
5 μαθεῖν τὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀσκητικῆς τέχνης τὴν δυσκατόρθωτον ἐργασίαν. Καὶ περὶ πίστεως τῆς εἰς τοὺς πνευματικούς πατέρας καὶ θεωρίας φωτός, ὑφ' οὗ πᾶσα φωτιζομένη ψυχὴ προκόπτει εἰς ἀγάπην Θεοῦ.

Λόγος Κ'.

- 10 Ἀγαπητοί μου καὶ περιπόθητοι ἀδελφοί, πολλάκις ἠθελήσατε λόγον ὠφελείας ἀκοῦσαι παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ διὰ τὸ συντόμως ὑποχωρεῖν ὑμᾶς, λαλῆσαι ὑμῖν

ἀπὸ στόματος τὰ δέοντα, ὡς πάρεργα, συμφερόντως οὐκ ἠβουλήθημεν. Διὰ τοῦτο καθάπερ ῥητήσασθε γράψαι νῦν τῇ
 15 ἀγάπῃ ὑμῶν, εἰκότως προεθυμήθημεν· οὐ τὰ πρὸς νοουθεσίαν (καὶ γὰρ ἀνάξιοι), ἀλλὰ τὰ πρὸς συμβουλήν καὶ ὑπόμνησιν, ὡς ἀγαπῶντες λίαν ὑμᾶς, καὶ ὅσα γινώσκομεν ὠφελοῦντα καὶ συνεργοῦντα ψυχῇν πρὸς τε τὴν ἐκ τοῦ κόσμου φυγὴν καὶ τὴν τῶν παθῶν ἀλλοτρίωσιν καὶ Θεοῦ ἀγάπην καὶ
 20 τελείαν ἀπάθειαν.

Τοιγαροῦν καὶ οὐδαμῶθεν ποθὲν ἄλλοθεν δίκαιον ἡγησάμεν τὴν ἀρχὴν πρὸς ἄνθρωπον διψῶντα τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν ποιήσασθαι, εἰ μὴ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀενάου πηγῆς, τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, δι' ὃν ἡμῖν ὁ λόγος καὶ ἅπαν
 25 ἐγγχείρημα, καὶ πρὸς ὃν πᾶσα σπουδὴ μετ' ἐλπίδος χρηστῆς καὶ ἅπαν ἐνθύμιον. Οὗτος γὰρ καὶ ἀρχομένοις θεμέλιος ἀρραγέστατος καὶ μεσάζουσι ἐλπίς ἀκαταίσχυντος καὶ τελειοῦσιν ἀγάπῃ ἀκόρεστος καὶ ζωὴ ἀτελεύτητος. Τούτου ἐγὼ τῆς ἀγίας φωνῆς ἤκουσα πρὸς ἅπαντας λεγούσης
 30 κοινῶς· «Ὅστις οὐ καταλείψει πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ καὶ ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος». «Δι' οὐδὲν οὖν ἕτερον τὸν σταυρὸν ἐσχάτως τεθεῖναι καὶ παρὰ τῆς Γραφῆς ἐδιδάχθην καὶ δι' αὐτῆς τῆς πείρας μεμάθηκα,
 35 εἰ μὴ διὰ τὴν τῶν θλίψεων καὶ πειρασμῶν ὑπομονὴν καὶ τελευταῖον διὰ τὸν θάνατον αὐτὸν τὸν ἐκούσιον, ὅνπερ καὶ τοῖς τότε καιροῖς, ἐπικρατουσῶν τῶν αἱρέσεων, πολλοὶ διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν ποικίλων βασάνων προείλοντο, νυνὶ δὲ Χριστοῦ χάριτι ἐν καιρῷ βαθείας καὶ τελείας εἰρήνης
 40 οὐδὲν ἕτερον ἐπληροφορήθημεν εἶναι σταυρὸν καὶ θάνατον, εἰ μὴ τὴν παντελὴ τοῦ ἰδίου θελήματος νέκρωσιν. Ὁ γὰρ τὸ ἴδιον καὶ ὅπως οὖν ἐκπληρῶν θέλημα, τὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ πρόσταγμα φυλάττει οὐ δυνήσεται πώποτε.

Ἰνα οὖν ὡς πρὸς ἕνα τὸν λόγον ποιήσωμαι, ταῦτά φημι
 45 πρὸς ὑμᾶς· Ἀδελφέ, ἐκτενῶς τὸν Θεὸν παρακάλεσον, ὅπως δείξῃ σοι ἄνθρωπον, τὸν καλῶς ποιμᾶναι σε δυνάμενον, ᾧ καὶ ὀφείλεις ὡς αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑπακοῦσαι καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ σοι λεγόμενα ἀδιστακτικῶς ἐπιτελέσαι, εἰ καὶ ἐναντία σοι καὶ ἐπιβλαβὴ κατὰ τὸ δοκοῦν σοι τὰ προσταττόμενα
 50 φαίνονται. Καὶ εἰ μὲν εἰς ὃν ἤδη ἔσχες πατέρα πνευματικὸν

περισσότερως πληροφορεῖται παρὰ τῆς χάριτος ἢ καρδία σου, ποίει ἃ σοι λέγει καὶ σῶζῃ· κρεῖσσον γὰρ μαθητὴν μαθητοῦ ὀνομάζεσθαι καὶ μὴ ἰδιορρύθμως βιοῦν καὶ τρυγᾶν ἀνωφελεῖς καρπούς τοῦ ἰδίου θελήματος. Εἰ δὲ πρὸς ἄλλον
 55 τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπέμψῃ σε, μὴ διστάσῃς τὸ σύνολον· ἀκούομεν γὰρ καὶ Παῦλον φυτεύσαντα καὶ Ἀπολλῶ ἀρδεύσαντα καὶ Χριστὸν αὐξάνοντα. Ποίησον οὖν, ἀδελφέ, καὶ σὺ καθὼς εἶπομεν, καὶ ἄπελθε πρὸς ἄνθρωπον, ὃν ὁ Θεὸς ἡ μυστικῶς δι' ἐαυτοῦ ἢ φανερώς διὰ δούλου αὐτοῦ ὑποδείξει
 60 σοι. Καὶ ὡς αὐτὸν τὸν Χριστὸν καὶ ὁρῶν καὶ λαλῶν, οὕτω σεβάσθητι αὐτὸν καὶ οὕτω διδάχθητι παρ' αὐτοῦ τὰ συμφέροντα. Ἐὰν γὰρ ἀκούσῃς παρ' αὐτοῦ· « Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς τοῦ θελήματός σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας τοῦ φρονήματός σου », μὴ διακριθῇς μηδὲ ἐρυθριάσῃς ὑπὸ κενοδοξίας
 65 ἡττώμενος. Ἐὰν εἴπῃ σοι· « Δεῦρο εἰς γῆν ὑπακοῆς, ἣν ἂν σοι δείξω », δράμε, ἀδελφέ μου, ὅση σοι δύναμις, μὴ δώσῃς ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μηδὲ κάμψῃς γόνυ, ὀκνηρία ἢ ῥαθυμία ἐκλυόμενος. Ἴσως γὰρ ἐκεῖ ὀφθῇσεται σοι ὁ Θεός, ὁ πατέρα πολλῶν πνευματικῶν τέκνων ἁναδείξαι σε μέλλων
 70 καὶ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας διωρήσασθαι, ἣν κληρονομοῦσι μόνοι οἱ δίκαιοι. Ἐὰν εἰς τὸ ὅρος ἀνάγῃ σε, προθύμως ἀνέλθε· καὶ γὰρ θεάσῃ, εὖ οἶδα, Χριστὸν μεταμορφούμενον καὶ πλειύνως ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμποντα τῷ φωτὶ τῆς Θεότητος, καὶ καταπέσῃς ἴσως μὴ φέρων ὁρᾶν ἃ οὐδέποτε τεθέασαι,
 75 καὶ φωνῇς ἀκούσῃς πατρῴας ἁνωθεν, καὶ νεφέλην ἰδῇς σκιαζούσαν, καὶ προφῆτας παρισταμένους καὶ βεβαιοῦντας ζώντων καὶ νεκρῶν αὐτὸν Θεὸν ὑπάρχειν καὶ Κύριον.

Ἐὰν ἀκολουθεῖν προτρέψῃται, περιέρχου τὰς πόλεις μετ' αὐτοῦ θαρσαλέως· καὶ γὰρ ὠφελήθησιν τὰ μέγιστα,
 80 ἐὰν εἰς αὐτὸν ἀποβλέπῃς καὶ μόνον. Ἐὰν ἰδῇς μετὰ πορνῶν καὶ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν συνεσθίοντα, μηδὲν λογίσῃ ἐμπαθὲς καὶ ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἀπαθῇ πάντα καὶ ἅγια καὶ τὸ « Ἐγενόμην τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα τοὺς πάντας κερδίσω » κατὰ νοῦν λογίζου, βλέπων αὐτὸν τοῖς ἰσχυροῦσι συγκρατούμενον πάθεσιν. Ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπων, ταῦτοις πιστεύσῃς τὸ σύνολον· πλανῶνται γὰρ καὶ οὗτοι, ὡς ἔργῳ μεμάθηκα. Ἀκολουθῶν αὐτῷ καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις πειθαρχῶν, μὴ ἀποβλέπῃς πρὸς τοὺς συνόντας

- σοι μηδὲ εἴπῃς περὶ τίνος · « Κύριε, οὗτος δὲ τί ; »
 90 ἄλλὰ πάντοτε σεαυτῷ πρόσχε καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχε τὸν
 θάνατον καὶ σκόπει λελογισμένως ἐν ποίῳ ἀρετῇ δοξάσεις
 τὸν Θεόν . Μὴ ἐπαρθῇς διὰ τὸν σὸν διδάσκαλον παρὰ
 μειζόνων τιμώμενος, μηδὲ διὰ τὸ ἐκείνου ὄνομα πολλοὺς
 95 ἔχων ὑπακούοντάς σου, χαῖρε δὲ μᾶλλον ἐὰν τὸ ὄνομά σου
 γραφῇ ἐν τῷ οὐρανῷ τῆς ταπεινώσεως . Ἐὰν βλέπῃς καὶ
 τὴν σκιάν σου τοὺς δαίμονας τρέμοντας , μὴ σεαυτῷ ἄλλὰ
 τῇ τοῦ πατρὸς σου πρεσβεΐᾳ τὸ ὅλον ἐπίγραψον, καὶ πλειόνως
 σε φοβηθήσονται .
 Ἐὰν ἐπὶ τραπέζης καυεσθῇσαι προτρέψῃ σοι, εἰ μὲν
 100 πλησίον, εὐγνωμόνως ἀπόδεξαι, καὶ σέβας καὶ τιμὴν μετὰ
 σιωπῆς πρὸς αὐτὸν φύλαξον, καὶ μὴ ᾄψῃ τῶν προκειμένων
 τινὸς ἄνευ τῆς ἐκείνου εὐχῆς · ἄλλὰ μηδὲ ἐτέρῳ δώσης ἢ
 προτιμήσασθαι τινα τολμήσης ἄνευ γνώμης ἐκείνου καὶ
 προστάξεως . Εἰ δὲ ἐσχάτως πάντων καλέσει σε, μὴ εἴπῃς ·
 105 « Ἐκ δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν καθεσθῆσομαι », εἰδὼς ὅτι τοῦτο
 ἄλλοις ἡτοίμασται καὶ ἀκηχοῦς ὅτι « Ὁ θέλων εἶναι πρῶτος
 πάντων, ἔστω ἔσχατος », τὸ κάτω μέρος ὡς τοῦ ἄνω
 ἀπόδεξαι πρόξενον , καὶ ἀγάπησον τὸν διδάσκαλον ὡς
 καλῶς σοι διὰ τῶν εὐτελῶν πραγματευόμενος . τὰ μείζονα .
 110 Ἀλλὰ μὴ ἐξ αὐθαδεΐας μετ' αὐτοῦ πρῶτος ἐμβάψῃς τὴν
 χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ · τίνος γὰρ οὐκ ἀγνοεῖς τοῦτο τὸ
 τόλμημα . Ἐὰν θελήσῃ νίψαι τοὺς πόδας σου, αἰδέσθητι
 αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ διδάσκαλον καὶ ἀναβαλοῦ τὸ
 ἐγχείρημα . Ἐὰν δὲ ἀκούσῃς · « Οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ,
 115 ἐὰν μὴ τοὺς πόδας σου νίψω » , προθύμως καὶ ὅλον τὸ σῶμά
 σου παράσχου εἰς κάθαρσιν , ἵνα μάθῃς ἐκ τῶν εἰς σέ
 γενομένων τὸ πολὺ ὕψος τῆς Θεοποιῶν ταπεινώσεως, καὶ
 πλεῖον μᾶλλον τεχνικαῦτα ὠφεληθῇς, ἐὰν ἔχῃς συνείδησιν, ἢ
 ὅτε σὺ τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς σου νίψαις . Ἐὰν εἴπῃ
 120 ἀναπεσών · « Εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ἢ σκανδαλίζει
 με », μὴ κρύψῃς τὸν δόλον, ἀλλ' εἰ συγγινώσκεις ἐξομο-
 λόγησαι · εἰ δὲ μή, ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ πόδας ἐπὶ πρόσωπον
 πεσών, μετὰ δακρῶν ἐρώτησον · « Μὴ τι ἐγὼ εἰμι,
 Δέσποτα ; » Καὶ γὰρ πταίμεν πλεῖστα καὶ κατὰ
 125 ἄγνοιαν . Ἐπὶ τὸ στῆθος δὲ πεσεῖν τοῦ πατρὸς σου οὐ
 συμφέρει σοι · εἰ γὰρ καὶ Ἰωάννης ἐξ ἀγάπης πολλῆς πρὸς
 τὸν Χριστὸν ὡς πρὸς ἄνθρωπον ἐπαρρησιάσατο , ἄλλὰ μετὰ

πάντων καὶ αὐτός, ὅτε πάντα ποιήσκειν, ἀχρεῖον δοῦλον
 ἐαυτὸν ἀποκαλεῖν προστετάχτο.

- 130 Ἐὰν ἴδῃς τὸν ὁδηγοῦντά σε θαυματουργοῦντα καὶ δοξα-
 ζόμενον, πίστευσον καὶ εὐφράνῃῃ καὶ τῷ Θεῷ εὐχαρίστησον
 ὅτι τοιοῦτου διδασκάλου τετύχηκας, μὴ σκανδαλισθῇς δὲ
 παρὰ τῶν φθονούντων ὁρῶν ἀτιμαζόμενον αὐτόν, ἴσως καὶ
 ῥαπιζόμενον καὶ συρόμενον, ἀλλ' ὡς θερμὸς Πέτρος λάβε
 135 τὴν μάχαιραν καὶ τὴν χεῖρα ἐκτείνας. μὴ τὸ ὥτιόν μόνον
 ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπόκοψον τοῦ ἐπι-
 χειροῦντος λέγειν κατὰ τοῦ σοῦ πατρὸς ἢ αὐτοῦ ἁπτεσθαι.
 Εἰ δὲ καὶ ἐπιτιμηθῇς ὡς ἐκεῖνος, πάντως καὶ μειζόνως
 ἐπαινεθήσῃ τῆς πολλῆς ἀγάπης καὶ πίστεως ἕνεκα. Εἰ δὲ
 140 καὶ ὡς ἄνθρωπος πτοηθεὶς εἶπῃς· « Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρω-
 πον », ἀλλὰ κλαῦσον πάλιν μετὰ ταῦτα πικρῶς ὑπὲρ
 τούτου καὶ μὴ τῇ ἀπογνώσει καταποθῇς· καὶ πέπεισμαι
 ὅτι ἐκεῖνος πρῶτός σε πρὸς ἐαυτὸν ἐφελκύσεται. Κἂν
 σταυρούμενον ἴδῃς αὐτόν ὡς κακοῦργον καὶ παρὰ κακοῦρ-
 145 γων ἀνθρώπων πάσχοντα, εἰ δυνατόν συναπόθανον· εἰ δὲ
 μὴ, μὴ προστεθῇς τοῖς κακοῖς ὡς κακὸς καὶ προδότης,
 μηδὲ κοινωνήσῃς μετ' αὐτῶν ἀθῶου αἱματος, ἀλλ' ὡς
 δειλὸς καὶ μικρόψυχος βραχύ τι τὸν ποιμένα καταλιπὼν,
 τὴν εἰς αὐτόν πίστιν φύλαξον. Ἐὰν ἀφεθῇ τῶν δεσμῶν,
 150 πάλιν πρόσελθε καὶ ὡς μάρτυρα πλεῖον σεβάσθῃ· εἰ δὲ
 συναποθάνῃ τοῖς πειρασμοῖς, τὸ σῶμα αὐτοῦ παρρησιαζόμε-
 νος ζητήσον καὶ τίμησον περισσότερον μᾶλλον ἢ ὅτε
 ἐμψυχωμένῳ παρίστασο, καὶ μύροις ἀλείψας πολυτελῶς
 ἐνταφίασον. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τριήμερος, ἀλλ' ἔσχατος μετὰ
 155 πάντων ἐξαναστήσεται. Πίστευε δὲ ὅτι μετὰ παρρησίας
 παρίσταται τῷ Θεῷ κἂν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα τούτου κατέθῃ καὶ
 ἀδιστάκτως ἐπικαλοῦ τὴν πρεσβειάν αὐτοῦ· καὶ βοηθήσει
 σοι ἐνταῦθα καὶ ἐκ πάντων φυλάξει σε τῶν ἐναντίων, καὶ
 ὑποδέξεται σε ἐν τῷ ἐκδημεῖν σε ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ
 160 μονὴν αἰώνιαν ἐτοιμάσει· σοι.

- Ἐὰν μετὰ τὰ προειρημένα ἅπαντα κατ' ἰδίαν καλέσας σε,
 ἡσυχάσαι προτρέψῃται καὶ εἴπῃ· « Καθέζου ὧδε ἀπρόιτος
 ἕως οὗ ἐνδύσῃ δύναμιν ἐξ ὕψους », μετ' ἐλπίδος βεβαίως
 καὶ χαρᾶς ἀπληρώτου ἐπάκουσον. Ἀψευδής, ἀδελφέ μου,
 165 καὶ ἀληθινὸς ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος. Ἐπελεύσεται

- γὰρ ἡ ἴση τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπὶ σέ καὶ νῦν δύναμις ,
οὐκ ἐν εἶδει πυρὸς αἰσθητῶς φαινομένη οὐδὲ μετὰ ἤχου
πολλοῦ καὶ πνοῆς βιαίως — ταῦτα γὰρ διὰ τοὺς ἀπίστους τότε
γεγόνασιν —, ἀλλ' ἐν εἶδει φωτὸς νοητοῦ μετὰ πάσης γαλήνης
170 καὶ θυμηδίας νοερῶς σοι ὀφθήσεται, ὅπερ προοίμιόν ἐστι
τοῦ αἰωνίου καὶ πρώτου φωτὸς καὶ ἀπαύγασμα καὶ λαμπηδὼν
ὑπάρχει τῆς αἰδίου μακρυότητος. Τούτου τοίνυν φανέντος
πᾶς ἐμπαθὴς λογισμὸς ἀφανίζεται καὶ πᾶν πάθος ψυχικὸν
ἀπελαύνεται, πᾶσα νόσος σωματικὴ τὴν ἴασιν δέχεται. Τότε
175 οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας καθαίρονται, καὶ ὁρῶσιν ὅπερ ἐν
τοῖς μακαρισμοῖς γέγραπται. Τότε ὡς ἐν ἐσόπτρῳ βλέπουσα
ἡ ψυχὴ καὶ τὰ μικρὰ ἐκυτῆς σφάλματα εἰς ἄβυσσον κατα-
φέρεται ταπεινώσεως, καὶ τῆς δόξης κατανοοῦσα τὸ μέγεθος
πάσης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐμπίπλεται, καὶ τὸ παρ' ἐλ-
180 πίδα τοῦ ἁγίου ἐκπληττομένη πηγὰς δακρύων ἀφίησι.
Καὶ οὕτως ὅλως ἀλλοιοῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ γινώσκει Θεὸν
καὶ ὑπ' αὐτοῦ γινώσκεται πρῶτον. Αὕτη γὰρ μόνη πάντων
ἐπιγείων καὶ οὐρανίων, ἐνεστῶτων τε ὁμοῦ καὶ μελλόντων,
θλιβερῶν τε καὶ χαρυπιοῦν, ποιεῖ καταφρονεῖν τὸν ἄνθρωπον,
185 ὃν καὶ φίλον ἅμα Θεῷ καὶ υἱὸν Ὑψίστου καὶ Θεόν, ὅσον
ἐφικτὸν ἀνθρώποις, αὐτὸν ἀπεργάζεται.

- Ταῦτα τοιγαροῦν ἔγραψα τῇ ἀγάπῃ σου, ἵνα ἅπερ ἡξίους
ἀκοῦσαι πρὸς ἀπαξ παρὰ τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος, ταῦτα ἔχων
ἐγγράφως ἀναγινώσκεις ὅτε θελήσεις. Ἐὰν δὲ καὶ πιστεύσης
190 οἰκονομικῶς σοι καὶ συμφερόντως ταῦτα δι' ἡμῶν τὸ
Πανάγιον Πνεῦμα ἐντέλλεσθαι, πάντα κατὰ ἀκολουθίαν
γενήσονται καθὼς περ ἔφημεν, καὶ ὅσα ἡμεῖς παρελίπομεν,
καὶ γὰρ πολλὰ εἰσιν, αὐτὸς σε δι' ἑαυτοῦ διδάξειεν ὁ Χριστός.

- Εἰ δὲ ἀπιστα καὶ οὐκ ἀρεστά σοι φανήσονται, σύγγνωθί
195 μοι ἅπερ μεμάθηκα συμβουλευόντι, καὶ σὺ ἀκολουθεῖ πᾶσιν
οἷς ἐπίστασαι κρείττοσι· βλέπε δέ, ἀδελφέ μου, μήπως
ἀβουλήτως ἀκολουθήσης καὶ χεῖροσι. Σπάνιοι γὰρ ὡς ἀλη-
θῶς καὶ μάλιστα ἄρτι οἱ καλῶς ποιμαίνειν καὶ ἰατρεῦειν
ψυχὰς λογικὰς ἐπιστάμενοι. Νηστεῖαν γὰρ καὶ ἀγρυπνίαν
200 καὶ σχῆμα εὐλαβείας πολλοὶ ἴσως προσποιήσαντο ἢ καὶ
ἔργῳ ἐκτήσαντο, καὶ τὸ πολλὰ ἀποστηθίζειν καὶ διὰ λόγων
διδάσκειν οἱ πλείονες εὐχερῶς ἔχουσιν, εἰς δὲ τὸ κλαυθμῷ
ἐκκόψαι τὰ πάθη καὶ τὰς περιεκτικὰς ἀρετὰς ἀναφαιρέτους

- κτήσασθαι πάνυ ὀλίγοι εὐρίσκονται. Περιεκτικὰς δὲ ἀρετὰς
 205 λέγομεν ταπεινώσιν, τὴν τῶν παθῶν ἀναιρέτην καὶ πρόξενον
 τῆς οὐρανίου καὶ ἀγγελικῆς ἀπαθείας, καὶ ἀγάπην τὴν
 μηδέποτε ἰσταμένην μήτε πίπτουσαν, ἀλλὰ διαπαντὸς
 προστιθεμένην τοῖς ἐμπροσθεν, πόθῳ πόθον προσλαμβάνου-
 μένην καὶ ἔρωτι ἔρωτα, ἐξ ἧς ἡ τελεία χορηγεῖται διάκρισις,
 210 ἥ καὶ ἑαυτὴν καὶ τοὺς αὐτῇ ἐπομένους καλῶς ὁδηγοῦσα καὶ
 ἀπροσκόπτως τὴν νοητὴν διαδιβάζουσα θάλασσαν ἦν καὶ
 σοὶ εὐχομαι παρὰ Θεοῦ δωρηθῆναι καὶ νῦν μάλιστα, ὅπως
 θεαρέστως τὰ κατὰ σέ διακρίνης καὶ οὕτω ποιήσης καὶ
 σπουδάσης, ὥστε Χριστὸν εὑρεῖν καὶ ἐν τῷ νῦν συνεργοῦντά
 215 σοὶ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλουσίως τῆς παρ' αὐτοῦ ἐλλάμψεως
 τὴν ἀπόλαυσίν σοι δωρούμενον, καὶ μήτε ὡς ποιμένι ἀκολου-
 θήσης τῷ λύκῳ, μήτε νοσοῦσῃ ὑπείσέλθης ποίμνῃ, μήτε
 μόνος εὑρεθῆς κατ' ἰδίαν, ἵνα μὴ ᾖ θηριάλωτος ὑπὸ τοῦ
 ψυχοφθόρου λύκου ὀφθῆς γενόμενος, ἢ νόσον ἐπὶ νόσῳ
 220 νοσήσας ψυχικῶς τελευτήσης, ἢ μόνος τὸ οὐαὶ καταπεσὼν
 κερδανῆς. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἑαυτὸν ἐκδοὺς διδασκάλῳ οὐδενὸς
 τούτων φροντιεῖ, ἀλλ' ἀμερέμνως βιώσας σωθήσεται ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
 Ἀμήν.